شنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى

لوپنۇر ناھىيىسىنى بىر تەرەپ قىلىش ھەققىدە

لوپ ناھىيىلىك خەلق ئامىلىرى كومىتېتى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى

新疆维吾尔自治区

لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەرنامىلىرى تەزكىرىسى

洛浦县地名图志

«ئىچكى ماتېرىيال»

（内部资料）

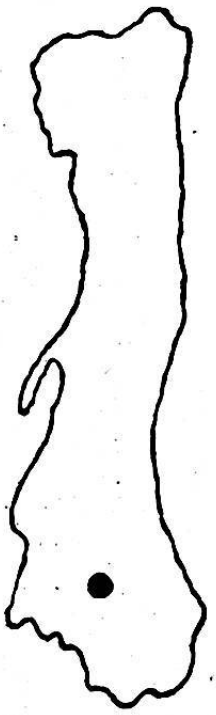

لوپ ناھىيىلىك يەرنامىلىرى كومىتېتى تۈزدى

1986 ـ يىلى 10 ـ ئاي

洛浦县地名委员会编

一九八六年十月

ئۇيغۇر كتاب نۇر يېكتى
www.uyghurkitap.com

يۇرۇڭقاش دەرياسى

ئۇيغۇر كىتاب تورى

بازار مەركىزىدىكى گۈللۈك

لوپ بازىرىدىكى تۆت خاسا يول ئىنىرى

题词

《洛南县地名图志》的出版，是我县一件可欢贺的大事。感谢编辑出版者为此付出的艰辛劳动。

洛南的大部分地区，素以山秀就是于国国的腹心地带，是经纬之路的要衢。经济繁荣、文化发达、地名古老。每一个地名都记载着古人和今人的业绩。盛世修志，今天终于有了自己的地名图志，对书往今来的地名渊源和变迁有了一个比较详尽的记载。

这是一本资料书、工具书，但我认为也是一本史书、是人类和大自然搏斗的史书。它的出版，无疑将对我县的四化建设提供最现实为益的借鉴和收到发展。

李建新

一九八七年二月三日

（县委书记李建新同志题词）

ئۇيغۇر كتاب نۇر بېكىتى www.uyghurkitap.com

بېغىشلىما

"لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر ناملىرى تەزكىرىسى"نىڭ نەشر قىلىنىشى ـ ناھىيىمىزدە تەبرىكلەشكە ئەرزىيدىغان بىر چوڭ ئىش. نەشىرگە تەييارلىغۇچىلارنىڭ بۇ ئىشقا سىڭدۈرگەن جاپالىق ئەمگىكىگە رەھمەت.

چىن، خەن سۇلالىسىدىن بۇيان، لوپتىكى زور بىر قىسىم رايونلار ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ مەركىزى بولۇپ، يىپەك يولىنىڭ مۇھىم توقۇنۇش ئىدى. ئىختىسادى گۈللەنگەن، مەدەنىيىتى تەرەققى قىلغان، يەر ناملىرىنىڭ تارىخى ئۇزۇن. ھەر بىر يەر نامىدا قەدىمكى ۋە بۈگۈنكى ئىنسانلارنىڭ ئىش ئىزلىرى خاتىرىلەنگەن. گۈللەنگەن راسا ياخشى ۋەزىيەتتە، ئاخىرى ئۆزىمزنىڭ خەرىتىلىك يەر نامى تەزكىرىسىگە ئىگە بولدۇق. ئۇنىڭدا قەدىمدىن تارتىپ ھازىرغىچە بار بولغان يەر ناملىرىنىڭ كېلىش مەنبەسى ۋە ئۆزگىرىش ئەھۋالى بىر قەدەر تەپسىلى خاتىرىلەنگەن.

بۇ ــ بىر كىتابى ماتېرىيال ھەم قوللانما، شۇنداقلا مېنىڭچە بۇ بىر تارىخى ماتېرىيال، يەنى ئىنسانلارنىڭ تەبىئەت بىلەن كۈرەش قىلغانلىقى توغرىسىدىكى تارىخنامىدۇر. بۇ كىتابنىڭ نەشر قىلىنىشى شۆبھىسىزكى، ناھىيىمىزنىڭ تۆتلەشتۈرۈش قۇرۇلۇشىنى ئوڭۇشلۇق ئىلىپ بېرىش ۋە ئۇنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن ئوبدان خىزمەت قىلغۇسى.

لى جەنشىن

1987 ـ يىل 3 ـ فېۋرال

(ناھىيىلىك پارتكوم شۇجىسى يولداش لى جەنشىننىڭ بېغىشلىمىسى)

مرکز حقوق بشر ایران به کمیسیون ناظری تروریسم سازمان ملل متحد پیرامون تجاوز نظامی عراق به ایران نامه سرگشاده نوشت

به گزارش روابط عمومی مرکز حقوق بشر ایران، این مرکز به کمیسیون ناظری تروریسم سازمان ملل متحد پیرامون تجاوز نظامی عراق به ایران نامه سرگشاده نوشت.

در این نامه آمده است: با توجه به اینکه تجاوز نظامی عراق به ایران، که از ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ آغاز شده، تاکنون بیش از ۱۰۰ هزار کشته و ۳۰۰ هزار مجروح و معلول بر جای گذاشته است، و با توجه به اینکه بمباران شهرهای مرزی ایران توسط هواپیماهای عراقی و استفاده از سلاح‌های شیمیایی ممنوع توسط ارتش عراق، مصداق بارز تروریسم دولتی است، از کمیسیون ناظری تروریسم سازمان ملل متحد خواسته شده است که به این تجاوز رسیدگی کند.

مرکز حقوق بشر ایران در این نامه از کمیسیون ناظری تروریسم سازمان ملل متحد خواسته است که هیئتی را برای بررسی وضع حقوق بشر در مناطق جنگی ایران و عراق اعزام کند.

(ناهیه هاکسی یولداش ئابدۇکېرىم تۇردىنىڭ بېغىشلىمىسى)

题　词

我以由衷地喜悦心情，祝贺《洛浦县地名图志》编写成功，这是洛浦县人民的一件大事。

洛浦县是我可爱的家乡，不仅物产丰富，盛产粮棉，而且地毯、丝绸历史悠久，驰名全疆，远销国外。这里的各族人民勤劳勇敢。三十多年来在党的正确领导下，生产建设和人民生活都取得了翻天覆地的变化，旧社会时期的“半年桑杏半年粮”的状况一去不复返了。

这部《地名图志》，系统地记录了全县各地的名称、位置、历史沿革及社会状况。这是地名办公室全体同志辛勤劳动的成果，也是全县各族人民的心血和智慧的结晶。它必将在开发和利用全县资源、振兴经济、促进社会主义四化建设中发挥积极作用。

值此《洛浦县地名图志》出版之际，愿与家乡各族人民一同观今鉴古，推动当前，启迪后人，同心协力，为把昆仑山下的洛浦县建设得更加美好而奋斗终身。

阿布都克里木·吐尔迪

1986年12月

（县长阿布都克里木·吐尔迪同志题词）

كىرىش سۆز

يەرنامى ــ مىللەت، جەمئىيەت ۋە خەلقئارا بېرىش-كېلىشتە كام بولسا بولمايدىغان قورالنىڭ بىرى. يەر ناملىرى خىزمىتىنىڭ ئاساسى قۇرۇلۇشى بولغان "خەرىتىلىك يەر ناملىرى تەكشۈرۈسى" يەر ناملىرىنى "توغرىلاش"، يەر ناملىرىنى ئۆلچەملەشتۈرۈش، قېلىپلاشتۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇشنى مەقسەت قىلىدۇ. يەر ناملىرىنىڭ تارىخى بىلەن ھازىرقى ئەھۋالى، مەرىپەت بىلەن تەبىئەت، مىللەت بىلەن تىل، ئىقتىساد بىلەن مەدەنىيەت ئوتتۇرىسىدىكى باغلىنىشلىق خۇسۇسىيەتلىرىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. يەر ناملىرىنىڭ كېلىش مەنبەسى، تارىخى، مەمۇرى رايونلارغا بۆلۈنىشى، تارىخىنىڭ داۋاملىشىشى ۋە يەر ناملىرىنىڭ كېلىپ چىقىش، ئۆزگىرىش، ئالمىشىش قانۇنىيەتلىرىنى خاتىرىلەيدۇ. شۇڭا "خەرىتىلىك يەر ناملىرى تەكشۈرۈسى" مەخسۇس يەر ناملىرى ئۇچۇن چىقىرىلىدىغان ئەسەرلەرنىڭ نەمۇنىسى ھىساپلىنىدۇ. شۇنداقلا ئۇ ھەرقايسى ئىجتىمائى تەشكىلاتلارغا، ئىجتىمائى تارماقلارغا ئۆلچەملىك يەر ناملىرىنى تەمىن ئېتىدىغان كىتابى قورالدۇر. ئۇ ماتېرىيال خاراكتېرىگە ئىگە.

"لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر ناملىرى تەكشۈرۈسى" يەر ناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈپ، خەرىتە، جەدۋەل، كاپىيەن، ماتېرىيالدىن ئىبارەت تۆت خىل نەتىجىنىڭ تاماملىنىشى ئاساسىدا تۈزۈپ چىقىلغان يەر ناملىرى توغرىسىدىكى مەخسۇس ئەسەردۇر. ئۇ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى، خوتەن ۋىلايەتلىك يەر ناملىرى كومىتېتىنىڭ كونترول‌للىقىدىن ئۆتكەن. شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يەر ناملىرى كومىتېتىنىڭ كونترول قىلىپ، تەستىقىدىن ئۆتكەندىن كېيىن نەشر قىلىنغان بولۇپ قانونىي خاراكتېرىگە ئىگە.

"لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر ناملىرى تەكشۈرۈسى"گە ئالتە چوڭ تۈردىكى 876 پارچە يەر نامى ئېلىنغان. يەنى: مەمۇرى رايونلار ۋە كەنت، مەھەللە يەر ناملىرى 739 پارچە، مەخسۇس كەسپى ئىتارماق ۋە ئورۇن ناملىرى 78 پارچە، سۇنئىي قۇرۇلۇش ناملىرى 30 پارچە، تەبىئىي جۇغراپىيىلىك جىسىم ناملىرى 27 پارچە، ئاسارئەتىقە ناملىرى 8 پارچە، ئاپتونوم رايون ۋە ۋىلايەتنىڭ لوپ ناھىيىسىدە تۈرۈشلۇق ئورۇن ناملىرى ئۈچ پارچە، پۈتۈن كىتاب 220 مىڭ خەتتىن تۈزۈلگەن.

"لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر ناملىرى تەكشۈرۈسى" 1985-يىلنى ۋاقىت پاسىلى قىلغان. ئۇنىڭدىكى ھەرقايسى يەر ناملىرىنىڭ تەرەپ ئارىلىقى ناھىيە، بازارلىق، يېزىلىق ھۆكۈمەتنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنى بىلەن بولغان تۈز سىزىق ئارىلىقىنى كۆرسىتىدۇ. سىزىلغان يەر ناملىرى خەرىتىسىدىكى مەمۇرى رايونلارنىڭ چېگرا سىزىقى ئەمەلى تەكشۈرۈشتىن ئۆتمىگەن بولغاچقا ئۇنى چېگرا

ئايرىشنىڭ ئاساسى قىلىشقا بولمايدۇ. ماتېرىيال ئىچىدە مىللەت ۋە تىلغا ئىزاھات بېرىلمىگەنلىرى-نىڭ ھەممىسى ئۇيغۇر مىللىتى ۋە ئۇيغۇرچە تىلنى كۆرسىتىدۇ. مۇھىم بولغان ئايرىم يەر ناملىرى-نىڭ كېلىش تارىخى ۋە مەنىسىنى "بىر يەردە ئىزاھلاش، باشقا يەردە تەكرارلىماسلىق" پىرىنسىپىنى قوللاندۇق. ئاز سانلىق مىللەت تىلىدىكى يەر ناملىرىنىڭ خەنزۇچە ئاھاڭىنى يېزىشتا ئاز سانلىق مىللەت تىل يېزىقىنىڭ ئاھاڭ تەرجىمىسى بويىچە كۆچۈرۈپ يېزىلدى.

بۇندىن كېيىن ھەرقايسى ئىجتىمائى تەشكىلاتلار، مەخسۇس كەسىپىي تارماقلار يەر ناملىرىنى ئىشلىتىشتە بىردەك "لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر ناملىرى تەزكىرىسى"نى ئۆلچەم قىلىش كېرەك. ھەر قانداق ئورۇن، تەشكىلات ياكى شەخسلەرنىڭ يەر ناملىرىنى خالىغىنىچە ئۆزگەرتىش ھوقۇقى يوق. يەرلەرگە نام بېرىش، يەر ناملىرىنى ئۆزگەرتىشكە توغرا كەلسە، گوۋۇيۈەن ئىلان قىلغان "يەرناملىرىنى باشقۇرۇش نىزامى" قاتارلىق مۇناسىۋەتلىك بەلگىلىمىلەر بويىچە تەستىقلە-تىش رەسمىيىتىنى قاتتىق يېجىرگەندىن كېيىن ئاندىن كۆچگە ئىگە بولىدۇ.

لوپ ناھىيىلىك يەرناملىرى كومىتېتى

1987 ـ يىل مارت

مۇندەرىجە

كىرىش سۆز
يۇرۇكقاش دەريالسى
لوپ ناھىيىسىنى كۆرسىتىش خەرىتىسى
لوپ ناھىيىسىنىڭ يەر نامى خەرىتىسى
لوپنىڭ بازار ئىچى خەرىتىسى
لوپ ناھىيىسىنىڭ ئۇمۇمىي ئەھۋالى ..... (1)
لوپ ناھىيىسىنىڭ تارىخىي ئۆزگىرىشى ..... (7)
لوپ ناھىيىسىنىڭ سۇ مەنبەسى ۋە سۇ قۇرۇلۇش ئۇمۇمىي ئەھۋالى ..... (13)

مەمۇرى رايون ۋە تەبىئىي كەنتلەر نامى

لوپ بازىرى (يەر نامى خەرىتىسى، ئۇمۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)..... (17)
يۇرۇكقاش بازىرى (يەر نامى خەرىتىسى، ئۇمۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)..... (35)
جىيا يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئۇمۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)..... (47)
بۇيا يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئۇمۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)..... (59)
ناۋا يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئۇمۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)..... (73)
سامپۇل يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئۇمۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)..... (85)
چارباغ يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئۇمۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)..... (105)
ھاڭگىي يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئۇمۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)..... (127)
دول يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئۇمۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)..... (153)
بەشتوغراق يېزىسى (يەر نامى خەرىتىسى، ئۇمۇمىي ئەھۋالى، ئۆلچەملىك ناملار)..... (171)

كەسىپ تارماق ۋە ئورۇن ناملىرى

مۇھىم تارماق ۋە ئورۇنلارنىڭ ئۆلچەملىك نامى ..... (179)
(دېھقانچىلىق مەيدان، ئورمانچىلىق مەيدان، زاۋۇت-كان، دوختۇرخانا، مەكتەپ، مەدەنىي-ماارىپ، پەن-تېخنىكا قاتارلىق كەسىپ-كارخانا ئورۇنلىرى ۋە مەمۇرىي ئورۇنلار)

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ئاپتونوم رايون، خوتەن ۋىلايىتىنىڭ لوپ ناھىيىسىدە تۇرۇشلۇق ئورۇنلىرىنىڭ نامى

ئاپتونوم رايونلۇق خوتەن پىلە-ئۇۋۇمچىلىك پەن تەتقىقات ئورنى ..... (203)
ئاپتونوم رايونلۇق لوپ ساناتورىيەسى ..... (205)
خوتەن تاشقى سودا گىلەم كارخانىسى ..... (207)

سۇنئىي قۇرۇلۇش نامىلرى

مۇھىم قۇرۇلۇشلارنىڭ ئۆلچەملىك نامى (سۇ ئامبىرى، ئۆستەڭ، زاكۇ ۋە تاشيوللار)..... (209)

تەبىئىي جۇغراپىيىلىك جىسىم نامىلرى

مۇھىم تەبىئىي جۇغراپىيىلىك جىسىملارنىڭ ئۆلچەملىك نامى (تاغ، تاغ چوققىسى، تاغ ئېغىزى، تاغ جىلغىسى، دەريا، چارۋىچىلىق نۇقتىلىرى ساي، چۆل) ..... (217)

ئاساسىتىقىلەر نامى

(مۇھىم بولغان قەدىمكى يادىكارلىق، قەدىمكى قەبرىلەرنىڭ ئۆلچەملىك نامى)..... (223)

سۆزەتلەر

يەر نامى خاتىرىسى

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ يەر نامى خىزمىتى توغرىسىدىكى ھۆججەتلىرى ..... (229)
لوپ ناھىيىسىنىڭ يەرنامىلرى خىزمىتىدىن خۇلاسە ..... (235)

قوشۇمچە

مەمۇرىي رايونلارنىڭ يېڭى-كونا نامىلرىنىڭ سېلىشتۇرمىسى ..... (241)
ئۆلچەملىك يەر نامىلرىنىڭ ئۇيغۇرچە-خەنزۇچە سېلىشتۇرمىسى..... (249)

چۇشەندۇرۇش

كۆۋرۈك		دۆلەت چىگرىسى	
ئېلېكتر ئىستانسىسى		رايون چىگرىسى	
كۆمۈركان		ناھىيە، بازار، يېزا چىگرىسى	
دەريا ئۆستەكى قېشى		شەھەر ناھىيە	
يارلىق		بازار يېزا	
ئاسارئەتقە		كەنت كومىتېتى	
ئوق تاشيول		تەبىئي كەنت	
ئادەتتىكى تاشيول		دەريا	
كىچىك يول		پەسللىك دەريا	
تاغ چوققىسى		قۇدۇق	
تاغ ئېغىزى		بۇلاق	
قۇم دۆڭلىرى		سۇئامبىرى	
چۆل		زاكۇ	

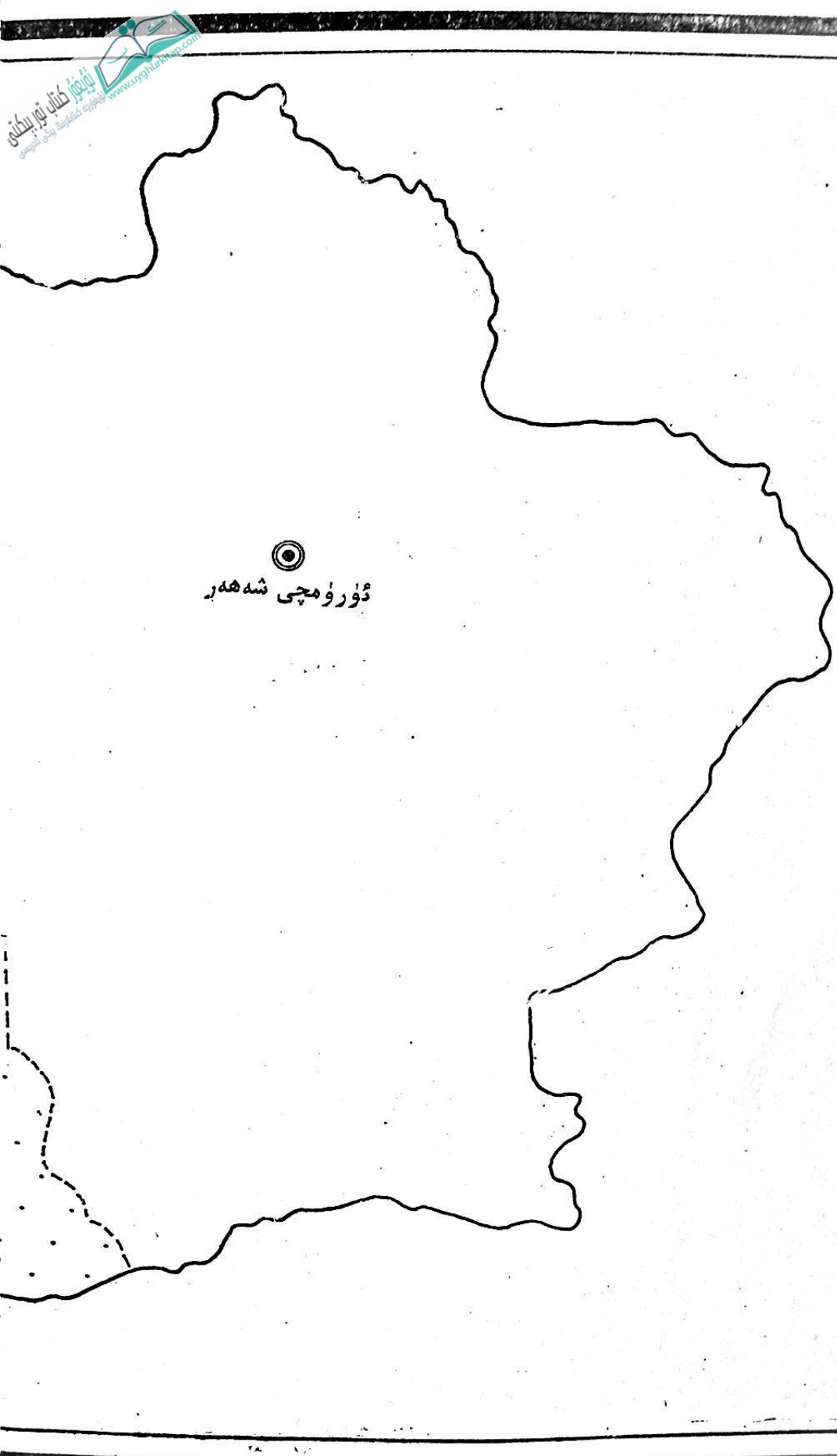
ئۈرۈمچى شەھىرى

لوپ ناھىيىسىنى كۆرسىتىش خەرىتىسى

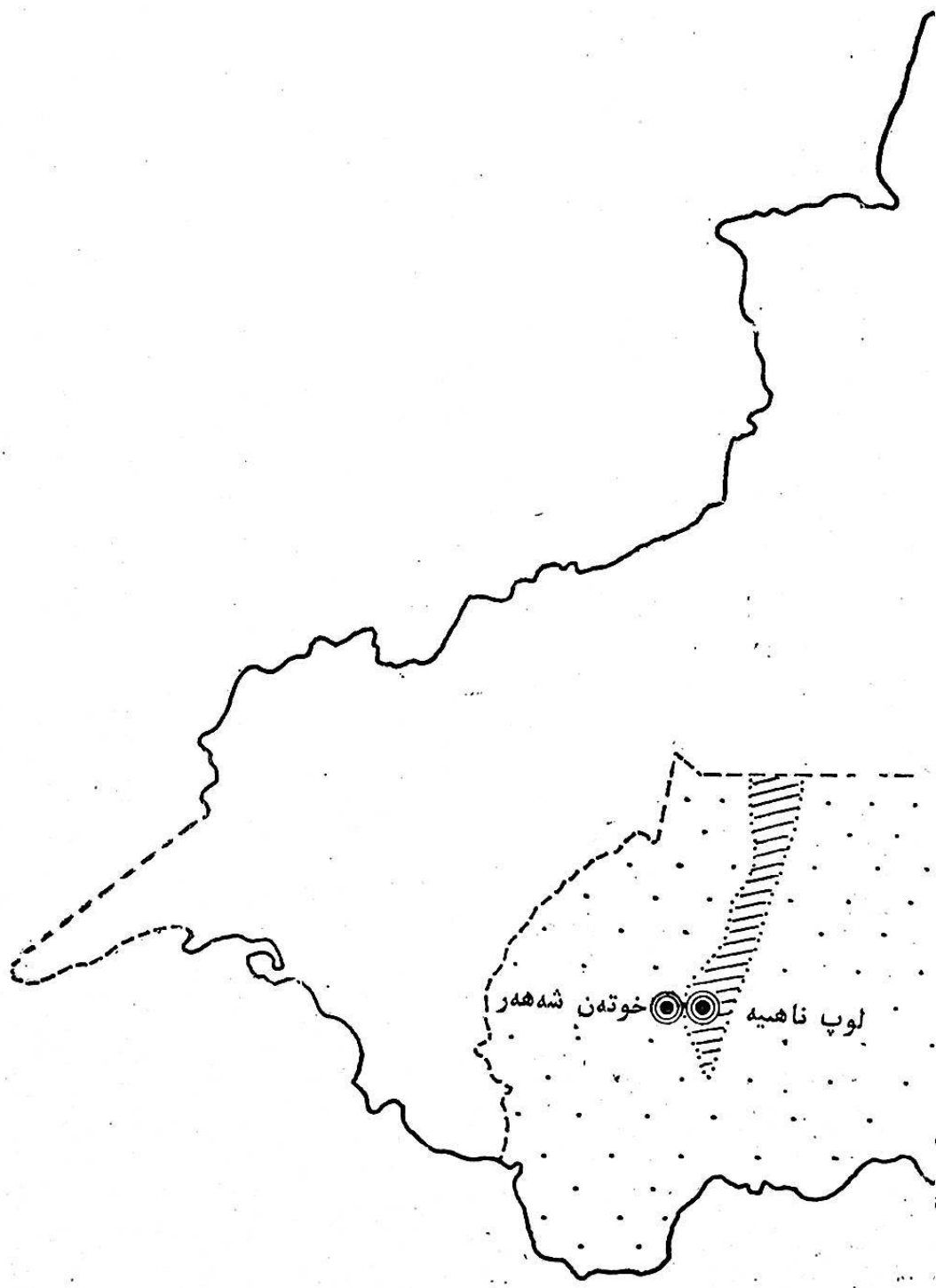

ئۇيغۇر كتاب نۇر يېكتى
www.uyghurkitap.com

لوپ ناهىيە يەر ش

1:400000

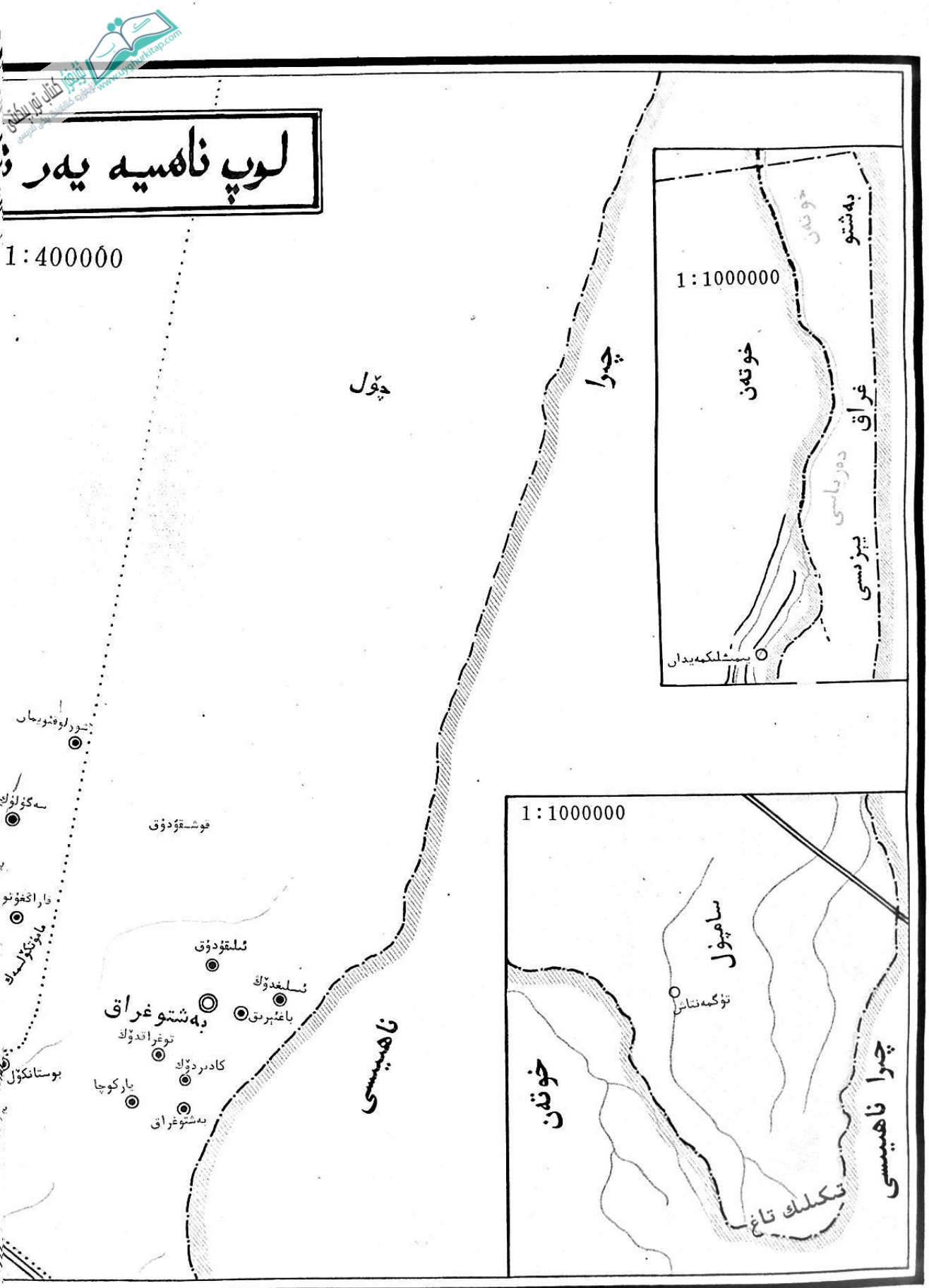

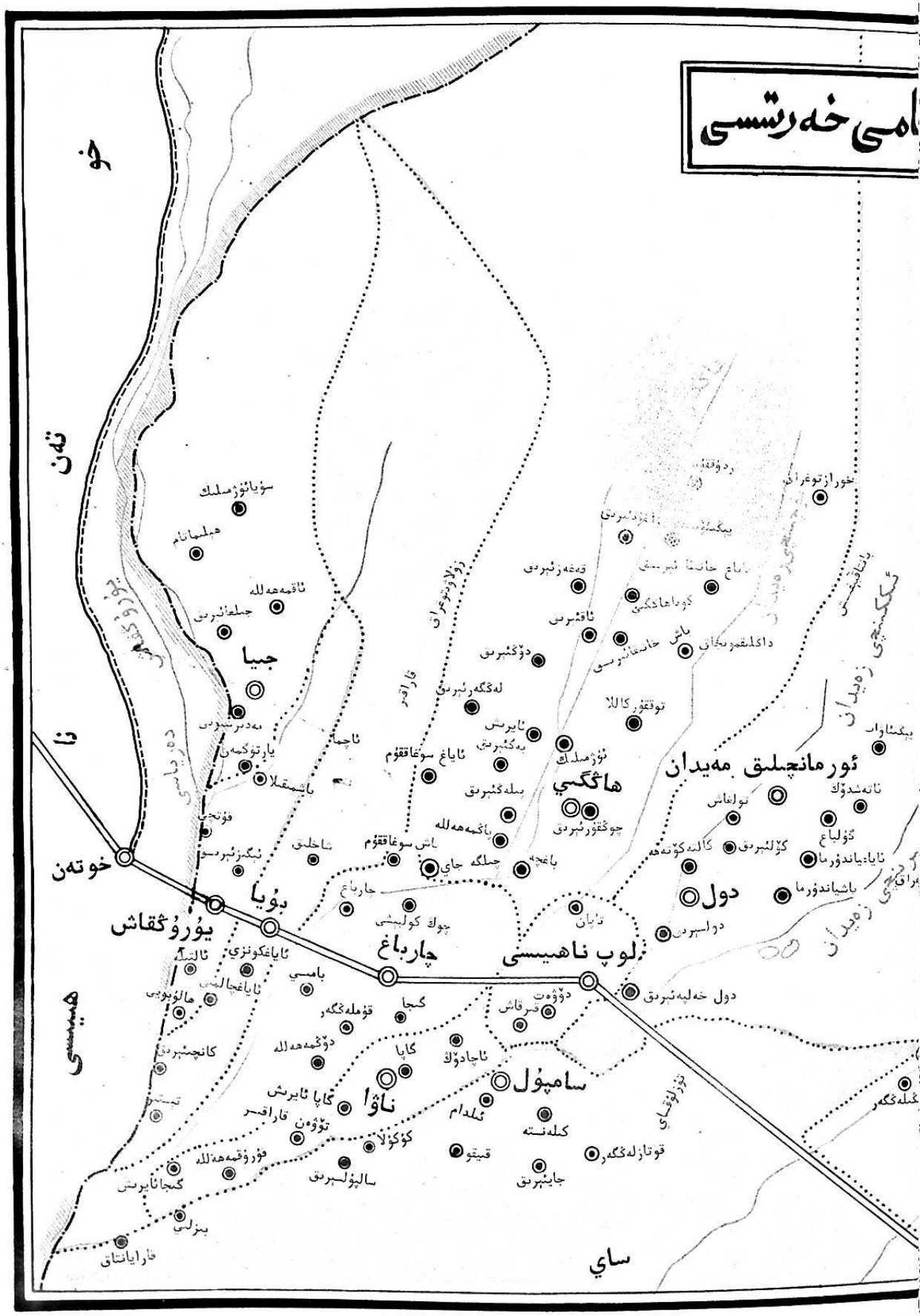
خ
تەن
تا
خوتەن
يۇرۇڭقاش
بۇيا
جيا
ھاڭگي
چارباغ
لوپ ناھيسى
ساميۇل
ناۋا
ئورمانچىلىق مەيدان
دول
ساي
ھيسى

ئۇيغۇر كتاب نۇر بېكىتى
ئۇيغۇرچە كتابلىرىڭىز بىلەن تەمىنلەيمىز www.uyghurkitap.com

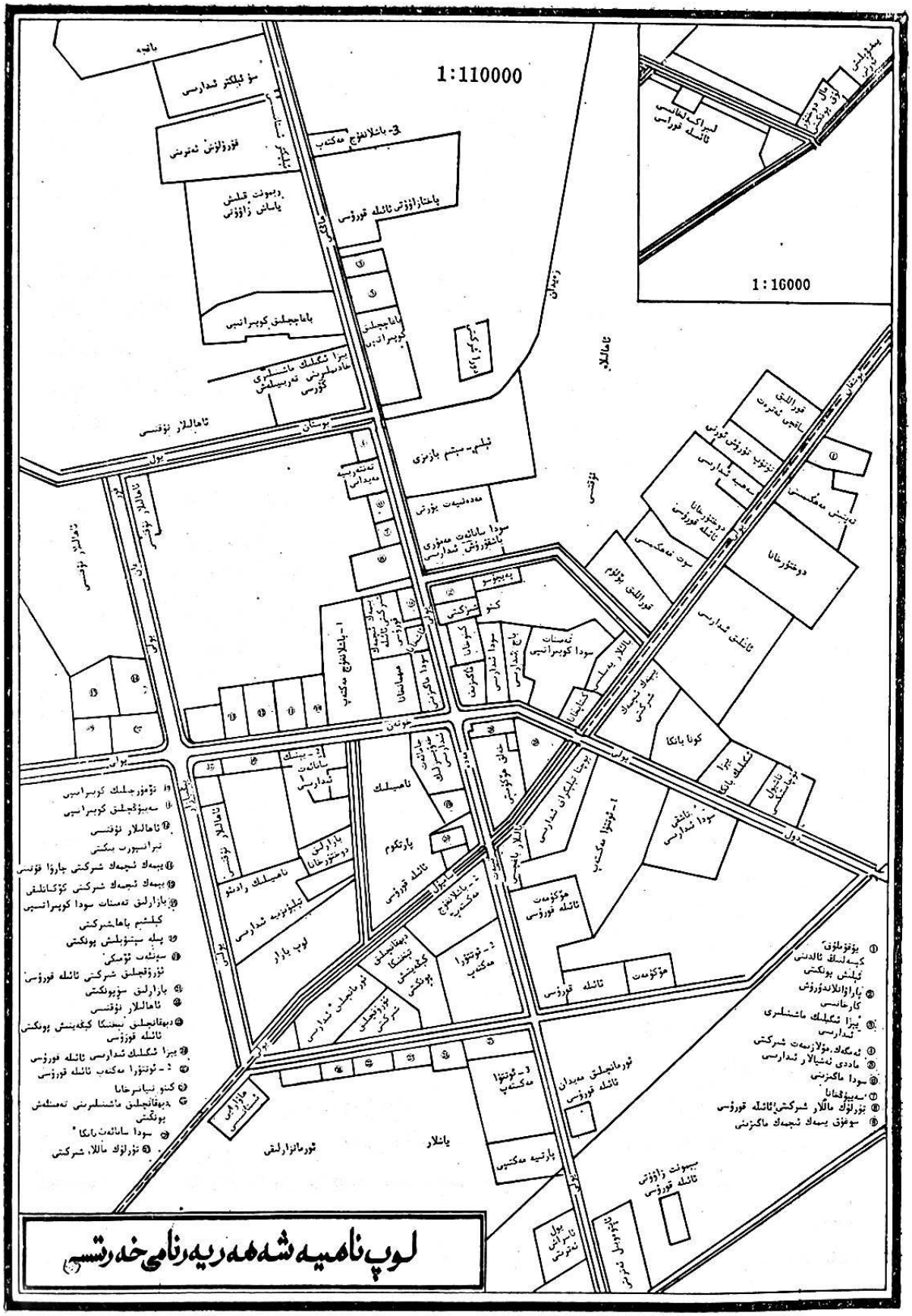
1:110000
1:16000
لوپ نامیه شه‌هه‌ریه‌وانی خه‌رتسی

ئۇيغۇر كتاب توربېكتى
www.uyghurkitap.com

لوپ ناهيىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

لوپ ناهيىسى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ جەنۇبىغا، كوئىنلۇن تېغىنىڭ شىمالى تىزمىسىغا، تارىم ئويمانلىقىنىڭ غەربى جەنۇبىغا جايلاشقان، زېمنى پارالىلى 79°57′ — 81°32′ مېرىدىئان 36°30′ — 39°29′، شەرقى چىرا ناهيىسىگە، جەنۇبى كوئىنلۇن تېغىغا تۇتىشىدۇ، غەربى يۇرۇڭقاش دەريياسىغا تۇتۇشۇپ، خوتەن ناهيىسى بىلەن قارىشىپ تۇرۇدۇ. شىمالى تەكلىماكان چۆلۈكىچە سوزۇلۇپ، ئاقسۇ ۋە ئاۋات ناهيىلىرى بىلەن تۇتىشىدۇ. جەنۇبىتىن شىمالغىچە ئۇزۇنلىقى 337.5 كىلومېتىر، شەرقتىن غەربكىچە كەڭلىكى 24.9 كىلومېتىردىن 67.5 كىلومېتىرغىچە كېلىدۇ. ئومۇمىي كۆلىمى 1357.2 كۋادرات كىلومېتىر، يېشىللىق كۆلىمى بىر مىليۇن 100 مىڭ مو بولۇپ، ئومۇمىي يەر كۆلىمىنىڭ 5.6 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ. تېرىلغۇ يەر كۆلىمى 400 مىڭ مو، تاغلىق يەر ئومۇمىي يەر كۆلىمىنىڭ 10.4 پىرسەنتىنى، چۆل 84 پىرسەنتىنى، ئورمان بىلەن قاپلىنىشى 1.3 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ.

لوپ ناهيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى لوپ بازىرىغا جايلاشقان، بۇ يەرنىڭ غەربىتىكى يۇرۇڭقاش دەريياسى بىلەن ئارىلىقى 21 كىلومېتىر، خوتەن شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 24 كىلومېتىر، ئۈرۈمچى شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 2007 كىلومېتىر، تۈز ئارىلىقى تەخمىنەن 900 كىلومېتىر، شەرقتىكى چىرا ناهيىسى بىلەن ئارىلىقى 75 كىلومېتىر، ناهيىسىدە ئىككى بازار، سەككىز يېزا، ئىككى بۈاستە قاراشلىق مەيدان، 190 كەنت كومىتېتى، بەش ئاھالە كومىتېتى، 526 تەبىئىي كەنت، 44 مىڭ 38 ئائىلە، 169 مىڭ 23 نوپۇس بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 166 مىڭ 651 كىشى، خەنزۇ 2230 كىشى، خۇيزۇ 93 كىشى، قازاق 46 كىشى، تاجىك ئىككى كىشى، مانجۇ بىر كىشى.

غەربى خەن سۇلالىسى دەۋرىدە ھازىرقى لوپ ناهيىسىنىڭ شەرقى زېمنى يۇيمى (ئۇزۇنتاتى) دۆلىتىگە، غەربى زېمنى ئۇدۇن دۆلىتىگە تەۋە ئىدى. خەن سۇلالىسىنىڭ شىڭ جۈە 3 ـ يىلى (مىلادىدىن بۇرۇن 59 ـ يىلى) قورىغاردۇخوجىسىنىڭ باشقۇرۇشىدىكى ئۇدۇن دۆلىتىگە تەۋە بولدى. لوپ ناهيىسى چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى گۇاڭشۈينىڭ 28 ـ يىلى (مىلادى 1902 ـ يىلى) قۇرۇلۇپ، ئورنى لوپ كەنتىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن لوپ ناهيىسى دەپ ئاتالغان. تارىختا لوپ يۇرۇڭقاش كەنت (ئۇدۇن دۆلىتىدىكى ئالتە شەھەرنىڭ بىرسى)گە قاراشلىق ئىككى مەھەللىنىڭ بىرى ئىدى. لوپ «شىنجاڭ قىسقىچە تارىخى»دا 洛普 دەپ يېزىلغان، «شىنجاڭنىڭ چوڭ ۋەقەلەر خاتىرىسى، يول خاتىرىسى»دە خەنزۇچە 宝义庄 (ھازىرقى بۇيا) دەپ يېزىلغان. «قورىغارنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى»دە 宝荣庄 (يەنى باۋرۇڭجۇاڭ كەنت) دەپ يېزىلغان. لوپنىڭ كېلىپ چىقىش تارىخى ۋە مەنىسى ھەققىدە ئىككى خىل چۈشەندۈرۈش بار. ئۇنىڭ بىرى

«شىنجاڭنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى»دە «لوپنى مۇسۇلمانلار (ئۇيغۇرلار) دولىپۇر دەپ ئاتايدۇ. ئۇ مۇنداق، ئۇستىخان دېگەن مەنىدە»دېيىلگەن. ئىككىنچىسى، يەر نامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشتە ئىسپاتلىنىشچە لوپ ئەسلى لوپنۇر دېگەن نامدىن كېلىپ چىققان، ئۇ توختام سۇ يىغىلىپ كۆلمەك بولۇپ قالغان سازلىق يەر دېگەن مەنىدە. "نۇر" قەدىمكى تۈركى تىلى ۋە ئۇيغۇر تىلىداكۆل دېگەن مەنىدە (قەدىمكى تۈركى تىللىرى لوغىتى. موسكۋا 1962-يىل نەشرى) "چىڭگىزخاننىڭ تەرجىمھالى"نىڭ ئاپتورى، موڭغۇل تارىخچىسى يولداش سەيشىيالنىڭ ئېيتىشچە، لوپ ــ موڭغۇلچە سۇ يىغىلىپ قالغان سازلىق يەر دېگەن مەنىدە. رىۋايەت قىلىنىشىچە 18-ئەسىرنىڭ بېشىدا لوپنۇر رايونىنىڭ لوپ كەنتىدە، چارقىلىق بويلىرىدا (ھازىرقى چارقىلىق ناھىيىسىنىڭ شىمالىدا) ئەجەل خاراكتېرلىق چوڭ ۋابا كېسىلى تارقىلىپ، شۇ چاغدا ھايات قالغان چارۋىچىلىق، بېلىقچىلىق، بىلەن شوغۇللانغۇچى ۋە ئۇنىڭ كۆچمەنچى چارۋىچىلىرى بولغان لوپلۇقلار قېچىشقا مەجبۇر بولۇپ، ئىككى تارماقتا بۆلۈنۈپ قاچقان، بىر تارمىقى شىمالدىكى قۇرۇق دەريا تەرەپكە قېچىپ تەكلىماكان چۆلى بويىدىكى يېشىللىق تارىم ۋادىسىغا بارغان، يەنە بىر تارمىقى غەربتىكى چەرچەن دەريا‌سىنى بويلاپ، چەرچەندىن ئۆتۈپ، ھازىرقى لوپ بازىرى تۇرۇشلۇق يەردە ماكان تۇتقان، يەرلىك دېھقانلەر بىلەن بىرلىشىپ بوز يەر ئاچقان ۋە لوپلۇقلار كەنتى دەپ نام ئېلىپ «لوپ» دېگەن يەر نامىنى شەكىللەندۈرگەن. كېيىنچە بىر قىسىم «لوپلۇق»لار ئەسلى يۇرتىنى سېغىنىپ ئۆز ماكانىغا قايتقان بولسىمۇ (1956-يىلى "شىنجاڭدىكى مىللەتلەرنى تەكشۈرۈش") لېكىن لوپ دېگەن نام ھازىرغىچە ساقلىنىپ كەلمەكتە. پەقەت خەنزۇچە يازما مەنبەلەردە "浦洛"، "甫洛"، "普洛"، "布洛"، "甫罗" قاتارلىق خەتلەر بىلەن يېزىلىپ كەلگەن.

لوپ ناھىيىسى تاغ ئالدىدىكى يانتۇ تۈزلەڭلىك جاي بولۇپ زېمىنى غەربى جەنۇپتىن شەرقى شىمالغا قىيپاش ئۇزۇن سوزۇلغان. جەنۇبى كۆنلۈن تاغ تىزمىلىرىنىڭ ئوتتۇرا بەلبېغىغا تۇتۇشىدۇ. بۇ يەردە ئاساسەن تىكلىك تاغ بولۇپ، دېڭىز يۈزىدىن 5466 مېتىر ئېگىز، يىل بويى قار دۆۋىلىنىپ تۇرۇدۇ. ھاۋاسى سوغۇق، ئالدىنقى تاغ رايونلىرىدا ئاچچىق تاغ، ئوتتۇراقىر، قۇمات تاغلىرى بار. ئۇ دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 3500 مېتىر ئېگىز. قار ئاز، ھاۋاسى سوغۇق. بۇ يەر ئاچچىق دەريا‌سى، ئوتتۇراقىر دەريا‌سى قاتارلىق دەريالارنىڭ باشلىنىش مەنبەسى ھېسابلىنىدۇ. ئاچچىق دەريا‌سىنىڭ ئاز تولا سۇغۇرۇش قىممىتىنى ھېسابقا ئالمىغاندا قالغان دەريالارنىڭ ھېچقانداق سۇغۇرۇش رولى يوق. پۈتۈن ناھىيىنىڭ ئاساسلىق سۇيى كۆنلۈن تېغىنىڭ شىمالىدىكى چاڭچىمەن داۋىنىدىن باشلىنىدىغان يۇرۇڭقاش دەريا‌سىدىن كېلىدۇ. ئۇنىڭدىن لوپ ناھىيىسىگە سۇ تەقسىم قىلىش مىقدارى تەخمىنەن 700 مىليۇن كۇب مېتىر بولۇپ، سۇدىن پايدىلىنىش ئۇنۇمى 35 پىرسەنت، ئالدىنقى تاغ رايونى ئوتلاق، ئورمانلىقئۆسۈپ يېتىلىشى ياخشى بولۇپ، ئۇ يەرلەر لوپ ناھىيىسىنىڭ مۇھىم يازلىق يايلىقى ھېسابلىنىدۇ. ياۋايى ھايۋانلاردىن كىيىك، تۈلكە، ئۇلا، جەگىرەن قاتارلىقلار ئاساسەن مۇشۇ بەلباغلاردا ياشايدۇ.

ئوتتۇرا قىسمى يېشىللىق رايون بولۇپ، يۇرۇڭقاش دەريا ئېقىنىنىڭ قىيپاش تۈزلەڭلىك

بەلىۋىغى ھىساپلىنىدۇ. ئېگىزلىكى 1300-1500 مېتىركېلىدۇ، زېمىنى تۈزلەك، ئوتتۇرىچە قىيپاشلىقى $\frac{1}{300}$ مېتىر، قۇرۇقلۇق خاراكتېردىكى توراقلىق ھاۋا. تۆت پەسىل رۇشەن پەرقلىنىدۇ. ئەتىياز، ياز پەسلى ئۇزۇن، قىش، كۈز پەسلى قىسقا، يىللىق ئوتتۇرىچە ھاۋا كىلىماتى 11.5°C، 7-ئاي-دىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا 24.5°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا نۆلدىن تۆۋەن 6.5°C-، يىللىق ئوتتۇرىچە يامغۇر مىقدارى 34.5 مىللىمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە پارغا ئايلىنىش مىقدارى 2226.2 مىللىمېتىر، دېھقانچىلىق تېرىلغۇ رايونلىرى ئاساسەن قۇم خاراكتېرىدىكى زەيلىك نەم توپراق. تارىختا قەدىمكى ئۇدۇن دۆلتى دەۋرىدىلا بۇ يەر جەنۇبى يېپەك يولىدىكى دېھقانچىلىق تەرەققىي تاپقان رايون ئىدى. دېھقانچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ تارىخى ئۇزۇن، ھازىرقى ئۇمۇمىي تېرىلغۇ يەر كۆلىمى 400 مىڭ مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، گۈرۈچ، ئۇمۇمىي تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنىڭ 70.4 پىرسەنتنى ئىگەللەيدۇ. ئىقتىسادى زىرائەتلەر ئاساسەن پاختا، مايلىقدان، يەل يېمىش بولۇپ، ئۇمۇمىي تېرىلغۇ يەر كۆلىمىنىڭ 29.6 پىرسەنتنى ئىگەللەيدۇ. 1985-يىللىق ئاشلىق ئۇمۇمىي مەھسۇلاتى 156 مىليۇن 753 مىڭ جىڭ بولۇپ، ئوتتۇرىچە بىرلىك مەھسۇلاتى 669 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 995 جىڭ، پاختىنىڭ ئۇمۇمىي مەھسۇلاتى 3 مىليۇن 819 مىڭ جىڭ، مايلىقداننىڭ ئۇمۇمىي مەھسۇلاتى 3 مىليۇن 383 مىڭ جىڭ، 1985-يىللىق تېرىلغۇ ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ ئۇمۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 73 مىليۇن 373 مىڭ 300 يۈەن، دېھقانچىلىق رايونلىرىنىڭ ھاۋا كىلىماتىدىكى ئاساسىي ئاپەت قۇرغاقچىلىق، مۆلدۈر، توپا يېغىش، ئىسسىق شامالدىن ئىبارەت.

شىمالى قىسمى قۇملۇق چۆل بولۇپ، چۆلنىڭ ئاساس قىلىغان ھالىدا ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1300 مېتىر، بۇ يەر چۆل خاراكتېرلىق قۇرغاق ھاۋا كىلىماتىغا كىرىدۇ. ئىسسىق قۇرۇقچىلىق، شامال كۆپ، يامغۇر ئاز، چۆل ئوتتۇرىلىرىدا پارچە-پۈرات تېرىلغۇ يەرلىرى ۋە تەبىئىي توغراق، يۇلغۇن، يانتاق، قۇمۇش قاتارلىق ئۆسۈملۈك بار، ياۋا توڭغۇز، ياۋا تۈشقان قاتارلىق ھايۋانلار ھەممە يەردە ئۇچراپ تورۇدۇ.

لوپ ناھىيىسىنىڭ ھاۋا، توپراق قاتارلىق جەھەتلەردىكى ئالاھىدىلىكى بولغاچقا باغۋەنچىلىك يېتىشتۇرۇشكە قولايلىق. مېۋە تۈرلىرى ھەم كۆپ، ھەم ئىسسل بولۇپ، مېۋە-چېۋە يۇرتى دەپ داڭقى بار. ئاساسەن شاپتۇل، نەشپۈت، ئۇرۇك، ئالما، ئۈزۈم، ياڭاق ئەنجۇر ئۆستۇرىلىدۇ. پۈتۈن ناھىيىنىڭ دېھقانچىلىق سۇ قۇرۇلۇش ئىشلىرىنى ئۆزگەرتىپ ياساشقا ئەگىشىپ، ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى، ئېھاتە ئورمىنى، ماتېرىيال ئورمىنى، يېقىلغۇ ئورمىنى قاتارلىق سۈنئىي ئورمان زور تەرەققى قىلدى. ئۇمۇمىي كۆلىمى 250 مىڭ مو، 1984-يىلى پۈتۈن ناھىيە بويىچە سالا ئېتىزلىرىنى ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ئىشقا ئاشۇرۇلۇپ، ئاپىتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ گېزىت يۈزىدە تەقدىرلىشىگە ئېرىشتى. 1984-يىلى 8-ئايدا مەملىكەتلىك "3 شىمالى رايون" ئېھاتە ئورمان قۇرۇلۇشى نەخ مەيدان يېغىنى ۋەكىللىرى لوپ ناھىيىسىگە كېلىپ ئېكسكۇرسىيە قىلدى ۋە يىتەكچىلىك قىلدى. بۇ يەرنىڭ سۇ ئىشلىرى بويىچە دېھقانچىلىق ئېتىزلىرىنى ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىغا يۇقىرى باھا بەردى.

يۇقۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

پىلە ئۇجمەسى يىتىشتۇرۇش، پىلە بېقىش تارىخى ئۇزۇن. قەدىمكى ۋاختىدىلا "ئۇجمىزارلىق"، "مەشۇت يۇرتى" دىگەن نامى بار ئىدى. بۇگۈنكى كۈندە پۈتۈن شىنجاڭدىكى سەككىز چوڭ پىلىچەلىك ناھىيىسىنىڭ بىرسى بولۇپ، پىلە ئىشلەپچىقىرىش بويىچە پۈتۈن شىنجاڭدا 2-ئورۇندا تۇرۇدۇ. پىلىنىڭ يىللىق ئومۇمىي مەھسۇلاتى 156 تونىنا 900 كىلوگرام، ئوتتۇرىچە ھەر قۇتىسىنىڭ بىرلىك مەھسۇلاتى 24.9 جىڭ.

جەنۇبىي قىسمى ئالدىنقى تاغ رايون بولۇپ، دەريا ئېقىن رايونى ۋە شىمالدىكى چۆل بەلباغلىرىدا يايلاق ۋە چارۋىچىلىق نوقتىلىرى جايلاشقان. چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشتا ئاساسەن قوي، كالا، ئىشەك، ئات، تۆگە بېقىلىدۇ. ئۆدەك، توخۇ قاتارلىق ئۆي ھايۋانلىرى دۆلەت ئىگىلىكى، كوللېكتىپ كارخانا ۋە شەخسلەر تەرىپىدىن بېقىلىدۇ. 1985-يىلى پۈتۈن ناھىيە بويىچە قوينىڭ قالدۇق سانى 290 مىڭ 500 تۇياق، چوڭ چارۋا 60 مىڭ 900 تۇياق، ناھىيە تەۋەسىدىكى كان مەھسۇلاتلىرى مول بولۇپ، ئاچچىق تاغدا ئاھاكتېشى، گەچ، قىزىلقۇم، ئوتقا چىدامليق توپا، قىزىلسېغىز قاتارلىقلارنىڭ يەر ئاستىدا ساقلىنىش مىقدارى زور. ئېچىش ئوڭاي، كۆمۈر بىلەن تۆمۈرنىڭ مەلۇم ئورنى ۋە ساقلىنىش مىقدارى بار، يۇرۇكقاش دەرياسىنىڭ يۇقارقى ئېقىن ۋادىلىرىنىڭ قەدىمدىن تارتىپ قۇم تاسقاپ ئالتۇن يىغۇۋېلىنىدىغان ئورۇن دېگەن نامى بار. يۇرۇكقاش دەرياسىنىڭ قەدىمكى ئېقىن ئورنى بولغان قۇماتتىن ئەزەلدىن تارتىپ ئىسىل، سۈتتەك قاشتېشى چىقىدۇ. دورا ئۆسۈملۈكلىرىدىن چۇچۇكبۇيا، چاكاندا، زىخ، زاراڭزا قاتارلىقلار چىقىدۇ.

لوپ ناھىيىسىنىڭ سانائەت، كان ۋە يېنىك سانائەت ئىشلەپچىقىرىشى دەسلەپكى قەدەمدە رىۋاج تاپتى. ھازىر سېمونت زاۋۇتى، دېھقانچىلىق ماشىنىلىرىنى رېمونت قىلىش، ياساش زاۋۇتى، سۇ ئېلېكتىر زاۋۇتى، گىلەم كارخانىسى، پاختا زاۋۇتى، ئاشلىق، ماي پىششىقلاش زاۋۇتى، تۆمۈر، ياغاچ ماتېرىياللىرىنى پىششىقلاش، يىمەك-ئۇچمەك پىششىقلاش زاۋۇتى قاتارلىق زاۋۇت كان، پونكىتلار بار. سېمونتنىڭ يىللىق مەھسۇلاتى 7 مىڭ تونىنا ئەتراپىدا، توك چىقىرىش مىقدارى 3 مىليون 480 مىڭ كىلوۋات سائەت بولۇپ، 10 مىڭدىن 35 مىڭ كىلوۋات سائەتكىچە كىلىدىغان 163 كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتىكى يۇقىرى بېسىملىق توك سىم يولى قۇرۇلدى. گىلەم ئىشلەپچىقىرىش ناھايىتى ئۇزاق تارىخقا ئىگە بولۇپ، 30% ئائىلىلەر گىلەمچىلىك كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. يىلىغا 20 مىڭ كۋادرات مېتىر گىلەم ئىشلەپچىقىرىلىدۇ. ياۋروپادىن ئامېرىكىغىچە، شەرقىي جەنۇبىي ئاسىيا رايونلىرىغىچە ئاپېرىپ سېتىلىدۇ. قول سانائەت ساھەسىدە توقۇلىدىغان شايى، ئەتلەس، بەقەسەم، يىپەك چەكمىنى، دەييارى مۇشۇ يەرنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى بولۇپ، ئۇيغۇر خەلقى ياخشى كۆرىدىغان ئەنئەنىۋى قول سانائەت بۇيۇمىدۇر. ناھىيە بويىچە 1985-يىللىق سانائەت ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ ئومۇمى مەھسۇلات قىممىتى 5 مىليون 102 مىڭ 500 يۈەن، يېزا، بازار كارخانىلىرى (88) نىڭ 1985-يىللىق مەھسۇلات قىممىتى 16 مىليۇن 600 مىڭ يۈەن، پۈتۈن ناھىيە بويىچە ھەر خىل تېپتىكى تراكتور 341، ھەر خىل دېھقانچىلىق ماشىنىلىرى (سۆرىگۈچى) 450، ھەر خىل دېھقانچىلىق قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاش ماشىنىسى 344،

يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنىڭ ئومۇمىي ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچى 30 مىڭ 495 ئات كۈچىگە تەڭ.

ناھىيىدە قۇرۇلغان دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ماگىزىن 14، كوللېكتىپ تور نوقتىلىرى 24، يەككە سودىگەرلەر 248 ئائىلە، دۆلەت بىلەن كوللېكتىپنىڭ 1985-يىللىق سودا-سېتىق ئومۇمىي سوممىسى 7 مىليون 900 مىڭ يۈەن، ساپ پايدىسى 194 مىڭ يۈەن، تەمىنات سودا بىرلەشمە كوپېراتىپىگە قاراشلىق ھەرقايسى شىركەت، زاۋۇت، پونكىتلارنىڭ 1985-يىللىق تاۋار ئوبوروت ئومۇمىي سوممىسى 22 مىليون 188 مىڭ يۈەن، ساپ پايدىسى 401 مىڭ 500 يۈەن.

ناھىيىدە 12 ئۇيغۇر، خەنزۇ ئوتتۇرا مەكتەپ قۇرۇلدى. ئۇنىڭدىكى ئوقۇتقۇچى، خىزمەتچىلەر 504 نەپەر، مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان ئوقۇغۇچى 4769 نەپەر، باشلانغۇچ مەكتەپ 170 بولۇپ، ئوقۇتقۇچى، خىزمەتچىلىرى 1536 نەپەر، مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان ئوقۇغۇچى 23 مىڭ 647 نەپەر، بىر پارتىيە مەكتەپ، يېزا ئىگىلىك ئۇچۇن تەربىيىلەش مەكتىپى ۋە مەدەنىيەت يۇرتى، كۈتۈپخانە، رادىئو ئۇزلىلى، كىنوخانا، شىنخۇا كىتاپخانىسى قاتارلىق مەدەنى-ماۋارىپ ئورۇنلىرى قۇرۇلدى. ناھىيىلىك كۈتۈپخانىدا 40 مىڭ پارچىدىن ئارتۇق (ئۇيغۇرچە، خەنزۇچە) كىتاپ ساقلانغان. يېزا، بازارلاردا قۇرۇلغان مەدەنىيەت پونكىتلىرى 9 بولۇپ، 30 مىڭ پارچىدىن ئارتۇق كىتاپ ساقلانغان، يېزا، بازارلاردىكى سىملىق رادىئو كېڭەيتىش پونكىتلىرى 9 بولۇپ، سىم يولىنىڭ ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 1699 كىلومىتر، رادىئو يۇرۇشلەشكەن ئائىلە 35 مىڭ 553، ناھىيىدە بىر دوختۇرخانا، بىر يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئانا-بالىلار ساقلىقىنى ساقلاش پونكىتى قورولغان. يېزا، بازارلاردا 9 دوختۇرخانا بار، ئونىڭدىكى كېسەل كارۋىتى 404، ھەر خىل داۋالاش سايمانلىرى بىر قەدەر تولۇق. ناھىيىلىك يۇقۇملۇق كېسەلنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئانا-بالىلار ساقلىقىنى ساقلاش پونكىتى 1973-يىلى ۋە 1982-يىلى يۇقۇملۇق كېسەلنىڭ تارقىلىشىنى تىزگىنلەش جەھەتتە كۆرۈنەرلىك نەتىجە يارىتتى. 1979-يىلدىن بويان لوپ ناھىيىسى پەن-تەتقىقات جەھەتتە ۋىلايەت، ئاپتونوم رايون بويىچە 85 تۈرلۈك پەن-تەتقىقات نەتىجىسى موكاپاتىغا ئېرىشتى.

خوتەندىن نىيە ناھىيىسىگىچە بولغان تاشيول مۇشۇ ناھىيە ئىچىدىن كېسىپ ئۆتىدۇ. ئۇ شەرق بىلەن غەربتىكى قوشنا ناھىيىلەرنى ۋە مۇشۇ ناھىيە ئىچىدىكى ھەرقايسى يېزا، بازار كەنتلىرىدىكى تاشيول تورلىرىنى بىر-بىرىگە تۇتاشتۇرۇپ توردىغان غول يولدۇر. تاشيولنىڭ ھەرقايسى ئوچاستكىلىرىنى ناھىيىلىك تاشيول ئاسراش ئەترىتى ياسايدۇ ۋە رېمونت قىلىدۇ. ناھىيىلىك ماشىنا ئەترىتى ۋە يېزا-بازارلاردىكى ئومۇمنىڭ ۋە شەخسىلەرنىڭ ماشىنىسى 189 بولۇپ، ئۇلار پۈتۈن ناھىيىنىڭ ئاساسى قاتناش-توشۇش ۋەزىپىلىرىنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان.

لوپنىڭ زىمىنى قەدىمكى زامانىدا جەنۇبى يېپەك يولىغا جايلاشقان مۇھىم جاي بولۇپ، قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ ئىقتىسادى مەدەنىيەت مەركىزى ئىدى. قەدىمدىن قالغان ئاسار ئەتىقە مىراسلىرىنىڭ ئورنى كەڭ، تارىخى، مەدەنى يادىكارلىقلار كۆپ. سامپۇلدىكى قەدىمكى قەبرىنى ئاپتونوم رايونلۇق ئارخېئولوگىيە ئەترىتى ئىككى قېتىم قېزىپ تەكشۈرۈپ، كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى

قوزغىدى. ئاقسىپىل قەدىمكى شەھەر خارابىلىقى، باغدات مازىرىندىكى قەدىمكى قەبرىلەر ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مەدەنىي يادىكارلىقنى قوغداش ئورنى ھىساپلىنىدۇ. ئۇنىدىن باشقا ناھىيە دەرىجىلىك مەدەنىي يادىكارلىقنى قوغداش ئورنىدىن يەنە راۋاق بۇتخانىسى بار.

لوپ ناهيەسىنىڭ تارىخى ئۆزگىرىشى

چەن سۇلالىسىنىڭئاخىرى، خەن سۇلالىسىنىڭدەسلىپىدە لوپىنىڭ شەرقى تېيانشاننىڭ جەنۇبىدىكى تارىم ئويمانلىقى يېشىلزارلىقىدىكى 36 شەھەرىستان دۆلەتلىرى ئىچىدىكى يۇيەمى (ئۇزۇنتاتى) دۆلىتىگە تەۋە ئىدى. ئۇنىڭ غەربى ئۇدۇن دۆلىتىگە تەۋە ئىدى. ئۇ چاغدا ھونلار كۈچلۈك خانلىق سۈپىتىدە شىمالدا قۇددەت تېپىپ، قورىغارنى تىزگىنلەپ تۇراتتى. ھەرقايسى شەھەرلىك دۆلەتلەر ھونلارنىڭ قورىغاردا قۇرغان «تۇڭ پۇ دۇ ۋەي» (童仆都尉) نىڭ ھۆكۈمرانلىقىدا ئىدى. خەن سۇلالىسى دەۋرىدىكى شىڭ جۈەنىڭ 3-يىلى (مىلادىدىن بۇرۇن 59-يىلى) غەربى خەن سۇلالىسى ھونلارنىڭ غەربىدە تۇرۇشلۇق پادىشاھ شەنشىڭ ئۆزىگە تەسلىم بولۇشقا قىستىغاندىن كېيىن، قورىغار بىر-بىرلەپ غەربى خەن ھۆكۈمىتىگە بىرلەشتۇرۇلدى ۋە قورىغاردۇخۇ مەھكىمىسى قۇرۇلۇپ، تېيانشاننىڭ جەنۇبىدىكى ھەرقايسى جايلارنى بىر تۇتاش باشقۇردى. خەن مىڭدى زامانىسىدىكى يۈڭ پىڭ نىڭ 4-يىلى (مىلادى 61-يىلى) ئۇدۇن دۆلىتى گۈما، چىرا، يۇيەمى (ئۇزۇنتاتى) دۆلەتلىرىنى بىرلەشتۇردى. شۇنىڭدىن كېيىن لوپنىكى ھەرقايسى بەگلىكلەر ئۇدۇن دۆلىتىگە تەۋە بولدى. تاڭ سۇلالىسىغىچە ئۇدۇن قورىغارغا تەۋە بولۇپ، ھازىرقى ئاقسۇ ۋىلايىتىدىكى شەھەر خارابىلىقى قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ مۇھىم ئىقتىسادى، مەدەنىيىتى، دىنى مەركىزى ئىدى. سۇڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى شەن پىڭ نىڭ 4-يىلى (مىلادى 1001-يىلى) قارا خانىلار سۇلالىلىرى قوشۇلۇپ كېنتەپ قورىغاردىكى بۇددا دىنى مەركىزىدىن ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلىشقا مەجبۇر قىلىندى. چاغاتايخان خانلىقى دەۋرىدە موڭغۇللار پادىشاھى ئالۇغۇنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدا بولدى. مىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرى چىڭ سۇلالىسىنىڭدەسلەپقى مەزگىلىگىچە ئۇدۇن دۆلىتىگە قاراشلىق ئالتە شەھەرنىڭ بىرسى بولدى. ئۇنىڭ دائىرىسى ھازىرقى يۇرۇڭقاش ئىدى (سامپۇل، لوپ ئىككى كەنتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ). چىڭ سولالىسى دەۋرىدىكى گۇاڭشۈينىڭ 28-يىلى (مىلادى 1902-يىلى) «خوتەنىنىڭ شەرقىدىن يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقىدىكى 15 كەنتنى، كېرىيەنىڭ غەربىدىن يېڭىلەڭگەرنىڭ غەربىدىكى 23 كەنتنى لوپقا ئايرىپ بېرىپ، ناھىيە قۇرۇلدى»ۋە خوتەن بىۋاستە ۋىلايەتنىڭ قارمىقىدا بولدى. شۇ چاغدا لوپ سامپۇل مىڭ بەگلىكى، ئالتىلە مىڭ بەگلىكى، تەۋەككۈل مىڭ بەگلىكى دېگەن ئۈچ مىڭ بەگلىككە ئايرىلغان، «شىنجاڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى قۇرۇلما 1-»، ناھىيىدە بىردىن ناھىيىلىك شىڭتەي جېڭشەن (ھاكىم)، دىيەنسى (قانۇنچى) قويۇلغان، ناھىيىدە ئاشلىق باشقۇرۇش ئىدارىسى، قاراۋۇللۇق كالۇن، چاروا باج ئىدارىسى قۇرۇلغان.

1912-يىلدىن كېيىن پۈتۈن ناھىيىنى تۆت رايونغا ئايرىغان، يەنى: شەرقىي رايون (ناھىيە

ئۇيغۇر كتاب تورىدىكى www.uyghurkitap.com

تۇرۇشلۇق بازار)، جەنۇبى رايون (ھازىرقى سامپۇل ئەتىراپى)، غەربىي رايون (ھازىرقى چارباغ)، شىمالى رايون (ھازىرقى دول، ھاڭگي ئەتراپى).

1920 ـ يىلى لوپ ناھىيە خوتەن دوتەيىنىڭ قارمىقىدا بولغان. 1921 ـ يىلى ناھىيىلىك ئىش مەھكىمىسى قۇرۇلغان. 1928 ـ يىلى خوتەن دوتەينى خوتەن مەمۇرىي رايون قىلىپ ئۆزگەرتكەندە، لوپ ناھىيە يەنىلا ئونىڭغا قاراشلىقلارنىڭ بىرسى قىلىنغان. 1934 ـ يىلىدىن 1937 ـ يىلىغىچە لوپ ناھىيىسى لوپ، يۇرۇڭقاش، سامپۇل، شى شاڭ (غەربى يېزا)، ھاڭگي، تەۋەككۇلدىن ئىبارەت 6 مەمۇرىي رايونغا بۆلۈندى. بىرىنچى رايون (لوپ بازار ئىچى)دا بەش كەنت، 2 ـ رايون (يۇرۇڭقاش)دا 12 كەنت، 3 ـ رايون نەنشاڭ (جەنۇبىي يېزا يەنى سامپۇل)دا 10 كەنت، 4 ـ رايون شى شاڭ (غەربى يېزا يەنى چارباغ)دا ئالتە كەنت، 5 ـ رايون (ھاڭگي)دا بەش كەنت، 6 ـ رايون (تەۋەككول)دا ئالتە كەنت بولۇپ، پۈتۈن ناھىيە بويىچە جەمئىي 45 كەنت قۇرۇلدى. 1938 ـ يىلى يەنە قايتىدىن لوپ، نەنشاڭ (جەنۇبىي يېزا)، شىشاڭ (غەربى يېزا)، يۇرۇڭقاش، ھاڭگي، تەۋەككول دېگەن ئالتە مەمۇرىي رايونغا ئايرىلدى. 1942 ـ يىلى ناھىيىدە كاتىپ، خەلق ئىشلار، مالىيە، مائارىپ، قۇرۇلۇش قاتارلىق بۆلۈملەر ۋە جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى قۇرۇلدى. شۇنداقلا ئەسلىدىكى ئالتە مەمۇرىي رايۇنىنى لوپ، دول، نەنشاڭ (جەنۇبى يېزا) ھاڭگي، شىشاڭ (غەربى يېزا)، يۇرۇڭقاش، جىيا، تەۋەككۇلدىن ئىبارەت سەككىز مەمۇرىي رايون، 4 بىۋاستە قاراشلىق يېزىغا ئۆزگەرتىتى. ئۇنىڭ ئاستىدا 116 كەنت قۇرۇلدى ۋە ھەرقايسى رايونلاردا دېگۈدەك رايونلۇق مەھكىمە قۇرۇلدى. 1943 ـ يىلى خوتەن 7 ـ مەمۇرىي نازارەت قىلىش ۋالى مەھكىمىسگە ئۆزگەرتىلدى. لوپ ناھىيىسىنىڭ يۇقىرى بىلەن بولغان تەۋەلىك مۇناسىۋىتى ئۆزگەرمىدى. ناھىيىدە باج ئىدارىسى، ئۇيغۇر ئويۇشما قۇشۇپ تەسىس قىلىندى. جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى ساقچى ئىدارىسگە ئۆزگەرتىلدى. 1944 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيە بويىچە يېزا، بازارلاردا بوجاق، جاجاق تۈزۈمى يۈرگۈزۈلدى. پۈتۈن ناھىيە 4 جېن (بازار) 19 شاڭ (يېزا)غا ئايرىلدى، يەنى: ۋىنخۇاجېن (مەدىنىيەت بازار)، يۇيىلۇڭ جېن (يۇرۇڭقاش بازار)، نەنشىن جېن (جەنۇبى گۇللىنىش بازىرى)، فۇشىن جېن (قايتا گۇللىنىش بازىرى) دېگەن 4 جېنغا ۋە گۇڭنۇڭشاڭ (ئىشچى ـ دېھقانلار يېزىسى)، بېيخې شاڭ (شىمالى تېچلىق يېزىسى)، خېپىڭشاڭ (تېچلىق يېزىسى)، شىنيۇيشاڭ (يېڭى يېتىشتۇرۇش يېزىسى)، فۇمىنشاڭ (پۇقرالارنى بېيىتىش يېزىسى)، شىن فاشاڭ (يېڭىدىن رىۋاجلاندۇرۇش يېزىسى)، شۇنخېشاڭ (مولايىم يېزا)، جۇڭچىڭشاڭ (ساداقەت يېزىسى)، نۇڭچىڭشاڭ (ئىشچانلار يېزىسى)، فەنشىنشاڭ (گۇللەندۇرۇش يېزىسى)، شىشىڭشاڭ (غەربى گۇللىنىش يېزىسى) سۇيخېشاڭ (تېچلاندۇرۇش يېزىسى)، مىن فىڭشاڭ (خەلقنى باي قىلىش يېزىسى)، خۇامىن شاڭ (جۇڭگو پۇقرالىرى يېزىسى)، نۇڭ فىڭ شاڭ (دېھقانلارنى بېيىتىش يېزىسى)، شىنيىشاڭ (ئىشەنچ يېزىسى)، رىنيە-شاڭ (ئىشىنىش يېزىسى) دۇئىيشاڭ (شەرق سەنئىتى يېزىسى)، جىگۇڭشاڭ (ئومۇمنى قۇتقۇزۇش يېزىسى) دېگەن 19 شاڭ (يېزا)غا ئايرىلدى. يېزا ـ بازار ئاستىدا 267 بو قۇرۇلدى. بو ئاستىدا 2738 جا قۇرۇلدى. 1947 ـ يىلى يەنە بىرلەشتۇرۇلۇپ قورغان، سامپۇل، ھاڭگي، يۇرۇڭقاش

دېگەن تۆت بازار ۋە تەۋەككۈل، بۇيا، چارباغ، دول، ناۋا دېگەن بەش چوڭ يېزا قورۇلدى. كېيىن يەنە لوپ، يۇرۇڭقاش دېگەن ئىككى بازارغا ئۆزگەرتىلىپ، جيا، بۇيا، بىزلىي، ناۋا، سامپۇل، گىجا، چالمي، جممي، بامي، ھاڭگي، كونا ھاڭگي، ياندۇرما، راخمانپۇر، تەۋەككۈل، قۇمات دېگەن 15 يېزا قۇرۇلدى. 1947 ـ يىلنىڭ ئاخىرىدا توققۇز مەمۇرى رايون (جەمئىي 42 يېزا)غا ئۆزگەرتىپ قۇرۇلدى.

1950 ـ يىلى 3 ـ ئايدا جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى لوپ ناھىيىلىك كومىتېت قۇرۇلدى. 4 ـ ئايدا لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى ۋە خوتەن ۋىلايەتلىك ۋالى مەھكىمىگە تەۋە بولدى. لوپتىكى بۇرۇنقى تۆت بازار، بەش چوڭ يېزىلىق تۇزۇم ئۆزگەرتىلىپ يەتتە رايون (جەمئىي 47 يېزا، 438 كەنت) قۇرۇلدى. 1955 ـ يىلى 10 ـ ئايدا لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى لوپ ناھىيىلىك خەلق كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى. شۇ يىلى 10 ـ ئايدا شەھەر ئەتراپى رايونى ئەمەلدىن قالدۇرۇـ لۇپ، لوپ جېن (بازار) قۇرۇلدى. پۈتۈن ناھىيە يەنە قورغان، يۇرۇڭقاش، سامپۇل، چارباغ، ھاڭگي، دول، جيادىن ئىبارەت يەتتە رايون (جەمئى 44 كەنت)، بىر بىۋاستە قاراشلىق يېزا (چەندۆڭ يېزىسى)غا ئۆزگەرتىلدى. 1956 ـ يىلى 12 ـ ئايدا قورغان رايونى ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ 7 ـ رايون (جيا) 1 ـ رايونغا ئۆزگەرتىلدى. قالغانلىرىدا ئۆزگىرىش بولمىدى. ئاستىدا 44 يېزا بىر بازار قۇرۇلدى. 1957 ـ يىلى يېزىنى ئاساس قىلىپ ئالى كوپېراتسىيە قۇرۇلدى. 1958 ـ يىلى 10 ـ ئايدا پۈتۈن ناھىيىدە 15 خەلق كومموناسى، ئىككى دېھقانچىلىق مەيدان قۇرۇلدى. ئۇلار:

شەرق شامىلى كوممۇنا ـ جيا رايون 1 ـ، 2 ـ، 3 ـ يېزا، جيا بازار، سۈيادىن تەركىپ تاپقان.

سۈنئىي ھەمرا كوممۇنا ـ جيا رايون 4 ـ، 5 ـ يېزا، تامئىغل بىلەن سولۇنىڭ بىر قىسمـ ـدىن تەركىپ تاپقان.

تىچلىق كوممۇنا ـ يۇرۇڭقاش 1 ـ، 2 ـ، 4 ـ يېزا، ئالتىلە كەنت، قۇتچى كەنت، بۇيا كەنتدىن تەركىپ تاپقان.

قىزىلئۇلتۇز كوممۇنا ـ يۇرۇڭقاش رايون 3 ـ، 4 ـ يېزىنىڭ بىر قىسمىدىن ۋە چالمي كەنتدىن تەركىپ تاپقان.

قىزىلبايراق كوممۇنا ـ سامپۇل رايون 1 ـ 2 ـ يېزىدىن تەركىپ تاپقان؛

بەخت كوممۇنا ـ سامپۇل رايون 3 ـ، 5 ـ يېزىدىن تەركىپ تاپقان؛

يېڭىھايات كوممۇنا ـ سامپۇل رايون 4 ـ يېزا، بىزلىي ۋە قاراقىر كەنتىدىن تەركىپ تاپقان.

نۇرلۇق كوممۇنا ـ چارباغ رايون 1 ـ، 5 ـ يېزا، جممي، چارباغ، ئايماق، گىجا، بامي قاتارلىق كەنتلەردىن تەركىپ تاپقان؛

قەھرىمان كوممۇنا ـ چارباغ رايون 2 ـ، 3 ـ، 4 ـ يېزىنىڭ بىر قىسمىدىن، گىجا، يۇقىرى بامي، تۆۋەن گىجا قاتارلىق كەنتلەردىن تەركىپ تاپقان.

ئالتۇنيۇلتۇز كومموُنا ــ هاڭگي رايون 1 ــ، 2 ــ يېزىدىن تەركىپ تاپقان؛
بەشيۇلتۇز كومموُنا ــ هاڭگي رايون 3 ــ، 4 ــ يېزىدىن تەركىپ تاپقان.
غالبيەت كومموُنا ــ دول رايون 1 ــ، 2 ــ يېزىدىن تەركىپ تاپقان؛
دۆلەتقۇرىلىشى كومموُنا ــ دول رايون 3 ــ، 4 ــ يېزىدىن تەركىپ تاپقان؛
راكىتا كومموُنا ــ دول رايون 5 ــ يېزا ۋە هاڭگي رايون 5 ــ يېزىدىن تەركىپ تاپقان؛
قىزىلىيۇلتۇز كومموُنا ــ قورغان يېزا، دول رايون 6 ــ يېزا، سامپۇل رايون 6 ــ يېزىدىن تەركىپ تاپقان.

1959 ــ يىلى پۈتۈن ناهىيە بىرلەشتۇرۇلۇپ ئالته كومموُناغا ئايرىلغان ۋە ئاستىدا 33 باشقۇرۇش رايون، 204 دادۇي① قۇرۇلغان. ئالته كومموُنا:

قىزىلىيۇلتۇز كومموُنا ــ ئەسلىدىكى لوپ قورغان يېزا؛
تاشقىن كومموُنا ــ ئەسلىدىكى شەرق شامىلى، قىزىلىيۇلتۇز، سۇنمي هەمرا، تىچلىق كومموُنالىرىدىن تەركىپ تاپقان؛
قىزىلبايراق كومموُنا ــ ئەسلىدىكى قىزىلبايراق، بەخت، يېڭىهايات، قىزىلىيۇلتۇز كومموُنالىرىدىن تەركىپ تاپقان؛
ئۇچقۇن كومموُنا ــ ئەسلىدىكى نۇرلۇق، قەهرىمان كومموُنالىرىدىن تەركىپ تاپقان؛
يالقۇن كومموُنا ــ ئەسلىدىكى ئالتۇنيۇلتۇز، بەشيۇلتۇز، راكىتا كومموُنالىرىدىن تەركىپ تاپقان؛
شەرقىشامىلى كومموُنا ــ ئەسلىدىكى غالبيەت، دۆلەت قۇرۇلۇشى، راكىتا كومموُنالىرىدىن تەركىپ تاپقان؛

شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئەسلىدىكى هەرقايسى رايونلۇق مەهكىمىلەر كومموُنا باشقۇرۇش كومىتېتقا، رايونلۇق كومىتېت بولسا كومموُنا پارتكومىغا ئۆزگەرتىلدى.

1960 ــ يىلىدىن 1963 ــ يىلغىچە ئىلگىرى ــ كېيىن بولۇپ جىيا تاشقىن كومموُنادىن ئايرىلىپ چىقىپ، مۇستەقىل هالدا يېڭى قۇرۇلۇش كومموُناسى بولۇپ قۇرۇلدى، ناۋا بولسا قىزىلبايراق كومموُنادىن ئايرىلىپ چىقىپ مۇستەقىل هالدا مەڭگۈ مولهوسۇل كومموُناسى بولۇپ قۇرۇلدى. شۇنىڭدىن كېيىن پۈتۈن ناهىيىده سەككىز كومموُنا، بىر دۆلەت ئىگىلىكىدىكى دېهقانچىلىق مەيدان قۇرۇلدى.

1969 ــ يىلى 2 ــ ئايدا ناهىيىلىك خەلق كومىتېت ناهىيىلىك ئىنقىلابىي كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى. ناهىيىدىن تۆۋەن هەربىر جىلىك هاكىمىيەتلەر بىرتۇتاش ئىنقىلابىي كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى.

ئىزاهات ① دادۇي ــ خەنزۇ تىلىدىن قوبۇل قىلىنغان سۆز بولۇپ، چوڭ ئەترەت دېگەن مەنىده. ئاتاپ ئادەتتىكى قالغاچقا ئۆز ئەينى ئىپادىلىنىدى.

1973 ـ يىلى ئاپتونوم رايوننىڭ تەستىقى ئارقىلىق قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان ئەملدىن قالدۇرۇلۇپ، شەرققىزاردى كوممۇناسى قۇرۇلدى. شۇنىڭدىن كېيىن پۈتۈن ناھىيىدە توققۇز كوممۇنا قۇرۇلدى.

1978 ـ يىلى يەرنامىلرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە، كوممۇنالارنىڭ نامى بىردەك ئەسلىدىكى يەرلىك نامىغا ئۆزگەرتىلدى، ئۇلار:

ئەسلىدىكى نامى	ئۆزگەرگەن نامى	قاراشلىق ئورۇن
قىزىلىيولتۇز كوممۇنا	لوپ كوممۇنا	13 دادۇي 1 دېھقانچىلىق مەيدان
تاشقىن كوممۇنا	يۇرۇڭقاش كوممۇنا	40 دادۇي 1 دېھقانچىلىق مەيدان
يېڭىقورۇلۇش كوممۇنا	جىيا كوممۇنا	19 دادۇي 1 دېھقانچىلىق مەيدان
قىزىلبايراق كوممۇنا	سامپۇل كوممۇنا	22 دادۇي 1 دېھقانچىلىق مەيدان
ئۈچقۇن كوممۇنا	چاۋاغ كوممۇنا	35 دادۇي 1 دېھقانچىلىق مەيدان
يالقۇن كوممۇنا	ھاڭگمي كوممۇنا	33 دادۇي 1 دېھقانچىلىق مەيدان
شەرقشاملى كوممۇنا	دول كوممۇنا	29 دادۇي 2 دېھقانچىلىق مەيدان
شەرققىزاردى كوممۇنا	بەشتۇغراق كوممۇنا	8 دادۇي
مەڭگۈ مول ھوسۇل كوممۇنا	ناۋا كوممۇنا	9 دادۇي

1981 ـ يىلى 12 ـ ئايدا لوپ ناھىيىلىك 8 ـ نوۋەتلىك خەلق ۋەكىللىرى قۇرۇلتىيى چاقىرىلىپ، ناھىيىلىك ئىنقىلابىي كومىتېت ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىگە ئۆزگەرتىلگەنلىكى رەسمىي ماقۇللاندى ۋە جۇڭگو خەلق سىياسى مەسلەھەت كېڭىشى لوپ ناھىيىلىك كومىتېتى، لوپ ناھىيىلىك خەلق ۋەكىللىرى قۇرۇلتىيى دائىمى كومىتېتى قۇرۇلدى.

1984 ـ يىلى 2 ـ قېتىملىق يەرنامىلرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە، يەرنامىلرىنى ئۆلچەملەشتۈرۈش، قېلىپلاشتۇرۇش تەلىپىگە ئاساسەن، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىگە يوللاپ تەستىقلىتىش ئارقىلىق، بىرقىسىم يەرنامىلرىنىڭ خەنزۇچە يېزىلىشى ئۆزگەرتىلدى. شۇ يىلى 12 ـ ئاينىڭ 7 ـ كۈنى ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى مۇزاكىرە قىلىش ۋە ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىگە يوللاپ تەستىقلىتىش ئارقىلىق ھاكىمىيەت بىلەن كومۇنانى ئايرىپ، ھەرقايسى يېزا، بازارلىق خەلق ھۆكۈمەتلىرى قۇرۇلدى. پۈتۈن ناھىيە مەمۇرى جەھەتتە ئومۇمەن سەككىز يېزا، ئىككى بازار، 190 كەنت كومىتېت، بەش ئاھالە كومىتېتقا ئايرىلدى. ئۇلار:

ئەسلى نامى	ئۆزگەرگەن نامى	تورۇشلۇق ئورنى	قاراشلىق كەنت (ئاھالە) كومىتېت
لوپ كوممۇنا	لوپ بازىرى	يېڭىبازار	17 كەنت كومىتېت، بەش ئاھالەكومىتېت
جىيا كوممۇنا	جىيا يېزىسى	تېرەكلىك	13 كەنت كومىتېت
يۇرۇڭقاش كوممۇنا	يۇرۇڭقاش بازىرى	يۇڭبازار	12 كەنت كومىتېت
يۇرۇڭقاش كوممۇنا	بۇيا يېزىسى	بۇيا مازار	17 كەنت كومىتېت
ناۋا كوممۇنا	ناۋا يېزىسى	پادىچمەھەللە	11 كەنت كومىتېت

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

سامپۇل كومپۇنا	سامپۇل يېزىسى	شەنبەبازار	22 كەنت كومىتېت
چارباغ كومپۇنا	چارباغ يېزىسى	كۆلئېرىق	32 كەنت كومىتېت
ھاڭگىي كومپۇنا	ھاڭگىي يېزىسى	قۇمباغ	36 كەنت كومىتېت
دول كومپۇنا	دول يېزىسى	يولچىكۆل	20 كەنت كومىتېت
بەشتوغراق كومپۇنا	بەشتوغراق يېزىسى	چوڭيول	10 كەنت كومىتېت

لوپ ناهيىسىنىڭ سۇ بايلىق مەنبەسى، سۇ قۇرۇلۇشئومۇمىي ئەھۋالى

لوپ ناهيىسىنىڭ دەريا-ئۆستەڭلىرى ئومۇمەن كوئىنلۇن تېغىدىن باشلىنىپ، مۇز-قار ئېرىتمىلىرىدىن دەريا ئېقىنى شەكىللەنگەن. ئۇ چوڭقۇر ئىدىر-جىلغىلار ئارقىلىق چۆل بايا‌ۋانىغا كىرىپ تاغ ئالدىدىكى يانتۇ تۆزلەڭلىكتىكى كەڭ دېھقانچىلىق تېرىلغۇ رايونلىرىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ ۋە شىمالدىكى تەكلىماكان چۆلىگە سىڭىپ كېتىدۇ. بۇ يەردە ئاساسەن 6 دەريا ئېقىنى بار.

يۇرۇڭقاش دەريا‌سى: كوئىنلۇن تاغ سېستىمىسىدىكى مۇزتاغىنىڭ جەنۇبىدىكى چاڭچە-مەن داۋىنىدىن باشلىنىدۇ. ئۇ لوپ ناهيىسى بىلەن خوتەن ناهيىسىنى ئايرىپ تۇرىدىغان پاسىل دەريا، شۇنداقلا لوپ ناهيىسىنىڭ ئاساسلىق سۇغۇرۇش مەنبەسى ھىساپلىنىدۇ. ناهيىدىن ئېقىپ ئۆتۈش ئۇزۇنلىقى 190 كىلومېتىر، ئېقىپ ئۆتۈش زىمىن كۆلىمى 14 مىڭ 576 كۋادرات كىلومېتىر، ئوتتۇرىچە ئېقىن مىقدارى سېكونتىغا 73.2 كۇب مېتىر، كەلكۇن مەزگىلىدە ئەڭ زور ئېقىن مىقدارى سېكونتىغا 1460 كۇب مېتىر، سۇسىز مەزگىلدىكى ئەڭ ئاز ئېقىن مىقدارى سېكونتىغا 2.3 كۇب مېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە ئېقىن مىقدارى 2 مىليارت 300 مىليۇندىن 2 مىليارت 500 مىليۇن كۇب مېتىرغىچە كىلىدۇ. يىل بويى لوپ ناهيىسىگە ئاقىدىغان سۇ مىقدارى 650 مىليۇن كۇب مېتىر، سوغۇرۇش كۆلىمى 490 مىڭ مو.

ئاچچىق دەريا‌سى: ئايمغىنىڭ سۈيى ئاچچىق بولغاچقا ئاچچىق دەريا‌سى دەپ نام ئالغان، بۇ دەريا ئوتتۇرا تاغ بەلباغلىرىدىن باشلىنىدۇ. مۇز-قار ئېرىتمىسىدىن ھاسىل بولغان، سۇ ئاز بولغاچقا پەسىل خاراكتېرلىق دەريا ئېقىنىغا كىرىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە ئېقىن مىقدارى سېكونتىغا 0.44 كۇب مېتىر، يىللىق ئومۇمى ئېقىن مىقدارى سېكونتىغا 14 مىليۇن كۇب مېتىر، 6-ئاي كەلكۇن مەزگىلى بولۇپ، ئايلىق ئېقىن مىقدارى يۇقىرى بولغاندا 6 مىليۇن 500 مىڭ كۇب مېتىرغا يېتىدۇ، قالغان ئايلار ئاساسەن سۇسىز مەزگىلى بولۇپ، ئوتتۇرىچە ئايلىق ئېقىن مىقدارى 400 مىڭ كۇپمېتىر، سۇدىكى لاي لاتقىلار كۆپ بولغاچقا سۇ ئامبىرى ياساپ سۇ ساقلاشقا ئەپسىز. بۇ دەريا سامپۇل يېزىسىنىڭ ئاچچىق كەنتىدىكى 32 كىلومېتىرلىق يېزا ئىگىلىك تېرىلغۇ رايونىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. ئېقىن رايونى ئىچىدە 2950 مو تېرىلغۇ يەر سۇغۇرىلىدۇ.

ساقى دەريا‌سى، قۇراملىق دەريا‌سى، ئوتتۇراقىر دەريا‌سى ۋە پاختىلىق دەريا‌سى ئومۇمەن كوئىنلۇن تاغلىرىنىڭ ئالدىنقى تاغ بەلبىغىدىن باشلىنىدۇ. ھۆل يېغىن كۆپ بولمىغانلىقتىن پەسىل خاراكتېرلىك دەريا ھىسابلىنىدۇ. كەلكۇن مەزگىلى قىسقا، قۇرغاق مەزگىلى ئۇزۇن، يەنە كېلىپ، يېشىل بەلباغدىن كۆپ يىراقتا بولغاچقا سۇ چۆلگە ئېقىپ كىرىپ كېتىپ، يېزا ئىگىلىك سۇغۇرۇشقا قىلچە پايدىسى تەگمەيدۇ. لېكىن يول بويىدىكى پەسىللىك يايلاق يېتىشتۇرۇشكە بولۇدۇ.

ناهيىمىزنىڭ يەر ئاستى سۇ مەنبەسى مول، تەكشۈرۈش ئارقىلىق سۇنىڭ تۇرغۇن مىقدارى

56 مليارت كۇب مېتىر، تەكشەش مىقدارى 221 مليۇن كۇب مېتىر، ئېچىش مىقدارى 191 مليۇن كۇب مېتىر، ئومۇمەن يۇشۇرۇنۇشى ئۇزۇن 3_5 مېتىر، بولۇپمۇ ناھىيىنىڭ شەرقى شىمال قىسمىدا يەر ئاستى سۇيىنىڭ ئوتتۇرىچە ئۇرنى 1_5 مېتىر بولۇپ، بۇنداق كېيىن يەر ئاستى سۇيىنى ئېچىشتا كۆكۈلدىكىدەك سۇ مەنبەسى قۇرۇلۇشى قىلغىلى بولمۇدىغان جاي ھىساپلىنىدۇ، ناھىيە تەۋەسىدە 10 نەچچە جايدا بۇلاق ئېچىلدى. يىللىق ئوتتۇرىچە ئېقىن مقدارى 80 مليون كۇب مېتىر، ئەتىياز پەسلىدىكى بۇلاق سۇ مقدارى 21 مليۇن كۇب مېتىر، كۇز پەسلىدىكى بۇلاق سۇ مقدارى 22 مليۇن 700 مىڭ كۇب مېتىر، ھازىر ھاڭگي، راخمانپۇر، جىيا، لوپتىكى بۇلاق سۇيىنى ئېچىپ پايدىلىنىۋاتىدۇ. بۇنىڭ ناھىيىمىزنىڭ قىش، ئەتىياز پەسلىدىكى يېزا ئىگىلىك سۇغۇرۇش ئېھتىياجىنى رۇلى ناھايىتى چوڭ بولماقتا. يەر ئاستى سۇيىنى ئېچىپ پايدىلىنىشتا ناھىيىمىز 107 قۇدۇق قازدى. قۇدۇقنىڭ يەككە ئېقىش مقدارى سېكونتىغا 0.02 كۇب مېتىر پىلانلانغان. سۇ چىقىرىش مقدارى 8 مليۇن 660 مىڭ كۇب مېتىر، لېكىن ئېلىكتىرمەنبەسى قىس، ھەم قىممەت. ئۇنىڭ ئۇستىگە قۇدۇقنى يۇرۇشلەشتۇرۇش تۇلۇق بولماي، لايىھەلەش ئىقتىدارىغا تېخى يەتمىگەن. ئەمەلى سۇ چىقىرىش مقدارى ئوتتۇرا ھىساب بىلەن 3 مليۇن كۇب مېتىر بولماقتا.

لوپ ناھىيىدە 1964-يىلى پۈتۈن ناھىيىنىڭ سۇغۇرۇش رايونىنى ئومۇملاشتۇرۇپ پىلانلىغان ئىدى. 1965-يىلى پۈتۈن ناھىيىنىڭ كونا سۇغۇرۇش رايونىنى زور كۆلەمدە ئۆزگەرتتى. بىرقانچە يىلدىن بويان ئونىڭغا ئومۇمەن 39 مليۇن 647 مىڭ 600 يۈەن مەبلەغ سالدى. ئۇنىڭ ئىچىدە دۆلەتنىڭ سۇ قۇرۇلۇشىغا بەرگەن مەبلىغى 4 مليۇن 839 مىڭ يۈەن، كەلكۈندىن مودا پىئە كۆرۈش مەبلىغى 766 مىڭ 200 يۈەن، ئۆزى قوشقان مەبلەغ 28 مليۇن 417 مىڭ 600 يۈەن، كەتكەن ئەمگەك كۈچى 28 مليۇن كۈن، ئومۇمى پىلاندىكى قۇرۇلۇشنىڭ ئۇرۇنلىنىش مقدارى 12 مليون 825 مىڭ 100 كۇب مېتىر، پۈتۈن ناھىيە بويىچە 2535.67 كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتا 3280 ھەرخىل ئۆزگەرتىپ ياسالدى ۋە ئاۋۇتۇلدى. ئۇنىڭ ئىچىدە ناھىيە باشقۇرغان باش غول ئۆستەڭ بىر بۇلۇپ، ئۇزۇنلىقى 6.5 كىلومېتىر، ئەڭ زور سۇ ئۆتۈش مقدارى سېكونتىغا 135 كۇب مېتىر، شەرق ۋە غەرب دەپ ئىككى غول ئۆستەڭگە بۆلىنىدۇ. ئۇلارنىڭ ئۇزۇنلىقى 41.38 كىلومېتىر، ھەرقايسى يېزا-بازارلارغا ئاقىدىغان غول ئۆستەڭ 20 بولۇپ، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 271.87 كىلومېتىر، تارماق ئۆستەڭ 80 بولۇپ، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 250 كىلومېتىر، ئوق ئېرىق 789، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 859 كىلومېتىر، سۇلاغ ئېرىقى 2395 بۇلۇپ ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 10143.35 كىلومېتىر، پۈتۈن ناھىيە بويىچە 254 كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتا تاش ياتقۇ زولغان سۇ سېكىپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۆستىگى ياسالدى. سۇ سېكىپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۆستىگى ھەرخىل ئېرىق-ئۆستەڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلىقنىڭ 7.89 پىرسەنتىنى ئىگەللەيدۇ. شۇنداقلا 2 سۇ كىرگۈزۈش زاكۇ① ۋە بىر سۇ تەخسىم قىلىش باش زاكۇ ياسالدى. ھەرقايسى

ئىزاھات: ① زاكۇ دىگەن خەنزۇچە سۆز بولۇپ ئۇيغۇرچە سېمونت بىلەن قاتۇرۇلغان ئازما دىگەن مەنىدە. ئۇيغۇرچە زاكۇ دەپ ئاتاپ ئادەتتىلەنگەنلىكتىن شۇ بويىچە ئېلىندى.

يېزا بازارلاردا 624 زاكۇ، 59 كۆۋرۈك، 90 سەكرەتمە، 13 تاناي ياسالدى. 197 تۇرلۈك ئوق ئۆستەڭنىك يۇرۇشلەشكەن قۇرىلىشى ئىشلىنىپ بولدى. 2 ئۇرۇندا سۇ ئامبىرى ئىشلىنىپ پۈتتى. بۇنىڭ ئىچىدە قاراكۆل سۇ ئامبىرىنىڭ سۇ سېغىمچانلىقى 22 مىليۇن كۇب مېتىر، ئومۇمىي سۇغۇرۇش كۆلىمى 39 مىڭ 500 مو، ئۇ پۈتۈن ناھىيىنىڭ ئەتىياز پەسلىدىكى سۇغۇرۇش كۆلىمىنىڭ 10 پىرسەنتنى ئىگەللەيدۇ. سۇغۇرۇش رايونىنى ئۆزگەرتىپ ياشاشقا ماسلاشقان ھالدا سۇ بايلىق مەنبەلىرىدىن تۇلۇق پايدىلىنىلدى. ناھىيىمىزدە 6 ئۇرۇندا كىچىك تىپتىكى سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى ياسالدى. ئومۇمىي قۇراشتۇرۇلغان ماشىنىنىڭ سېغىمچانلىقى 1400 كىلوۋات بولۇپ، كەڭ يېزىلار ئۈچۈن يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى ۋە يېزا ئىگىلىك قۇشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەشتە ئېنېرگىيە كۇچى بىلەن تەمىن ئەتتى.

لوپ ناھىيىسىنىڭ سۇ قۇرۇلۇش بويىچە ئومۇملاشتۇرۇپ پىلانلاشنىڭ دەسلەپكى قەدەمدە ئىشقا ئاشۇرىلىشى يېزا-بازارلاردىكى مۇكەممەلراق بولغان دېھقانچىلىق ئېرىق-ئۆستەڭ سېستىمىسىنى قۇرۇپ بەردى. ئۆتمۇش بىلەن سېلىشتۇرغاندا سۇنى ئېچىش ۋە سۇدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمى 40 پىرسەنت ئۆستۇرۇلدى. سۇغۇرۇش كۆلىمى 1949-يىلدىكى 300 مىڭ مودىن 1984-يىلدىكى 490 مىڭ موغا يەتتى. ناھىيىمىزنىڭ تارىخىدا بۇرۇندىن تارتىپ «كەلكۇن سۈيى بار تۇرۇپ يەرلەر قۇرۇپ كېتىش» ھادىسىسى ئاساسەن يۇقۇتۇلدى.

مەمۇرىي رايون ۋە تەبىئىي كەنتلەر نامى

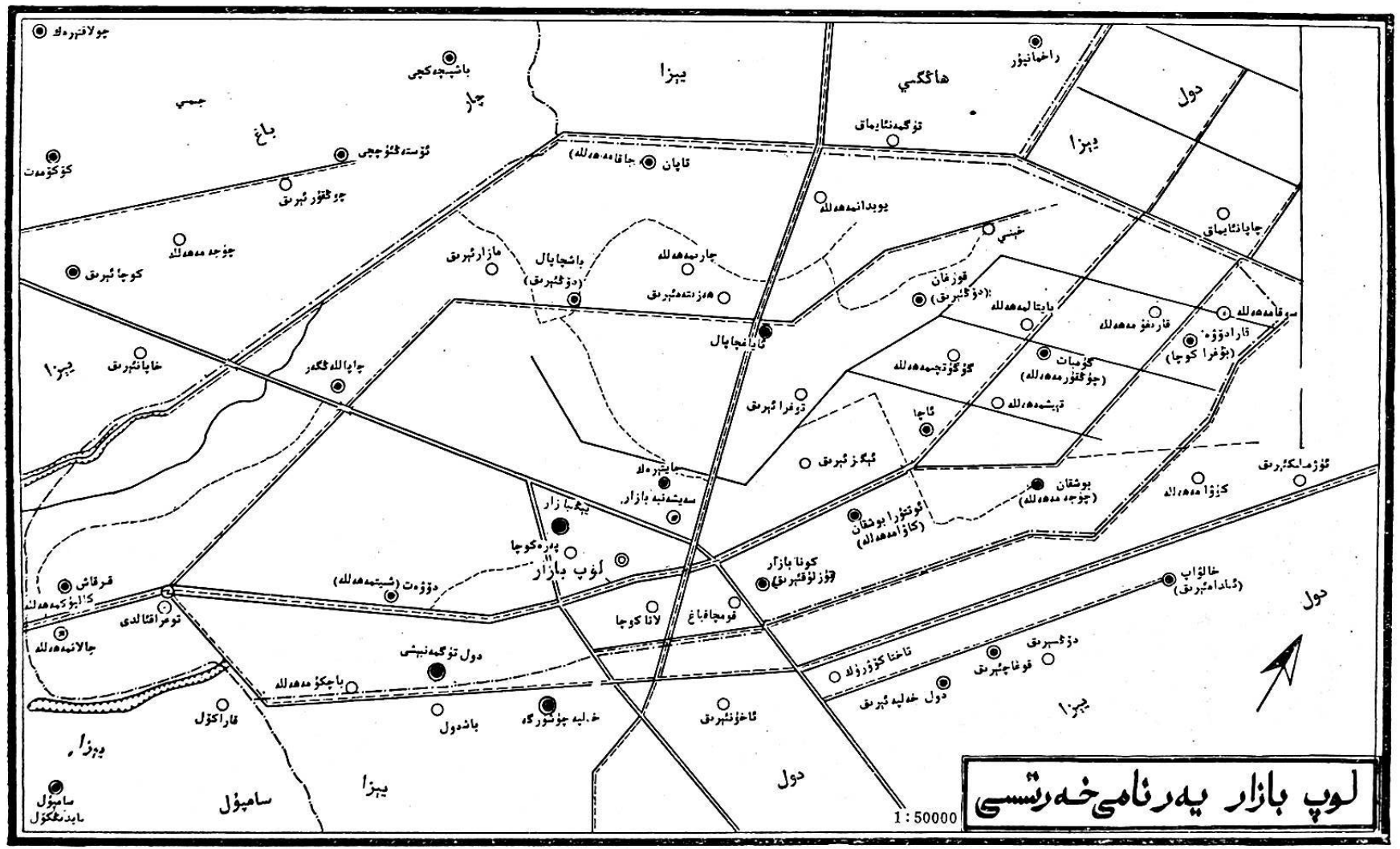
لوپ بازار یەرنامی خەرتسی
1 : 50000
لوپ بازار
هاگمي
دول
ساموڵ

لوپ بازىرىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

شىلدىرلاپ ئاققان سۇ، ئاپتاپ چۈشمەيدىغان يول.

لوپ بازىرى ـ لوپ ناھىيىسى تۈرۈشلۇق جاي، بازارنىڭ شىمالى ھاڭگىي يېزىسىنىڭ راخمانپۇر ئۆستىگى بىلەن چېگىرىلىنىدۇ. شەرقى دول يېزىسى بىلەن تۇتىشىدۇ. جەنۇبى سامپۇل يېزىسى بىلەن، غەربى چارباغ يېزىسى بىلەن تۇتىشىدۇ. ئومۇمى كۆلىمى 38.5 كۋادرات كىلومېتىر، 5 ئاھالە كومىتېتى، 17 كەنت كومىتېتى، 38 تەبىئىي كەنت قارايدۇ. 3337 ئائىلە، 13 مىڭ 56 نوپۇس بار، بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 11 مىڭ 101 كىشى، خەنزۇ 1820 كىشى، خۇيزۇ 29 كىشى، قازاق 65 كىشى، مانجۇ بىر كىشى.

لوپ بازىرى لوپ كەنتىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن لوپ دەپ ئاتالغان، تارىختا بۇ يەر قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىگە قاراشلىق يۇرۇڭقاش كەنتىدىكى ئىككى مەھەللىنىڭ بىرسى ئىدى. ناھىيە قۇرۇلغىچە بۇ يەر بىر كىچىك كەنت بولۇپ، ئۇنىڭغا قاراشلىق 2 مەھەللىنىڭ بىرى دولپۇر دەپ ئاتىلاتتى. شۇ يەردە ئولتۇراقلاشقان ئاھالىلار لوپ بىلەن دولپۇرنى قېتىپ دولپۇر دەپمۇ ئاتىشاتتى. ناھىيە قۇرۇلغان چاغدىمۇ بۇ يەر سامپۇل مىڭ بەگلىكىگە قارايتتى. ناھىيە قۇرۇلغاندىن كېيىن لوپ

ناهیه نامی قىلىنغان. شۇڭا ئىزچىل لوپنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنى بولۇپ كەلمەكتە.

1934-يىلىنىڭ ئالدى كەينىدە، پۈتۈن ناهیه ئالته مەمۇرى رايونغا بۆلۈندى، لوپ ناهیه شەهەر ئىچى 1-رايون بولدى. لوپ، قورغان، چاپال، راخمانپۇر، دول كەنتلىرى ئۇنىڭغا قاراشلىق قىلىندى.

1942-يىلى پۈتۈن ناهیه سەككىز مەمۇرى رايونغا ئۆزگەرتىلگەندە، لوپ شەهەر ئىچى يەنىلا 1-رايون قىلىنىپ، 12 كەنت قاراشلىق بولدى.

1944-يىلى بوجاڭ-جاجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا لوپ شەهەر ئىچى بىر بازار ئىككى يېزىغا يەنى ۋىنىخۇا جېن (مەدەنىيەت بازار)، خۇا مىنشاڭ (جۇڭگو پۇقرالىرى يېزىسى)، شىنىيشاڭ (ئىشىنش يېزىسى)غا ئايرىلدى.

1947-يىلى بىر بازار ئىككى يېزىنى لوپ بازار، راخمانپۇر يېزا دېگەنگە ئۆزگەرتتى.

1947-يىلى 12-ئايدا پۈتۈن ناهیه تۆت بازار، بەش چوڭ يېزىغا ئۆزگەرتىلگەندە لوپ بازار بىلەن راخمانپۇر يېزىنى قوشۇپ ئەسلىدىكى قورغان بازارغا ئۆزگەرتىلدى.

1949-يىلدىن 1950-يىلىنىڭ بېشىغىچە يەنى ئازاتلىق هارپىسىغچە قورغان بازارغا تەۋە بولدى.

1950-يىلى 4-ئايدا لوپ ناهیىلىك خەلق ھۆكۈمتى قۇرۇلغاندىن كېيىن پۈتۈن ناهیه يەتته رايونغا ئۆزگەرتىلدى. قورغان رايونى 1-رايون بولدى ۋە رايونلۇق خەلق ھۆكۈمتى قۇرۇلدى.

1954-يىلى 3-ئايدا 1-رايونىنى ئىككى رايونغا بۆلۈپ شەهەر ئەتراپى رايونى ئاۋۇتۇلدى.

1955-يىلى شەهەر ئەتراپى رايونى ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ، لوپ بازار قۇرۇلدى.

1956-يىلى 12-ئايدا 1-رايون (قورغان رايون) ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ، ئەتراپتىكى كەنتلەرنى قوشۇپ، قورغان كەنت ئاساس قىلىنغان هالدا ناهیىگە بىۋاستە قاراشلىق قورغان يېزىسى قۇرۇلدى.

1958-يىلى 11-ئايدا قورغان يېزا، سامپۇل 6-يېزا (قىرقاش)، دول 6-يېزا (بوشقان) لەردىن تەركىپ تاپقان لوپ قىزىلىۋلتۇز كوممۇناسى قۇرۇلدى.

1959-يىلى 3-ئايدا پۈتۈن ناهیىدىكى 15 كوممۇنانى قىسقارتقاندا لوپ بازارنى تەسىس قىلىپ قورغان يېزا ئۆز ئالدىغا قىزىلىۋلتۇز كوممۇنا بولۇپ قۇرۇلدى. رەھبەرلىك ئورگىنى كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

1968-يىلى كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى كوممۇنا ئىنقىلابى كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى.

1979-يىلى لوپ كوممۇنا دەپ ئۆزگەرتىلدى.

1984-يىلى 12-ئايدا هاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىپ قۇرۇلغاندا، لوپ كوممۇنا لوپ بازار ۋە قورغان يېزا دەپ ئىككىگە ئايرىلدى ۋە بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى، يېزىلىق خەلق ھۆكۈمتى قۇرۇلدى.

1985-يىلى 12-ئايدا لوپ بازار بىلەن قورغان يېزا بىرلەشتۇرۇلۇپ، لوپ بازار (جېن) قۇرۇلدى ۋە بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تەسىس قىلىندى.

لوپ بازارنىڭ ئەسلى شەھەر سىپلى يوق ئىدى. تۆت ئەتراپى يېزىلار بىلەن تۇتۇشۇپ كەتەتتى. 1945-يىلى لوپ شەھەر سىپلى ياسالدى. سىپىل ئېگىزلىكى 4.75 مېتىر، تېگىنىڭ كەڭلىكى 3.5 مېتىر، ئۈستىنىڭ كەڭلىكى 1.5 مېتىر، ئەتراپىنىڭ ئايلانما ئۇزۇنلۇقى 3180 مېتىر ئىدى. پۈتۈن شەھەر ئىچى تۆخۈمدەك يۇمۇلاق شەكىلگە چۈشۈرۈلگەن ئىدى. تۆت تەرىپىدە شەھەر دەرۋازىسى قويۇلغان، شەرقى دەرۋازىسى خۇيىنگىمىن (ئامانلىق دەرۋازىسى)، جەنۇبى دەرۋازىسى يۇيىشۈمىن (تاغ مەنزىرىسى دەرۋازىسى)، غەربى دەرۋازىسى جېڭ بىيەنمىن (چىگرا موداپىئە دەرۋازىسى)، شىمالى دەرۋازىسى شۈەنجىگىمىن (ھۆكۈمەت دەرۋازىسى) دەپ ئاتىلاتتى. شەھەر ئىچىدە تۆت دانە ئويداڭ-چوڭقۇر، ئەگرى-مايماق توپا يول (كوچا) بار ئىدى. شەھەر ئىچىدە پەقەتلا بىرقانچە ئاممىلىشىك ناۋايخانا، ۋە پارچە-پۇرات دوكان بار ئىدى. بىر ئۇيغۇر باشلانغۇچ مەكتەپ بولۇپ، 60 نەپەر ئوقۇغۇچى، ئوقۇتقۇچىلار بار ئىدى. ئازاتلىقتىك ھارپىسىغچە ناھىيىلىك ھۆكۈمەت، ساقچى ئىدارىسى، ئۇيغۇر ئۇيۇشما قاتارلىق قىش ۋە ياغاچتىن ياسالغان تۆت ئورۇن قۇرۇلۇشىنى ھىساپقا ئالمىغاندا، قالغان كوچا ئۆيلەرنىڭ ھەممىسى پاكار ۋەدىك ئۆيلەر ئىدى. ھەرسەيشەنبە كۈنى بازار بولاتتى. شۇڭا لوپ بازىرىنى پۈقرا تىلىدا سەيشەنبە بازار دەپ ئاتىشاتتى.

لوپ بازىرى تاغ ئالدى كەلكۈن لاتقا تۈزلەڭلىكىگە كىرىدۇ. جەنۇبى تەرىپى ئېگىز، شىمالى تەرىپى پەس، ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى دېڭىز يۈزىدىن 1340 مېتىر ئېگىز. قىيپاشلىقى $\frac{1}{300}$ مېتىر، زېمىن تەۋەلىكىدىكى يەر ئاستى سۇ ئورنى ئېگىز، شورلۇق تۈپراق كۆپ، بازارنىڭ غەرب ۋە شىمال تەرىپىدە زور كۆلەملىك زەيىلىك، سازلىق يەرلەر بار. ھاۋاسى قۇرغاق، شامال كۆپ چىقىدۇ. بۇ يەر تىپىك قۇرۇقلۇق چۆل خاراكتېرىدىكى ھاۋا كىلىماتىغا كىرىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا 11.5°C، تاربختىن بويانقى يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 34.5 مىللىمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن.

لوپ بازىرى لوپ ناھىيىسىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، سودا، مەدەنىيەت مەركىزى ھىساپلىنىدۇ. ئازاتلىقتىن كېيىنكى 30 نەچچە يىلدىن بويان شەھەر ئىچى بارغانسىرى كېڭەيدى. ھازىرقى ناھىيە شەھەر ئىچى كۆلىمى ئازاتلىقنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىنىڭ 3 ھەسسىسىگە تەڭ كېلىدۇ. شەھەر ئىچى قۇرۇلىشى رەتلىك، ئۆتمۈشتىكى كونا پاكار ئۆيلەردىن قالمىچە ئەسەر قالمىدى. شەھەر ئىچىدىكى توققۇز كەڭ داغدام كوچا يوللار تەرەپ-تەرەپكە تۇتىشىدۇ. ئۇنىڭدىن بەش يولغا ماي ياتقۇزۇلغان.

30 نەچچە يىلدىن بويان سودا-سانائەت تىز تەرەققى قىلدى. ھازىر گىلەم كارخانىسى، سېمونت زاۋۇتى، يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى ياساش-رېمونت قىلىش زاۋۇتى، ئۇن زاۋۇتى، ياغ زاۋۇتى، يىمەك-ئىچىمەك پىششىقلاش زاۋۇتى، سەيپوكچىلىق، ياغاچچىلىق قاتارلىق زاۋۇت-كارخانىلار قۇرۇلدى. بازار ئىچىدە سودا ئۇرۇنلىرى ھەممە يەرگە يېيىلغان.

ناھىيىلىك دوختۇرخانا، بازارلىق دوختۇرخانا، يۇقۇملۇق كىسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش-داۋالاش پونكىتى، مەدەنىيەت يۇرتى، كۈتۈپخانا، كىنو-تىياتىرخانا، سەنئەت ئۆمىكى،

تەنتەربىيە مەيدانى، رادىئو-تېلېۋىزىيە ئىدارىسى قاتارلىق مەدەنى، سەھىيە كەسپى ئۇرۇنلار مۇشۇ بازارغا جايلاشقان، 12 باشلانغۇچ مەكتەپ، 1716 نەپەر ئوقۇتقۇچى، ئوچ ئوتتۇرا مەكتەپ، 1866 نەپەر ئوقۇتقۇچى بار، يەنە بىر پارتىيە مەكتەپ، بىر دېھقانچىلىق ماشىنسازلىق، دېھقانچىلىق تېخنىكا خادىملىرىنى يېتىشتۇرۇش مەكتىپى بار.

بازار ئەتراپى يېزىلىرى يېزا ئىگىلىكىنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يەر كۆلىمى 22 مىڭ 366 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، ئىقتىسادى زىرائەتلەردىن پاختا، مايلىقدان، پىلە ئۇزمىچىلىك، قاتارلىقلار بار، 1985-يىلى ئاشلىقنىڭ ئومۇمى مەھسۇلاتى 10 مىليون 90 مىڭ جىڭ، بىرلىك مەھسۇلاتى 743 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 867 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 240 مىڭ جىڭ، مايلىقدانىنىڭئومۇمىي مەھسۇلاتى 215 مىڭ جىڭ، پىلە 9484.3 جىڭ، قوتاندىكى قالدۇق چارۋا 21 مىڭ 59 تۇياق.

يېقىنقى يىللاردىن بويان شەھەر ئەتراپى رايونلىرىدىكى يېزا قۇرۇلۇشى ناھايىتى تېز تەرەققى قىلدى. ھازىر بىر غول ئۆستەڭ، 13 تارماق ئۆستەڭ بار، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 21.7 كىلومېتىر، ئادەتتىكى سۇغۇرۇش ئېرىقلىرى 104 بۇلۇپ، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 78.5 كىلومېتىر، ئاساسى ئورمان بەلباغ 13 پارچە، تاشيول 53 بولۇپ، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 54 كىلومېتىر، ھازىر سالا ئېتىز، يول، ئېرىق-ئۆستەڭ ۋە ئورمان بەلباغلىرى بىرگەۋدە قىلىنغان مەنزىرە شەكىللەندى. 1984-يىلى دېھقانچىلىق ئېتىزلىرىنى ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى.

ئۆلچەملىك ناملار

لوپ ناھىيىسى

لوپ ناھىيىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن

لوپ بازىرى

لوپ بازىرىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن

بىرىنچى ئاھالە كومىتېتى

ئورنى لوپ بازىرىنىڭ مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىنىڭ غەربى جەنۇبىدا، بۇنىڭغا قاراشلىق رايوندا جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى، ناھىيىلىك پارتكوم، 2-يىنىك سانائەت ئىدارىسى، ناھىيىلىك 2-باشلانغۇچ مەكتەپ، 2-ئوتتۇرا مەكتەپ، 3-ئوتتۇرا مەكتەپ، پارتىيە مەكتىپى، نەپت شىركىتى، دېھقانچىلىق تېخنىكا كېڭەيتىش پونكتى، ئۇرۇقچىلىق شىركىتى، ئورمانچىلىق ئىدارىسى، ناھىيىلىك رادىئو-تېلېۋىزىيە ئىدارىسى قاتارلىق 16 ئورۇن بار. غەربىي جەنۇبتىن شەرققە قاراپ تەرتىپى بويىچە ئورۇنلاشتۇرۇلۇپ، بىرىنچى ئاھالە كومىتېت دەپ ئاتالدى.

ئىككىنچى ئاھالە كومىتېتى

ئورنى لوپ بازىرىنىڭ مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىنىڭ غەربى شىمالىدا، بۇنىڭغا قاراشلىق رايوندا سودا ماگىزىنى، 2-يىنىك سانائەت ئىدارىسىنىڭ بىناكارلىق كارخانىسى، ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى ياساش-رېمونت قىلىش زاۋۇتى، سۇ ئېلىكتىر ئىدارىسى، پاختا زاۋۇتى، ناھىيىلىك 1-باشلانغۇچ مەكتەپ، يېزا ئىگىلىك ماشىنا سايمانلىرى بىلەن تەمىنلەش پونكتى، يەمەك-ئۇچمەكلەرنى پىششىقلاپ ئىشلەش زاۋۇتى قاتارلىق 15 ئورۇن بار، بۇلار رەت بويىچە ئىككىنچى ئورۇنغا تىزىلغانلىقى ئۈچۈن ئىككىنچى ئاھالە كومىتېت دەپ ئاتالدى.

ئۈچىنچى ئاھالە كومىتېتى

ئورنى لوپ بازىرىنىڭ مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىنىڭ شەرقى جەنۇبىدا، بۇنىڭغا قاراشلىق رايوندا ناھىيىلىك خەلق بانكىسى، تۇرلۇك مالالارنى توپ تارقىتىش شىركىتى، پارچە سېتىش شىركىتى، پوچتا تېلېگراف ئىدارىسى، ناھىيىلىك 1-ئوتتۇرا مەكتەپ، يەرلىك مەھسۇلاتلار شىركىتى، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى، ماشىنا ئەتىرىتى، كۈتۈپخانا قاتارلىق 10 ئورۇن بار، رېتى بويىچە ئۈچىنچى ئورۇنغا تىزىلغانلىقى ئۈچۈن ئۈچىنچى ئاھالە كومىتېت دەپ ئاتالدى.

تۆتىنچى ئاھالە كومىتېتى

ئورنى لوپ بازىرىنىڭ مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىنىڭ شەرقى شىمالىدا، بۇنىڭغا قاراشلىق رايوندا پارچە سېتىش شىركىتىنىڭ تۇرلۇك مالالار ماگىزىنى، سودا ئىدارىسى، باج

ئىشلارئىدارىسى، تەمىنات سودا كوپراتىپى، قورالىلىق بۆلۈم، سوت مەھكىمىسى، قورالىلىق ساقچى ئەترىتى، كىنوخانا، ماددى ئەشيا پونكىتى، ناھىيىلىك گىلەم كارخانىسى قاتارلىق 22 ئورۇن بار، بۇلار رېتى بويىچە تۆتىنچى ئورۇنغا تىزىلغانلىقى ئۈچۈن تۆتىنچى ئاھالە كومىتېت دەپ ئاتالدى.

بەشىنچى ئاھالە كومىتېتى

ئورنى لوپ بازار مەركىزىنىڭ شەرقە قىيپاش شىمال تەرىپىدە، لوپ بازىرىدىكى بوشقان ئۆستىكىنىڭ شەرقى، دول ئۆستىكىنىڭ غەربىدىكى ئارىلىقتا جايلاشقان. بۇ رايونىدا ئاشلىق ئىدارىسى، ناھىيىلىك دوختۇرخانا، تەپتىش مەھكىمىسى، يەرلىك كىسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش-داۋالاش پونكىتى، يىمەك-ئىچمەك شىركىتى، يېزا ئىگىلىك بانكا، مال دوختۇرلۇق پونكىتى قاتارلىق 9 ئورۇن بار، رېتى بويىچە بەشىنچى ئورۇنغا تىزىلغانلىقى ئۈچۈن بەشىنچى ئاھالە كومىتېت دەپ ئاتالدى.

خوتەن يولى

ئورنى لوپ بازار مەركىزىنىڭ غەربىدە، شەرق تەرىپى بازار مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىدىن باشلىنىپ، غەربتە شەھەر قۇرۇلۇشى تاشيولىغا تۇتىشىدۇ. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 1.49 كىلومېتر، كەڭلىكى 24 مېتر، غەربتىن شەرققە قاراپ سوزۇلغان، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان، لوپ بازىرىدىكى تۆت چوڭ كوچىنىڭ بىرسى ھىساپلىنىدۇ، جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى، ناھىيىلىك 1-باشلانغۇچ مەكتەپ، ناھىيىلىك پارتكوم، 2-يىنىك سانائەت ئىدارىسى، يېزا ئىگىلىك ماشىنا سايمانلىرى بىلەن تەمىنلەش پونكىتى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ يولنىڭ ئىككى ياقىسىغا جايلاشقان. بۇ يەر ئازاتلىقنىڭ ئالدىدا يېڭىبازار دەپ ئاتىلاتتى، ئازاتلىقتىن كېيىنمۇ يېڭىبازار دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى خوتەن يولى دەپ نام بېرىلدى. بۇ يول لوپ ناھىيىسىدىن خوتەنگە قاتنىغلى بولىدىغان ئوق لىنىيە بولغانلىقتىن شۇنداق نام بېرىلگەن.

ھاڭگي يولى

ئورنى لوپ بازار مەركىزىنىڭ شىمالىدا، جەنۇب تەرىپى بازار مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىدىن باشلىنىپ، شىمال تەرىپى ھاڭگي يېزىسىنىڭ ئوق يولىغا تۇتىشىدۇ. ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 1.55 كىلومېتر، كەڭلىكى 24 مېتر، جەنۇبتىن شىمالغا قاراپ سوزۇلغان، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان، لوپ بازىرىدىكى تۆت چوڭ كوچىنىڭ بىرسى ھىساپلىنىدۇ. سودا ماگىزىنى، چوڭ بازار، سۇ ئېلېكتىر ئىدارىسى، لوپ بازارلىق تەمىنات سودا ماگىزىنى، ناھىيىلىك تەمىنات سودا كوپراتىپىنىڭ 3-ماگىزىنى، يەرلىك مەھسۇلاتلار ماگىزىنى، ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتىنىڭ ھەرقايسى ماگىزىنلىرى، شۇنىڭدەك يەكىنە تىجارەتچىلەر، رېمونتچىلار، ئاشپەزچىلىك دوكانلىرى، ساتىراچلار قاتارلىق مولازىمەت كەسىپلىرىنىڭ كۆپۈنچىسى مۇشۇ يولنىڭ ئىككى تەرىپىگە جايلاشقان. يەنە ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتى، تەنتەربىيە مەيدانى، كىنوخانىلارمۇ بار. بۇ كوچا لوپ بازىرىنىڭ سودا-سېتىق، مەدەنى كۆڭۈل ئېچىش پائالىيەت مەركىزى ھىساپلىنىدۇ. بۇ ناھىيە شەھەر مەركىزىدىن ھاڭگي يېزىسىغا تۇتىشىدىغان ئوق يول بولغانلىقتىن بۇرۇندىن تارتىپ ھاڭگي يولى

دەپ ئاتالغان.

دول يولى

ئورنى لوپ بازار مەركىزىنىڭ شەرقىدە، غەرب تەرىپى بازار مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىدىن باشلىنىپ، شەرقتە دول ئۆستېڭىگە تۇتىشىدۇ. ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 1.35 كىلومېتىر، كەڭلىگى 24 مېتىر، شەرقتىن غەربكە قاراپ سوزۇلغان، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان، لوپ بازىرىدىكى تۆت چوڭ كوچىنىڭ بىرسى ھىساپلىنىدۇ. خەلق بانكىسى، يېزا ئىگىلىك بانكا، يىمەك-ئىچمەك شىركىتى، ناھىيىلىك 1-ئوتتۇرا مەكتەپ، باج ئىشلار ئىدارىسى، ناھىيىلىك تەمىنات سودا كوپىراتىپى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ يولنىڭ ئىككى ياقىسغا جايلاشقان. بۇ يول ناھىيە شەھىرىدىن دول يېزىسىغا قاتنايدىغان ئوق يول بولغانلىقتىن 1984-يىلى دول يولى دەپ نام بېرىلگەن.

مەدەنىيەت يولى

ئورنى لوپ بازار مەركىزىنىڭ جەنۇبىدا، شىمال تەرىپى بازار مەركىزىدىكى تۆت چاسا يول ئېغىزىدىن باشلىنىپ، جەنۇبى دول ئۆستېڭىگە تۇتىشىدۇ. ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 1.17 كىلومېتىر، كەڭلىگى 20 مېتىر، شىمالدىن شەرقى جەنۇپتا قاراپ سوزۇلغان، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان، لوپ ناھىيە شەھىرىدىكى تۆت چوڭ كوچىنىڭ بىرسى ھىساپلىنىدۇ. ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى، سەنئەت ئۆمىكى، كىنو-تىياتىرخانا، كۇتۇپخانا، ناھىيىلىك بالىلار يەسلىسى، ناھىيىلىك 2-ئوتتۇرا مەكتەپ، 2-باشلانغۇچ مەكتەپ، پارتىيە مەكتىپى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ يولنىڭ ئىككى ياقىسغا جايلاشقان، مەدەنى مائارىپ ئورۇنلىرىنىڭ كۆپۈنچىسى مۇشۇ يول بويىغا جايلاشقانلىقتىن 1984-يىلى مەدەنىيەت يولى دەپ نام بېرىلگەن.

سامپۇل يولى

ئورنى لوپ بازىرىنىڭ جەنۇبىدا، شەرق تەرىپى مەدەنىيەت يولىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن باشلىنىپ، غەربى جەنۇبى شەھەر قۇرۇلۇشى يولىغا تۇتۇشىدۇ. شەرقتىن غەربى جەنۇپتا قاراپ سوزۇلغان. ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 750 مېتىر، كەڭلىگى 24 مېتىر، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان. ناھىيىدىكى يېزا ئىگىلىك، ئورمانچىلىق قاتارلىق پەن-تېخنىكا تەتقىقات ئورۇنلىرى، ئورمانچىلىق پونكىتى، تەبىئى ئورمانلارنى باشقۇرۇش پونكىتى، ھاۋا رايى پونكىتى، ئۇرۇقچىلىق شىركىتى قاتارلىق ئۇرۇنلار مۇشۇ يول بويىغا جايلاشقان. بۇ يول 1978-يىلى ياسالغان، لوپ ناھىيە شەھىرىدىن سامپۇل يېزىسىغا قاتنايدىغان ئوق يول بولغانلىقتىن 1984-يىلى سامپۇل يولى دەپ نام بېرىلگەن.

يېڭىبازار يولى

ئورنى لوپ بازىرىنىڭ غەربىدە، شىمال تەرپى ئىككىنچى ئاھالە كومىتېت بىلەن تۇتىشىدۇ. بۇ يول جەنۇپتىن شىمالغا سوزۇلغان. ئۇزۇنلىقى 1.13 كىلومېتىر، كەڭلىگى 23 مېتىر، يول يۈزىگە شېغىل ياتقۇزۇلغان، ناھىيىلىك رادىئو-تېلېۋىزىيە ئىدارىسى، بازارلىق خەلق دوختۇرخانىسى، بازارلىق ماشنا تېرىقچىلىق ئەترىتى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ يول بويىغا جايلاشقان. 1983-يىلى ياسالغان، بۇ يول يېڭىبازارغا بارىدىغان ئوق يول بولغانلىقتىن 1984-يىلى يېڭىبازار يولى دەپ نام بېرىلگەن.

ئۇيغۇر كتاب توربېكتى www.uyghurkitap.com

بوشقان يولى

ئورنى لوپ بازار مەركىزىنىڭ شەرقىدە، جەنۇب تەرەپى دول يولىنىڭ بېشىغا تۇتىشىدۇ شىمالى بوشقان كەنتىگە تۇتىشىدۇ. جەنۇبتىن شىمالغا سوزۇلغان، ئۇزۇنلىقى 950 مېتىر، كەڭلىكى 18 مېتىر، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان، ئاشلىق ئىدارىسى، دوختۇرخانا، تەپتىش مەھكىمىسى، يەرلىك كىسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش پونكىتى، قورالىلىق بۆلۈم، سوت مەھكىمىسى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ يولنىڭ ئىككى ياقىسىغا جايلاشقان، بۇ يول ناھىيە شەھىرىدىن بوشقان كەنتىگە تۇتاشقانلىقتىن 1984-يىلى شۇنداق نام بېرىلگەن. 1966-يىلى ياسالغان.

يېڭىبازار كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى يېڭىبازاردا

ئورنى بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 500 مېتىر جايدا، زېمىنى تۈزلەڭ، يېرى زەي تۇپراق، ئوچ تەبىئىي كەنت، 273 ئائىلە، 929 نوپۇسى بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 1275 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان، 1958-يىلى قىزىلئوڭتۇز كومۇنا 3-دادۇي دەپ ئاتالغان، 1979-يىلى لوپ كومۇنا يېڭىبازار دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، 1984-يىلى لوپ بازارلىق يېڭىبازار كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

يېڭىبازار

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 500 مېتىر جايدا، 67 ئائىلە، 244 نوپۇس، 450 مو تېرىم يېرى بار، بۇ يەر يېقىنقى زاماندا شەكىللەنگەن بازار بولغانلىقتىن يېڭىبازار دەپ نام ئالغان، بازارلىق پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپى كارخانا ئورۇنلارنىڭ كۆپۈنچىسى مۇشۇ كەنتكە مەركەزلەشكەن.

لاتاكوچا

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 200 مېتىر جايدا، 59 ئائىلە، 220 نوپۇس، 449 مو تېرىم يېرى بار، «لاتا» كىشىلەرنىڭ لەقمى بولۇپ، ئۇنىڭدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

پەرەكوچا

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 800 مېتىر جايدا، 66 ئائىلە، 190 نوپۇس، 400 مو تېرىم يېرى بار، «پەرە»لەقەملىك كىشىلەر مەركەزلىشىپ ئولتۇرغاچقا «پەرە كوچا» دەپ نام ئالغان.

كونابازار كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تۈزلۈقتېرىقتا

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 900 مېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 200 ئائىلە، 743 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 780 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بۇ كەنت لوپ بازىرىغا نىسپەتەن تارىخى ئۇزۇن بولۇپ، تەخمىنەن 200 يىلدىن ئارتوق، دەسلەپ بازار بولغان جاي بولغانلىقتىن

"كونابازار" دەپ نام ئالغان. 1958-يىلى قىزىلئولتۇز كومئونا 4-داۋي بولغان، 1978-يىلى لوپ كومئونا كونابازار داۋي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لوپ بازارلىق كونابازار كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

تۇزلۇقئېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 900 مېتىر جايدا، 47 ئائىلە، 124 نوپۇس، 136 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئېرىقى زەيلىك يەردىن ئېلىنغانلىقتىن «تۇزلۇقئېرىق» دەپ نام ئالغان.

قومچاقباغ

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 800 مېتىر جايدا، 41 ئائىلە، 131 نوپۇس، 110 مو تېرىم يېرى بار، بۇ يەر ئەسلى زەيلىك جاڭگال بولۇپ، قومچاق كۆپ بولغانلىقتىن «قومچاقباغ» دەپ نام ئالغان.

ئوتتۇرابوشقان كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كاۋا مەھەللىدە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 257 ئائىلە، 953 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1438 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1 باشلانغۇچ مەكتەپ بار، «بوشقان» دېگەن سۆزنى يەنە داۋاملىق تەتقىق قىلىشقا توغرا كىلىدۇ. بۇ كەنت بوشقان ئۆستىڭىنىڭ ئوتتۇرا قىسمىغا جايلاشقانلىقتىن «ئوتتۇرا بوشقان» دەپ نام ئالغان. 1958-يىلى قىزىلئولتۇز كومئونا 5-داۋي بولغان، 1978-يىلى لوپ كومئونا بوشقان داۋي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لوپ بازارلىق ئوتتۇرا بوشقان كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

كاۋامەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا، 140 ئائىلە، 480 نوپۇس، 738 مو تېرىم يېرى بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. يۇرۇشلەشكەن بىر قۇدۇق بار، «كاۋا»لەقەملىك كىشىلەر مەركەزلىك ئولتۇراقلاشقانلىقى ئۈچۈن كاۋا مەھەللىسى دەپ نام ئالغان.

ئېگىزئېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 100 مېتىر-جايدا، 122 ئائىلە، 419 نوپۇس، 700 مو تېرىم يېرى بار، كەنتنىڭ ئېرىقى يەر يۈزىدىن ئېگىز بولغاچقا «ئېگىز ئېرىق» دەپ نام ئالغان.

جايتېرەك باغۇەنچىلىك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى جايتېرەكتە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، 170 ئائىلە، 705 نوپۇس، 909 مو تېرىم يېرى بار، باغۇەنچىلىك ئاساس، ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىش قوشۇمچە قىلىنىدۇ. ھازىر ئالما، نەشپۈت، شاپتۇل، ئۈرۈك قاتارلىق ھەر خىل

ئۇيغۇر كتاب توربېكتى www.uyghurkitap.com

مېۋە كۆلىمى 600 مو بولۇپ، يېقىنقى بىر قانچە يىلدىن بويان يەنە 180 مو كىشمىش ئۈزۈم يېتىشتۇرۇلدى. مېۋىلىك كۆچەتلەر ئاربىسىغا ئاشلىق، مايلىقدان، كۆكتات-سەي، قوغۇن-تاۋۇزلارنى كىرىشتۇرۇپ تېرىدۇ. ئاشلىق تەمىنات مەسلىسىنى ھەل قىلىۋاتىدۇ. 1985-يىلدىكى ئاشلىق مەھسۇلاتى 220 مىڭ جىڭ، ھەرخىل سەي 350 مىڭ جىڭ، ھەرخىل مېۋە 80 مىڭ جىڭ. بۇ يەردە ئاساسلىقى باغۋەنچىلىك يېتىشتۇرۇش بىلەن شۇغۇللانغانلىقتىن جايىتېرەك كەنت نامى بىلەن قوشۇلۇپ «جايىتېرەك باغۋەنچىلىك كەنت كومىتېتى» دەپ نام ئالغان. 1979-يىلى چارا ئايمىقى، توغرا ئېرىق، جايىتېرەك دېگەن مەھەللىلەرنى بىرلەشتۇرۇپ، ناھىيە شەھەر ئىچىدىكى باغچە دەپ ئاتاپ، يوقارقى ئورۇندىكى يەر-زىمىن ۋە ئاھالىنى بىرلەشتۇرۇپ، دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىغا قاراشلىق باغچىنى قوشۇپ، لوپ بازىرىنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىلگەن. 1984-يىلى كەنت كومىتېتى قورغان.

خەلپەچۈشۈرگە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قاپاقمەھەللىدە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا، زىمنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 224 ئائىلە، 991 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1422 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قۇشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1 باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتىگە تۇتىشىدۇ. ناھىيە شەھىرىگە يېقىن بولغاچقا قاتناش قولايلىق، «خەلپە» دېگىنىمىز ئۇيغۇرچە سۆز بولۇپ، ئىسلام دىنىدىكى ئىمتىياز نامى، «چۈشۈرگە» يەرلىك شىۋە تىلىدا «چۈيكە» بولۇپ ئۆزگەرگەن، ئارتوق سۇنى چىتىرىدىغان ئېرىق مەنسىدە، تەخمىنەن 300 يىل بۇرۇن سۇلتانىنىياز خەلپەم باشچىلىقىدا شۇ يەرلىك دېھقانلار بۇ يەردىن بىر ئېرىق ئېلىپ ئارتوق سۇنى ئېقىتىۋەتكەن. شۇنىڭ بىلەن خەلپە چۈشۈرگە دەپ نام ئالغان ۋە كەنت نامىغا ئايلانغان. 1958-يىلى شەرقشامىلى كومموۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 1-دادۇي بولغان، 1979-يىلى دول كومموۇنا خەلپە چۈشۈرگە دادۇي دەپ ئاتالدى. 1984-يىلى لوپ بازىرىغا تەۋە خەلپە چۈشۈرگە كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

قاپاقلىقمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 62 ئائىلە، 248 نوپۇس، 720 مو تېرىم يېرى بار، «قاپاق» لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

باشدول

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا، 47 ئائىلە، 230 نوپۇس، 693 مو تېرىلغۇ يېرى بار، ئەسلىدە بۇ يەر دول يېزىسىنىڭ ئەڭ قەدىمكى ئورنى بولۇپ، پۈتكۈل دول يېزىسىنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن 1986-يىلى باشدول دەپ ئۆزگەرتىلدى.

دول تۈگمەنبېشى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دول تۈگمەنبېشى

ئورنى لوپ بازارلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا.

زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 177 ئائىلە، 701 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يېرى 1292 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قۇشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى شەرقشاملى كوممۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي بولغان، 1979-يىلى دول كوممۇنا قوشقۇلاق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لوپ بازارغا تەۋە قىلىنىپ دول تۇگمەنبېشى دەپ ئۆزگەرتىلدى ۋە كەنت كومىتېتى قۇرۇلدى.

دول تۇگمەنبېشى

ئورنى لوپ بازارلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىك شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا، 119 ئائىلە، 495 نوپۇس، 856 مو تېرىم يېرى بار، تەخمىنەن 300 يىللاردىن بۇيان بۇ كەنتتە، دول تۇگمىنى دەپ ئاتالغان بىر داڭلىق تۇگمەن بولۇپ، شۇنىك بىلەن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

كامپائېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىك شەرقى جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، 58 ئائىلە، 206 نوپۇس، 442 مو تېرىم يېرى بار، «كامپا» دېگىنىمىز «كەپىە»دىن ئۆزگەرگەن. ئەسلى بۇ يەردە كىشىلەر سۇ باقىدىغان بىر كەپىە تىكلەپ ئولتۇرغانلىقتىن «كەپىە ئېرىق» دەپ نام ئالغان. كېيىن «كامپا» بولۇپ ئۆزگەرگەن.

قىرقاش كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى كالپۇكمەھەللىدە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىك شەرقى جەنۇبىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا، زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 282 ئائىلە، 1066 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1024 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، سامپۇل، ناۋا تاشيول ئوق لىنىيىسى موشۇ كەنتنى كېسىپ ئۆتۈدۇ.

بۇ كەنتتە قىرقاش سۇ ئېلىكتىر ئىستانسىسى، قارا كۆل سۇ ئامبىرى ئۆستىكى بار، چاپال ئۆستىكى، بوشقان ئۆستىكى مۇشۇ يەردىن باشلىنىدۇ.

رېۋايەت قىلىنىشچە، بۇرۇن مۇشو يەردە تەبىئىي شەكىللەنگەن ئېگىز بىر قاش بولۇپ بۇ يەر كەنت بولغاندىن كېيىن قىرقاش نامى بىلەن ئاتالغان. 1958-يىلى قىزىلئۇلتۇز كوممۇنا 1-دادۇي بولغان، 1960-يىلى قىزىلبايراق كوممۇناغا تەۋە 7-باشقۇرۇش رايون 1-دادۇي بولغان، 1963-يىلى قايتا يەنە قىزىلئۇلتۇز كوممۇنا 1-دادۇي بولغان، 1979-يىلى لوپ كوممۇنا قىرقاش دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى لوپ بازارغا تەۋە قىرقاش كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

كالپۇكمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتىتۇرۇشلوق جاينىك غەربى جەنۇبىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا، 35 ئائىلە، 105 نوپۇس، 291 مو تېرىم يېرى بار، «كالىپۇك» لەقەملىكلەر جەم بولۇپ ئولتۇرغان مەھەللە بولغاچقا شۇنىڭدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

توغراقئالدى

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا، 47 ئائىلە، 206 نوپۇس، 374 مو تېرىم يېرى بار، ئەسلىدە بۇ يەردە توغراقىلىق چوڭ مازار بولۇپ، كەنت نامى توغراقئالدى دەپ ئاتالغان.

جالانمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا، 44 ئائىلە، 169 نۇپۇس، 364 مو تېرىم يېرى بار، «جالان» دېگەن ئادەمنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان. «جالان» قەدىمكى زامان ئۇيغۇر تىلى بولۇپ، ھوقۇق تۇتقۇچى، تامغا ئىگەللىگۈچى، ئائىلە باشقۇرغۇچى دېگەن مەنىنى بار.

دۆڭەت كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى شېيتمەھەللدە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 294 ئائىلە، 997 نۇپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1853 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، دۆلەت مودا پىئە تاشيولى موشوكەنتتىن ئۆتىدۇ.

«دۆڭەت» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى ھازىر ئېنىق ئەمەس، لىكىن «تېبەت» سۆزىدىن ئۆزگەرگەن دېگەن پەرەز بار.

1958ـيىلى قىزىيۇلتۇز كوممۇنا 2ـدادۇي بولغان، 1979ـيىلى لوپ كوممۇنا دۆڭەت دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984ـيىلى لوپ بازارلىق دۆڭەت كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

شېيتمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، 52 ئائىلە، 152 نوپۇس، 370 مو تېرىم يېرى بار، «شېيت» دېگەن سۆز ئۇرۇق، ئاۋاق مەنىسىدە بولۇپ، كىشىلارنىڭ لەقىمىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

باچكۇمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا، 46 ئائىلە، 218 نوپۇس، 360 مو تېرىم يېرى بار، باچكۇ لەقەملىكلەر جەم بولۇپ ئولتۇرغان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

ئاچا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى ئاچا كەنتىدە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئى كەنت، 147 ئائىلە، 603 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1624 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958ـيىلى قىزىلـ يۇلتۇز كوممۇنا 5ـدادۇي بولغان، 1979ـيىلى لوپ كوممۇنا ئاچا دادۇي دېيىلگەن. 1984ـيىلى لوپ بازارلىق ئاچا كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

ئاچا

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، 29 ئائىلە، 136 نوپۇس، 245 مو تېرىم يېرى بار. «ئاچا» دېگەن سۆز ئۆستەڭ ياكى يولنىڭ ئىككىگە ئايرىلىش نوقتىسىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ كەنت ئەسلى بوشقان ئۆستىكى بىلەن قارا دۆۋە ئۆستىڭىنىڭ ئايرىلىش ئېغىزى بولغاچقا «ئاچا» دەپ نام ئالغان.

گۈگۈتچىمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا، 42 ئائىلە، 167 نوپۇس، 410 مو تېرىم يېرى بار، بۇ يەردە بۇرۇنقى زامانلاردا يەرلىك تاختا گۈگۈت ياسايدىغانلار كۆپ بولغاچقا «گۈگۈتچىمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

بوشقان كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى چۈجەمەھەللىدە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 171 ئائىلە، 620 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1431 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئادەتتىكى تاشيولىلار ھەممە كەنتلەر بىلەن تۇتۇشۇپ كەتكەن.

«بوشقان» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس. 1958-يىلى قىزىلىيۇلتۇز كوممۇنا 6-دادۇي بولغان. 1979-يىلى لوپ كوممۇنا بوشقان دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لوپ بازارلىق بوشقان كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

چۈجەمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 28 ئائىلە، 120 نوپۇس، 255 مو تېرىم يېرى بار، «چۈجە» لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

شكىتەيمەھەللىسى

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا، 58 ئائىلە، 202 نوپۇس، 366 مو تېرىم يېرى بار. «شكىتەي» دېگەن خەنزۇچە سۆز بولۇپ، چىڭ خاندانلىقى دەۋرىدىكى بىر ئەمەل نامى، رىئايەتلەردىن قارىغاندا، شۇ زامانىدا شكىتەي دېگەن بىر ئەمەلدار موشۇ كەنتتە ئولتۇرغانلىقتىن ھازىرغا قەدەر ئۇ كەنت نامى بولۇپ كەلمەكتە.

قاغامەھەللە

ئورنى: لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا، 52 ئائىلە، 166 نوپۇس، 375 مو تېرىلغو يېرى بار، «قاغا» لەقەملىك كىشىلەر توپلىشىپ ئولتۇرغان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

قارادۆۋە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى بۇغراكوچا

ئورنى: لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.6 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 118 ئائىلە، 419 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1366 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1 باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللار پۈتۈن كەنتكە تۇتۇشىدۇ. ئەڭ بۇرۇن بۇ يەر قۇيۇق يۇلغۇنلۇق بولۇپ، قوم دۆۋىلىرى يۇلغۇن ئۆسىدە قارا كۆرۈنگەنلىكى ئۈچۈن «قارا دۆۋە» دەپ ئاتالغان. بۇ يەر كەنت بولغاندىن كېيىن ئۇ كەنت نامى بولۇپ قالغان. 1958ـيىلى قىزىلىيۇلتۇز كوممۇنا 7ـدادۇي بولغان. 1979ـيىلى لوپ كوممۇنا قارا دۆۋە دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984ـيىلى لوپ بازارلىق قارا دۆۋە كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

بۇغراكوچا

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.6 كىلومېتىر جايدا، 78 ئائىلە، 295 نوپۇس، 698 مو تېرىم يېرى بار، «بۇغرا» دېگەن ئەركەك تۆگىنىڭ ئاتىلىشى بولۇپ، بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقمىنى كۆرسىتىدۇ. بۇغرا لەقەملىك كىشىلەر بىر كوچا بولۇپ ئولتۇراقلاشقان.

سوقامەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا، 46 ئائىلە، 124 نوپۇس، 583 مو تېرىم يېرى بار، «سوقا» دېگەن گۈرۈچ ئاقارتىدىغان ياغاچ توخماق بولۇپ، بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقمىنى كۆرسىتىدۇ. سوقا لەقەملىكلەر بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇراقلاشقان.

گۈمبات كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چوڭقۇرمەھەللىدە

ئورنى لوپ بازارلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 150 ئائىلە، 516 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يېرى 1512 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1 باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللار پۈتۈن كەنتكە تۇتاشقان. تەخمىنەن 350 يىل بولغان بىر مازار بار، «گۈمبات»نىڭ تىل ئايرىمىسى ۋە مەنىسى ئېنىق ئەمەس. 1958ـيىلى قىزىلىيۇلتۇز كوممۇنا 8ـدادۇي بولغان، 1979ـيىلى لوپ كوممۇنا گۈمبات دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984ـيىلى لوپ بازارلىق گۈمبات كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

چوڭقۇرمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا، 32 ئائىلە، 142 نوپۇس، 295 مو تېرىم يېرى بار، بۇ كەنتنىڭ زېمىنى باشقا يەرگە قارىغاندا چوڭقۇرراق جايغا ئورۇنلاشقانلىقتىن «چوڭقۇركوچا» دەپ نام ئالغان.

تېيىشمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر

جايدا، 34 ئائىلە، 101 نوپۇس، 289 مو تېرىم يېرى بار، «تېيش» جاھىل، كارىز مەنسىدە بولۇپ، بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقمىنى كۆرسىتىدۇ. يەنى تېيىش لەقەملىكلەر جەم بولۇپ ئولتۇرغان مەھەللە.

بايتالمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا، 32 ئائىلە، 99 نوپۇس، 490 مو تېرىم يېرى بار، بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقمىنى كۆرسىتىدۇ.

قارىغۇ مەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.3 كىلومېتىر جايدا، 51 ئائىلە، 168 نوپۇس، 438 مو تېرىم يېرى بار، «قارىغۇ» لەقەملىك كىشىلەر جەم بولۇپ ئولتۇرغان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

قورغان كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى دۆڭئېرىق.

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. زىمنى تەكشى، 204 ئائىلە، 868 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1726 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، بۇ يەرگە ناھىيىلىك گىلەم كارخانىسى بىلەن پاختا زاۋۇتى جايلاشقان. يۇرۇشلەشتۇرۇلگەن قۇدۇقتىن 12 سى بار.

«قورغان» دېگەن سۆز-مودا پېئىلىنىش قەلئەسى دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. «قورغان»نىڭ كېلىپ چىقىشى ھەققىدە يازما تەپسىلات ياكى بىرەر رىۋايەتلەر قالمىدۇرۇلمىغان.

1958-يىلى قىزىلىيۇلتۇز كوممۇنا 9-دادۇي بولغان، 1960-يىلى يالقۇن كوممۇناغا تەۋە 1-باش-قوروش رايون 1-دادۇي بولغان، 1963-يىلى يەنە قايتا قىزىلىيۇلتۇز كوممۇنا 9-دادۇي بولغان، 1979-يىلى لوپ كوممۇنا قورغان دادۇي بولغان. 1984-يىلى لوپ بازارلىق قورغان كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

دۆڭئېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا، 61 ئائىلە، 416 نوپۇس، 894 مو تېرىم يېرى بار، ئەسلىدىكى سۇغۇرۇش ئېرىقى دۆڭ جايغا ياسالغانلىقتىن دۆڭئېرىق دەپ ئاتالغان.

توغرائېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا. 45 ئائىلە، 189 نوپۇس، 435 مو تېرىم يېرى بار. كەنتنى توغرىسىغا كېسىپ ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن توغرا ئېرىق دەپ ئاتالغان.

خېنىي

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا،

45 ئائىلە، 210 نوپۇس، 572 مو تېرىم يېرى بار، «خېنىي» دېگەن سۆز ئەسلى «خان يېرى»دىن ئۆزگەرگەن. بۇرۇن بۇ يەر يەرلىك بەگلەرنىڭ ئېگىدارچىلىقىدا بولۇپ، «خان يېرى» دەپ ئاتالغان، كېيىن «خېنى»غا ئۆزگەرگەن.

ئاياغچاپال كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ھەزىتەمئېرىقتا

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جايىنىڭ شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتر جايدا، زىمىنى تەكشى، ئۆچ تەبىئىي كەنت، 196 ئائىلە، 822 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1406 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتاشقان، 1958-يىلى قىزىلبۇلتۇز كومموۇنا 10-دادۇي بولغان، 1960-يىلى يالقۇن كومموۇناغا تەۋە 1-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي بولغان، 1983-يىلى لوپ كومموۇنا ئاياق چال دادۇي دەپ خاتا ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى نامى تۈزىتىلىپ لوپ بازارلىق ئاياغچاپال كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

ھەزىتەمئېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتر جايدا، 46 ئائىلە، 156 نوپۇس، 380 مو تېرىم يېرى بار، «ھەزىتەم» دېگەن سۆز ئىسلام دىنىدىكى مۆتىۋەر كىشىلەرنى ئىززەتلەپ ئېيتىلغان «ھەزرەت» سۆزىنى قوللانغانلىق بولۇپ، بۇ يەردىكى ئېرىقنى ھەزرەتنىڭ كىشىلىرى ياسىغانلىقتىن ھەزىتەمئېرىق دەپ نام ئالغان.

چارامەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جايىنىڭ شىمالىدىكى 3.6 كىلومېتر جايدا، 44 ئائىلە، 159 نوپۇس، 600مو تېرىم يېرى بار، «چارا» لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

يوبدانمەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جايىنىڭ شىمالىدىكى 3 كىلومېتر جايدا، 57 ئائىلە، 238 نوپۇس، 406 مو تېرىم يېرى بار، «يوبدان» دېگەن سۆز يەرلىك كىشىلەر ئارپا ئۇنىدا ئەتكەن ئاش بولۇپ، يوبدان لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

باشچاپال كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى دۆڭئېرىقتا

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتر جايدا، زىمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 179 ئائىلە، 719 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1652 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللار پۈتۈن كەنتكە تۇتاشتۇرۇلغان، «چاپال» نىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس، بۇ خېلى كەڭ زىمىنىنى ئۇز ئىچىگە ئالغان كەنت بولغاچقا «باش»، «ئاياغ» سۆزلىرى بىلەن پەرىقلەندۇرۇپ، باش-

چاپال دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى قىزىلئوڭلىتۇز كومۇنا 11-دادۇي بولغان، 1960-يىلى يالقۇن كومۇناغا تەۋە 1-باشقۇرۇش رايون 3-دادۇي بولغان، 1963-يىلى يەنە قىزىلئوڭلىتۇز كومۇنا 11-دادۇي دەپ ئاتالغان. 1979-يىلى لوپ كومۇنا باشچاپال دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لوپ بازارلىق باشچاپال كەنت كومىتېتى بولۇپ قۇرۇلغان.

دۆڭئېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتر جايدا، 44 ئائىلە، 181 نوپۇس، 325 مو تېرىم يېرى بار، بۇ يەردىكى ئېرىق ئەسلىدە دۆڭ يەردىن ياسالغانلىقتىن دۆڭئېرىق دەپ نام ئالغان.

چاپاللەڭگەركەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چاپاللەڭگەر

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 2.9 كىلومېتر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 208 ئائىلە، 830 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 1650 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتاشتۇرۇلغان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958-يىلى قىزىلئوڭلىتۇز كومۇنا 12-دادۇي بولغان، 1960-يىلى يالقۇن كومۇناغا تەۋە 1-باشقۇرۇش رايون 4-دادۇي بولغان. 1963-يىلى يەنە قىزىلئوڭلىتۇز كومۇنا 12-دادۇي بولغان. 1979-يىلى لوپ كومۇنا چاپال لەڭگەر دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لوپ بازارچاپاللەڭگەر كەنت كومىتېتى دەپ ئۆزگەرتىلدى.

چاپاللەڭگەر

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 2.9 كىلومېتر جايدا، 153 ئائىلە، 650 نوپۇس، 1250 مو تېرىم يېرى بار، ئەڭ بۇرۇن بۇ يەردىن خوتەن-لوپ تاشيولى ياسالغاندىن كېيىن مۇشۇ يەردە بىر لەڭگەر قۇرۇلغان، كېيىن كەنت نامى «چاپاللەڭگىرى» دەپ ئاتالغان.

مازارئېرىق

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 2.8 كىلومېتر جايدا، 55 ئائىلە، 132 نوپۇس، 397 مو تېرىم يېرى بار، مازار ئەتراپىنى ئايلاندۇرۇپ ئالغان ئېرىق نامى بىلەن مازارئېرىق دەپ ئاتالغان.

تاپان كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى جاقامەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 120 ئائىلە، 401 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 777 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. «تاپان» لەقەملىكلەر جەم بولۇپ ئولتۇراقلاشقانلىقتىن

ئادەم لەقمىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

1958-يىلى يالقۇن كومىتا 1-باشقۇرۇش رايون 5-دادۇي دەپ ئاتالغان. 1963-يىلى قىزىلىيۇلتۇز كومىتا 13-دادۇي بولغان، 1979-يىلى ھاڭگي كومىتا تاپان دادۇي بولغان. 1984-يىلى لوپ بازارغا تەۋە بولۇپ، تاپان كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

جاقامەھەللە

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 3.5 كىلو-مېتىر جايدا، 45 ئائىلە، 154 نوپۇس، 205 مو تېرىم يېرى بار، «جاقا» لەقەملىك كىشىلەر جەم بولۇپ ئولتۇرغان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

تۆگمەنئايمەقى

ئورنى لوپ بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا، 35 ئائىلە، 105 نوپۇس، 310مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە ئەڭ دەسلەپتە موھەممەت ئاخۇن ئىسىملىك ئادەم بىر سۇ تۆگمىنى چۆرىگەنلىكتىن «تۆگمەنئايمەقى»دەپ نام ئالغان.

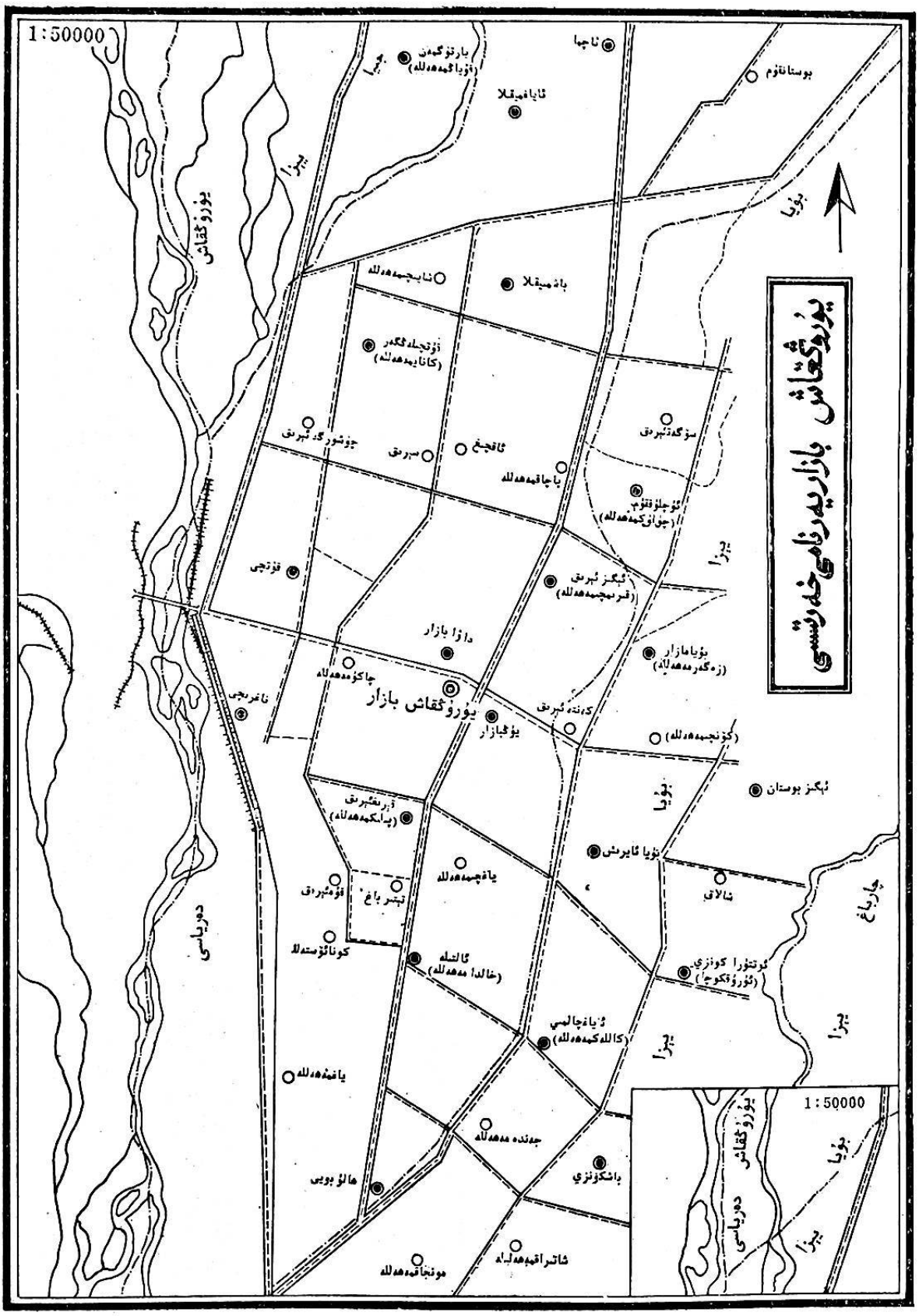
يۇرۇققاش بازارىدىن خەرىتىسى
1:50000
بۇيا
يېزا
دەريا
ئاچا
بوستانقوم
ئايافمىقلا
بارتوقچەن
(ئۇيغۇرچە ھەدلە)
ناياڭچمەھەللە
ئۇچچىلەكگەر
(كاناياڭچمەھەللە)
ئاقچىڭ
سۇگەتبېرىق
ياڭچاقمەھەللە
ئۇچلۇقتوم
(چوڭاوكمەھەللە)
ئېگىز بېرىق
(قىرنىچمەھەللە)
يۇيامازار
(زەگەرمەھەللە)
ئاغرىچى
چاكۇمەھەللە
يۇرۇققاش بازار
يۇقىبازار
(كۆنچمەھەللە)
ئېگىز بوستان
يۇيا ئايرىش
ياڭچمەھەللە
تېتىر باغ
شالاڭ
كونائۇستەلا
ئالتىلە
(خالدا مەھەللە)
ئۇياڭچالمى
(كاللەكمەھەللە)
ياڭمەھەللە
جەندە مەھەللە
ھالۇبويى
شاتىراقمەھەللە
مونجاقمەھەللە
باشكۆنزى
1:50000

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلار بىلەن تەمىنلەش
www.uyghurkitap.com

يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

ئىھاتە ئورمىنى.

يۇرۇڭقاش بازىرى لوپ ناھىيىسى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىگە جايلاشقان، تۆز ئارىلىقى 20.5 كىلومېتىر، ئورنى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقى قىرغىقىدا، غەرب تەرىپى خوتەن شەھىرى بىلەن دەريا ئارقىلىق ئايرىلىپ تۇرىدۇ. شەرق، شىمال، جەنۇب 3 تەرىپى بۇيا يېزىسى بىلەن تۇتىشىدۇ. شەرقتىن غەربكە كەڭلىكى 4 كىلومېتىر، جەنۇپتىن شىمالغا ئۇزۇنلىقى 11 كىلومېتىر، ئومۇمى كۆلىمى 28.6 كۋادرات كىلومېتىر، 12 كەنت كومىتېت، 78 تەبىئىي كەنت، 3138ئائىلە، 12 مىڭ نوپۇس بار. 5 نەپەر خەنزۇ، 1 نەپەر خۇيزۇدىن باشقىلىرى ئۇيغۇر، بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنى يۇڭبازاركەنتىدە.

يۇرۇڭقاش دېگەن نام يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ نامى بىلەن قويۇلغان، "يۇرۇڭقاش" دېگەن ئۇيغۇرچىلاشقان تۇركچە سۆز بولۇپ "قوردىغار تەزكىرىسى"دە خەنزۇچە 玉龙哈什 دەپ يېزىلغان. "چىڭ دىڭ پادىشا ۋە قوردىغار تەزكىرىسى" ھەم "شىنجاڭدىكى چوڭ ۋەقەلەرخاتىرىسى"، "چىڭ دىڭ ـ شىنجاڭ قىسقىچە تارىخى" "يۇەن سۇلالىسىنىڭ تارىخى" دېگەن كىتاپلارنىڭ ھەممىسىدە

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

خەنزۇچە什哈陇玉دەپ يېزىلغان. "قورىغار تەزكىرىسى".

يۇەن سۇلالىسى دەۋرىدە موڭغۇلچە 玉陇杰赤 دەپ ئاتالغان بۇ نامنىڭ كېلىپ چىقىشى ۋە مەنىسى توغرىسىدا ئىككى خىل رىۋايەت بار:

بىرى "قورىغارنىڭ سۇ يول خاتىرىسى"دە: "يۇرۇڭقاش" مۇسۇلمانچە (ئۇيغۇرچە) سۆز بولۇپ، يۇرۇڭ دېگەن يۇرۇق، سۇزۇك دېگەن بولۇدۇ. قاش دېگەن قاشتېشىگە قارىتىلغان" دەپ تەلىم بېرىلگەن. 11-ئەسىردىكى داڭلىق تۈركى تىللار ئالىمى ماخمۇت قەشقىرىنىڭ "تۈركى تىللار لوغىتى"دە: "يۇرۇڭقاش دەرياسىدىن سۇپ-سۇزۇك قاشتېشى چىقىدۇ. بۇ دەريا موشۇ يەردىن ئېقىپ ئۆتكەنلىكتىن يۇرۇڭقاش دەپ نام بېرىلگەن" دەپ ئىزاهات بېرىلگەن. يۇرۇڭقاش دېگەن "ئاق (سۇزۇك) قاشتېشى" دېگەن مەنىدە. «قەدىمكى تۈركى تىللىرى لوغىتى»(موسكۋا 1962-يىل نەشرى)دە ئۇرۇڭ-مەرۋايىت دېگەن مەنىدە، قاش — قاشتېشىنى كۆرسىتىدۇ، دەپ چۈشەندۈرۈلگەن.

يەنە بىرى، يەرلىك خەلقلەر ئارىسىدىكى رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلىدۇ: يۇرۇڭقاش ئەسلى "يۇرۇققاش" دېگەن سۆزدىن ئۆزگەرگەن، يەنى يۇرۇڭقاش دەرياسى خوتەنىنىڭ كۈن چىقىش (شەرق) تەرىپىگە جايلاشقانلىقتىن كۈن يۇرۇقتۇپ تۇرغان دەريا قېشى دېگەن مەنىدە.

يۇرۇڭقاش بازىرى قەدىمكى دەۋردە ئۇدۇن دۆلىتىگە قاراشلىق ئالتە شەھەرنىڭ بىرىنىڭ ئىچىدە بولۇپ، يۇەن سۇلالىسى دەۋرىدە چاغاتاي خانلىقى ۋە موغۇلىستان خانلىقىغا، مىڭ سولالىسى دەۋرىدە يەركەن خانلىقىغا تەۋە يەر ئىدى. «قورىغار تەزكىرىسى»دە «قورىغار خاقانى جۇجىخان يۇرۇڭقاش (玉陇杰赤) ① قاتارلىق شەھەرلەرنى قولغا ئالغان..... ئالوغۇنى پادىشاھلىققا بەلگۈلىگەن دەپ يېزىلغان. چىڭ سۇلالىسىنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىدە يۇرۇڭقاش ئالتە شەھەرنىڭ بىرى بولغان خوتەنگە تەۋە بولۇپ، يۇرۇڭقاش كەنت دەپ ئاتىلاتتى. "شىنجاڭدىكى چوڭ ۋەقەلەر خاتىرىسى" دە "يۇرۇڭقاشقا شەھەر سىپىلى سۇقۇلمىغان، ئۇ ئالتە شەھەرنىڭ بىرىنىڭ ئىچىدە بولۇپ، شۇپۇر (ھازىرقى سامپۇل كەنت)، بويى (بۇيا) كەنتلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ" دەپ ئىزاھلانغان. گۇاڭشۈيىنىڭ 8-يىلى (مىلادى 1882-يىلى) يۇرۇڭقاش كەنت خوتەن بۇاستە ۋىلايەتكە تەۋە بولدى. گۇاڭشۈيىنىڭ 28-يىلى (مىلادى 1902-يىلى) لوپ ناھىيىسى قۇرۇلغاندا يۇرۇڭقاشنى خوتەن بۇاستە قاراشلىق ۋىلايەتتىن ئاجرىتىپ، لوپ ناھىيىسىگە قاراشلىق قىلدى. ئالتىلە مىڭمو ئونىڭغا تەۋە قىلىندى. شۇەنتۇڭ زامانىسىدا ئالتىلە مىڭ تۇساللا مىڭغا ئۆزگەرتىلگەندە يۇرۇڭقاشمو شۇنىڭ بىلەن بىللە تۇساللاغا تەۋە بولدى.

1934-يىلى يۇرۇڭقاشنى مەركەز قىلغان 2-رايون قۇرۇلدى. ئونىڭغا 12 كەنت تەۋە

ئىزاھات: ① خەنزۇچە تارىخى مەنبەلەردىن قارىغاندا، «شىنجاڭنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى، يول خاتىرىسى» دە: ئامۇ دەرياسىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى جەنۇبى دەرياسى بويىلىرىدا ئۆرگەنىج شەھىرى (乌尔根齐城) ۋە ئۇلۇغكاچ (亢笼格赤) دېگەن ناملار بارلىقى خاتىرىلەنگەن. ئۇلۇغكاچ دېگەن ئۆرگەنجنى كۆرسىتەمدۇ ياكى يۇرۇڭقاشنى كۆرسىتەمدۇ، بۇنى ھازىرچە مۇقىمداش تەس.

بولدی.

1938 ـ يىلى 4 ـ رايونغا ئۆزگەرتىلىپ، 14 كەنت تەۋە بولدى.

1942 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيىدىكى ئالتە رايون سەككىز رايونغا ئۆزگەرتىلىگەندە يۇرۇڭقاش 4 ـ رايونـدىن 6 ـ رايونغا ئۆزگەرتىلدى. ئۇنىڭغا 17 كەنت تەۋە قىلىندى.

1944 ـ يىلى بوجاڭ ـ جاجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا 6 ـ رايون يۇرۇڭقاش بازار نوڭچىڭشاڭ (ئىشچانـلار يېزىسى) شىن فاشاڭ (يېڭىدىن رىۋاجلاندۇرۇش يېزىسى)، سۇي خېشاڭ (تىچلاندۇرۇش يېزىسى)، فەنشىن شاڭ (گۈللەندۇرۇش يېزىسى) دىگەن بىر بازار تۆت يېزىغا ئۆزگەرتىلدى.

1947 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيە ئىككى بازار 15 يېزىغا ئۆزگەرتىلدى. شۇ يىلى 12 ـ ئايدا پۈتـۈن ناھىيە تۆت بازار بەش چوڭ يېزىغا ئۆزگەرتىلىگەندە يۇرۇڭقاش يەنە بازار تۇرۇشلۇق جاي بولدى ۋە بازارلىق ھۆكۈمەت، باجخانا، ساقچى مەھكىمە قۇرۇلدى.

1949 ـ يىلـدىن 1950 ـ يىـلى 3 ـ ئايغىچە ئازاتـلىقـنىڭ ھارپىسىدىكى قۇرۇلمىسى ساقلاپ كەلدى.

1950 ـ يىلى 4 ـ ئايدا ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن پۈتۈن ناھىيە يەتتە رايونغا ئايرىلدى. يۇرۇڭقاش 2 ـ رايون بولدى. ئاستىدا يۇرۇڭقاش، قۇتچى، ئالتىلە، چالمىي، كونزىي، بۇيا، تامۇبغىل، سولۇا، بۇياپىشى قاتارلىق توتـقۇز يېزا قۇرۇلۇپ، 52 كەنت تەۋە قىلىنـدى. شۇ يىـلى رايونلۇق، يېزىلىق، كەنتلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى تەسىس قىلىندى.

1954 ـ يىـلى 3 ـ ئايـدا 7 ـ يېزا (تامۇبغىل)، 8 ـ يېزا (سولـۇا) دېگەن ئىككى يېزا 7 ـ رايونغا ئايرىپ بېرىلدى.

1958 ـ يىلى 11 ـ ئايدا بۇ رايوندا تىچلىق كوممۇنا، قىزىلبۇلتۇز كوممۇنا دېگەن ئىككى كوممۇنا قۇرۇلدى. 1959 ـ يىلى بۇ ئىككى كوممۇنانى شەرقىمىلى، سۇنئىي ھەمـرا دېگەن ئىككى كوممۇ ـ ناغا قوشۇپ تاشقىن كومـمۇنا قىلىـپ ئۆزگەرتىلـدى، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتىغا ئۆزگەرتىلدى.

1962 ـ يىلى 2 ـ ئايدا جىيا تاشقىن كوممۇنادىن ئايرىلىپ چىقىپ، موستەقىل ھالدا يېڭى قۇرۇ ـ لۇش كوممۇنا قۇرۇلدى. تاشقىن كوممۇناغا بەش باشقۇرۇش رايون 28 دادۇي ۋە كوممۇنا باشقۇر ـ غان بىر دېھقانچىلىق مەيدان قاراشلىق بولدى.

1968 ـ يىلى ھەر دەرىجىلىك ھاكىمىيەت ئورگانلىرى ئىنقـلابى كومىتېتقا ئۆزگەرتىلىگەندە تاشقىن كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتىمو تاشقىن كوممۇنا ئىنقلابى كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى.

1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇناغا ئۆزگەرتىلدى.

1984 ـ يىلى 12 ـ ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىلغاندا بۇيا ئايرىلىپ چىقىپ بۇيا يېزا ۋە يۇرۇڭقاش بازارلىق ھۆكۈمەت قۇرۇلدى.

يۇرۇڭقاش بازىرى دەريا بويىدىكى كەلكۈن ـ لاتقا تۈزلەڭلىككە كىرىدۇ. جەنۇبىتىن شىمالغا قىيىپاش، زىمىنى تەكشى، دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1340 مېتىر. ھاۋاسى قۇرغاق، شامال كۆپ چىقىدۇ. تىپىك بولغان قۇرۇقلۇق چۆل خاراكتېرىدىكى ھاۋا ئىقلىمىغا

كىرىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 11.5°C، 7-ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېرا تورا 24.5°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا نۆلدىن تۆۋەن 6°C-، يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 32.5 مىللىمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن. زېمىنى قۇم تۇپراق. تېرىلغۇ يېرى 21 مىڭ 992 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، ئىقتىسادى زىرائەتلەردىن پاختا، مايلىقدان تېرىلىدۇ. پىلە ئۇجمىچىلىك ئىشلىرىنىڭ تارىخى ئۇزۇن. 1985-يىلى ئاشلىق ئومۇمىي مەھسۇلاتى 12 مىليون 10 مىڭ جىڭ، ئوتتۇرىچە مو مەھسۇلاتى 904 جىڭ. كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 1069 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 280 مىڭ جىڭ، مايلىقدانىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 136 مىڭ جىڭ، پىلە 5089 جىڭ، 1985-يىلى قوتاندىكى قالدۇق چارۋا 45 مىڭ تويۇق.

يۇرۇڭقاش بازار قەدىمكى بازارلاردىن بولۇپ، تارىخى ئۇزۇن، ناھىيە بويىچە ئىككىنچى ئورۇندىكى بازار ھىساپلىنىدۇ. تارىختىن بويان خوتەننىڭ شەرقىدىكى ئۇچ ناھىيىنىڭ سودا تۈگۈنى بولۇپ كەلدى. قول سانائىتى بىر قەدەر تەرەققى قىلغان. قەدىمدىن تارتىپ "گىلەم" ۋە «ئەتلەس يۈرتى» بولۇپ، گىلەم ئىشلەپچىقىرىش تارىخى ئۇزۇن، جۇڭگو ۋە چەتئەللەردە داڭقى بار. ئازاتلىقتىن كېيىن شىنجاڭ بويىچە ئەڭ زور گىلەم كارخانىسى مۇشۇ بازاردا قۇرۇلغان. يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بويان شەخسى ئائىلىلەردە گىلەم توقۇش ئىشلىرى ناھايىتى تىز-تەرەققى قىلىپ، ئۇ دېھقانلارنىڭ مۇھىم قوشۇمچە ئىشلەپچىقىرىش كىرىم مەنبەسىنىڭ بىرى بولۇپ قالدى. زىننەت بۇيۇملىرىنى ياساش ئىشلىرىدىمۇ داڭقى بار، يېقىنقى يىللاردىن بويان يەنە پاختا چىقىرىش، ئاشلىق، ماي پىششىقلاش، ياغاچچىلىق، سەيياھچىلىق قاتارلىق زاۋۇت-كارخانىلار قۇرۇلدى.

پىلانلاش ئارقىسىدا يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ سالا ئېتىز، ئورمان بەلباغ، ئۆستەڭ، تاشيوللار بىر گەۋدە قىلىنغان ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ۋەزىيىتى ئاللىقاچان يېڭى مەنزىرىگە كەردى. بازار بىلەن يېزا، يېزا بىلەن يېزا ئوتتۇرىسىدىكى تاشيوللار تەرەپ-تەرەپكە تۇتىشىدۇ، ماڭ-يا دۆلەت مۇداپىئە تاشيولى مۇشۇ بازارنى كېسىپ ئۆتىدۇ. بۇ يول خوتەننى شەرقتىكى ئۇچ ناھىيە بىلەن تۇتاشتۇرىدىغان تۈگۈن جاي ھىساپلىنىدۇ.

بازاردا 11 باشلانغۇچ مەكتەپ، بىر ئوتتۇرا مەكتەپ بار، مەكتەپتىكى ئوقۇغۇچى 1414 نەپەر، ئوقۇتقۇچى ۋە ئىشچى خىزمەتچىلىرى 106 نەپەر، يەنە دوختۇرخانا، مەدەنىيەت پونكىتى، رادىئو ئۇزىلى، كىنوخانا، مالدوختۇرلۇق پونكىتى، پوچتىخانا، باجخانا قاتارلىق ئورۇنلار بار. ئۇندىن باشقا ئاپتونوم رايونلۇق، ۋىلايەتلىك پىلە ئۇجمىچىلىك تەتقىقات پونكىتى، ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك مەكتىپى، ۋىلايەتلىك تېخنىكا مەكتىپى، ۋىلايەتلىك تاشقى سودا گىلەم كارخانىسى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ بازارغا جايلاشقان.

ئۆلچەملىك ناملار

يۇرۇڭقاش بازار

يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ ئومۇمى ئەھۋالى ماتېرىيالغا قارالسۇن.

يۇڭبازار

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتىتۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 100 مېتىر جايدا، 117 ئائىلە، 447 نوپۇس، 907 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ قەدىمدىن تارتىپ قوي يۇڭى ئېلىپ ساتىدىغان سودا مەركىزى بولغانلىقتىن «يۇڭبازىرى» دەپ نام ئالغان. يۇڭبازىرى تەۋەسىدە يۇرۇڭقاش بازارلىق پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپى كارخانىلار ۋە مەدەنىي مائارىپ ئورۇنلىرى بولۇپ، شۇ بازارغا نىسبەتەن سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنىي پائالىيەتلەرنىڭ مەركىزى ھىساپلىنىدۇ.

ئالتىله كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خالدامەھەللىدە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 261 ئائىلە، 961 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2018 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيولىرى بۇتۇن كەنتكە تۇتىشىدۇ. «ئالتىله» «ئالته ئىله»دىن ئۆزگەرگەن. «ئىله» دېگەن سۆز قەدىمكى ئۇيغۇرچىلىدا «بەلگۈ» دېگەن مەنىدە. رىۋايەت قىلىنىشچە ئەڭ بۇرۇن بۇ يەرگە كەلگەن ئادەملەر يەر ئېچىپ تېرىغىلى بولىدىغان ئالته پارچە يەرگە «بەلگۈ»قىلغان، بۇنىڭ بىلەن «ئالته ئىله» دەپ ئاتىغان. زامانلارنىڭ ئۆتىشى بىلەن «ئالتىله» بولۇپ قالغان. 1958-يىلى تاشقىن كومۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 1-دادۇي بولغان. 1978-يىلى يۇرۇڭقاش كومۇنا ئالتىله دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى يۇرۇڭقاش بازىرىغا تەۋە قىلىنىپ ئالتىله كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خالدامەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، 177 ئائىلە، 661 نوپۇس، 1603 مو تېرىم يېرى بار. «خالدا» دېگەن يۇزىدە قارا مەڭ بار كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ. بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان.

تېترباغ

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 1.7 كىلومېتىر جايدا. 84 ئائىلە، 300 نوپۇس، 400 مو تېرىم يېرى بار. «تېتىر» ئالتۇن تاسقايدىغان يەرنى

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

كۆرسىتىدۇ. بۇ يەر ئەسلى يۇرۇڭقاش دەريياسىنىڭ ئېقىن ئورنى بولۇپ، كىشىلەر كۆپۈنچە مۇشۇ جايغا كېلىپ ئالتۇن تاسقىغان، شۇنىڭ بىلەن «تېتىرباغ» دەپ نام ئالغان.

هالۇبويى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى هالۇبويى كەنتىدە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق هۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 238 ئائىلە، 877 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2061 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958-يىلى تاشقىن كومىۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي بولغان. 1978-يىلى يۇرۇڭقاش كومىۇنا هالۇۋوي دادۇي دەپ ئاتالغان. 1983-يىلى هالۇ بويى دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى يۇرۇڭقاش بازارغا تەۋە قىلىنىپ هالۇبويى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

هالۇبويى

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق هۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 331 نوپۇس، 765 مو تېرىم يېرى بار. «هالۇ» يەرلىك شۇە تىل بولۇپ، هويلا دېگەن مەنىدە. بۇ يەردە بۇرۇن ئۆتكەن بەگ غوجىلارنىڭ ياراملىق هۆيلا ئارامگىرى بولغانلىقتىن كىشىلەر هالۇبويى دەپ ئاتاشقان. شۇنىڭ بىلەن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

ياغمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق هۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا، 44 ئائىلە، 165 نوپۇس، 227 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىكى ئادەملەرنىڭ كۆپ قىسمى ياغ تارتىش كەسپى بىلەن شۇغۇللانغانلىقتىن لەقەمىمۇ ياغ دەپ ئاتالغان. شۇنىڭ بىلەن «ياغمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

داۋابازار كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى داۋابازىرىدا

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق هۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 200 مېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 316 ئائىلە، 1080 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1882 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958-يىلى تاشقىن كومىۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 1-دادۇي بولغان. 1978-يىلى يۇرۇڭقاش كومىۇنا بازار 1-دادۇي دەپ ئاتالغان. 1983-يىلى ئەسلىدىكى «داۋا بازار» دېگەن نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن، 1984-يىلى يۇرۇڭقاش بازىرىغا تەۋە داۋا بازىرى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

داۋابازار

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق هۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 200 مېتىر جايدا. 243 ئائىلە، 820 نوپۇس، 1565 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرئەسلىدە يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ داۋا سېتىش مەركىزى بولغانلىقتىن «داۋا بازار» دەپ نام ئالغان. «داۋا» چەكمەن

بويايدىغان بويىاق ماتېرىيالى بولۇپ يۇلغۇننىڭ يوپۇرمىقىدىن تەييارلىنىدۇ.

چاكۇمدەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 800 مېتىر جايدا، 73 ئائىلە، 260 نوپۇس، 317 مو تېرىم يېرى بار. چاكۇ دېگەن سۆز بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقمىگە قارىتىلغان بولۇپ، كېيىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

يۇڭبازار كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى يۇڭبازىرىدا

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 600 مېتىرجايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 213 ئائىلە، 816 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1073 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمېچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ.

1958-يىلى تاشقىن كومموُنا 2-باشقورۇش رايون 2-دادۇي بولغان، 1978-يىلى يۇرۇڭقاش كومموُنا بازار 2-دادۇي دەپ ئاتالغان. 1983-يىلى يۇڭبازار دادۇي دېگەن نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن. 1984-يىلى يۇرۇڭقاش بازىرىغا تەۋە قىلىنغان ۋە يۇڭبازار كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قېيمشەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 169 نوپۇس، 171 مو تېرىم يېرى بار، «قېيىش» دېگەن سۆز زورمو-زور زىددىيەتلىشىش دېگەن مەنىدە بولۇپ، بۇ يەردە كىشلەرنىڭ لەقمىگە قارىتىلغان.

ئېگىزئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى قىرىمچىمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 315 ئائىلە. 1150 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 2435 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمېچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ، مېۋە-چېۋە كۆپ چىقىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتاشقان. ئەسلى ئېرىقى ئېلىنغان يەرنىڭ زېمىنى ئېگىز بولغانلىقتىن ئېگىزئېرىق دەپ نام ئالغان. 1958-يىلى تاشقىن كومموُنا 4-باشقورۇش رايونىنىڭ 3-دادۇيى بولغان. 1978-يىلى يۇرۇڭقاش كومموُنا ئېگىز ئېرىق دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى يۇرۇڭقاش بازىرىغا تەۋە قىلىنىپ ئېگىز ئېرىق كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

قىرىمچىمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. 39 ئائىلە، 130 نوپۇس، 386 مو تېرىم يېرى بار، «قىرىمچى» دېگەن ئۆتۈڭنىڭ ئەستىرىنى ياسىغۇچى ئادەمگە قارىتىلغان، بۇكەنتتىكى ئادەملەر بۇرۇندىن تارتىپ قىرىم ئېتىشنى ئۇزۇنىڭ ئاساسى كەسپى قىلغانلىقتىن قىرىمچىمەھەللە دەپ نام ئالغان.

ئۇيغۇر كتاب توربېكتى www.uyghurkitap.com

پاچاقمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا، 41 ئائىلە، 130 نوپۇس، 326 مو تېرىم يېرى بار، «پاچاق» كىشىلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان بولۇپ، كەنت نامىغا ئۆزگەرگەن.

قېرىغئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى پىلىكمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 258 ئائىلە، 936 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 1654 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ، «قېرىغئېرىق» دېگەن سۆز سۇ تەس چىقىدىغان ئېرىق دېگەن مەنىدە بولۇپ، ئەسلى بۇ يەرنىڭ زېمىنى ئېگىزگە جايلاشقان، ئېرىقلىرىغا سۇ تەس چىقىدىغان بولغانلىقتىن قېرىغ ئېرىق دەپ نام ئالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كومۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان، 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كومۇنا قېرىغئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى يۇرۇڭقاش بازارغا تەۋە قىلىنىپ، قېرىغئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان:

پىلىكمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا، 34 ئائىلە، 121 نوپۇس، 125 مو تېرىم يېرى بار. «پىلىك» چېراقنىڭ پىلىكى بولۇپ، بۇ يەردە پىلىك لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ياغچىمەھەللە

ئورنى: يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 125 نوپۇس، 270 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىكى ئادەملەرنىڭ كۆپۈنچىسىنىڭ كەسپى ياغ تارتىش بولغانلىقتىن ياغچىمەھەللە دەپ نام ئالغان.

كونا ئۆستەڭ

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 165 نوپۇس، 256 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر كونا ئالتىلە ئۆستەڭنىڭ ئورنى بولغانلىقتىن كونا ئۆستەڭ دەپ نام ئالغان.

باشمقلا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى باشمقلا

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 155 ئائىلە، 588 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1507 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1985 ـ يىلى تاشقىن كومۇنا 4 ـ باشقۇرۇش

رايون 5-دادۇي بولغان. 1979-يىلى يۇرۇكقاش كوممۇنا باشمقىلا دادۇي دەپ ئاتالغان، 1984-يىلى يۇرۇكقاش بازارغا تەۋە بولۇپ، باشمقىلا كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

باشمقىلا

ئورنى يۇرۇكقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 3 كىلومېتر جايدا. 155 ئائىلە، 588 نوپۇس، 1507 مو تېرىم يېرى بار. «مقىلا» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس.

ناغرىچى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ناغرىچىدا

ئورنى يۇرۇكقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 1.7 كىلومېتر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 195 ئائىلە، 783 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1289 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958-يىلى تاشقىن كوممۇنا 5-باشقۇ-رۇش رايون 1-دادۇي بولغان. 1979-يىلى يۇرۇكقاش كوممۇنا ناغرىچى دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى يۇرۇكقاش بازارغا تەۋە ناغرىچى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ناغرىچى

ئورنى يۇرۇكقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 1.7 كىلومېتر جايدا. 155 ئائىلە، 631 نوپۇس، 1000 مو تېرىم يېرى بار. «ناغرىچى» دېگەن ناغرا-دۇمباق چالغۇچى كىشى دېگەن مەنىدە، بۇرۇنقى زاماندا مۇشۇ كەنتىدە ناغرا دۇمباق چېلىشقا ئۇستا كىشىلەر ئولتۇراقلاشقانلىقتىن ناغرىچى دەپ نام ئالغان.

قۇمئېرىق

ئورنى يۇرۇكقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتر جايدا، 40 ئائىلە، 152 نوپۇس، 289 مو تېرىم يېرى بار. قۇملۇقتىن ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن قۇمئېرىق دەپ ئاتالغان.

قۇتچى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قۇتچى كەنتىدە

ئورنى يۇرۇكقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.5 كىلومېتر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 353 ئائىلە، 1433 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2995 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958-يىلى تاشقىن كوممۇنا 5-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي بولغان. 1979-يىلى يۇرۇكقاش كوممۇنا قۇچچى دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983-يىلى قۇتچى دادۇي دەپ تۈزۈتۈلگەن. 1984-يىلى يۇرۇكقاش بازارغا تەۋە قىلىنىپ، ئەسلىدىكى 5-باشقۇرۇش رايون ئىگەرچى 4-دادۇي بىلەن قوشۇپ قۇتچى كەنت كومىتېتى قۇرغان.

قۇتچى

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 240 ئائىلە، 939 نوپۇس، 1192 مو تېرىم يېرى بار. «قۇتچى» دىگەن سۆز پىلە قۇرۇتى باققۇچى دىگەن مەنىدە، بۇ كەنت مۇشۇ جايغا نىسپەتەن ئەڭ بۇرۇن پىلە قۇرتى بېقىپ نامى چىققانلىقتىن «قۇتچى» دەپ ئاتالغان. خوتەن ۋىلايەتلىك تاشقى سودا گىلەم كارخانىسى، تېخنىك ئىشچىلار مەكتىپى، پىلە ئۇۋمچىلىك تەتقىقات ئورنى قاتارلىق ئورۇنلار مۇشۇ كەنتتە.

ئىگەرچى

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.4 كىلومېتىر جايدا، 131 ئائىلە، 494 نوپۇس، 971 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ كەنتتىكى كىشىلەر ئىگەر ياساپ سېتىپ تۇرمۇش كۆچۈرگەنلىكتىن «ئىگەرچى» دەپ نام ئالغان.

چۇشۇرگە ئېرىق

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.4 كىلومېتىر جايدا، 40 ئائىلە، 113 نوپۇس، 224 مو تېرىم يېرى بار. «چۇشۇرگە ئېرىق» يەرلىك شۇۋە تىلىدا چۇيكە ئېرىق دەپ ئاتاپ ئادەتلەنگەن. بۇ كەلكۈن سۇ مەزگىلىدە ئۆستەڭدىكى ئارتۇق سۇنى ئېقىتىۋېتىدىغان ئېرىق مەنىسىدە.

قۇتچىلەڭگەر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كانايمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 2.8 كىلومېتىر جايدا، جەنۇبى ئېگىز، شىمالى پەس، تۆت تەبىئىي كەنت، 343 ئائىلە، 1389 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2500 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇۋمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئاددى تاشيۇللىرى پۈتۈن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرۇدۇ. بۇ يەر بۇرۇندىن تارتىپ، مۇھىم قاتناش يولى بولغانلىقتىن لەڭگەر شەكىللەنگەن ۋە كەنت نامى بىلەن قوشۇلۇپ قۇتچى لەڭگىرى دەپ ئاتالغان. 1958-يىلى تاشقىن كومۇنا 5-باشقۇرۇش رايون 5-داۋۇي بولغان. 1979-يىلى قۇچچى لەڭگەر داۋۇي دەپ ئاتالغان. 1983-يىلى «قۇتچى لەڭگەر داۋۇي» دەپ تۇزۇتۇلگەن. 1984-يىلى يۇرۇڭقاش بازارغا تەۋە قۇتچىلەڭگەركەنت كومىتېتى بولۇپ قۇرۇلدى.

كانايمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 2.8 كىلومېتىر جايدا. 28 ئائىلە، 147 نوپۇس، 250 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كاناي لەقەملىك كىشىلەر مەھەللەسىنى كۆرسىتىدۇ.

شايىچمەھەللە

ئورنى يۇرۇڭقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 3.3 كىلومېتىر جايدا، 29 ئائىلە، 95 نوپۇس، 194 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى شايى بولغانلىقتىن شايىچمەھەللە دەپ نام ئالغان.

ئاقچىغ

ئورنى يۇرۇقتاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا، 161 ئائىلە، 694 نوپۇس، 1419 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر كەنت بولۇشتىن بۇرۇن تۇتاش كەتكەن چىغلىق جاڭگال بولۇپ، قۇرۇپ كەتكەن چىغلار ئاپ-ئاق كۆرۈنگەنلىكتىن «ئاقچىغ» دەپ نام ئالغان.

سېرىق

ئورنى يۇرۇقتاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا، 34 ئائىلە، 109 نوپۇس، 324 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە سېرىق لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ئاياغمىقلا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاياغمىقلا

ئورنى يۇرۇقتاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.8 كىلومېتىر جايدا، زىمنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 131 ئائىلە، 513 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1794 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق ، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولىرى پۈتۈن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرۇدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958-يىلى تاشقىن كومىۋنا 5-باشقۇرۇش رايون 5-داۋۇي بولغان. 1978-يىلى يۇرۇقتاش كومىۋنا ئاياقمىقلا داۋۇي دەپ ئاتالغان، 1984-يىلى يۇرۇقتاش بازىرىغا تەۋە ئاياغمىقلا كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

ئاياغمىقلا

ئورنى يۇرۇقتاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.8 كىلومېتىر جايدا، 131 ئائىلە، 531 نوپۇس، 1794 مو تېرىم يېرى بار، بۇ يەر پۈتۈن مقلاكەنتنىڭ ئاياغ تەرىپىگە جايلاشقانلىقتىن شۇنداق ئاتالغان.

ئاچما كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاچما كەنت

ئورنى يۇرۇقتاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا، جەنۇب، شىمال، غەرب ئۇچ تەرىپى چۆلگە تۇتۇشىدۇ. زىمنى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت 143 ئائىلە، 608 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 4245 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى بازار بىلەن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1960-يىلى يېڭىدىن ئېچىلغان. 1979-يىلى يۇرۇقتاش كومىۋنا ئاچما داۋۇي دەپ ئاتالغان، 1984-يىلى يۇرۇقتاش بازىرىغا تەۋە ئاچما كەنت كومىتېتى قىلىپ قۇرۇلدى.

ئاچما

ئورنى يۇرۇقتاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا، 30 ئائىلە، 145 نوپۇس بار، 1960-يىلى ئادەم يۆتكەپ ئەكىرىپ يەر ئېچىپ كەنت قىلغان-

لمقتىن ئاچما دەپ نام بېرىلگەن.

بوستانقوم

ئورنى يۇرۇكقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا، چۆللىگە تۇتۇشىدۇ. 44 ئائىلە، 160 نوپۇس بار. بۇ يەر ئەسلى قۇملۇق چۆل بولۇپ، 1960-يىلى ئادەم يۆتكەپ ئەكىرىپ ئېچىپ بوستانقوم دەپ نام بېرىلگەن.

باغۇەن

ئورنى يۇرۇكقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 6.4 كىلومېتىر جايدا، چۆلنىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان. 49 ئائىلە، 204 نوپۇس بار. بۇ يەرگە ئادەم يۆتكەپ كىرگەندە نامدار باغۇەن قولى بىلەن مېۋىلىك دەرەخلەر يېتىشكەنلىكتىن 1984-يىلى باغۇەن دەپ نام بېرىلگەن.

شاخدۆڭ

ئورنى يۇرۇكقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 20 كىلومېتىر جايدا، تەكلىماكان چۆلىنىڭئوتتۇرىسىغا جايلاشقان، 20 ئائىلە، 99 نوپۇس بار. بىر يۇرۇش-لەشكەن قۇدۇق بولۇپ، سوغۇرۇش ئىشلىرى ۋە كىشىلەر ئىچىدىغان سۇ مەسىلىسىنى ھەل قىلىدۇ. ئۇندىن باشقا 40 مو كېلىدىغان مېۋىلىك باغ بار. بۇ يەردە ئەسلى يۇلغۇن ۋە توغراق كۆپ بولغانلىقتىن «شاخدۆڭ» دەپ نام ئالغان.

چىغانامق

ئورنى يۇرۇكقاش بازارلىق خەلق ھۆكۈمتى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 14 كىلومېتىر جايدا، تەكلىماكان چۆلى ئوتتۇرىسىدىكى قۇملۇقتا جايلاشقان. 39 ئائىلە، 159 نوپۇس بار. بۇ يەر كەنت بولۇشتىن بۇرۇن بىر ياپ چىغان ئۆسكەن جاي بولغاچقا «چىغانلىق» دەپ نام ئالغان.

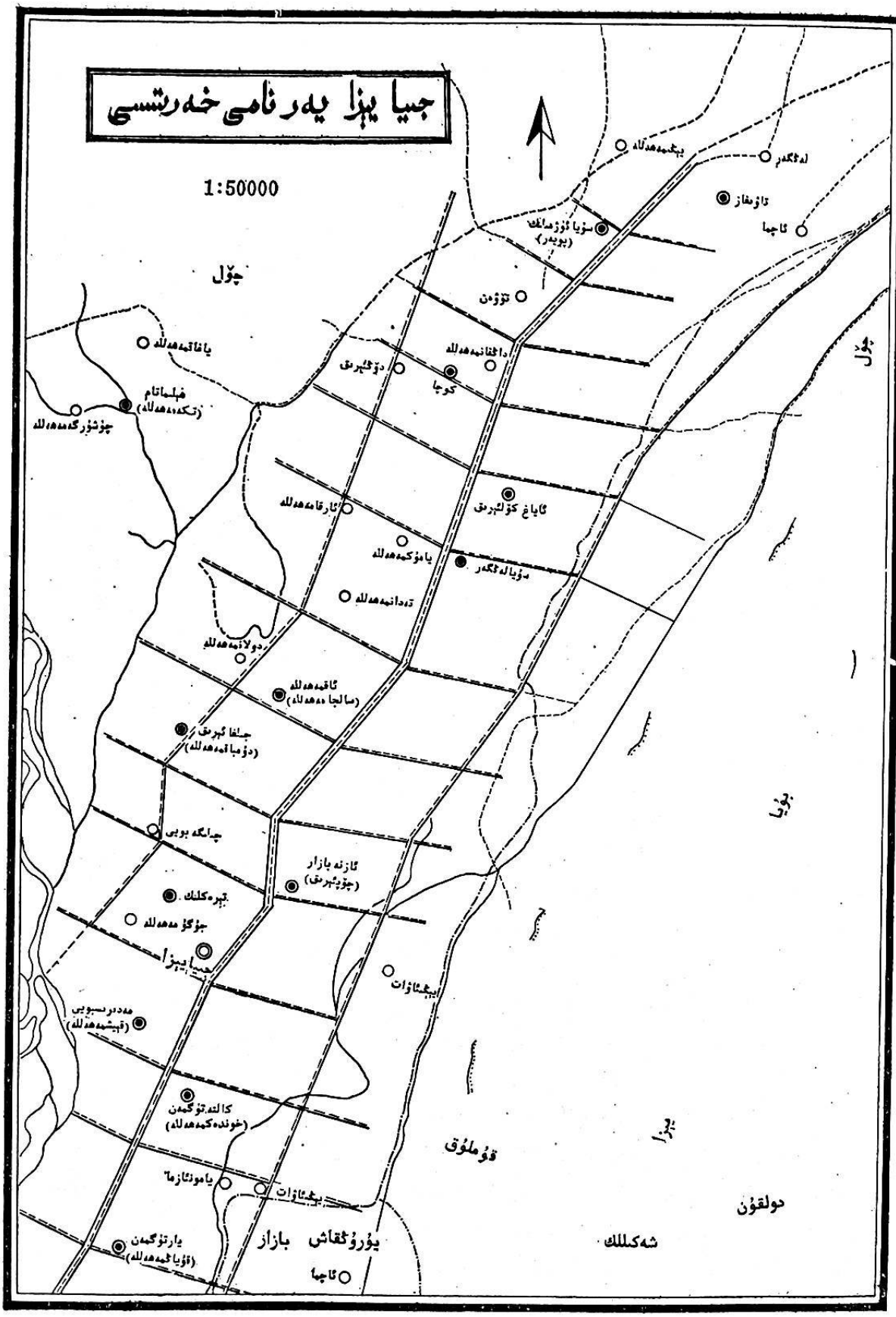
جیا یېزا یەر نامی خەرىتسى
1:50000
چۆل
يېڭىمەھەللە
لەڭگەر
تاۋغاز
ناچا
سۇيا ئۆزمانلىق (پويىز)
توۋەن
يافاقمەھەللە
داڭغانىمەھەللە
دۆڭئېرىق
كوچا
ھېلىماتام (تكەمەھەللە)
چوڭئۆرگەمەھەللە
ئاياغ كۆلئېرىق
ئارقامەھەللە
ياموكمەھەللە
ۋۇياڭەڭگەر
ۋەدانىمەھەللە
دولانىمەھەللە
ئاقمەھەللە (سالجا مەھەللە)
جىلغا ئېرىق (دۆمباقمەھەللە)
چاڭگە بويى
تازنە بازار (چوڭئېرىق)
تېرەكلىك
جۆگۈ مەھەللە
جيا يېزا
يېڭىئاۋات
مەدرىسىيىن (قېيىمەھەللە)
كالتەتۆگىمەن (خوتەنەكمەھەللە)
قۇملۇق
ياموئىزام
يېڭىئاۋات
ھولقۇن
يۇرۇڭقاش بازار
شەكىللىك
يارتۆگىمەن (ئۇيانجىمەھەللە)
ناچا

ئۇيغۇر كتاب توربېكتى
www.uyghurkitap.com

جىيا يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

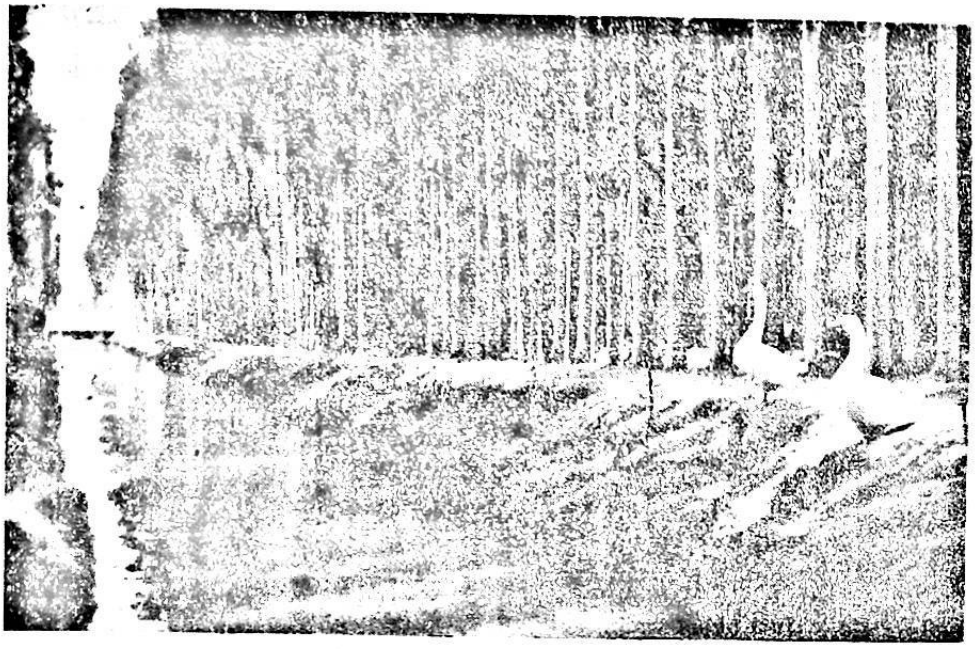

ئېرىق ئورمان بەلبېغى.

جىيا يېزىسى لوپ ناھىيىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 27 كىلومېتىر جايىغا جايلاشقان. جەنۇبى يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ قۇتچىلەڭگىرى ۋە سىيقىلا كەنتلىرى بىلەن تۇتىشىدۇ. شىمالى تەكلىماكان چۆلىگە تۇتىشىدۇ. شەرقى شىمال تەرىپى بۇيا يېزىسىنىڭ يېڭىئاۋات دېھقانچىلىق مەيدانى بىلەن، غەربى تەرىپى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقى قىرغىقى بىلەن چېگىرىلىنىدۇ. جەنۇپتىن شىمالغىچە ئۇزۇنلىقى 17 كىلومېتىر، شەرقتىن غەربكىچە كەڭلىكى 4 كىلومېتىر، ئومۇمىي كۆلىمى 69 كۋادرات كىلومېتىر، ھازىر 13 كەنت كومىتېتى، 40 تەبىئىي كەنت، 3082 ئائىلە، 12 مىڭ 812 نوپۇس بار، ھەممىسى ئۇيغۇر. يېزىلىق ھۆكۈمەتنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنى تېرەكلىك كەنتىدە.

جىيا "قوريغارنىڭ سۇ ئەھۋالى خاتىرىسى"، "شىنجاڭ تەزكىرىلىرى" دە "纪雅" دېگەن خەتلەر بىلەن يېزىلغان، ئۇيغۇرچە تارىخى مەنبەلەر تېخى تېپىلمىدى. جىيا دېگەن سۆز ئۇيغۇرچە "جىرا" دىن ئۆزگەرگەن بولۇشى مۇمكىن دەپ پەرەز قىلىنىدۇ. يەنى كەلكۈن سۇ يامراپ چېقىپ ئۆتكەن قىيپاش تۈزلەڭلىك دېگەن مەنىدە. زېمىن ئالاھىدىلىگىدىن ئېيتقاندا بۇ يەر ئەسلىدىن تارتىپ يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ لۇنگە جايلاشقان بولغاچقا جەنۇبى ئېگىز، شىمالغا

سۇزۇلغانسىرى پەس بولۇپ، دائىم سۇ يالاپ ماڭغاچقا تۇزلەڭلىككە ئايلانغان. تىل ئالاھىدىلىكى دىن ئېيتقاندا جىيا بىلەن يۇرۇڭقاشنىڭ تىل شۇبۇسىدە "يى" ھەرىپى بىلەن "رى" ھەرىپى ئۆز-ئارا ئالمىشىدۇ. "جىرا" دىن "جىيا"غا ئۆزگەرگەن دەپ پەرەز قىلغىلى بولۇدۇ.

چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدە جىيا خوتەنگە بۇاستە قاراشلىق كالون (ھەربىي بىكەت)نىڭ بىرسى ئىدى. گۇاڭشۇينىڭ 28-يىلى (مىلادى 1902-يىلى) لوپ ناھىيە قارمىقىدىكى ئۇچ مىڭ بەگلىكىنىڭ بىرسى بولغان ئالتىلە مىڭ بەگلىكىگە تەۋە بولدى. چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى شۇھەنتۇڭنىڭ 1-يىلى ئالتىلە مىڭ بەگلىكى ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ، تۇسالا مىڭ بەگلىكى قۇرۇلغاندا شۇنىڭ بىلەن بىللە تۇسالا مىڭ بەگلىكىگە تەۋە قىلىندى.

1934-يىلى يۇرۇڭقاش 2-رايونىنىڭ 1-كەنتىسى بولدى. 1938-يىلى يۇرۇڭقاش 2-رايوندىن 4-رايونغا ئۆزگەرگەندە، جىيانىڭ تەۋەلىك مونا‌سىۋىتىمو بىللە ئۆزگەردى. 1942-يىلى پۇتۇن ناھىيە ئالتە رايوندىن سەككىز رايونغا ئۆزگەرتىلگەندە يۇرۇڭقاش 6-رايون قىلىندى. جىيا ئايرىلىپ 7-رايون بولدى. 1944-يىلى پۇتۇن ناھىيىدە بوجاڭ-جاجاڭ تۇزۇمى يولغا قويولغاندا 7-رايون گۇڭنۇڭشاڭ (ئىشچى-دېھقانلەر يېزىسى) دەپ ئاتالدى. 1947-يىلى 2-ئايدا يەنە جىيا يېزا دەپ ئايرىلدى. 1947-يىلى 12-ئايدا پۇتۇن ناھىيە تۆت جېن (بازار) بەش چوڭ يېزىغا ئايرىلغاندا جىيا يېزىسى يۇرۇڭقاش جېن (بازار) غا تەۋە قىلىندى.

1950-يىلى 4-ئايدا لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن پۇتۇن ناھىيە يەتتە رايونغا ئايرىلغاندا، جىيا 7-رايون بولدى. 1954-يىلى 3-ئايدا 2-رايون (يۇرۇڭقاش) دىكى 7-ۋە 8-يېزا (تامىغىل بىلەن سولۇا) ئىككى يېزىنى 7-رايونغا (جىيا رايونغا) ئايرىپ بەردى. شۇچاغدا جىيا رايونىدا ئالتە يېزا 31 كەنت بار ئىدى. 1956-يىلى 12-ئايدا قورغان 1-رايون ئەمەلدىن قالدۇرۇلغاندىن كېيىن، جىيا 7-رايوندىن 1-رايونغا ئۆزگەرتىلدى. 1958-يىلى 11-ئايدا 1-رايوندا شەرقشامىلى، سۇنئىي ھەمرا دىگەن ئىككى كومموُنا قۇرۇلدى. 1959-يىلى 2-ئايدا ھەممىسى 2-رايون (يۇرۇڭقاش)قا قوشۇۋېتىلىپ، تىچىلىق، قىزىلىيۇلتۇز كومموُنالىرىنى بىرلەشتۇرۇپ، تاشقىن كومموُنا قۇرۇلدى. 1961-يىلى 2-ئايدا جىيا يۇرۇڭقاشتىن ئايرىلىپ چىمىقپ، يېڭىقۇرۇلۇش كومموُناسى قۇرۇلدى. 1968-يىلى يېڭىقۇرۇلۇش كومموُنا ئىنقىلابى كومىتېت دەپ ئاتالدى. 1979-يىلى جىيا كومموُنا دەپ ئۆزگەرتىلدى. 1983-يىلى يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ تەستىقى ئارقىلىق جىيانىڭ خەنزۇچە 吉亚 دەپ يېزىلىشى 吉牙 غا ئۆزگەرتىلدى. 1984-يىلى 12-ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كومموُنا ئايرىلغاندا جىيا يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى.

جىيا يېزىسىنىڭ زېمىنى يۇرۇڭقاش دەريا‌سىنىڭ ئېقىن ۋادىسىغا جايلاشقان. زېمىنىنىڭ جەنۇبى ئېگىز، شىمالى پەس قىيپاش تۇزلەڭلىك بولۇپ، دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىگى 1300 مېتىر، ھاۋا‌سى قۇرغاق، بۇران كۆپ چىقىدۇ. تىپىك بولغان قۇرۇقلۇق قۇم خارا‌كتېرىدىكى ھاۋا كىلىماتىغا كىرىدۇ. ئوتتۇرىچە تېمپېراتورىسى 11.5°C، 7-ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېرا تورىسى 24.5°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتورىسى نۆلدىن

تۆۋەن 6.5°C ـ، يىلىق ئوتتۇرىچە ھاۋا يېغىن مىقدارى 34 مىللىمېتىر، يىللىق قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن، قۇم تۆپراق، 25 مىك 238 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان، قوشۇمچە پۇرچاق، پىلە ئۇجمەچىلىك، چارۋىچىلىق، يەل يىمىش ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شوغۇللىنىدۇ. 1985 ـ يىلى ئاشلىقلىك ئوموميي مەھسۇلاتى 9 مىليون 561 مىك 671 جىك، ئوتتۇرىچە مو مەھسۇلاتى 616 جىك، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 746 جىك، پاختا ئوموميي مەھسۇلاتى 312 مىك جىك، مايلىقدان ئوموميي مەھسۇلاتى 102 مىك جىك. پىلە 10 مىك 142 جىك، قوتاندىكى قالدۇق چارۋا 24 مىك 874 تويۇق.

جىيا يېزىسىنىڭ سۇ مەنبەسى مول، يۇرۇڭقاش دەرياسى مۇشۇ يەردىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. جىيا ئۆستىگى ناھىيىلىك باش زاكۇنىڭ غەربى ئوق ئۆستىكىدىكى 2 ـ زاكۇدىن باشلىنىپ كەنتكە قاراپ ئاقىدۇ. كەنتلەردىكى مۇتلەق كۆپ قىسىم تېرىلغۇ يەر ۋە باغ ـ ئورمانزارلار مۇشۇنىڭ بىلەن سۇغۇرۇلىدۇ. يىللىق سۇ تەقسىم بولۇش مىقدارى 40 مىليون كۇب، ھەرخىل سۇغۇرۇش ئۆستەڭلىرىنىڭ ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 590 كىلومېتىر، جىيانىڭ بۇلاق سۇيى مول، قىش، ئەتىياز پەسىللىرىدىكى قۇرغاقچىلىق مەزگىللىرىدە ئۆز تەۋەسىدىكى سۇغۇرۇش ئىشلىرىغا تولۇقلىما سۇ سۇپىتىدە ئىشلىتىلىدۇ. ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى دەريا سۇيى بىلەن قوشقاندا 27 مىك 575 مو غا يېتىدۇ.

يېزا باشقۇرۇۋاتقان كارخانىلاردا گىلەمچىلىك، خۇمدانچىلىق، پىلە بېقىش، يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش قاتارلىقلار بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئوچ ماشىنا، 23 ھەر خىل تېراكتور بار. جىيا يېزىسىنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى قول بىلەن توقۇلىدىغان ئەتلەس بولۇپ، قەدىمكى زامانداىكى نۇسخا بويىچە، رەڭگى كۆركەم، سۈپىتى ياخشى، تارىخى ئۇزۇن ھەم پۈتۈن شىنجاڭغا داڭلىق. پۈتۈن يېزا بويىچە ھازىر 1280 ئائىلە ئەتلەس توقۇش بىلەن شوغۇللىنىدۇ. يىل بويى 3700 توپتىن ئارتوق ھەرخىل ئەتلەس، شايى توقۇيالايدۇ. بۇ ئەتلەسلەر پۈتۈن شىنجاڭنىڭ ھەممە يەرلىرىدە ھەتتا ئەرەپ دۆلەتلىرى رايونلىرىدا سېتىلىدۇ.

جىيا يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 6.5 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى چوڭ ـ كىچىك قۇمات قەدىمكى زامانداا يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقى ئېقىن ئورنى ئىدى. تارىخ ۋە گىئولوگىيە ئىلمى ساھەسىدىكىلەر ئۇنى "قۇمات يۇرۇڭقاش دەريا رايونى" دەپ ئاتايدۇ. ئارخېئولوگىيە ئالىمى خۇاڭ ۋېنبىي ئەپەندى تەكشۈرۈش تەتقىق قىلىش ئارقىلىق "بۇ يەر قەدىمكى ئۇدۇنىڭ مەدەنىيەت، سىياسى مەركىزى، قەدىمكى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ ئىككى قىرغىقىنىڭ ئورنىدىكى ئاسار ئەتىقىلەر جەنۇبتىن شىمالغا 10 نەچچە چاقىرىم سوزۇلغان" بۇ داڭلىق خارابىلىقى، ئاقسېپىل شەھەر خارابىلىقى بار، "تاڭ دەۋرىدىكى قورغان بىلەتتا راۋاق خارابىلىقى، ئاقسېپىل شەھەر خارابىلىقى بار، "تاڭ دەۋرىدىكى قورغان خاتىرىسى" دە خاتىرىلەنگەن چوڭ جالان <大伽兰> جەنمۇ بۇتخانىسى 贊摩寺 (جۇيمۇ بوتخانىسى) خارابىلىقى قاتارلىقلارمو بار، چوڭ ـ كىچىك قۇماتتىن قاشتىشى كۆپ چىقىدۇ. بۇنىڭ قەدىمدىن تارتىپ دونياغا داڭقى بار. "شىنجاڭنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى" دە ئۇزاھلانغان گۇستانا دۆلىتى (ئۇدۇن دۆلىتى) دىن ئاق قاشتېشى، كۆك قاشتېشى چىقىدۇ. بۇ يەر ھازىر لوپتىكى چوڭ ـ كىچىك قۇمات دېيىلدو" دەپ قارىغان. 1929 ـ يىلى پېرافېسور

ئۇيغۇر كتاب نۇر بېكىتى www.uyghurkitap.com

خۇاڭ ۋىنبىي بۇ يەر ھەققىدە «بۇ يەردىن كىشىلەر ئەڭ ئېسىل قاشتېشى كولايدۇ. قاشتېشىنى كىشىلەر قوي يېغىغا ئوخشۇتۇپ خۇددى قوينىنڭ دۇمبىسىدەك سۇزۇك دېيىشىدۇ" دەپ يازغان. چىڭ سۇلالىسىنىڭ دەسلىپىدە بۇ يەرنىڭ ئاھالىسى مىڭ ئائىلىدىن ئارتۇق ئىدى. چىڭ ھۆكۈمىتى بۇ يەرگە ئەمەلدار بەلگۈلەپ پادىشاغا ھەدىيە قىلدىرغان قاشتېشى، ئالتۇن يىغاتتى. چىڭ سۇلالىسىنىڭ جاچىلىڭ يىللىرى مەزگىلىدە شىنجاڭ چىڭ خاندانلىقىغا ھەدىيە قىلدۇرغان ئىسىل قاشتېشىنىڭ ھەممىسى مۇشۇ چوڭ-كىچىك قۇماتتىن چىقاتتى. ۋەھالەنكى، ھازىرقى قۇمات ناھايىتى كىچىك بىر يەرنامى سۇپىتىدىلا مەۋجۇت بولۇپ تۇرماقتا، ئۇنىڭ شىمالى تەرىپىدىن ھازىرمۇ ئۇششاق كۇزا سۇنۇقلىرى تېپىلىدۇ.

جىيا يېزىنىڭ يېزا ئاساسى قۇرۇلۇشى دەسلەپكى قەدەمدە لايىھەلىنىپ، ياخشى سالا ئېتىز، يول، ئېرىق-ئۆستەڭلەر بىر-بىرىگە تۇتۇشۇپ، ئورمان بىلەن قاپلانغان بىر ياخشى مەنزىرە شەكىللەنگەن. مەدەنىي-مائارىپ، داۋالاش-ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ، يېزا بويىچە بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، 19 باشلانغۇچ مەكتەپ قۇرۇلدى. ئوقۇتقۇچى، ئىشچى، خىزمەتچىلەر 107 نەپەر، مەكتەپتىكى ئوقۇغۇچى 1660 نەپەرگە يەتتى. دوختۇرخانا، مەدەنىيەت پونكتى، رادىئو ئۇزۇلى، كىنوخانا، مال دوختۇرلۇق پونكتى، ئاشلىق پونكتى قۇرۇلدى. تەمىنلەش سودا كوپراتىپ، سودا تورلىرى ئاھالىلار رايونلىرىغا كېڭەيدى. ئىقتىسادى گۈللەنگەن، ئېلىم-سېتىم ئاۋاتلاشقان گۈزەل مەنزىرە بارلىققا كەلدى.

ئۆلچەملىك ناملار

جىيا يېزىسى

جىيا يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن.

تېرەكلىك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى تېرەكلىكتە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 147 ئائىلە، 578 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1538 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈچمىچەلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيولىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتۇشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومىۋنا 3-باشقارمىسى رايون 2-دادۇي ئىدى. 1983-يىلى تېرەكلىك دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى 11-ئايدا تېرەكلىك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تېرەكلىك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. دەريا بويىدىكى تۈزلەڭلىك، 46 ئائىلە، 184 نوپۇس، 468 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، ئالاھىدە مەھسۇلاتى ئەتلەس، گىلەم. يېزىلىق پارتىيە، ھۆكۈمەت، كەسىپى كارخانا ئورۇنلار موشۇ كەنتتە. بۇكەنتتە بۇرۇن قاتار كەتكەن تېرەك ئورمىنى ئۆستۈرۈلگەنلىكتىن "تېرەكلىك" دەپ نام ئالغان.

جۇگۇمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. 39 ئائىلە، 130 نوپۇس، 414 مو تېرىم يېرى بار. «جۇگۇ» دېگەن سۆز ئۇيغۇر تىلىدا "يالۇۋرۇش" "ئىلتىماس قىلىش" "تەلەپ قىلىش" مەنىسى بار. جۇگۇ لەقەملىكلەر مەركەزلىشىپ ئولتۇراقلاشقان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

تايلاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربىدىكى 0.6 كىلومېتىر جايدا. 45 ئائىلە، 134 نوپۇس، 465 مو تېرىم يېرى بار. «تايلاق» دېگەن سۆز تۆگىنىڭ تايلىقى (بالىسى)نى كۆرسىتىدو. تايلاق لەقەملىكلەر مەركەزلىشىپ بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇرغاچقا تايلاقمەھەللە دەپ نام ئالغان.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

جەلغا بويى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى ئويداڭ-چوڭقۇر، 17 ئائىلە، 130 نوپۇس، 191 مو تېرىم يېرى بار. «جەلغا» سۆز ئېقىمىغا چۈشۈشتىن ھاسىل بولغان يەرنى كۆرسىتىدۇ. بۇ يەر يۇرۇڭقاش دەريا بويىغا جايلاشقان بولۇپ بىرقانچە ئېرىقنىڭ ئايىغى، شۇڭا سۇ ئېقىمىغا چۈشكەن يەر بولغاچقا "جەلغا بويى" دەپ ئاتالغان.

تاۋغاز كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تاۋغاز كەنتىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 8 كىلومېتىر جايدا. يەر تۈزىلىشى دەريا بويىدىكى تۈزلەڭلىك، زېمىنى تەكشى. ئۇچ تەبىئىي كەنت، 120 ئائىلە، 517 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 907 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958-يىلى تاشقىن كومموناغا تەۋە بولغان، 1961-يىلى يېڭى قورۇلۇش كوممۇنا 1-باشقۇ-رۇش رايون 1-دادۇي بولغان. 1978-يىلى جىيا كوممۇنا تاۋغاز دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، 1984-يىلى تاۋغاز كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تاۋغاز

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 8 كىلومېتىر جايدا. 23 ئائىلە، 125 نوپۇس، 250 مو تېرىم يېرى بار. «تاۋغاز» نىڭ مەنىسى ۋە كېلىپ چىقىشى ھەققىدە: داباس دېگەن سۆزدىن ئۆزگەرگەن بولىشى مۇمكىن دېگەن قىياس بار. داباسنىڭ قەدىمكى زامان ئۇيغۇر تىلىدا قوم دۆڭلىرى دېگەن مەنىسى بار.

ئاچما

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 8.3 كىلومېتىر جايدا، جىيا ئۆستىكىنىڭ ئايىغ ئۇچىدا. 23 ئائىلە، 59 نوپۇس، 200 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەر بۇ يەرنى يېڭىدىن ئېچىپ كەنت قىلغانلىقتىن ئاچما دەپ نام ئالغان.

لەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 8.7 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 140 نوپۇس، 270 مو تېرىم يېرى بار. "ئىمام ئاسىم" مازىرىغا تاۋاپ قىلىدىغان كىشىلەر مۇشۇ جايدا قونۇپ ئۆتكەچكە لەڭگەر دەپ نام ئالغان.

سۇيائۇجماك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پويەر كەنتىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 7.2 كىلومېتىر جايدا. شىمال تەرەپى چۆلگە تۇتىشىدۇ. دەريا بويىدىكى كەلكۈن لاتقا تۈزلەڭلىك، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 150 ئائىلە، 611 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1497 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى

مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولىلار پۇتۇن كەنتكە تۇتىشىدۇ. «سۇيا» دىگەن سۆز «سۇ بويى» دىن ئۆزگەرگەن. (سۇ بويى ← سوۋويى ← سوي ← سۇيا). بۇ يەر كەنت بولغاندىن كېيىن بىر پارچە خاس ئۇجمىلىك ئورمان يېتىشتۇرۇلگەنلىكتىن شۇنداق نام ئالغان.

1961 ـ يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1983 ـ يىلى سۇيا ئۇجمىلىك دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى 11 ـ ئايدا ئەسلىدىكى ئۇتۇنچىبېرىق بىلەن بىرلەشتۇرۇپ، سۇيا ئۇجمىلىك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پويەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شىمالىدىكى 7.2 كىلومېتىر جايىدا. 68 ئائىلە، 277 نوپۇس، 442 مو تېرىم يېرى بار. پو يەر "ھېچنەرسە ئۇنىمەيدىغان يەر" دىگەن مەنىدە، بۇرۇن بۇ يەردە ئادەم ئاز، يەر كۆپ بولۇپ، ھېچنەرسە ئۇنىدۇرەلمەي تاشلۇۋېتىلگەنلىكتىن "پويەر" دەپ نام ئالغان.

تۆۋەن

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شىمالىدىكى 6.5 كىلومېتىر جايىدا. 68 ئائىلە، 292 نوپۇس، 584 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ئەسلى ئۆستەڭنىڭ ئايىغى بولغاچقا "تۆۋەن" دەپ نام ئالغان.

يېڭىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 7.8 كىلومېتىر جايىدا. 25 ئائىلە، 95 نوپۇس، 471 مو تېرىم يېرى بار. 1967 ـ يىلى ئادەم يۆتكەپ ئەكىرىپ بوز يەر ئېچىپ، يېڭىدىن قۇرۇلغاچقا "يېڭىمەھەللە" دەپ ئاتالغان.

كوچا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كوچا كەنتىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 5.7 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، ئۆچ تەبىئىي كەنت. 202 ئائىلە، 825 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 1698 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. ئاددى تاشيولى پۇتۇن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1961 ـ يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى سۇيا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى جىيا كومۇنا كوچا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى جىيا يېزىلىق كوچا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كوچا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 5.7 كىلومېتىر جايىدا. 108 ئائىلە، 649 نوپۇس، 760 مو تېرىم يېرى بار. "كوچا" كەنتىدىكى ئاھالىلار رەت بويىچە كوچىنىڭ ئىككى تەرىپىگە يېقىن ماكانلىشىپ ئولتۇراقلاشقان بولغاچقا «كوچا» دەپ نام ئالغان.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىدىن شىمالدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. 60 ئائىلە، 259 نوپۇس، 338 مو تېرىم يېرى بار. «ئاقتۇغراق» دېگەن قەدىمكى زامانىدا تۇرۇن سەھەردە ئولتۇرىدىغان تۇرۇ يۇقۇش قارا ئۇيغۇر كىشىلىرىنىڭ ئەڭ مەشھۇر كەنت نامى كېلىپ چىققان.

ئۇلۇغبېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىدىن شىمالدىكى 5.3 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 175 نوپۇس، 570 مو تېرىم يېرى بار. "ئۇلۇغبېرىق" ئەسلىدە ئېگىز يەردىن ئېلىنغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

ئۈچاغ كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى ئۈچاغ كۆلئېرىق كەنتىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىدىن شىمالدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى ئەمەس، بىر تەبىئىي كەنت، 194 ئائىلە، 797 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1195 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان، تاشيولى پۈتۈل كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومىتا 1-باشقۇرۇش رايون 3-دادۇي بولغان. 1978-يىلى ئۈچاغ كۆلئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى جەمئىيەتچىلىك كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئۈچاغ كۆلئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىدىن شەرقى شىمالدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا. 194 ئائىلە، 797 نوپۇس، 1197 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەركەنتنىڭ ئايىغى بولۇپ، شۇ كەنتىدىكى كۆلئېرىق نامى بىلەن قوشۇلۇپ «ئۈچاغ كۆلئېرىق» دەپ نام ئالغان.

سۇيالەڭگەر كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق ئورنى سۇيا لەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىدىن شەرقى شىمالدىكى 4.1 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، ئۆچ تەبىئىي كەنت، 189 ئائىلە، 797 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1600 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتۇشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومىتا 1-باشقۇرۇش رايون 4-دادۇي بولغان. 1979-يىلى سۇيا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى ئەسلىدىكى 1-باشقۇرۇش رايون 6-7-دادۇيلەر بىلەن قوشۇلۇپ سۇيا لەڭگەر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سۇيا لەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىدىن شەرقى شىمالدىكى 4.1 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 140 نوپۇس، 340 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە يەل يېمىش كۆپ ئۆستۈرىلىدۇ. ئەسلىدە ئىمام ئاسىم مازىرىغا تاۋاپ قىلغۇچى كىشىلەر مۇشۇ سۇيا كەنتىدە قونۇپ ئۆتكەچكە «سۇيا-

لەڭگەر» دەپ نام ئالغان.

يامۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.1 كىلومېتىر جايدا. 38 ئائىلە، 183 نوپۇس، 320 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەرگە «يامۇك» لەقەملىك كىشىلەر مەركەزلەشىپ بىر مەھەللە بولغاچقا يامۇكمەھەللە دەپ نام ئالغان.

ئارقامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا. 26 ئائىلە، 98 نوپۇس، 460 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئەسلى كەنتنىڭ ئايىغىدىكى قۇم دۆڭلىرىنىڭ ئارقا تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن «ئارقا مەھەللە» دەپ ئاتالغان.

ھېلىماتام كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تىكەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 4.8 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئېگىز-پەس بولۇپ، قۇم دۆڭلىرى كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ. ئۇچ تەبىئىي كەنت، 110 ئائىلە، 642 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1192 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇ كەنت ئەسلى مۇشۇ كەنتىدىكى «ھېلىماتام» نامىلىق مازارنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان. 1969-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 8-دادۇي بولغان. 1978-يىلى ھېلىماتام دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى جىيا يېزا ھېلىماتام كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تىكەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.8 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 124 نوپۇس، 350 مو تېرىم يېرى بار. «تىكە» لەقەملىك كىشىلەر ئاۋال مۇشۇ كەنتىنى بەرپا قىلغان، شۇنىڭ بىلەن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

ياغاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5.6 كىلومېتىر جايدا. 23 ئائىلە، 94 نوپۇس، 278 مو تېرىم يېرى بار. "ياغاق" لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

جىلغائېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دۇمباقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى دەريا بويىدىكى تۈزلەڭلىك، بىر تەبىئىي كەنت، 92 ئائىلە، 400 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1018 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. يەل-يېمىش كۆپ چىقىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ يەر دەريا بويىغا جايلاشقان بولغاچقا دەريا بويىدىكى قىيپاش يەرگە بىرقانچە ئېرىقنىڭ ئايىغى قوشۇلۇپ سۇ ئاققانلىقتىن «جىلغا ئېرىق» دەپ نام ئالغان. بۇ كەنت 1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومۇنانىڭ 2-باشقۇرۇش

رايون 9-، 10-دادۇي بولغان. 1978-يىلى ئىككى دادۇي بىرلىشىپ «جىلغادادۇي» دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى جىيا يېزا جىلغا ئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۇمباقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا. 28 ئائىلە، 118 نوپۇس، 217 مو تېرىم يېرى بار. «دۇمباق» لەقەملىك كىشىلەر دەسلەپتە كەنت بىنا قىلغاچقا كىشىلەرنىڭ لەقىمى كەنت نامىغا ئايلانغان.

ئاقمەھەللە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 170ئائىلە، 717 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2166 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. يەل-يېمىش كۆپ چىقىدۇ. بۇرۇن بۇ مەھەللە كىشىلىرى ئىچىدە ئاق تېرە كىسىلگە گىرىپتار بولغانلەر كۆپرەك بولۇپ ئاقمەھەللە دەپ نام ئالغان.

1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومىۋنا 2-باشقۇرۇش رايون 6-دادۇي بولغان. 1978-يىلى ئاقمەھەللە دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى 9-10-دادۇينى بىرلەشتۇرۇپ ئاقمەھەللە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سالجامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. 30 ئائىلە، 130 نوپۇس، 310 مو تېرىم يېرى بار. يەل-يېمىش كۆپ چىقىدۇ. ئەسلى «سالجا» لەقەملىك كىشىلەر ماكانلىشىپ كەنت بولغاچقا «سالجامەھەللە» دەپ نام ئالغان.

دولانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.6 كىلومېتىر جايدا. 98 ئائىلە، 120 نوپۇس، 231 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەت قىلىنىشچە 200 يىل بۇرۇن قەشقەردىن «دولان» لەقەملىك بىر كىشى مۇشۇ يەرگە كېلىپ ماكانلاشقاچقا شۇ كىشىنىڭ لەقىمى بىلەن «دولان-مەھەللە» دەپ ئاتالغان. دولان قىدىمكى زاماندا موڭغۇللار تەرىپىدىن قوۇل قىلىنغان ئۇيغۇر دېھقانلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

ئازنەبازار كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چۆپئېرىق مەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 185 ئائىلە، 692 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1255 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئاددى تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ يەر جىيا يېزىسى بويىچە تاريختىن بۇيان «جۇمە» كۈنلۈكتە قىزىيدىغان بازار بولغاچقا «ئازنە بازار» دەپ نام ئالغان.

1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومىۋنا 9-دادۇي بولغان. 1978-يىلى «بازار دادۇي» دەپ

ئۆزگەرتىلگەن، 1984-يىلى ئازنە بازار كەنت كومىتېتى بولۇپ قۇرۇلغان.

چۆپئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. 58 ئائىلە، 219 نوپۇس، 475 مو تېرىم يېرى بار. «چۆپ» ئوت-چۆپ مەنىسىدە، بۇ كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، چۆپ لەقەملىك كىشىلەر ياسىغان ئېرىق نامى بىلەن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

يېڭىئاۋات

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 29 ئائىلە، 90 نوپۇس، 294 مو تېرىم يېرى بار. 1960-يىلى ئادەم يۆتكەپ يېڭىدىن كەنت بولغان. شۇڭا يېڭىئاۋات دەپ نام ئالغان.

مەدرىسبويى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قېيىشمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 196 ئائىلە، 763 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1698 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان. بۇرۇن بۇ كەنتتە بىر چوڭ مەدرىس بولۇپ، ئىسلام دىنىنىڭ تالىپلىرى يېتىشتۈرىلەتتى. شۇڭا مەدرىسبويى دەپ نام ئالغان.

1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومۇنا 10-دادۇي بولغان، 1978-يىلى بەختيار دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى جىيا يېزا مەدرىسبويى دېگەن نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈپ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قېيىشمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. 66 ئائىلە، 190 نوپۇس، 410 مو تېرىم يېرى بار. «قېيىش» دېگەن «زورمۇ زور زىددىيەتلىشىش» مەنىسىدە بولۇپ، كىشىلەرنىڭ لەقەمى كەنت نامىغا ئايلانغان.

كالتەتۈگمەن كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خوندەكمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 140 ئائىلە، 539 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1103 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان، قوشۇمچە پىلە ئۈچمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. ئەسلىدە بۇ يەردە سۇ تۇگمىنى چۆرىگەن ئادەم پاكار بولغاچقا ئۇنىڭ لەقەمى بىلەن «كالتە تۇگمەن» دەپ نام ئالغان ۋە كەنت نامىغا ئايلانغان.

1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومۇنا 11-دادۇي بولغان، 1978-يىلى كالتەتۇگمەن دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى «كالتەتۇگمەن» كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خوندەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا. 38 ئائىلە،

140 نوپۇس، 380 مو تېردم يېرى بار. «خوندەك» بالدۇر پىشىدىغان ئۇرۇك بولۇپ، كىشىلەرنىڭ لەقمى كەنت نامىغا ئايلانغان.

يارتۇگمەن كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قۇياڭمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 186 ئائىلە، 760 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1253 مو تېردم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆڭ-مىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتىگە تۇتىشىدۇ. «يار تۇگمەن» نىڭ مەنىسى-سۇ يار ئېلىپ كەتكەن جايدا چۆرىگەن تۇگمەن دېگەن مەنىدە. 1961-يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومىتېتىنا 12-دادۇي بولغان. 1978-يىلى يارتۇگەن دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى يارتۇگمەن كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قۇياڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. 90 ئائىلە، 370 نوپۇس، 546 مو تېردم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى ئەتلەس، «قۇياڭ» كىشى-لەرنىڭ لەقمى بولۇپ، كەنت نامىغا ئايلانغان.

يېڭىئاۋات

ئورنى: يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. 24 ئائىلە، 95 نوپۇس، 227 مو تېردم يېرى بار. 1960-يىلى ئادەم يۆتكەپ يەر ئېچىپ كەنت قىلغاچقا يېڭىئاۋات دەپ نام ئالغان.

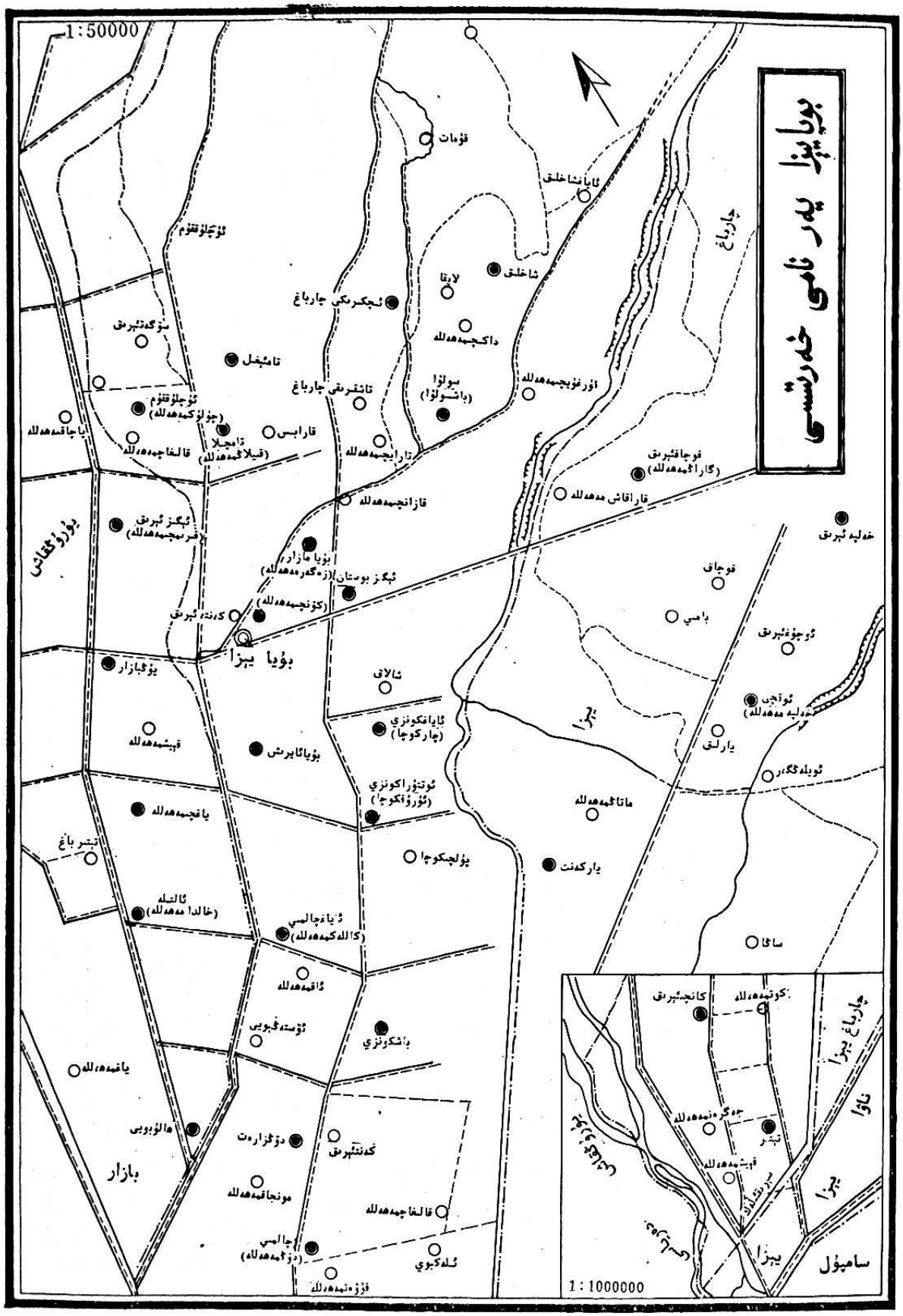
بۇيا يېزا يەر نامى خەرىتىسى
1:50000
1:1000000
بۇيا يېزا
بازار
ساموئل
يېزا
چارباغ
قۇمات
شاخلىق
لايقا
داكچىمەھەللە
ئۈچكىرىكى چارباغ
تاشغىرقى چارباغ
بولۇلا (باشبولۇلا)
ئاۋرئۇيچىمەھەللە
تامبەل
قارابىس
تارايچىمەھەللە
قازانچىمەھەللە
قاراقاش مەھەللە
قوچاقبېرىق (گاراڭمەھەللە)
خەلپە بېرىق
قوچاق
بامىي
ئۇچۇغبېرىق
ئۇچى (خەلپەمەھەللە)
يارلىق
ئويلاگگەر
ماتاڭمەھەللە
ياركەنت
ساڭا
شالاڭ
ئۈچۈراكونزي (ئۇزۇنكوچا)
پولچىكوچا
ئۈچتۇراكونزي (چاركوچا)
بۇيا تاپرىش
قېيشەمەھەللە
يېڭىباغ
ئالتىلە (خالدامەھەللە)
ئۈياغچالمىي (كاللەكمەھەللە)
ئۇقمەھەللە
ئۇستەقبويى
ياشكونزي
ياغمەھەللە
ھالۇبويى
ئۆزارەت
ئەنتىبېرىق
مونجاقمەھەللە
قالغاچمەھەللە
ئۈچالمىي (دۇغمەھەللە)
ئۈزۈمتەمەھەللە
ئىلەكچى
ئۇچالۇقتۇم
ئۇچالۇقتۇم (چولۇكمەھەللە)
قالغاچمەھەللە
ئاچاقمەھەللە
ئۇيغۇرگۇناش
ئېگىز بېرىق (قىرتىچىمەھەللە)
ئېگىز بوستان (زەگەرمەھەللە)
بۇيا مازار (كۆنچىمەھەللە)
كەنتبېرىق
يۇلۇبازار
ئۇيغۇرگۇناش
كوتىمەھەللە
كانچىبېرىق
چارباغ يېزا
ناۋا
ساموئل
يېزا
1:1000000

بۇيا يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

ئۈرۈمزا رلىق.

بۇيا يېزىسى لوپ ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربىگە جايلاشقان، ناھىيە شەھىرى بىلەن تۇز ئارىلىقى 20 كىلومېتىر، شەرقى چارباغ يېزىسى بىلەن قوشنا، جەنۇبى ناۋا يېزىسىنىڭ تۆۋەن قاراقىر كەنتىگە تۇتىشىدۇ. غەربى يۇرۇڭقاش بازىرى بىلەن تۇتاش، شىمالى تەكلىماكان چۆلىگە تۇتۇشىدۇ. شەرقتىن غەربكە كەڭلىكى 3 كىلومېتىر، جەنۇبتىن شىمالغا ئۇزۇنلىقى تەخمىنەن 20 كىلومېتىر، ئومۇمى كۆلىمى تەخمىنەن 60 كۋادرات كىلومېتىر، 17 كەنت كومىتېتى، 41 تەبىئىي كەنت، 4490 ئائىلە، 11900 نوپۇس بار، ھەممىسى ئۇيغۇر. يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق ئۇرۇن كۆنچمەھەللىدە. «بۇيا» دىگەن ئۇيغۇرچە سۆز بولۇپ، ئۇنىڭ كېلىپ چىقىشى ۋە مەنىسى ھەققىدە ئۇچ خىل رىۋايەت بار.

بىرى: «بۇيا» دىگەن«بويى» دىن ئۆزگەرگەن دىيىلىدۇ. رىۋايەت قىلىنىشچە، بۇ يەر قەدىمكى زامانىدا يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ ئېقىن ئورنى بولۇپ، دەسلەپتە كىشىلەر مۇشۇ دەريا بويىغا

كۆچۇپ كېلىپ ماكانلاشقان ۋە بۇ يەر «دەريا بويى» دەپ ئاتالغان. مازار شەكىللەنگەندىن كېيىن «بويى بازار» دەپ نام قويۇلغان.

2-رىۋايەتتە «بۇيا» دىگەن «ھىد بۇي» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ دېيىلىدۇ. رىۋايەت قىلىنىشچە، 900 يىل بۇرۇنقى ئىسلام دىنى مۆتىۋەرلىرىدىن بولغان ئىمام مۇھەممەت نەقىي بىلەن ئىمام مۇھەممەت تەقىي دىگەن دادا-بالا ئىككىسى ئۇرۇشتا شېھىت بولۇپ، مۇشۇ مازارغا كۆمۈلگەن. 100 يىللاردىن كېيىن قەشقەرلىك يۈسۈپ قادىرخان بۇ يەرگە كېلىپ، ئۇ ئىككى بۇزرۇك ۋارنىڭ قەبرىسىنى تاپالماي شۇ مازارغا «بۇي كېپەك» كۆيدۈرگەن ۋە ئاللانىڭ يارىدىمى بىلەن ئۇ ئىككى بۇزرۇكۋارنىڭ قەبرىسى تېپىلغان. شۇندىن بۇيان بۇ مازارنىڭ نامى «بۇي مازار» دەپ ئاتالغان. 3-رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلىدۇ: بۇرۇندىن تارتىپ بۇ مازاردا بۇيا كۆپ ئۆسىدۇ. شۇڭا «بۇيا مازار» دەپ ئاتالغان. ئەسلىيەتتە بۇ مازاردا بۇيا ۋە قومۇش ئەڭ كۆپ ئۆسىدۇ.

بۇيا مازارنىڭ تەخمىنەن 800 يىللىق تارىخى بار دېگەن پەرەز بار. بۇ يۇرۇقتاش، بۇيا قاتارلىق جايلاردىكى ئاھاللارنىڭ تەۋەلىكىدە بولۇپ، قەبرە ئۇرۇنلاشتۇرۇلغان كۆلىمى 80 مو كېلىدۇ. مازاردا ئىككى قەبرە قاتۇرۇلغان ئۆي، بىر مەسچىت، ئىككى قىرائەتخانا ياسالغان. قۇرۇلۇش كۆلىمى 500 كۋادرات مېتىر، ئىسلام دىنى تەقۋادارلىرى دائىم بۇ مازارغا كېلىپ تاۋاپ قىلىپ يانىدۇ.

بۇيا يېزا يۇرۇقتاشنىڭ تەۋەلىكى بىلەن بىللە بۇرۇن خوتەنگە تەۋە ئىدى. لوپ ناھىيىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن لوپقا قاراشلىق ئالتىلە مىڭ بەگلىكىگە تەۋە قىلىندى.

1934-يىلى 2-رايون (يۇرۇقتاش)غا تەۋە بولغان. 1938-يىلى يۇرۇقتاش 4-رايونغا ئۆزگەرتىلگەندە بۇيا ئۆز تەۋەلىكى بويىچە ئۆزگەرگەن. 1942-يىلى پۇتۇن ناھىيە سەككىز رايونغا ئايرىلىپ، يۇرۇقتاش 6-رايون بولغاندا بۇيا تەۋەلىكى شۇنىڭغا بىللە ئۆزگەرگەن. 1944-يىلى پۇتۇن ناھىيىدە بوجاق-جاجاق تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا بۇيا فەنشىن شاڭ (گۇللىنىش يېزىسى) دەپ ئاتالغان. 1947-يىلى فەنشىن شاڭ (گۇللىنىش يېزىسى) يەنە بۇيا يېزىغا ئۆزگەرتىلگەن. 1947-يىلى 12-ئايدا پۇتۇن ناھىيە تۆت بازار، بەش چوڭ يېزىغا ئايرىلغاندا بۇيا شۇنىڭ بىرى بولغان. 1950-يىلى 4-ئايدا پۇتۇن ناھىيە يېڭىدىن يەتتە رايونغا ئايرىلغاندا بۇيا 2-رايون (يۇرۇقتاشقا تەۋە) 4-يېزا دەپ ئاتالغان. 1958-يىلى 11-ئايدا يۇرۇقتاشتا ئىككى كوممۇنا قۇرۇلغاندا بۇيا تېچلىق كوممۇناغا تەۋە بولغان. 1959-يىلى 2-ئايدا 1-، 2-رايون (جىيا، يۇرۇقتاش)نى بىرلەشتۈرۈپ تاشقىن كوممۇنا قۇرۇلغاندا، بۇيا مۇشۇ كوممۇنانىڭ 2-باشقۇرۇش رايونى بولغان. 1979-يىلى بۇيا باشقۇرۇش رايونى دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983-يىلى يەر نامىلرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە بۇيانىڭ خەنزۇچە布牙دەپ يېزىلىشى 布亚 قىلىپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى 12-ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىلغاندا بۇيا يۇرۇقتاشتىن ئايرىلىپ، مۇستەقىل ئۆزۈم ئالدىغا بۇيا يېزا دەپ ئاتالدى ۋە بۇيا يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى.

بۇيا يېزا يۇرۇقتاش دەريا ئېقىن بۇيىدىكى كەلكۈن لاتقا تۈزلەڭلىكىگە جايلاشقان. يەر شەكلى جەھەتتە جەنۇبى ئېگىز، شىمالى پەس، دېگىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىگى 1400

متىر، ھاۋا كىلىماتى قۇرغاق. شامال كۆپ چىقىدۇ. تىپىك بولغان قۇرۇقلۇق چۆل خاراكتېرلىق ھاۋا كىلىماتىغا كىرىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 11.5°C، 7-ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 24.5°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرىسى نۆلدىن تۆۋەن 6°C-، تارىخى يىللاردىكى ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 32.5 مىللىمېتىر، يىللىق قېرىسىز مەزگىلى 212 كۈن. قۇم تۇپراق. تېرىلغۇ يەر كۆلىمى 42 مىڭ 357 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان، قوشۇمچە پۇرچاق، پىلە ئۇجمىچىلىك، يەل-يېمىش تېرىلىدۇ، چارۋا بېقىلىدۇ. 1985-يىلى ئاشلىقنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 18 مىليون 93 مىڭ جىڭ، ئوتتۇرىچە مو مەھسۇلاتى 740 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 1005 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 430 مىڭ جىڭ. مايلىقداننىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 310 مىڭ جىڭ، پىلىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 8862.6 جىڭ، قوتاندىكى قالدۇق چارۋا 29 مىڭ 58 تۇياق.

بۇيا يېزا لوپ ناھىيىسىنىڭ مۇھىم دېھقانچىلىق رايونلىرىنىڭ بىرى. سۇ مەنبەسى يۇرۇڭقاش دەرياسىدىن كېلىدۇ. ھەر يىلى دەريادىن تەخمىنەن 64 مىليون 50 مىڭ كۇب سۇ ئېقىپ كىرىپ، پۈتۈن يېزىنىڭ تېرىلغۇ يەر، ئۇجمزار، باغ، ئورمانزارلىرى سۇغۇرىلىدۇ. يېزا ئاساسى قۇرۇلۇشىنىڭ تەرەققىياتى تىز بولۇپ، سالا ئېتىز، ئورمان بەلباغ، ئېرىق-ئۆستەڭ، تاشيولىلار بىر گەۋدە قىلىنغان ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ۋەزىيىتى دەسلەپكى قەدەمدە شەكىللەندى.

يېزا بازار كارخانىلىرى جەھەتتە ھازىر قىش خۇمدان، ئۈنۈمبرسال پىششىقلاش زاۋۇتى (ئۈن، ياغ) قاتارلىق زاۋۇتلار بار. ئىككى ماشىنا، 20 ھەر خىل تىراكتور بار.

ھازىر 19 باشلانغۇچ مەكتەپ، 3565 نەپەر ئوقۇغۇچى، ئوقۇتقۇچى بار. كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش ئورۇنلىرى 24، يەنە مەدەنىيەت پونكىتلىرىمۇ بار. سودا تەمىنات تورلىرى ھەرقايسى ئاھالىلار رايونىغا يېيىلغان.

ئۆلچەملىك ناملار

بۇيا يېزىسى

بۇيا يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن

كۆنچمەھەللە

ئورنى يېزىسلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 200 مېتىر جايدا. 91 ئائىلە، 190 نوپۇس، 669 مو تېرىم يېرى بار. بۇ مەھەللىدىكى ئادەملەر بۇرۇندىن تارتىپ كالا، قوي تېرىسىنى پىششىقلاپ ئىشلەپ كۆن ياساش كەسپى بىلەن شۇغۇللانغانلىقتىن كۆنچمەھەللە دەپ نام ئالغان.

بۇيا يېزىلىق پارتىيە ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپى كارخانا ئورۇنلىرى مۇشۇ كەنتكە جايلاشقان بولۇپ، بۇيا يېزىسىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى ھىسابلىنىدۇ.

بۇيامازار كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى زەگەرمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدە قىپاش شىمالىدىكى 750 مېتىر جايدا، بۇيا ئۆستىڭنىڭ شەرقىدە، زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 292 ئائىلە، 1007 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2723 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ .بىر ياشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللار پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ كەنتتە 80 مو كۆلەملىك بىر چوڭ مازار بولۇپ، بۇرۇن بۇيا ناھايىتى كۆپ ئۆسىدىغان بولغاچقا «بۇيا مازار» دەپ نام ئالغان ۋە كەنت نامىغا ئايلانغان.

1958-يىلى تاشقىن كومىۋنا 3-باشقۇرۇش رايون 1-دادۇي بولغان، 1979-يىلى يۇرۇكقاش كومىۋنا بۇيا مازار دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى بۇيا ئايرىم يېزا قىلىپ قۇرۇلغاندىن كېيىن بۇيا يېزا بۇيا مازار كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

زەگەرمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 750 مېتىر جايدا، 43 ئائىلە، 140 نوپۇس، 285 مو تېرىم يېرى بار. «زەگەر مەھەللە» ئەسلى زەگەرچىلىك كەسپى بىلەن شۇغۇللانغۇچىلار مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

كەنتئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 300 مېتىر جايدا، 29 ئائىلە، 88 نوپۇس، 272 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئەڭ بۇرۇن شەكىللەنگەن كەنت بولۇپ، ئېرىق نامى بىلەن «كەنتئېرىق» دەپ ئاتالغان.

قازانچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 1.2 كىلومېتر جايدا، 40 ئائىلە، 132 نوپۇس، 254 مو تېرىم يېرى بار. بۇ مەھەللىنىڭ ئادەملىرى بۇرۇندىن تارتىپ قازان ئېتىپ سېتىش بىلەن داۋاملىق چىققانلىقتىن «قازانچىمەھەللە» دەپ ئاتالغان.

تېتىر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تېتىر كەنتىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 8.5 كىلومېتر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 375 ئائىلە، 1485 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 3975 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كومىتېتى 1 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇكقاش كومىتېتى تېتىر دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزىسى ئايرىم يېزا بولۇپ قۇرۇلغاندىن كېيىن ئەسلىدىكى يايلىغان دادۇي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ بۇيا يېزا تېتىر كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

تېتىر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 8.5 كىلومېتر جايدا، 215 ئائىلە، 898 نوپۇس، 1232 مو تېرىم يېرى بار. «تېتىر» دېگەن سۆز ئالتۇن تاسقايدىغان جاي دېگەن مەنىدە، قەدىمكى زامانىدا بۇ يەر يۇرۇكقاش دەرياسىنىڭ ئېقىن ئورنى بولغانلىقتىن كىشىلەر ھەمىشە مۇشۇ يەرگە كېلىپ ئالتۇن تاسقىغان. يېقىنقى زامانلاردىن بويان كىشىلەر بۇ يەرنى كەنت قىلغاندىن كېيىن تېتىر دېگەن سۆز كەنت نامىغا ئايلانغان.

جەگرەنمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 8.6 كىلومېتر جايدا. 39 ئائىلە، 164 نوپۇس، 569 مو تېرىم يېرى بار. «جەگرەن» لەقەملىك كىشىلەر بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇراقلىقنى كۆرسىتىدۇ.

قېيىشمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 9.4 كىلومېتر جايدا، 53 ئائىلە، 196 نوپۇس، 635 مو تېرىم يېرى بار. "قېيىش" لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

كانچىئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كانچىئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 6.6 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 392 ئائىلە، 1551 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 4194 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرۇدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كومىتېتى 1 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۇي بولغان، 1979 ـ يىلى يۇرۇكقاش كومىتېتى كانچىئېرىق دادۇي دەپ ئاتالغان،

1984-يىلى بۇيا يېزىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن بۇيا يېزىغا تەۋە كانچىئېرىق كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

كانچىئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 6.6 كىلومېتىر جايدا، 172 ئائىلە، 713 نوپۇس، 1767 مو تېرىم يېرى بار. رېئايەت قىلىنىشىچە ئەڭ بۇرۇن كېرىيەدىن ئالتۇن كولاش ئۈچۈن كەلگەن كانچىلار يەرلىك دېھقانلارغا يارەملىشىپ ئېرىق چېپىشىپ بەرگەنلىكتىن «كانچىئېرىق» دەپ نام ئالغان.

كوتمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 6.9 كىلومېتىر جايدا، 49 ئائىلە، 173 نوپۇس، 530 مو تېرىم يېرى بار. «كوت» دېگەن سۆز كىشىلەرنىڭ لەقمىگە قارىتىلغان. كوت لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

چالمي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 5.5 كىلومېتىر جايدا، كونزي ئۆستىڭىنىڭ شەرقىدە، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئي كەنت، 162 ئائىلە، 502 نوپۇس، 1382 مو تېرىم يېرى بار. دېھقانچىلىقىنى ئاساس قىلىدۇ. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتاشقان. ۋىلايەتلىك پىلە ئۈزمىچىلىك پونكىتىنىڭ دېھقانچىلىق مەيدانى، ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك تېخنىكا مەكتىپى مۇشۇ كەنتتە. بۇيا كۆمۈركان تاشيولى مۇشۇ كەنتتىن ئۆتىدۇ.

«چالمي» دېگەن سۆز «چالما يەر»دىن ئۆزگەرگەن. قەدىمكى زامانىدا بۇ يەر يۇرۇڭقاش دەريا ئېقىن ئورنى بولۇپ، مۇندىن تەخمىنەن 500 يىل ئىلگىرى دەريا ئېقىنى غەربكە كۆچكەندىن كېيىن بۇ يەر تۇپ-تۇز سېغىز تۇپراق يەرگە ئايلانغان. تەخمىنەن 300 يىلدىن بۇيان كىشىلەر بۇ يەردە تېرىقچىلىق قىلىشقا باشلىغاندا سېغىز چالما قېتىۋېلىپ، تېرىقچىلىق قىلىش تەس بولغاچقا «چالما يەر» دەپ ئاتاشقان. كېيىن «چالمي» غا ئۆزگەرگەن دەپ پەرەز قىلىنىدۇ. 1958-يىلى تاشقىن كوممۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 5-دادۇي بولغان. 1979-يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا چالمىيا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983-يىلى «چالمي» دەپ تۈزۈتۈلگەن. 1984-يىلى بۇيا يېزىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن بۇيا يېزىغا تەۋە چالمي كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

دۆڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 5.5 كىلومېتىر جايدا، 42 ئائىلە، 164 نوپۇس، 397 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ زېمىنى ئېگىز بولغانلىقتىن دۆڭمەھەللە دەپ نام ئالغان.

قۇۋۇەتمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 5.9 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە،

152 نوپۇس، 439 مو تېرىم يېرى بار. "قۇۋۇەت" دېگەن سۆزكىشلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان. لەقەمدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

دۆڭزارەت كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭزارەت

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 4.8 كىلومېتىر جايدا، زىمىنى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت، 315 ئائىلە، 1178 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2825 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. ئاددى تاشيولىلار پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ، 1958 ـ يىلى تاشقىن كومىتېتى 2 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇكقاش كومىتېتى دۆڭزارەت دادۇي دەپ ئاتالغان، 1984 ـ يىلى بۇيا يېزىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن ئەسلىدىكى كەنتئىچىدىكى دادۇي بىلەن بىرلەشتۇرۇپ دۆڭزارەت كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۆڭزارەت

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا، 40 ئائىلە، 170 نوپۇس، 334 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە تەخمىنەن ئۈچ مېتىر ئېگىز جايغا ئۇرۇنلاشقان بىر چوڭ مازار بولغانلىقتىن دۆڭزارەت دەپ نام ئالغان.

مونجاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا. 38 ئائىلە، 138 نوپۇس، 298 مو تېرىم يېرى بار. "مونجاق" لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

كەنتئىچى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 4.7 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 129 نوپۇس، 295 مو تېرىم يېرى بار. بۇيەر كېينراق كەنت بولغان ۋە ئىچىدىكى قايتا يېڭىلاپ ياسالغانلىقتىن كەنتئىچى دەپ ئاتالغان.

قالغاچمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 5.4 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 140 نوپۇس، 615 مو تېرىم يېرى بار. "قالغاچ" لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ئىلەكبويى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 5.7 كىلومېتىر جايدا. 35 ئائىلە، 130 نوپۇس، 530 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن ھاڭگىي ئۆستەڭ بۇيىدا بىرسىزما ئىرىق بولۇپ، دائىم بۇ يەردە سۇ توختاپ قالغانلىقتىن "ئىلەكبويى" دەپ نام ئالغان.

باشكونزي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى باشكونزي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 3.8 كىلومېتىر جايدا، كونزي ئۆستەڭنىڭ شەرقىدە، زىمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 180 ئائىلە، 697 نوپۇس بار.

دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تېرىم يېرى 1085 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈچمەچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرۇدۇ. تۇرۇشلوق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى تاشقىن كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا باش كونزىيا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، 1983 ـ يىلى باشكونزي دەپ تۈزىتىلگەن. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا باشكونزي كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

باشكونزي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 3.8 كىلومېتىر جايدا. 180 ئائىلە، 697 نوپۇس، 1085 مو تېرىم يېرى بار. "كونزي" دىگەن سۆز "كونازەي" (كونازەيلىك يەر) دىن ئۆزگەرگەن. بۇ يەر ھاڭگي ئۆستىكى بويىدىكى كونا زەيلىك يەرگە جايلاشقانلىقتىن "كونازەي" دەپ ئاتالغان، كېيىن "كونزي" بولۇپ قالغان، بۇ خېلى كەڭ زېمىنغا ئىگە بىر پۈتۈن يېزا بولۇپ، بۇ كەنت باش تەرەپكە جايلاشقانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

ئاياغچالمي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى كاللەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.8 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 180 ئائىلە، 691 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1618 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۈچمەچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. 1958 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى باش ئالتىلە دادۇي دەپ ئاتالغان. 1983 ـ يىلى يەرنامىلىرىنى تەكشۈرۈشتە ئاياغچالمي دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا ئاياغچالمي كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

كاللەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.8 كىلومېتىر جايدا. 39 ئائىلە، 140 نوپۇس، 368 مو تېرىم يېرى بار. "كاللەك" لەقەملىك كىشىلەر مەركەزلىشىپ ئولتۇراقلاشقان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

ئاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. 43 ئائىلە، 198 نوپۇس، 425 مو تېرىم يېرى بار، "ئاق" لەقەملىك كىشىلەر مەركەزلىشىپ ئولتۇراقلاشقان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

ئۆستەڭبويى

ئورنى: يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا. 49 ئائىلە، 190 نوپۇس، 375 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئۆستەڭ بويىغا جايلاشقان كەنت بولغانلىقتىن 1986 ـ يىلى ئۆستەڭبويى دەپ ئۆزگەرتىلگەن.

بۇيائايرىش كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 242 ئائىلە، 567 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1052 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتۇشىدۇ. تۇرۇشلوق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى تاشقىن كومموئا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇكقاش كومموئا بۇيا دادۇي دەپ ئاتالغان، 1983 ـ يىلى يەر ناملىرىنى تەكشۈرۈشتە بۇيا ئايرىش دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا بۇيا ئايرىش كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

بۇيائايرىش

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا، 203 ئائىلە، 366 نوپۇس، 834 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلى مۇشۇ كەنتتە بۇيا ئۆستىكى ۋە لوپ ـ سامپۇل تاشيولى ئىككىگە ئايرىلغان بولۇپ، بۇيا ئايرىش دەپ نام قويۇلغان.

تۇرۇشلۇق ئورنى چاركوچا

ئاياغكونزي كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۆچ تەبىئىي كەنت، 211 ئائىلە، 809 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1930 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمە ـ چىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرۇدۇ. بۇ يەر پۈتۈن كونزي‌كەنتىنىڭ ئاياغ تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن ئاياغ كونزي دەپ ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كومموئا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇكقاش كومموئا ئاياغ كونزىيا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەر ناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە ئاياغكونزي دادۇي دەپ ئۆزگەرتكەن. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا ئاياغكونزي كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

چاركوچا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا، 32 ئائىلە، 133 نوپۇس، 527 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقەمدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

شالاق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.25 كىلومېتىر جايدا. 42 ئائىلە، 183 نوپۇس، 585 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقەمدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان. «شالاق» ـ ئالدىراڭغۇ دېگەن مەنىدە

تۇرۇشلوق ئورنى ئېگىزبوستان

ئېگىزبوستان كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.75 كىلومېتىر جايدا، زېمنى تەكشى، بىر تە بىتىي كەنت، 192 ئائىلە، 778نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2583 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتاشقان. ناھىيىلىك كۆچەتخانا مۇشۇكەنتتە.

1958 ـ يىلى تاشقىن كومۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇكقاش كومۇنا ئېگىز بوستان دادۇي دەپ ئاتالغان، 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا ئېگىز بوستان كەنت كومىتېتى قىلىپ قۇرۇلغان.

ئېگىزبوستان

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.75 كىلومېتىر جايدا، 192 ئائىلە، 778 نوپۇس، 2583 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرنىڭ زېمنى ئېگىزراق بولۇپ، بۇرۇندىن تارتىپ بىر تۈپ يوغان تېرەك قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى، تېرەك تۆۋىگە كىشىلەر يىغىلىپ، نەغمە ـ ناۋا قىزىتقانلىقتىن ئېگىز بوستان دەپ نام ئالغان.

تامچىلا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قىيلاڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.65 كىلومېتىر جايدا. زېمنى تەكشى. 3 تەبىتىي كەنت. 173 ئائىلە، 707 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1546 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرۇدۇ. «تامچىلا» تام سالغۇچى كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ. بۇرۇندىن تارتىپ بۇ كەنتنىڭ كىشىلىرى تام سېلىشقا ئۇستا بولغاچقا، تامچىلا دەپ نام ئالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كومۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇكقاش كومۇنا تامچىلا دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا تامچىلا كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالدى.

قىيلاڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.65 كىلومېتىر جايدا، 37 ئائىلە، 148 نوپۇس، 463 مو تېرىم يېرى بار. قىيلاڭ لەقەملىك كىشىلەر مەركەزلىشىپ ئولتۇراقلاشقان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

قارابىسمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.55 كىلومېتىر جايدا. 37 ئائىلە، 153 نوپۇس، 531 مو تېرىم يېرى بار. قارابىس لەقەملىك كىشىلەر مەركەزلىشىپ ئولتۇراقلاشقان مەھەللىنى كۆرسىتىدۇ.

قالمغاچمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.92 كىلومېتىر جايدا. 38 ئائىلە، 146 نوپۇس، 552 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقمى كەنت نامىغا ئايلانغان.

تامئېغىل كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى تامئېغىل كەنتتە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىك شىمالىدىكى 2.25 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 219 ئائىلە، 1005 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2116 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. گىلەم بۇ كەنتنىك ئالاھىدە مەھسۇلاتى ھىساپلىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتاشقان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى جىيا رايون شەرق شامىلى كومىۋناغا تەۋە بولغان، 1960 ـ يىلى تاشقىن كومىۋنا 6 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۇي بولغان. 1961 ـ يىلى جىيا يېڭى قۇرۇلۇش كومىۋناغا تەۋە قىلىنىپ، 4 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۇي بولغان. 1969 ـ يىلى قايتىدىن تاشقىن كومىۋناغا تەۋە قىلىنىپ، 4 ـ باشقۇرۇش رايونىنىك 3 ـ دادۇيى بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كومىۋنا تامئېغىل دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن بۇيا يېزا تامئېغىل كەنت كومىتېتى قىلىپ قۇرۇلغان.

تامئېغىل

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىك شىمالىدىكى 2.25 كىلومېتىر جايدا. 113 ئائىلە، 505 نوپۇس، 609 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ئەسلى جاڭگاللىق بولۇپ، كىشىلەر چارۋا مال بېقىش جەريانىدا بۇ يەرگە تام سوقۇپ ئېغىل ئەتكەن. شۇنىك بىلەن «تامئېغىل» دەپ نام ئالغان،

سۆگەتئېرىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىك شىمالىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، 108 ئائىلە، 500 نوپۇس. 1216 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەردىكى سۇلاغ ئېرىق-نىك بېشىدا بىر تۇپ يوغان سۆگەت دەرىخى بولغاچقا سۆگەتئېرىق دەپ نام ئالغان.

ئۇچاۋقۇم كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى چۈلۈكمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىك غەربى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا، ئىككى تەبىئىي كەنت، 115 ئائىلە، 590 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 823 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، ئاددى تاشيوللىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958 ـ يىلى جىيا رايون شەرق شامىلى كومىۋناغا تەۋە بولغان. 1960 ـ يىلى تاشقىن كومىۋناغا تەۋە 6 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1961 ـ يىلى قايتا يېڭى قۇرۇلۇش كومىۋنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1969 ـ يىلى تاشقىن كومىۋناغا ئايرىلىپ 6 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇڭقاش كومىۋنا ئۇچلۇققۇم دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزىغا تەۋە ئۇچلۇققۇم كەنت كومىتېتى بولۇپ قۇرۇلغان.

چۈلۈكمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىك غەربى شىمالىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا، 34 ئائىلە، 166 نوپۇس، 321 مو تېرىم يېرى بار. «چۈلۈك» دېگەن سۆز تېرىلغۇ ئۇيىنى كۆندۇ-رۇش ئۈچۈن بۇرىنى تىشىپ ئۆتكۈزۈلگەن ياغاچ ھالقا بولۇپ، بۇ يەردە كىشىلەرنىك

لەقىمگە قارىتىلغان.

ئۇچلۇققۇم

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 81 ئائىلە، 424 نوپۇس، 502 مو تېرىم يېرى بار. قەدىمدىن تارتىپ بۇ يەردە بىر ئېگىز ئۇچلۇققۇم دۆڭىسى ۋە قۇم دۆڭىسگە ئورۇنلاشتۇرۇلغان بىر قەدىمكى قەبرە بولغاچقا ئۇچلۇققۇم دەپ ئاتالغان.

ئوتتۇراكونزي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئۇرۇقكوچا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 91 ئائىلە، 353 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1063 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بۇ يەر پۇتۇن كونزي كەنتىنىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشقاچقا «ئوتتۇراكونزي» دەپ نام ئالغان.

1978 ـ يىلى يېڭىدىن قۇرۇلۇپ، تاشقىن كومىۋنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇقچاش كومىۋنا يېڭى كونزىيا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەرنام-لىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە «ئوتتۇرا كونزي» دەپ تۇزۇتۇلگەن. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا ئوتتۇرا كونزي كەنت كومىتېتى دەپ ئاتالغان.

ئۇرۇقكوچا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا، 36 ئائىلە، 129 نوپۇس، 390 مو تېرىم يېرى بار. ئۇرۇق لەقەملىك كىشىلەر بىر كوچىغا توپلۇشۇپ ئولتۇراقلاشقاچقا ئۇرۇق كوچىسى دەپ ئاتالغان.

پۇلچىكوچا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.45 كىلومېتىر جايدا، 32 ئائىلە، 115 نوپۇس، 360 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەت قىلىنىشىچە بۇرۇنقى زامانىدا مۇشۇ كەنتىدىن بىر كىشى يالغان پۇل ياساپ جازالانغان، شۇڭا «پۇلچىكوچا» دەپ نام ئالغان.

ئۈچكىرىكى چارباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئۈچكىرىكى چارباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا، زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 260 ئائىلە، 999 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 3799 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى جىيا رايون شەرق شامىلى كومىۋناغا تەۋە بولغان، 1960 ـ يىلى تاشقىن كومىۋناغا تەۋە 7 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1961 ـ يىلى يېڭى قۇرۇلۇش كومىۋنا 5 ـ باشقۇرۇ-رۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1969 ـ يىلى يۇرۇقچاش كومىۋنا 7 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي

بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇكقاش كومموٴنا چارباغ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەر ناملىرىنى تەكشۈرۈشتە ئىچكىرىكى چارباغ دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزىغا تەۋە ئىچكىرىكى چارباغ كەنت كومىتېتى قىلىپ قۇرۇلغان.

ئىچكىرىكى چارباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. 170 ئائىلە، 665 نوپۇس، 2644 مو تېرىلغۇ يېرى بار. بۇ يەر پۈتۈن چارباغ كەنتىنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقانلىقتىن ئىچكىرىكى چارباغ دەپ ئاتالغان.

تاشقىرىقى چارباغ

ئورنى: يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 92 ئائىلە، 355 نوپۇس، 1158 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر پۈتۈن چارباغ كەنتىنىڭ ئايىغ تەرىپىگە جايلاشقانلىقتىن تاشقىرىقى چارباغ دەپ ئاتالغان.

سولۇا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى باشسولۇا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 232 ئائىلە، 957 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يېرى 2173 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. «سولۇا» دېگەن سۆز «سۇ لۇي»دىن ئۆزگەرگەن، بۇ يەر قەدىمدىن تارتىپ تەبىئىي سۇ كۆلمەكلىرىگە يېقىن بولغانلىقتىن «سۇلۇي» دەپ نام ئالغان. كېيىن سولۇابولۇپ ئۆزگەرگەن. 1958 ـ يىلى تاشقىن كومموٴنا 7 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇكقاش كومموٴنا سولۇا دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا سولۇا كەنت كومىتېتى قىلىپ قۇرۇلغان.

باشسولۇا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 125 نوپۇس، 716 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر پۈتۈن سولۇا كەنتىنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقاچقا باشسولۇادەپ نام ئالغان.

تارايچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 125 نوپۇس، 432 مو تېرىم يېرى بار. مەھەللە نامى كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن قويۇلغان.

داكىچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 118 نوپۇس، 546 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتىنىڭ ئادەملىرى بۇرۇندىن تارتىپ داكا تۇقۇش كەسپى بىلەن شۇغۇللانغاچقا داكىچىمەھەللە دەپ نام ئالغان.

قۇرغۇيچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 30 ئائىلە، 185 نوپۇس، 504 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ كەنتتىكى كىشىلەر قۇرغۇي ئويناپ داڭقى چىققانلىقتىن قۇرغۇيچىمەھەللە دەپ نام ئالغان.

شاخلىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى شاخلىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى تەكشى، توپا تەبىئىي كەنت، 290 ئائىلە، 1382 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 4590 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئاددى تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى تاشقىن كومموناسى 7 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى يۇرۇكقاش كومموناسى شاخلىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، 1984 ـ يىلى بۇيا يېزا شاخلىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلدى.

شاخلىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا. 145 ئائىلە، 691 نوپۇس، 2569 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ئەسلى توغراقلىق، يۇلغۇنلۇق جاڭگال بولۇپ، دەرەخ شاخلىرى ناھايىتى كۆپ بولغانلىقتىن «شاخلىق» دەپ نام ئالغان.

ئاياغشاخلىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.6 كىلومېتىر جايدا، شىمال تەرەپى چۆلگە تۇتىشىدۇ. 30 ئائىلە، 128 نوپۇس، 553 مو تېرىم يېرى بار. بۇ شاخلىق كەنتىنىڭ ئاياغ تەرەپىگە جايلاشقاچقا ئاياغشاخلىق دەپ نام ئالغان.

لايقا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. 37 ئائىلە، 136 نوپۇس، 511 مو تېرىم يېرى بار. "لايقا" دېگەن سۆز "لاي ئاقار"دىن ئۆزگەرگەن. باش تەرەپتىن كەلگەن لاي سۇلار بۇ يەرگە يىغىلىپ، لاي ئاقىدىغان سىزما سۇ ھاسىل قىلغانلىقتىن لاي ئاقار دەپ نام ئالغان. كېيىن لايقا بولۇپ ئۆزگەرگەن.

قۇمات

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.4 كىلومېتىر جايدا. شىمال تەرەپى چۆلگە تۇتىشىدۇ. 26 ئائىلە، 85 نوپۇس، 413 مو تېرىم يېرى بار. «قۇمات» دېگەن سۆز «قۇم ئارت»دىن ئۆزگەرگەن بولۇپ «قۇم داۋان» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. "ئارت" دېگەن قەدىمقى زامان ئۇيغۇر تىلىدا "تاغ" "داۋان" دېگەن مەنىدە. بۇ يەردە بۇرۇندىن تارتىپ قۇم دۆۋىلىرى كۆپ بولغاچقا قۇمات دەپ نام ئالغان. شىمالىدىكى يېقىن جايدا كۆزا سۇنۇقلىرى كۆزگە چېلىقىپ تۇرىدۇ.

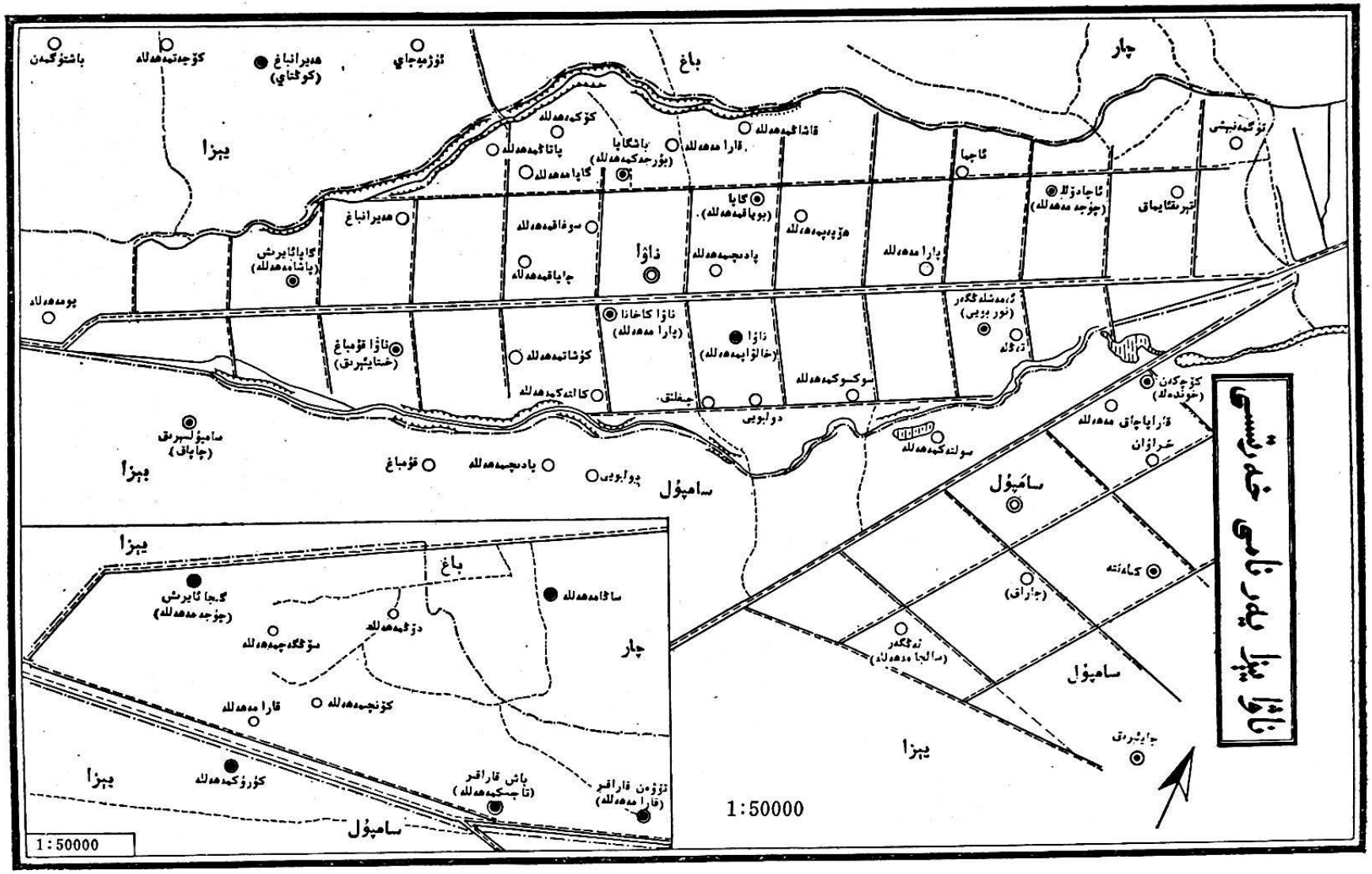
ناؤا پیزا پەرنامی خەریتسی
باغ
چار
پیزا
ساموڵ
ناؤا
هەیرانباغ
(کوکتای)
کۆجەتمەدەللە
باشتۆگەن
ئۆزمۆجای
کۆکەدەللە
پاتاگمەدەللە
گایادەدەللە
باشگایا
(بۆرجەدکیەدەللە)
قاشاگمەدەللە
قارادەدەللە
تاجیا
تاجادۆڵ
(چۆجەدەدەللە)
تۆڕگمەنیش
تەپەرمقتایماق
گایا
(بوپاقیمەدەللە)
هەیرانباغ
سوغاقیمەدەللە
چاپاقیمەدەللە
پادەچیمەدەللە
هۆزەپیمەدەللە
پارادەدەللە
گایاپایەرش
(باشامەدەللە)
پومەدەللە
ناؤا کاخانا
(پارادەدەللە)
ناؤا
(خالتوایمەدەللە)
سوکوکیمەدەللە
ناؤا ۆۆمباغ
(خنایڕەرەق)
کۆشاتمەدەللە
کاتەکیمەدەللە
چەغلق
دولابویی
سولتەکیمەدەللە
ساميۆلسەرەق
(چاپاق)
ۆۆمباغ
پادەچیمەدەللە
دولابویی
کۆچکەن
(خۆنەدەللە)
ۆارایاچاق مەدەللە
خراۆان
کیاەتە
(چاراق)
تەڵگەر
(سالجا مەدەللە)
چاپڕەرەق
1:50000
گەجا ئایەرش
(چۆجەدەدەللە)
ساڵامەدەللە
ۆۆگمەدەللە
قارادەدەللە
کۆزنجیمەدەللە
کۆرۆکیمەدەللە
پاش قاراقر
(تاجیکیمەدەللە)
ئۆزەن قاراقر
(قارادەدەللە)
1:50000

ناۋا يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

ئاپتاپ چۈشمەيدىغان يوللار.

ناۋا يېزىسى ناھىيە شەھىرى ئىچىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 11.6 كىلومېتىر جايدا. جەنۇب تەرىپى سامپۇل يېزىسى بىلەن دۆل ئۆستىكى ئارقىلىق چېگىرىلىنىدۇ. غەرب تەرىپى بۇيا يېزىسىنىڭ چالمەي كەنت ۋە چارباغ يېزىسىنىڭ باشگىچا كەنت بىلەن تۇتۇشىدۇ. شىمالى چارباغ يېزىسىنىڭ ئاياغگىچا كەنت بىلەن تۇتۇشىدۇ. ناۋا يېزىسى-دول ئۆستىكى بىلەن راخماڭ-پۇر ئۆستىكى ئارىلىقىدىكى تار ئۇزۇنچاق جايغا جايلاشقان. شەرقتىن غەربكە ئۇزۇنلۇقى تەخمىنەن 16 كىلومېتىر، جەنۇبتىن شىمالغا كەڭلىكى تەخمىنەن 2 كىلومېتىر، ئومۇمىي كۆلىمى 32 كۋادرات كىلومېتىر كېلىدۇ. 11 كەنت كومىتېتى، 33 تەبىئىي كەنت، 2092 ئائىلە، 7868 نوپۇس بار، ھەممىسى ئۇيغۇر. ناۋا يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرۇشلۇق جاي پادىچى مەھەللىدە.

«ناۋا» دېگەن سۆزنىڭ كېلىپ چىقىشى ھەققىدە خەلق ئارىسىدا 3 خىل رىۋايەت بار، بىرى: ناۋا دېگەن ئۇيغۇرچە سۆز بولۇپ، ئادەمنىڭ ئىسمىدىن كەلگەن. يەنى مۇندىن 250 يىل بۇرۇن

قارىقاشلىق موللاناۋا خەلپە دېگەن دىنى زات بۇ يەرگە كېلىپ مەدرىس ئېچىپ، دىنى پائالىيەت بىلەن شۇغۇللۇنۇش جەريانىدا يۇقىرى ئابرويغا ئېرىشىپ، شۇ كىشىنىڭ نامىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان دەپ قارايدۇ. يەنە بىر رىۋايەتتە «ناۋا» دېگەن زاكزۇچە سۆز بولۇپ، «ئاقتاش» مەنىسى بار. بۇ يەر قەدىمكى جەنۇبى يېپەك يولى ئىدى، كېيىنكى زامانىدا ساھىپكار بويلىرىدا ئۇيغۇرلەر بىلەن زاكزۇلار ئوتتۇرىسىدا بىر ئەسكىن ئۇرۇشمۇ بولغان ئىدى. شۇ چاغلاردا خېلى بىر قىسىم جايلارغا زاكزۇچە نام بېرىلگەن. ناۋا قەدىمدىن تارتىپ ساھىپكارغا تەۋە ئىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە قەدىمكى يۇرۇقتاش دەرياسىنىڭ تارماق ئېقىن ئورنى ئىدى. ناۋىنىڭ يېزىلىرىدا ھازىرمۇ كۆپلەپ ئاقتاش ئۇچراتقىلى بولىدۇ. شۇڭا زاكزۇلۇقلار بۇ يەرنى «ناۋا» (ئاقتاش) دەپ ئاتىغان دەپ قارايدۇ. ئۇچىنچى خىل رىۋايەتتە ئېيتىلىشىچە «ناۋا» دېگەن سۆز ئۇيغۇرچە «لاۋا»دىن ئۆزگەرگەن، چۈنكى دول ئۆستىكى ناۋا، ساھىپكار يېزىلىرىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ، بۇرۇن مۇشۇ ئۆستەڭ بويلىرى قارا لاۋا بولۇپ، كىشىلەر بۇ يەرنى لاۋىلىق دېگەن، كېيىن "ناۋا" بولۇپ قالغان دەپ قارايدۇ. ئەمما ئۇيغۇرچە تارىخى مەنبەلەردە ناۋا دېگەن نام توغرۇلۇق ھېچ قانداق يازما خاتىرىلەر تېپىلمىدى پەرەزىمىزچە، ئۇ قەدىمكىساق تىلى.

1984 ـ يىلدىن بۇرۇن «ناۋا» دېگەن يەرنامىنىڭ خەنزۇچە يېزىلىشى ھەرخىل بولۇپ كەلگەن. مەسىلەن: 那瓦, 拉瓦, 那哇, 拉哇 قاتارلىقلار. 1984 ـ يىلى ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ئارقىلىق ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىگە يوللاپ رەسمىي تەستىقلىتىپ، ناۋانىڭ خەنزۇچە يېزىلىشى 纳瓦 غا ئۆزگەرتىلدى.

ناھىيە قۇرۇلۇشتىن بۇرۇن ناۋا كېرىيە ناھىيىسىگە قاراشلىق 23 كەنتنىڭ بىرى ئىدى. ناھىيە قۇرۇلغاندىن كېيىن ئۇچ مىڭ بەگلىكنىڭ بىرسى بولغان ساھىپكار مىڭنىڭ باشقۇرۇشىدا بولدى.

1934 ـ يىلى ناۋا (خەنزۇچە 拉瓦 دەپ يېزىلغان) نەنشاڭ (جەنۇبى يېزا) ساھىپكار 3 ـ رايونىنىڭ بىر كەنتىسى ئىدى. 1938 ـ يىلى نەنشاڭ 3 ـ رايونىنى 2 ـ رايونغا ئۆزگەرتكەندە ناۋا بىللە ئۆزگەرىدى. 1942 ـ يىلى پۇتۇن ناھىيە سەككىز رايونغا ئۆزگەرتىلگەندە ساھىپكار 3 ـ رايونغا ئۆزگەرتىلدى. ناۋا كەنتىمو بىللە ئۆزگەردى. 1944 ـ يىلى بوجاڭ ـ جاجاڭ تۈزۈمىي پۈرگۈزۈلگەندىن كېيىن ناۋا (خەنزۇچە 拉瓦) شۇنخى شاڭ (مولايىم يېزا) دەپ ئاتالدى. 1947 ـ يىلى پۇتۇن ناھىيىدىكى يېزا بازارلار ئۆزگەرتىپ قۇرۇلغاندا يەنە ناۋا يېزا (خەنزۇچە 那瓦 دەپ يېزىلدى) غا ئۆزگەرتىلدى. 1947 ـ يىلى 12 ـ ئايدا پۇتۇن ناھىيە تۆت بازار، بەش چوڭ يېزىغا ئايرىلغاندا ناۋا يېزىسى شۇلارنىڭ ئىچىدىكى بىر يېزا بولدى.

1950 ـ يىلى 4 ـ ئايدا ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن پۇتۇن ناھىيە يەتتە رايونغا ئايرىلغاندا ناۋا 3 ـ رايون (ساھىپكار) 6 ـ يېزىغا تەۋە بولدى. 1958 ـ يىلى خەلق كوممۇناسى قۇرۇلغاندا ناۋا يېزىسى بەخت كوممۇناغا تەۋە بولدى. 1959 ـ يىلى 2 ـ ئايدا بەخت، قىزىلباياراق، يېڭى ھايات دېگەن 3 كوممۇنانى بىرلەشتۇرۇپ قىزىلباياراق كوممۇنا قۇرۇلدى. ناۋا مۇشۇ كوممۇنانىڭ 6 ـ باشقۇرۇش رايونى بولدى. 1963 ـ يىلى 9 ـ ئايدا ناۋا قىزىلباياراق كوممۇنادىن بۆلۈنۈپ چىقىپ، ئۆز ئالدىغا ئايرىم مەڭگو مول ھوسۇل كوممۇناسى بولۇپ قۇرۇلدى ۋە كوممۇنا باشقۇرۇش

كومىتېتى تەسىس قىلىنىپ، ئۇچ باشقۇرۇش رايون، 14 دادۇي 67 ئىشلەپچىقىرىش دۇيى① ئۇنىڭغا تەۋە قىلىندى. 1969 ـ يىلى 4 ـ ئايدا مەڭگو مول ھۆسۈل كوممۇنا ئىنقىلابى كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى. 1979 ـ يىلى ناۋا كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى دەپ ئۆزگەرتىلدى. 1984 ـ يىلى 12 ـ ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىلغاندا ناۋا يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى ۋە ناۋانىڭ خەنزۇچە يېزىلىشى 瓦纳غا ئۆزگەرتىلدى.

ناۋا يېزىنىڭ زېمىنى تەكشى، يەرتۈزىلىشى جەھەتتە غەربى جەنۇبى ئېگىز، شەرقى شىمالى پەس، يانتوقىياش، دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1370 مېتىر، ھاۋاسى قۇرغاق، چاڭ ـ توزاڭلىق، شامال كۆپ چىقىدۇ. تىپىك قۇرۇقلۇق چۆل خاراكتېرلىق ھاۋا كىلىماتىغا كىرىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرىسى 11.5°C، 7 ـ ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 24.5°C، 1 ـ ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا نۆلدىن تۆۋەن 6.5°C ـ، يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 34 مىللىمېتر، يىللاردىن بويانقى ئوتتۇرىچە قىرۇسىز مەزگىلى 212 كۈن. قۇم تۇپراق. 22 مىڭ 26 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان، قوشۇمچە پۇرچاق، يەل ـ يېمىش تېرىپ ئۆستۈرىلىدۇ. چارۋىچىلىق، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1985 ـ يىلدىكى ئاشلىقنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 8 مىليون 411 مىڭ 922 جىڭ، ئوتتۇرىچە مو بېشى مەھسۇلاتى 576 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كىلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 1069 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 252 مىڭ 900 جىڭ، مايلىقدان ئومۇمىي مەھسۇلاتى 303 مىڭ 600 جىڭ، 1985 ـ يىلى قوتاندىكى چارۋا 16 مىڭ 741 تويۇق.

ناۋا يېزىسىنىڭ تەبىئى شارائىتى بىر قەدەر ياخشى، سۇيى قولايلىق. لوپ ناھىيىسىنىڭ باش ئۆستەڭىنىڭ شەرقى غول ئۆستىكى ناۋا يېزىسىنىڭ غەربىدىكى باش قاراقىر ۋە تۆۋەن قاراقىرقا ـ تارلىق ئۇچ كەنتتىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. ناۋا يېزىغا يىل بويى تەقسىم قىلىنىدىغان سۇ 33 مىليون 600 مىڭ كۇب، پۈتۈن يېزىدىكى ھەرخىل ئېرىق ئۆستەڭلەرنىڭ ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 212 كىلومېتر.

ناۋا يېزىنىڭ يېزا ئاساسى قۇرىلىشى دەسلەپكى قەدەمدە قېلىپلاشتۇرۇلدى. سالا ئېتىز، يول، ئورمان بەلباغ، ئېرىق ـ ئۆستەڭلەر بىر پۈتۈن گەۋدە قىلىنغان ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ۋەزىيىتى بارلىققا كەلدى. ھەرساھە ئىشلەرنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ، مەدەنى ـ مائارىپ، داۋا ـ لاش، ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرىمۇ تەرەققى قىلدى. يېزىدا بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، 10 باشلانغۇچ مەكتەپ قۇرۇلدى. 1323 نەپەر ئوقۇتقۇچى ئوقۇغۇچى بار. يەنە بىر دوختۇرخانا، 13 كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش پونكتلىرى بار. مەدەنىيەت پونكتى، رادىئو ئۇزىلى، كىنوخانا، مالدوختۇرلۇق پونكتى، ئاشلىق پونكتى، پوچتا ـ تېلېگراف، باج پونكتى قۇرۇلدى. تەمىنلەش سودا تورلىرى ھەممە ئاھالىلار نوقتىلىرىغچە قۇرۇلدى. 150 كىلوۋاتلىق بىر كىچىك تېپتىكى سۇ ئېلىكتىر ئىستانسىسى قۇرۇلدى.

ئىزاھات ① دۇي خەنزۇچە سۆز بولۇپ "ئەترەت" دېگەن مەنىدە.

ئۆلچەملىك ناملار

ناۋا يېزا

ناۋا يېزىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن.

پادىچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 0.5 كىلومېتىرجايدا. زېمىنى تەكشى. 48 ئائىلە، 134 نوپۇس، 340 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىكى كىشىلەر بۇرۇن باشقا-لەرنىڭ چارۋىلىرىنى تاغدا ۋاكالىتەن بېقىپ تۇرمۇش كۆچۈرگەچكە شۇنداق نام ئالغان. بۇ كەنتتە يېزا دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپىي، كارخانىلار، مەدەنىيەت، مائارىپ، سەھىيە ئورۇنلىرى بار، ناۋا يېزىسىنىڭ ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى ھىساپلىنىدۇ.

ئاچادۆڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چۈجە مەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. تەۋەسىدە يارلىق كۆپ، تۆت تەبىئىي كەنت، 110 ئائىلە، 446 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1722مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇرۇن ئۆستەڭ موشۇ يەردە ئىككى ئاچىغا بۆلۈنەتتى ۋە ئۆستەڭ ئازمىسىنىڭ ئورنى ئېگىز ئىدى، شۇڭا كىشىلەر ئاچا دۆڭ دەپ ئاتىغان. كېيىن كەنت نامى بولۇپ ئاتالغان.

1963 ـ يىلى مەڭگۈ مول ھوسۇل كومۇنا 1 ـ داداۋي دەپ ئاتالغان. 1983 ـ يىلى ناۋا كومۇنا ئاچادۆڭ داداۋي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

چۈجەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 26 ئائىلە، 110 نوپۇس، 419 مو تېرىم يېرى بار. "چۈجە"لەقەملىكلەر بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇراقلاشقان.

تېرىقئايمەقى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. 29 ئائىلە، 118 نوپۇس، 380 مو تېرىم يېرى بار. "تېرىق" كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، بىر ئۇرۇقداشلىق قان سېستېمىسىدىكىلەر بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇراقلاشقان.

تۆگمەنبېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 140 نوپۇس، 576 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەردە بىر تۆگمەن بولۇپ، كەنت شەكلى-

لەنگەندىن كېيىن تۇگمەنبېشى دەپ نام ئالغان.

ئاچما

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 2.8 كىلومېتىر جايدا. 19 ئائىلە، 75 نوپۇس، 347 مو تېرىم يېرى بار. يېڭى ئاچقان كەنت بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

ئەمەشلەڭگەر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى نوربويدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 98 ئائىلە، 268 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1198 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

"ئەمەش" ـ ئەمەتشا دېگەن ئادەم ئىسمىنىڭ ئۆزگىرىشىدىن كېلىپ چىقىقان. بۇرۇن ئەمەتشا ئىسىملىك بىر كىشى بۇ يەردە بىركېچىك لەڭگەر سالغان. كەنت قۇرۇلغاندىن كېين ئاتاش جەريانىدا ئۆزگۈرۈپ ئەمەشلەڭگەر بولۇپ قالغان.

1963 ـ يىلى مەڭگۈ مول ھوسۇل كومىتېتى 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ناۋا كومىتېتى 3 ـ دادۇي بولغان. 1984 ـ يىلى ئەسلىدىكى 3 ـ دادۇي بىلەن بىرلەشتۇرۇپ، ئەمەشلەڭگەر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

نوربويى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 64 ئائىلە، 175 نوپۇس، 361 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەرنىڭ ئېرىقىغا بىر چوڭ نور قويۇلغان بولۇپ، كەنت قۇرۇلغاندىن كېيىن نوربويى دەپ نام ئالغان.

تەڭلە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 93 نوپۇس، 302 مو تېرىم يېرى بار. بۇكشىلەرنىڭ لەقمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان. «تەڭلە» بۇرۇنقى زاماندا ياغاچتىن ياسالغان داس مەنىدە.

گاپا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى بوياقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالغا قىپاش شەرقىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى. تۆت تەبىئىي كەنت، 228 ئائىلە، 767 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2103 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. "گاپا"نىڭ مەنىسى ۋە كېلىپ چىقىشى ئېنىق ئەمەس.

1963 ـ يىلى مەڭگۈ مول ھوسۇل كومىتېتى 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ناۋا كومىتېتى گاپا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى گاپا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بوياقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا. 31 ئائىلە،

109 نوپۇس، 1090 مو تېرىم يېرى بار. بۇكەنتىكە ئەڭ بۇرۇن كېلىپ ئولتۇراقلاشقان كىشىلەر بويىچە بىلەن شۇغۇللانغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

قاشاڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايىدا. 31 ئائىلە، 117 نوپۇس، 350 مو تېرىم يېرى بار. قاشاڭ ئەسلىدە كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولغان.

ھۆپەپەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايىدا. 31 ئائىلە، 117 نوپۇس، 370 مو تېرىم يېرى بار. ھۆپەپ لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ناۋا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خالۇاپەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەرىپى كەنت. 222 ئائىلە، 774 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1820 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆڑمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. ("ناۋا" دېگەن نامنىڭ كېلىپ چىقىشىغا قارالسۇن.)

1963 ـ يىلى مەڭگو مول ھۇسۇل كومىتېتى 5 ـ داۋۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ناۋا كومىتېتى داۋۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خالۇاپەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايىدا. 34 ئائىلە، 114 نوپۇس، 1249مو تېرىم يېرى بار. "خالۇاپ"گىلەم توقۇيدىغان كىشىلەرنىڭ كەسپى نامى، بۇ كەنتتە بۇرۇندىن تارتىپ گىلەم توقۇش ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان كىشىلەر كۆپرەك بولغاچقا "خالۇاپەھەللە"دەپ ئاتالغان.

چىغلىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايىدا. 42 ئائىلە، 139 نوپۇس، 313 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى بۇ يەردە چىغ كۆپ ئۆسكەچكە "چىغلىق"دەپ نام ئالغان.

سوكسوكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايىدا. 23 ئائىلە، 79 نوپۇس، 300 مو تېرىم يېرى بار. ئېيتىشلارغا قارىغاندا بۇرۇن بۇ يەردە سۇ قېسىنچىلىقى بولۇپ، كىشىلەر يىل بويى سۇ ئۇچۇن يۇقىرى تۆۋەن سوكۇلداپ يۇرىدىكەن، باشقا كەنتنىڭ ئادەملىرى بۇلارغا "سوكسوك"دەپ لەقەم قويغان. كېيىن بۇ كەنت نامىغا ئايلانغان.

دولبويى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايىدا.

46 ئائىلە، 154 نوپۇس، 346 مو تېرىم يېرى بار، بۇ كەنت دول ئۆستەڭ بويىغا جايلاشقانلىقتىن شۇنداق نام ئالغان.

باشگاپا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى بۇرجەكمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت، 247 ئائىلە، 914 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2030 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. «گاپا»نىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس، بۇ كەنت پۈتۈن گاپا كەنتىنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن باشگاپا دەپ ئاتالغان.

1963 ـ يىلى مەڭگو مول ھوسۇل كومىۋنا 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ناۋا كومىۋنا باش گاپا دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى ناۋا يېزا باشگاپا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بۇرجەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. 27 ئائىلە، 102 نوپۇس، 270 مو تېرىم يېرى بار. «بۇرجەك» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللۇنۇلغان.

سوغاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 0.6 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 136 نوپۇس، 300 مو تېرىم يېرى بار. «سوغاق» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

كۆكمەھەللە

ئورنى: يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. 25 ئائىلە، 75 نوپۇس، 250 مو تېرىم يېرى بار. «كۆك»كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

چاپاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا. 27 ئائىلە، 104 نوپۇس، 250 مو تېرىم يېرى بار. كەنت نامى كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن ئاتالغان.

گاپامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا، 32 ئائىلە، 109 نوپۇس، 310 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرگاپاكەنتىنىڭ ئەڭ بۇرۇنقى ئورنى بولغاچقا گاپامەھەللە دەپ ئاتالغان.

ناۋا كاخانا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پارامەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. يېرى ناۋا ئۆستىكىنىڭ جەنۇبىدا. زېمىنى تەكشى، ئوچ تەبىئىي كەنت، 144 ئائىلە، 477 نوپۇس بار.

دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1334 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. «كاخانا»دېگەن ئىسلام دىنىدا دىنى پائالىيەت ئېلىپ بارىدىغان جايىنى كۆرسىتىدۇ.

1963 ـ يىلى مەڭگو مول هوسۇل كومىتېتى 7 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ناۋا كومىتېتى ناۋا كاخانا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. ناھىيە تەۋەسىدە "كاخانا"دىن ئىككىسى بولغاچقا 1984 ـ يىلى يېزا نامىنى قوشۇپ ناۋا كاخانا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پارامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 0.5 كىلومېتىرجايىدا. 30 ئائىلە، 114 نوپۇس، 337 مو تېرىم يېرى بار. رېئايەتلەرگە قارىغاندا بۇرۇن بىر كىشى دەۋا قىلىپ، ئەمەلدارلارغا پارا بەرگەن. كىشىلەر بونىڭغا «پارا»لەقەم قويغان، كېيىن بۇ كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

كۇشاتمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايىدا. 32 ئائىلە، 101 نوپۇس، 260 مو تېرىم يېرى بار. «كۇشات» كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

كالتەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.2 كىلومېتىرجايىدا. 35 ئائىلە، 115 نوپۇس، 283 مو تېرىم يېرى بار. «كالتە» دېگەن پاكار، قىسقا مەنىدە بولۇپ، كىشىلەرنىڭ لەقەمىنى كۆرسىتىدۇ. كىشىلەرنىڭ لەقەمىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

ناۋا قۇمباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خىتايىبېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىرجايىدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئى كەنت، 149 ئائىلە، 557 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1983 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بۇكەنتنىڭ تۇپرىقى قۇملۇق بولغاچقا قۇمباغ دەپ نام ئالغان. ناھىيە تەۋەسىدە «قۇمباغ»دىن ئىككىسى بولغاچقا 1984 ـ يىلى يېزا نامى قوشۇپ ئاتالغان. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

1963 ـ يىلى مەڭگو مول ھوسۇل كومىتېتى 8 ـ دادۇي بولغان. 1983 ـ يىلى ناۋا كومىتېتى قۇمباغ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ناۋا قۇمباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خىتايىبېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىرجايىدا. 42 ئائىلە، 123 نوپۇس، 533 مو تېرىم يېرى بار. ئېيتىشلارغا قارىغاندا بۇرۇن بۇ كەنتنىڭ ئېرىقىنى بىر خەنزۇ كىشى كولىغاچقا شۇنداق ئاتالغان. (يەرلىك خەلقلەر خەنزۇلەرنى بۇرۇن خىتاي دەپ ئاتىغان)

گاپا ئايرىش كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پاششا مەھەللىدە.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 3 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 183 ئائىلە، 645 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1227 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمەچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. ناۋا ئۆستىكى مۇشۇ يەردە گاپىغا بارىدىغان يەنە بىر تارماقتا ئايرىلغاچقا «گاپا ئايرىش»دەپ نام ئالغان.

1963-يىلى مەڭگو مول ھوسۇل كومىتېتى 9-دادۇي بولغان. 1983-يىلى ناۋا كومىتېتى گاپا ئايرىش دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى گاپا ئايرىش كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پاششامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 3 كىلومېتىر جايىدا. 52 ئائىلە، 186 نوپۇس، 611 مو تېرىم يېرى بار. «پاششا» لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ھەيرانباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايىدا. 32 ئائىلە، 114 نوپۇس، 405 مو تېرىم يېرى بار. «ھەيران» ئەسلىدە كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، بۇلار بۇ كەنتكە بۇرۇن كېلىپ ئولتوراقلىشىپ باغ ياسىغان. كېيىن بۇكەنت نامى بولۇپ قالغان.

پاتاڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.6 كىلومېتىرجايىدا. 24 ئائىلە، 76 نوپۇس، 214 مو تېرىم يېرى بار. «پاتاڭ»كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللۇنۇلغان.

تۆۋەن قاراقىر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قارامەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 5.2 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 112 ئائىلە، 420 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1322مو تېرىم يېرى بار، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان،پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. «قاراقىر» كەنتىنىڭ تۆۋەن تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن «تۆۋەن قاراقىر» دەپ نام ئالغان.

1963-يىلى مەڭگۇ مول ھوسۇل كومىتېتى 10-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ناۋا كومىتېتى تۆۋەن قاراقىر دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى تۆۋەن قاراقىر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قارامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 5.2 كىلومېتىر جايىدا. 36 ئائىلە، 140 نوپۇس، 431 مو تېرىم يېرى بار. «قارا» لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

پورمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 5 كىلومېتىر جايىدا. 36 ئائىلە، 140

نوپۇس، 463 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللۇنولغان.

باش قاراقىر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تاجىكمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 9.4 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى. 4 تەبىئىي كەنت، 139 ئائىلە، 435 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1295 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتۇشىدۇ. بۇ كەنت پۇتۇن قاراقىر نىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقانلىقتىن «باش قاراقىر» دەپ نام ئالغان.

1963-يىلى مەڭگو مول ھوسۇل كومىتاغا تەۋە بولغان. 1983-يىلى ناۋا كومىتا باش قاراقىر دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى باش قاراقىر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تاجىكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 9.4 كىلومېتىر جايىدا. 30 ئائىلە، 102 نوپۇس، 275 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتكە ئەڭ بۇرۇن تاجىك مىللىتىدىن بىر كىشى كېلىپ ئولتۇرغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

دۆڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 7.4 كىلومېتىر جايىدا. 41 ئائىلە، 124 نوپۇس، 400 مو تېرىم يېرى بار. يەر تۈزىلىشى دۆڭراق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

سۆڭگەچمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 8.7 كىلومېتىر جايىدا، 35 ئائىلە، 109 نوپۇس، 292 مو تېرىم يېرى بار. «سۆڭگەچ» لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

كۆنچىمەھەللە

ئورنى: يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 7.8 كىلومېتىر جايىدا. 34 ئائىلە، 101 نوپۇس، 341 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ كىشىلىرى كۆپۈنچە كۆنچىلىك ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللانغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

گىجا ئايرىش كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چۈجەمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 9 كىلومېتىر جايىدا، زېمىنى تەكشى. بىر تەبىئىي كەنت، 116 ئائىلە، 435 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1154 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. گىجا ئۆستىكى مۇشۇ يەردە ئىككىگە ئايرىلغاچقا گىجا ئايرىش دەپ ئاتالغان. كېيىن بۇكەنت نامى قىلىپ قوللۇنۇلغان.

1963-يىلى مەڭگو مول ھوسۇل كومىتاغا تەۋە بولغان. 1983-يىلى ناۋا كومىتا گىجا ئايرىش دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى گىجا ئايرىش كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

چۈجە مەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۈرۈشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 9 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 223 نوپۇس، 593 مو تېرىم يېرى بار. چۈجە لەقەملىكلەرنى ئاساس قىلىپ بىر مەھەللە بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

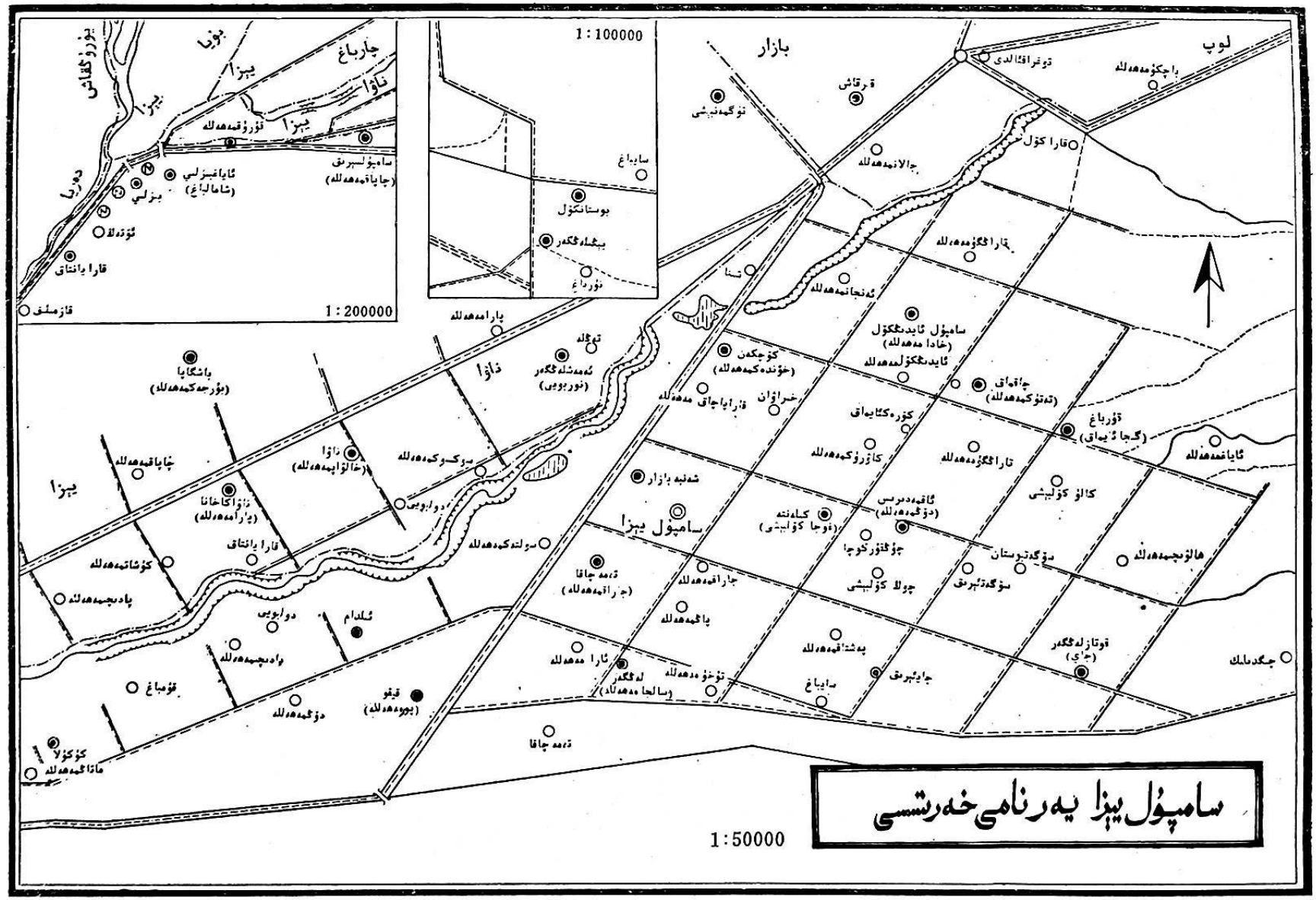
سامپول یېزا یه‌رنامی خه‌رتسی
1:50000
سامپول یېزا
بازار
لوپ
چارباغ
ناۋا
یېزا
بۇرۇقلاش
دەریا
1:100000
1:200000

سامپۇل يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

سالا ئېتىز قۇرىلىشى.

سامپۇل يېزىسى لوپ ناھىيە شەھەر ئىچىنىڭ غەربىگە قىيپاشراق جەنۇبىغا جايلاشقان، ناھىيە شەھەر ئىچى بىلەن ئارىلىقى 13 كىلومېتىر، ئۇنىڭ شەرقى تۇزلۇقسايغا، جەنۇبى كوئېنلۇن تېغىغا تۇتىشىدۇ، غەربى خوتەن ناھىيىسىنىڭ توساللا يېزىسى بىلەن يۇرۇڭقاش دەريا‌سى ئارقىلىق ئايرىلىپ تۇرۇدۇ. شىمالى لوپ بازار ۋە ناۋا يېزىسى بىلەن تۇتىشىدۇ. ئومۇمى كۆلىمى تەخمىنەن 56.3 كۋادرات كىلومېتىر، 21 كەنت كومىتېت، 72 تەبىئىي كەنت، 4594 ئائىلە، 17191 نوپۇس بار، ئۇچ نەپەر خەنزۇ، بىر نەپەر خۇيزۇدىن باشقىلىرى ئۇيغۇر. يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاي شەنبە بازارى كەنتىدە.

تارىخى خاتىرىلەردە سامپۇل دېگەن نامنىڭ خەنزۇچە يېزىلىشى ھەر خىل بولۇپ كەلگەن. مەسىلەن: "拉木普萨" "鲁木普萨" "三普拉" "山普拉" قاتارلىقلار. «شىنجاڭدىكى چوڭ ۋەقەلەر خاتىرىسى"دە "术普尔" دەپ يېزىلغان. «چىڭ دىنىڭ پادىشالىقى ۋە قوريغار خەرىتىلىك تەزكىرىسى»دە "拉木普萨" (سامپۇلا) دەپ يېزىلغان، «شىنجاڭ قۇرۇلۇش تەزكىرىسى»دە "鲁木普萨" (سامپۇل) دەپ يېزىلغان. «شىنجاڭنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى»، «چىڭ دىنىڭ پادىشالىقى دەۋرىدىكى شىنجاڭ تەزكىرىسى»دە "三普拉"دەپ، يەنە "山普拉" دەپ

يېزىلغان. يۇقارقى ھەر خىل خەنزۇچە يېزىلىشلار ئۇيغۇرچىدىكى «سامپۇل» نامىنىڭ تەرجىمە جەريانىدىكى پەرقىنى، بىر خىل نامنى كۆپخىل يازغانلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ.

«سامپۇل» دېگەن نامنىڭ كېلىپ چىقىشى ۋە مەزمۇنى توغرىسىدا ئۇيغۇرچە ياكى خەنزۇچە تارىخى مەنبەلەرتېخى تېپىلمىدى. لېكىن بۇ ھەقتە ھەر خىل رىۋايەت بار. ئۇنىڭ بىرى «سامپۇل» ئۇيغۇرچە «سومپۇل»دىن ئۆزگەرگەن بولۇپ، «بۇ يەرنىڭ ھەممە نەمىسى پۇل» دېگەن مەنىنى بىرىدۇ ("سوم" دېگەن يەرلىك شۇە تىلدا "ھەممىسى"مەنىسىدە). بۇ يەر تاغ ۋە سۇغا يېقىن، يېرى مۇنبەت، ئاشلىق ۋە يەل يىمىش مول، تاغلىرىدا تۇگمەنتېشى، گەنجى، ئاھاك، گۈڭگۈرت، ئاق تۇز قاتارلىق كان بايلىقى مول. ھەقىقەتەنمۇ يەر زىمنى مۇنبەت جاي. يەنە بىر رىۋايەتتە «سامپۇل» موڭغۇلچە سۆز بولۇپ، «گۈزەل، ئاۋات» دېگەن مەنىنى بىرىدۇ دېيىلىدۇ. 13-ئەسىرنىڭ بېشىدا موڭغول خاقانى چىڭگىزخان ئۆزىگە تەۋە زىمننى بىر قانچىگە بۆلۈپ باشقۇرغاندا ئۇنىڭ ئىككىنچى ئوغلى چاغاتايخانىنىڭ «سامپۇل» ئىسىملىك بىر كىنەز باشلىقى بۇ يەردە تۇرغان ۋە شۇنىڭ نامى بىلەن كەنت نامىغا ئايلانغان بولىشى مۇمكىن دەپ پەرەز قىلىنىدۇ. يەنە بىر رىۋايەتتە موڭغۇل كىنەزلىكى بۇ يەرنى باشقۇرۇپ تۇرغاندا بۇ يەرنىڭ تاغ ۋە سۇغا يېقىن گۈزەل مۇنبەت جاي ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ «سامپۇل» (گۆزەل مۇنبەت يەر) دەپ نام بەرگەن دېيىلىدۇ. بەزىلەرنىڭ ئىسپاتلىشىچە "سامپۇل" زاكزۇچە سۆز بولۇپ، ئۇيغۇرچە "7" (يەتتە) دېگەن مەنىدە ئىكەن. 1983-يىلىنىڭبېشىدا ئاپتونوم رايونلۇق ئارخېئولوگىيە ئەترىدى مۇشۇ يېزا تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر كېلىدىغان ئېگىز ساي باغرىدىن خېلى كەڭ دائىرىدىكى بىر قەدىمكى قەبرىستانلىقنى قازغان، ئۇ يەردىن قۇرۇپ قالغان جەسەت، يۈڭ توقۇلمارەخت، زىننەت بۇيۇملىرى، ئات جابدۇقلىرى قاتارلىقلار قېزىپ تېپىلغان، دەسلەپكى تەكشۈرۈش ئارقىلىق بۇ ئىسلام دىنىدىن بۇرۇنقى قەبرىستانلىق ئىكەنلىكىنى، ئۇيغۇر مىللىتى ئۆزاق تارىختىن بۇيان بۇ قىدىمى ماكاندا يۇقىرى ماھارەتلىك قول ھۈنەرۋە نچىلىگى بىلەن شۇغۇللۇنۇپ ئۆچمەس مەدەنىيەت ياراتقانلىقىنى بىلگىلى بولىدۇ.

سامپۇل لوپ ناھىيىسىنىڭ ئەڭ قەدىمكى يۇرتلىرىنىڭ بىرى. غەربىي خەن سۇلالىسى دەۋرىدىلا بۇ يەر ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ يېزا ئىگىلىكى تەرەققى تاپقان رايونلىرىنىڭ بىرسى ھىساپلىناتتى. خەن، تاڭ سۇلالىلىرى دەۋرىدە پۇلات-تۆمۇرچىلىك ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللانغانلىقى كۆزگە چېلىققان.

گۈڭشۇينىڭ 8-يىلى (مىلادى 1882-يىلى) كېرىيە ناھىيىسى قۇرۇلغاندا سامپۇل كېرىيە ناھىيىسىگە قاراشلىق قىلىندى. گۈڭشۇينىڭ 28-يىلى (1902-يىلى) لوپ ناھىيەسى قۇرۇلغاندا سامپۇل 23 كەنت قاتارىدا لوپقا ئايرىلدى ۋە سامپۇل مىڭ بەگلىكى (بىر مىڭ ئائىلىلىك) قۇرۇلۇپ، پۈتۈن ناھىيىگە قاراشلىق ئۈچ مىڭ بەگلىكىنىڭ بىرسى بولدى.

1934-يىلى پۈتۈن ناھىيىنى ئالتە رايونغا ئايرىغاندا سامپۇل نەنشاڭ (جەنۇبى يېزا) 3-رايون بولغان ۋە ئۇنىڭغا 10 كەنت تەۋە قىلىنغان. 1938-يىلى 2-رايونغا ئۆزگەرتىلگەن. ئۇنىڭغا

11 كەنت تەۋە قىلىنغان. 1942-يىلى پۇتۇن ناھىيىنى سەككىز رايونغا ئايرىغاندا سامپۇل 3-رايون قىلىنغان، ئۇنىڭغا 16 كەنت تەۋە قىلىنغان. 1944-يىلى پۇتۇن ناھىيىدە بوجاڭ-جياجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا 3-رايونىنى نەشىن جېن (جەنۇبىنى گۇللەندۇرۇش بازىرى) شونخي شاڭ (مۇلايىم يېزىسى)، جۇڭچىڭ شاڭ (ساداقەت يېزىسى)غا ئۆزگەرتىكەن. 1947-يىلى پۇتۇن ناھىيىنى ئىككى بازار 15 يېزىغا ئۆزگەرتكەندىن كېيىن، سامپۇل يېزا، بىزلي يېزا دەپ ئۆزگەرتكەن. 1947-يىلى 12-ئايدا پۇتۇن ناھىيىنى تۆت بازار بەش چوڭ يېزىغا ئايرىغاندا سامپۇل بازار دەپ ئۆزگەرتكەن.

1950-يىلى 4-ئايدا لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن سامپۇل 3-رايونىغا ئايرىلغان. ئۇنىڭغا ئالتە يېزا 51 كەنت تەۋە قىلىنغان ۋە يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغان.

1958-يىلى 11-ئايدا 3-رايوندا قىزىلبايراق، بەخت، يېڭى ھايات دېگەن ئۈچ كوممۇنا قۇرۇلغان، 1959-يىلى 2-ئايدا ئۈچ كوممۇنانى بىرلەشتۈرۈپ قىزىلبايراق كوممۇنا قۇرۇلغان ۋە كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى قۇرۇلغان. 1963-يىلى 9-ئايدا ناۋا ئايرىلىپ چىقتى. 1968-يىلى كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتىكوممۇنا ئىنقىلابى كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى.

1979-يىلى قىزىلبايراق كوممۇنا سامپۇل كوممۇناغا ئۆزگەرتىلدى. 1984-يىلى يەر ناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشتە يەر ناملىرىنى ئۆلچەملەشتۈرۈش، قېلىپلاشتۇرۇش تەلىپىگە ئاساسەن، سامپۇلنىڭ خەنزۇچە يېزىلىشىدىكى "三普拉"نى "山普鲁" قىلىپ تۈزۈتۈلدى.

شۇ يىلى 12-ئايدا كوممۇنا بىلەن ھاكىمىيەت ئايرىلغاندا سامپۇل يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى.

سامپۇل يېزىنىڭ جەنۇبىدىكى كوئېنلۇن تاغ تىزمىلىرىدىكى تىكلىك تاغ، ئاچچىق تاغ رايونىنىڭ ھاۋاسى سوغۇق، تىكلىك تاغ چوققىسى دېڭىز يۈزىدىن 5460 مېتىر ئېگىز بولۇپ، يىل بويى قار دۆۋىلىنىپ تۇرۇدۇ. ئوتتۇرا تاغ رايونى دېڭىزيۈزىدىن 3500 مېتىر ئېگىز بولۇپ، سۇ مەنبەئى ياخشى، ھۆل يېغىن كۆپ بولغاچقا لوپ ناھىيىسىنىڭ ئاساسلىق يازلىق يايلىقى ھىساپلىنىدۇ. ئۇنىڭ كۆلىمى تەخمىنەن 200 مىڭ مو، بۇ يەردە كىيىك، تۈلكە، ئۇلا قاتارلىق ياۋايى ھايۋانلار ياشايدۇ. جىلغىلىرىدا دېھقانچىلىق زىرائىتى تېرىغىلى بولۇدۇ. لېكىن كەنجىرەك پىشىدۇ. ئالدىنقى تاغ رايونى ۋە تاغ ئالدى كەلكۈن لاتقا بەلباغلار بولىسا سامپۇل يېزىنىڭ ئاساسى دېھقانچىلىق رايونى ھىساپلىنىدۇ. زېمىنى جەنۇبتىن شىمالغا قىيپاش يانتۇ، يانتۇلۇق دەرىجىسى چوڭ بولۇپ، ئوتتۇرا ھىساپ بىلەن $\frac{1}{170}$ مېتىر كېلىدۇ. زېمىنى دېڭىز يۈزىدىن 1500 — 1364 مېتىر ئېگىز، يەرلىرى تەكشى، ئوتتۇرىچە تېمپېرا تورىسى 11.5°C، 7-ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا 24.5°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا نۆلدىن تۆۋەن 7°C-، يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 32 مىللىمېتر، يىللىق ئوتتۇرىچە قىرووسز مەزگىلى 212 كۈن.

سامپۇل لوپ ناھىيىسىنىڭ تارىخى ئۇزۇن بولغان دېھقانچىلىق رايونلىرىنىڭ بىرى.

يۇرۇڭقاش دەريا‌سى بۇ يەرنىڭ غەربىي ئوچىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. ناھىيىلىك باش ئوق ئۆستەڭ ۋە باش زاكۇ موشو يېزىنىڭ غەربىدە، يىللىق سۇ تەقسىم بولۇش مىقدارى تەخمىنەن

62 مليۇن 260 مىڭ كۇپمېتىر، بۇ يېزىدا بىر غول ئۆستەكنى ياسالغان بولۇپ، ئۇزۇنلىقى 13 كىلومېتىر، تارماق ئۆستەكنى 10، ئۇزۇنلىقى 57 كىلومېتىر، چوڭ كېچىك ئورمان بەلباغ 243 كىلومېتىر، چوڭ كېچىك تاشيول 215 كىلومېتىر، بۇ يوللار پۈتۈن كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تېرىلغو يەر كۆلىمى 41 مىڭ 549 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان، يەنە زاراڭزا، زىرە، پىلە ئۇرۇمچىلىك، يەل يىمىش قاتارلىقلار قۇشۇمچە تېرىلىدۇ. 1985-يىللىق ئاشلىق ئومۇمى مەھسۇلاتى 17 مىليۇن 95 مىڭ جىڭ، ئوتتۇرىچە مو مەھسۇلاتى 710 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 995 جىڭ، پاختا ئومۇمى مەھسۇلاتى 394 مىڭ جىڭ، مايلىقداننىڭ ئومۇمى مەھسۇلاتى 543 مىڭ جىڭ، پىلە 16 مىڭ 882 جىڭ، قوتاندا قالغان چارۋا 57 مىڭ 45 تويۇق.

يېزا باشقۇرغان كارخانىلاردىن قۇرۇلۇش، قىش خۇمدان، گىلەمچىلىك، سەيياھەتچىلىك، گەنجى-ئاھاك پۇشۇرۇش، كۆمۈر ئېچىش قاتارلىقلار بار. 6 ماشنا، 68 ھەر خىل تراكتور، ۋە 16 ئۇن تارتىش، ياغ تارتىش، پاختا چىقىرىش ماشىنىسى قاتارلىق ھەر خىل ماشىنىلار بار.

يېزىنىڭ مەدەنى مائارىپ، سەھىيە، ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرى ناھايىتى تز تەرەققى قىلدى. ھازىر يېزا قۇرغان بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، 20 باشلانغۇچ مەكتەپ بار، ئوقۇتقۇچى، ئوقۇغۇچىلار 2539 كىشى، بىر دوختۇرخانا، 29 كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش پونكتى، ئۇندىن باشقا يەنە مەدەنىيەت پونكتى، كىنوخانا، رادىئو ئۇزىلى قاتارلىق ئورۇنلار بار.

يېزا تۇرۇشلۇق جايىدىن 60 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى ئاچچىق تاغنىڭ يۇقىرى تەرىپىدە «ئۇزمە مازار»دەپ ئاتالغان بىر قەدىمكى قەبرە تاغ باغرىغا جايلاشتۇرۇلغان، ئۇنىڭ ئاستىدا بىر مەسچىت ياسالغان، ئەتراپىدا قۇيۇق ئۆسكەن قەدىمكى دەرەخلەر كۆكىكە تاقاشقۇدەك قەد كۆتەرگەن، كىشىنىڭ ھەۋىسىنى قوزغايدۇ. رىۋايەت قىلىنىشىچە بۇ يەرگە 900 يىل بۇرۇنقى ئىسلام دىنى ئۆلىمالىرىنىڭ جەسىدى قويۇلغان. شۇڭا بۇ مازار تارىخى يىللاردىن بويان ئىسلام دىنى تەقۋادارلىرى ئالاھىدە كېلىپ تاۋاپ قىلىدىغان مۇقەددەس جاي ھىساپلىنىدۇ.

ئۆلچەملىك ناملار

سامپۇل يېزىسى

سامپۇل يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن.

شەنبە بازار

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شىمالىدىكى 500 مېتىر جايىدا. 124 ئائىلە، 496 نوپۇس، 490 مو تېرىم يېرى بار. تارىختىن بۇيان ھەر شەنبە كۈنى بازار قىزغاچقا شەنبە بازار دەپ نام ئالغان. سامپۇل يېزىسىدىكى پارتىيە ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسىپى كارخانا ئورۇنلار، مەدەنى مائارىپ، سەھىيە ئورۇنلىرى موشۇ كەنتتە بولۇپ، يېزىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى ھىساپلىنىدۇ.

تەمەچاقا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى جاراقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى ئويداڭ-چوڭقۇر بولۇپ، ئازگال-ئورەكلەر كۆپ. تۆت تەبىئىي كەنت، 233 ئائىلە، 975 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1868 مو، ئاساسلىق مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كومىۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 1-دادۇي بولغان. 1979-يىلى سامپۇل كومىۇنا ئارا مەھەللە دادۇي دەپ ئاتالغان. 1983-يىلى سامپۇل كومىۇنا تەمەچاقا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى سامپۇل يېزا تەمەچاقا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

جاراقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايىدا. 94 ئائىلە، 349 نوپۇس، 895 مو تېرىم يېرى بار. جاراق لەقەملىك كىشىلەر بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇرغان.

ئارامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايىدا. 32 ئائىلە، 132 نوپۇس، 294 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت توققۇز كەنتنىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشقانلىقى ئۈچۈن «ئارا مەھەللە» دەپ ئاتالغان.

سولتەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايىدا. 52 ئائىلە، 190 نوپۇس، 370 مو تېرىم يېرى بار. «سولتەك» لەقەملىك كىشىلەر بىر مەھەللە

بولۇپ ئولتۇرغان.

تەمەچاقا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. ئازراق قۇملۇق. 32 ئائىلە، 122 نوپۇس، 250 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ كەنتنى كەلكۈن سۇ يار پېچەپ، نۇرغۇن ئازگال ئورەكلەر شەكىللەنگەن. يەرلىرى چېچىلىپ كەتكەنلىكتىن «تەمە چاقا»دەپ ئاتالغان. "تەمە" دېگەن پارچە-پۇرات يەر دېگەن مەنىدە، "چاقا" دېگەن كەنت، تېرىم يەر دېگەن مەنىدە.

كۆچكەن كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خونەكمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. يەرلىرى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت، 313 ئائىلە، 1226 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2056 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتىلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇ كەنتكە بۇرۇن كەلگەن كىشىلەر سىرتقى جايلەردىن كۆچۈپ كەلگەچكە «كۆچكەن» دەپ نام ئالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كومۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي بولغان. 1979-يىلى سامپۇل كومۇنا كۆچكەن دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى كۆچكەن كەنت كومىتېتى قۇرولغان.

خونەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. 64 ئائىلە، 247 نوپۇس، 392 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە ئەڭ بۇرۇن «خونەك» لەقەملىك بىر كىشى نامدار بولغانلىقتىن ئۇنىڭ لەقمى بىلەن ئاتالغان.

قاراپاچاق مەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا، 49 ئائىلە، 370 نوپۇس، 330 مو تېرىم يېرى بار. قارا پاچاق كىشىلەرنىڭ لەقمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

شىينا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 43 ئائىلە، 183 نوپۇس، 433 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە بۇرۇن ئۆتكەن كىشىلەر شىينا ياشاشنى ئاساس كەسىپ قىلغاچقا شۇنداق نام ئالغان. «شىينا» ئەسلى «شىرنا» دېگەن مەنىدە.

ئەنجانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 33 ئائىلە، 145 نوپۇس، 350 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەتلەرگە قارىغاندا بۇرۇن موشۇ كەنتىدىن بىر

سودىگەر ئەنجانغا چىقىپ سودا تىجارەت قىلغاچقا، ئەنجان لەقەم قويۇلغان، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

خىراۋان

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. 53 ئائىلە، 204 نوپۇس، 424 مو تېرىم يېرى بار. «خىراۋان» ئۇيغۇرچە سۆز بولۇپ، بۆك-باراقسان ئورمانلىق دېگەن مەنىدە، بۇ يەر ئەسلى قۇيۇق ئۆسكەن ئورمانلىق بولغاچقا «خىراۋان» دەپ نام ئالغان. كەنت بولغاندىن كېيىن ئەسلى نامىنى ساقلاپ قالغان.

لەڭگەر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى سالجا مەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. يەر تۈزۈلۈشى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 144 ئائىلە، 570 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1500 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇرۇن بۇ يەردىن ئاچچىق تېغىدىكى «ئۈزمە مازار» غا تاۋاپ قىلىدىغانلار ماڭىدىغان بىر يول بولۇپ، بۇ يەردە كىشىلەر دەم ئالىدىغان لەڭگەر سېلىنغاچقا شۇنداق نام ئالغان. كەنت قۇرۇلغاندىن كېيىن لەڭگەر نامىنى ساقلاپ قالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كومۇنا 1-باشقۇروش رايون 3-دادۇي بولغان. 1979-يىلى سامپۇل كوممۇنا باش لەڭگەر دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983-يىلى سامپۇل كومۇنا لەڭگەر دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى لەڭگەر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سالجامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. 26 ئائىلە، 101 نوپۇس، 280 مو تېرىم يېرى بار. سالجا لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

پاڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. 24 ئائىلە، 108 نوپۇس، 287 مو تېرىم يېرى بار. «پاڭ» كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللۇنۇلغان.

جاراقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 500 مېتىر جايدا. 29 ئائىلە، 110 نوپۇس، 293 مو تېرىم يېرى بار. «جاراق» كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

تۇخۇمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 123 نوپۇس، 287 مو تېرىم يېرى بار. تۇخۇ لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدو.

كەلەنتە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى غۇجا كۆلىبېشىدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا، يىرى تەكشى، توپا تەبىئىي كەنت، 260 ئائىلە، 886 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يىرى 1704 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك، مېۋىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

كەنت بولۇشتىن بۇرۇن بۇ يەردە كىلە كۆپ بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كومىۇنا 2 ـ باشقۇروش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى سامپۇل كومىۇنا باش چاقماق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى سامپۇل كومىۇنا كىلەنتە دادۇي دەپ تۇزىتىلگەن. 1984 ـ يىلى سامپۇل يېزا كىلەنتە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

غوجا كۆلىبېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 74 ئائىلە، 240 نوپۇس، 492 مو تېرىم يىرى بار. رېۋايەتلەرگە قارىغاندا ئىلگىرى يۇرت كاتتىلىرى مۇشۇ يەرگە بىر كۆل كولاپ، ساۋاپلىق ئۇچۇن كىشىلەرنىڭ سۇ ئىچىش مەسلىسىنى ھەل قىلغاچقا غوجا كۆلىبېشى دەپ نام ئالغان.

كاۋرۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. 22 ئائىلە، 76 نوپۇس، 255 مو تېرىم يىرى بار. ئەسلى بۇ يەردە ئابغانستاننىڭ كابۇلدىن كەلگەن كىشىلەر بولغاچقا كابوللۇق دەپ ئاتالغان، كېيىن «كاۋرۇك» بولۇپ ئۆزگەرگەن ۋە «كاۋرۇك» مەھەللە دەپ ئاتالغان دېگەن رېۋايەت بار.

چوڭ كۆلىبېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. 74 ئائىلە، 235 نوپۇس، 492 مو تېرىم يىرى بار. بۇرۇن موشو يەردە بىر چوڭ كۆل كولانغانلىقتىن «چوڭ كۆلىبېشى» دەپ نام ئالغان.

كۇرەكئايمەقى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 54 ئائىلە، 235 نوپۇس، 492 مو تېرىم يىرى بار. «كۇرەك» دېگەن تۆمۇرچىلەرنىڭ ئوت پۈلەيدىغان قوي تىرىسىدىن ياسالغان سايمانى بولۇپ، كىشىلەرنىڭ لەقمىگە قارىتىلغان.

سامپۇل ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى تۇروشلوق ئورنى خادا مەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، توپا تەبىئىي كەنت، 187 ئائىلە، 737 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يىرى 1904 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كومموٴنا 5 ـ داۋلي بولغان، 1979 ـ يىلى ٴسامپوٴل كومموٴنا ٴايدىڭگوٴل داۋلي دەپ ٴوٴزگەرتىلگەن، ناھىيە تەۋەسىدە ٴايدىڭگوٴل ناملىق ٴىككى داۋلي بولغاچقا 1983 ـ يىلى يېزا نامىنى قوشوپ سامپول ٴايدىڭگوٴل داۋلي دەپ ٴوٴزگەرتىلگەن، 1984 يىلى سامپوٴل ٴايدىڭگوٴل كەنت كومىتېتى قوٴرۇلغان.

خادامەھەللە

ٴوٴرنى يېزىلىق ھوٴكوٴمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 36 ٴائىلە، 346 نوپوٴس، 330 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەتلەرگە قارىغاندا بوٴ كەنتتە بوٴرۇن بىر ٴېگىز ٴادەم ٴوٴتكەن ٴىكەن، كىشىلەر بوٴ ٴادەمگە خادا لەقەم قويغان. كېيىن بوٴ كەنت نامى قىلىپ قوللانولغان.

ٴايدىڭگوٴل مەھەللە

ٴوٴرنى يېزىلىق ھوٴكوٴمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 39 ٴائىلە، 136 نوپوٴس، 330 مو تېرىم يېرى بار. بوٴ يەر ٴايدىڭگوٴل كەنتىنىڭ مەرگىزى بولغاچقا ٴايدىڭگوٴل مەھەللە دەپ نام ٴالغان.

تاراڭگوٴمەھەللە

ٴوٴرنى يېزىلىق ھوٴكوٴمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 32 ٴائىلە، 134 نوپوٴس، 325 مو تېرىم يېرى بار. كەنت نامى كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن ٴاتالغان.

قاراكوٴل

ٴوٴرنى يېزىلىق ھوٴكوٴمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالدىكى 4.7 كىلومېتىر جايدا، 31 ٴائىلە، 122 نوپوٴس، 456 مو تېرىم يېرى بار. كەنتنىڭ يېنىدا سوٴ ٴامبىرى بولوٴپ، سوٴ ٴامبىرىنىڭ تېگى قارا لاۋا بولغاچقا «قاراكوٴل» دەپ نام ٴالغان.

ٴوٴرۇشلوق ٴوٴرنى دوٴڭمەھەللىدە ٴوٴقاقمەدىرىس كەنت كومىتېتى

ٴوٴرنى يېزىلىق ھوٴكوٴمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى جەنوٴبىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. يەر تۇزىلىشى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت، 272 ٴائىلە، 987 نوپوٴس بار. دېھقانچىلىقنى ٴاساس قىلىدوٴ. تېرىم يېرى 1500 مو، ٴاساسى مەھسوٴلاتى بوٴغداي، قوناق، پاختا، قوشوٴمچە مايلىقدان، پىلە ٴوٴزمىچىلىك، چارۋىچىلىق بىلەن شوٴغوٴللىنىدوٴ. بىر باشلانغوٴچ مەكتەپ بار. ٴاددى تاشيول-لىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدوٴ.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كومموٴنا 2 ـ باشقوٴرۇش رايون 6 ـ داۋلي بولغان. 1979 ـ يىلى سامپوٴل كومموٴنا ٴايا‌غلەڭگەر داۋلي دەپ ٴوٴزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى سامپوٴل كومموٴنا ٴاق مەدىرىس داۋلي دەپ ٴوٴزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى سامپوٴل يېزا ٴاقمەدىرىس كەنت كومىتېتى قوٴرۇلغان.

دوٴڭمەھەللە

ٴوٴرنى يېزىلىق ھوٴكوٴمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى جەنوٴبىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 39

ئائىلە، 137 نوپۇس، 320 مو تېرىم يېرى بار. زېمىنى دۆڭسىدە بولغاچقا «دۆڭمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

سايباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 159 نوپۇس، 375 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت ساي لەۋىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن «سايباغ» دەپ نام ئالغان

پەشتاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 43 ئائىلە، 102 نوپۇس، 499 مو تېرىم يېرى بار. «پەشتاق» دېگەن يۇزىدە قاراداغ ئىزى بارلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ. بۇ يەردە كىشلەرنىڭ لەقمىگە قارىتىلغان.

چوڭقۇركوچا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 42 ئائىلە، 154 نوپۇس، 295 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنى چوڭقۇر بولغاچقا «چوڭقۇركوچا» دەپ نام ئالغان.

ئاقمەدرىس

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 344 نوپۇس، 305 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە بىر مەدرىس بولۇپ ئاق گەنجىدە سۇۋالغان، سىرتقى كۆرىنىشى ئاق بولغاچقا ئاق مەدرىس دەپ ئاتالغان.

چاقماق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تەتۇرمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىرجايدا. يەر تۈزىلىشى تەكشى، زېمىنى يەركۆپرەك، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 209 ئائىلە، 746 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1924 مو، ئاساسلىق مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

رېۋايەتلەرگە قارىغاندا بۇكەنتكە تۇنجى قېتىم كەلگەن كىشلەر تاشنى چېقىپ، ئوت چىقىرىپ ئوت ياقتاچقا «چاقماق» دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى قىزىلبايراق كومۇنا 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى سامپۇل كومۇنا ئاياغ چاقماق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى سامپۇل كوممۇنا چاقماق دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى چاقماق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تەتۇرمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 128 نوپۇس، 270 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە كىشلەرنىڭ لەقمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللۇنۇلغان.

تاراڭگۇمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىرجايدا، 28 ئائىلە، 126 نوپۇس، 240 مو تېرىم يېرى بار. «تاراڭگۇ» لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

جايئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى جايئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.4 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، ئۆچ تەبىئىي كەنت، 154 ئائىلە، 764 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1770 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە، ئۇزۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى قەزىلبايراق كومىۇنا 5 ـ داۋۇي بولغان. 1979 ـ يىلى سامپۇل كومىۇنا جايئېرىق داۋۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى سامپۇل يېزا جايئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

جايئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.4 كىلومېتىرجايدا. 89 ئائىلە، 351 نوپۇس، 704 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردىن «جاي» كەنتىگە بىر ئېرىق ئېلىنغانلىقتىن «جايئېرىق» دەپ نام ئالغان. كەنت نامى ئېرىق نامى بىلەن ئاتالغان.

سۆگەتئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 53 ئائىلە، 194 نوپۇس، 529 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇيەردىكى ئېرىقنىڭ ئىككى ياقىسىغا قاتار قىلىپ سۆگەت ئۆستۈرۈلگەنلىكتىن «سۆگەتئېرىق» دەپ نام ئالغان.

سۆگەتبوستان

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. 53 ئائىلە، 217 نوپۇس، 539 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە كەنت ئېچىدە بىر پارچە ئېگىز ئۆسكەن سۆگەتلىك بولغاچقا «سۆگەتبوستان» دەپ نام ئالغان.

قۇرباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى گاچا ئايماق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، ئۆچ تەبىئىي كەنت، 141 ئائىلە، 505 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1364 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددىي تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇ يەردە ئەسلىدە قۇم دۆۋىلىرى بولۇپ، ئۆسۈملۈكلەر قۇرغاقچىلىققا تۇتۇرلىغاچقا بۇ يەرنىڭ نامى «قۇرۇق باغ» دەپ ئاتالغان. كېيىن «قۇرباغ» بولۇپ ئۆزگەرگەن.

1958 ـ يىلى قەزىلبايراق كومىۇنا 3 ـ داۋۇي بولغان. 1979 ـ يىلى سامپۇل كومىۇنا قۇرباغ داۋۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى قۇرباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

گاچاڭايمقى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىرجايدا. 34 ئائىلە، 165 نوپۇس، 277 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقمى بىلەن ئاتالغان.

كالۇكۆلبېشى

ئورنى: يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 142 نوپۇس، 351 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە تۇڭمەننىڭ كالۇسى يېنىغا بىر كۆل كولانغانلىقتىن كالۇ كولبېشى دەپ نام ئالغان.

ئاياغمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.7 كىلومېتىر جايدا. 35 ئائىلە، 143 نوپۇس، 379 مو تېرىم يېرى بار. كەنت ئايىغى بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

قۇتازلەڭگەر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى جاي كەنتىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. يەر تۈزۈلۈشى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 169 ئائىلە، 695 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1852 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول-لىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇ يەر ئاچچىق تاقا يېقىن بولۇپ، قېزىمىدىن تارتىپ تاغدىن قوتاز ئېلىپ كېرىپ مۇشۇ كەنتىدە قوتاز ئېلىپ ساتىدىغانلارغا بىرلەڭگەر ياساپ بېرىلگەن. شۇنىڭدىن باشلاپ بۇ يەر "قۇتازلەڭگىرى" دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كومۇنا 4-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ساۋۇل كومۇنا قۇتازلەڭ-گەر دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى قوتازلەڭگەر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

جاي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 113 نوپۇس، 380 مو تېرىم يېرى بار. «جاي» دېگەن موشۇ كەنتتىكى داڭلىق مازارنامى بىلەن قويۇلغان.

ھالۇدچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. 33 ئائىلە، 126 نوپۇس، 301 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتكە ئەڭ بۇرۇن كەلگەن كىشىلەر ھالۇا ئېتىپ ئۆچىشنى ياخشى كۆرگەچكە شۇنداق نام ئالغان.

جىگدىلىك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 5.5 كىلومېتىر جايدا. تۆت ئەتىراپى جاڭگال، 19 ئائىلە، 90 نوپۇس، 233 مو تېرىم يېرى بار. كەنت بولۇشتىن بۇرۇن بۇ يەردە بىرپارچە جىگدىلىك بولغاچقا «جىگدىلىك» دەپ نام ئالغان.

ئىلدام كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئىلدام كەنتىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 130 ئائىلە، 474 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1449 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان، تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

1958-يىلى قىزىلبايراق كومىتا 3-باشقۇرۇش رايون 1-داۋۇي بولغان. 1979-يىلى سامپۇل كومىتا ئىلدام داۋۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى ئىلدام كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئىلدام

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 3 كىلومېتىرجايدا، 71 ئائىلە، 256 نوپۇس، 307 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ يەر زېمىنى پەس، ئۆستەڭ ئېگىزدە بولغاچقا سۇ تىز ئاققان، شۇڭا ئىلدام دەپ ئاتالغان. «ئىلدام» يەرلىك شىۋە تىلدا تىز مەنىسى بار.

دولبويى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا، 59 ئائىلە، 219 نوپۇس، 670 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت دۆل ئۆستىگىنىڭ بويىغا جايلاشقانلىقتىن دۆلبويى دەپ نام ئالغان.

قىيقو كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پورمەھەللىسىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. يەرتۈزلىشى جەنۇبى ئېگىز، شەرقى پەس، تۆت تەبىئىي كەنت، 143 ئائىلە، 487 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1479 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

قىيقۇنىڭ مەنىسى ھازىر ئېنىق ئەمەس.

1958-يىلى قىزىلبايراق كومىتا 3-باشقۇرۇش رايون 2-داۋۇي بولغان. 1979-يىلى سامپۇل كوممۇنا باش قىيقۇ داۋۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى قىيقو كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پورمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 2.7 كىلومېتىرجايدا. 37 ئائىلە، 125 نوپۇس، 349 مو تېرىم يېرى بار. كەنت نامى كىشىلەرنىڭ لەقمى بىلەن ئاتالغان.

پادىچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا، 33 ئائىلە، 115 نوپۇس، 356 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئادەملىرى بۇرۇن باشقىلارنىڭ چارۋامال-لىرىنى چۆل-تاغلاردا ۋاكالىتەن بېقىپ بېرىپ تۇرمۇش كۆچۈرگەنلىكتىن، پادىچىمەھەللە دەپ نام ئالغان.

قۇمباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايىدا. 56 ئائىلە، 120 نوپۇس، 386 مو تېرىم يېرى بار. يەرلىرى قۇملۇق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

دۆڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3.9 كىلومېتىرجايدا، 37 ئائىلە، 127 نوپۇس، 380 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ زېمنى دۆڭدە بولغاچقا «دۆڭمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

كۆكۈلا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كۆكۈلا كەنتىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 5.8 كىلومېتىر جايدا. جەنۇب تەرىپى ساي، زېمنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 132 ئائىلە، 490 نوپۇس، 938 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇۋمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللىرى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كومۇنا 3-باشقۇرۇش رايون 3-دادۇي بولغان. 1978-يىلى سامپۇل كۆمۇنا كۆكۈلا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن 1984-يىلى كۆكۈلا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كۆكۈلا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 5.8 كىلومېتىر جايدا. 33 ئائىلە، 162 نوپۇس، 225 مو تېرىم يېرى بار. «كۆكۈلا»نىڭ مەنىسى ھازىرچە ئېنىق ئەمەس.

ماتاڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 5.9 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 126 نوپۇس، 270 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى بۇكەنتىدە ماتاڭ ئېتىپ ساتىدىغان كىشىلەر كۆپ بولغاچقا «ماتاڭمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

پادىچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 5.3 كىلومېتىرجايدا. 33 ئائىلە، 109 نوپۇس، 228 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى بۇيەردىكى دېھقانلار باشقىلارنىڭ مالىلىرىنى تاغدا بېقىپ بېرىپ ھەق ئېلىپ تۇرمۇش كۆچۈرگەن. شۇڭا «پادىچىمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

سامپۇلسېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چاپاقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 7 كىلومېتىر جايدا. جەنۇبى سايلىق، ھەم ئېگىز، شىمالى پەس، يانتۇ، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 184 ئائىلە، 657 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1729 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇۋمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇ كەنتنىڭ جەنۇبىدىكى ساي تەرەپتىن بىر ئېرىق ئېلىنىغان بولۇپ «ساي ئېرىق» دەپ نام ئالغان. كېيىن «سېرىق» بولۇپ ئۆزگەرگەن.

1958-يىلى قىزىلبايراق كومىمۇنا 3-باشقۇرۇش رايون 4-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ساھۇل كومىمۇنا سېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. ناھىيە تەۋەسىدە ئوخشاش دەرىجىلىك "سېرىق" كەنتىدىن ئىككىسى بولغاچقا، 1984-يىلى ساھۇل يېزا نامى قوشۇلۇپ، ساھۇلسېرىق دەپ ئاتالغان ۋە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

چاپاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 7 كىلومېتىر جايدا. 34 ئائىلە، 133 نوپۇس، 372 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقمى بىلەن ئاتالغان.

كىلەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 7.2 كىلومېتىر جايدا، 35 ئائىلە، 112 نوپۇس، 298 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە ئەسلىدە كىلە كۆپ بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

شاخامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 9 كىلومېتىر جايدا. 27 ئائىلە، 91 نوپۇس، 260 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتىدىكىلەر بۇرۇن شاخا ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللانغانلىقتىن «شاخامەھەللە» دەپ نام ئالغان.

قارايانتاق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قارايانتاقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 16.8 كىلومېتىر جايدا. تاغ باغرىدىكى سايلىققا جايلاشقان. زېمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 227 ئائىلە، 932 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2395مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە، ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كومىمۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 1-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ساھۇل كومىمۇنا قارايانتاق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى قارايانتاق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قارايانتاق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 16.8 كىلومېتىر جايدا. يەرشەكلى ئېگىز-پەس، قۇم دۆڭلىرى كۆپرەك، 145 ئائىلە، 520 نوپۇس، 1463 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلى بۇ يەردە يانتاق كۆپ ئۆسكەچكە «قارايانتاق» دەپ نام ئالغان.

ئۆتەڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 17 كىلومېتىر جايدا. 64 ئائىلە، 227 نوپۇس، 490 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەردە ئەتىياز، كۈز پەسلىرى تاقىما بېرىپ كېلىدىغان قويچىلار قۇنىدىغان بىر ئۆتەڭ بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

قازملىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 19.5 كىلومېتىر جايدا. 19 ئائىلە، 76 نوپۇس، 252 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەردىن كىشىلەر قاشتېشى، ئالتۇن قازغاچقا «قازملىق» دەپ نام ئالغان.

بىزلىي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى بىزلىدا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 15 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تاغ باغرىدىكى ئېگىز-پەس جايغا جايلاشقان. بىر تەبىئىي كەنت، 327 ئائىلە، 1073 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2916 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگەتۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كومۇنا 18-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ساھىپۇل كومۇنا بىزلىي دادۇى دەپ ئۆگەرتىلگەن، 1984-يىلى بىزلىي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بىزلىي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 15 كىلومېتىرجايدا. 327 ئائىلە، 1073 نوپۇس، 2016 مو تېرىم يېرى بار. «بىزلىي» دىگەن نامنىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس.

ئاياغبىزلىي كەنت كۆمىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاياغبىزلىي كەنتىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 14 كىلومېتىر جايدا. يەرشەكلى جەھەتتە ئېگىز قۇم دۆڭلىرى بار. ئىككى تەبىئىي كەنت، 171 ئائىلە، 705 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1842 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە، ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، يېزىلىق ھۆكۈمەتكە ۋە ھەرقايسى كەنتلەرگە باردىغان تاشيولى بار.

بىزلىي كەنتىنىڭ ئايىغىغا جايلاشقانلىقى ئۈچۈن «ئاياغبىزلىي» دەپ نام ئالغان.

1979-يىلى ساھىپۇل كومۇنا ئاياغبىزلىي دادۇي بولغان. 1984-يىلى ئاياغبىزلىي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

شامالباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 14 كىلومېتىر جايدا. يەر-تۈزۈلۈشى ئېگىز، 42 ئائىلە، 119 نوپۇس، 330 مو تېرىم يېرى بار. بۇكەنت سايغا تۇتاشقان بولۇپ، شامال كۆپ چىققاچقا «شامالباغ» دەپ نام ئالغان.

يېستام

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 14.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئېگىز-پەس. 37 ئائىلە، 148 نوپۇس، 380 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت ساي بىلەن تۇتىشىدۇ. جەنۇب تەرىپىدە ئېگىز قىر داۋان بولۇپ، خوددى يېقىلىش ئالدىدىكى تاممغا ئوخشىغاچقا،

يېستام دەپ ئاتالغان. يېسى دېگەن ساڭايان مەنىدە.

قۇرۇقمەھەللە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قۇرۇقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 12 كىلومېتىر جايدا. يەر-تۈزىلىشى ئېگىز-پەس، بىر تەبىئىي كەنت، 126 ئائىلە، 464 نۇپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1200 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىق-دان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممەكەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كومىۇنا 11-دادۇي بولغان، 1979-يىلى سامپۇل كومىۇنا قاراقىر دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن، 1984-يىلى نامى قۇرۇقمەھەللە دەپ ئۆزگەرتىلىپ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قۇرۇقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 12 كىلومېتىر جايدا. 126 ئائىلە، 464 نوپۇس، 1200 مو تېرىم يېرى بار. زىمنى قۇم تۇپراق، ساي لۆشكە جايلاشقان، شامال كۆپ چىقىدۇ. شۇڭا قۇرۇقمەھەللە دېيىلگەن.

ئاچچىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاچچىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 26.2 كىلومېتىر جايدا. بۇ كەنت ئاچچىق تاغ جىلغىسىغا جايلاشقان. يەرتۈزىلىشى ئېگىز-پەس، ئاچچىق دەرياسى بۇ تاغ جىلغىسىنى باشتىن ئاخىرغىچە كېسىپ ئۆتىدۇ. تېرىم يەرلىرى دەريانىڭ ئىككى قىرغىقىغا جايلاشقان. 10 تەبىئىي كەنت، 262 ئائىلە، 1065نوپۇس بار. تېرىم يېرى 2612 مو، يېرىم دېھقانچىلىق، يېرىم چارۋىچىلىق رايونى ھىساپلىنىدۇ. ھازىر قوتاندا بار چارۋا 9798 تويۇق. بەش ئوقۇتۇش نوقتىسى ھەرقايسى تەبىئىي كەنتلەرگە تارالغان.

1958-يىلى قىزىلبايراق كومىۇنا ئاچچىق باشقۇرۇش رايون بولغان، تەۋەلىكىدە ئۈچ دادۇي 11 ئىشلەپچىقىرىش دۇيى بار ئىدى. 1984-يىلى ھەممىنى بىرلەشتۈرۈپ ئاچچىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاچچىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 26 كىلومېتىر جايدا. 17 ئائىلە، 36 نوپۇس، 210 مو تېرىم يېرى بار. ئاچچىق دەرياسى كەڭ تۈزلۈقايدىن ئۆتكەندە سۇيى ئاچچىق، تۈزلۈق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

بۇلەيلىك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 27 كىلومېتىر جايدا. 95 ئائىلە، 592 نوپۇس، 1014 مو تېرىم يېرى بار. قوتاندا ساقلىنىۋاتقان چارۋا 3104 تويۇق، بۇ كەنت ئەتراپىدىكى تاغدىن بۇلەي تاش كۆپ چىققاچقا شۇنداق نام ئالغان.

سەجەتوغراق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 27 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە،

202 نوپۇس، 260 مو تېرىم يەرى بار. بۇ يەردە بىرتۇپ توغراق بولۇپ، تېرىقچىلىق قىلغىلى كەلگەن دېھقانلار خالتا-خوجۇنلىرىنى توغراقتا ئىلىپ قۇيىدىكەن. شۇڭا سەجەتوغراق دەپ نام ئالغان. سەجە-يەرلىك خەلقلەرنىڭ ئائىلە سايمانلىرىدىن بىرى.

ئوتتۇرا قىر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 30 كىلومېتىر جايدا. 20 ئائىلە، 84 نوپۇس بار. چارۋىچىلىق رايونى.

ئۇزۇمەمازار

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 35 كىلومېتىر جايدا. 19 ئائىلە، 76 نوپۇس بار، يېرىم دېھقانچىلىق، يېرىم چارۋىچىلىق رايونى، بۇ يەردە داڭلىق بولغان بىرقەدىمكى مازار بولۇپ، كەنت نامى شۇ مازار نامى بىلەن ئاتالغان.

ئۇلۇغبەل

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 25.5 كىلومېتىر جايدا، 33 ئائىلە، 366 نوپۇس، 250 مو تېرىم يېرى بار. يېرىم دېھقانچىلىق، يېرىم چارۋىچىلىق رايونى. رىۋايەتلەردە ئېيتىلىشىچە بۇندىن 900 يىللار بۇرۇن ئىسلام دىنى تارقاتقۇچى ئۇلۇغ كىشىلەر مۇشۇ تاغ بېشىدا دەم ئالغان. شۇڭا تاغنىڭ شەكلى بىلەن قوشۇلۇپ «ئۇلۇغبەل» دەپ ئاتالغان.

كالتەبەل

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 22.5 كىلومېتىر جايدا. 33 ئائىلە، 161 نوپۇس، 180 مو تېرىم يېرى بار. تاغنىڭ شەكلىگە قاراپ «كالتەبەل» دەپ نام قويۇلغان.

يانتاقلىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 19 كىلومېتىر جايدا. 35 ئائىلە، 129 نوپۇس، 280 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە ئەسلىدە بىرپارچە يانتاقلىق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

چوقالىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 20 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 148 نوپۇس، 245 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت تاغ چوقىلىرى كۆپ يەرگە جايلاشقانلىقتىن چوقالىق دەپ نام ئالغان. بۇ يەردىكى تاغدىن ئوتقا چىداملىق توپا كۆپ چىقىدۇ.

ئاچچىقلەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 10 كىلومېتىر جايدا. 17 ئائىلە، 81 نوپۇس، 164 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە ئىلگىرى ئاچچىق تاققا چىقىدىغان، تاغدىن چۈشۈدىغانلار قونۇپ ئۆتىدىغان لەڭگەر بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

يېڭىلەڭگەر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى يېڭىلەڭگەردە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 20 كىلومېتىر جايدا، چوڭ ساي ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان. زىمنى چۆل تۇزلەڭلىك، بىر تەبىئىي كەنت، 64 ئائىلە، 263 نوپۇس،

بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1064 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى لوپ-چىرا تاشيولىغا تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

بۇ يەر ئەسلى لوپ ۋە خوتەندىن چىرىغا بارىدىغان يول بويى بولۇپ 80 يىلدىن بۇيان ئالتە ئائىلىلىك ئادەم كۆچۈپ كېلىپ لەگگەر سالغان. 1960-يىلى ئادەم يۆتكەپ بوزيەر ئېچىپ كەنت قىلغان ۋە ساماپۇل كومموناسىغا تەۋە يېگىلەگگەر دېھقانچىلىق مەيدان 1-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ساماپۇل كومموناسى يېگىلەگگەر 1-دادۇي بولغان. 1984-يىلى ساماپۇل يېزا يېگىلەگگەر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

يېگىلەگگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 18 كىلومېتىرجايدا. 64 ئائىلە، 263 نوپۇس، 1064 مو تېرىم يېرى بار. تەخمىنەن 80 يىللاردىن بۇيان بۇ يەردە لەگگەر بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

بوستانكۆل كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى بوستانكۆلدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 19 كىلومېتىرجايدا. زىمنى قۇم تۈزلەڭلىك، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 130 ئائىلە، 500 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 3900 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. شەرقتىن بەشتوغراقتا، غەربتىن لوپقا بارىدىغان ئاددى تاشيولى بار. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1960-يىلى يېڭى ئېچىلغان ۋاقتىدا قىزىلبايراق كومموناسى دېھقانچىلىق مەيدان 4-دادۇي بولغان. 1983-يىلى ساماپۇل كومموناسى بوستانكۆل دادۇي دەپ نام بېرىلگەن. 1984-يىلى ئەسلىدىكى سايباغ، نۇرباغ دادۇيلىرى بىلەن بىرلەشتۇرۇپ بوستانكۆل كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بوستانكۆل

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 19 كىلومېتىرجايدا. 41 ئائىلە، 174 نوپۇس، 1260 مو تېرىم يېرى بار. بۇكەنتتە ساي ئوتتۇرىسىدىن ئۇچۇق كۆرۈنۈپ تۇرغان، ئەتراپىغا سۆگەت سىلىنغان بىركۆل بولۇپ، 1984-يىلى بوستانكۆل دەپ نام قويۇلغان.

نۇرباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 20 كىلومېتىرجايدا. 47 ئائىلە، 207 نوپۇس، 1474 مو تېرىم يېرى بار. زىمنى ئېگىزدە بولۇپ، يېراقتىن قارىسا ناھايىتى گۈزەل كۆرۈنگەچكە 1984-يىلى «نۇرباغ» دەپ نام بېرىلگەن.

سايباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 22 كىلومېتىرجايدا. 41 ئائىلە، 170 نوپۇس، 1290 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت ساي بىلەن تۇتۇشۇپ تۇرغاچقا 1984-يىلى سايباغ دەپ نام بېرىلگەن.

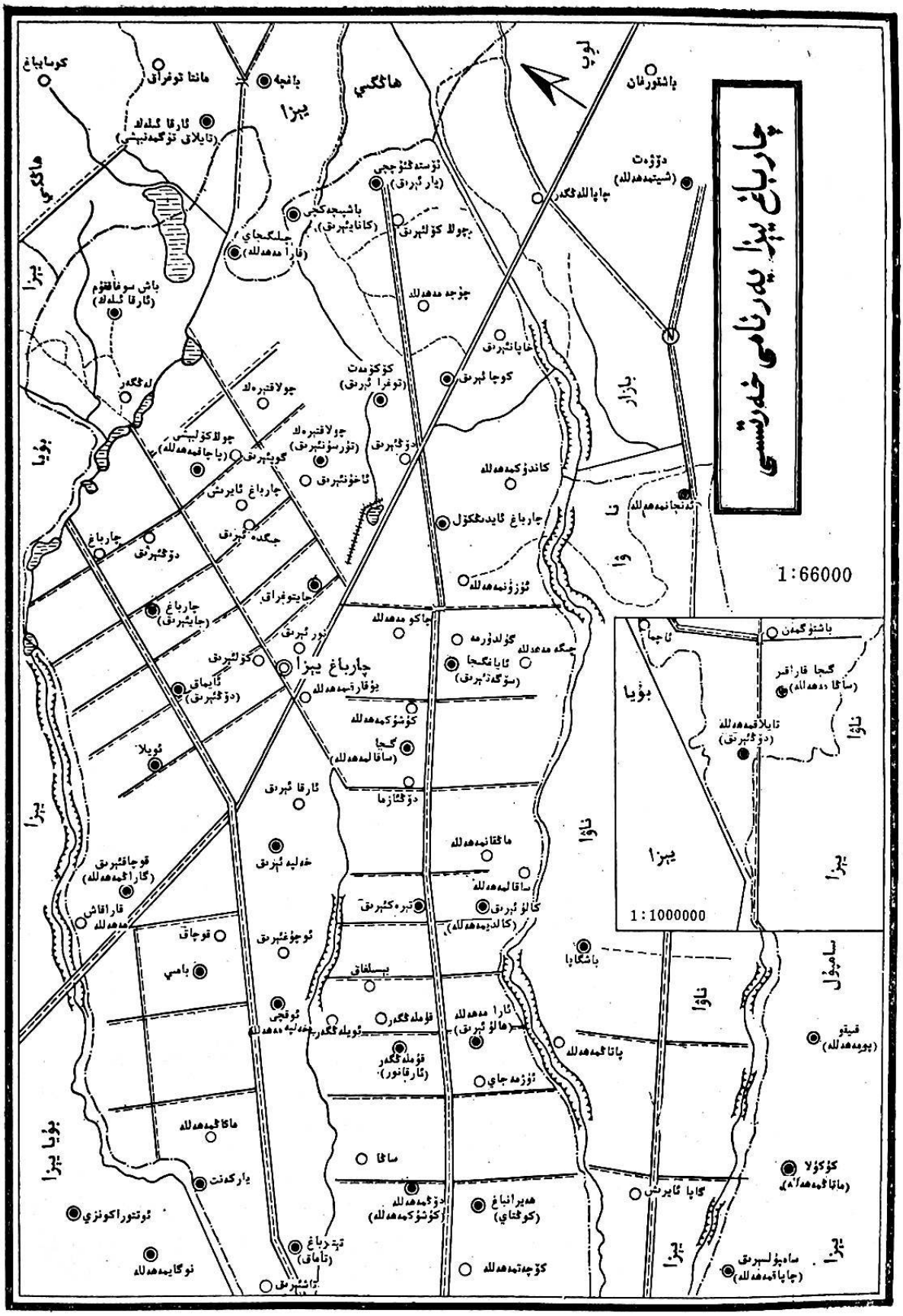
چارباغ پیزا یەرنامی خەرتسی
1:66000
1:1000000
چارباغ پیزا
پیزا
هاکمی
بۆیا
ناوا
بازار
لوبر
سامپول
کرمایاغ
مانتا توغراق
بانجه
پاشقورغان
ئارقا ئىلدا
(تايلاق توڭمەنبېشى)
ئۆزەت
(شىيتمەدەللە)
ئۆستەڭئوچېچى
(يار ئېرىق)
پاپاللەڭگەر
باشبېجەكچى
(كانايئېرىق)
جولا كۆلئېرىق
جىلگىجاي
(قارا مەدەللە)
چۆجە مەدەللە
باش سوغاقتوم
(ئارقا ئىلدا)
خاباتئېرىق
كۆكۆمەت
(توغرا ئېرىق)
كوچا ئېرىق
لەڭگەر
چولاقتېرەك
جولاكۆلبېشى
(باجامەدەللە)
جولاقتېرەك
(تۆرسۈنئېرىق)
ئۆگئېرىق
كاندۆكمەدەللە
گۆيئېرىق
ئاخۇنئېرىق
چارباغ ئايدىڭكۆل
ئۆزۈنمەدەللە
چارباغ ئايرىش
جىگدە ئېرىق
چارباغ
ئۆگئېرىق
جايتوغراق
چارباغ
(جايئېرىق)
جاكو مەدەللە
گۈلدۈرمە
جىگە مەدەللە
ئايانگجا
(سۇگدئېرىق)
نور ئېرىق
چارباغ پیزا
يۇقارقىمەدەللە
كۆشۈكمەدەللە
كۆلئېرىق
ئايماق
(ئۆگئېرىق)
گۇجا
(ساقالىمەدەللە)
ئويلا
ئارقا ئېرىق
ئۆگئازما
ماڭقانمەدەللە
قوجاقئېرىق
(گارامەدەللە)
خەلپە ئېرىق
ساقالىمەدەللە
قارا قاش
مەدەللە
تېرەكئېرىق
كالۇ ئېرىق
(كالدۆمەدەللە)
قوچاق
ئوجۇغئېرىق
باشگابا
بامسي
پىسلىقاق
ئوقچى
ئويلەڭگەر
خەلپەمەدەللە
قۇملەڭگەر
ئارا مەدەللە
(ھالۇ ئېرىق)
پاتاقمەدەللە
قىيتو
(يوپەمەدەللە)
قۇملەڭگەر
(ئارقانور)
ئۆزمە جاي
ماكاقمەدەللە
ساقا
كۆكۆلا
(ماتاقمەدەللە)
ھەيرانباغ
(كوڭتاي)
ئۆگئۆكمەدەللە
(كۆشۈكمەدەللە)
گاپا ئايرىش
يارگەنت
ئوتتوراكونزي
تېڭرىباغ
(تاماق)
نوگايمەدەللە
كۆچەتمەدەللە
ساەپۇلسېرىق
(چاپاقمەدەللە)
باشئوگمەن
ئاچا
گىجا قاراقىر
(ساقا مەدەللە)
تايلاقمەدەللە
(ئۆگئېرىق)

چارباغ يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

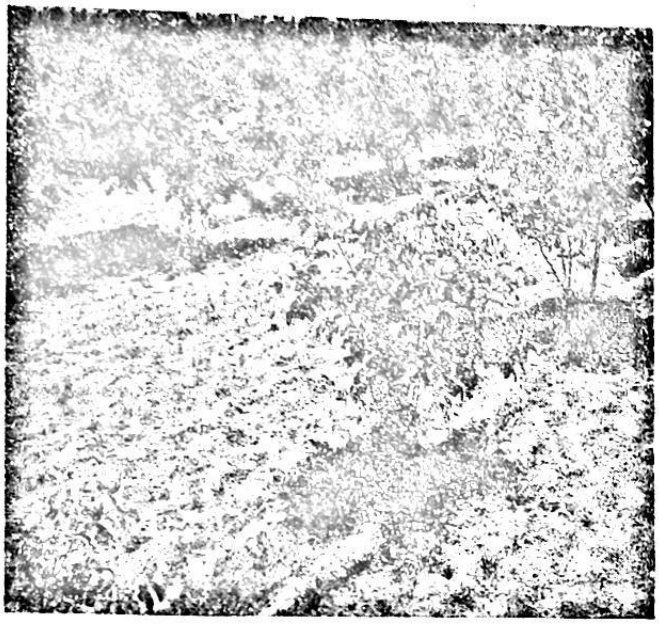

ياپ ـ يېشىل ياڭاقزارلىق.

چارباغ يېزىسى لوپ شەھەر ئىچىنىڭ غەربىدىكى 9 كىلومېتىر جايدا. غەربى بۇيا يېزىسى بىلەن قارا ئسۇ (ھاڭگي) ئۆستىكى ئارقىلىق چېگرىلىنىدۇ. شەرقى راخمانپۇر ئۆستىكى بىلەن چېگرىلىنىپ، لوپ بازىرى بىلەن تۇتۇشىدۇ. جەنۇب تەرىپى ناۋا يېزىسى بىلەن تۇتۇشىدۇ. شەرقى شىمال تەرەپ-تىن ھاڭگي يېزىسى بىلەن قوشنا، شىمال تەرىپى تەكلىماكان چۆلىگە تۇتۇشىدۇ. جەنۇبتىن شىمالغا ئۇزۇنلىقى تەخمىنەن 36 كىلومېتىر. شەرقتىن غەربكە كەڭلىگي تەخمىنەن 8 كىلومېتىر. ئومۇمى يەر كۆلىمى 288 كۋادرات كىلومېتىر، 32 كەنت كومىتېتى، 69 تەبىئى كەنت، 7128 ئائىلە، 26 مىڭ 591 نوپۇس بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇرلار 26 مىڭ 580 كىشى، خەنزۇ 11كىشى، يېزىلىق ھۆكۈمەت كۆلئېرىق كەنتىكە جايلاشقان. ماڭ ـ يا تاشيولى بۇ يېزىنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدىن توغرىسىغا كېسىپ ئۆتىدۇ.

«چارباغ» "تۆت چاسا باغ" دېگەن مەنىدە بولۇپ، كۆچمە مەنىسى چوڭباغ. بۇنىڭدىن 350 يىل بۇرۇن بۇ يەرگە مولا ئىسلام، مولا سەيۋار، مولا دولان، ھاۋازغۇجا دېگەن تۆت كىشى تۆت جايدا ئايرىم ـ ئايرىم ئۆي ـ ماكان تۇتقان. كېيىن تۆت ئەتراپنى تۇتاشتۇرۇپ، چوڭ باغ ھاسىل قىلغان. ۋە چارباغ دەپ ئاتالغان دېگەن رىۋايەت بار. «چار» پارسچە «تۆت» دېگەن

مەنسىدە بولۇپ، «چارباغ» ئۇزاق مۇددەت قوللۇنۇش جەريانىدا «چاۋاغ»قا ئۆزگۈرۈپ كەتكەن. لېكىن چارباغنىڭ تارىخى توغرىسىدا ھېچ قانداق يازما خاتىرىلەر تېپىلمىدى.

«چارباغ»نىڭ «دۇشەنبە بازار» دېگەن نامىمۇ بار. بۇرۇن ھەر ھەپتىنىڭ دۇشەنبە كۈنى بازار قىزىغانلىقتىن شۇنداق ئاتالغان ۋە ئۇزاق مودداتتىن بۇيان دۇشەنبە بازار دەپ ئاتاپ ئادەتلىنىپ قالغان.

ناھىيە قۇرۇلغىچە چارباغ كېرىيە ناھىيىسىگە قاراشلىق ئىدى. ناھىيە قۇرۇلغان چاغدا 23 كەنت بىلەن بىرگە لوپ ناھىيىسىگە ئايرىلدى ۋە سامپۇل مىڭنىڭ تەۋەلىكىدە بولدى. 1934 - يىلى چارباغ پۈتۈن ناھىيىدىكى ئالتە رايوننىڭ بىرى بولغان شىشاڭ (غەربىي يېزا) 4 - رايون بولدى ۋە ئۇنىڭغا ئالتە كەنت تەۋە قىلىندى. 1938 - يىلى شىشاڭ (غەربىي يېزا) 3 - رايونغا ئۆزگەرتىلدى. 1942 - يىلى پۈتۈن ناھىيە سەككىز رايونغا ئايرىلغاندا چارباغ 5 - رايونغا ئۆزگەرتىلدى. ئۇنىڭغا 19 كەنت تەۋە بولدى. 1944 - يىلى پۈتۈن ناھىيىدە بوجاڭ - جاجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا چارباغ شىيشىڭ (غەربىي ئاۋات)، رېن يې (ئىشىنىش)، مىن فىڭ (خەلقنى بېيتىش) دېگەن ئۇچ يېزىغا ئايرىلدى. 1947 - يىلى گىجا، چالمىي، بامىي، جىمىي قاتارلىق يېزىلارغا ئايرىلدى. 1948 - يىلى 12 - ئايدا پۈتۈن ناھىيە تۆت بازار بەش چوڭ يېزىغا ئايرىلغاندا، چارباغ ئۇنىڭ ئىچىدىكى بىر يېزا ئىدى.

1950 - يىلى 4 - ئايدا ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن چارباغ 4 - رايونغا ئايرىلغان. ئۇنىڭغا ئالتە يېزا 53 كەنت تەۋە بولغان ۋە يېزىلىق ھۆكۈمەت قۇرۇلغان. 1958 - يىلى 11 - ئايدا چارباغدا نۇرلۇق، قەھرىمان دېگەن 2 كومۇنا قۇرۇلدى. 1959 - يىلى 2 - ئايدا 2 كومۇنا بىرلەشتۈرۈلۈپ ئۈچقۇن خەلق كومۇناسى قۇرۇلدى ۋە كومۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى تەسىس قىلىندى. تۆۋەندە بەش باشقۇرۇش رايون، بىر دېھقانچىلىق مەيدان 39 دادۇي قۇرۇلدى. 1968 - يىلى ئۈچقۇن كومۇنا ئىنقلابىي كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى. 1979 - يىلى چارباغ (توپلامغا "چاۋاغ" دەپ يېزىلغان) كومۇناغا ئۆزگەرتىلدى. 1984 - يىلى 12 - ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كومۇنا ئايرىلىپ، ئاپتونوم رايونغا يولىلاپ تەسىتقىلىتىش ئارقىلىق «چاۋاغ» دېگەن نام «چارباغ»قا ئۆزگەرتىلدى ۋە چارباغ يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى.

چارباغ يېزا تاغ ئالدىدىكى كەلكۈن لاتقا تۈزلەڭلىككە كىرىدۇ. زېمىنى تەكشى. جەنۇبتىن شىمالغا قىيپاشراق كېلىدۇ. دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىگى 1370 مېتىر. شەرقىي شىمال ۋە شىمال تەرىپىدىكى قىسمەن قۇملۇق بەلباغلارنى ھىساپقا ئالمىغاندا ئومۇمەن بوستان تېرىلغۇ يەر ھىساپلىنىدۇ. ھاۋا كىلىماتى قۇرغاق، شامال كۆپ چىقىدۇ. تېپىك چوڭ قۇرۇقلۇق خاراكتېرىدىكى ھاۋا كىلىماتىغا ياتىدۇ. ئەتىيازدا بۇران كۆپ چىقىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا 11.5°C، 7 - ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا 24.5°C، 1 - ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن تېمپېراتورا نۆلدىن تۆۋەن 6°C -، يىللىق ھۆل يېغىن مىقدارى 32 مىللىمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن. قۇم تۇپراق، 66 مىڭ 966 مو تېرىلغۇ يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. قوغۇن - تاۋۇز كۆپ تېرىلىدۇ. 1985 - يىلى ئاشلىقنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 27 مىليۇن 259 مىڭ 544 جىڭ،

ئوتتۇرىچە مو مەھسۇلاتى 680 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 1026 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 510 مىڭ جىڭ، پىلە 25 مىڭ 451 جىڭ، قوتاندىكى چارۋا 48 مىڭ 727 تويۇق.

چارباغ يېزىسى لوپ ناھىيىسىدىكى يەل-يېمىش ئىشلەپچىقىرىش بازىلىرىنىڭ بىرى، ھەر يىلى ئوتتۇرا ھىساب بىلەن تەخمىنەن 3 مىليۇن 500 مىڭ جىڭ (شەخسىلەرنىڭمۇ شۇنىڭ ئىچىدە) ھەرخىل يەل-يېمىش ئىشلەپچىقىرىلىدۇ. لوپ ناھىيىسىدىكى ئەڭ چوڭ ياڭاقزارلىق مۇشۇ يېزىدا. 1977-يىلى يەنە كىشمىش ئۈزۈم يېتىشتۇرۇشكە باشلىدى. 1985-يىلغىچە 1500 مو تال كۆچىتى يېتىشتۇرۇلدى. بۇلار مۇشۇ يېزىدا كېڭىيتىپ ئۆستۈرۈشكە يېتىپلا قالماي سىرتقا قارىتا زور مىقداردا تال كۆچىتى تەمىنلەيدۇ.

يېزا باشقۇرغان كارخانىلاردىن بىر سۇ ئېلېكتىر ستانسىسى بولۇپ، توك چىقىرىش مىقدارى 300 كىلوۋات، بۇ ستانسا ئۆز تەۋەسىدىكى يېزىلارنى ۋە پىششىقلاپ ئىشلەش كارخانىسىنى توك بىلەن تەمىنلەيدۇ. ئۇندىن باشقا يەنە خۇمدانچىلىق، گىلەمچىلىك، بىناكارلىق قاتارلىق كارخانىلار بار. ھازىر بەش ماشىنا، 103 ھەرخىل تراكتور، 35 ھەرخىل پىششىقلاش ماشىنىلىرى بار.

بىرنەچچە يىلدىن بۇيان يېزا ئاساسى قۇرۇلۇشنىڭ تەرەققىياتى ناھايىتى تېز بولماقتا. ھازىر 147 ھەرخىل ئېغىر-ئۆسىتەك، 529 يول، 320 پارچە سالا ئېتىز ياسىلىپ، ئورمان بەلباغ، ئېغىر-ئۆسىتەك بىرگەۋدە قىلىنغان ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ۋەزىيىتى شەكىللەندى. مەدەنىي-ماۋارىپ، سەھىيە ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ، يېزىدا بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، 32 باشلانغۇچ مەكتەپ قۇرۇلدى. 2473 نەپەر ئوقۇتقۇچى، ئوقۇغۇچى بار. بىر يېزىلىق دوختۇرخانا، 38 كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش پونكىتى بار. ئۇندىن باشقا يەنە مەدەنىيەت پونكىتى، رادىئو ئۇزىلى، كىنوخانا، مالدوختۇرلۇق پونكىتى، ئاشلىق پونكىتى، پوچتا تېلېگىراف، بانكا قاتارلىق ئورۇنلار بار. تەمىنات سودا تورلىرى پۈتۈن يېزىغا تارالغان. ھازىر ئەقتىسات گۈللەنگەن، ئېلىم-سېتىم ئاۋاتلاشقان ياخشى ۋەزىيەت مەيدانغا كەلدى.

ئۆلچەملىك ناملار

چارباغ يېزىسى

چارباغ يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالغا قارالسۇن.

كۆلئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. 53 ئائىلە، 106 نوپۇس، 364 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە بىر كۆل بولۇپ، پۈتۈن كەنت دېھقانلىرىنىڭ سۇ ئىچىش مەسىلىسىنى ھەل قىلغان ۋە كۆلئېرىق نامى بىلەن ئاتالغان. چارباغ يېزىلىق پارتىيە ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپى كارخانا، مەدەنى مائارىپ، سەھىيە ئورۇنلىرى مۇشۇ كەنتتە بولۇپ، بۇ چارباغ يېزىسىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى ھىسابلىنىدۇ.

جايتوغراق كەنت كومىتېتى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئى كەنت، 288 ئائىلە، 1073 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2116 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇزۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958-يىلى ئۇچقۇن كومىۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 1-دادۇي بولغان. 1979-يىلى چاۋاغ كومىۇنا جاي توغراق دادۇي دەپ ئاتالغان 1984-يىلى چارباغ يېزا جايتوغراق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

جايتوغراق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا. 117 ئائىلە، 436 نوپۇس، 652 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەر ناھايىتى زور توغراقلىق بولغاچقا جايتوغراق دەپ نام ئالغان.

يۇقارقىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. 50 ئائىلە، 130 نوپۇس، 400 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر كەنتنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقانلىقتىن يۇقارقى مەھەللە دەپ نام ئالغان.

نورئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. 29 ئائىلە، 106 نوپۇس، 230 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى نور ئارقىلىق سۇ ئۆتكۈزۈلگەن ئېرىق نامى

بىلەن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

جىگدەئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.7 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 308 نوپۇس، 462 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە ئىككى قېشىغا خاس جىگدە تىكىلگەن بىر ئېرىق بولۇپ، جىگدەئېرىق دەپ نام ئالغان. كەنت بولغاندىن كېيىن جىگدەئېرىق نامىنى ساقلاپ كەلگەن.

چوڭ كۆلبېشى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پاچاقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. ئۇچ تەبىئىي كەنت، 328 ئائىلە، 1136 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2988 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇ كەنتتە 300 يىل ئىلگىرى بىر مەسچىت بولۇپ، مەسچىت يېنىغا بىر چوڭ كۆل كولانغان. شۇنىڭ بىلەن چوڭ كولبېشى دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومىمۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومىمۇنا چوڭ كۆلبېشى دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى چارباغ يېزا چوڭ كۆلبېشى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پاچاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. 67 ئائىلە، 250 نوپۇس، 624 مو تېرىم يېرى بار. پاچاق لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

گوپئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، 137 ئائىلە، 410 نوپۇس، 1160 مو تېرىم يېرى بار. گوپ لەقەملىكلەر نامىدا كولانغان ئېرىق بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

چارباغ ئايرىش

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 239 نوپۇس، 569 مو تېرىم يېرى بار. چارباغ ئۆستىگى مۇشۇ يەردە ئىككى تارماققا ئايرىلغاچقا چارباغ ئايرىش دەپ نام ئالغان.

چارباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى جايئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. ئىككى تەبىئىي كەنت، 214 ئائىلە، 541 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2209 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئاددى تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت

نامی بىلەن ئاتالغان.
1958-يىلى ئۇچقۇن كومىتىنا 1-باشقۇرۇش رايون 3-دادۇي بولغان. 1979-يىلى چاۋاغ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى چارباغ يېزىغا تەۋە چارباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

جايئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 54 ئائىلە، 270 نوپۇس، 406 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئېرىقى دەسلەپتە ناھايىتى چوڭ ئېلىنغاچقا جايئېرىق دەپ نام ئالغان.

چارباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 63 ئائىلە، 236 نوپۇس، 510 مو تېرىم يېرى بار. (مەنىسى ھەقىقىدە چارباغ يېزىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى ماتېرىيالغا قارالسۇن.)

ئايماق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. بىر تەبىئىي كەنت، 229 ئائىلە، 830 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1763 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. «ئايماق» دېگەن قانداش سېستېمىسىدىكى ئۇرۇق توققانلار بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇرغانلارغا قارىتىلغان. بۇ كەنت كىشىلىرى قەدىمدىن تارتىپ ئۇرۇق تۇققان بولغاچقا بىر ئايماق بولۇپ ئولتۇراقلاشقان. شۇڭا ئايماق دەپ نام ئالغان.

1958-يىلى ئۇچقۇن كومىتىنا 1-باشقۇرۇش رايون 4-دادۇي بولغان. 1979-يىلى چاۋاغ كومىتىنا ئايماق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى چارباغ يېزا ئايماق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۆڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. 63 ئائىلە، 258 نوپۇس، 378 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرنىڭ سۇغۇرۇش ئېرىقى دۆڭگە جايلاشقانلىقتىن دۆڭئېرىق دەپ ئاتالغان. كەنت بولغاندىن كېيىن دۆڭئېرىق نامى ساقلىنىپ قالغان.

ئويلا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئويلا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.7 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى چوڭقۇر، بىر تەبىئىي كەنت، 234 ئائىلە، 893 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2133 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى ئۇچقۇن كومىتىنا 1-باشقۇرۇش رايون 5-دادۇي بولغان. 1979-يىلى چاۋاغ

كومىۇنا ئويلا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى چارباغ يېزا ئويلا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئويلا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى 1.7 كىلومېتىر جايدا. 234 ئائىلە، 898 نوپۇس، 2133 مو تېرىم يېرى بار. «ئويلا» ئەسلى چوڭقۇر يارلىقا جايلاشقان كەنت بولۇپ، ئوي يار دېگەندىن ئۆزگەرگەن.

باش سوغاققۇم كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئارقائىلەكتە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنىدا قۇم دۆڭلىرى بار. ئىككى تەبىئىي كەنت، 119 ئائىلە، 413 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 690 مو تېرىم يەر، 2000 مو ياياق بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. ناھىيە بويىچە 500 مو كۆلەمدىكى زور ياڭاقزارلىق مۇشۇ كەنتتە. 1 باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇيەر بۇرۇندىن تارتىپ ئۇزۇن كەتكەن قۇم دۆڭلىرىدىن تەركىپ تاپقان بولۇپ، دائىم سوغۇق شامال چىقىپ تۇرغاچقا سوغاققۇم دەپ ئاتىغان. 1960-يىلى ئادەم يۆتكەپ كەنت قىلغاندىن كېيىنمۇ سوغاققۇم نامى بىلەن ئاتالغان. بۇ يەر پۇتۇن سوغاققۇم كەنتنىڭ باش تەرىپى بولغاچقا باش سوغاققۇم دەپ ئاتالغان.

1960-يىلى ئۇچقۇن كومىۇنانىڭ بوز يېرى ئىدى. 1979-يىلى چاۋاغ كومىۇنا باش سوغاققۇم دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984-يىلى باش سوغاققۇم كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئارقا ئۆلەك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. 35 ئائىلە، 215 نوپۇس 350 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ھاڭگي ئۆستىڭىنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى ساقىندى سۇ يىغىلىپ قالىدىغان جاي بولغاچقا ئارقا ئۆلەك دەپ ئاتالغان. كەنت بولغاندىن كېيىنمۇ ئارقا ئۆلەك نامى ساقلىنىپ كەلگەن.

لەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. 24 ئائىلە، 135 نوپۇس، 340 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر بۇرۇن چىغىر يول بويىدىكى كىچىك لەڭگەر ئىدى. شۇڭا لەڭگەر نامى كەنت نامىغا ئايلانغان.

خەلىپەئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خەلىپەئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 216 ئائىلە، 750 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1659 مو تېرىم يېرى بار، 350 مو ياياق بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پەلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومىتېتى 2 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا خەلىپە ئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى خەلىپە ئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خەلىپەئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. 96 ئائىلە، 334 نوپۇس، 802 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە بۇرۇن خەلىپە نامىدا بىر ئېرىق كولانغانلىقتىن خەلىپە ئېرىق دەپ نام ئالغان ۋە ئۇ كەنت نامىغا ئايلانغان.

ئارقائېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 63 ئائىلە، 209 نوپۇس، 409 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرنىڭ ئېرىقى ئەسلىدە چوڭ ئۆستەڭنىڭ ئارقا تەرىپىدىن ئېلىنغانلىقتىن ئارقا ئېرىق دەپ نام ئالغان.

قوچاقئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى گاراڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 284 ئائىلە، 766 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغوللىنىدۇ. تاشيول-لىرى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. رېۋايەت قىلىنىشىچە بۇ كەنتنىڭ دېھقانلىرى بۇرۇن مۇشۇ يەردىن بىر ئېرىق ئالغان بولۇپ، ئېرىق ھەم كىچىك، ھەم تار بولغانلىقتىن ئىشلىتەلمەي قوچاقلا ئوخشاش كىچىك ئېرىق دەپ تەمسىل قىلىشقان. شۇنىڭ بىلەن قوچاقئېرىق دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومىتېتى 2 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا قوچاق ئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى قوچاقئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

گاراڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 46 ئائىلە، 174 نوپۇس، 293 مو تېرىم يېرى بار. گاراڭ لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

قاراقاش مەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 33 ئائىلە، 151 نوپۇس، 226 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە ئەڭ بۇرۇن قاراقاشتىن كەلگەن بىر ئادەم ماكان تۇتۇپ، كەنت بولغاچقا قاراقاش مەھەللە دەپ نام ئالغان.

باممي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى باممي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 195 ئائىلە، 693 نوپۇسى بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1853 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومىمۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۇي بولغان. 1978 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا بامي دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى بامي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بامي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 222 نوپۇس، 525 مو تېرىم يېرى بار. رېئايەت قىلىنىشچە بۇرۇن بۇ يەردە بۇددا دىن بۇتخانىسى ياسىلىپ سەككىز باشلىق بۇت قويۇلغان. شۇڭا خەنزۇچە بامياۋ دەپ ئاتالغان. كېيىن بامي بولۇپ ئۆزگەرگەن، ددىيلىدۇ. ئەمما تارىخى مەنبەلەردە ھىچقانداق يازما ئاساس تېپىلمىدى.

ئوقچى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خەلىپەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 198 ئائىلە، 888 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1994 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قۇشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

«ئوقچى» ئوقيا ياسىغۇچى دېگەن مەنىدە، رېۋايەت قىلىنىشچە قەدىمكى زاماندا مۇشۇ كەنتتە ئوقيا ياسىغۇچىلار ياشىغانلىقتىن ئوقچى دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومىمۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا ئوقچى دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئوقچى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خەلىپەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 167 نوپۇس، 471 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئىسلام دىنىدىكى موتۇھر زاتلاردىن مەلۇم بىر خەلىپە نام چىقارغان مەھەللە بولغاچقا خەلىپەمەھەللە دەپ نام ئالغان.

يارلىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.1 كىلومېتىرجايدا. 35 ئائىلە، 117 نوپۇس، 449 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر كەنت بولۇشتىن ئىلگىرى كەلكۈن سۇ يار پىچپ كەتكەن چوڭقۇر يارلىق ئىدى. شۇڭا يارلىق دەپ نام ئالغان. كەنت بولغاندىن كېيىن يەنە ئەسلى نامى ساقلاپ قېلىنغان.

ئوچۇقئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3.2 كىلومېتىرجايدا. 119 ئائىلە، 376 نوپۇس، 1074 مو تېرىم يېرى بار. بۇيەزنىڭ ئېرىقى كەڭ، ئازادە ئېلىنغاچقا ئوچۇق ئېرىق دەپ نام ئالغان.

يارکەنت كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى يارکەنتتە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.9 كىلومېترجايدا.

زىمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 235 ئائىلە، 823 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2532مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، مايلىقدان. قوشۇمچە پىلە قۇرتى بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى هەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومىتېتى 2 ـ باشقارمىسى رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا ياركەنت دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ياركەنت كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ياركەنت

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 5.9 كىلومېتىرجايدا. 69 ئائىلە، 269 نوپۇس، 452 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر كەلكۈن سۇ يار پىچپ كەتكەن چوڭقۇر جايغا جايلاشقانلىقتىن ياركەنت دەپ نام ئالغان.

ماتاڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 5.3 كىلومېتىرجايدا. 33 ئائىلە، 112 نوپۇس، 315مو تېرىم يېرى بار. بۇكەنتىكى ئادەملەر بۇرۇندىن تارتىپ ئۇزۇم شىرنىسىدە ياڭاق، كەندىر مېغىزىنى ئارىلاشتۇرۇپ «ماتاڭ»ياساپ سېتىش كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. شۇڭا ماتاڭمەھەللە دەپ نام ئالغان. (ماتاڭ ـ خەنزۇچە سۆز)

تاشئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 7 كىلومېتىر جايدا. 35 ئائىلە، 122 نوپۇس، 433 موتېرىم يېرى بار. بۇ يەرنىڭ زىمىنىدا تاش كۆپ بولۇپ، ئېرىقلىرىدا تاش كۆپ بولغانلىقتىن تاشئېرىق دەپ نام ئالغان.

تېتىرباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تاماقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 6.7 كىلومېتىرجايدا. زىمىنى ئېگىز ـ پەس. بىر تەبىئىي كەنت، 108 ئائىلە، 805 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2649 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى هەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇ يەر بۇرۇن دەريا ئېقىن ئورنى بولۇپ، كىشىلەر ئالتۇن، قاشتېشى كولىغان. كەنت بولۇپ يەرلىرى تېرىمغا ئايلانغاندىن كېيىن تېتىرباغ دەپ ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومىتېتى 2 ـ باشقارمىسى رايون 7 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا باغچا دادۇيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى تېتىرباغ دېگەن نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن. 1984 ـ يىلى تېتىرباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تاماقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 5.6 كىلومېتىرجايدا. 156 ئائىلە، 281 نوپۇس، 605 مو تېرىم يېرى بار. تاماق لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرىستىدۇ.

تايلاق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 10 كىلومېتىر جايدا.

زىمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 89 ئائىلە، 317 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1241 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

«تايلاق»دېگەن تۆگىنىڭ تايلىقى بولۇپ، بۇ يەردە لەقەمگە قارىتىلغان. كىشىلەرنىڭ لەقەمىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومىتا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا تايلاق مەھەللە دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى تايلاق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۆڭئېردق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 10 كىلومېتر جايدا. 35 ئائىلە، 94 نوپۇس، 433 مو تېرىم يېرى بار. دۆڭ جايىدىن ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

گەجا قاراقىر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ساڭامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 9 كىلومېتر جايدا. زىمىنى ئېگىز پەس، ئىككى تەبىئىي كەنت، 260 ئائىلە، 1007 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 3314 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

«گەجا»نىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس، قاراقىرنىڭ مەنىسى دەسلەپتە يەرئېچىش ئۇچۇن قاراقىر-سېلىنغان دېيىلىدۇ. نامىنىڭ كېلىپ چىقىشىمو ئېنىق ئەمەس.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومىتا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا گەجا قاراقىر دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى گەجا قاراقىر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ساڭامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 9 كىلومېتر جايدا. 59 ئائىلە، 110 نوپۇس، 595 مو تېرىم يېرى بار. «ساڭا»نىڭ قەدىمكى ئويغۇرتىلدا «يېرىم»دېگەن مەنىسى بار. بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقەمگە قارىتىلغان. ساڭا لەقەملىكلەر مەھەللىسنى كۆرسىتىدۇ.

كۆچەتمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 7.2 كىلومېتىرجايدا. 49 ئائىلە، 220 نوپۇس، 692 مو تېرىم يېرى بار. كۆچەت لەقەملىكلەر مەھەللىسنى كۆرسىتىدۇ.

دۆڭمەھەللە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كۇشۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 6.2 كىلومېتىرجايدا. زىمىنى ئېگىز ـ پەس، ئىككى تەبىئىي كەنت، 112 ئائىلە، 403 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 1433مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان،

پەلە ئۇزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللۇنۇدۇ. تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. زېمىنى ئويداڭ-چوڭقۇر بولۇپ، دۆڭگە جايلاشقان مەھەللە نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان.

1958-يىلى ئۇچقۇن كومۇنا 3-باشقۇرۇش رايون 3-دادۇي بولغان. 1978-يىلى چاۋاغ كومۇنا دۆڭمەھەللە دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى دۆڭمەھەللە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كۇشۇكمەھەللە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 6.2 كىلومېتىرجايدا. 29 ئائىلە، 112 نوپۇس، 385 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ كىشىلىرى دەسلەپتە كۇشۇك ياساش كەسپى بىلەن شۇغۇللۇنۇپ، كۇشۇك لەقەم قويۇلغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

ساڭا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. 27 ئائىلە، 110 نوپۇس، 359 مو تېرىم يېرى بار. «ساڭا»نىڭ قەدىمكى ئۇيغۇرتىلىدا «يېرىم» دېگەن مەنىسى بار. بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقمىگە قارىتىلغان بولۇپ، لەقەمدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

قۇملەڭگەر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى ئارقانور

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.6 كىلومېتىرجايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 228 ئائىلە، 788 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2447 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، يىلە ئۇزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولىي ھەرقايىسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇرۇن بۇيەردە سامپۇل بىلەن چارباغ ئوتتورىسىدىكى چوڭيول بولۇپ، يول بويىغا لەڭگەر سېلىنغان. يول بويى قۇملۇق بولغاچقا قۇم لەڭگەر دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى ئۇچقۇن كومۇنا 3-باشقۇرۇش رايون 4-دادۇي بولغان. 1979-يىلى چاۋاغ كومۇنا قۇملەڭگەر دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى قوملەڭگەركەنت كومىتېتىقۇرۇلغان.

ئارقانور

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تورۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4.6 كىلومېتىرجايدا. 45 ئائىلە، 200 نوپۇس، 424 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن قومىلەڭگەر كەنتىنىڭ ئارقا تەرىپىگە چوڭ نور قويۇپ ئېرىق ئېلىنغاچقا، ئارقا نور دەپ ئاتالغان.

قۇملەڭگەر

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.3 كىلومېتىر جايدا. 21 ئائىلە، 178 نوپۇس، 360 موتېرىم يېرى بار. «قۇملەڭگەر»كەنتىنىڭ چۈشەندۈرىشىگە قارالسۇن

بېسىلغاق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4 كىلومېتىرجايدا، 30

ئائىلە، 100 نوپۇس، 302 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە بېسىلغاق دەيدىغان ئوتچۆپ كۆپ ئۇنگەنلىكتىن شۇنداق نام ئالغان.

ئويلەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 148 نوپۇس، 384 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەرنىڭ زېمىنى چوڭقۇر بولۇپ، كىچىك لەڭگەر بارئىدى. شۇڭا ئويلەڭگەر دەپ نام ئالغان.

ئارامەھەللە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ھالۇئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 211 ئائىلە، 756 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1977 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇ يەر باشگىجا بىلەن ئاياغگىجىنىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشقاچقا ئارامەھەللە دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۇي بولغان، 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومىمۇنا ئارا مەھەللە دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئارامەھەللە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ھالۇئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تورۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.8 كىلومېتىر جايدا. 39 ئائىلە، 142 نوپۇس، 334 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە بىر ھاللىق كىشىنىڭ ھويلىسىدىن ئېرىق ئۆتكۈزۈلگەنلىكتىن ھالۇ (ھويلا) ئېرىق دەپ نام ئالغان.

ئۇزمەجاي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 5.2 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 180 نوپۇس، 396 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە بۇرۇن بىر پارچە ئۇزمىزارلىق ۋە ئۇنىڭ يېنىدا بىر چوڭ مازار ئورۇنلاشقاچقا ئۇزمەجاي دەپ ئاتالغان.

ھەيرانباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كوڭتايدا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.6 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 177 ئائىلە، 693 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2061مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇزمەچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولىسى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. ھەيران لەقەملىك كىشىلەر بۇرۇن بۇ يەردە بىر باغ ئەتكەن بولۇپ، شۇلارنىڭ نامىغا ھەيرانباغ دەپ ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومىمۇنا ھەرەمباغ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەرنامىلىرىنى تەكشۈرۈشتە «ھەيرانـ

باغ» دەپ تۇزىتىلگەن. 1984-يىلى چارباغ يېزا ھەيرانباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كوكتاي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 6.5 كىلومېتىر جايدا. 30 ئائىلە، 98 نوپۇس، 300 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇيەرگە كەلكۈن سۇ كېلىپ، سۇ چېقىۋەتكەن جاي بولغانلىقتىن كوكتاي دەپ ئاتالغان.

باشتۇگمەن

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 8 كىلومېتىر جايدا. 23 ئائىلە، 110 نوپۇس، 330 مو تېرىم يېرى بار. تۇگمەن گىجا ئۆستىنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشتۇ رۇلغانلىقتىن باشتۇگمەن دەپ ئاتالغان ۋە كەنت نامىغا ئايلانغان.

تېرەكئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تېرەكئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 232 ئائىلە، 827 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2083 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى ئۇچقۇن كومۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 1-دادۇي بولغان. 1979-يىلى چاۋاغ كومۇنا تېرەكئېرىق دادۇيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى تېرەكئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تېرەكئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا، 232 ئائىلە، 827 نوپۇس، 2983 مو تېرىم يېرى بار. بۇجايدا بۇرۇن بىر ئېرىق بولۇپ، ئېرىق قېشىغا كۆپلەپ تېرەكلەر ئۆستۈرۈلگەنلىكتىن تېرەكئېرىق دەپ ئاتالغان.

كالۇئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كالدىمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 173 ئائىلە، 562 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1286 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇيەرنىڭ ئېرىقى تۇگمەننىڭ كالۇسىدىن ئۆتكۈزۈلگەنلىگى ئۈچۈن كالو ئېرىق دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى ئۇچقۇن كومۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي بولغان. 1979-يىلى چاۋاغ كومۇنا كالۇ ئېرىق دادۇيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى كالۇ ئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كالدىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 200 نوپۇس، 431 مو تېرىم يېرى بار. كالدي لەقەملىك كىشىلەر جەم بولۇپ ئولتۇرغان،

شۇڭا كالدىمەھەللە دەپ نام ئالغان.

ماڭقانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۈرۈشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. 63 ئائىلە، 220 نوپۇس، 431 مو تېرىم يېرى بار. ماڭقانىنىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس.

گىجا كەنت كومىتېتى تۈرۈشلۇق ئورنى ساقالمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۈرۈشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 181 ئائىلە، 673 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1824 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇزۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومىۋنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومىۋنا گىجا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى كالۇ ئېرىق دادۇيىنىڭ بىر قىسمى بىلەن بىرلەشتۇرۇپ گىجا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان. «گىجا»نىڭ مەنىسى ئېنىق ئەمەس.

ساقالمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۈرۈشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. 42 ئائىلە، 172 نوپۇس، 362مو تېرىم يېرى بار. ساقال لەقەملىك كىشىلەر جەم بولۇپ بىر مەھەللە بولغانلىقتىن كۆرستىدۇ.

چىگەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۈرۈشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 46 ئائىلە، 182 نوپۇس، 367 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن مۇشۇ يەردە كۆپلەپ چىگە تېرىلىدىغان بولغاچقا چىگەمەھەللە دەپ ئاتالغان.

دۆڭئازما

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۈرۈشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. 54 ئائىلە، 188 نوپۇس، 600 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردىكى ئۆستەڭ ئازمىسى ئېگىز جايغا ياسالغاچقا دۆڭئازما دەپ ئاتالغان.

كۆشۈكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۈرۈشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 39 ئائىلە، 145 نوپۇس، 495 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ كەنت ئادەملىرى كۆشۈك ياساپ سېتىش كەسپى بىلەن شۇغۇللانغۇچىلار، كۆشۈكمەھەللە دەپ ئاتىلىپ قالغان.

ئاياغگىجا كەنت كومىتېتى تۈرۈشلۇق ئورنى سۆگەتئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۈرۈشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىرجايدا. زىمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 199 ئائىلە، 685 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2276 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇزۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ يەر

پۇتۇن گىجا كەنتنىڭ ئايلاغ تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن ئايلاغگىجا دەپ ئاتالغان.
1958 ـ يىلى ئۈچقۇن كومىتېتى 4 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا ئايلاغگىجا دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى ئايلاغگىجا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سۆگەتئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 43 ئائىلە، 129 نوپۇس، 465 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردىكى ئېرىق بويىدا سۆگەت كۆپ ئۆستۈرۈلگەچكە سۆگەتئېرىق دەپ نام ئالغان.

گۆلدۇرمەئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىرجايدا. 40 ئائىلە، 120 نوپۇس، 475 مو تېرىم يېرى بار. گۆلدۇرمە ـ سۇنىڭ ئېقىش ئاۋازىغا ئوخشىتىپ ئېيتىلغان. بۇ يەرنىڭ ئېرىق سۇيى ناھايىتى تىز ئاققانلىقتىن گۆلدۇرمەئېرىق دەپ نام قويۇلغان.

ئۇزۇنمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.4 كىلومېتىرجايدا. 37 ئائىلە، 134 نوپۇس. 457 مو تېرىم يېرى بار. ئۇزۇن لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

چاكۇمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.4 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 118 نوپۇس، 433 مو تېرىم يېرى بار. چاكۇ لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

چارباغ ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چارباغ ئايدىڭكۆلدە.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 205 ئائىلە، 743 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2421 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ، چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۇتۇن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۈچقۇن كومىتېتى 4 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كوممۇنا ئايدىڭكۆل دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى چارباغ ئايدىڭكۆل دەپ ئاتالدى ۋە كەنت كومىتېتى قۇرۇلدى.

چارباغ ئايدىڭكۆل

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىرجايدا. 30 ئائىلە، 186 نوپۇس 413 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت ئىلگىرى بىر تەبىئىي كۆلمەكنىڭ ئورنى ئىدى. زېمىنى چوڭقۇر بولغاچقا يىل بويى سۇ توختاپ تۇراتتى، شۇڭا ئايدىڭكۆل دەپ نام ئالغان. سامپۇلدىكى ئايدىڭكۆل كەنت بىلەن پەرقلەندۈرۈش ئۈچۈن يېزانامى قوشۇپ ئاتالدى.

كاندۇكمەھەللە.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىرجايدا. 36

ئائىلە، 120 نوپۇس، 481 مو تېرىم يېرى بار. كاندۇك لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

چولاقتېرەك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تۇرسۇنئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىرجايدا. زېمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 143 ئائىلە، 547 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1417 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇزۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى بۇتۇن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومىۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومىۇنا چولاق تېرەك دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى چولاقتېرەك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تۇرسۇنئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىرجايدا. 46 ئائىلە، 194 نوپۇس، 486 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئېرىقنى دەسلەپ ياسىغاندا دائىم سۇ يار پىچپ كەتكەنلىكتىن يارپىچپ كېتىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن تۇرسۇن ئېرىق دەپ نام بېرىلگەن. كېيىن مەھەللە نامى بولۇپ قالغان.

ئاخۇنئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا. 48 ئائىلە، 167 نوپۇس، 396 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر بۇرۇن خوتەنىدىكى داڭلىق ئەرباپ سۇلايمان ئەلەمنىڭ ۋەخپە يېرى بولۇپ، شۇ كىشى نامىدا مەخسۇس ئېرىق كولانغاچقا ئاخۇن ئېرىق دەپ نام قويۇلغان.

چولاقتېرەك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.2 كىلومېتىرجايدا. 49 ئائىلە، 184 نوپۇس، 507 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن موشۇ كەنتتە بىر تۇپ چوڭ قاپاقتېرەك بولۇپ، ئۇنىڭ زور بىر پۇتىقى سۇنۇپ كەتكەنلىكتىن چولاقتېرەك دەپ نام ئالغان.

باشپىچەكچى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كانايئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 7 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 149 ئائىلە، 559 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1289 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇزۇمچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۇتۇن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ يەرنىڭ زېمىنى زەيلىك، قۇۋۇەتسىز بولۇپ، زىرائەت ياخشى ئۈنمىگەچكە پىچەكچى دەپ نام ئالغان. بۇ يەر پۇتۇن پىچەكچى كەنتنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن باشپىچەكچى دەپ ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومىۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومىۇنا باش پىچەكچى دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى باشپىچەكچى كەنت كومىتېتى

قۇرۇلغان.

كاناينۇبرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 7 كىلومېتىر جايدا. 52 ئائىلە، 185 نوپۇس، 422 مو تېرىم يېرى بار. كاناي لەقەملىكلەر كولىغان ئىرىق بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

ئۆستەڭئۇچى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى يارئىرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 5.8 كىلومېتىرجايدا. زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 229 ئائىلە، 940 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1397 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار، تاشيولى پۇتۇن كەنتكە تۇتىشىدۇ. بۇ كەنت جەمەي ئۆستىكىنىڭ ئاياغ ئۇچىدا بولغاچقا ئوستەڭئۇچى دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايۇن 5 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومۇنا ئۆستەڭ ئۇچى دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئۆستەڭئۇچى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

يارئىرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. 67 ئائىلە، 242 نوپۇس، 367 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن مۇشۇ يەردىكى يار ئېچىدىن ئىرىق يارئىرىق دەپ نام ئالغان.

چوڭقۇرئىرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 5.5 كىلومېتىرجايدا. 55 ئائىلە، 236 نوپۇس، 432 مو تېرىم يېرى بار. چوڭقۇرجايدىن ئىلىنغان ئىرىق نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان.

كۆكۆمەت كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى توغرائىرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 247 ئائىلە، 894 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2134 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۇتۇن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

"كۆكۆمەت" موڭغۇلچە كۆكمۆت دېگەن سۆزدىن ئۆزگەرگەن بولۇپ، كۆپ ـ كۆك يېشىلزارلىق، دەل ـ دەرەخلىك يەر دېگەن مەنىدە. بۇ يەردە قەدىمدىن تارتىپ تەبىئىي توغراق كۆپ ئۆسىدۇ. شۇڭا كۆكۆمەت دەپ ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ئۇچقۇن كومۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومۇنا كۆكۆمەت دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى كۆكۆمەت كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تۇغرائېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 3.4 كىلومېتىر جايىدا. 57 ئائىلە، 179 نوپۇس، 386 مو تېرىم يېرى بار. يەر تۈزىلىشىگە ئاساسەن توغرا كىسىپ ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان.

دۆڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايىدا. 56 ئائىلە، 219 نوپۇس، 440 مو تېرىم يېرى بار. دۆڭ جايدىن ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن دۆڭئېرىق دەپ نام قويۇلغان. كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

چۈجەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 4.6 كىلومېتىر جايىدا. 35 ئائىلە، 116 نوپۇس، 360 مو تېرىم يېرى بار. چۈجە لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

كوچائېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كوچا ئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 221 ئائىلە، 785 نوپۇس بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان، پەلە ئۆزىمچىلىك بىلەن شوغوللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى پۈتۈن كەنتكە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. 1958 ـ يىلى ئۈچقۇن كومۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 7 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومۇنا كوچائېرىق دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى كوچائېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كوچائېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايىدا. 49 ئائىلە، 185 نوپۇس، 476 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە ئادەملەر بىر كوچا بولۇپ زىچ ئولتۇراقلاشقان ۋە كوچىغا سۇ بارىدىغان ئېرىق نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان.

تاپاڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 4.7 كىلومېتىر جايدا. بۇ كەنتنىڭ زېمىنى پەس، زەي تۇپراق كۆپ، 49 ئائىلە، 169 نوپۇس، 420 مو تېرىم يېرى بار. تاپان لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ئاتەشدۆڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاتەشدۆڭدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 26.7 كىلومېتىر جايدا. قۇملۇق تۈزلەڭلىك، شىمالى تەكلىماكان چۆلىگە تۇتىشىدۇ. قۇم تۇپراق، بوران كۆپ چىقىدۇ. ھاۋاسى قۇرغاق. بىر تەبىئىي كەنت، 56 ئائىلە، 320 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 795 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا. قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى دول يېزا يولى ئارقىلىق ناھىيە شەھىرىگە تۇتىشىدۇ.

1959 ـ يىلى ئادەم يۆتكەپ ئەكىرىپ بوز يەر ئاچقاندا ئۇچقۇن كومۇنا باشقۇرغان بوز يەر دېھقانچىلىق مەيدان دەپ ئاتالغان. 1960 ـ يىلى ئۇچقۇن كومۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 1 ـ دادۇي دەپ ئايرىلغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومۇنا ئاتەشدۆڭ دادۇيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئاتەشدۆڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاتەشدۆڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 26.7 كىلومېتىر جايدا. 56 ئائىلە، 320 نوپۇس، 795 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ئەسلى يۇلغۇنلۇق، توغراقلىق چۆل بولۇپ، كەنتتىكى كىشىلەر بۇ يەرگە ئوتۇن ئېلىپ چىقىش ئۈچۈن كىرگەندە ھاۋانىڭ تازا قىزىپ كەتكەن پەيتىلىرىدە ئىسلاپ كەتكەن، شۇنىڭ بىلەن ئاتەشدۆڭ دەپ ئاتىغان. كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

يېڭىئاۋات كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى يېڭىئاۋاتتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 28 كىلومېتىر جايدا. شىمالى تەكلىماكان چۆلىگە تۇتىشىدۇ. قۇم بۇران كۆپ چىقىدۇ. ھاۋاسى قۇرغاق، ئىسسىق، بىر تەبىئى كەنت، 62 ئائىلە، 307 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 654 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە پاختا، مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. بۇ يېڭى ئاچقان بوز يەر بولغاچقا يېڭىئاۋات دەپ نام قويۇلغان.

1959 ـ يىلى بوز يەر ئېچىپ، 1960 ـ يىلى ئۇچقۇن كومۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 2 ـ دادۇيگە ئايرىلغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومۇنا يېڭىئاۋات دادۇيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى يېڭىئاۋات كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سەگۈلۈك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى سىكىلەكمازاردا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 29 كىلومېتىر جايدا. شىمالى تەكلىماكان چۆلىگە تۇتىشىدۇ. قۇم تۇپراق، بىر تەبىئىي كەنت، 52 ئائىلە، 142 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 303 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە پاختا، مايلىقدان تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. دول يېزىلىرى ئارقىلىق ناھىيىگە بارىدىغان ئاددى تاشيولى بار.

1959 ـ يىلى بوز يەر ئېچىپ، 1960 ـ يىلى ئۇچقۇن كومۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 3 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ كومۇنا سەگۈلۈك دادۇيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى سەگۈلۈك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سىكىلەكمازار

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 29.5 كىلومېتىر جايدا. 52 ئائىلە، 142 نوپۇس. 303 مو تېرىم يېرى بار. سىكىلەك مازار دېگەن سۆز ئەسلى سەگۈلۈك مازاردىن ئۆزگەرگەن، ئەسلى بۇ يەر چۆل بولۇپ، بوندىن 60 يىل ئىلگىرى پازىل ھاجىم دېگەن كىشى سەگۈتېرەك جىرىمى سېلىپ كۆكەرتكەنلىكتىن سەگۈلۈك دەپ ئاتالغان ۋە مازار شە-

كىللىنىپ، سەگۈلۈك مازار بولغان. كېيىن سىكىلەك مازارغا ئۆزگىرىپ كەتكەن.

گۈلباغ كەنت كومىتېتى

تۇرۇشلۇق‌تۇرنى گۈلباغدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالدىكى 25.5 كىلومېتىر جايدا. قۇملۇق. بىر تەبىئى كەنت، 63 ئائىلە، 250 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 540 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي قوناق، قوشۇمچە مايلىقدان، پاختا تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ.

1959 ـ يىلى بوز يەر ئېچىپ، 1960 ـ يىلى ئۇچقۇن كوممۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 4 ـ دادۇيگە ئايرىلغان. 1979 ـ يىلى چاۋاغ دېھقانچىلىق مەيدان 4 ـ دادۇي دېيىلگەن. 1984 ـ يىلى بۇ يەرنىڭ تەبىئي گۈزەللىكىگە ئاساسەن يېڭىدىن گۈلباغ دەپ نام بېرىپ، گۈلباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

جەمەي

يەرپارچىسى

ئورنى چارباغ يېزا تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدە بولۇپ، چولاقتېرەك، كۆلئېرىق، پىچەكچى، ئۆستەڭئۈچچى قاتارلىق كەنتلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. 14 تەبىئي كەنت، 1260 ئائىلە، 4690 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، تېرىم يېرى 8375مو. جەمەينىڭ مەناسى ۋە نامىنىڭ كېلىپ چىقىشى ئېنىق ئەمەس.

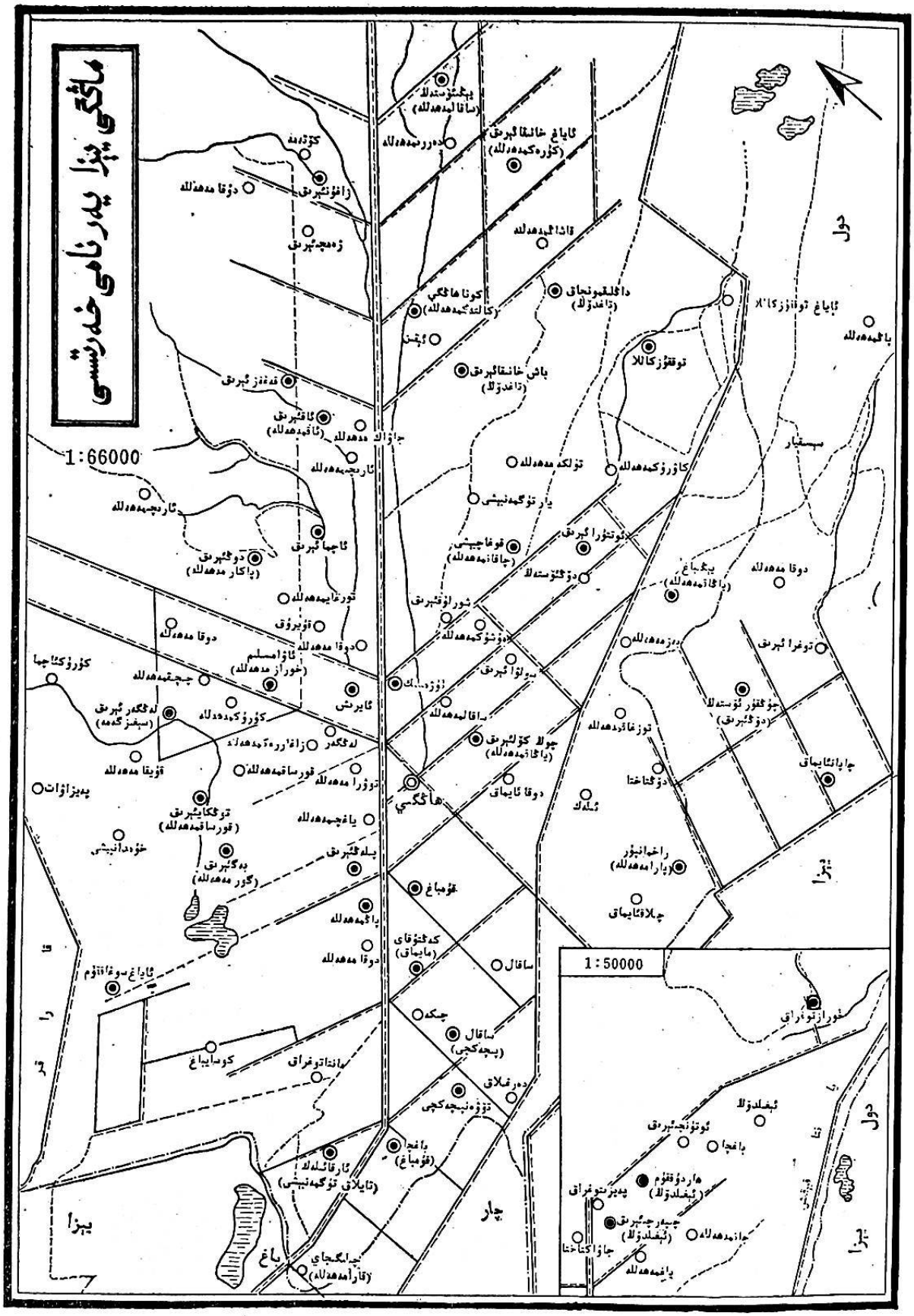
ماڭگى يېزا پەرنامى خەرىتسى
1:66000
1:50000
ھاڭگى
يېزا
دول
چار
ياغ

هاڭگىي يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

ئېتىز ئىھاتە ئورمىنى.

هاڭگىي يېزىسى لوپ ناهىيە شەھەر ئىچىنىڭ شىمالىدىكى 7 كىلومېتىر جايغا جايلاشقان. شەرقتە دول يېزىسى بىلەن قوشنا، جەنۇبى راخمانپوُر ئۆستىكى بىلەن چېگرىلىنىدۇ. غەربى چارباغ يېزىسى بىلەن، شىمالى تەكلىماكان چۆلى بىلەن تۇتىشىدۇ. جەنۇپتىن شىمالغا ئۇزونلىقى 16 كىلومېتىر، شەرقتىن غەربكە كەڭلىكى تەخمىنەن 7 كىلومېتىر، ئومۇمىي كۆلىمى 112 كۋادرات كىلومېتىر، 36 كەنت كومىتېت، 89 تەبىئىي كەنت، 6781 ئائىلە، 26 مىڭ 751 نوپۇس بار. ھەممىسى ئۇيغۇر. يېزىلىق ھۆكۈمەتتىن ناهىيىگىچە بولغان تاشيولغا ماي ياتقۇزۇلغان. يېزىلىق ھۆكۈمەتنىڭ تۇرۇشلوق ئورنى قۇمباغ كەنتىدە.

هاڭگىي دېگەن هاڭگىيادىن ئۆزگەرگەن. ئۇ-هاڭ ئىچىدە گىيا ئۆسكەن يارلىق دېگەن مەنىدە، موڭغۇل تارىخچىسى يولداش سەيشيالىنىڭ ئېيتىشچە، هاڭگىي دېگەن موڭغۇلچە «هاڭگەي»دىن ئۆزگەرگەن بولۇپ، ئوت-گىياھ قۇيۇق ئۆسكەن تاغ-داۋان، قۇم دۆڭلىرى دېگەن مەنىسى بار. قەدىمكى زامانىدا بۇ يەر ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ غەربىي شەھەرلىرىنىڭ بىرسى (هازىرقى ئاقسۇ)

بولۇپ، تۇپرىقى ياخشى، ئوت گىياللىرى قويۇق ئۆسكەن، دەل-دەرەخلىك ئاۋات ماكان ئىدى.

يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلىدۇ: قەدىمكى زاماندا يۇرۇكقاش دەرياسىنىڭ تارماق ئېقىنى مۇشۇ جايدىن كېسىپ ئۆتەتتى. دەريا غەربكە كۆچكەندىن كېيىن كەلكۇن سۇ يار پېچىپ شەكىللەندۇرگەن "ھاك" دا ياپ-يېشىل ئوت گىياللار ئۇنۇپ، بۇ يەر گۈزەل مەنزىرىلىك جاي بولۇپ قالغان. شۇنىڭدىن "ھاك-گىيا" (يەنى چوكقۇر يارلىقتا گىيا ئۇنگەن گۈزەل جاي) بولۇپ قالغان. كېيىنكى كۈنلەردە كىشىلەر بۇ جايغا كۆچۈپ كېلىپ، ماكان تۇتقاندىن كېيىن ئەشۇ نامنى قوللانغان.

ھاكگي قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ تەرەققىيات مەنبەسى بولۇپ، داڭلىق ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ قەدىمكى شەھىرى بولغان ئاقسېل ھازىرقى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى قۇملۇقتا. پىرافېسسور خۇاڭ ۋېنبى ۋە باشقا ھەۋەسكارلارنىڭ ھەممىسى بۇ يەرنى قەدىمكى يۇرۇكقاش دەرياسىنىڭ ئورنى دەپ قارىماقتا. ئۇدۇن دۆلىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن بولۇپمۇ چىن، خەن، تاڭ سۇلالىلىرى دەۋرىدە بۇ يەر قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ ئىقتىسادى، مەدەنىيەت پائالىيەتلىرىنىڭ مەركىزى بولغان. دەريا غەربكە كۆچكەندىن كېيىن كىشىلەر ئېقىن بويلاپ كۆچۈپ كېتىپ، شەھەر قۇم تىگىدە كۆمۈلۈپ قالغان.

گۇاڭشۇ‌ينىڭ 8-يىلى (مىلادى 1882-يىلى) كېرىيە ناھىيىسى قۇرۇلغاندا ھاكگي ئۇنىڭغا تەۋە بولغان. گۇاڭشۇ‌ينىڭ 28-يىلى (مىلادى 1902-يىلى) لوپتا ناھىيە قۇرۇلۇپ، كېرىيە ناھىيىدىن 23 كەنتنى لوپقا ئاجرىتىپ بەرگەندە، ھاكگي شۇنىڭ بىرسى ئىدى ۋە سامپۇل مىڭ بەگلىكىنىڭ باشقۇرۇشىغا تەۋە ئىدى.

1934-يىلى ھاكگي پۈتۈن ناھىيىدىكى ئالتە رايون ئىچىدىكى 5-رايون بولغان. ئۇنىڭغا بەش كەنت قاراشلىق بولغان. 1942-يىلى پۈتۈن ناھىيە سەككىز رايونغا ئايرىلغاندا، ھاكگي 4-رايون بولغان. ئۇنىڭغا 16 كەنت تەۋە قىلىنغان. 1944-يىلى بوجاڭ-جاجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا ھاكگىيدا بىر بازار، ئىككى يېزا قۇرۇلغان يەنى فوشىن جېن (قايتا گۈللىنىش بازىرى)، بى خې شاڭ (شىمالى تىجلىق يېزىسى)، نوڭ فىڭ شاڭ (دېھقانلارنى بېيىتىش يېزىسى) قۇرۇلغان.

1947-يىلىنىڭ بېشىدا ھاكگي ۋە كونا ھاكگي دەپ ئىككى يېزىغا ئۆزگەرتىلگەن. 1947-يىلى 12-ئايدا پۈتۈن ناھىيە تۆت بازار بەش چوڭ يېزىغا ئۆزگەرتىلگەندە، بۇ يەر ھاكگي بازار بولغان.

1950-يىلى 4-ئايدا ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن پۈتۈن ناھىيە يەتتە رايونغا ئايرىلغاندا ھاكگي 5-رايون بولغان. 1958-يىلى 11-ئايدا ھاكگىيدا ئالتۇنيۇلتۇز ۋە بەشيۇلتۇز كوممۇنا دېگەن ئىككى كوممۇنا قۇرۇلغان، 1959-يىلى 2-ئايدا يۇقارقى ئىككى كوممۇنانى بىرلەشتۈرۈپ، شۇنداقلا دولدىكى راكىتا كوممۇنانى قوشۇپ، يالقۇن خەلق كوممۇنىسى قۇرۇلغان، ھەم كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى تەسىس قىلىنغان. 1979-يىلى ھاكگي كوممۇنا دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1982-يىلى ھاكگي دېگەن نامنىڭ خەنزۇچە يېزىلىشىدىكى 牙沟苍 نى 杭桂 غا ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى 12-ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنا ئايرىلغاندا ھاكگي يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغان.

ھاكگي يېزا تاغ ئالدىدىكى كەلكۇن-لاي لاتقا تۈزلەڭلىككە كىرىدۇ. جەنۇبتىن شىمالغا كەل-

كۈن سۇ يالاپ قىيپاش قىلىپ قويغان. دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1300 مېتىر، يېزىنىڭ غەربىي شىمالى ۋە شىمال قىسمىدا بىسپايان قۇم دۆۋىلىرى بار. شەرقىدە بىر قىسىم زەيىلدىك، ساسلىق يەرلەر بار. تەۋەلىكىدە پارچە-پۇرات قۇم دۆۋىلىرى ۋە شىمالىي تەرىپىدە پارچە-پۇرات تەبىئىي كۆلمەكلەر بار. قالغان يەرلىرى يېشىللىق تېرىلغۇ يەرلەردىن ئىبارەت. ھاۋاسى قۇرغاق، شامال كۆپ چىقىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرىسى 11.5°، 7-ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 24.5°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا نۆلدىن تۆۋەن 6°C-، تارىخى يىللاردىن بۇيانقى ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 32 مىللىمېتىر، يىللىق قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن. قۇم تۇپراق. تېرىلغۇ يېرى 57 مىڭ 910 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. يەل يىمىش كۆپ ئۆستۈرۈلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. 1985-يىللىق ئاشلىق ئومۇمىي مەھسۇلاتى 29 مىليون 418 مىڭ 209 جىڭ بولۇپ، بىرلىك مەھسۇلاتى 676 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 1100 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 752 مىڭ جىڭ، مايلىقدانىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 750 مىڭ جىڭ، قوتانىدىكى قالدۇق چارۋا 71 مىڭ 253 تويۇق.

ھاڭگىي يېزىسى لوپ ناھىيىسىدىكى ئاساسلىق سۇغۇرۇش رايونلىرىنىڭ بىرى ھىسابلىنىدۇ. ھاڭگىي ئۆستىڭى ناھىيىنىڭ باش زاكۇدىن باشلىنىپ، ھاڭگىي چېگرىسىغا قۇيۇلىدۇ. يىللىق سۇ تەقسىمات مىقدارى 10 مىليون 880 مىڭ كۇب، ئۇنىڭدىن سىرت ھاڭگىي ئۆستىڭىگە قۇيۇلىدىغان خېلى كۆپ بۇلاق سۇيى بار، بۇنىڭ بىلەن قۇرغاقچىلىق مەزگىلدىكى ئېچىتىياجنى تولۇقلىغىلى بولىدۇ.

يېزا باشقۇرغان كارخانىلاردىن گىلەمچىلىك، قىش خۇمدىنى، دېھقانچىلىق قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاش زاۋۇتى، قۇرۇلۇش كارخانىسى، شۇندىقلا شەخسىلەر ئىلكىدىكى ئۇن تارتىش، ياغ تارتىش، پاختا چىقىرىش قاتارلىق كىچىك تىجارەت دوكانلىرى بار. 7 ماشىنا، 95 ھەرخىل تراكتور، 28 ھەر خىل پىششىقلاش ماشىنىلىرى بار.

ھاڭگىي يېزا لوپ ناھىيىسىدىكى مۇھىم پىلىچىلىك بازىلىرىنىڭ بىرى، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، كوللېكتىپنى ھىساپقا ئالمىغاندىمۇ شەخسى پىلە بېقىش ئىشلىرى تەرەققى قىلدى. 1985-يىللىق ئومۇمىي مەھسۇلات مىقدارى 67 مىڭ جىڭغا يەتتى.

ھاڭگىي يېزىسىنىڭ مېۋە تۇرى ناھىيە بويىچە كۆپ، مەھسۇلاتى يۇقىرى بولۇش بىلەن ئالدىنقى ئورۇندا تۇرىدۇ. 1985-يىلى ئىشلەپچىقىرىلغان ھەر خىل يەل-يېمىش تەخمىنەن 3 مىليون 600 مىڭ جىڭغا يەتكەن.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ھاڭگىي يېزىسىنىڭ ھەر ساھە ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ناھايىتى تېز بولدى. يېزا ئاساسى قۇرىلىشى دەسلەپكى قېلىپقا چۈشتى. ھازىر سۇغۇرۇش ئېرىق ئۆستەڭلىرى 520 بولۇپ، ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 639 كىلومېتىر، ئورمان 273 پارچە، سالا ئېتىز 343 پارچە، ئاھالىلار نۇقتىسى 193، يول 282 بولۇپ، سالا ئېتىز، ئېرىق-ئۆستەڭ، ئورمان بەلباغ، يوللار بىر گەۋدە قىلىنغان ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇش ۋەزىيىتى شەكىللەندى. مەدەنىي ماتارىپ،

سەھىيە، ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرىمۇ تەرەققى قىلدى. ھازىر بىر يېزىلىق ئوتتۇرا مەكتەپ، 27 باشلانغۇچ مەكتەپ، 3600 نەپەر ئوقۇغۇچى، ئوقۇتقۇچى بار. بىر دوختۇرخانا، 30 كەنت دەرىجە-لىك ساقلىقنى ساقلاش پونكىتى بار. يەنە كىنوخانا، مەدەنىيەت پونكىتى، رادىئو ئۇزىلى، پوچتا تېلېگراف، باجخانا، بانكا قاتارلىق ئورۇنلىرى بار. سودا تورلىرى ھەممە جايلارغا يېيىل-غان.

ھاڭگي تەۋەسىدە بىر ئاسارئەتىقە ئورنى يەنى ئاقسېپىل خارابىلىقى بار. «ئاقسېپىل» دېگەن ھازىرقى چۆل ئوتتۇرىسىدا سىرتقا كۆرۈنۈپ تۇرغان، ئاق سېغىز خام قىشتا قاتۇرۇلغان شاھەر سېپىل خارابىلىقىغا ئاساسەن ئېيتىلغان. بۇ شاھەر سېپىلى قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ شاھەر ئورنى بولۇپ، ھازىر قۇم دۆۋىلىرىنىڭ ئاستىدا كۆمۈلۈپ قالغان. پەقەت شاھەر سېپىلىنىڭ بۇزۇلۇپ ئېشىپ قالغان 90 مېتىردىن ئارتۇقراق تېمى سىرتقا كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ. بۇ يەر ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مەدەنى ئاسارئەتقىلەرنى قوغداش ئورنى ھىساپلىنىدۇ.

ئۆلچەملىك ناملار

ھاڭگي يېزىسى

ھاڭگي يېزىسىنىڭ ئومۇمي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن.

قۇمباغ

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. 95 ئائىلە، 320 نوپۇس، 216 مو تېرىدىم يېرى بار. كەنت شەكىللەنگەن ۋاقتىدا كەنتنىڭ تۆت ئەتراپى قۇملۇق بولغاچقا «قۇمباغ» دەپ نام ئالغان.

يېزىلىق پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپى كارخانا ئورۇنلار، مەدەنى مائارىپ، سەھىيە ئورۇنلىرى مۇشۇ كەنتكە جايلاشقان بولۇپ، ھاڭگي يېزىسىنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى ھىساپلىنىدۇ.

قۇمباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى قۇمباغدا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. يەر تۈزىلىشى تەكشى، بىر تەبىئي كەنت، 169 ئائىلە، 579 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىدىم يېرى 1094 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى ياڭقۇن كومىۋنا 2-باشقۇرۇش رايون 3-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ھاڭگي كومىۋنا قۇمباغ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى 2-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي بىلەن بىرلەشتۇرۇپ قۇمباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

باغچە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى باغچىدا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئي كەنت، 82 ئائىلە، 332 نوپۇس بار. باغۋەنچىلىكنى ئاساس قىلىدۇ. مېۋىلىك ئورمان كۆلىمى 1215 مو، ئاساسلىقى تۈرلۈك مېۋىلەرنى ئىشلەپچىقىرىدۇ.

1970-يىلى باغچە قۇرۇلغان. 1984-يىلى ھاڭگي يېزىغا بىۋاستە قاراشلىق مېۋىلىك باغچە بولۇپ كەنت قۇرۇلغان.

يېڭىئاچما

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا. 17 ئائىلە، 69 نوپۇس، 216 مو تېرىدىم يېرى بار. بۇ كەنت 1960-يىلى يېڭىدىن ئېچىلغاچقا «يېڭىئاچما» دەپ نام ئالغان.

ئارقائەلەك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى تايلاق تۆگمەنبېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4.4 كىلومېتىر جايدا، زىمنى تەكشى، ئىكى تەبىئىي كەنت، 140 ئائىلە، 567 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇزۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇ كەنت ھاكىمىي ئۆستىكىنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى ئىلەك بويىغا جايلاشقانلىقى ئۈچۈن شۇنداق نام ئالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كومىمۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاكىمىي كومىمۇنا ئارقا ئىلەك دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئارقا ئىلەك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تايلاق تۆگمەنبېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4.4 كىلومېتىر جايدا. 119 ئائىلە، 437 نوپۇس، 1146 مو تېرىم يېرى بار. تايلاق لەقەملىك كىشىلەر چۆرىگەن تۆگمەن بولۇپ كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللىنىلغان.

مانتا توغراق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا، 31 ئائىلە، 119 نوپۇس، 474مو تېرىم يېرى بار. مانتا لەقەملىك كىشىلەرنىڭ ئىگىدارچىلىقىدىكى توغراق بولۇپ، كەنت نامىغا ئايلانغان.

پاكمەھەللە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى پاكمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. زىمنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 92 ئائىلە، 331 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1462 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇزۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاش يوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلوق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كومىمۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۇي 1 ـ ئىشلەپچىقىرىش دۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاكىمىي كومىمۇنا پاكمەھەللە دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى پاكمەھەللە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پاكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 32 ئائىلە، 113 نوپۇس، 389 مو تېرىم يېرى بار. «پاك» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كەنت نامىغا ئايلانغان.

دوكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. 17

ئائىله، 57 نوپۇس، 395 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرگە تۇنجى قېتىم كېلىپ ماكانلاشقان كىشى «دوك» (دۇمبە ئۇستىخىنى قۇپۇپ قالغان) بولغاچقا «دوكمەھەللە» دەپ ئاتالغان.

كوسايباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. 16 ئائىله، 53 نوپۇس، 256 مو تېرىم يېرى بار. بۇيەردىكى كۆپ سانلىق كىشىلەرنىڭ لەقىمى «كوساي» بولغاچقا كېيىن كەنت نامى «كوسايباغ» دەپ ئاتالغان.

كەڭتوقاي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى مايماقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئېگىز-پەس، ئۆچ تەبىئىي كەنت، 162 ئائىله، 561 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1303 مو، ئاساسلىق مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان.

بۇ يەردە بۇرۇن قۇم دۆڭلىرى كۆپ بولۇپ، قۇم دۆڭلىرى ئارىلىقىدا كەڭ ئەگرى-توقاي تېرىلغو يەرلەر بولغانلىقتىن «كەڭتوقاي» دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى يالقۇن كوممۇنا 1-باشقۇرۇش رايون 3-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ھاڭگي كوممۇنا كەڭتوقاي دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى كەڭتوقاي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

مايماق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 49 ئائىله، 150 نوپۇس، 400 مو تېرىم يېرى بار. رېۋايەتلەرگە قارىغاندا بۇكەنتتە بۇرۇن ئۆتكەن بىركىشىنىڭ پۇتى مايماق بولغاچقا بۇ كىشىگە «مايماق» لەقەم قويۇلغان، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

كەڭتوقاي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنوبىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. 51 ئائىلە، 183 نوپۇس، 583 مو تېرىم يېرى بار. "توقاي" دېگەن پارچە-پارچە تېرىم يەرلەرگە قارىتىلغان.

چېكە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىله، 147 نوپۇس، 316 مو تېرىم يېرى بار. «چېكە» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

ساقال كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى پىچەكچىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 157 ئائىله، 597 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 90 مو ئوتلاق، 1650 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسلىق مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. «ساقال» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كومموُنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومموُنا ساقال دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ساقال كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پىچەكچى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 129 ئائىلە، 467 نوپۇس، 1090 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەرنىڭ توپىرىقى قۇۋۇەتسىز، مەھسۇلاتى تۆۋەن بولۇپ، ئىكىشلەر زىرائەت ئۆستۈرەلمىگەچكە «پىچەكچى» دەپ ئاتالغان.

تۆۋەنپىچەكچى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى تۆۋەنپىچەكچىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، قۇم توپراق، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 241 ئائىلە، 899 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2379 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلوق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كومموُنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومموُنا تۆۋەنپىچەكچى دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى تۆۋەنپىچەكچى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تۆۋەنپىچەكچى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 129 ئائىلە، 467 نوپۇس، 1090 مو تېرىم يېرى بار. ئورنى پۈتۈن پىچەكچى كەنتىنىڭ تۆۋەن تەرىپىدە بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

ساقال

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 79 ئائىلە، 296 نوپۇس، 913 مو تېرىم يېرى بار. بۇيەردە كىشلەرنىڭ لەقمىگە قارىتىلغان.

دەرغىلاق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 3.8 كىلومېتىر جايدا. 33 ئائىلە، 136 نوپۇس، 306 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە كىشلەرنىڭ لەقمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

چىلگەجاي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى قارامەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 5.8 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 133 ئائىلە، 569 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1433 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىسلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتاشتۇرۇلغان.

«چىلگە» بالدور پىشىدىغان قوغۇن تۇرى بولۇپ، شەكلى يۇمۇلاق، ئۇزى كىچىك بولىدۇ. بۇ

يەرنىڭ شەكلىگە قاراپ شۇنداق نام قويۇلغان.
1958 ـ يىلى يالقۇن كومموُنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 7 ـ دادۇي بولغان. 1978 ـ يىلى ھاڭگي كومموُنا «چىلگە جاي» دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى چىلگە جاي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قارامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 5.8 كىلومېتىر جايدا. 64 ئائىلە، 265 نوپۇس، 1046 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقەمى بىلەن «قارامەھەللە» دەپ ئاتالغان.

پىلەڭگىرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى پىلەڭگىرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. زىمنى تەكشى، قۇم توپراق، ئىككى تەبىئىي كەنت، 113 ئائىلە، 373نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1193 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلوق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.
1958 ـ يىلى يالقۇن كومموُنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومموُنا پىلەڭگىرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى پىلەڭگىرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پىلەڭگىرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. 113 ئائىلە، 373 نوپۇس، 1193 مو تېرىم يېرى بار. «پىلەڭگىرىق» دېگەن پىلەڭ لەقەملىك كىشىلەر ئالغان ئىرىق بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللۇنۇلغان.

ياغچىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىدىكى 0.7 كىلومېتىر جايدا. 56 ئائىلە، 203 نوپۇس، 456 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ياغ تارتىشنى كەسىپ قىلغان كىشىلەرنىڭ مەھەللەسىنى كۆرسىتىدۇ.

چوڭقۇرئىرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى ياڭاقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. زىمنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 375 ئائىلە، 1296 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2289 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. ئەسلىدە بۇكەنتتىكى ئىرىق چوڭقۇر يەردىن ئېلىنغاچقا «چوڭقۇر ئىرىق» دەپ نام ئالغان.
1958 ـ يىلى يالقۇن كومموُنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومموُنا چۇقۇر ئىرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1964 ـ يىلى چوڭقۇرئىرىق دەپ تۇزۇتۇلۇپ

كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ياڭاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا. 67 ئائىلە، 209 نوپۇس، 339 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقەمى بىلەن «ياڭاقمەھەللە" دەپ ئاتالغان.

ساقالمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا. 65 ئائىلە، 207 نوپۇس، 331 مو تېرىم يېرى بار. «ساقال»لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

دوقامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا، 62 ئائىلە، 200 نوپۇس، 412 مو تېرىم يېرى بار. دوقا لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

سولۇا ئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقىدىكى 1.7 كىلومېتىرجايدا. 55 ئائىلە، 192 نوپۇس، 467 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەرنىڭ ئورنى كۆلمەك، سۇلۇق يەر بولغاچقا، «سولۇائېرىق» دەپ نام ئالغان.

راخمانپۇر كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پارامەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، توپرىقى زەيلىك، بەش تەبىئىي كەنت، 324 ئائىلە، 992 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2498 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان. پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شوغوللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. نامىنىڭ مەنىسى ھازىرچە ئېنىق ئەمەس.

1958-يىلى يالقۇن كوممۇنا 2-باشقۇرۇش رايون 5-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ھاڭگي كوممۇنا راخمانپۇر دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى راخمانپۇر كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پارامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا. 46 ئائىلە، 177 نوپۇس، 317 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقەمى بىلەن «پارامەھەللە» دەپ نام ئالغان.

چىرائايمەقى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 37 ئائىلە، 141 نوپۇس، 300 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەرگە چىرىلىق بىر ئائىلىلىك كىشىلەر كېلىپ ئولتۇراقلاشقاچقا «چىرا ئايمەقى» دەپ نام ئالغان.

دۆڭتاختا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.9 كىلومېتىر جايدا.

49 ئائىلە، 221 نوپۇس، 535 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەر ئېگىزگە جايلاشقان بىر پارچە يەر بولۇپ «دۆڭتاختا» دەپ نام ئالغان ۋە كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

توزغاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 57 ئائىلە، 209 نوپۇس، 493 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە ئىلگىرى بىر پارچە يىكەنلىك بولۇپ، توزغاق كۆپ چىقاتتى، شۇڭا «توزغاقمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

ئىلەك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇروشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايدا. 51 ئائىلە، 160 نوپۇس، 365 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتىدىن سىزما سۇ ئاقىدىغان ئىلەك ئېرىقى كېسىپ ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

ئاياغ سوغاققۇم كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاياغ سوغاققۇمدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 147 ئائىلە، 529 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2391 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەمۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شوغوللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللىرى ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1960 ـ يىلى بوز يەر ئېچىلىپ كەنت قۇرۇلغان، 1970 ـ يىلى يالقۇن كومموئنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومموئنا ئاياغ سۇغاقتۇم دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئاياغ سوغاقتۇم كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاياغ سوغاقتۇم

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 4.1 كىلومېتىر جايدا. 147 ئائىلە، 529 نوپۇس، 2391 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلى قۇملۇق بولۇپ، تېمپېراتورا پەرقى چوڭ، بىر قەدەر سوغۇق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

بەگئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى گورمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا، يەر تۈزلىشى ئېگىز ـ پەس، كەنت ئىچىدە پارچە ـ پورات قۇم دۆڭلىرى بار. ئىككى تەبىئىي كەنت، 144 ئائىلە، 527 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1345 مو، ئاساسى مەمۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شوغوللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇرۇن بەگ (مەنسەپ نامى)نىڭ باشچىلىقىدا چېپىلغان ئېرىق بولغاچقا «بەگئېرىق» دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كومموئنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان، 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومموئنا باغ ئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى ھاڭگي كومموئنا بەگئېرىق دادۇي

دەپ تۆزۈتۈلگەن. 1984-يىلى بەگتىرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

گورمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 153 نوپۇس، 435 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەت قىلىنىشىچە بۇرۇن بۇ يەرگە كېلىپ ماكان تۇتقانلار گورغا ئوخشاش گەمە كولاپ ئولتۇراقلاشقاچقا شۇنداق نام ئالغان.

توۋرامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 0.9 كىلومېتىر جايدا، 37 ئائىلە، 126 نوپۇس، 456 مو تېرىم يېرى بار. «توۋرا» ئەسلىدە كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللۇ نۇلغان.

توڭكايىتېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى قورساقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 176 ئائىلە، 620 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2260 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزمە-چىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇ كەنتتىكى ئېرىقنى توڭكاي لەقەملىك كىشىلەر كولىغاچقا «توڭكايىتېرىق» دېيىلگەن، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

1958-يىلى يالقۇن كومۇنا 3-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ھاڭگي كومۇنا توڭكايىتېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى توڭكايىتېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قورساقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا، 44 ئائىلە، 166 نوپۇس، 565 مو تېرىم يېرى بار. «قورساق» دېگەن كىشىلەرنىڭ لەقمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

زاغەررەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 166 نوپۇس، 566 مو تېرىم يېرى بار. "زاغەررەك" كىشىلەرنىڭ لەقمى بولۇپ كېيىن كەنت نامى بولغان.

توڭكايمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 46 ئائىلە، 164 نوپۇس، 556 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كىشىلەرنىڭ لەقمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللۇنۇلغان.

خۇمدانبېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 3.4 كىلومېتىر جايدا. 36

ئائىلە، 117 نوپۇس، 563 مو تېرىم يېرى بار، كەنت قۇرۇلۇشتىن ئىلگىرى بۇ يەردە قىش پۈشۈ-رىدىغان خۇمدان بولغاچقا بۇ يەرنىڭ نامى «خۇمدانبېشى» دەپ ئاتالغان.

لەڭگەرئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى سېغىزگەمدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 255 ئائىلە، 940 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 3356 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قۇشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈمچىلىك بىلەن شوغوللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. كەنت قۇرۇلۇشتىن ئىلگىرى بۇ يەردە يولۇچىلار چۈشۈپ دەم ئېلىپ ئۆتىدىغان لەڭگەر بولۇپ، لەڭگەر يېنىدىن ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن «لەڭگەر ئېرىق» دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كوممۇنا لەڭگەر ئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى لەڭگەرئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سېغىزگەمە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 64 ئائىلە، 253 نوپۇس، 769 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەرنىڭ سېغىز قاتلىمى قېلىن بولۇپ، بۇرۇن بۇ يەرگە كەلگەن كىشىلەر سېغىزلىقتا گەمە كولاپ ئولتۇراقلاشقاچقا «سېغىزگەمە» دەپ ئاتالغان.

كۇرۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 67 ئائىلە، 234 نوپۇس، 699 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى قىلىپ قوللۇنۇلغان.

قۇيقامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 3.2 كىلومېتىر جايدا. 45 ئائىلە، 196 نوپوس، 801 مو تېرىم يېرى بار. «قۇيقا» مۇشۇ كەنتتىكى ئادەملەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان.

كۇرۇكئاچما

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 4.3 كىلومېتىر جايدا. 51 ئائىلە، 201 نوپۇس، 599 مو تېرىم يېرى بار. «كۇرۇك» لەقەملىك كىشىلەر ئاچقان يەر بولغاچقا «كۇرۇكئاچما» دەپ نام ئالغان.

ئۈجمەلىك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئۈزۈملىكتە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 237 ئائىلە، 841 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1940 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈجمەچىلىك

بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كوممۇنا ئۇجمىلىك دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئۇجمىلىك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئۇجمىلىك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 1.3 كىلومېتىر جايىدا. 169 ئائىلە، 715 نوپۇس، 1321 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى بۇ كەنتدە بىر پارچە ئۇجمىزارلىق يېتىشتۇرۇلگەنلىكى ئۈچۈن «ئۇجمىلىك» دەپ نام ئالغان.

ھۇشۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايىدا. 41 ئائىلە، 126 نوپۇس، 619 مو تېرىم يېرى بار. موشۇك لەقەملىك كىشىلەرنى ئاساس قىلىپ بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇرغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

ئوتتۇرائېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئوتتۇرائېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.4 كىلومېتىر جايىدا. زىمىنى تەكشى، ئۆچ تەبىئىي كەنت، 239 ئائىلە، 825 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2014 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە توتاشتۇرولغان. تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون، 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كوممۇنا ئوتتۇرائېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئوتتۇرا ئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئوتتۇرائېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.4 كىلومېتىر جايىدا. 239 ئائىلە، 825 نوپۇس، 2014 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ ئېرىقى ئىككى كەنتنىڭ ئوتتۇرىسىدا بولغاچقا «ئوتتورا ئېرىق» دەپ نام ئالغان.

دۆڭئۆستەڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايىدا. 134 ئائىلە، 444 نوپۇس، 2145 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلى بۇ يەردىكى ئۆستەڭنىڭ ئورنى دۆڭدە بولغاچقا دۆڭئۆستەڭ دەپ نام ئالغان.

شېھىيتلىقمازار

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايىدا. 43 ئائىلە، 158 نوپۇس، 377 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەتلەردە ئېيتىلىشىچە، تارىختا بولۇپ ئۆتكەن دىنى ئۇرۇشتا شېھىت بولغانلار موشۇ يەرگە كۆمۈلگەچكە شۇنداق نام ئالغان.

يېڭىباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ياڭاقمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 167 ئائىلە، 628 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1740 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇرۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. يېڭى ئېچىلغان يەر بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

1960 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 7 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومىۇنا يېڭىباغ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى يېڭىباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ياڭاقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 55 ئائىلە، 199 نوپۇس، 517 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ كەنتتە بىر پارچە چوڭ ياڭاقزارلىق بولغاچقا «ياڭاقمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

بەزمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقىدىكى 2.5 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 162 نوپۇس، 364 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقەمى كەنت نامى قىلىپ قوللۇنۇلغان.

ئاۋامسلام كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى خورازمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا. يەرتۈزلىشى ئېگىز ـ پەس. تۆت تەبىئىي كەنت، 190 ئائىلە، 732 نوپۇس، 2074 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇرۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇ نامنىڭ مەنىسى ۋە كېلىپ چىقىشى ئېنىق ئەمەس.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومىۇنا ئاۋامسلىم دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئاۋامسلىم كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خورازمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا. 56 ئائىلە، 200 نوپۇس، 500 مو تېرىم يېرى بار. "خوراز" كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

ياغمەھەللە

يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.8 كىلومېتىر جايدا. 37 ئائىلە، 152 نوپۇس، 356 مو تېرىم يېرى بار. يەل ـ يېمىش كۆپ چىقىدۇ. ئىلگىرى بۇ كەنتتە ياغچىلىق كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىدىغانلار بىر قەدەر كۆپ بولغاچقا ياغمەھەللە دەپ نام ئالغان.

چىچەقمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 53 ئائىلە، 207 نوپۇس، 607 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە كىشلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

دوقامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 173 نوپۇس، 572 مو تېرىم يېرى بار. «دوقا» كىشلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

دۆڭئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى پاكارمەھەللىدە.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.2 كىلومېتىر جايدا. يەر تۈزىلىشى ئېگىز-پەس، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 279 ئائىلە، 972 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2725 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇ كەنتنىڭ ئېرىقى دۆڭگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن «دۆڭئېرىق» دەپ نام ئالغان.

1958-يىلى يالقۇن كوممۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ھاڭگي كوممۇنا دۆڭئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى دۆڭئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

پاكارمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.2 كىلومېتىر جايدا. 88 ئائىلە، 330 نوپۇس، 815 مو تېرىم يېرى بار. ئەڭ بۇرۇن بىر پاكار ئادەم بۇ يەرگە تۇنجى قېتىم كېلىپ ئولتۇراقلاشقاچقا «پاكارمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

تورغايمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 50 ئائىلە، 175 نوپۇس، 420 مو تېرىم يېرى بار. «تورغاي» كىشلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

قالىغاچئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.6 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئېگىز-پەس، 72 ئائىلە، 320 نوپۇس، 823 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن «قالىغاچ» لەقەملىك بىر كىشىنىڭ باشچىلىقىدا كولانغان ئېرىق بولغاچقا «قالىغاچئېرىق» دەپ ئاتالغان.

ئاچمائېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاچمائېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئېگىز-پەس، قۇم دۆڭلىرى بىر قەدەر كۆپ، 106 ئائىلە، 779 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2067 مو . ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى

كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كوممۇنا ئاچما ئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئاچما ئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاچمائېرىق

ئورنى يېزا ـ لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتر جايدا. 196 ئائىلە، 779 نوپۇس، 2067 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر يېڭىدا كەنت بولغانلىقتىن «ئاچمائېرىق» دەپ ئاتالغان.

ئاقئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئاقمەھەللىدە

ئورنى يېزا ـ لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.3 كىلومېتر جايدا. يەر شەكلى ئېگىز ـ پەس، ئۇچ تەبىئي كەنت، 201 ئائىلە، 910 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1774 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كوممۇنا ئاقئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئاقئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاقمەھەللە

ئورنى يېزا ـ لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.3 كىلومېتر جايدا. كەنت ئەتراپىدا قۇم دۆڭلىرى بار. زېمىنى ئېگىز ـ پەس. 45 ئائىلە، 176 نوپۇس، 383 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىكى كىشىلەرنىڭ ئاتا بوۋىلىرى بۇرۇن ئاق كىسىلىگە گىرىپتار بولغانلىقى ئۈچۈن «ئاقمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

ئارىچمەھەللە

ئورنى يېزا ـ لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4 كىلومېتر جايدا. 40 ئائىلە، 179 نوپۇس، 383 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىكىلەر بۇرۇن ئارى ياساپ سېتىش كەسپى بىلەن شۇغۇللانغانلىقتىن «ئارىچمەھەللە» دەپ نام ئالغان.

جاۋاكمەھەللە

ئورنى يېزا ـ لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.4 كىلومېتر جايدا. 44 ئائىلە، 190 نوپۇس، 396 مو تېرىم يېرى بار. «جاۋاك» لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

قەغەزئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قەغەزئېرىقتا.

ئورنى يېزا ـ لىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتر جايدا. قۇم دۆڭلىرى بار. زېمىنى تەكشى ئەمەس، بىر تەبىئي كەنت، 172 ئائىلە، 743 نوپۇس، 1622 مو تېرىم يېرى بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىق ـ

دان، پله ئۇزۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كوممۇنا قەغەز ئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى قەغەزئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قەغەزئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. 172 ئائىلە، 743 نوپۇس، 622 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ كەنتىدە قەغەز ياساش كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئادەملەر بىرلىشىپ شۇ مەھەللىگە بىر ئېرىق ياسىغانلىقتىن قەغەز ئېرىق دەپ نام ئالغان.

زەمچىئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى زەمچىئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.5 كىلومېتىر جايدا. غەرب تەرىپى چۆل بىلەن تۇتىشىدۇ. قۇم دۆڭلىرى بار. بىر تەبىئىي كەنت، 171 ئائىلە، 665 نوپۇس، 1492 مو تېرىم يېرى بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە توتاشقان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كوممۇنا زەمچىئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى زەمچىئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

زەمچىئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.5 كىلومېتىر جايدا. 171 ئائىلە، 665 نوپۇس، 1492 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن "زەمچى" ياسىغوچى كىشىلەر بۇ يەردىن ئېرىق كولىغاچقا زەمچىئېرىق دەپ ئاتالغان.

ئايرىش كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئايرىشتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئېگىز ـ پەس، بەش تەبىئىي كەنت، 151 ئائىلە، 532 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1239 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزۈمچىلىك بىلەن شوغوللىنىدۇ. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە توتاشقان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇينىڭ بىر قىسمى ئىدى. 1984 ـ يىلى ئايرىلىپ، ئايرىش كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئايرىش

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.5 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 193 نوپۇس، 341 مو تېرىم يېرى بار، بۇ كەنتتە سۇ ئايرىدىغان زاكۇ (ئازما) بولغاچقا "ئايرىش"

دەپ نام ئالغان.

دوقامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 26 ئائىلە، 77 نوپۇس، 290 مو تېرىم يېرى بار. دوقا-كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

لەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 1.2 كىلومېتىر جايدا. 29 ئائىلە، 97 نوپۇس، 196 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە ئەسلىدە چۆلدىن ئۆتۈن ئېلىپ چىقىدىغانلار دەم ئالىدىغان لەڭگەر بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

قۇيرۇق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 25 ئائىلە، 79 نوپۇس، 253 مو تېرىم يېرى بار. "قۇيرۇق" كىشىلەرنىڭ لەقەمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولغان.

پەيزاۋات

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا. 25 ئائىلە، 102 نوپۇس، 209 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرنىڭ تەبىئىي مۇھىتى ياخشى بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان. "پەيزاۋات "ئەسلى "پەيزى ئاۋات"دىن ئۆزگەرگەن.

زاغۇنئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كۆتەمدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 7.2 كىلومېتىر جايدا. غەربىي قۇملۇق بىلەن تۇتىشىدۇ. زېمىنى ئېگىز-پەس، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 217 ئائىلە، 915 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1993 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

ئىلگىرى بۇ يەردە مەخسۇس زاغۇن سۇغىرىدىغان ئېرىق بولغاچقا زاغۇنئېرىق دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى يالقۇن كومىۋنا 4-باشقۇرۇش رايون 8-دادۇي بولغان. 1979-يىلى ھاڭگي كومىۋنا زاغۇنئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى زاغۇنئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كۆتەمە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 7.2 كىلومېتىر جايدا. 65 ئائىلە، 299 نوپۇس، 479 مو تېرىم يېرى بار، بۇ كەنتتىكى ئېرىق ئەسلى چوڭقۇر يەردىن كۆتۈرۈپ ياسالغاچقا "كۆتەمە" دەپ نام ئالغان.

دوقامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 6.7 كىلومېتر جايدا. 35 ئائىلە، 131 نوپۇس، 395 مو تېرىم يېرى بار، بۇ "دوقا" لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

جاۋاكتاختا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 9.9 كىلومېتر جايدا. 36 ئائىلە، 154 نوپۇس، 696 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى"جاۋاك" لەقەملىك كىشىلەرنىڭ مۇشۇ يەردە بىر پارچە تېرىم يېرى بولۇپ، "جاۋاكتاختا" دەپ ئاتالغان. كەنت بولغاندىن كېيىن ئەسلى نامىنى ساقلاپ قالغان.

قوغاچېپشى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چاقانمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3 كىلومېتر جايدا. زېمىنى تەكشى، بەش تەرەپي كەنت، 240 ئائىلە، 969 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2419 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇرۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇ كەنتكە قوغاچ قويۇپ سۇ ئۆتكۈزگەچكە "قوغاچېپشى" دەپ نام ئالغان، 1958 ـ يىلى يالقۇن كومۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومۇنا قوغاچېپشى دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى قوغاچېپشى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

چاقانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3 كىلومېتر جايدا. 37 ئائىلە، 156 نوپۇس، 380 مو تېرىم يېرى بار. "چاقان" كۆك ياكى ئاق كۆز دېگەن مەنىدە، بۇ كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

شورلۇقئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2 كىلومېتر جايدا. 44 ئائىلە، 167 نوپۇس، 408 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە شورلۇق يەرلەر كۆپرەك بولۇپ، ئېرىق شورلوق يەردىن ئېلىنغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

تۇلكەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4 كىلومېتر جايدا. 56 ئائىلە، 196 نوپۇس، 390 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقىمىدىن كەنت نامى كېلىپ چىققان.

يار تۈگمەنبېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.5 كىلومېتر جايدا. 62 ئائىلە، 241 نوپۇس، 868 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت يارلىقتىكى تۈگمەن بويىغا جايلاشقاچقا

شۇنداق نام ئالغان.

كاۋرۇكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.2 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 135 نوپۇس، 392 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەتتە: "كاۋرۇك"، "كابول" دېگەن سۆزنىڭ ئاھاڭ تاۋۇشىنىڭ ئۆزگىرىشىدىن كېلىپ چىققان. كابول ئابغانىستانىدىكى بىر شەھەرنىڭ نامى بولۇپ، بۇرۇن كابولاۋق بىر كىشى بۇ يەرگە كېلىپ ئولتۇراقلاشقاچقا شۇنداق نام ئالغان، دېيىلىدۇ.

توققۇزكاللا كەنت كومىتېتى تورۇشلوق ئورنى توققۇزكاللىدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 5.9 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 115 ئائىلە، 411 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1621 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كومۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومۇنا توققۇز كاللا دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى توققۇز كاللا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

توققۇزكاللا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 5.7 كىلومېتىر جايدا. 101 ئائىلە، 362 نوپۇس، 1392 مو تېرىم يېرى بار. رىۋايەتلەرگە قارىغاندا بۇرۇن كىشىلەر ئۆز-ئارا ئۇرۇشۇپ 9 ئادەمنىڭ كاللىسىنى كېسىپ دەرەخكە ئېسىپ قويغان. شۇنىڭدىن كېيىن بۇ كەنتنىڭ نامى "توققۇز كاللا" دەپ ئاتالغان.

ئاياغ توققۇزكاللا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.6 كىلومېتىر جايدا. 14 ئائىلە، 49 نوپۇس، 229 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر پۈتۈن توققۇز كاللا كەنتنىڭ ئاياغ تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن شۇنداق نام ئالغان.

داڭلىقمونجاق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى تاغدۆڭدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 162 ئائىلە، 619 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2005 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆز-مىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان. بۇرۇن بۇ يەردە ئۆسكەن ياۋايى ئۆسۈملۈكتە خۇددى مونجاققا ئوخشاش مېۋە بولغاچقا «داڭلىقمونجاق» دەپ ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كومۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومۇنا داڭلىقمونجاق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى داڭلىقمونجاق كەنت كومى-

تېتى قۇرۇلغان.

داغدۆڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. 49 ئائىلە، 210 نوپۇس، 542 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنت ئىچىدە بىر پارچە ئېگىز قۇم دۆڭ بولۇپ، خۇددى تاققا ئوخشاش كۆرۈنگەچكە «تاغدۆڭ» دەپ نام ئاتالغان.

كاشامباغ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.7 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئويمانلىق، قۇم زەي تۇپراق. 14 ئائىلە، 64 نوپۇس، 174 مو تېرىم يېرى بار. "كاشام" كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

باش خانىقائىرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى باش خانىقائىرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى ئويمانلىق، تۇپرىقى زەيلىك، ئىككى تەبىئىي كەنت، 290 ئائىلە، 996 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 2915 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كومىمۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كوممۇنا باش خانىقائىرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى باش خانىقائىرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

باش خانىقائىرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا. 87 ئائىلە، 190 نوپۇس، 1235 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن مۇشۇ كەنتتە بىر خانىقا (مەسچىت) بولۇپ، كېيىن يانداپ ئېلىنغان ئىرىق نامى بىلەن قوشۇلۇپ خانىقا ئىرىق دەپ ئاتالغان، كەنتنىڭ كېڭىيىشىگە قاراپ باش خانىقائىرىق دەپ نام بېرىلگەن.

ئېقىن

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 5.1 كىلومېتىر جايدا. 193 ئائىلە، 678 نوپۇس، 1680 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىن بىر تارماق ئېقىن ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

ئاياغ خانىقائىرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كۆرەكمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 7.2 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۆچ تەبىئىي كەنت، 244 ئائىلە، 1039 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 3243 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتۇشىدۇ. «باش خانىقائىرىق» نىڭ ئاياغ تەرىپىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن شۇنداق ئاتالغان.

1958 ـ يىلى ياڭقۇن كومىتېتى 5 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كوممۇنا ئايا‌غ خانىسقائېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئايا‌غ خانىقا ئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كۇرەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 7.1 كىلومېتىر جايىدا، 64 ئائىلە، 265 نوپۇس، 685 مو تېرىم يېرى بار. «كۇرەك» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

جانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى كىلومېتىر جايىدا، 51 ئائىلە، 254 نوپۇس، 770 مو تېرىم يېرى بار. «جان» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

باغچە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 11.2 كىلومېتىر جايىدا. 16 ئائىلە، 48 نوپۇس، 150 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە بۇز يەر ئاچقان ۋاختىدا مېۋىلىك دەرەخلەرنى يېتىشتۇرۇشنى ئاساس قىلغاچقا «باغچە» دەپ نام ئالغان.

كونا ھاڭگي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كالتەكمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىي شىمالىدىكى 5.4 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى. بىر تەبىئىي كەنت، 160 ئائىلە، 593 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1352 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللارھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇ يەر ھاڭگىنىڭ بۇرۇنقى ئورنى بولغانلىقتىن «كونا ھاڭگي» دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى ياڭقۇن كومىتېتى 5 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1978 ـ يىلى ھاڭگي كوممۇنا كونا ھاڭگي دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ھاڭگي يېزا كونا ھاڭگي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كالتەكمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5.4 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 154 نوپۇس، 285 مو تېرىم يېرى بار. «كالتەك» لەقەملىك كىشىلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ.

يېڭىئۆستەڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ساقالمەھەللىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 8.1 كىلومېتىر جايدا. ئىككى تەبىئىي كەنت، 176 ئائىلە، 646 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1800 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇ يەردە يېڭى ئۆستەڭ ياسالغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

1958 ـ يىلى ياڭۇن كومموٴنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 7 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومموٴنا يېڭىٴۆستەك دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى يېڭىٴۆستەك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ساقالمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 8.1 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 180 نوپۇس، 560 مو تېرىم يېرى بار. «ساقال» كىشىلەرنىڭ لەقىمى بولۇپ، كېيىن كەنت نامى بولغان.

دەررىمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 7.5 كىلومېتىر جايدا. زىمنى تەكشى. 50 ئائىلە، 182 نوپۇس، 435 مو تېرىم يېرى بار. «دەررە» دېگەن ئۆتمۈشتە ئادەم ئۇرۇدىغان قامچا بولۇپ بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقىمىگە قارىتىلغان.

چېپەرچىمبۇرۇق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئېغىلدۆڭدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 10.2 كىلومېتىر جايدا. زىمنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 146 ئائىلە، 612 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1789 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بۇرۇن بۇ كەنتتە ھۆكۈمەت تەرەپتىن بەلگۈلەنگەن بىر پوچتكەش (چېپەرچى) ئولتۇراقلاشقاچقا شۇنداق نام ئالغان.

1958 ـ يىلى ياڭۇن كومموٴنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 8 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھاڭگي كومموٴنا چېپەرچىمبۇرۇق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى چېپەرچىمبۇرۇق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئېغىلدۆڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 10.2 كىلومېتىر جايدا. 45 ئائىلە، 189 نوپۇس، 383 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەر مال باقىدىغان جاڭگال بولۇپ، دۆڭ جايدا ئېغىل (قوتان) ياسالغاچقا «ئېغىلدۆڭ» دەپ نام ئالغان. ھاردۇقۇم كەنت كومىتېتىنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنىمۇ مۇشۇ مەھەللىدە.

ياغمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 9.5 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 179 نوپۇس، 634 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ كەنتتە ياغچىلىق كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىدىغانلار كۆپ بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

پەيزىتوغراق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 10.4 كىلومېتىر جايدا. 17 ئائىلە، 76 نوپۇس، 229 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتە بىر پارچە توغراقلىق بولۇپ يىراقتىن چىرايلىق كۆرۈنگەچكە «پەيزىتوغراق» دەپ نام ئالغان.

ھاردۇققۇم كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئېغىلدۆڭدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 10.9 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 143 ئائىلە، 562 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1786 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولـ لەر ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان.

ئىلگىرى بۇ يەر چۆل يولى بولۇپ چۆلدىن ئوتۇن ئېلىپ چىقىدىغانلار مۇشۇ يەردىكى قۇم دۆڭىسى يېنىدا دەم ئېلىپ ئادەتلەنگەچكە شۇنداق نام ئالغان.

1958 ـ يىلى يالقۇن كومىمۇنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 9 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى ھازگي كوممۇنا ھاردۇققۇم دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ھاردۇققۇم كەنت كومىتېتى قۇرۇلـ غان.

ئوتوڭچىڭېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 11.1 كىلومېتىر جايىدا. 85 ئائىلە، 334 نوپۇس، 1126 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر كەنت بولۇشتىن ئىلگىرى چۆلدىن ئوتۇن ئېلىپ چىقىدىغان ئوتوڭچىلار بۇ يەردىكى ئېرىق بويىدا دەم ئېلىپ سۇ ئىچىپ ئۆتەتتى، شۇڭا «ئوتوڭچىڭېرىق» دەپ نام ئالغان.

خورازتوغراق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى خورازتوغراقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 13.6 كىلومېتىر جايىدا. شەرق، جەنۇب، شىمال تەرەپى چۆل بىلەن تۇتىشىدۇ. بۇ يېزىغا بۇ ئاستە قاراشلىق دېھقانچىلىق مەيدان بولۇپ 234 ئائىلە، 889 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 3184 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى يېزىلىق ھۆكۈمەتكە بارىدىغان تاشيولغا تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1960 ـ يىلى بۇ يەر ئېچىلغان، ئۆز ۋاختىدا يالقۇن كوممۇنانىڭ بۇ يەر ئۆزلەشتۈرۈش مەيـ دانى ئىدى. 1984 ـ يىلى خوراز توغراق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

خورازتوغراق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 13.6 كىلومېتىر جايىدا. 234 ئائىلە، 889 نوپۇس، 3184 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە «خوراز» لەقەملىك ئادەم ئېگـ دارچىلىقىدا بىر پارچە توغراقلىق بولۇپ، شۇنىڭ لەقىمى بىلەن خوراز توغراق دەپ نام قويۇلغان.

يانتاقبېقىش (چارۋىچىلىق نۇقتا)

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 11.5 كىلومېتىر جايىدا. كۆلىمى تەخمىنەن 300 مو، 2500 تويلۇق چارۋا باقىدىغان ئىدى بولۇدۇ. بۇ يېقىن ئېتراپتىكى ئاھالىلار چارۋا باقىدىغان جاي، بۇ يانتاق كۆپ ئۆسۈدىغان جاڭگال بولۇپ چارۋا بېقىشقا ئەپلىك بولغاچقا كىشىلەر يانتاق چېچىپ مەخسۇس كىشى بەلگىلەپ خەۋەر ئالاتتى. شۇڭا "يانتاقبېقىش" دەپ نام بېرىلـ گەن.

قاراقىر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. كۆلىمى تەخمىنەن 500 مو، بونىڭدىن بىدە يەركۆلىمى 100 مو، ئەسلىدىكى توغراقلىق ئوتلاقتا 3000 تويۇق چارۋا باققىلى بولۇدۇ. يېقىن ئەتراپتىكى ئاھالىلارنىڭ چارۋىچىلىق نۇقتىسى ھىساپلىنىدو. بۇرۇن كىشىلەر بۇ يەرنى ئىگەللەپ قىر سالغانلىقتىن شۇنداق نام ئالغان.

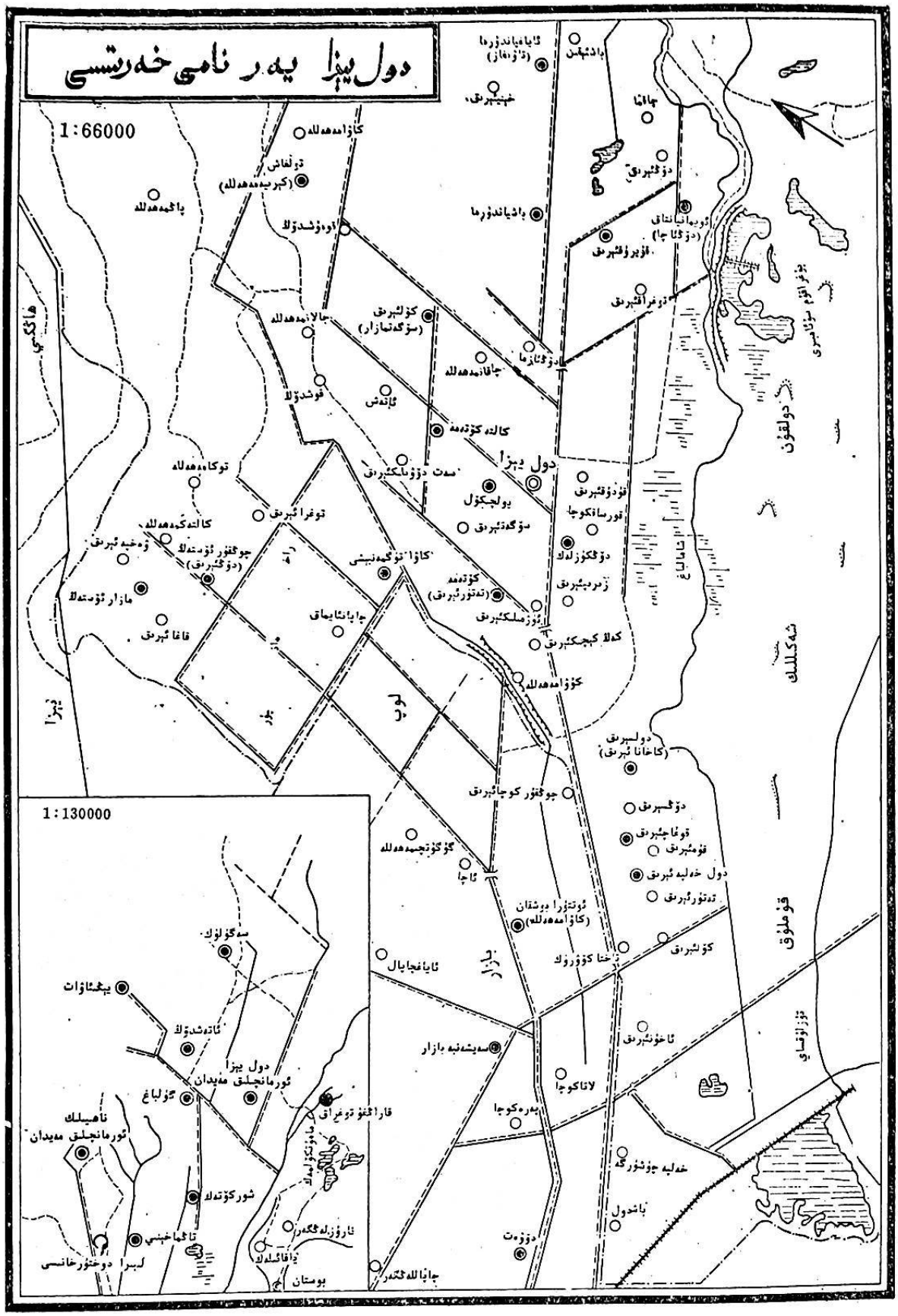
دول ییزا یه‌ر نامی خه‌ریتسی
1:66000
1:130000
دول ییزا
لور
ییزا
دولقون
شه‌کللك
قوملوق
هاکمی
ناهیلك
دول خه‌لیه ئۆرۆمچی
ئۆرۆمچی
قاراقۇغۇ
ئاقسۇ
ئاقسۇ دەریاسى
ئاقسۇ ئۆستەڭ
ئاقسۇ ئۆستەڭ
ئاقسۇ ئۆستەڭ

دول يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

توپ-تۇز ماي يوللار.

دول يېزىسى ناھىيە شەھەر ئىچىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.5 كىلومېتىر جايغا جايلاشقان. شەرقى لوپ-چىرا چۆلىگە تۇتىشىدۇ. غەربى ھاڭگي يېزا بىلەن، جەنۇبى لوپ بازار بىلەن قوشنا، شىمالى تەكلىماكان چۆلىگە تۇتىشىدۇ. جەنۇپتىن شىمالىغا ئۇزۇنلىقى تەخمىنەن 28 كىلومېتىر، شەرقىتىن غەربكە كەڭلىكى 7.5 كىلومېتىر، ئومۇمىي كۆلىمى 210 كۋادرات كىلومېتىر، تەۋەلىكىدە 20 كەنت كومىتېتى، 65 تەبىئىي كەنت، 5464 ئائىلە، 19 مىڭ 882 نوپۇس بار. ھەممىسى ئۇيغۇر. يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ ئورنى يولچىكۆل كەنتىدە، ماي يولى ناھىيە بازىرىغا تۇتىشىدۇ. "دول" نامىنىڭ مەنىسى ۋەكىلىپ چىقىشى توغرىسىدا ھازىر قولىمىزدا يازما ئاساس يوق. يەرلىك خەلقلەر (ئۇيغۇر مىللىتى) "دول" ئۇيغۇرچە "دۆڭ" دىگەن سۆزنىڭ ئۆزگىرىشىدىن كېلىپ چىققان. يەنى "دۆڭ ئۆستەڭ" دېگەن مەنىدە، ئۆستەڭنىڭ ئورنى دۆڭدە بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان. ئاھاڭى ئۆزگىرىپ "دول ئۆستەڭ" بولۇپ قالغان دەپ چۈشەندۇ-رىدۇ. لۇغات مەنىسىدىن قارىغاندا، "دول" دېگەن سۆز دۆڭ جايغا ياسالغان كۇزۇتۇش ئورنى، ئۇرۇش ۋاقتىلىرىدا ئەھۋالنى كۇزۇتۇپ قۇمانداڭلىق شتاپقا خەۋەر بېرىدىغان كۇزۇتۇش

پەشتەقى يا‌كى «تەم» (烽火台) دېگەن مەنانى بىرىدۇ. ئەمما، نامىنىڭ كېلىپ چىقىش تارىخى ئېنىق ئەمەس. دول يېزىسىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى "يولچىكۆل"، بۇرۇن مۇشۇ يەردە بىر چوڭ كۆل بولۇپ چۆلدىن ئوتۇن تۈشۈيدىغانلار ۋە باشقا يولۇچىلارنىڭ دەم ئېلىش ئورنى ئىدى. شۇڭا «يولۇچى كۆل» دەپ نام ئالغان. بۇ جاي تارىخىتىن بويان دول يېزىسىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى بولغاچقا "يولچىكۆل" دول يېزىسىنىڭ ۋاكالەت نامى بولۇپ قالغان. لېكىن تارىختا ئۇتىكەن ھۆكۈمەتلەر يولچىكۆل دېگەن نامنى ئىشلەتمىگەن.

ناھىيە قۇرۇلۇشتىن بۇرۇن دول كېرىيە ناھىيىسىگە قاراشلىق 23 كەنتنىڭ بىرى ئىدى. ناھىيە قۇرۇلغاندا لوپقا ئايرىلىپ، سامپۇل مىڭ بەگلىكىگە تەۋە قىلىنغان. 1934 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيىگە قاراشلىق ئالتە رايونىنىڭ شەھەر ئىچى 1 ـ رايونىغا تەۋە بولدى. 1942 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيە سەككىز رايونغا ئايرىلىغاندا دول 2 ـ رايون بولدى. ئونىڭغا 13 كەنت قاراشلىق بولدى. 1944 ـ يىلى بوجاڭ ـ جاجاڭ تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندا دول 2 ـ رايون دۆگىيى شاڭ (شەرق سەنئىتى يېزىسى)، جىگۈڭشاڭ (ئۇمۇمنى قۇتقۇزۇش يېزىسى) دېگەن ئىككى يېزىغا ئۆزگەرتىلدى. 1947 ـ يىلى پۈتۈن ناھىيە ئىككى بازار، 15 يېزىغا ئۆزگەرتىلگەندە يۇقارقى ئىككى يېزىنى بىرلەشتۇرۇپ، دول يېزا قۇرۇلدى. 1947 ـ يىلى 12 ـ ئايدا پۈتۈن ناھىيە قايتا تۆت بازار، بەش چوڭ يېزىغا ئايرىلغاندا يەنىلا دول يېزا بولۇپ تۇرىۋەردى. 1950 ـ يىلى 4 ـ ئايدا ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلۇپ پۈتۈن ناھىيە يەتتە رايونغا ئايرىلغاندا دول 6 ـ رايون بولدى. ئونىڭغا بەش يېزا 43 كەنت تەۋە قىلىندى.

1958 ـ يىلى دولدا غالىبىيەت، دۆلەت قۇرۇلۇشى دېگەن ئىككى كوممۇنا قۇرۇلۇپ، 5 ـ يېزا ھاڭگي راكىتا كوممۇناغا تەۋە قىلىندى. 1959 ـ يىلى غالىبىيەت، دۆلەت قۇرۇلۇشى كوممۇنالىرى بىرلەشتۇرۇلۇپ ۋە 5 ـ يېزىنى قوشۇپ، «شەرق شامىلى» كوممۇناسى قۇرۇلدى. ۋە كوممۇنا باشقۇرۇش كومىتېتى تەسىس قىلىندى. 1968 ـ يىلى دول كوممۇنا ئىنقىلابى كومىتېتقا ئۆزگەرتىلدى. 1979 ـ يىلى دول كوممۇنا دەپ ئاتالدى. 1984 ـ يىلى كوممۇنا بىلەن ھاكىمىيەتنى ئايرىپ، دول يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى.

دول يېزا لوپ ناھىيىسىنىڭ ئاساسلىق دېھقانچىلىق رايونلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، تاغ ئالدىدىكى كەلكۇن لاتقا تۈزلەڭلىككە كىرىدۇ. يەر تۈزىلىشى تەكشى، پارچە پۇرات قۇم دۆۋىلىرى بار. جەنۇبتىن شىمالغا قىيپاش، دېڭىز يۈزىدىن ئۇتتۇرىچە ئېگىزلىكى 1300 مېتىر، ھاۋا كىلىماتى قۇرغاق، شامال كۈچ چىقىدۇ. تىپىك قۇرۇقلۇق خاراكتېرىدىكى ھاۋا كىلىماتىغا كىرىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتورىسى 11.5°C، 7 ـ ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتورىسى 24.5°C، 1 ـ ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتورىسى نۆلدىن تۆۋەن 6.5°C ـ، يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 32 مىللىمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن. قۇم توپىراق، تېردىم يېرى 47 مىڭ 313 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق پاختا، مايلىقدان، قوشۇمچە پۇرچاق، پىلە ئۆزمىچىلىك، يەل يىمىش تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. 1985 ـ يىلدىكى ئاشلىقنىڭ ئومۇمى مەھسۇلاتى 20 مىليۇن 687 مىڭ 516 جىڭ. ئوتتۇرىچە مو بېشى مەھسۇلاتى 656 جىڭ، كىشى

بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئوتتۇرىچە ئاشلىق 1056 جىك، پاختىنىك ئومۇمىي مەھسۇلاتى 520 مىك جىك، مايلىقدانىنىك ئومۇمىي مەھسۇلاتى 370 مىك جىك، قوتاندا بېقىلىۋاتقان چارۋا 48 مىك 340 تويۇق.

دول يېزا لوپ ناھىيىدىكى مۇھىم سوغۇرۇلىدىغان رايون بولۇپ، ئاساسلىقى يۇرۇڭقاش دەريالىنىك سۇيىگە تايىنىدۇ. دول ئۆستىڭى-ناھىيىلىك شەرقى غول ئۆستەڭىنىك 3-زاكۇسىدىن باشلىنىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە تەقسىم قىلىنىدىغان سۇ مىقدارى 77 مىليۇن 640 مىك كۇب، ناھىيە باشقۇرغان قاراكۆل سۇ ئامبىرى ئەتىياز ۋاقتىدا بىر قىسىم سۇ بىلەن تەمىنلەپ، قۇرغاقچىلىق مەزگىلىدىكى سۇ تەلىپىنى قاندۇرىدۇ.

يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بۇيان يېزىلارنىك ھەرساھە ئىشلىرى ئۇچقاندەك تەرەققى قىلدى. ئاساسى قۇرۇلۇش دەسلەپكى قېلىپقا چۈشتى. ھازىر ياسالغان 340 پارچە سالا ئېتىزنىك كۆلىمى 44 مىك 663 موغا يەتتى، بۇ تېرىلغۇ يەر ئومۇمىي كۆلىمىنىك 95 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلدۇ. ياسالغان ھەرخىل ئېردىق-ئۆستەكۇ 1631، ئورمان بەلباغ 876 پارچە، تاشيول 280 بولۇپ، سالا ئېتىز، ئېردىق-ئۆستەكۇ، ئورمان-بەلباغ، يولىلار بىرگەۋدە قىلىنغان ئاساسى قۇرۇلۇش ۋەزىيىتى شەكىللەندى.

دول يېزا لوپ ناھىيىسىنىك موھىم يەل-يېمىش ۋە پىلىچلىك بازىلىرىدىن بىرى بولۇپ، يەل-يېمىشىنىك يىللىق مەھسۇلات مىقدارى 2 مىليۇن 500 مىك جىك، پىلە 50 مىك جىڭغا يەتتى.

يېزا باشقۇرغان كارخانىلاردىن سېمونت زاۋۇتى، گىلەم توقۇش، قىش پۇشۇرۇش، گەنجى، ئاھاك پۇشۇرۇش، تۆمۈرچىلىك، دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەش زاۋۇتلىرى بار. ھازىر يەتتە ماشىنا، 52 ھەر خىل تېپتىكى تىراكتۇر. 13 ئۇن ياغ تارتىش ماشىنىسى بار.

يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بۇيان مەدەنىي-مائارىپ، سەھىيە-ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرىنىك تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ يېزىدا بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، 28 باشلانغۇچ مەكتەپ قۇرۇلغان. ئوقۇغۇچى ئوقۇتقۇچى 3548 نەپەر. يەنە بىر دوختۇرخانا، 27 كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش پونكتى قۇرۇلغان بولۇپ، خەلقنىك ساقلىقنى ساقلاش داۋالاش ئىشلىرى زور دەرىجىدە ئىلگىرى سۈرۈلىگەن. ئۇندىن باشقا يەنە مەدەنىيەت پونكىتى، كىنوخانا، رادىئو ئۇزىلى، مالدوختۇرلۇق پونكىتى، ئاشلىق پونكىتى قۇرۇلغان. تەمىنلەش سودا تورلىرى ھەممە ئاھالىلار نوقتىسىغچە قۇرۇلغان. ئىقتىسادى سودا سېتىق گۈللەنگەن مەنزىرە بارلىققا كەلگەن.

ئۆلچەملىك ناملار

دول يېزىسى

دول يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋال ماتېرىيالىغا قارالسۇن

يولچىكۆل كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى يولچىكۆلدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، 164 ئائىلە، 670 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1509 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ.

"يولچىكۆل" يولۇچىلار كۆلى دېگەن مەنىدە. ئېيتىشلارغا قارىغاندا ئېسىلدە بۇ يەر خوتەنلىكلەر كېرىيەگە بارىدىغان قەدىمكى يول بولۇپ، يول بويىدا ئابدىراخمان ۋىلايىتىنىڭ قەۋرىستانلىقى بار. يولۇچىلار دەم ئېلىپ ۋە مازارغا تاۋاپ قىلىپ ئۆتكەن. مۇنداق تەخمىنەن 350 يىل بۇرۇن بۇ يەردە ئۇزۇنلىقى ۋە كەڭلىكى تەخمىنەن 100 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 4 مېتىر كېلىدىغان چوڭ كۆل كولانغان. يولۇچىلار ۋە مازارغا تاۋاپ قىلغىلى كەلگەنلەر موشو كۆل سۈيىدىن پايدىلانغان. شۇڭا "يولچىكۆل" دەپ ئاتىغان. تەخمىنەن 80 يىلدىن بويان بۇ يەردە ھەر پەيشەنبە كۈنى بازار بولىدۇ. شۇڭا پەيشەنبە بازار دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

1958-يىلى شەرق شامىلى كومموُنا 2-باشقۇرۇش رايون 6-دادۇي بولغان. 1978-يىلى دول كومموُنا يولچىكۆل دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى دول يېزا يولچىكۆل كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دول يېزىسىنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسىپى كارخانا ئورۇنلار، مەدەنىي مائارىپ ئورۇنلىرى مۇشۇ كەنتكە جايلاشقان. بۇ يەر دول يېزىسىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى.

دول خەلپەتېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دول خەلپەتېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى 4.7 كىلومېتىر جايىدا. بەش تەبىئىي كەنت، 325 ئائىلە، 1240 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2254 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شوغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلوق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى شەرق شامىلى كومموُنا 1-باشقۇرۇش رايون 4-دادۇي بولغان. 1979-يىلى دول

كومموٴنا دول دادوٴي دەپ ئوٴزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەرنامىلىرىنى تەكشوٴرۇشتە خەلىپەئېرىق دادوٴي دەپ ئوٴزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئەسلىدىكى كوٴلئېرىق دادوٴينىڭ بىر قىسمى بىلەن بىرلەشتوٴرۇپ، دول يېزا نامى قوشوٴلوٴپ خەلىپە ئېرىق كەنت كومىتېتى قوٴرۇلغان.

دول خەلىپەئېرىق

ئورنى يېزىلىق هوٴكوٴمەت تۇرۇشلوٴق جاينىڭ شەرقى جەنوٴبدىكى 4.7 كىلومېتىر جايدا. 99 ئائىلە، 333 نوپوٴس، 606 مو تېرىم يېرى بار. بوٴ يەردە ئەڭ بوٴرۇن خەلىپە نامىدا بىر ئېزىق ئېلىنغانلىقتىن "دول خەلىپەئېرىق" دەپ ئاتالغان.

تەتوٴرئېرىق

ئورنى يېزىلىق هوٴكوٴمەت تۇرۇشلوٴق جاينىڭ شەرقە قىپاش جەنوٴبدىكى 5 كىلومېتىر جايدا. 46 ئائىلە، 161 نوپوٴس، 349 مو تېرىم يېرى بار. بوٴ ئېرىقنىڭ سوٴيىنىڭ ئېقىش يوٴنىلىشى باشقا ئېرىقلارغا تەتوٴر بولغاچقا شوٴنداق ئاتالغان.

داختاكوٴوٴرۇك

ئورنى يېزىلىق هوٴكوٴمەت تۇرۇشلوٴق جاينىڭ شەرقە قىپاش جەنوٴبدىكى 5.5 كىلومېتىر جايدا. 56 ئائىلە، 120 نوپوٴس، 349 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بوٴ يەردە شالىدىن ياسالغان بىر چوڭ ياغاچ كوٴوٴرۇك بولغاچقا شوٴنداق ئاتالغان.

ئاخوٴنلوٴقئېرىق

ئورنى يېزىلىق هوٴكوٴمەت تۇرۇشلوٴق جاينىڭ شەرقە قىپاش جەنوٴبدىكى 6.3 كىلومېتىر جايدا، 65 ئائىلە، 129 نوپوٴس، 453 مو تېرىم يېرى بار. «ئاخوٴنلوٴقئېرىق»نىڭ مەنىسى ـ ئاخوٴنوٴم باشچىلىقىدا كولانغان ئېرىق بولوٴپ، كېيىن كەنت نامىغا ئوٴزگەرگەن.

كوٴلئېرىق

ئورنى يېزىلىق هوٴكوٴمەت تۇرۇشلوٴق جاينىڭ شەرقە قىپاش جەنوٴبدىكى 5.5 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 246 نوپوٴس، 502 مو تېرىم يېرى بار. بوٴ ئېرىق مەخسوس كوٴلگە سوٴ ئېلىش ئوٴچوٴن كولانغانلىقتىن شوٴنداق نام ئالغان، كېيىن كەنت نامىغا ئوٴزگەرگەن.

قوغاچئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوٴق ئورنى قوغاچئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق هوٴكوٴمەت تۇرۇشلوٴق جاينىڭ شەرقە قىپاش جەنوٴبدىكى 4.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۇت تەبىئىي كەنت، 282 ئائىلە، 1119 نوپوٴس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدوٴ. 1991 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسلىق مەھسوٴلاتى بوٴغداي، قوناق، پاختا، قوشوٴمچە مايلىقدان، پىلە ئوٴزمىچىلىك بىلەن شوٴغوٴللىنىدوٴ. تاشيوللار هەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدوٴ. تۇرۇشلوٴق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شامىلى كومموٴنا 1 ـ باشقوٴرۇش رايون 5 ـ دادوٴي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كومموٴنا قوغاچ دادوٴي دەپ ئوٴزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى قوغاچئېرىق دەپ تۇزىتىلىپ كەنت كومىتېتى قوٴرۇلغان.

قوغاچئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقە قىپاش جەنۇبىدىكى 4.3 كىلومېتىر جايدا. 120 ئائىلە، 486 نوپۇس، 991 مو تېرىم يېرى بار، بۇ ئېرىقنىڭ بېشىغا قوغاچ قويۇپ سۇ ئۆتكۈزگەچكە شۇنداق نام ئالغان.

قۇمئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقە قىپاش جەنۇبىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 268 نوپۇس، 368 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتنىڭ سۇلاغ ئېرىقى قۇم دۆۋىلىنى كېسىپ ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

چوڭقۇر كوچائېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا. 46 ئائىلە، 172 نوپۇس، 364 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كەنتتىكى ئاھالىلار زېمىنى چوڭقۇر جايدا ئولتۇراقلىشىپ بىر كوچىنى شەكىللەندۈرگەن ۋە كوچا ئېرىق نامى بىلەن قوشۇلۇپ شۇنداق ئاتالغان.

دۆڭسېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدە قىپاش جەنۇبىدىكى 3.8 كىلومېتىر جايدا، 57 ئائىلە، 193 نوپۇس 432 مو تېرىم يېرى بار. «دۆڭسېرىق» دۆڭ ساي ئېرىق دېگەن سۆزدىن ئۆزگەرگەن. بۇ ئېرىق دۆڭ سايدىن ئېقىپ ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

دولسېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كاخانا ئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقە قىپاش جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 152 ئائىلە، 594 نوپۇس، 1242 مو تېرىم يېرى بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

"دول سېرىق" دول ساي ئېرىق دېگەن سۆزدىن ئۆزگەرگەن. ئەسلىدە دول يېزىنىڭ شەرقىدىكى سايلىقتىن ئېرىق ئېلىپ سۇ ئىچكەن، ئۇزاق مۇددەت ئاتاش جەريانىدا "ساي ئېرىق" دېگەن نام "سېرىق"قا ئۆزگەرگەن، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شاملى كوممۇنا 1 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ ۋە 7 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كوممۇنا سېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. ئوخشاش ناملارنى پەرقلەندۈرۈش ئۈچۈن 1984 ـ يىلى دول يېزا نامىنى قوشۇپ سېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كاخاناڭېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ شەرقە قىپاش جەنۇبىدىكى 3.5 كىلومېتىر جايدا. 65 ئائىلە، 225 نوپۇس، 394 مو تېرىم يېرى بار. "كاخانا" ئىسلام دىنىدا دىنى پائالىيەت ئېلىپ بارىدىغان سورۇن دېگەن مەنىدە، كېيىن شۇ يەرگە بارىدىغان بىر ئېرىق ئېلىنغان ۋە

كاخانا ئېرىق دەپ نام ئالغان.

كۆتەمە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تەتۇرئېرىقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايىدا. زىمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 234 ئائىلە، 835 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1875 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇزۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. "كۆتەمە" كۆتەرگەن جاي، دېگەن مەنىدە. بۇرۇن، بۇ يەرنىڭ زىمىنى چوڭقۇر بولۇپ، كېيىن كىشىلەر بۇ يەرنى كۆتۇرۇپ ئۆي سالغانلىقتىن "كۆتەمە" دەپ نام ئالغان. كېيىن بۇ كەنت نامىغا ئايلانغان.

1958 ـ يىلى شەرقىشىملى كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كوممۇنا كۆتەمە دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى كۆتەمە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تەتۇرئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا، 68 ئائىلە، 243 نوپۇس، 492 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئېرىقنىڭ سۈيىنىڭ ئېقىش يۇنىلىشى باشقا ئېرىققا تەتۇر بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

كەڭ كېچىكئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 1.9 كىلومېتىر جايدا. 64 ئائىلە، 241 نوپۇس، 453 مو تېرىم يېرى بار. ئېرىق كەڭ بولۇپ، بۇ يەردىن كىشىلار كېچىپ ئۆتىدىغان يول بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

كۆۋامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 2.2 كىلومېتىر جايدا. 69 ئائىلە، 219 نوپۇس، 420 مو تېرىم يېرى بار. كۆۋا مەھەللە كىشىلەرنىڭ لەقىمىدىن كېلىپ چىققان.

كالتەكۆتەمە كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كالتەكۆتەمدە.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت، 370 ئائىلە، 1353 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 3179 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇزۇمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شاملى كوممۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 4 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كوممۇنا "كۆچۈرمە بېشى" دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەرنامىلىرىنى تەكشۈرگەندە كالتەكۆتەمە دادۇي دەپ تۈزۈتۈلگەن. 1984 ـ يىلى ئەسلىدىكى "جالانئېرىق" دادۇي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، كالتەكۆتەمە كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كالتەكۆتەمە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا.

165 ئائىلە، 415 نوپۇس، 1340 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرنىڭ ئەسلى زېمىنى پەس بولۇپ، كېيىن ئورنىنى كۆتۈرۈپ ئۆستەڭ ياسغانلىقتىن "كالتەكۆتەمە" دەپ ئاتالغان.

سۆگەتتېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 1 كىلومېتىر جايدا. 41 ئائىلە، 160 نوپۇس، 392 مو تېرىم يېرى بار. ئەسلىدە بۇ يەردىكى ئېرىقنىڭ ئىككى قېشىغا قاتار قىلىپ سۆگەت تىكىلگەنلىكتىن شۇنداق نام ئالغان ۋە كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

ئۇجمىلىكئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. 52 ئائىلە، 189 نوپۇس، 364 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردىكى ئېرىقنىڭ بويىغا قاتارقىلىپ ئۇجمە ئۆستۈرۈلگەنلىكتىن ئۇجمىلىكئېرىق دەپ ئاتالغان. كەنت قۇرۇلغاندىن كېيىن "ئۇجمىلىكئېرىق" نامىنى ساقلاپ قالغان.

سەت ئۆۋىلىكئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىغا قىپاش غەربىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 43 ئائىلە، 142 نوپۇس، 344 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە ھەيۋەتلىك بىر چوڭ قۇم ئۆۋىسى بولۇپ، ئېرىقنى توسۇپ تۇرىدىكەن، شۇڭا كىشىلەر بۇ سەت قۇم ئۆۋىسىنى تىللاپ شۇنداق ئاتىغان، كېيىن بۇ يەرنامىغا ئايلانغان.

ئۆڭكۈزلەك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئۆڭكۈزلەكتە

ئورنىي يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بەش تەبىئىي كەنت، 309 ئائىلە، 1250 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2987 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمىچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شامىلى كومۇنا 2 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كومۇنا ئۆڭكۈزلەك دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئۆڭكۈزلەك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئۆڭكۈزلەك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى. 50 ئائىلە، 190 نوپۇس، 540 مو تېرىم يېرى بار. «ئۆڭكۈزلەك» ئۆڭ ئۇستىدىكى كۈزلەك، يەنى قوغۇن بېقىشقا قارىتىلغان. بۇرۇن بۇ يەردە قوغۇن تېرىغان كىشىلەر كۈز پەسلىدە ئۆڭ ئۇستىگە قوغۇنغا قارايدىغان ئوي (كەپىە) تىكىلەپ قوغۇن باقىقان. يەرلىك خەلق ئۇنى كۈزلەك دەپ ئاتايدۇ. كەنت بولغاندىن كېيىن يەنە ئەسلى نامىنى ساقلاپ كەلگەن.

قورساقكوچا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 0.8 كىلومېتىر جايدا. 50

ئائىلە، 190 نوپۇس، 410 مو تېرىم يېرى بار. ئەڭ بۇرۇن بۇ يەرگە قورساق لەقەملىك كىشىلەر ئولتۇراقلاشقاچقا شۇنداق نام ئالغان.

زىردېئېرىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىگە قىيپاش جەنۇبىدىكى 1.4 كىلومېتىر جايدا. 36 ئائىلە، 141 نوپۇس، 273 مو تېرىم يېرى بار. «زىردېپ» دېگەن سۆز كۆكۈل قويۇپ ئىشلەش دېگەن مەنىدە، زىردېپ لەقەملىك ئادەملەر كولىغان ئېرىق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

قۇدۇقئېرىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 0.5 كىلومېتىر جايدا. 104 ئائىلە، 404 نوپۇس، 911 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردە بىر قۇدۇق بولۇپ، كېنت ئېرىقى مۇشۇ قۇدۇق بويىدىن ئېلىنغاچقا شۇنداق نام ئاتالغان.

ياڭاڭىلەك

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.8 كىلومېتىر جايدا. 57 ئائىلە، 256 نوپۇس، 961 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر كېنت بولۇشتىن ئىلگىرى ساي لېۋىدىكى سىزما سۇ توختاپ قالغان جاي بولۇپ، بۇ يەردە بۇلاق سۇيى چىقىدىغان بىر ئېرىق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

قۇيرۇقئېرىق كېنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى قۇيرۇقئېرىقتا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقە قىياش شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كېنت، 219 ئائىلە، 866 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىلغۇ يېرى 2103 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۇجمەچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كېنتلەرگە تۇتۇشىدۇ. تۇرۇشلۇق كېنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شاملى كومموٴنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 2 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كومموٴنا توغراقئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلدىكى يەر نامليرىنى تەكشۈرۈشتە قۇيرۇقئېرىق دادۇي دەپ تۇزۇتۇلگەن. 1984 ـ يىلى قۇيرۇقئېرىق كېنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

قۇيرۇقئېرىق

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقە قىياش شىمالىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 131 ئائىلە، 520 نوپۇس، 1307 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقىمى بىلەن ئاتالغان.

چاقما

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. 88 ئائىلە، 344 نوپۇس، 716 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەرنىڭ تۆۋەنكى ئېقىنىدىكى يەرلەرنى دائىم سۇ چېقىپ كەتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

ئۇيمانيانتاق كېنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى دۆڭئاچىدا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا.

زېمىنى تەكشى، ئۇچ تەبىئىي كەنت، 246 ئائىلە، 951 نوپۇس بار، دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2267 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسلىق مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈجەمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇ يەرنىڭ زېمىنى ئويمانلىق بولۇپ، يانتاق كۆپ ئۆسكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 3 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كوممۇنا پەشتاق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەر نامىلىرىنى تەكشۈرۈشتە ئويمانىتاق دادۇي دەپ تۈزىتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئويمانىيانتاق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۆڭئاچا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 211 نوپۇس، 496 مو تېرىم يېرى بار. «دۆڭئاچا» دۆڭدىكى سۇ ئايرىلىدىغان ئېغىز دېگەن مەنىدە بولۇپ، ئېرىق مۇشۇ يەردە ئىككى ئاچىغا بۆلۈنگەنلىكتىن شۇنداق نام ئالغان.

توغراقئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 2.6 كىلومېتىر جايدا. 46 ئائىلە، 173 نوپۇس، 439 مو تېرىم يېرى بار. «توغراقئېرىق» ـ توغراقلىق ئېرىق دېگەن مەنىدە، بۇرۇن بۇ يەر توغراقلىق بولۇپ، كەنت بولغاندىن كېيىن ئېرىق ئىلىنغان ۋە توغراق ئېرىق دەپ نام ئالغان.

دۆڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا. 122 ئائىلە، 546 نوپۇس، 1073 مو تېرىلغۇ يېرى بار. بىر ئوقۇتۇش نۇقتىسى بار. ئېرىق دۆڭدە بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

بوستان كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى بوستاندا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. قوم دۆڭلىرى بىلەن تۇتىشىدۇ. ئىككى تەبىئىي كەنت، 123 ئائىلە، 535 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1735 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۈزۈجەمچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنتىنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 3 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كوممۇنا بوستان دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى بوستان كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بوستان

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6 كىلومېتىر جايدا. 113 ئائىلە، 476 نوپۇس، 1483 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى بوز يەر بولۇپ، كەنت بولغاندىن كېيىن زور كۆلەمدە ئورمان سېلىنغانلىقى ئۈچۈن كىشىلەر «بوستان» دەپ ئاتىغان.

نارۇزلەڭگەر

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 6.6 كىلومېتىر جايدا، 10 ئائىلە، 59 نوپۇس، 240 مو تېرىم يېرى بار. بۇرۇن بۇ يەردىن لوپتىن چىرىغا بارىدىغان كىچىك يول كېسىپ ئۆتەكەن بولۇپ، نارۇز ئىسىملىك بىر كىشى بۇ يەرگە لەڭگەر سالغانلىقتى ئۈچۈن شۇنداق نام ئالغان.

قاراڭغۇتوغراق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى قاراڭغۇ توغراقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 8.2 كىلومېتىر جايدا. 4 تەرەپى سازلىق جاڭگال. 200 ئائىلە، 694 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 3219 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان ئۇسۇلەپچىقىرىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيول يېزىغا تۇتىشىدۇ.

ئىلگىرى بۇ يەر چوڭ بىر پارچە قۇيۇق توغراقلىق بولۇپ، شاخلىرى كۈن نۇرىنى توسۇپ، قاپقاراڭغۇ كۆرۈنگەنلىكتىن شۇنداق نام ئالغان. دېھقانچىلىق مەيدان قۇرۇلغاندىن كېيىنمۇ مۇشۇ نامنى ئىشلىتىپ كەلگەن.

1959 ـ يىلى بوز يەر ئېچىلغاندا شەرق شامىلى كومۇنا دېھقانچىلىق مەيدان دەپ ئاتالغان. 1979 ـ يىلغىچە دول كومۇنا دېھقانچىلىق مەيدان دېگەن نامنى ساقلاپ كەلگەن. 1983 ـ يىلى قاراڭغۇ توغراق دېگەن نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن. 1984 ـ يىلى قاراڭغۇ توغراق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى سۆگەتمازاردا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىي شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 363 ئائىلە، 1491 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 4510 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇرۇن بۇ كەنتنىڭ ئېرىقى يولچكۆل بويىدىن ئېلىنىپ، مۇشۇ كەنتكە سۇ ئەكەلگەچكە شۇنداق ئاتالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شامىلى كومۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 1 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كومۇنا سۆگەتمازار دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى يەر نامليرىنى تەكشۈرۈشتە «كۆلئېرىق دادۇي» دەپ تۈزىتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئەسلىدىكى 4 ـ باشقۇرۇش رايون دۆڭئازما دادۇي بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سۆگەتمازار

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 2.3 كىلومېتىر جايدا. 47 ئائىلە، 177 نوپۇس، 539 مو تېرىم يېرى بار. «سۆگەتمازار» دېگەن مۇشۇ كەنتتىكى مازارنىڭ نامى بولۇپ، مازار ئەتراپىدا سۆگەت كۆپ بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان، كېيىن كەنت نامى بولۇپ قالغان.

چاقانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 167 نوپۇس، 493 مو تېرىم يېرى بار.

ئاق ياكى كۆك كۆز ئادەملەرنى مۇشۇ يەرلىك خەلقلەر «چاقان كۆز» دېيىشىدۇ. بۇ يەردە كىشىلەرنىڭ لەقمىگە قارىتىلغان، لەقەمدىن كەنت نامى شەكىللەنگەن.

قۇمۇشدۆڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 3.7 كىلومېتىر جايدا. 44 ئائىلە، 190 نوپۇس، 611 مو تېرىم يېرى بار. مەنىسى-قۇمۇشلۇق دۆڭ، ئىلگىرى بۇ يەردە قۇيۇق قۇمۇش ئۈنگەن دۆڭلۈك بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

دۆڭئازما

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربىدىكى 1.6 كىلومېتىر جايدا، 152 ئائىلە، 605 نوپۇس، 1599 مو تېرىم يېرى بار. ئىلگىرى ياندۇرما ئۆستىڭنىڭ مۇشۇ يەردىكى دۆڭدە بىر ئازما ياسالغانلىقتىن دۆڭئازما دەپ ئاتالغان. كەنت قۇرۇلغاندىن كېيىن مۇشۇ نامنى ئىشلەتكەن.

باشياندۇرما كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى باشياندۇرمىدا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 3.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئى كەنت، 182 ئائىلە، 715 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2192 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. تاشيوللار ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتاشقان. «ياندۇرما»-مەنىسى سۇ يانىدىغان جاي دېگەن مەنىدە. دول ئۆستىڭنىڭ مۇشۇ جايىدا بىر ئازما ياسالغان بولۇپ، يەر سۇغۇرۇش ئۈچۈن ئازمىنى قاتتىق بۆككەنىدىمۇ سۇ كەينىگە يېنىپ تۇرۇۋالىدىغانلىقتىن ياندۇرما دەپ نام قويۇلغان. كەنت قۇرۇلغاندىن كېيىنمۇ مۇشۇ نامنى ساقلاپ كەلگەن.

1958-يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 3-دادۇي بولغان. 1979-يىلى دول كوممۇنا باشياندۇرما دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى باشياندۇرما كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئاياغياندۇرما كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تاۋىغازدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، ئۈچ تەبىئىي كەنت، 186 ئائىلە، 807 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2740 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەرقايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. ياندۇرما ئۆستىڭنىڭ تۆۋەنكى ئېقىمىغا جايلاشقانلىقى ئۈچۈن ئاياغياندۇرما دەپ ئاتالغان.

1958-يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 4-باشقۇرۇش رايون 4-دادۇي بولغان. 1979-يىلى دول كوممۇنا ئاياغياندۇرما دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى دول يېزا ئاياغياندۇرما كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تاۋغاز

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 4.9 كىلومېتىر جايىدا. 52 ئائىلە، 165 نوپۇس، 629 مو تېرىم يېرى بار. تاۋغازنىڭ مەنسى 54 ـ بەتكە قارالسۇن.

خېنىيىرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەرپكە قىياش شىمالىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايىدا. 93 ئائىلە، 464 نوپۇس، 1192 مو تېرىم يېرى بار. «خېنىيىرىق» «خان يېرى ئېرىقى» دېگەن مەنىدە، بۇرۇن بۇ يەرنى ئەمەلدارلار باشقۇرغان ھەم بۇ يەرگە بىر ئېرىق ئېلىنغانلىقتىن شۇنداق ئاتالغان.

قاقلىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5.5 كىلومېتىر جايىدا. 120 ئائىلە، 550 نوپۇس، 1012 مو تېرىم يېرى بار. "قاخلىق" ئەسلى "قاقتىلىق"دىن ئۆزگەرگەن. تەخمىنەن 100 يىل بۇرۇن كىشىلەر بۇ يەردىن يەر ئىگەلىلەپ، ئورمان بەلبېغى يېتىشتۇرگەن. ۋە كۆز كۈنىلىرىدە شاخلىرىنى قاقتا قىلىپ چارۋا باقىقانلىقى ئۈچۈن قاقتىلىق دەپ ئاتىغان، كېيىن قاقلىق بولۇپ قالغان.

باشئېقىن

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5 كىلومېتىر جايىدا. 41 ئائىلە، 179 نوپۇس، 654 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر بۇلاق سۇيى چىقىدىغان ئېرىقنىڭ بېشى بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

شوركۆتەك كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى شوركۆتەكتە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 6.4 كىلومېتىر جايىدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 138 ئائىلە، 539 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2254 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيول ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتاشتۇرۇلغان. تۇرۇشلۇق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شامىلى كوممۇنا 4 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇيگە ئايرىلغان. 1979 ـ يىلى دول كوممۇنا شوركۆتەك دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى شوركۆتەك كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

شوركۆتەك

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 6.4 كىلومېتىر جايىدا. 138 ئائىلە، 539 نوپۇس، 2254 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ئەسلى يۇلغۇن، توغراق كۆپ ئۆسۈدىغان جاڭگال شورلۇق يەر بولۇپ، ئوتۇنچىلار بۇ يەردىن ئوتۇن كەسكەندە كۆپلەپ دەرەخ كۆتەكلىرى يەر يۈزىگە چىقىپ تۇرغانلىقتىن شوركۆتەك دەپ نام ئالغان.

تاڭما خېنىي كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى تاڭما خېنىيدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىكە قىپاش شىمالىدىكى 6 كىلومېتر جايدا. زىمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 146 ئائىلە، 613 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1953 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلوق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى بۇ جاي شەرق شامىلى كومىۋنا 2-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي 1-شاۋدۇي، 4-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي 1-شياۋدۇي، 5-دادۇينىڭ بىر شياۋدۇينى ۋە 5-باشقۇرۇش رايون 5-دادۇينىڭ بىر شياۋدۇينى ئوز ئىچىگە ئالغان.

1980-يىلى يۇقىرىدىكى شياۋدۇيلەرنى بىرلەشتۇرۇپ باغچە دادۇي تەشكىل قىلىنغان.

1983-يىلى يەر نامىلىرىنى تەكشۈرگەندە ئىلگىرىكى «تاڭما خېنىي» دېگەن نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن. 1984-يىلى تاڭما خېنىي كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

تاڭماخېنىي

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ غەربىكە قىپاش شىمالىدىكى 6 كىلومېتر جايدا. 146 ئائىلە، 613 نوپۇس، 1953 مو تېرىم يېرى بار. رەۋايەتلەرگە قارىغاندا بۇ يەر موندىن 80 يىل بۇرۇن چارۋا باقىدىغان جاڭگال بولۇپ، بىر قانچە بايلار تالىشىپ قالغان. ھۆكۈمەت تەرەپ ئارىلىشىپ، ھۆكۈمەت ئېگىدارچىلىقىغا ئۆتكۈزۈۋېلىپ، كىشىلەرگە تېڭىپ ساتقان بولغاچقا «تاڭما خان يېرى» دېيىلگەن. كېيىن «تاڭما خېنىي» غا ئۆزگەرگەن.

مازارئۆستەڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلوق ئورنى مازارئۆستەڭدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جاينىڭ جەنۇبقا قىپاش غەربىدىكى 4.5 كىلومېتر جايدا. زىمىنى تەكشى. ئۇچ تەبىئىي كەنت، 309 ئائىلە، 1236 نوپۇس، 3185 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلوق كەنت نامى بىلەن ئاتالغان.

1958-يىلى شەرق شامىلى كومىۋنا 5-باشقۇرۇش رايون 2-دادۇي بولغان. 1979-يىلى دول كومىۋنا مازار ئۆستەڭ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى ئەسلىدىكى ئازنە بازار دادۇي بىلەن بىرلەشتۇرۇپ، مازار ئۆستەڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

مازار ئۆستەڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تورۇشلوق جاينىڭ جەنۇبقا قىپاش غەربىدىكى 4.5 كىلومېتر جايدا. 119 ئائىلە، 366 نوپۇس، 1497 مو تېرىم يېرى بار. ئۆستەڭ مازار يېنىدىن ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

ۋەخپەئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تورۇشلوق جاينىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4.9 كىلومېتر جايدا. 156 ئائىلە، 199 نوپۇس، 595 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەر ئەسلىدە مەسچىتكە ۋەخپە قىلىنغان

يەر بولۇپ، ئېرىق مۇشۇ جايدىن كىسىپ ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

قاغا ئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. 134 ئائىلە، 480 نوپۇس، 1105 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقمى بىلەن ئاتالغان.

چوڭقۇرئۆستەڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى دۆڭئېرىقتا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا. زىمىنى تەكشى. 6 تەبىئىي كەنت، 470 ئائىلە، 1733 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 4197 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتۇشىدۇ. ئۆستەڭنىڭ بۇ يەردىن كىسىپ ئۆتكەن ئېقىنى چوڭقۇر بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

1958-يىلى شەرق شامىلى كومۇنا 5-باشقۇرۇش رايون 3-دادۇي بولغان. 1979-يىلى دول كومۇنا چوڭقۇر ئۆستەڭ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى ئەسلىدىكى 5-باشقۇرۇش رايون قاغا ئېرىق دادۇي بىلەن بىرلەشتۇرۇپ چوڭقۇر ئۆستەڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

دۆڭئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا. 62 ئائىلە، 244 نوپۇس، 499 مو تېرىم يېرى بار. دۆڭ يەردىن ئېلىنغان ئېرىق نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان.

كالتەكئېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4 كىلومېتىر جايدا. 72 ئائىلە، 239 نوپۇس، 480 مو تېرىم يېرى بار. «كالتەك» پاكار دېگەن مەنىدە، رىۋايەت قىلىنىشچە ئەڭ بۇرۇن بىر پاكار ئادەم تۇنجى قېتىم بۇ ئېرىقنى ئالغاچقا كالتەك ئېرىق دەپ ئاتالغان.

چاپانئايەمقى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3 كىلومېتىر جايدا. 78 ئائىلە، 311 نوپۇس، 966 مو تېرىم يېرى بار. بىر ئايماق كىشىلەر بىر مەھەللە بولۇپ ئولتۇراقلاشقانلىقتىن شۇنداق نام ئالغان.

تۆغرائېرىق

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 3.2 كىلومېتىر جايدا. 119 ئائىلە، 424 نوپۇس، 1309 مو تېرىم يېرى بار. بۇ ئېرىق شۇ كەنتنى توغرا كىسىپ ئۆتكەچكە شۇنداق ئاتالغان. كەنتنىڭ بىر ئوقۇتۇش ئورنى بار.

تۆكامەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. 69 ئائىلە، 234 نوپۇس، 758 مو تېرىم يېرى بار. كىشىلەرنىڭ لەقمى بىلەن ئاتالغان.

پاڭمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى شىمالىدىكى 5.2 كىلومېتىر جايىدا. 22 ئائىلە، 94 نوپۇس، 395 مو تېرىم يېرى بار. كىشلەرنىڭ لەقمى بىلەن ئاتالغان.

كاۋا تۆگمەنبېشى كەنت كومىتېتى تۇروشلۇق ئورنى كاۋا تۆگمەنبېشىدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايىدا. دىمنى تەكشى، ئىككى تەبىئىي كەنت، 155ئائىلە، 522 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 195 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان، پىلە ئۆزمىچىلىك بىلەن شوغوللىنىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيوللار ھەر قايسى كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. تۇرۇشلۇق كەنتنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شامىلى كومىۋنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 5 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كومىۋنا كاۋا تۆگمەنبېشى دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كاۋا تۆگمەنبېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلوق جايىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى 2 كىلومېتىر جايىدا. 144 ئائىلە، 304 نوپۇس، 1060 مو تېرىم يېرى بار. مۇشۇ كەنتتە تۇرۇشلۇق كۆپ سانلىق كىشلەرنىڭ لەقمى كاۋا بولۇپ، ئۇلار بۇرۇن بىر تۆگمەن چۆرىگەن. شۇلارنىڭ لەقمى بىلەن «كاۋا تۆگمەنبېشى» دەپ نام قويۇلغان.

قوشدۆڭ

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 2.7 كىلومېتىر جايدا. 59 ئائىلە، 218 نوپۇس، 590 مو تېرىم يېرى بار. بۇ يەردە بۇرۇن نۇرغۇن قوم دۆڭلىرى بار بولۇپ، كەنت بىنا قىلىنغاندا قوم دۆڭلىرى تۈزلىنىپ، ئاخىردا ئورنى بىر ـ بىرىگە يېقىن بولغان ئىككى قوم دۆڭىسى ئېشىپ قالغان. شۇنىڭغا قاراپ «قوش دۆڭ» دېگەن نام بېرىلگەن.

تولغاش كەنت كومىتېتى تۇروشلۇق ئورنى كېرىيە مەھەللىسىدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. زىمنى تەكشى، تۆت تەبىئىي كەنت، 239 ئائىلە، 952 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2537 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. تاشيولى قوشنا كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ. بۇرۇن بۇ يەر قوم دۆڭلىك بولۇپ، ئېرىق ـ ئۆستەڭلىرىنىڭ ئايلاندۇرۇپ ئالغاچقا تولغاش دەپ نام ئالغان.

1958 ـ يىلى شەرق شامىلى كومىۋنا 5 ـ باشقۇرۇش رايون 6 ـ دادۇي بولغان. 1979 ـ يىلى دول كومىۋنا تولغاش دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى تولغاش كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كېرىيەمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 4.5 كىلومېتىر جايدا. 53 ئائىلە، 199 نوپۇس، 548 مو تېرىم يېرى بار. دەسلەپتە بۇ يەرگە كېرىيەلىك كىشلەر كۆچۈپ كېلىپ

ئولتۇراقلاشقاچقا شۇنداق ئاتالغان.

جالانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 3.2 كىلومېتىر جايدا. 65 ئائىلە، 245 نوپۇس، 681 مو تېرىم يېرى بار. بۇ كىشىلەرنىڭ لەقەملىكلەر مەھەللىسىنى كۆرسىتىدۇ. (تەپسىلى مەنىسى 30-بەتتە)

يوبدانمەھەللە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 5.3 كىلومېتىر جايدا. 40 ئائىلە، 169 نوپۇس، 341 مو تېرىم يېرى بار. «يوبدان» ئارپا ئۇنىدا ئېتىدىغان بىر خىل تاماقنىڭ تۇرى بولۇپ، كىشىلەرنىڭ لەقەمى كەنت نامى بولۇپ قالغان.

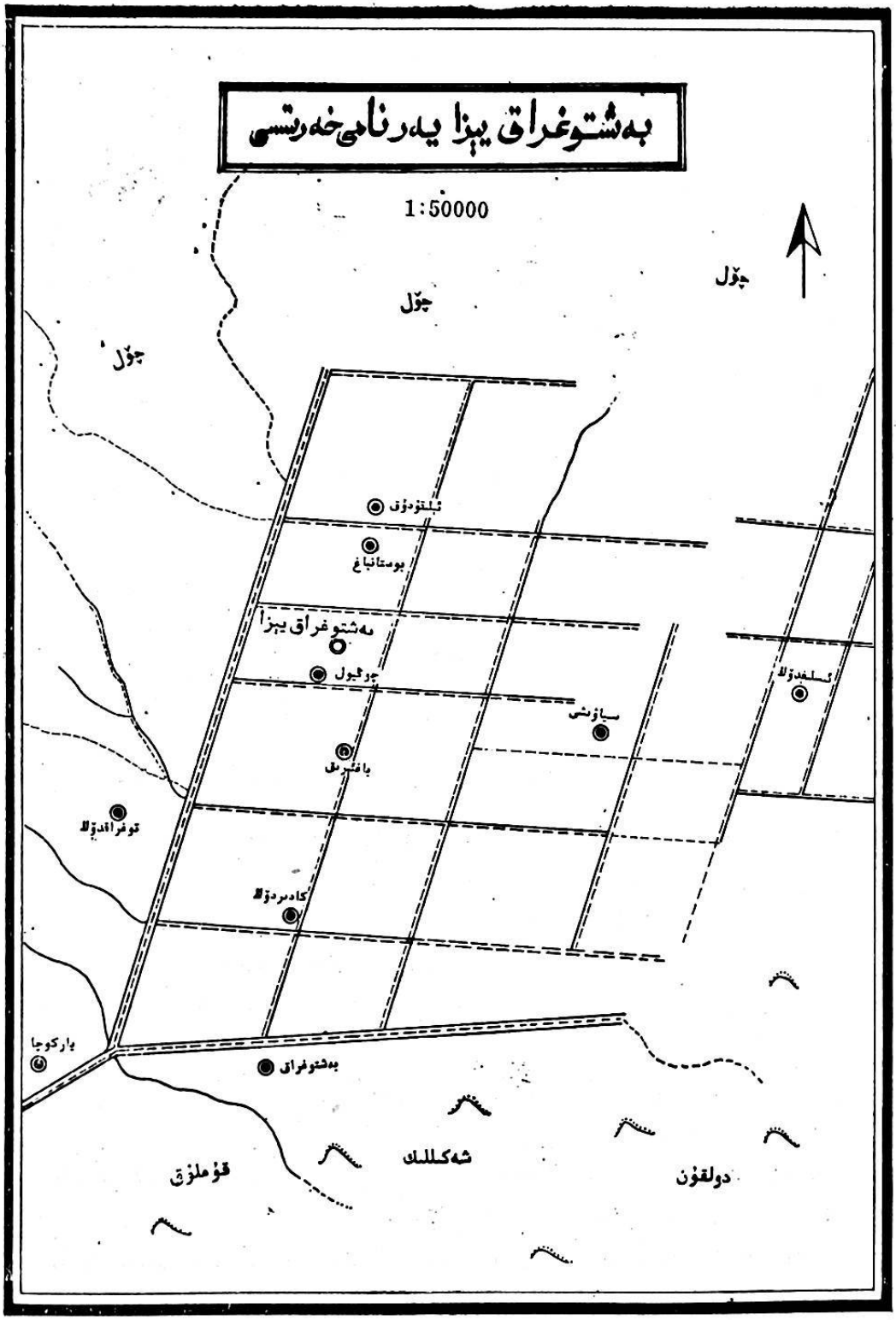
بەشتوغراق يېزا يەرنامىخەرتسى
1:50000
چۆل
چۆل
چۆل
ئىلتۇدۇق
بوستانباغ
بەشتوغراق يېزا
چوڭيول
ساۋۇش
باغئۆرۈك
توغرائەدۇلا
كادىردۇلا
ئىلغەدۇلا
بارىكوچا
بەشتوغراق
قۇملۇق
شەكىلىك
دولقۇن

بەشتوغراق يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى

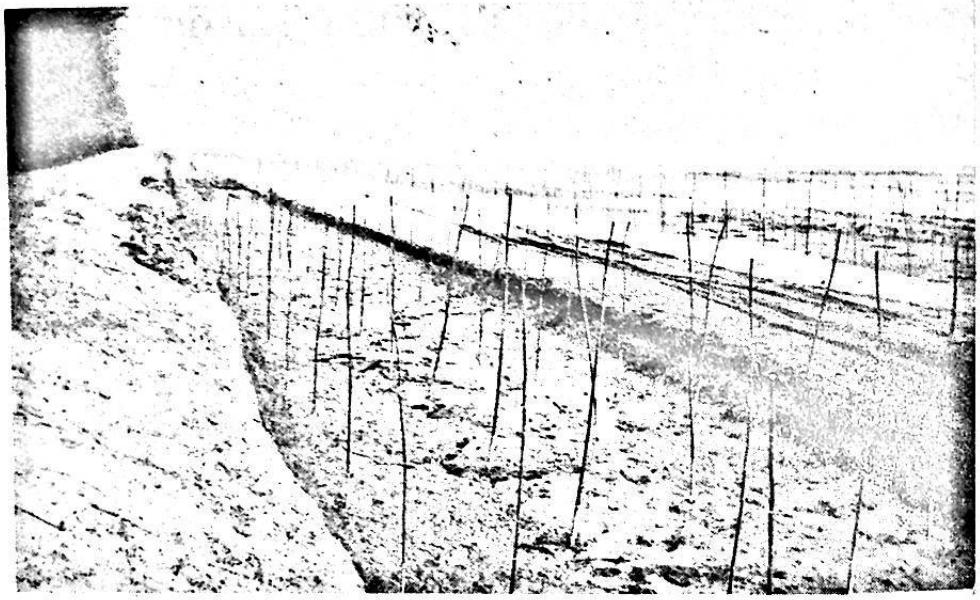

جىردىم تىكىپ قاقاسلىقنى ئۆزگەرتىش.

بەشتۇغراق يېزىسى-لوپ ناھىيە شەھەر ئىچىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 33 كىلومېتىر جايغا جايلاشقان. شەرقىتىن چۆل ئارقىلىق چىرا ناھىيىسىگە، غەرب تەرىپى دۆل يېزىسىنىڭ ئويمانيانتاقا، جەنۇبى ئاچىچىق تاغ ئالدىدىكى سايغا، شىمالى تەكلىماكان قۇملۇقىغا تۇتىشىدۇ. بوستان قىسمىنىڭ جەنۇبىتىن شىمالغا ئۇزۇنلىقى تەخمىنەن 7 كىلومېتىر، شەرقىتىن غەربكە كەڭلىكى تەخمىنەن 5 كىلومېتىر، ئومۇمىي يەر كۆلىمى 35 كۋادرات كىلومېتىر، 10 كەنت كومىتېتى، 11 تەبىئىي كەنت، 835 ئائىلە، 3769 نوپۇس بار. بۇنىڭ ئىچىدە ئۇيغۇرلار 3454 كىشى، خەنزۇ 315 كىشى، خۇيزۇ 10 كىشى. يېزىلىق ھۆكۈمەتنىڭ تۇرۇشلۇق ئورنى چوڭيول كەنتىدە. ئاددى تاشيولى ناھىيە شەھەرنىگە تۇتىشىدۇ.

بەشتۇغراق ئۇيغۇرچە سۆز بولۇپ، بۇرۇندىن تارتىپلا بۇ يەردە بەش تۇپ چوڭ توغراق بولغانلىقتىن بەشتوغراق دەپ نام ئالغان.

تارىخى خاتىرىلەرگە ئاساسلانغاندا شەرقى خەن سولالىسى دەۋرىدىلا بۇ يەر قورىغاردىكى ئەللىك نەچچە دۆلەتتىكى رۇڭ لوگو (戎卢国)نىڭ چېگرىسى ئىكەنلىگى ئېھتىمالغا بەك يېقىن. چىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرقى دەۋرىدە بۇ يەر چىرا، كېرىيەگە باردىغان يول ئىدى. شۇ

چاغدا «بەش لەڭگەر»دەپ ئاتالغان. دەۋىرنىڭ ئۆتىشى بىلەن بۇ يەر چۆلگە ئايلىنىپ كەتكەن.

گۇاڭشۇينىڭ 8-يىلى (ميلادى 1882-يىلى) كېرىيە ناھىيىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن بۇ يەر كېرىيەگە قاراشلىق بولغان. لوپ ناھىيىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن لوپقا ئايرىپ بەرىلگەن.

1959-يىلى قىزىلبايراق كومىمۇنانىڭ ھەرقايسى دۇيلىرىدىن ئادەم يۆتكەپ كېلىپ، يەر ئېچىپ كەنت قىلىنغان. 1960-يىلدىن باشلاپ باشقا كوممۇنالەرمۇ ئادەم يۆتكەپ كېلىپ يەرئاچقان ۋە ئىشلەپچىقىرىش دۇيلىرىنى قۇرغان. 1960-يىلدىن 1962-يىلغىچە لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ئىچكىرى ئۆلكىلەردىن شىنجاڭغا چىقىقان خەنزۇ ئاممىنى ئىككى تۈركۈمگە بۆلۈپ بۇ يەرگە ئورۇنلاشتۇرغان. ئۇچاغدا قىزىلبايراق كومىمۇنانىڭ بىر تۈتاش ئورۇنلاشتۇرۇشدا بولغانلىقتىن، قىزىلبايراق كوممۇنا بوز يەر دېھقانچىلىق مەيدان دەپ ئاتالغان. 1965-يىلى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ بىر تۈتاش ئورۇنلاشتۇرۇشى بويىچە جاڭسۇدىن كەلگەن چېگرا رايونغا ياردەم بەرگۈچى زىيالى ياشلاردىن مىڭدىن ئارتۇق كىشىنى بۇ يەرگە ئورۇنلاشتۇرغان ۋە يەرلىك دېھقانلار بىلەن قوشۇپ دۆلەت ئىگىلىكىدىكى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان قۇرۇپ، (ناھىيىنىڭ قوشۇمچە باشقۇرۇشىدا بولغان) 10 لەيەندۇي①، بىر ئورمانچىلىق مەيدانغا ئايرىغان ھەم ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك ئوتتۇرا مەكتەپ قۇرغان. 1973-يىلى 11-ئايدا ئاپتونوم رايونلۇق تەستىقى ئارقىلىق دۆلەت ئىگىلىكىدىكى دېھقانچىلىق مەيدان ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ، "شەرق قىزاردى" كومىمۇنىسى قۇرۇلغان، 11 دادۇي تەۋە قىلىنغان. 1979-يىلى بەشتوغراق كوممۇنا دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى 12-ئايدا ھاكىمىيەت بىلەن كومىمۇنا ئايرىلغاندا بەشتۇغراق يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغان.

بۇ يېزا تاغ ئالدىدىكى كەلكۇن لاتقا تۈزلەڭلىككە كىرىدۇ. زېمىنى چۆل ئوتتۇرىسىدا بولغانلىقتىن تۆت ئەتراپى قۇم دۆۋىلىرى بىلەن ئورالغان. ھاۋاسى قۇرغاق. بوران كۆپ چىقىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 30 مىللىمېتىر، پارغا ئايلىنىش مىقدارى زور. كېچە بىلەن كۈندۈزنىڭ تېمپېراتۇرا پەرقى چوڭ. يىللىق ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 11°C، 7-ئايدىكى ئەڭ يۇقىرى ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا 26°C، 1-ئايدىكى ئەڭ تۆۋەن ئوتتۇرىچە تېمپېراتورا نۆلدىن تۆۋەن 7°C-، قۇم تۇپراق.

ئومۇمىي تېرىلغۇ يېرى 14 مىڭ 683 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، مايلىقدان، قوشۇمچە پاختا، قوغۇن-تاۋۇز تېرىلىدۇ ۋە چارۋىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 1985-يىلى ئاشلىقنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 3 مىليۇن 955 مىڭ جىڭ، ئوتتۇرىچە مو مەھسۇلاتى 474 جىڭ، كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان ئاشلىق 1049 جىڭ، پاختىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 45 مىڭ جىڭ، مايلىقداننىڭ ئومۇمىي مەھسۇلاتى 145 مىڭ جىڭ، قوتاندىكى چارۋا 13 مىڭ 17 تويۇقا يەتكەن. بۇ يېزىنىڭ ھاۋا، يەر، تۈپراق ئالاھىدىلىكى تۆپەيلىدىن، ئىشلەپچىقارغان قوغۇن تاۋۇزلىرى تاتلىق بولۇپ، ناھىيە بويىچە ئالدىنقى قاتاردا تۇرۇدۇ.

ئىزاھات ① لەيەندۇي — خەنزۇچە سۆز بولۇپ روتا ئەترەت مەنسىدە.

بەشتۇغراق سۇ مەنبەسىدىن يىراقتا بولۇپ، سۇيى قىس ئىدى. 1968-يىلى سۇ ئىنشائاتلىرى بىلەن شۇغۇللىنىپ، 65 كىلومېتىرلىق بىر ئۆستەڭ ياسىغان. يۇرۇقتاش دەريياسىنىڭ سۇيى ئۆزۈن چۆلدىن كېسىپ ئۆتۈپ، بەشتوغراق يېزىسىغا ئېقىپ كېلىدۇ. لېكىن سىغىپ كېتىش ئەھۋالى ئىنچىكە بولغاچقا سۇدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمى تۆۋەن.

يېقىنقى يىللاردىن بويان يېزا ئاساسى قۇرۇلۇشى خېلى تەرەققى قىلدى. 198 مەرخىل ئېرىق ئۆستەڭ، 10 يول، 27 پارچە ئورمان بەلباغ ياسىلىپ، ، دېھقانچىلىق ئېتىزلىرىنىڭ ئورمان بىلەن قاپلىنىشى ئاساسەن ئىشقا ئاشۇرۇلدى.

يېزا باشقۇرغان كارخانىلاردىن خۇمدانچىلىق، گىلەمچىلىك بار. ئۇچ ماشىنا، 22 مەرخىل تېراكتۇر، 12 پىششىقلاش ماشىنىسى بار. مەدەنى-مائارىپ ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ يېزىدا بىر ئوتتۇرا مەكتەپ، 7 باشلانغۇچ مەكتەپ قۇرۇلدى. مەكتەپتىكى ئوقۇغۇچى 677 نەپەر. يېزىدا بىر دوختۇرخانا، 12 كەنت دەرىجىلىك ساقلىقنى ساقلاش پونكتى بار. ئۇندىن باشقا مەدەنىيەت پونكتى، رادىئو ئۇزىلى، كىنوخانا قاتارلىقلار بار.

ئۆلچەملىك ناملار

بەشتوغراق يېزىسى

بەشتوغراق يېزىسىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالى ماتېرىيالنغا قارالسۇن.

چوڭيول

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 0.2 كىلومېتىر جايدا. 84 ئائىلە، 312 نوپۇس، 1780 مو تېرىم يېرى بار. بەشتوغراق يېزىسىدىن ناھىيە بازىرىغا بارىدىغان چوڭ يول بويىغا جايلاشقانلىقتىن شۇنداق نام ئالغان. بەشتوغراق يېزىسىنىڭ پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، كەسپى كارخانا ئورۇنلىرى، مەدەنىي-مائارىپ ئورۇنلىرى موشۇ كەنتكە جايلاشقان. بۇ بەشتوغراق يېزىسىنىڭ سىياسى، ئېقتىسادى، مەدەنىيەت مەركىزى ھىسابلىنىدۇ.

ئىسلىقدۆڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئىسلىقدۆڭدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 3.6 كىلومېتىر جايدا. تەكلىماكان چۆلىنىڭ ياقىسىغا جايلاشقان. كەنت ئىچىدە قۇم دۆڭلىرى كۆپ، بىر تەبىئىي كەنت، 75 ئائىلە، 335 نوپۇس بار. (خەنزۇ 305 كىشى. خۇيزۇ 10 كىشى، ئۇيغۇر 20 كىشى). تېرىلغۇ يېرى 2053 مو، ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. قوغۇن-تاۋۇز كۆپ ئىشلەپچىقىرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددىي تاشيولى يېزا چوڭ-يولىغا تۇتۇشىدۇ. بۇرۇن بۇ يەردىن يېقىلغۇ ئوتۇن كۆپ چىققانلىقتىن كىشىلەر ئوتۇن كولاشقا كەلگەندە ئىسسىق ھاۋادا ئىسلاپ كېتىپ ئۆلۈم خەۋپىي توغۇلغان. شۇڭا «ئىسلىقدۆڭ» دەپ نام ئالغان.

1960-يىلى قىزىلبايراق كومۇنا بوز يەر مەيدان خەنزۇ دادۇي دەپ ئاتالغان. 1965-يىلى ۋىلايەتلىك دېھقانچىلىق مەيدان قۇرۇلۇپ، ۋىلايەتكە قاراشلىق قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 5-لىيەن دەپ ئاتالغان. 1978-يىلى بەشتوغراق كومۇنا ئىسلىغ دادۇيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1984-يىلى ئىسلىقدۆڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

سىياۋېشى كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى سىياۋېشى

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقىدىكى 2.1 كىلومېتىر جايدا. زىمنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 185 ئائىلە، 697 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ، 2100 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، پاختا، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. قوغۇن-تاۋۇز، بەدە كۆپ تېرىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددىي تاشيولى يېزا چوڭ تاشيولىغا تۇتىشىدۇ.

رېئايەت قىلىنىشچە «سىياۋشى» دېگەن ئەسلى ئادەم ئىسمى بولۇپ، كەيكاۋۇس دېگەن

پادىشاھ خوتۇنىنىڭ يالغان گېپىگە ئىشىنىپ، ئوغلى سىياۋشىنى ئۆلتۈرۈشىنى قەستلىگەن. ئوغلى سىياۋشى قېچىپ كېلىپ مۇشۇ يەردە ئۆلگەن ۋە دەپىن قىلىنغان. شۇڭا سىياۋشى دەپ نام ئالغان دېيىلىدۇ. بۇ يەردە سىياۋشىم دېگەن بىر مازار بولۇپ، تارىخى يىللاردىن بىرى يېقىن ئەتراپىتكى كىشىلەر تاۋاپ قىلىدىغان موقەددەس جاي ھىسابلىنىدۇ.

1960 ـ يىلى قىزىلبايراق كومىۋنا 3 ـ باشقۇرۇش رايۇن بولغان①. 1965 ـ يىلى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 6 ـ لىيەن بولغان. 1970 ـ يىلى «شەرق قىزاردى» كومىۋنا 2 ـ دادۇيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1978 ـ يىلى بەشتوغراق كومىۋنا قىزىلبايراقدۆڭ دادۇيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى سىياۋشى دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى سىياۋشى كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ئىلمەقۇدۇق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى ئىلمەقۇدۇقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شىمالىدىكى 1.1 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 115 ئائىلە، 441 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1272 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە پاختا، مايلىقدان، بىدە تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى يېزا تاشيولىغا تۇتىشىدۇ.

«ئىلى» دېگەن قەدىمكى ئۇيغۇرتىلىدا «بەلگۈ» دېگەن مەنىدە بولۇپ، ئەسلىدە بۇ يەر قۇمۇش-لۇق جاڭگال بولغانلىقتىن چارۋىچىلار چارۋا سوغۇرۇدىغان قۇدۇق كولىغان ۋە قۇمۇش پاسىرىدا بەلگۈ قىلىپ قويغان. شۇنىڭ بىلەن «ئىلمەقۇدۇق» دەپ نام ئالغان. كەنت بولغاندىن كېيىن يەنە شۇ نامنى ساقلاپ قالغان.

1960 ـ يىلى قىزىلبايراق كومىۋنا دېھقانچىلىق مەيدان 2 ـ باشقۇرۇش رايون بولغان②. 1965 ـ يىلى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 7 ـ لىيەن دەپ ئاتالغان. 1971 ـ يىلى «شەرق قىزاردى» كومىۋنا 3 ـ دادۇيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1978 ـ يىلى بەشتوغراق كومىۋنا يېڭى قۇدۇق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى ئىلمەقۇدۇق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئىلمەقۇدۇق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بوستانباغ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى بوستانباغدا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 0.85 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 107 ئائىلە، 471 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 2026 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە مايلىقدان، پاختا، قوغۇن-تاۋۇز، بىدە تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى پۇتۇن كەنتكە تۇتىشىدۇ.

ئەسلى بۇ يەر قۇيۇق ئۆسكەن توغراقلىق بولۇپ، 1960 ـ يىلى ئادەم يۆتكەپ كەنت قىلغاندا مۇشۇ يەرنىڭ تەبىئىي مەنزىرىسگە ئاساسەن بوستانباغ دەپ نام بەرگەن.

ئىزاھات ① ساھپۇلنىڭ 3 ـ باشقۇرۇش رايونىدىن كۆچۈرۈپ كېلىنگەن.

② ساھپۇلنىڭ 2 ـ باشقۇرۇش رايونىدىن كۆچۈرۈپ كېلىنگەن.

1960 ـ يىلى قىزىلبايراق كومموٴنا دېھقانچىلىق مەيدان 2 ـ باشقۇرۇش رايون بولغان. 1965 ـ يىلى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 7 ـ ليەن بولغان. 1971 ـ يىلى شەرق قىزاردى كومموٴنا 4 ـ دادۇيگە ئۆزگەرتىلگەن. 1978 ـ يىلى بوستانباغ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى بوستانباغ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

چوڭيول كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى چوڭيولدا

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جاينىڭ جەنۇبىدىكى 0.2 كىلومېتىر جايدا. بىر تەبىئىي كەنت، 84 ئائىلە، 312 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. تېرىم يېرى 1780 مو. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە مايلىقدان تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. ئاددى تاشيولى باشقا كەنتلەرگە تۇتىشىدۇ.

بۇ يەر ئەسلىدە ناھىيە بىلەن يېزىنى تۇتاشتۇرىدىغان چوڭيول ئىدى. كەنت قورۇلغانىدىن كېيىن چوڭيول نامىنى ساقلاپ قالغان.

كادىردۆڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى كادىر دۆڭدە

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 1.7 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 102 ئائىلە، 434 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1406 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە پاختا، مايلىقدان، بىدە تېرىلىدۇ. چارۋىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئاددى تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

1960 ـ يىللاردا بۇ يەرلىك كادىرلار دائىم موشۇ يەردىكى قۇم دۆۋىسىنىڭ ئۈستىگە چىقىپ يېغىن ئاچقانلىقتىن دېھقانلار «كادىردۆڭ» دەپ ئاتىغان كېيىن كەنت نامىغا ئايلانغان.

1960 ـ يىلى قىزىلبايراق كومموٴنا دېھقانچىلىق مەيدان 4 ـ باشقۇرۇش رايون بولغان. 1965 ـ يىلى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 8 ـ ليەن دەپ ئاتالغان. 1971 ـ يىلى «شەرق قىزاردى» كومموٴنا 6 ـ دادۇي دەپ ئاتالغان. 1978 ـ يىلى كادىردۆڭ دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى ئەسلىدىكى قۇرۇلۇش دادۇي بىلەن بىرلەشتۇرۇپ كادىردۆڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بەشتوغراق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئورنى بەشتوغراقتا.

ئورنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 3.9 كىلومېتىر جايدا. زېمىنى تەكشى، بىر تەبىئىي كەنت، 76 ئائىلە، 371 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1221 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە پاختا، مايلىقدان، بىدە تېرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار. ئاددى تاشيولى ھەممە كەنتكە تۇتىشىدۇ.

بۇ يەر پۈتۈن بەشتوغراق يېزىسىنىڭ ئەڭ قەدىمكى ئورنى بولۇپ، قەدىمدىن تارتىپ بەش تۈپ توغراق قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى ھەم بۇ يەر لوپ بىلەن چېمرا، كېرىيەگە بارىدىغان يول بويى بولۇپ، كىشىلەر لەڭگەر سېلىپ، ماكان تۇتقاندىن كېيىن بەشتوغراق دەپ نام ئالغان.

1960 ـ يىلى قىزىلبايراق كومموٴنا دېھقانچىلىق مەيدان لەڭگەر دادۇي دەپ ئاتالغان. 1965 ـ يىلى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 10 ـ ليەن دەپ ئاتالغان. 1971 ـ يىلى «شەرق قىزاردى» كومموٴنا 8 ـ دادۇي بولغان. 1978 ـ يىلى بەشتوغراق كومموٴنا 8 ـ دادۇي بولغان. 1984 ـ يىلى

بەشتوغراق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

باغئېرىق كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى باغئېرىقتا.

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىدىكى 0.8 كىلومېتر جايدا. بىر تەبىئىي كەنت، 90 ئائىلە، 390 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقىنى ئاساس قىلىدۇ. 700 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە مايلىقدان، پاختا ئىشلەپچىقىرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بۇ يەر كەنت بولغاندىن كېيىنلا يەل يېمىش ئىشلەپچىقىرىدىغان بىر باغچە شىياۋدۇي قۇرۇلغان بولۇپ، مېۋىلىك دەرەخلەر يېتىشتۇرۇلگەن ۋە ئۇنىڭغا مەخسۇس بىر ئېرىق ئېلىنغان. شۇڭا باغئېرىق دەپ نام بېرىلگەن. كەنت بولغاندىن كېيىن ئەسلى نامىنى ساقلاپ قالغان.

1960 ـ يىلى قىزىلبايراق كومۇنا دېھقانچىلىق مەيدان 3 ـ باشقۇرۇش رايون بولغان. 1965 ـ يىلى قىزىلبايراق دېھقانچىلىق مەيدان 6 ـ لىيەن بولغان. 1971 ـ يىلى «شەرق قىزاردى» كومۇنا 2 ـ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى باغئېرىق دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى باغئېرىق كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

ياركوچا كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى ياركوچىدا

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 4.2 كىلومېتر جايدا. بىر تەبىئىي كەنت، 92 ئائىلە، 288 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1226 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە مايلىقدان، پاختا ئىشلەپچىقىرىلىدۇ. چارۋا بېقىلىدۇ. بىر باشلانغۇچ مەكتەپ بار.

1961 ـ يىلى قىزىلىيۇلتۇز كومۇناغا تەۋە بوز يەر مەيدان بولۇپ قۇرۇلغان. 1971 ـ يىلى قىزىلىيۇلتۇز كومۇنا 16 ـ دادۇي بولغان. 1983 ـ يىلى بەشتوغراق كومۇنا ياركوچا دادۇي دەپ ئاتالغان. 1984 ـ يىلى ياركوچا كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

بۇ يەر بەشتوغراق ئۆستىكىنىك لۆڭگە جايلاشقان بولۇپ، ھەر يىلى كەلكۈن مەزگىلىدە سۇ يارپىچپ كېتىپ، يارلىقا ئايلانغان. كەنت قىلغاندىن كېيىن ياركوچا دەپ نام بېرىلگەن.

توغراقدۆڭ كەنت كومىتېتى تۇرۇشلۇق ئۇرنى توغراقدۆڭدە

ئۇرنى يېزىلىق ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 1.8 كىلومېتر جايدا. بىر تەبىئىي كەنت، 139 ئائىلە، 725 نوپۇس بار. دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلىدۇ. 1100 مو تېرىم يېرى بار. ئاساسى مەھسۇلاتى بۇغداي، قوناق، قوشۇمچە چارۋىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. 600 مو يايلاق بار.

بۇكەنتنىڭ ئەسلى ئۇرنى چوڭ توغراقلىق بولۇپ، قۇم دۆۋىسى كۆپ بولغاچقا توغراقدۆڭ دەپ نام ئالغان.

1961 ـ يىلى قىزىلىيۇلتۇز كومۇنا بوز يەر مەيدان بولغان، 1971 ـ يىلى قىزىلىيۇلتۇز كومۇنا 17 ـ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1983 ـ يىلى بەشتوغراق كومۇناغا قوشۇلۇپ 11 ـ دادۇي دەپ ئۆزگەرتىلگەن. 1984 ـ يىلى توغراقدۆڭ كەنت كومىتېتى قۇرۇلغان.

كەسپى تارماق ۋە ئورۇن ناملىرى

مۇھىم كەسپى تارماقلار ۋە ئورۇنلارنىڭ ئۆلچەملىك نامى

لوپ ناھىيىلىك سۇپەتلىك ئۇرۇقچىلىق مەيدان

ئورنى ناھىيە شەھرىنىڭ 12 كىلومېتر شىمالىدا بولۇپ، دول يېزىسىنىڭ راخمانپۇر كەنتىگە جايلاشقان. كۆلىمى 2300 مو، تېرىلغۇ يېرى 800مو، (بۇنىڭدىن ئۇرۇقچىلىق يېرى 400مو) قۇمساز زەيلىك تۇپراق، ھاۋاسى قۇرغاق. قۇم بوران كۆپ چىقىدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە ھۆل يېغىن مىقدارى 34.5 مىللىمېتر، يىللىق ئوتتۇرىچە قىروسىز مەزگىلى 212 كۈن.

بۇ يەر ئەسلىدە چۆل باياۋانلىق بولۇپ، پارچە-پۇرات قۇم دۆڭلىرى بارئىدى. ئاز ساندا تېرىلغۇ يەرلىرى بارئىدى. 1959-يىلى ناھىيىلىك جامائەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسى بۇ يەردە ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىش دېھقانچىلىق مەيدانى قۇرغان. 1960-يىلى ئەمگەك بىلەن تەربىيەلەش مەيدانى قىلىپ ئۆزگەرتىلگەن. 1962-يىلى ئەمگەك بىلەن تەربىيەلەش مەيدانى كۆچۈپ كېتىپ، ناھىيىلىك ھۆكۈمەتنىڭ كادىرلار مەيدانى قۇرۇلغان. 1964-يىلى كادىرلار مەيدانى ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپ، 1965-يىلى 2-ئايدا سۇپەتلىك ئۇرۇقچىلىق مەيدانى قۇرۇلغان. قۇرۇلۇش كۆلىمى 2718 كۋادرات مېتر. نوپۇسى 238، ئىشچى-خىزمەتچىلىرى 68 نەپەر (ياردەمچى ئاگرونوم ئىككى نەپەر، تېخنىك خادىم ئىككى نەپەر)، بونىڭدىن خەنزۇ 36 نەپەر، ئۇيغۇر 32 نەپەر.

ھازىر باردىھقانچىلىق ماشىنا، سايمان ئۇسكۇنىلىرى: 74 تېپلىق زەنجىرتاپان تراكتور بىر «دولۇ فاڭخولۇ» 28 تېپلىق تراكتور ئىككى، قول تراكتورى ئىككى، ئۇرۇق تاللاش ماشىنىسى بىر، شۇنىڭدەك يۇرۇشلەشتۇرۇلگەن تراكتور دېھقانچىلىق سايمانلىرى بار. توك بىلەن تەمىنلەش جەھەتتە، ناھىيىمىزنىڭ يۇقىرى بېسىملىق توك سىم يولى بىلەن تەمىنلىگەندىن باشقا يەنە ئۆزىنىڭ 80 كىلوۋاتلىق بىرگېنېراتورى بار. ماشىنىلاشقان قۇدۇقتىن ئىككىسى بولۇپ ئۇسكۇنىلىرى تولۇق.

بۇ مەيداننىڭ مەركىزى ۋەزىپىسى-پۇتۇن ناھىيىگە سۇپەتلىك ئۇرۇق يېتىشتۇرۇپ بېرىشتىن ئىبارەت. مەيدان قۇرۇلغاندىن بۇيان سۇپەتلىك ئۇرۇق كەلتۈرۈش، يېتىشتۇرۇش جەھەتلەردە زور خىزمەتلەر ئىشلەندى. كۆزگە بۇغداي سورتلىرىدىن «يەندا 1817»، «1885 نومۇرلۇق»، «خۇابى 187-نومۇرلۇق»، «بېيجىڭ 11-نومۇرلۇق» لارنى كەلتۈرۈپ، كەڭ كۆلەمدە كېڭەيتتى، 1965-يىلدىن باشلاپ بۇغداينىڭ شالغۇتلاشتۇرۇلغان سورتلىرىنى يېتىشتۇرۇش خىزمىتىنى ئىشلەپ، يەتتە-سەككىز يىللىق تېرىشىش ئارقىلىق «لوپ 1-نومۇرلۇق» سورتىنى يېتىشتۇرۇپ چىقتى. بۇ مەيداندا يېتىشتۇرۇلگەن «قىزىل قاسراقلىق» بۇغداي سورتى ئاساسلىق سورتلىرىدىن بولۇپ قالدى. سىرتقى جايلاردىن كەلتۈرۈلگەن چاڭلى 5-نومۇرغا سېلىشتۇرغاندا مەھسۇلاتى يىللار دېگىدىن 30 پىرسەنتتىن كۆپرەك ئاشتى. يازغا بۇغداي تېرىشتا قەشقەر ئاق پوستىلىقىدىن

پايدىلىنىپ، سىلوس "24 ـ 65 "نى ئانىلىق قىلىپ، بالدۇر پىشار، كېيىن پىشار سورت يېتىشتۇرۇپ، ئانىلىق قىلغانغا قارىغاندا مەھسۇلاتنى 20 پىرسەنتتىن كۆپرەك ئاشۇردى. 1984 ـ يىلى ئۆزلىرى يېتىشتۇرگەن يازغا بۇغداينىڭ بالدۇر پىشار سورتىنى تېرىپ، بىرلىكنى 367.8 جىڭغا يەتكۈزدى.

قوناق سورتى جەھەتتە، باشقا جايدىن كەلتۈرگەن ئەسلى ئۇرۇقنى ۋە يېتىشتۈرگەن شالغۇت ئۇرۇق «ۋىر 42.156» قاتارلىق سورتلارنى ئاساس قىلىپ تېرىپ، بىرلىكنى ئەسلى سورتتىن 20 پىرسەنت ئاشۇردى. بۇ مەيدان سىرتىدىن سۈپەتلىك ئۇرۇق كەلتۈرۈش ۋە يېتىشتۈرۈشكە ئەھمىيەت بەرگەنلىكتىن 1974 ـ يىلدىن 1985 ـ يىلغىچە ناھىيە بويىچە مەھسۇلات يىلغا 1 مايۇن 200 مىڭ جىڭدىن ئېشىپ كەلدى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا بۇ مەيدان ئۇرۇقلۇق چوشقا ۋە گۆش چوشقىسى بېقىش خىزمىتىدە نەتىجىسى كۆرۈنەرلىك بولدى. قوتاندىكى چوشقىسى يىلغا ئوتتۇرا ھىساب بىلەن 1000 ــ 800 تۇياقتىن بولۇپ كەلدى. 1981 ـ يىلدىن بۇيان دۆلەتكە يىلغا ئوتتۇ- را ھىساب بىلەن 60 مىڭ جىڭچە (تىرىك چوشقا ئېغىرلىقى بويىچە ھىساپلىغاندا) چوشقا گۆشى بىلەن تەمىنلەپ كەلدى. بۇ مەيداننىڭ 1985 ـ يىلى ئىشلەپچىقارغان ئۇرۇقلۇق ئاشلىقى 116 مىڭ جىڭ، قوتاندىكى چوشقىسى 790 تۇياق، 1985 ـ يىللىق ئومۇمى مەھسۇلات قىممىتى 150 مىڭ يۈەن.

لوپ ناھىيىلىك دۆلەت ئىگەمچىلىكىدىكى ئورمانچىلىق مەيدان

لوپ ناھىيىلىك دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ئورمانچىلىق مەيدانى دول يېزىسىنىڭ شىمالى ئۇچىغا جايلاشقان. ئونىڭ شەرقى شىمالى تەكلىماكان چۆل ياقىسىغا تۇتۇشىدۇ. ناھىيە شەھىرى بىلەن بولغان توز ئارىلىقى 17 كىلومېتىر.

ھازىرقى ئومۇمى كۆلىمى 2200 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1400 كۋادرات مېتىر، ئورمان كۆلىمى 1800مو، تەبىئى توغراقلىق 400مو، باغ كۆلىمى 100مو، كۆچەت كۆلىمى 100مو، دېھقانچىلىق ئېتىز كۆلىمى 200مو، پۈتۈن مەيداننىڭ ئومۇمى نوپۇسى 190، بۇنىڭدىن ئىشچى، خىزمەتچى 38 نەپەر، (بۇنىڭ ئىچىدە ياردەمچى باغۋەن 1 نەپەر)

بۇ مەيداننىڭ ئورنىدا ئەسلىدە 400 مو كىلدىغان تەبىئى توغداقلىق بارئىدى، يېرى چۆل ياقىسى بولغاچقا بۇران ۋە قۇمدىن مودا پىئەلىنىشتە مەلۇم رولى بارئىدى. ئورمانىنى موھاپىزەت قىلىش، قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرىنى يەنمو تەرەققى قىلدۇرۇش ئۈچۈن 1960 ـ يىلى يۇقىرىنىڭ تەستىقلىشى ئارقىلىق بۇ يەردە دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ئورمانچىلىق مەيدانى قۇرۇلغان. ئۇنىڭ ئاساسى ۋەزىپىسى ئورمان سېلىش، قۇرۇلۇش ئورمىنى يېتىشتۈرۈشتىن ئىبارەت ئىدى، 20 نەچچە يىللىق تىرىشىش ئارقىسىدا ھازىر 2200 مولۇق ئورمانزارلىققا ئايلاندى. 20 نەچچە يىلدىن بۇيان سۈنئىي يول بىلەن يېتىشتۈرۈلگەن ئورمان 1400 مو، ئەسلىدىكى 400 مولۇق تەبىئىي توغراق- لىقنى قوشۇپ ھىسابلىغاندا جەمئىي 300 مىڭ تۈپتىن ئارتوق ئورمان يېتىشتۈرۈلدى، بولۇپمۇ 1977 ـ يىلدىن كېيىن كۆچەت يېتىشتۈرۈش سۈرئىتى تىز بولۇپ ئوتتۇرا ھىساب بىلەن ھەر يىلغا 20 مىڭ تۈپتىن توغرا كىلىدۇ، 20 يىلدىن بۇيان دۆلەتكە 1 مىليون 200 مىڭ يۈەن مەبلەغ جۇغلانما يىغدى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان دۆلەتنىڭ سېلىقنى يەڭگىللىتىش، ئورمانچىلىقنىڭ تەرەققىياتىنى

تەزلىتىش ئۇچۇن، ئۆزكۆچىگە تاينىپ ئىش كۆرۈش ئۇسۇلىنى قوللۇنۇپ، ئاشلىقتا ئۆز-ئۆزىنى تەمىنلەش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ، كۆپ-خىل ئىگىلىكنى كېڭەيتتى. (100 مولۇق مېۋىلىك باغ تەرەققى قىلدۇردى. 200 تۇياق چارۋا باقتى)

هازىر بار بولغان ماشىنىلىرى: 55 ئات كۈچىگە ئىگە تراكتور، "شەرق قزاردى" ماركىلىق 28 ئات كۈچىگە ئىگە تراكتور ئالتە، توپا تۇرتۇش ماشىنىسى بىر، 54 رىلىسلىق تىراكتور بىر، تاپ ئېچىش ماشىنىسى بىر، يۇقىرى بېسىملىق يۇقىرىغا پۇركەيدىغان دورا چېچىش ماشىنىسى بىر.

لوپ ناهىيامك كۆچەتخانا

لوپ ناهىيىلىك كۆچەتخانا-لوپ ناهىيە شەھىرىنىڭ غەربىدىكى بۇيا يېزىسىغا جايلاشقان. ناهىيە شەھىرى بىلەن تۆز ئارىلىقى 17 كىلومېتىر، كۆچەتخانىنىڭ ئومۇمى كۆلىمى 280 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1125 كۋادرات مېتىر، هازىرقى كۆچەت يېتىشتۇرىدىغان يېرى 200 مو، بۇ كۆچەتخانا ناهىيە قارمىقىدىكى دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ئورمانچىلىق كۆچەت بازىسى بولۇپ، يەرلىك خەلقلەر بۇ يەرنى «ئېگىز بوستان» دەپ ئاتىشىدۇ. يەر شارائىتىدىن ئېيتقاندا يەر زېمىنى ھەم ئېگىز ھەم بۇرۇنمو دەرەخلىك بوستانلىق جاي بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

هازىر 33 نەپەر ئىشچى — خىزمەتچى بار. بۇلاردىن خەنزۇ 2 كىشى، (1 نەپەر باغۋەن، 1 نەپەرتېخنىك بار.) كۆچەتخانا 1956-يىلى 10-ئايدا قۇرۇلغان. ئازاتلىقتىن دەسلىپىدە بۇجايدا خەلق ئازاتلىق ئارمىيىسى بوز يەر ئېچىپ، ئىشلەپچىقىرىش قىلغان. 1954-يىلى ھەربىي قىسىم كېتىپ قالغاچقا ناهىيە باشقۇرغان. 1956-يىلى 10-ئايدا ئەسلىدىكى بار ئاساستا كۆچەت يېتىشتۇرۇش ئاساس قىلىنغان كۆچەتخانا قۇرۇلغان. 20 نەچچە يىللىق تەرەققىيات جەريانىدا بۇ يەرلوپ ناهىيىسىنىڭ ئاساسلىق كۆچەت يېتىشتۇرۇش بازىسى بولۇپ قالدى ۋە شىنجاڭ تېرىكى، چىنار قاتارلىق 10 نەچچە خىل كۆچەت قوبۇل قىلىپ يېتىشتۇرۇلدى. 1958-يىلى كۆچەت سېتىشقا باشلاپ تاكى "مەدەنىيەت ئىنقىلابى" غىچە ھەرىيلى ئوتتۇرا ھىساب بىلەن 70 مىڭ تۇپ ھەرخىل كۆچەت ستىلاتتى. 3-ئومۇمى يىغىندىن كېيىن تېخىمو زورتەرەققى قىلدى، يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بۇيان، ھەرىيلى ناهىيە ئىچىگە ۋە چەت ناهىيىلەرگە ئوتتورا ھىساب بىلەن 250 مىڭ تۇپتىن 300 مىڭ تۇپكىچە كۆچەت تەمىنلەپ بەردى. پۈتۈن ناهىيە دەرىجىلىك ئورۇنلار ۋە يېزىلارنىڭ ئېھتىياجىنى قاندۇرۇپلا قالماي، باشقا ناهىيە ۋە قېرىنداش ئورونلارنىڭ كۆچەت ئېھتىياجىنى قاندۇرۇلدى.

1979-يىلدىن باشلاپ ھەرقايسى كەنتلەردىمو ئورمانچىلىق كۆچەتخانىلىرى قۇرۇش خىزمىتى چىڭ تۇتۇلۇپ، تېخنىكا ۋە ماددى كۈچ جەھەتتە ياردەم بەردى. هازىر ناهىيە بويىچە 3 دەرىجىلىك كۆچەتخانا (يەنى دۆلەت ئىگىلىكىدىكى، چوڭ كوللېكتىپ ۋەكچىك كوللېكتىپ باشقۇرۇشىدىكى) لار قۇرۇلدى. 1982-يىلدىن باشلاپ مۇشۇ 3 دەرىجىلىك كۆچەتخانا ھەرىيلى ئوتتۇرا ھىساب بىلەن 10 مىليۇن تۇپ ئەتراپىدا كۆچەت بىلەن تەمىن ئىتىدۇ. بۇلار لوپ ناهىيىسىنىڭ دېھقانچىلىق ئېتىز-ئېرىقلىرىنى ئورمان بىلەن تورلاشتۇرۇشنى مۇددەتتىن بىرىيىل بۇرۇن

ئىشقا ئاشۇرۇشقا زور تۆھپە قوشتى.

ھازىر نورمال ئىشلەپچىقىرىش ئەسلىھەلىرىدىن باشقا، يېقىندا يەنە يۇقىرى بېسىملىق دورا پۈركۈش ماشىنىسى سېتىۋالدى، بۇلار ئورمانلارنىڭ يۇقىرى قىسمىدىكى زىيانداش قۇرت-ھاشا-رەتلەردىن مۇداپىئەلىنىشتە ناھايىتى زور رول ئويناندى.

لوپ ناھىيىلىك سۇ ئېلېكتر ئىدارىسى

لوپ ناھىيىلىك سۇ ئېلېكتر ئىدارىسى-ناھىيە شەھرىنىڭ شىمالى قىسمىدىكى ھاڭگىي يولى-نىڭ غەربىي تەرىپىگە جايلاشقان. ناھىيە شەھرىگە بولغان توز ئارىلىقى 1.3 كىلومېتر، ئىدارە-نىڭ ئۆزى ئىگەللىگەن كۆلىمى 33 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 2771 كۋادرات مېتر، قۇرۇلۇش ئەترىتىنىڭ كۆلىمى 16.7 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 984 كۋادرات مېتر. سۇ ئېلېكتر ئىدارىسى 1974-يىلى قۇرۇلغان. ئۇ چاغدا لوپ ناھىيىلىك ئىنقىلابىي كومىتېت سۇ ئىدارىسى دەپ ئاتىلاتتى. ئۇنىڭ ئالدىدا (1955-يىلى قۇرۇلغان) ناھىيىلىك ھۆكۈمەت سۇ بۆلۈمى ئىدى. "مەدەنىيەت ئىنقىلابى" دىن بورۇن ۋە كېيىن دېھقانچىلىق ئېتىز-ئېرىق سۇ ئىشلىرى مۇلازىمەت پونكىتى بېزا ئىگىلىك ئىدارىسىنىڭ سۇ ئىشلىرى گۇرۇپپىسى، سۇ باشقۇرۇش پونكىتى دەپ ئاتىلاتتى. 1973-يىلى لوپ ناھىيىلىك ئىنقىلابىي كومىتېتىنىڭ ئايرىلىپ چىقىپ، ھازىرقى ئورنىغا قۇرۇلۇش سېلىپ ماكانلىشىپ، مۇستەقىل ئورۇن بولۇپ قۇرۇلدى. 1979-يىلى رەسمىي ھالدا ناھىيىلىك سۇ ئېلېكتر ئىدارىسى دەپ ئۆزگەرتىلدى.

ھازىر 241 ئىشچى-خىزمەتچى (ئۇنىڭغا قاراشلىق ئورۇنلارنىمو ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) بار. ئۇنىڭدىن ئۈيغۇر 187 كىشى، خەنزۇ 54 كىشى، ھازىر بىر نەپەر ئىنژېنېر، 5 نەپەر يارىدەمچى ئىنژېنېر، 18 نەپەر تېخنىك بار.

سۇ ئېلېكتر ئىدارىسىنىڭ قارمىقىدا قارىكۆل سۇ ئامبىرىنى باشقۇرۇش پونكىتى، باش زاكۇ سۇ باشقۇرۇش پونكىتى، يۇرۇڭقاش دەريا كەلكۈندىن موداپىئەلىنىش قۇماندانلىق شتابى، سۇ ئېلېكتر باشقۇرۇش پونكىتى قاتارلىق 4 ئورۇن بار. بۇ ئورۇنلار سۇ ئېلېكتر ئىدارىسىنىڭ بىر تۇتاش رەھبەرلىكىگە قارايدۇ. ئىدارىنىڭ ئۆزىدە ئىشخانا، ئۆلچەش-لايىھەلەش بۆلۈم، سۇ باشقۇرۇش بۆلۈم ۋە قۇرۇلۇش ئەترىدى بار.

بۇ ئىدارە پۈتۈن ناھىيىنىڭ سۇ مەنبەسىدىن پايدىلىنىش، سۇ قۇرۇلۇشىنى ئۆلچەش-لايىھەلەش ۋە قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىش ۋەزىپىلىرىنى ئۈستىگە ئېلىپ كەلمەكتە.

لوپ ناھىيىلىك قارايانتاق سۇ ئېلېكتر پونكىتى

بورونقى نامى باش ئۆستەڭ سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى.

لوپ ناھىيە شەھرىنىڭ غەربىي جەنۇبىغا، سامپۇل يېزىنىڭ قارايانتاق كەنتىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن، 1984-يىلى "قارايانتاق" سۇ ئېلېكتر پونكىتى دەپ ئۆزگەرتىلدى. ناھىيە شەھرى بىلەن توز ئارىلىقى 25 كىلومېتر. پونكىت كۆلىمى 3600 كۋادرات مېتر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 900 كۋادرات مېتر. 40 نەپەر ئىشچى، خىزمەتچىسى بار. ئۇيغۇر 38 كىشى، خەنزۇ ئىككى كىشى، بۇ پونكىت ئىككى دەرىجىلىك سۇ ئېلېكتر پونكىتى بولۇپ، 1-پونكىت 1974-يىلى قۇرۇلغان، 1975-

يىلى ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشكەن. 2-پونكىت 1977-يىلى قۇرۇلۇپ، 1978-يىلى توك ئىشلەپ-چىرىشقا كىرىشكەن. ئىككىسىنىڭ ئارىلىقى 120 مېتىر، ھەر ئىككىسىنىڭ ماشىنا قۇراشتۇرۇلۇشى ئوخشايدۇ. يەنى 75×4 كىلوۋات، ماتورى 4، ئىككى پونكىتتا جەمئىي 8 ماتور بار. ماشىنىنىڭ ئومۇمى سېغىمچانلىقى 600 كىلوۋات، يىللىق توك چىقىرىش مىقدارى 2 مىليۇن كىلوۋات لايىھە-لەنگەن، يۇقىرى بېسىملىق توك سىمى ناھىيىلىك توك بىلەن تەمىنلەش پونكىتى ئارقىلىق ئۆتۈپ، پۈتۈن ناھىيىدىكى ئېلېكتر چىراقلىرىنى يۇرۇتۇش ۋە دېھقانچىلىق قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەشتە كىتەرلىك توك بىلەن تەمىنلەيدۇ. يىللىق مەھسۇلات قىممىتى 250 مىڭ يۈەن.

بۇ پونكىت مەمۇرى كەسپى جەھەتتە ناھىيىلىك سۇ ئېلېكتر ئىدارىسىنىڭ باشقۇرۇشىدا بولۇپ، كارخانا ئورۇن ھىسابىدا موستەقىل ھىسابات قىلىدۇ.

بۇ پونكىتتا قاتناش ماشىنىسى، ئىشچى-خىزمەتچىلەر ئاشخانىسى بار. 20 سۇڭلۇق رەڭلىك تېلۇىزوردىن بىرسى، 16 مىللىمېتىرلىق كىنو ئاپاراتىدىن بىرسى بار.

لوپ ناھىيىلىك قىرغاق سۇ ئېلېكتر پونكىتى

ئەسلى نامى "دوڭغاڭخوڭ" (شەرق قىزارىدى) سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى، بۇ ئىستانسا لوپ بازارنىڭ قىرغاق كەنتىگە سېلىنغانلىقتىن "قىرغاق" سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى دەپ ئاتالغان.

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربىگە، لوپ بازارنىڭ قىرغاق كەنتىگە جايلاشقان. ناھىيە شە-ھىرى بىلەن بولغان ئارىلىقى 5 كىلومېتىر. ئىگە-للىگەن يەرکۆلىمى 1800 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 400 كۋادرات مېتىر. 25 كىلوۋاتلىق، 55 كىلوۋاتلىق ۋە 75 كىلوۋاتلىق 3 ماشىنا بار. ئومۇمى ماشىنا سېغىمچانلىقى 205 كىلوۋات. ھازىر نەخ بار ئىشچى-خىزمەتچىسى 12، ئونىڭدىن ئۇيغۇر 11 كىشى، خەنزۇ بىر كىشى.

بۇ ئىستانسا 1970-يىلى قۇرۇلۇپ، 1971-يىلى ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشكەن. 1975-يىلى قارا يانتاق سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى بىلەن بىرلەشتۇرۇپ ماڭدۇرغان. ھەرىيلى 3-5-ئايغىچە، 10-12-ئايغىچە ئىشلىمەيدۇ، يىللىق ئەملى ئىشلىشى 7 ئاي بولۇدۇ. يىللىق مەھسۇلات مىقدارى 60 مىڭ 250 يۈەن.

بۇ ئىستانسا 1975-يىلى قارايانتاق سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى بىلەن قوشۇلۇپ ماڭدۇرۇلغاندىن كېيىن مەمۇرى، كەسپى، مالىيە ئىشلىرى جەھەتتە قارايانتاق سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ باش-قۇرۇشىدا بولۇپ كەلدى.

لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى رېمونت قىلىش، ياساش زاۋۇتى

لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى رېمونت قىلىش، ياساش زاۋۇتى ناھىيە شەھىرىنىڭ شىمالىدىكى ھاڭگې يولىنىڭ غەربىگە جايلاشقان، ئىگەللىگەن يەرکۆلىمى 51 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 3599 كۋادرات مېتىر.

زاۋۇت 1964-يىلى قۇرۇلغاندا لوپ ناھىيىلىك تراكتور پونكىتى دەپ ئاتىلاتتى. ئۇ چاغدا 21 ھەرخىل تىپتىكى ئارىلاش تراكتور ۋە 74 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچى بار ئىدى. خىزمەت قىلىش

ئوبكتى يېزا خەلق كوممۇنالىرى ئىدى.

1970 ـ يىلى ھەرقايسى كوممۇنالاردا ئارقا ـ ئارقىدىن تراكتور باشقۇرۇش پونكتلىرى ۋە ماشىنا تېرىقچىلىق ئەترەتلىرى قۇرۇلدى. ناھىيىلىك تراكتور پونكتىدىكى بارلىق تراكتور، ماشىنىلار يېزا ئىگىلىك ماشنا سايمانلىرى ۋە ئىشچى خىزمەتچىلىرىنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمى ھەرقايسى كوممۇنالارغا تارقىتىۋېتىلدى.

1971 ـ يىلى 1 ـ ئايدا ناھىيىلىك تراكتور پونكتى ئاساسىدا ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشنا ـ سايمانلىرىنى رېمونت قىلىش ياساش زاۋۇتى قۇرۇلدى. ھازىر 790 مىڭ يۇەنلىك مۇقىم مۇلۇك، 169 مىڭ يۇەنلىك توراقسىز مەبلەغ بار. ئىشچى ـ خىزمەتچىسى 48 نەپەر، (1 نەپەر ئىنژېنىر، 4 نەپەر يارداەمچى بوغالتىر بار). پۈتۈن زاۋۇت تراكتور رېمونتچىلىق سېخى، سوغۇق يەمەكلىكلەرنى پىششىقلاپ ئىشلەش سېخى، رېمونتچىلىق دۇكىنى قاتارلىق 4 چوڭ سېخقا ئايرىلغان، جابدۇقلىرى جەھەتتە سۇ ئۆلچەش ماشىنىسى، سۇ بېسىمىنى تەكشۈرۈش بوتكىسى، ئېلېكتىر سايمانلىرىنى تەكشۈرۈش بوتكىسى بار.

ھازىر بۇ زاۋۇتنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارى زور دەرىجىدە يۇقىرى كۆتۈرۈلدى. بۇرۇن پەقەت ئادەتتىكى يېزا ئىگىلىك سايمانلىرىنلا رېمونت قىلالايتتى ۋە ياسىيالايتتى. ھازىر ئوتتۇرا تىپتىكى يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى رېمونت قىلالايدىغان ۋە ياسىيالايدىغان بولدى. ھازىر ھەرخىل تىپتىكى تراكتور ماشىنىلارنى چوڭ رېمونت قىلىشتىن باشقا يەنە بۇغداي، قوناق دانلىرىنى ئايرىش ماشىنىلىرى، ئوتتۇرا تىپلىق سېيالكا، 3 تونناىدىن تۆۋەن بولغان ھەرخىل سۆرىگۈچى ماشنا ۋە كىران ماشىنىلىرى (جوملىدىن 1 تونناىلىق سۆرىگۈچى ماشىنىلارنى تۈركۈملەپ ئىشلەپچىقىرالايدۇ.) ۋە ھەرخىل تىپتىكى ئوششاق دېھقانچىلىق سايمانلىرىنى ياساپ چىقالايدۇ ۋە ھەرخىل ماشىنىلارنىڭ نازۇك زاپچاسلىرىنى تەكشۈرۈپ رېمونت قىلالايدۇ. بۇ زاۋۇت خېرىدارلارغا ئېھتىياجلىق بولغان تۈرلۈك مەھسۇلات بويۇملىرىنى ئاۋۇتتى. دەرس ئۈستىلى، ئىشىك دەرىزىلەرنى تۈركۈملەپ ئىشلەپچىقىرالايدىغان بولدى. ئۇندىن باشقا سۇ تۇرۇبىلىرى ۋە پار تۇرۇبىا جابدۇقلىرىنى قۇراشتۇرالايدىغان بولدى.

لوپ ناھىيىلىك سېمونت زاۋۇتى

لوپ ناھىيىلىك سېمونت زاۋۇتى ناھىيە بازىرىنىڭ شەرقىدىكى 3 كىلومېتىر جايغا، يەنى ماڭ ـ يا دۆلەت مودا يېسى، تاشيولىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان. زاۋۇتنىڭ ئارقا تەرىپى قارا كۆل سۇ ئامبىرىغا، شەرقى سايغا تۇتۇشىدۇ. يەركۆلىمى 50 مىڭ كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 2000 كۋادرات مېتىر، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى كارخانا ئورۇن.

بۇ زاۋۇت دەسلەپتە 1972 ـ يىلى ناۋا يېزىسىنىڭ قاراقىر كەنتىدە (يەنى لوپ ناھىيە باش ئۆستەڭىنىڭ 2 ـ زاكۇسى جايلاشقان يەردە) قۇرۇلغان ئىدى. 1974 ـ يىلى ھازىرقى ئورنىغا يۆتكەپ كېڭەيتىپ قۇرۇلغان، 1977 ـ يىلى رەسمى ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشكەن. ئۇ چاغدا ئىشلەپچىقىرىدىغان سېمونت 3 مىڭ تونا ئىدى. 1979 ـ يىلى ئاپتونوم رايونلۇق قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرى ئىدارىسى تەكشۈرۈپ ئۆلچىگەندىن كېيىن كېڭەيتىپ قۇرغان. يىللىق مەھسۇلات مىقدارى 20

مىك تونىنا پىلانلانغان.

. ھازىر 235 ئىشچى-خىزمەتچى بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 185 كىشى، خەنزۇ 50 كىشى، پۈتۈن زاۋۇت ھازىر زاۋۇت بىلەن سېختىن ئىبارەت 2 دەرىجىگە بۆلۈپ باشقۇرىلىدۇ. ئۇنىڭ ئاستىدا تاش پارچىلاش، تىك خۇمدان، ماشىنا رېمونت قىلىش، كان ئېچىش قاتارلىق سېخلار بار. ئۇنىڭدىن باشقا زاۋۇت ئىشخانىسى، مالىيە بوغالتىر ئىشخانىسى، تەمىنلەش، سېتىش بۆلۈمى، يۆتكەش ئىشخانىسى، لابىراتورىيە بۆلۈم ۋە ماشىنا ئەترىدى بار. ئىشلەپچىقىرىش ئۇسكۇنىلىرىدىن 950×300 Θ مىللىمېتىرلىق شار بىلەن يۇمشۇتۇش ماشىنىسى ئۇچ ، 1.2×4.5 Φ مېتىرلىق ئادەتتىكى تىك خۇمدان ئۇچ ، 1.7×7 Θ مېتىرلىق ماشىنىلاشقان تىك خۇمدان بىر، 1.5×5 Θ مېتىرلىق شار بىلەن يۇمشۇتۇش ماشىنىسى بىر، ۋە باشقا ئۇسكۇنىلىرى بار. لابىراتورىيەدە ھەر-خىل ئادەتتىكى ئاپاراتلىرى بار.

زاۋۇتقا كىتەرلىك خام ئەشيالار: ئاھاك، گەنجى، قىزىل سېغىز، رودا تاش قاتارلىقلاردىن ئىبارەت بولۇپ، بۇلار ئاچچىق تاغ كان رايونىدىن چىقىدۇ. ئۇ يەر بىلەن زاۋۇتنىڭ ئارىلىقى 25 — 12 كىلومېتىر، تۆمۈركان چىرا ناھىيە نۇرى يېزىسىنىڭ يامۇن كان رايونى بىلەن تۇتۇشىدۇ. ئۇ يەرنىڭ زاۋۇت بىلەن ئارىلىقى 170 كىلومېتىر، يېقىلغو ماتېرىيالى دۇئا كۆمۈركاندىن ئەكەلدۇ-رۇلىدۇ، ئۇ يەرنىڭ زاۋۇت بىلەن ئارىلىقى 160 كىلومېتىر، ھازىر 500-نومۇرلۇق سېمونت ئىشلەپچىقىرالايدۇ.

ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ تۇرمۇش شارائىتىنى پەيدىن-پەي ياخشىلاش ئۈچۈن ھازىر ناھىيە شەھىرى ئىچىدە ئىشچى-خىزمەتچىلەر ياتقى (بىرقەسىمى) سېلىنىۋاتىدۇ. ئىشقا چۈشۈش، ئىشتىن چۈشۈش ۋاختىدا مەخسۇس ماشىنا قاتنايدۇ.

لوپ ناھىيىلىك دېھقانچىلىق تېخنىكا كېڭەيتىش پونكىتى

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى سامپۇل يولىنىڭ شىمالىي تەرىپىگە جايلاشقان. بۇ پونكىت 1954-يىلى 4-ئايدا قۇرۇلغان، ھازىر 69 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 55 نەپەر، خەنزۇ 14 نەپەر، 5 بۆلۈمچە تەسىس قىلىنغان. يەركۆلىمى 24 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 3060 كۋادرات مېتىر، ھەر خىل ئۇسكۇنىلىرى تولۇق، "شەرق شامىلى" ماركىلىق ئاپتوموبىلدىن بىرسى، قول تراكتورىدىن بىرسى بار.

1978-يىلدىن 1983-يىلغىچە دېھقانچىلىق يېڭى تېخنىكىسىدىن 25 تۇرالغۇنى (زىرا ئەت ئۆستۈرۈش، ئۆسۈملۈك ئاسراش، پىلە ئۆزۈمچىلىك ئىشلەپچىقىرىش، تۇپراقنى ياخشىلاش قاتارلىق) كېڭەيتىپ، يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇنلارنىڭ تەقدىرلىشىگە مۇيەسسەر بولىدى. دېھقانچىلىق ئىشلەپچىقىرىشنى رېئاجلاندۇرۇش ئۈچۈن مەلۇم تۆھپە قوشتى.

لوپ ناھىيىلىك ھاۋا رايى پونكىتى

لوپ ناھىيىلىك ھاۋا رايى پونكىتى ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىغا، سامپۇل يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. يەرلىك خەلقلەر بۇ يەرنى كۆلبەشى دەپ ئاتايدۇ. ئونىڭ شەرقي جەنۇبى ماڭ-يا دۆلەت مودا پېئە تاشيولىغا تۇتۇشىدۇ. يەركۆلىمى 16 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 466.5

كۆادرات مېتىر، كۆزىتىش مەيدانىنىڭ كۆلىمى 625 كۇۋادىرات مېتىر،

بۇ پونكىت 1959 ـ يىلى قۇرۇلۇپ، 1961 ـ يىلى ئورگانلارنى ئىخچاملاشتۇرۇشتا قىسقارتىلغان. 1966 ـ يىلى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن ۋە ھازىرقى ئورنىدىن يەر ئىگەللەپ قۇرۇلۇش قىلغان. ھازىر 7 نەپەر ئىشچى ـ خىزمەتچىسى بار. بونىڭدىن ئۇيغۇر 5 كىشى، خەنزۇ 2 كىشى، بۇ پونكىت پۈتۈن ناھىيىنىڭ ھاۋا رايىنى تەكشۈرۈش، ھاۋا رايىنى ئالدىن ئۆلچەش، ھاۋا رايي ماتېرىياللىرىنى توپلاش، تەتقىق قىلىش خىزمىتىنى ئۈستىگە ئالغان. ھازىرئۆي سىرتىدا شامال ئۆلچەش ئەسۋابى، چوڭ بوتكا، يەرتېرمومېترى، تېرمومېتىر، جىك فاچى (يەرتىمپېراتۇرىسىنىڭ پارغا ئايلىنىشىنى ئۆلچەش ئەسۋابى)، كۈن نۇرىنى ئۆلچەش ئەسۋابى بار. ئۆي ئىچىدە ئىشلىتىدىغان جابدۇقلاردىن بارومېتىر، توك ئولانغان شامالنىڭ يۇنۇلىشى ۋە سۈرئىتىنى ئۆلچىگۈچى ئەسۋاب قاتارلىقلار بار. شامال يۇنۇلىشى، شامال سۈرئىتى، ھاۋا تېمپېراتۇرىسى، يەر نەملىكى، يامغۇر مىقدارى، ھاۋانىڭ قۇرۇق نەملىكى، قارجۇغلانمىسىنىڭ قېلىنلىقى قاتارلىقلارنى قارارلىق كۆزىتىدو. ۋە 3 ـــ DS تېپتىكى يەرتەۋرەشنى بايقاش ئەسۋابىدىن پايدىلىنىپ، ۋىلايەتلىك پەن ـ تېخنىكا كومىتېتىغا ماسلىشىپ يەرتەۋرەش ئەھۋالىنى كۆزىتىدو. بۇ پونكىت مەلۇم دائىرە ئىچىدىكى ھاۋا رايى ئەھۋالىنىڭ ئۆزگۈرۈشىنى سىستېمىلىق كۆزىتىش ۋە ئۆلچەش ئېلىپ بېرىپ، جەنۇبى شىنجاڭنىڭ شەرقىدىكى رايونلارنىڭ ھاۋا رايىنى تەھلىل قىلىش ۋە ئىلمىي تەتقىقات يۈرگۈزۈش ئۈچۈن مەلۇم قىممەتلى بار ماتېرىياللار بىلەن تەمىن ئەتتى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە يەنە يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشقا قارىتا رۇشەن ئىقتىسادى ئۈنۈمى بولدى.

اوپ ناھىيىلىك خەلق مەدەنىيەت يۇرتى

ئورنى ناھىيە شەھىرىدىكى ھاڭگي يولىنىڭ شەرقى تەرىپىگە جايلاشقان. يەركۆلىمى 14.2 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 26. 1375 كۇۋادىرات مېتىر، ئاساسى بىنا ۋە مەدەنى كۆڭۈل ئېچىشتىن ئىبارەت ئىككى بۆلۈمگە ئايرىلغان. ئاساسى بىنا سېمونت قۇرۇلما بولۇپ، ئىچى ئازادە ۋە يۇرۇق، سىرتقى كۆرۈنۈشى چىرايلىق. بىنانىڭ ئالدى ۋە يان تەرىپىگە گۈللۈك فونتان ياسالغان. كۆچىغا قارىتىلغان تەرىپىگە كۆرگەزمە جازىلىرى ۋە گۈللۈك تام ياسالغان. بىنا ئىچىدە ئىككى ئېغىزلىق كۈتۈپخانا بولۇپ، 100 كىشى سىغىدو؛ كۆڭۈل ئېچىش ئۆيى، گۆزەل ـ سەنئەت بويۇملىرى كۆرگەزمەخانىسى، پىنسىيىگە چىققان ئىشچى خىزمەتچىلەرنىڭ كۆڭۈل ئېچىش ئۆيى بىر ئىغىزدىن بولۇپ، باشقا قۇشۇمچە ئۇسكۇنىلىرىمۇ بار. ھازىر بار ئىشچى خىزمەتچى 10 نەپەر. بونىڭدىن ئۇيغۇر توققۇز نەپەر، خەنزۇ بىر نەپەر.

بۇ مەدەنىيەت يۇرتى 1951 ـ يىلى قۇرۇلغان. 1965 ـ يىلى كېڭەيتىلگەن. 1984 ـ يىلى ئورنىنى يۆتكەپ يېڭىدىن سالغان. مەدەنىيەت يۇرتى ۋە كۈتۈپخانا 2 قىسمى ئايرىم سېلىنغان بولۇپ، يەنىلا مەدەنىيەت يۇرتى دەپ ئاتىلىدۇ. نۆۋەتتە ھەرخىل گېزىت ژورنال (ئۇيغۇرچە، خەنزۇچە) دىن 313 تۈر، 430 نۇسخە بار. بونىڭدىن ئۇيغۇرچىسى 16 خىل، 46 نۇسخا، خەنزۇچىسى 23 خىل، 26 نۇسخا، مەدەنى تەنتەربىيە بويۇملىرىدىن كالاڭچور، پەي توپ، تىك تاك توپ، ھەرتۈرلۈك شاھمات، دامكا قاتارلىقلار بار. 24 سۆزلوق رەڭلىك تىلۋىزورئىككى، سۆرەت تارتىش ئاپاراتى،

سۆرەت يۈيۈش ئۈسكۈنىلىرى، سىنتالغودىن بىردىن بار.

بۇ مەدەنىيەت يۇرتى ناھىيە شەھىرى ۋە شەھەر ئەتراپى خەلقىنىڭ، كەڭ ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ مەدەنىيەت بىلىملىرىنى ئۆگىنىدىغان، پائالىيەت ئېلىپ بارىدىغان ئاساسلىق مەيدانى بولۇپ ھىسابلىنىدۇ. كۈنلۈكى مەدەنىيەت يۇرتىغا كېلىپ ھەرخىل مەدەنى پائالىيەتلەرنى ئېلىپ بارىدىغانلار 100 ئادەم قېتىمدىن يۇقىرى.

مەدەنىيەت يۇرتىنىڭ قارمىقىدا 9 يېزىدا 9 مەدەنىيەت پونكىتى قۇرۇلغان. 1-2 گىچە خىزمەتچى خادىملىرى بار. ھەرخىل گېزىت، كىتاپ، ژورنالىلىرى 250 خىل، 10 مىڭدىن ئارتۇق. مەدەنى پائالىيەت ئېلىپ بېرىش سايمانلىرى كۆپخىل، ھەرقايسى پونكىتلاردا تېلۋىزور بار بولۇپ، دېھقانلارنىڭ مەدەنىيەت تۇرمۇشىنى بېيىتىشقا مەلۇم شارائىت يارىتىپ بېرىلگەن.

لوپ ناھىيىلىك خەلق دوختۇرخانىسى

لوپ ناھىيىلىك خەلق دوختۇرخانىسى ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى بوشقان يولىنىڭ ئوتتۇرا قىسمىنىڭ شەرق ۋە غەرب ئىككى تەرىپىگە جايلاشقان. شەرق قورۇسى داۋالاش رايونى، غەربى قورۇسى ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئۆي ئولتۇرۇق رايونى بولۇپ، ئىككى قورۇنىڭ ئومۇمىي كۆلىمى 80 مو.

بۇ دوختۇرخانا 1951-يىلى قۇرۇلغان. ئۇ چاغدا لوپ ناھىيىلىك شىپاخانا دەپ ئاتىلاتتى. پەقەت 5 نەپەر خادىمى بولۇپ، كەسپى جەھەتتە ئامبۇلاتورىيەدە داۋالاش بىلەنلا چەكلىنەتتى. 1955-يىلى 15 كارۋاتلىق بىر بالىنىس سالدى. 1958-يىلى لوپ ناھىيىلىك خەلق دوختۇرخانىسى دەپ ئۆزگەرتىلدى.

ھازىر ئومۇمىي قۇرۇلۇش كۆلىمى 6 مىڭ كۋادرات مېتىرغا يېتىپ، ھەرقايسى بۆلۈم ئىشخانىلىرى بىر-بىرىگە تۇتۇشۇپ كەتتى. ئورۇنلىشىشى مۇۋاپىق، مەنزىرىسى كۆركەم. ئۆيلىرى ئازادە ھەم يورۇق، ھويلىسىنىڭ تۆت ئەتراپى گۈل چىمەنزارلىق بولۇپ، چوڭ-كىچىك يوللىرى خۇددى تاناپ تارتقاندەك، يول يۈزىگە ماي ياتقۇزۇلغان. يولنىڭ ئىككى تەرىپىدە ئۆستۇرۇلگەن ياپ-يېشىل سۆگەت بويلاملىرى كىشىگە زوق، ھەۋەس بېغىشلايدۇ. ئۇنىڭ ئۇستىگە خادىملار ۋە جاھازلارنىڭ ئۆزلۈكسىز تولۇقلىنىشى تۈپەيلىدىن ھازىر تېخىمو مۇكەممەللەشكەن بىر داۋالاش ئورگىنى بولۇپ قالدى.

ھازىر 116 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچى بار (بولىدىن دوختۇر 92 كىشى بولۇپ، پۈتۈن ئىشچى-خىزمەتچى ئومۇمىي سانىنىڭ 80 پىرسەنتنى تەشكىل قىلىدۇ.) ھەنزۇ 56 كىشى، ئۇيغۇر 55 كىشى، خۇيزۇ بەش كىشى،

ئامبولاتورىيە بۆلۈمى تۆۋەپ دوختۇر بۆلۈم، ئاياللار بۆلۈم، بالىلار بۆلۈم، ئىچكى كېسەللەر بۆلۈم، چىش بۆلۈمى، لابىراتورىيە، رېنتگېن بۆلۈم، فىزىكىلىق داۋالاش بۆلۈملىرىگە ئايرىلغان. بالىنىس-ئىچكى كېسەللىكلەر بۆلۈم، تاشقى كېسەللىكلەر بۆلۈم، بالىلار بۆلۈم، يۇقۇملۇق كېسەللىكلەر بۆلۈم، تۇغۇتقا ياردەم بېرىش بۆلۈمى قاتارلىق ياتقۇزۇپ داۋالاش بۆلۈملىرىگە ئايرىلغان ۋە ئوپېراتسىيەخانا، دورا ئىشلەپچىقىرىش بۆلۈم، تەمىنات بۆلۈم، بالىنىس باشقارمىسى،

مەركىزى دوراخانا، دېزېنفېكسيە قىلىپ يۇيۇش بۆلۈم، ئاشخانا، كۆتۈپخانا قاتارلىقلارغا ئايرىلغان. 120 كىسەل كارۋىتى بار.

دائىملىق داۋالاش ئۈسكۈنىلىرىدىن باشقا ئونۇېرسال چىش داۋالاش بوتكىسى، چوڭ ۋە ئوتتۇرا نۇرئۆتكۈزگۈچ ماشىنا بىردىن. يۇرەك ئېلېكتىرو كاردىئوگىراممىا ئەسۋابى، B تىپلىق ۋە A تىپلىق ئولتۇرا ئاۋاز دولقۇنلۇق دىئاگنوز ئەسۋابى، قىسقا دولقۇنلۇق داۋالاش ئەسۋابى، مىكرودولقۇنلۇق داۋالاش ئەسۋابى، ئوتتۇرا ئاۋاز دولقۇنلۇق داۋالاش ئەسۋابى، ئولتۇرا-بۈلت نۇرى ئارقىلىق داۋالاش ئۈسكۈنىلىرى بار.

لابىراتورىيەدە ئادەتتە ئىشلىتىدىغان ئەسۋابلاردىن باشقا يەنە ئونىمگىدىن بىرلىك ئانالىز تارازىسى، ئېنىق كۆرسەتكۈچى مىكروسكوپ ئىككى، توك بىلەن توڭلۇتۇش ساندۇقى، تۇراقلىق تېمپېراتۇرا ساندۇقى، قۇرۇتۇش ساندۇقى قاتارلىق ئىلغار جابدۇقلارمۇ بار.

بۇ دوختۇرخانا ناھىيە بويىچە شەھەر يېزىلاردىكى 160 مىڭدىن ئارتوق خەلقنى داۋالاش خىزمىتىنى ئۈستىگە ئالغان. داۋالاش مۇلازىمەت سۇپىتىنى ئۆزلۇكسىز ئۆستۈرۈپ، ئامبولاتورىيەدە ۋە بالىنستا ياتقۇزۇپ داۋالايدىغان ئادەم قېتىم سانى يىلمو-يىل ئاشماقتا. 1979-يىلى ئامبولاتورىيەدە 30 مىڭ ئادەم قېتىم داۋالغان. بالىنستا 863 ئادەم قېتىم داۋالغان. بولۇپمۇ يېڭى دوختۇرخانا كېڭەيتىپ قۇرۇلغاندىن كېيىن ئامبولاتورىيە ۋە بالىنستا داۋالانغانلارنىڭ سانى تېخىمو كۆپەيدى. 1985-يىلى ئامبۇلاتورىيەدە داۋالانغانلار 40 مىڭ ئادەم قېتىمغا، بالىنستا يېتىپ داۋالانغانلار 2900 ئادەم قېتىمغا يەتتى. ھەمدە كۆپ پونكتسىيەلىك فېزىكىلىق داۋالاش، تەكشۈرۈشنى زورىكۈچ بىلەن تەرەققى قىلدۇردى.

باشقۇرۇش تۈزۈمى كۈچەيتىلىپ، داۋالاش مۇلازىمەت سۇپىتى يۇقىرى كۆتۈرۈلگەنلىكتىن، بۇ دوختورخانا ئۈدا ئىككى يىل ئۈلايەت ۋە ناھىيە بويىچە ئىلغار ئورۇن بولۇپ باھالىنىپ، يۇقىرى دەرىجىلىك سەھىيە تارماقلىرىنىڭ ۋىلايەت ۋە ناھىيىنىڭ موكاپاتلىشىغا ئېرىشتى.

لوپ ناھىيىلىك يۇقۇملۇق كىسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئانا-بالىلار ساقلىقىنى ساقلاش پونكتى

لوپ ناھىيىلىك يۇقۇملۇق كىسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئانا-بالىلارنىڭ ساقلىقىنى ساقلاش پونكتى ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى بوشقان يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. يەركۆلىمى 12 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 2061 كۋادرات مېتىر.

بۇ پونكت 1973-يىلى رەسمىي قۇرۇلغان، ھازىر 32 نەپەر ئىشچى — خىزمەتچى بار (بۇنىڭدىن ئىشچى خادىملار 26 نەپەر، باش ۋىراچ بىر نەپەر، ۋىراچ ئۇچ نەپەر، فېلشىر 17 نەپەر، سانىتارکا بەش نەپەر)، ئۇيغۇر 16 كىشى، خەنزۇ 16 كىشى، ئۇلار پۈتۈن ناھىيىنىڭ يەرلىك يۇقۇملۇق كىسەللىكى ۋە تارقىلۇچان كىسەللىكلەردىن موداپىئەلىنىش خىزمىتىنى ئۆزئۈستىگە ئالغان.

بۇ پونكت ھازىر ئەسلىھە ۋە خادىملارنى ئۆزلۇكسىز تولۇقلاۋاتىدۇ. ئادەتتىكى ئەسلىھەلىرىدىن باشقا يەنە مىكرو ئانالىز تارازىسى، 72 تىپلىق نۇر پارچىلاپ ئۆلچىگۈچ ئەسۋابى، 58 تىپلىق ئېلېكترونلۇق رەڭ سىلىشتۇرۇش ئەسۋابى، كاربون قوش ئوكسىدى ئۆلچىگۈچ

ئەسۋابى، بىر ئۇنۇمبرسال كارۋات، توك بىلەن توڭلىتىش ساندۇقى، توراقلىق تېمپىرا تۇرا ساندۇقى، ئىككى قۇرۇتۇش ساندۇقى، بىر كىسلوتا ئۆلچىگۈچ ئەسۋابى، 10 مىللىمېتىرلىق بىر رېنتگىن ۋە ئىككى قۇتقۇزۇش ماشىنىسى، بىر يۇقۇملۇنۇشتىن قوغدۇنۇش ماشىنىسى بار.

پونكىت ساقلىقنى ساقلاش، يوقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش گۇرۇپپىسى، يەرلىك كېسەللىكلەر گۇرۇپپىسى، ئومۇملاشتۇرۇپ تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى، ئايالار ۋە بالىلار-نىڭ ساقلىقىنىساقلاش گۇرۇپپىسى، مەمۇرى، ئارقا سەپ تەمىنات گۇرۇپپىسى دېگەنلەرگە بۆلىنىدۇ.

بۇ پونكىت ھەرخىل تارقىلۇچان كېسەللىكلەر ۋە يەرلىك كېسەللىكلەرنىڭ تېگىنى تېپىش، ئالدىنى ئېلىپ داۋالاش ئارقىلىق رۇشەن نەتىجىلەرگە ئېرىشتى. ھازىر تېگىنى تېپىش ئارقىلىق ناھىيىمىزدە يەرلىك كېسەللىكلەردىن چوڭا كېسىلى (1972 ـ يىلى تارقالغان)، يەرلىك خاراكتېرىدىكى قالقان بېزى، يەرلىك خاراكتېرىدىكى كېرېتىن كېسىلى (قالقان بەزلىرىنىڭ يىتىلىمەي قېلىشى سەۋەبىدىن كېلىپ چىقىدىغان تەن ۋە ئەقىل زەئىپلىشىش كېسەللىكى)، فېتور بىلەن زەھەرلە-نىش، بىروتسىلىوز باكتېرىيەسى كېسەللىكى ۋە قوتۇرما كېسىلى قاتارلىق كېسەللىكلەر ئاساسەن ئېنىقلىنىپ تېپىلدى ۋە ئېنىقلاش ئاساسىدا ئالدىنى ئېلىش داۋالاش ئېلىپ بېرىلدى. 1976 ـ يىلدىن بۇيان قوتۇرما كېسىلى بىلەن ئاغرىغانلاردىن 58 مىڭ 230 كىشى داۋالاپ ساقايتىلدى. ناھىيىمىز يەرلىك قالقان بېزى كېسەللىكى ئېغىر بولغان ناھىيىلەرنىڭ بىرى بولۇپ، كېسەل بولۇش نىسبىتى58.75 پىرسەنتكە يەتكەن. لۇدىۋم (يۇت) مايىلىق ئوكۇل بىلەن داۋالاش نېتىجىسىدە 1985 ـ يىلىغىچە 80 مىڭ كىشى داۋالاپ ساقايتىلدى. نوقتا تاللاپ تەكشۈرۈش ئارقىلىق كېسەل بولۇش نىسبىتى 30.47 گە چۈشكەنلىكى ئېنىقلاندى. بۇ كېسەلنى يوقۇتۇش ئۈنۈمى گەۋدىلىك. يەرلىك كېرېتىن كېسىلىنىڭمو تېخىمۇ تېببى شۆيۈەن، ئاپتونوم رايونلۇق تارقىلۇچان كېسەللىكلەرنى تەتقىق قىلىش ئورنىدىكىلەرنىڭ ماسلىشىشى ئارقىسىدا لوپ بازار ۋە يۇرۇڭقاش بازارنى تەكشۈرۈش ئارقىلىق پۈتۈن ناھىيە بويىچە 3 مىڭ كېسەلنىڭ بارلىقى توغرىسىدا ئەقلى يەكۈن چىقىرىلدى. ئاپتونوم رايونلۇق تارقىلۇچان كېسەللىكلەرنى تەتقىق قىلىش ئورنى داۋالاش نەتىجىسىدە خۇشاللىنارلىق ئۈنۈم قازاندى. فىتوركىسلىنىڭ قوزغۇلۇش ئۈنۈمىمو گەۋدىلىك بولۇپ، ئونىڭ ئاساسى سەۋەپى يۇقىرى فىتورلوق سۈنىڭ زىيىنىدىن بولغانلىقىنمو ئېنىقلاپ چىقتى.

لوپ ناھىيىلىك 1 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ

ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقىگە، دول يولىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان. يەركۆلىمى 45 مو، قورۇلۇش كۆلىمى 5493 كۋادرات مېتىر،

بۇ مەكتەپ 1956 ـ يىلى قۇرۇلغان چاغدا لوپ ناھىيىلىك ئوتتۇرا مەكتىپى دەپ ئاتالغان. قۇرۇلغان دەسلەپكى مەزگىلدە 6 تۈلۈقسىز سىنىپ، 300 ئوقۇغۇچى، 18 ئوقۇتقۇچى بار ئىدى. 1965 ـ يىلغا كەلگەندە تۈلۈق سىنىپ رەسمى قۇرۇلدى. 1970 ـ يىلى خەنزۇ ئوتتۇرا مەكتەپ بىلەن بىرلەشتۈرۈۋېتىلىپ، لوپ ناھىيىلىك خوڭجۇەن (قىزىللىشىش ـ موتەخەسسىسلىش) ئوتتۇرا مەك-

تىپى دەپ ئاتالدى. 1972 ـ يىلى ئۇيغۇرمەكتەپ بىلەن خەنـزۇ مەكتەپ ئايرىۋېتىلـدى. ئۇيغۇر ئوتتۇرا مەكتەپ ناھىيىلىك 1 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ دەپ ئاتالـدى. ماتاردىپ ئىشـلىرى ئۆزلۈكسـز تەرەققى قىلغانلىقى ئۈچۈن 1981 ـ يىلدا ئوقۇتقۇچىلارنىڭ بىلىم ئاشۇرۇش سـىنـىپى (مەخـسوس يېزا باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇتقۇچىلىرىنى نۆۋەت بىلەن تەربىيىلەش سىنىپى) قۇردى. بۇ مەكتەپ ھازىر ناھىيە بويىچە ئەڭ چوڭ تۇلۇق ئوتتۇرا مەكتەپكە، بىلىم ئاشۇرىدىغان نوقتۇلوق مەكتەپكە ئايلاندى. ھازىر 16 تۇلۇق سىنىپ، تۆت بىلىم ئاشۇرۇش سىنـىپى بار. ئوقۇغۇچى 900 نەپەر. ئوقۇتقۇچى خىزمەتچىلىرى 85 نەپەر. بۇنىڭدىن ئوقۇتـقۇچى 54 نەپەر. ئۇيغۇر 82 نەپەر، خەنزۇ ئۇچ نەپەر.

يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بۇيان ئوقۇتۇش ۋە باشقا ئەسلىھەلىرى ئۆزلۈكسـز تولۇقلـىنىپ كەلدى. ھازىر ئادەتتىكى جابدۇق ئەسلىھەلىرىدىن باشـقا ئوقۇتۇش سايـمانـلىرى تۇلۇق. بەزى نازۇك سايمانلىرىمۇ بار. ھازىر فىزىكا، خىمىيە، بوتانىكا، زوئولوگىيە قاتارلىق 3 تەجرىبەخانا بار. ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۆگۈنىشىگە ياخشى شارائىت يارىتىپ بىرىلگەن. ئۇندىن باشقا "ئازاتلىق" ماركىلىق بىر ماشىنا، بىر تراكتور. 16 مىللىمېتىرلىق بىر كىنو ئاپاراتى، 20 سوئلوق بىر رەڭلىك تېلېۋىزور بار.

بۇ مەكتەپ قۇرۇلغان 30 يىلدىن بۇيان تۇلۇقسـز ۋە تۇلۇق سىنىپىنى بۈتـتۈرگەن ئوقۇغۇچى 8370 نەپەر، بونىڭدىن نۆۋەت بىلەن ھەرخىل ئالىي مەكتەپلەرگە ئەۋەتىپ بېرىلـگەن ئوقۇغۇچى 745 نەپەر، ھەرخىل ئوتتۇرا تېخنىكوم مەكتەپلىرىگە ئەۋەتىپ بېرىلگەن ئوقۇغۇچى 2321 نەپەر. دۆلەتنىڭ ھەرقايسىجايلىرىغا چىقىرىپ بېرىلگەن ۋە يېزا ئاساسى قاتـلام كادىرلـىقـىغا چىقىرىپ بېرىلگەنلىرى 1206 نەپەر. تېخنىكا مەكتەپلىرىگە ئەۋەتىپ بېرىلگەنـلـىرى 710 نەپەر، دۆلەتكە كىرەكلىك ئادەم يېتىشتۈرۈپ بېرىش جەھەتتە مەلۇم تۆھپە قوشتى.

ئۇندىن باشقا دول يېزىسىنىڭ كۆتەمە كەنتىدە بۇ مەكتەپنىڭ بىرقانچىلىق مەيدانى بولۇپ، 95 مو يېرى بار. بۇ مەيدان پۈتۈن مەكتەپنىڭ ئىشچى ـ خىزمەتچىلىرىنىڭ كۆكتات ـ سەي، گۈش، يەمەك ـ ئىچمەكلىرىنى ھەل قىلىشتا مەلوم رول ئويناۋاقتا.

لوپ ناھىيىلىك 2 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ

لوپ ناھىيىلىك 2 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ ـ خەنزۇ ئوتتۇرا مەكتەپ دەپمو ئاتىلـدۇ. ئورنى ناھـىيە شەھىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى مەدەنىيەت يولىنىڭ غەربى تەرىپىدە بولۇپ، غەربى سامپۇل يولى بىلەن چېگىرىلىنىدۇ. شىمالى 2 ـ باشلانغۇچ مەكتەپ بىلەن قوشنا، يەركۆلىمى 23 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 883.47 كۋادرات مېتىر، ئوقۇتـقۇچـلار ئائىـلە قورۇسىنىڭ يەركۆلـىمى 9.8 مو، ئۆي قۇرۇلۇش كۆلـىمى 505.2 كـۋادرات مېتىر، جەمـئى قۇرۇلۇش كۆلـىمى 1388.67 كـۋادرات مېتىر.

بۇ مەكتەپ 1978 ـ يىلى 8 ـ ئايدا قۇرۇلغان. ئەسلىدە ناھـىيـلىك 2 ـ باشـلانـغۇچ مەكـتەپ (خەنزۇ باشلانغۇچ مەكتەپ) ئىدى، 1967 ـ يىلى تۇلۇقسىز سىنىپ كۆپەيتىپ قۇرۇلـغان. 1971 ـ يىلى ناھىيىلىك 1 ـ ئوتـتۇرا مەكـتەپ (ئۇيغۇر ئوتتۇرا مەكـتەپ) بىلەن بىرلەشـتۇرۇۋېـتىلىپ،

خوڭجۇەن① مەكتىپى دەپ ئاتالغان. 1974 ـ يىلى تۇلۇق ئوتتۇرا سىنىپ قۇرۇلغان. 1977 ـ يىلى مەمۇرى مەھكىمىنىڭ تەستىقى بىلەن خەنزۇ باشلانغۇچ مەكتەپتىن ئايرىلىپ چىقىپ ئوتتۇرا مەكتەپ بولۇپ قۇرۇلغان. ھەمدە لوپ ناھىيىلىك 2 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ دەپ نام بېرىلگەن. ھازىر 42 نەپەر ئوقۇتقۇچى ـ خىزمەتچىلىرى، 250 نەپەر ئوقۇغۇچىسى بار. 6 تۇلۇقسىز ئوتتۇرا سىنىپى، بىر تۇلۇق ئوتتۇرا سىنىپ تەسىس قىلىنغان.

لوپ ناھىيىلىك كىنو ـ تىياتىرخانا

ئورنى ناھىيە شەھىرى ئىچىدىكى مەدەنىيەت يولىنىڭ غەربى تەرىپىدە بولۇپ، ناھىيىلىك ھۆكۈمەت بىناسى بىلەن قارشىپ تۇرۇدۇ. 1972 ـ يىلى ئىش باشلىنىپ، 1974 ـ يىلى 4 ـ ئايدا پۈتكەن.

كىنو ـ تىياتىرخانىنىڭ ئومۇمىي يەركۆلىمى 6 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1600 كۋادرات مېتىر، چوڭ زال، كىچىك مەجلىسخانا ۋە ئىككى تەرىپىدىكى دەم ئېلىش ئۆيىدىن ئىبارەت 3 قىسىمغا بۆلىنىدۇ. چوڭ زالدا 1052 كىشىلىك ئورۇندۇق بار. سەھنە كۆلىمى 360 كۋادرات مېتىر، مۇزىكىچىلار ئورنى ۋە سەھنە ئاستى ئۆيى بار. كىچىك مەجلىسخانىغا 600 كىشى سىغىدۇ. بۇ كىنو ـ تىياتىرخانا ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكىنىڭ ئويۇن قويۇش مەيدانى بولۇپ، ناھىيە دەرىجىلىك چوڭ يىغىنلارمۇ بۇ يەردە ئېچىلىدۇ. ناھىيىلىك مەدەنىيەت تەنتەربىيە ئىدارىسى باشقۇرىدۇ.

لوپ ناھىيىلىك تەمىنات سودا بىرلەشمە كوپېراتىپى

بىرلەشمە سودا خاراكتېرىدىكى ئىقتىسادى ھەمكارلىقنى ئاساس قىلغان بىر پۈتۈن گەۋدە ئورۇن، بۇ ئورۇن دول يولىنىڭ شىمال تەرىپىگە جايلاشقان بولۇپ، ئۆزىگە قاراشلىق ئورۇنلار ۋە ئۆزىنىڭ كەسپى ماھىيىتى مۇناسىۋىتى بىلەن شۇنداق نام بېرىلگەن. بۇ ئورۇن 1952 ـ يىلى دۆلەتتىن مەبلەغ سېلىش ۋە ئەزالار پاي قوشۇش ئارقىلىق قۇرۇلغان. يەنى يەر ئىسلاھاتىدىن كېيىنكى يېزا ئىگىلىكىدە سوتسىيالىستىك ئۆزگەرتىشتىن كېيىنكى ئۇچ چوڭ ھەمكارلىق ھەركىتىنىڭ نەتىجىلىرىدىن بەرى ھىساپلىنىدۇ. ئۆز ۋاختىدا لوپ ناھىيە تەمىنلەش ھەمكارلىق كوپېراتىپى دەپ نام بېرىلىپ، كىشىلەر ھەمكارلىق كوپېراتىپى دەپ ئاتاپ كەلگەن. 1984 ـ يىلى 9 ـ ئايدا لوپ ناھىيە بىرلەشمە سودا كوپېراتىپى دېگەن ھەمكارلىق سودا سېستېمىسىدىن ئىبارەت ئەسلى قىياپىتى ئەسلىگە كەلتۈرۈلدى.

بىرلەشمە كوپېراتىپنىڭ يەركۆلىمى 6 مىڭ كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 700 كۋادرات مېتىر. تۆۋەندە ئۆزىگە قارايدىغان ئۈچ شىركەت، بىركارخانا (پاختا كەندىر شىركىتى، ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى شىركىتى، يەرلىك مەھسۇلاتلار شىركىتى ۋە گىلەم كارخانىسى) بار. ئاساسەن ئاساسى قاتلاملاردىكى 8 بىرلەشمە كوپېراتىپنى باشقۇرىدۇ. پۈتۈن سېستېما بويىچە ئىشچى ـ خىزمەتچى 675 نەپەر، (ۋاكالىتەنچىلەر ۋە ئىشلەپچىقارغان مەھسۇلاتلىرىنى ھىساپلاپ ھەق بېرىدىغان ئىشچىلارنىمو ئۆزئىچىگە ئالىدۇ) بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر 45

---

① ئىزاھات خوڭجۇەن ـ خەنزۇچە سۆز بولۇپ، ئۇيغۇرچە قىزىلمىش ـ موتەخەسسىلىشىش دېگەن مەنىدە.

نەپەر، ئۇيغۇر ئىشچى ــ خىزمەتچىلەر 630 نەپەر. بۇ سودا تورلىرى ناھىيىمىزدىكى ھەرمىللەت يېزا ئاھالىسىنى ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى بىلەن تەمىنلەش ۋە يېزا تاۋارلىرىنى سېتىۋېلىش، شۇنداقلا ھەرمىللەت خەلقىنى تۇرمۇش بويۇملىرى بىلەن تەمىنلەشتىن ئىبارەت زور ۋەزىپىنى ئۈستىگە ئالغان.

بۇ بىرلەشمە كوپېراتىپ تەشكىلى جەھەتتىكى ئاممىۋىيلىق، باشقۇرۇش جەھەتتىكى دېموكراتىيە، تىجارەتتىكى جانلىقلىقتىن ئىبارەت ئالاھىدىلىككە ئىگە بولۇپ، شەھەر بىلەن يېزا ئوتتۇرىسىدىكى ئىگىلىكنى توغاشتۇرۇش، تاۋار ئىشلەپچىقىرىشنى ئىلگىرى سۈرۈش ۋە شەھەر يېزا بازارلىرىنى گۈللەندۈرۈشنى ئۈستىگە ئالغان. دۆلەت ۋەزىپىسىدىكى تاۋارلارنى بازارلاردا سېتىش، دېھقانلار ئىشلەپچىقارغان مەھسۇلاتلارنى سېتىۋېلىش قاتارلىق فونكتسىيەلىك مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالغان.

1984 ـ يىلى كۆرسەتكۈچنى ئۇرۇنلىشى ئەڭ يۇقىرى بولۇپ، سېتىۋېلىش ئومۇمى سوممىسى 18 مىليۇن 409 مىڭ يۈەن، سېتىش ئومۇمى سوممىسى 17 مىليۇن 284 مىڭ يۈەن. ساپ پايدا 634 مىڭ يۈەن بولغان. 1981 ـ يىلدىن بۇيان ئۈدا 4 يىل ئۈلايەتتىكى تەمىنلەش سېتىممىسى بويىچە ۋە ناھىيىدە ئىلغار ئورۇن بولۇپ باھالانغان.

جۇڭگو كوممونىستىك پارتىيىسى لوپ ناھىيىلىك كومىتېتى

ناھىيە شەھەرىدىكى خوتەن يولىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان بولۇپ، 1950 ـ يىلى 3 ـ ئايدا قۇرۇلغان. ئومۇمىي يەركۆلىمى 46 مىڭ 620 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 5866 كۋادرات مېتىر، ئىشچى ـ خىزمەتچىسى 67 نەپەر. بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ ئىشچى ـ خىزمەتچى 37 نەپەر. مىللى ئىشچى ـ خىزمەتچى 30 نەپەر، بۇ ئورۇندا پارتكوم ئىشخانىسى، ئارخىپخانا، يېزا خىزمەت بۆلۈم، تەشكىلات بۆلۈم، تەشۋىقات بۆلۈم، ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى، بىرلىكسەپ بۆلۈم، باش ئىشچىلار ئۈيۈشمىسى، ئاياللار بىرلەشمىسى، ئىتتىپاق كومىتېتى، سىياسى قانۇن كومىتېتى قاتارلىق ئورۇنلار تەسىس قىلىنغان. «بېيجىڭ» ماركىلىق 2 كىچىك ماشىنا، «شەرق شامالى» ماركىلىق بىر يۈك ماشىنىسى بار. بۇ ئورگان لوپ ناھىيىلىك پارتىيە تەشكىلاتىنىڭ ئەڭ يۇقىرى ئورگىنى ھىساپلىنىدۇ.

لوپ ناھىيىلىك خەلق ۋەكىللەر قورۇلتىيى دائىمى كومىتېتى

ئورنى لوپ بازىرى مەدەنىيەت يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. ئومۇمىي يەركۆلىمى 280 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 208 كۋادرات مېتىر، ئىشچى خىزمەتچىلىرى 11، بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ ئىشچى ـ خىزمەتچىلىرى 4 نەپەر، مىللى ئىشچى ـ خىزمەتچىلىرى 7 نەپەر. بۇ ئورۇندا ئىشخانا، «بېيجىڭ» ماركىلىق بىر كىچىك ماشىنا بار. بۇ ـ لوپ ناھىيىسىدىكى دۆلەت ھوقۇقلۇق ئورگىنى ھىسابلىنىدۇ.

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى

ئورنى لوپ بازىرى مەدەنىيەت يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. ئومۇمىي يەركۆلىمى 27 مىڭ 429 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 6018 كۋادرات مېتىر، 169 نەپەر ئىشچى ـ خىزمەتچى

بار. بونىڭدىن خەنزۇ 86 نەپەر، ئۇيغۇر 83 نەپەر، ئاستىدا ئىشخانا، پىلان كومىتېتى، پەن-تېخنىكا كومىتېتى، مۇپەتتىش، ئەمگەك كادىرلار ئىدارىسى، يېزا ئىگىلىك، چارۋىچىلىق، ئورمانچىلىق، مەدەنىيەت تەنتەربىيە، مائارىپ، مالىيە، ئىقتىسادى كومىتېت، يېزا بازار كارخانىلىرىنى باشقۇرۇش ئىدارىسى، ئەدلىيە ئىدارىسى، خەلق ئىشلار، سەھىيە قاتارلىق ئىدارىلار بار. 5 پىيكاپ ۋە ھەرخىل ماشىنلاردىن 14 ى بار.

بۇ ئورۇن لوپ ناھىيىسىدىكى مەمۇرى رەھبەرلىك ئورگىنىدۇر. لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى 1950 ـ يىلى 4 ـ ئايدا قۇرۇلغان. 1955 ـ يىلى لوپ ناھىيىلىك خەلق كومىتېتىغا ئۆزگەرتىلگەن. 1969 ـ يىلى «مەدەنىيەت ئىنقىلابى»دا لوپ ناھىيىلىك ئىنقىلابى كومىتېتىقا ئۆزگەرتىلگەن. 1981 ـ يىلى ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى دەپ ئۆزگەرتىلگەن.

جۇڭگو خەلق سىياسى مەسلىھەت كېڭىشى لوپ ناھىيىلىك كومىتېتى

بۇ ئورۇن لوپ ناھىيە بازىرى مەدەنىيەت يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. 1954 ـ يىلى قۇرۇلغان. ھازىر 8 نەپەر ئىشچى ـ خىزمەتچى بار. ئۇنىڭ قارمىقىدا ئىشخانا تەسىس قىلىنغان. بىر پىكاپ بار. ئو ـ ناھىيىنىڭ سىياسى كېڭەش ئورنىدۇر.

لوپ ناھىيىلىك شەھەر 1 ـ باشلانغۇچ مەكتەپ

ئورنى لوپ بازىرىدىكى لوپ ـ خوتەن ئوق يولىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. ئومۇمى كۆلىمى 30 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 3500 كۋادرات مېتىر، بۇ مەكتەپ 1912 ـ يىلى قۇرۇلغان. ئازاتلىقتىنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىدە 10 سىنىپ (بۇنىڭ بىرى خەنزۇ سىنىپى) بار ئىدى. 1968 ـ يىلى "خوڭۋېيبىڭ①" باشلانغۇچ مەكتىپى دەپ ئاتالغان. 1979 ـ يىلى لوپ ناھىيە شەھەر 1 ـ باشلانغۇچ مەكتەپ دەپ ئۆزگەرتىلگەن. ھازىر 47 نەپەر ئوقۇتقۇچى، 800 نەپەر ئوقۇغۇچى، 13 سىنىپ بولۇپ ناھىيە شەھىرى ئىچىدىكى مىللىي ئۆسمۈرلەرنىڭ 6 يىللىق تۇزۇمدىكى مەكتىپى ھىساپلىنىدۇ.

لوپ ناھىيىلىك شەھەر 2 ـ باشلانغۇچ مەكتەپ

ئورنى لوپ بازىرى مەدەنىيەت يولىنىڭ غەربىگە جايلاشقان. ئومۇمى كۆلىمى 6 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1784 كۋادرات مېتىر، بۇ مەكتەپ 1962 ـ يىلى قۇرۇلغان بولۇپ، ناھىيە شەھىرى ئىچىدىكى خەنزۇ ئۆسمۈرلەر ئۈچۈن ئېچىلغان. شۇ چاغدا خەنزۇ باشلانغۇچ مەكتەپ دەپ ئاتالغان. 1964 ـ يىلغا كەلگەندە تولۇقسىز ئوتتۇرا سىنىپ تەسىس قىلىنغان. مەدەنىيەت ئىنقىلابى مەزگىلىدە خوڭجۇەن مەكتەپ دەپ ئاتالغان. 1972 ـ يىلى تولۇقسىز ئوتتۇرا سىنىپ ئايرىلىپ چىققاندىن كېيىن باشلانغۇچ مەكتەپ بولۇپ ئۆزگەرتىلگەن. 1979 ـ يىلى لوپ ناھىيە 2 ـ باشلانغۇچ مەكتەپ دەپ ئۆزگەرتىلگەن. ھازىر 27 نەپەر ئوقۇتقۇچى، 300 نەپەر ئوقۇغۇچى، 10 سىنىپ بولۇپ 6 يىللىق تۇزۇمدىكى باشلانغۇچ مەكتەپ ھىساپلىنىدۇ.

---

① «خوڭۋېيبىڭ» «مەدەنىيەت ئىنقىلابى»دا قوللۇنۇلغان خەنزۇچە ئاتالغۇ بولۇپ، «قىزىل قوغدىغۇچى ئەسكەر» دىگەن مەنىدە.

لوپ ناهيىلىك شەھەر 3 - باشلانغۇچ مەكتەپ

ئورنى ناهيە بازىرىنىڭ شىمالىدىكى ھاڭگي يۇلىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. 1983 - يىلى قۇرۇلغان. ئومۇمى كۆلىمى 15 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 500 كۋادرات مېتىر، ھازىر 23 ئىشچى خىزمەتچى، 6 سىنىپ، 211 ئوقۇغۇچى بولۇپ، 6 يىلىق تۈزۈمدىكى باشلانغۇچ مەكتەپ ھېسابلىنىدۇ.

لوپ ناهيىلىك سەنئەت ئۆمىكى

ئورنى لوپ بازىرىدىكى مەدەنىيەت يولىنىڭ غەربىگە جايلاشقان. ئومۇمى كۆلىمى 5.6 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 412 كۋادرات مېتىر، ھازىر 22 ئىشچى-خىزمەتچى، "ئازاتلىق" مارىكىلىق 1 ماشىنا ۋە سەھنە ئۈسكۈنىلىرى بار، بۇ ئۆمەك 1959 - يىلى قۇرۇلغان. 1960 - يىلى تارقىتىۋېتىلگەن. 1962 - يىلى قايتا ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن. 1968 - يىلى يەنە تارقىتىۋېتىلگەن. 1979 - يىلى يەنە ئەسلىگەكەلتۈرۈلگەن. 1985 - يىلى 1200 مەيدان ئويۇن قويۇپ 27 مىڭ يۈەن كىرىم قىلغان.

لوپ ناهيىلىك شىنخۇا كىتاپخانىسى

ئورنى ناهيە بازىرىنىڭ شەرقىدىكى دول يولىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. 1957 - يىلى قۇرۇلغان. "شىنخۇاكىتاپخانىسى" مەملىكەت بويىچە بىر تۈتاش ئاتالغۇ، ئۇنىڭ ئومۇمى يەركۆلىمى 5 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1322 كۋادرات مېتىر، ھازىر 6 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ 2 نەپەر، ئۇيغۇر 4 نەپەر. ئۇنىڭ قارمىقىدا بىردوكان بولۇپ، ئۇيغۇرچە، خەنزۇچە كىتاپ، ژورناللارسېتىلىدۇ. 1984 - يىلى كىتاپ ساتقان ئومۇمي سوممىسى 850 مىڭ يۈەنگە يەتكەن.

لوپ ناهيىلىك پارتكوم پارتىيە مەكتىپى

ئورنى لوپ بازىرى مەدەنىيەت يولىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان. 1959 - يىلى قۇرۇلغان. بۇ ئورۇنغا ئۆزكەسپى مۇناسىۋىتى بىلەن پارتىيە مەكتەپ دەپ نام بېرىلگەن. ئومۇمى يەركۆلىمى 22.5 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 87 كۋادرات مېتىر، ھازىر 9 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچى بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ 1 نەپەر، ئۇيغۇر 8 نەپەر. بۇ مەكتەپنىڭ ئاساسلىق ۋەزىپىسى پارتىيىنىڭ ھەر دەرىجىلىك ئاساسى قاتلام كادىرلىرىنى تەربىيىلەشتىن ئىبارەت.

لوپ ناهيىلىك باللار يەسامسى

ئورنى ناهيە بازىرى مەدەنىيەت يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. ئومۇمى يەركۆلىمى 5 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1000 كۋادرات مېتىر. ھازىر 12 نەپەر ئوقۇتقۇچى ئىشچى-خىزمەتچى بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ 11 نەپەر، ئاساسەن چوڭ، ئوتتۇرا ۋە كىچىك ياشتىكى باللار-سىنىپى دەپ 3 سىنىپقا ئايرىلغان. ھازىر 80 بالا بار. بۇ ئورۇن 1965 - يىلى قۇرۇلغان. ناهيىلىك مائارىپ ئىدارىسىگە قارايدۇ. بۇ ئورۇن ئاساسەن ئوقۇش يېشىغا توشمىغان باللارنى تەربىيىلەشنى ئۇستىگە ئالغان.

لوپ ناهيىلىك رادىئو ئۈزىلى

ئورنى ناھيە بازىرىدىكى يېڭىبازار يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. 1960 ـ يىلى 10 ـ ئايدا قۇرۇلغان. خىزمەت خاراكتېرىگە ئاساسەن شۇنداق نام بېرىلگەن. ئومۇمى يەركۆلىمى 12 مىڭ 700 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1150 كۋادرات مېتىر، ھازىر 16 نەپەر ئىشچى ـ خىزمەتچى بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدە ئۇيغۇرلار 8 نەپەر، خەنزۇلار 8 نەپەر، 9 يېزىدىكى رادىيو پونكىتلىرى ۋە بۇ پونكىتلاردىكى 25 ئىشچى ـ خىزمەتچى مۇشۇ ئورۇنغا قارايدۇ. بۇ ئورۇننىڭ كەسپى داۋىرىسى پۈتۈن ناھيەنى سىملىق رادىئو بىلەن تەمىنلەشتىن ئىبارەت. ئاساسى قاتلاملاردىمو 1965 ـ يىلدىن باشلاپ رادىيو پونكىتلىرى قۇرۇلۇشقا باشلىغان. 1973 ـ يىلغىچە قۇرۇلۇپ رەسمى ئىشقا چۈشكەن.

لوپ ناھيىلىك سەھىيە ئىدارىسى

ئورنى لوپ ناھيە بازىرى بوشقان يولىنىڭ غەرب تەرىپىگە جايلاشقان. يەركۆلىمى 660 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 660 كۋادرات مېتىر، ھازىر 6 نەپەر ئىشچى ـ خىزمەتچىسى بار. ئو ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ بىر پونكىتسىيىلىك ئورگىنى. 1953 ـ يىلى قۇرۇلغان. ئۇ مەزگىلدە ناھىيىلىك ھۆكۈمەت قارمىقىدىكى ساقلىقنى ساقلاش گۇرۇپپىسى دەپ ئاتالغان. 1956 ـ يىلغا كەلگەندە ناھىيىلىك مەدەنى مائارىپ بۆلۈمى بىلەن بىرلەشتۇرۇلۇپ، مەدەنى مائارىپ سەھىيە بۆلۈم دەپ ئاتالغان. 1965 ـ يىلى موستەقىل بۆلۈم قىلىپ قۇرۇلغان. 1968 ـ يىلغا كەلگەندە لوپ ناھىيىلىك ئىنقىلابى كومىتېت مەدەنى مائارىپ سەھىيە گۇرۇپپىسى دەپ ئاتالغان. 1974 ـ يىلى ئايرىلىپ چىقىپ، ناھىيىلىك ئىنقىلابى كومىتېت سەھىيە بۆلۈم تەسىس قىلىنغان. 1975 ـ يىلى ناھىيىلىك ئىنقىلابى كومىتېت سەھىيە ئىدارىسى دەپ ئۆزگەرتىپ قۇرۇلغان.

لوپ ناھيىلىك ئورمانچىلىق ئىدارىسى

ئورنى ناھيە بازىرىدىكى سامپۇل يولىنىڭ غەربىگە جايلاشقان. 1983 ـ يىلى قۇرۇلغان. ئومۇمى كۆلىمى 16 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1878 كۋادرات مېتىر، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ مەخسۇس ئورمانچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىنى باشقۇرىدىغان بىر پونكىتسىيىلىك ئورگىنى. ئۇنىڭ قارمىقىدا ئورمانچىلىق پونكىتى، ياغاچ ماتېرىياللىرى شىركىتى تەسىس قىلىنغان. بىرلىكتە ئىش بېجىرىدۇ. ھازىر 22 نەپەر ئىشچى ـ خىزمەتچىسى بولۇپ، بۇنىڭدىن خەنزۇ 11 نەپەر، ئۇيغۇر 11 نەپەر. ھەر قايسى يېزىلاردىكى ئورمان پونكىتى بۇ ئورۇنغا قارايدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا چۆلدە 11 ئورۇندا تەبىئىي ئورمانلارنى تەكشۈرۈش، قوغداش پونكىتى ۋە 76 نەپەر ئىشچى ـ خىزمەتچىسى بار.

لوپ ناھيىلىك يېزا ئىگىلىكىنى ماشىنىلاشتۇرۇش ئىدارىسى

ئورنى ناھيە بازىرىدىكى ھاڭگى يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. ئومۇمى يەر كۆلىمى 237 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 148 كۋادرات مېتىر، ئىشچى ـ خىزمەتچىسى 6 نەپەر. بۇنىڭدىن خەنزۇ 3 نەپەر، ئۇيغۇر 3 نەپەر. يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى تەمىنلەش پونكىتى، يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى رېمونت قىلىپ ياساش زاۋۇتى، يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى تەتقىقات پونكىتى، يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى خادىملىرىنى تەربىيەلەش كورىسى ۋە 9 يېزىدىكى ماشىنا باشقۇرۇش

پونكتنى قاتارلىق ئورۇنلارمۇ بۇ ئىدارىگە قارايدۇ. بۇ ئورۇن يېزا ئىگىلىكىنى ماشىنىلاشتۇرۇش تېخنىكىسىنى باشقۇرۇش، ئومۇملاشتۇرۇش، يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى باشقۇرىدىغان خادىملارنى تەربىيىلەش ۋە يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى رېمونت قىلىش قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۈستىگە ئالغان. 1972-يىلى قۇرۇلغان. كەسپى خاراكتېرىگە ۋە موناسىۋىتىگە ئاساسەن يېزا ئىگىلىكىنى ماشىنىلاشتۇرۇش ئىدارىسى دەپ ئاتالغان.

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمەت مېھمانخانىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى خوتەن يولىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. ئومۇمىي يەركۆلىمى 22 مىڭ 500 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1400 كۋادرات مېتىر، ھازىر 12 نەپەر ئىشچى خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭ ئىچىدە خەنزۇ 6 نەپەر، ئۇيغۇر 6 نەپەر، 1979-يىلى قۇرۇلغان. خىزمەت خاراكتېرىگە ئاساسەن شۇنداق نام بېرىلگەن.

لوپ ناھىيىلىك باج ئىشلىرى ئىدارىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى دول يولىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. ئومۇمىي يەركۆلىمى 9 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1444 كۋادرات مېتىر، ھەر قايسى يېزا بازارلىرىدىكى باج ئىشلار پونكىتى موشۇ ئورۇنغا قارايدۇ. ھازىر 70 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدە ئۇيغۇر 56 نەپەر، خەنزۇ 14 نەپەر. ناھىيە بويىچە باج ئىشلىرىنى باشقۇرغۇچى ئورگان. 1937-يىلى قۇرۇلغان. 1943-يىلدىن 1944-يىلغىچە باج يىغىش پونكىتى دەپ ئاتالغان. 1949-يىلى لوپ ناھىيىلىك باج ئىشلار بۆلۈمى دەپ ئاتالغان. 1950-يىلى ناھىيىلىك باج ئىشلار ئىدارىسى دەپ ئاتالغان. 1959-يىلى مالىيە بۆلۈمى بىلەن بىرلەشتۈرۈلۈپ، ناھىيىلىك مالىيە بۆلۈمى دەپ ئاتالغان. 1962-يىلى ناھىيىلىك باج ئىشلار ئىدارىسى دەپ ئايرىم تەسىس قىلىنغان. 1970-يىلى ناھىيىلىك خەلق بانكىسى بىلەن بىرلەشتۈرۈلۈپ، مالىيە ئىدارىسى دەپ ئاتالغان. 1973-يىلى يەنە ئايرىلىپ چىقىپ موستەقىل ھالدا باج ئىشلار ئىدارىسى قىلىپ تەسىس قىلىنغان.

لوپ ناھىيىلىك سودا سانائەتنى مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى ھاڭگىي يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. ئومۇمىي يەركۆلىمى 75 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1140 كۋادرات مېتىر، بازار ئەسلىھەلىرى قۇرۇلۇش كۆلىمى 2833 كۋادرات مېتىر، ھازىر 51 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭدىن ئۇيغۇرلار 34 نەپەر، خەنزۇ 17 نەپەر. ئۇنىڭ قارمىقىدا بازار باشقۇرۇش، سودا سانائەتنى مەمۇرىي باشقۇرۇش، ئۇلچەم باشقۇرۇش قاتارلىق بۆلۈملەر بار. ھەر قايسى يېزىلاردا سودا سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش پونكىتلىرى تەسىس قىلىنغان.

سودا سانائەتنى مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ ئەسلى نامى بازار باشقۇرۇش كومىتېتى بولۇپ، ئازاتلىقتىن ئىلگىرى سودا سانائەت باشقۇرۇش كومىتېتى دەپمۇ ئاتالغان. 1950-يىلى سودا سانائەتنى باشقۇرۇش بۆلۈمى دەپ ئاتالغان. 1963-يىلى بازار باشقۇرۇش كومىتېتى دەپ ئۆزگەرتىپ قۇرۇلغان ھەمدە پىلان كومىتېتىنىڭ باشقۇرۇشىدا بولغان. 1978-يىلى سودا سانائ-

ئەتنى مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى قىلىپ قۇرۇپ چىققان. ھازىر ناھىيە بويىچە سودا سانائەت كارخانىلىرىنى باشقۇرۇش ئورگىنىدۇر.

لوپ ناھىيىلىك خەلق بانكىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى دول يولىنىڭ باشلىنىش ئېغىزىغا جايلاشقان، كۆلىمى 10 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 2950 كۋادرات مېتىر بولۇپ، پۈتۈن ناھىيىنىڭ پۇل مۇئامىلە مەركىزى ھىسابلىنىدۇ. ھازىر 42 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭدىن ئۈيغۇر 21 نەپەر، خەنزۇ 20 نەپەر، خۇيزۇ 1 نەپەر، بۇ ئورۇن 1950-يىلى قۇرۇلغان. 1970-يىلى باج ئىشلار ئىدارىسى بىلەن بىرلەشتۈرۈلۈپ، مالىيە ئىدارىسى دەپ ئاتالغان. 1973-يىلى ئايرىلىپ چىقىپ خەلق بانكىسى دەپ ئاتالغان.

لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى دول يولىنىڭ شىمالىغا جايلاقان. ئومۇمى كۆلىمى 11 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 4669 كۋادرات مېتىر، ھازىر 67 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭدىن ئۈيغۇر 53 نەپەر، خەنزۇ 13 نەپەر، خۇيزۇ 1 نەپەر. ئۇزۇنگە قاراشلىق 9 يېزا بازارىدىكى ئامانەت قەرز كوپراتىپلىرى ۋە 56 ئامانەت قەرز تارماق ئورنى بولۇپ، بۇ ئورۇنلاردا 63 نەپەر كادىر بار. يېزا ئىگىلىك بانكىسى پۈتۈن ناھىيىنىڭ يېزا پۇل مۇئامىلە پائالىيەت مەركىزىدۇر. بۇ ئورۇن 1964-يىلى قۇرۇلغان. 1966-يىلى خەلق بانكىسى بىلەن بىرلەشتۈرۈۋېتىلگەن. 1980-يىلى ئايرىلىپ چىقىپ موستەقىل ھالدا يېزا ئىگىلىك بانكىسى بولۇپ قۇرۇلغان.

لوپ ناھىيىلىك ئاشامق ئىدارىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى بوشقان يولىنىڭ شەرق تەرىپىدە، يەركۆلىمى 33 مىڭ 300 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 17 مىڭ كۋادرات مېتىر، 3 چوڭ ئامبىرى بار. يېزا بازارلاردىكى ئاشلىق پونكىتلىرى بۇ ئۇرۇنغا قارايدۇ. ئىدارىغا بىۋاستە قارايدىغان ئاشلىق، ماي پىششىقلاش زاۋۇتى، ئاشلىق، ماي دۇكىنى ۋە كېلىشىم باھا شىركىتى بار. 1952-يىلى ئاشلىق بۆلۈم قۇرۇلغان، 1954-يىلى ئاشلىق شىركىتى بولۇپ قۇرۇلغان. 1956-يىلى ئاشلىق ئىدارىسى بولۇپ قۇرۇلغان.

لوپ ناھىيىلىك ماشىنا ئەتىرىتى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى مەدەنىيەت يولىنىڭ ئايىاق ئۇچىنىڭ شەرق تەرىپىگە جايلاشقان. 1969-يىلى قۇرۇلغان. تەۋەلىك مۇناسىۋىتى ۋە كەسپىگە قاراپ شۇنداق نام بېرىلگەن. ئومۇمى كۆلىمى 50 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1180 كۋادرات مېتىر، ھازىر 21 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بولۇپ بۇنىڭدىن ئۈيغۇر 8 نەپەر، خەنزۇ 13 نەپەر. بۇ ئورۇن پۈتۈن ناھىيىنىڭ يۈك ۋە يولۇچىلارنى تۇشۇش ئىشىغا مەسئۇل بولغان.

لوپ ناھىيىلىك ئۇنۇمبېرسال سودا سارىيى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى ھاڭگي يولىنىڭ غەربىگە جايلاشقان. ئومۇمى كۆلىمى 3500 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1480 كۋادرات مېتىر، 27 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بار. بۇنىڭدىن ئۈيغۇر 15 نەپەر. خەنزۇ 12 نەپەر، سودا سارىيى 3 چوڭ زالغا بۆلۈنگەن.

تىجارەت تاۋارلىرىدىن 5 خىل مىتال، توك سايمانلىرى، يىمەك-ئىچمەك، ھاراق تاماكۇ، تۇرلى مال-لار، ئۇلىمە تۇقۇلما مال-لار بولۇپ، ناھىيىمىز بويىچە ئەڭ چوڭ ئونۇبرسال سودا سارىيى ھساپلىنىدۇ. 1985-يىلى تىجارەت ئومۇمى سوممىسى 1 مىليۇن 500 مىڭ يۈەن. سودا سارىيى 1979-قۇرۇلغان. 1983-يىلى رەسمى تىجارەت باشلىغان. ناھىيىلىك سودا ئىدارىسگە قارايدۇ.

لوپ ناھىيىلىك كىنو فىلىم تارقىتىش-قويۇش شىركىتى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى ھاڭگي يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. ئومۇمى كۆلىمى 3600 كۋا-درات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 196 كۋادرات مېتىر، 1974-يىلى قۇرۇلغان. ئۇ چاغدا كىنو باشقۇرۇش پونكتى دەپ ئاتالغان. 1980-يىلى مەدەنىيەت نازارىتىنىڭ ئۇقتۇرۇشىغا ئاساسەن كىنو فىلىم تارقىتىش، قويۇش شىركىتى دەپ ئۆزگەرتكەن. ھازىر 7 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بولۇپ، بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 5 نەپەر، خەنزۇ 2 نەپەر. ئاساسى ۋەزىپىسى كىنو فىلىملىرىنى تارقا-تىش، يېزىلاردىكى كىنو ئەترەتلىرىنى تېخنىكا جەھەتتىن باشقۇرۇشتىن ئىبارەت. 1985-يىلى تارقاتقان كىنو فىلىمى 1824 قىسىم (قېتىم)

يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى شىركىتى

ئورنى لوپ بازار ھاڭگي يولىنىڭ شەرق تەرىپىگە جايلاشقان. ناھىيە بويىچە يېزىلارنى ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى بىلەن تەمىنلەش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغاچقا يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى شىركىتى دەپ نام بېرىلگەن. 1984-يىلى 8-ئايدا تەمىنلەش كوپېرا تىپ ئېتىسادى تۈزۈلمە ئىسلاھاتى ئېلىپ بارغاندا ئايرىپ قۇرۇلغان. كەسپى جەھەتتە ئەسلىدىكى تەمىنلەش كوپېراتىپ ئۈستىگە ئالغانلىقتىن، ئايرىلىپ قۇرۇلغاندىن كېينمو ناھىيىلىك تەمىنات سودا بىرلەشمە كوپېراتىپ رەھبەرلىك قىلىدۇ. ئومۇمى كۆلىمى 10 مىڭ كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 900 كۋادرات مېتىر، ئىشچى-خىزمەتچىسى 8 نەپەر، بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 2 نەپەر، خەنزۇ 6 نەپەر. بۇ شىركەتنىڭ ئاساسلىق تىجارەت تاۋارلىرى خىمىيەۋى ئاق ئوغۇت، ئازوت، كىسلاتا قاتارلىق ئوچ بىرىكمە قارا ئوغۇت ۋە ھەر خىل دېھقانچىلىق دورىلىرى، دېھقانچىلىق سايمانلىرىنى سېتىشتىن ئىبارەت.

پاختا كەندىر شىركىتى

ئورنى لوپ بازار ھاڭگي يولىنىڭ غەربىگە جايلاشقان. ئەسلى پاختا زاۋۇتى ئىدى. ئېتىـ-سادى تۈزۈلمە ئىسلاھاتىغا ئەگىشىپ، 1984-يىلى 8-ئايدا ناھىيىلىك تەمىنات سودا بىرلەشمە كوپېرا تىپىنىڭ پاختا كەندىر شىركىتى قىلىپ ئۆزگەرتىپ قۇرۇلغان. ھازىر ئونىڭغا قاراشلىق پاختا زاۋۇتى، پاختا سېتىۋېلىش پونكىتى، پاختا تەمىنلەش دوكىنى بار. ھازىر 74 نەپەر ئىشچى-خىزمەتچىسى بولۇپ بونىڭدىن ئۇيغۇر 64 نەپەر، خەنزۇ 10 نەپەر، بۇ شىركەتنىڭ يەر كۆلىمى 58 مىڭ 608 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 6 مىڭ كۋادرات مېتىر، پاختا كەندىر شىركىتى پۈتۈن ناھىيىنىڭ پاختا سېتىۋېلىش، پىششىقلاش، يۇقىرىغا يۆتكەش قاتارلىق ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغان. پاختا پىششىقلاش ئۈسكۈنىلىرى تولۇق.

گىلەم كارخانىسى

ئورنى ناھىيە بازىرىدىكى ھاڭگي يولىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. 1984 ـ يىلى ئىقتىسادى تۈزۈلمە ئىسلاھاتىغا ئەگىشىپ لوپ ناھىيىلىك تەمىنات سودا بىرلەشمە كوپىراتىپىنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۆتكۈزۈپ بىرىلگەن. ئەسلىدە لوپ ناھىيىلىك تاشقى سودا ئىدارىسگە قاراشلىق بولۇپ، موستەقىل ھىساۋات ئورنى ئىدى. ئومۇمى كۆلىمى 58 مىڭ 500 كۈادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 5400 كۈادرات مېتىر، ئىشچى ـ خىزمەتچىسى 203 نەپەر. بونىڭدىن ئۇيغۇر 196 نەپەر. خەنزۇ 7 نەپەر. بۇ كارخانىنىڭ گىلەم ئىشلەپچىقىرىش ئۇسكۇنىلىرى تۈلۈق. 1985 ـ يىلىلىق مەھسۇلات مىقدارى تەخمىنەن 4 مىڭ كۈادرات مېتىر، ئىشلەپچىقىرىلغان گىلەم ئالاھىدە مىللى ئەنئەنۋى ئۇسلۇبقا ئىگە بولۇپ، چىداملىق، نۇسخىسى چىرايلىق، جۇڭگو ۋە چەتئەللەردە داڭقى بار.

لوپ ناهيسسدىكى كەسپى تارماقلار ناملىرى.

ئۆلچەملىك نامى	قۇرۇلغان يىلى	تورۇشلۇق ئورنى
لوپ ناهيىلىك تاشيول ئوچاستكىسى	1956	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناهيىلىك يول ئاسراش ئەترىتى	1963	لوپ بازار مەدەنىيەت يولىدا
لوپ ناهيىلىك ئۇرۇقچىلىق شىركىتى	1958	لوپ بازار سامپۇل يولىدا
لوپ ناهيىلىك مال دوختۇرلۇق پونكتى	1953	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناهيىلىك پوچتا تېلېگراف ئىدارىسى	1955	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناهيىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈم	1959	لوپ بازار بوشقان يولىدا
لوپ ناهيىلىك رادىئو تېلېۋىزىيە ئىدارىسى	1983	لوپ يېڭىبازار يولىدا
لوپ ناهيىلىك 2-يىنىك سانائەت ئىدارىسى	1979	لوپ بازار خوتەن يولىدا
لوپ ناهيىلىك سودا ئىدارىسى	1964	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناهيىلىك يىمەك-ئىچىمەك شىركىتى	1957	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناهيىلىك يىمەك-ئىچىمەك پىششىقلاش زاۋۇتى	1964	لوپ بازار خوتەن يولىدا
لوپ ناهيىلىك دورا شىركىتى	1962	لوپ بازار ھاڭگي يولىدا
لوپ ناهيىلىك نېفىت شىركىتى	1976	لوپ بازار مەدەنىيەت يولىدا
لوپ ناهيىلىك كۆندىلىك بويۇم-لار شىركىتى	1984	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناهيىلىك چارۋا مەھسۇلاتلىرى شىركىتى	1984	لوپ بازار دول يولىدا
لوپ ناهيىلىك ماددى ئەشيا بىلەن تەمىنلەش پونكتى	1959	لوپ بازار ھاڭگي يولىدا
لوپ ناهيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى خادىملىرىنى تەربىيىلەش كورسى	1969	لوپ بازار ھاڭگي يولىدا

ئۇلچەملىك نامى	قۇرۇلغان يىلى	تۇرۇشلۇق ئورنى
لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنا سايمان تەمىنلەش پونكتى	1964	لوپ بازار خوتەن يولىدا
(58) لوپ ناھىيىلىك 2-يىنىك سانائەت ئىدارە گىلەم كارخانىسى	1981	لوپ بازار خوتەن يولىدا
(56) لوپ ناھىيىلىك 2-يىنىك سانائەت ئىدارە بىناكارلىق كوپراتىپى	1962	لوپ بازار ھاڭگي يولىدا
(57) لوپ ناھىيىلىك 2-يىنىك سانائەت ئىدارە تۆمۈرچىلىك كوپراتىپى	1962	لوپ بازار خوتەن يولىدا
لوپ ناھىيىلىك كۆتۈپخانا	1957	لوپ بازار مەدەنىيەت يولىدا
لوپ ناھىيىلىك 3-ئوتتۇرا مەكتەپ	1984	لوپ بازار مەدەنىيەت يولىدا
لوپ ناھىيىلىك ئەمگەك مولازىمەت شىركىتى	1982	لوپ بازار ھاڭگي يولىدا
لوپ ناھىيىلىك توك ئېنېرگىيە شىركىتى	1984	لوپ بازار ھاڭگي يولىدا
لوپ ناھىيىلىك قاتناش ترانسپورت بىكىتى	1956	لوپ بازار خوتەن يولىدا
لوپ ناھىيىلىك تەنتەربىيە مەيدانى	1984	لوپ بازار ھاڭگي يولىدا
لوپ ناھىيىلىك ئورمانچىلىق پونكتى	1959	لوپ بازار سامپۇل يولىدا
لوپ ناھىيىلىك ياغاچ ماتېرىياللرى شىركىتى	1984	لوپ بازار مەدەنىيەت يولىدا
(78) لوپ ناھىيىلىك خەلق كىنوخانىسى	1949	لوپ بازار ھاڭگي يولىدا
لوپ ناھىيىلىك جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى	1950	لوپ بازار خوتەن يولىدا
لوپ ناھىيىلىك خەلق تەپتىش مەھكىمىسى	1955	لوپ بازار بوشقان يولىدا
لوپ ناھىيىلىك خەلق سوت مەھكىمىسى	1950	لوپ بازار بوشقان يولىدا

ئاپتونوم رايوننىڭ، خوتەن ۋىلايىتىنىڭ لوپنا ـتۇرۇشلۇق ئورۇنلىرى نامى

ئاپتونوم رايونلۇق خوتەن پىلە ئۇجمىچىلىك پەن تەتقىقات ئورنى

ئورنى يۇرۇڭقاش دەريا سىنىڭ شەرقى لۆدە بولۇپ، لوپ ناھىيە يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ قۇتچى كەنتىگە، خوتەن-لوپ تاشيولىنىڭ شىمالغاجايلاشقان. غەربى شىمالى خوتەن گىلەم كارخانىسى بىلەن تۇتۇشىدۇ. خوتەن شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 2.5 كىلومېتر، لوپ شەھەر ئىچى بىلەن ئارىلىقى 24 كىلومېتر، ئومۇمى كۆلىمى 520.2 مو، ئۇنىڭ ئىچىدە ئۇجمىلىك 187.5 مو، پىلە تەجرىبە قىلىش مەيدانى 300 مو، قۇرۇلۇش كۆلىمى 1680.6 كۋادرات مېتر. ئىشچى-خىزمەتچى 86 كىشى، بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 50 كىشى، خەنزۇ 36 كىشى، تېخنىك خادىم 21 كىشى، بۇنىڭدىن خەنزۇ 15 كىشى، ئۇيغۇر 6 كىشى، ياردەمچى تەتقىقاتچى 9 كىشى، بۇنىڭدىن خەنزۇ 7 كىشى، ئۇيغۇر 2 كىشى. بۇ ئورۇن 1942-يىلى قۇرۇلغان. يەنى ئەنخۇي يېزا ئىگىلىك ئېنىستىتوتىنىڭ ئۇجمە يېتىشتۇرۇش ئالىمى پىرافىسسور جاۋخۇجى قۇرۇلۇشقا تەييارلىق قىلىپ، نامىنى "خوتەن پىلە ئۇجمىچىلىك مەيدانى" دەپ ئاتىغان. ئىسىل سورتلاردىن جۇڭنۇڭ 29-نومۇر، چاگۇي، جىن زى، خۇاچى، خۇابا، خۇاجو، خۇاشى قاتارلىقلارنى چەتتىن قوبۇل قىلغان ۋە كېڭەيتكەن. پىلە ئورىغىنىڭ يىلىق ئەڭ يۇقىرى مەھسۇلاتىنى 70 مىڭ قۇتىغا يەتكۈزگەن. ئۇچاغدا پەقەت 25 نەپەر خەنزۇ تېخنىك خادىم يار ئىدى. شېڭشىسەي گومىندائىغا بېقىنغاندىن كېيىن ئەشۇ بىر تۇركۇم تېخنىك خادىملارکەينى-كەيندىن قايتىپ كەتكەن. 1949-يىلغىچە پىلە ئۇرۇغى يېتىشتۇرۇش تۆۋەنلەپ كېتىپ، يىللىق مەھسۇلاتى 771 قۇتىغا قالغان ئىدى.

ئازاتلىقتىن كېيىن پىلە ئۇرۇغى تەجرىبە مەيدانى ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك نازارىتىنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۆتكۈزۈلدى. 1956-يىلى خوتەن پىلە ئۇجمىچىلىك تەجرىبە پونكتى (پىلەخانا) غا ئۆزگەرتىلدى. 1958-يىلى قۇشۇمچە پىلە ئۇجمىچىلىك مەكتىپى ئېچىلىپ 180 نەپەر ئوتتۇرا دەرىجىلىك پىلە ئۇجمىچىلىك خادىمى يېتىشتۇرۇلدى. بونىڭدىن ئۇيغۇر 150 نەپەر، خەنزۇ 30 نەپەر. بۇلار ھازىر ئاپتونوم رايۇن بويىچە پىلە ئۇجمىچىلىك خىزمىتىدىكى تايانچى كۈچلارغا ئايلىنىپ قالدى. 1961-يىلى پىلىچىلىك مەكتىپى خوتەن ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك تېخنىكوم مەكتىپىگە قوشۇلۇپ، پىلە ئۇجمىچىلىك مەخسۇس سىنىپى قۇرۇلدى.

1979-يىلى 7-ئايدا ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى خوتەن پىلە ئۇجمىچىلىك تەجرىبە-پونكتىنى خوتەن ۋىلايەتلىك پىلە ئۇجمىچىلىك پەن-تەتقىقات ئورنىغا (ناھىيە دەرىجىلىك)

ئۆزگەرتىشنى، ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك نازارىتىنىڭ باشقۇرۇشىدا بولۇشىنى قارارقىلدى. ئۇنىڭ تەشكىلى ئورگانلىرىدىن ئىشخانا، پىلە بېقىش تەتقىقات ئىشخانىسى، ئۇجمە يېتىشتۇرۇش تەتقىقات ئىشخانىسى، پىلە ئۆزمىچىلىك تەجرىبە مەيدانى قاتارلىقلار بار.

خوتەن پىلە ئۇجمىچىلىك تەتقىقات ئورنى ئاپتونوم رايون ۋە ۋىلايەتنىڭ پىلە ئۇجمىچىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنىڭ تەرەققىياتىغا مۇئەييەن تۆھپە قوشتى. پىلە ئۇجمىچىلىك پەن تەتقىقات خىزمىتىدە رۇشەن نەتىجە ياراتتى. 1956 ـ يىلى قۇرۇپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىپ نەملىكنى ساقلاشنى ئاساس قىلغان ھالدا كىچىك ياشلىق قۇرتلارنى قۇرۇپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش قەغىزىدە بېقىش، چوڭ ياشلىق قۇرتلارنى يۇپۇرماق مىدىقى بىلەن يۇيۇپ بىرىپ بېقىش قاتارلىق ئوسۇللارنى قوللونۇپ، قۇرتنىڭ پىلە بولۇش ئۆنۈمىنى 20ـ30 پىرسەنت ئۆستۈردى. 1965 ـ يىلى ئەتىيازدا چىقىرىپ كۆزدە ئىشلىتىدىغان پىلە ئۇرۇغىنى قىسقا مودده‌ت سوغۇق ساقلاش تېخنىكىسىنى بىرتەرەپ قىلىشنى موۋاپىقىيەتلىك ھەل قىلىپ، ۋىلايىتىمىزدە بىرىيىلئىچىدە كۆپ قېتىم پىلە بېقىشنىڭ ياخشى شارائىتىنى ياراتتى. 1982 ـ يىلى خۇاشىن، خۇيىۋي دىگەن يېڭى سورتلارغا قارىتا پۈتۈن يېشىدا يۇپۇرماقنى يۇيۇپ بىرىپ بېقىش ۋە قۇياش ئېنېرگىيەسىدىن پايدىلىنىپ چۈمىلە قۇرتلارنى ئوپچا بېقىش ئۇيلىرىدە سىناق قىلىپ، كۆتكەن ئۆنۈمگە ئېرىشتى. ئۇجمە يېتىشتۇرۇش پەن تەتقىقاتى جەھەتتە 1965 ـ يىلى يېزا ئىگىلىك 1 ـ دېۋىزىيەنىڭ پىلە ئۇجمىچىلىك تەجرىبە پونكتى بىلەن ھەمكارلىشىپ، پۈتۈن شىنجاڭدىكى ئۇجمە دەرەخ خىللىرى مەنبەسىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈردى.

1983 ـ يىلى دەسلەپكى كۆچەتخانىدا يېتىشتۇرۇلگەن 127 خىل شىنجاڭ ئۇجمىسىنى مۇددە‌تكە بۆلۈپ فىزىئولوگىيەلىك خۇسۇسىيەتلىرى بويىچە تەكشۈرۈش ۋە سورت تۇرلىرى بويىچە رەتلەش ئېلىپ بېرىپ سىناق ئارقىلىق مۇۋاپىقىيەت قازاندى. پاكارغوللۇق ئۇجمىزارلىقىنىڭ يىللىق مو مەھسۇلاتى (ئۇجمە غازىكى) 2 مىڭ جىڭغا يەتتى. خوتەن ئاق ئۇجمىسىنى تېرىپ يېتىشتۇرۇش تەجرىبىسىدە مۇۋاپىقىيەت قازاندى. 1983 ـ يىلى 12 پەن تەتقىقات تۈرىنى تاماملىدى. بۇنىڭ ئىچىدە ئاپتونوم رايونىنىڭ تۆت، ۋىلايەتنىڭ بىر.

بۇ ئۇرۇننىڭ پەن تەتقىقات، ئىشلەپچىقىرىش تەجرىبىسى قاتارلىق جەھەتلەردىكى سايمان، ئەسلىھە، قاتناش، تۇشۇش قوراللىرى بىرقەدەر تولۇق.

ئاپتونوم رايونلۇق لوپ ساناتورىيەسى

ئورنى ناھىيە شەھەر ئىچىنكە شەرقى شىمالىدىكى 16 كىلومىترجايدا. ئازاتلىقىنكە ئالدىدا بۇ يەر پومىشچىكلارنىڭ بېغى بولۇپ، "چەندۆڭ" (يەنى نىشانلىق دۆڭ، ياكى بەلگە قىلىنغان دۆڭ) دەپ ئاتىلاتتى. بۇ يەر تەكلىماكان چۆلى ياقىسىدىكى سازلىق جاڭگال بولۇپ، پومىشچىكلارتالىشىپ جەدەل چىقارغاچقا ئۆتمۈشتىكى ھۆكۈمەت تەرەپ ئارىلىشىپ، جەدەلنى ئايرىغان ۋە شۇيەردىكى دۆڭنى بەلگە (پاسىل) قىلىپ، يەرنى بۆلۈپ بەرگەن. شۇندىن بويان بۇ يەرنىڭ نامى "چەندۆڭ" (يەنى نىشانلىق دۆڭ) دەپ ئاتالغان. ئازاتلىقتىن كېيىن ساناتورىيە قۇرۇلغان. باشقىچە ئاتىلىشى "چەندۆڭ لىبرا دوختۇرخانىسى".

بۇ دوختۇرخانا شىنجاڭدىكى لىبرا كەسەللىرىنى يىغىۋېلىپ داۋالايدىغان بىردىن بىر ئورگان بولۇپ، پۈتۈن شىنجاڭ بويىچە لىبرا كەسەللىكىنى تەكشۈرۈش، يىغىۋېلىش ۋە داۋالاش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغان.

بۇ دوختۇرخانا 1952 ـ يىلى دەسلەپتە قۇرۇلغان. 1953 ـ يىلى رەسمى قۇرۇلغان. 1954 ـ يىلى كېسەل قوبۇل قىلىشقا باشلىغان. ئۇچاغدا خوتەن لىبرا كەسەللىكى دوختۇرخانىسى دەپ ئاتالغان. شۇنىڭ بىلەن بىرگە دوختۇرخانا باشقۇرۇشىدىكى لىبرا كەسەللەر كەنتى قۇرۇلدى ۋە "بەختلىك يېزا" دەپ ئاتىلىپ، بەختلىك يېزا خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلدى. دوختۇرخانا بىلەن بەختلىك يېزا بىرگەۋدە قىلىنغان ھالدا لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ رەھبەرلىكىگە قارىشىلىق قىلىندى.

1960 ـ يىلى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق لوپ ساناتورىيەسى دەپ ئاتىلىپ، بۇ ئاستە ئاپتونوم رايونىنىڭ رەھبەرلىكىگە قارايدىغان لوپ ناھىيىسى ۋاكالىتەن باشقۇرىدىغان بولغان. 1965 ـ يىلى تۆۋەنگە چۈشۈرۈپ، خوتەن باشقۇرىدىغان بولغان. 1972 ـ يىلى لوپ ناھىيىسىگە ئۆتكۈزۈپ بېرىلگەن. كېيىن يەنە خوتەن ۋىلايىتىگە قارىشىلىق بولغان. 1984 ـ يىلى يەنە ئاپتونوم رايون باشقۇرىدىغان بولغان. پۈتۈن دوختۇرخانىنىڭ كۆلىمى 3500 مو (بەختلىك يېزىنىڭ دېھقانچىلىق كەنتلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) قۇرۇلۇش كۆلىمى 9346 كۋادرات مېتىر، ئاستىدا ئىشخانا، ئامبۇلاتورىيە بۆلۈم، بالىنس بۆلۈم، بەختلىك يېزا بار. بالىنس بۆلۈم يەنەرېنگىنخانا، دوراخانا، دېزىنفېكسىيەخانا، لابىراتورىيە قاتارلىقلارغا بۆلىنىدۇ. 300 كېسەل كارۋىتى بار. ئىشچى ـ خىزمەتچىلىرى 57 نەپەر، ئۇيغۇر 45 نەپەر. خەنزۇ 12 نەپەر، بۇنىڭ ئىچىدە كەسپى دوختۇر 33 نەپەر. مەمۇرى خادىم 9 نەپەر. ئىشچى 15 نەپەر.

بۇ دوختۇرخانىنىڭ قاتناش تىرانسپورت، ئېلىكتر، گاز ئەسلىھەلىرى، ئىشلەپچىقىرىش

قوراللری، داۋالاش جابدۇقلری تولۇق. ئىككى قۇتقۇزۇش ماشىنىسى، بىر ئاپتوبۇس، ئىككى قارا ماشىنا، بىر جىپ ماشىنا، دېھقانچىلىققا ئىشلىتىلىدىغان ئىككى تراكتور بار. سىرتتىن ئەكەلگەن يۇقىرى بېسىملىق توك تۇرلىرىدىن باشقا ئۆزىنىڭ 3110 تېپىلىق، 4135 تېپىلىق توك چىقىرىدىغان ئىككى سەييۇجى بار. داۋالاش سايمانلىرىدىن تاشقى كىسەل بۆلۈمنىڭ بىر يۈرۈش ئوپېراتسىيە سايمىنى، بىر 200 مىللىمېتىرلىق رېنتگېن ماشىنىسى، بىر 50 مىللىمېتىرلىق رېنتگېن ماشىنىسى، بىر توك بىلەن توڭلىتىش ساندۇقى، بىر تۇراقلىق تېمپېراتورا ساندۇقى، بىر چىپىنجى، ھەرخىل تېپتىكى مىكروسكوپتىن بىرقانچىسى، بىر يۈرۈش چوڭ تېپتىكى دېزىنفېكسىيە ئۈسكۈنىلىرى، بىر يۈرۈش لابىراتورىيە ئۈسكۈنىلىرى بار. ئۇنىدىن باشقا ئۆتكۈر نۇرلۇق ۋە مىكرو دولقۇنلۇق داۋالاش ئەسۋابى قاتارلىق فىزىكىلىق داۋالاش ئۈسكۈنىلىرى بار.

بەختلىك يېزا ئاللىبۇرۇن ساناتورىيەگە بېۋاستە قاراشلىق دېھقانچىلىق مەيدانغا ئۆزگەرتىلگەن. كىسەللەرساقىيىپ، دوختۇرخانىدىن چىققاندىن كېيىن باردىغان پاناجاي يوقلار، مېيىپ، ئاجىز، ئەمما، مەلوم ئەمگەك كۈچى بار كىشىلەر موشۇ يەردە قېلىپ، ئۆزكۈچىگە تاينىپ، دېھقانچىلىق بىلەن تۇرمۇش كۆچۈرىدۇ. ساناتورىيە ئۈلارنى مۇددەت بەلگۈلەپ تەكشۈرۈپ، داۋالاشنى توختاتمايدۇ. قېينىچىلىقى بارلارنى دۆلەت تەرىپىدىن قۇتقۇزۇۋالىدۇ. دوختۇرخانىدا يېتىپ تېخى ساقايمىغان، ھەم ئەمگەك ئىقتىدارىدىن قالغان مېيىپ، ئاجىزكىسەللەرگە قارىتا داۋالاشنى ئاساس قىلىپ، كېيىم-كېچەك، يېمەك-ئىچمەك ۋە ئۆي ئولتورۇقىنى دۆلەت ئۆزئۈستىگە ئالىدۇ. دوختۇرخانا قۇرۇلغاندىن بويان، جەمئى 3203 كىشى قۇبۇل قىلىپ داۋالىدى. ساقىيىپ چىقىپ كەتكەنلەر 2296 كىشى، ئۆلگەن، قېچىپ كەتكەنلەر 657 كىشى، ھازىر بارلىكسەل 250 كىشى، ئۇزاق يىللاردىن بويان ياتقۇزۇپ تەجرىبە قىلىش جەريانىدا بۇ دوختۇرخانا مەلۇم داۋالاش تەجرىبىلىرىنى توپلىدى ۋە ئىگەللىدى. يېقىنقى بىرنەچچەيىلدىن بۇيان يېغىپ داۋالاشتىن باشقا، مەلۇم كۈچ ئاجرىتىپ پۈتۈن شىنجاڭ تەۋەسىدە ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، شىنجاڭ تەۋەسىدىكى لىبىرا كىسەللىكىنىڭ تارقىلىش ئەھۋالىنى ئاساسەن تەكشۈرۈپ ئېنىقلىدى. قىمەتلىك داۋالاش تەجرىبىلىرىنى يەكۈنلەپ چىقتى. مەملىكەتلىك سەھىيە تارماقلىرىنىڭ مۇئەييەنلەشتۈرۈشى ۋە تەقدىرلىشىگە ئېرىشتى.

خوتەن تاشقى سودا گىلەم كارخانىسى

ئورنى لوپ ناھىيسى يۇرۇڭقاش بازىرىنىڭ غەربىدىكى قۇتچى كەنتىدە، يۇرۇڭقاش دەريا سىنىڭ شەرقى قىرغىقىدا. شىمالى لوپ ناھىيىسىنىڭ جىيا يېزىسى بىلەن تۇتۇشۇپ، خوتەن شەھىرى بىلەن دەريا ئارقىلىق ئايرىلىپ تۇرىدۇ. لوپ ناھىيە شەھەر ئىچى بىلەن ئارىلىقى 21 كىلومېتىر، ئىگەللىگەن يەرگۆلىمى 85 مىڭ 800 كۋادرات مېتىر، قۇرۇلۇش كۆلىمى 2482 كۋادرات مېتىر، بۇنىڭدىن ئىشلەپچىقىرىش قۇرۇلۇش كۆلىمى 1200 كۋادرات مېتىر، ھازىر نەخ بار ئىشچى-خىزمەتچى 435 كىشى، بۇنىڭدىن ئۇيغۇر 327 كىشى، خەنزۇ 108 كىشى.

كارخانا 1951-يىلى قۇرۇلغان. ئازاتلىقتىن بۇرۇن بۇ يەر خوتەن ۋىلايىتى بويىچە داڭلىق بولغان قوي يۇڭى ۋە باشقا چارۋىچىلىق مەھسۇلاتلىرىنى ئېلىپ ساتىدىغان بازار بولۇپ، "مويكا" دەپ ئاتىلاتتى. "مويكا" خەنزۇچە سۆز بولۇپ، ئېلىم-سېتىم تۈگۈنى دېگەن مەنىدە. كېيىن كىشىلەر بۇ يەردە قوي يۇڭىنى پىششىقلاپ ئىشلەپ كېگىز، گىلەم قاتارلىق توقۇمىچىلىق ئىشلىرىغا ئىشلەتكەنلىكتىن بۇيەر خوتەننىڭ شەرقىدىكى ھەرقايسى ناھىيىلەرنىڭ قوي يۇڭى، كېگىز، گىلەم قاتارلىقلارنى ئېلىپ ساتىدىغان سودا مەركىزىگە ئايلىنىپ قالغان. ئازاتلىقتىن كېيىن ھۆكۈمەت بۇ يەردىن پايدىلىنىپ، كېگىز، گىلەم قاتارلىق يۇڭ توقۇمىچىلىق كارخانىلىرىنى قۇردى. 1951-يىلى تېخىمو كېڭەيتىپ دۆلەت ئىگىلىكىدىكى گىلەم كارخانىسىنى قۇردى. بۇ يەر ھازىر خوتەن ۋىلايەتلىك تاشقى سودا ئىدارىسىنىڭ باشقۇرۇشىغا قارايدۇ. ئاساسلىقى گىلەم ئىشلەپچىقىرىدۇ.

كارخانا خەرىتە لايىھەلەش ئىشخانىسى، گىلەم توقۇش سېخى، گىلەم يۇيۇش سېخى، گىلەم تۈزۈش سېخى، بوياقچىلىق سېخى، تاراش، يىپ ئىگىرىش سېخى دېگەنلەرگە بۆلىنىدۇ. 62 دانە گىلەم توقۇش ماشىنىسى، 16 دانە يۇڭ تاراش ئۇسكۇنىسى، 9 دانە تۈزۈش، رېمونت قىلىش، يۇيۇش، بۇياش ماشىنىسى، 10 دانە رېمونت قىلىش ئۇسكۇنىسى، 4 دانە گولۇ ئۇچاق، 8 دانە ماشىنا ۋە توك بىرىش ئەسلىھەلىرى بار. يىلىغا ئوتتۇرا ھىساپ بىلەن 10 مىڭ كۋادرات مېتىر گىلەم ئىشلەپچىقىرىدۇ. مەھسۇلات قىممىتى 2 مىليۇن 500 مىڭ يۈەن.

خوتەن-شىنجاڭدىكى گىلەم يۇرتى بولۇپ، تارىخى ئۇزۇن، جۇڭگو ۋە چەتئەللەردە نامى بار. توقۇغان گىلەمنىڭ سۈپىتى ئېسىل، تەۋىتى يۇمشاق، ئەۋرىشىم، چىداملىق، نەمدىن، چىرىپ كېتىشتىن ساقلىنالايدۇ. ئىشلەتكەنسىرى پاقىرايدۇ. گىلەمنىڭ نۇسخىسى مىللى ئەنئەنىۋى ئۇسۇلۇبقا ۋارسلىق قىلىش ئاساسىدا باشقىلارنىڭ نۇسخىسىنى قۇبۇل قىلىپ، يېڭىدىن ئىجات قىلىپ، بارغانسىرى كۆركەم، ئېسىل توقۇلماقتا، كىشىلەردە ئىنىرى تۇيغۇ پەيدا قىلىدۇ. ھازىر مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى خېرىدارلارنىڭ ماختىشىغا سازاۋەر بولماقتا. يېقىنقى 10 نەچچە يىلدىن

بۇيان پارتىيە ۋە دۆلەت رەھبەرلىرى بۇ كارخانىغا نۇرغۇن قېتىم كېلىپ كۆزدىن كۆچۈردى ۋە يىتەكچىلىك قىلدى. كامبودژا دۆلەت باشلىقى سىخانوك چىكۈاك قاتارلىق چەتئەل رەھبەرلىرى، سودىگەرلەر، دوستلارکۆپ قېتىم كېلىپ ئېكسكۇرسىيە قىلدى. ئۇنىڭ سىرتقا ئېكسپورت قىلىش كۆلىمى ۋە مقدارى بارغانسىرى كېڭەيمەكتە، ئاۋۇماقتا. يېقىنقى 20 نەچچەيىلدىن بۇيان ئىتالىيە، بىلگىيە، ئەنگلىيە، فرانسىيە، ئامېرىكا، ياپونىيە، غەربىي گېرمانىيە، شۋېتسارىيە، شائېگاك، ئاۋمىن قاتارلىق دۆلەت ۋە رايونلارغا ئاپىرىپ سېتىلماقتا.

بۇ كارخانىدا يەنە دوختۇرخانا، تازىلىق ئۆيلىرى (مۇنچا، ساتىراچخانا)، كىنوخانا، تېلېۋىزىيە زورخانا، مەدەنىي كۆڭۈل ئېچىش كۇلۇبى ۋە تەنتەربىيە ئۇسكۇنىلىرى بار. ھەم زىيالىي ياشلار سودا دۇكىنى، زىيالى ياشلار ئاشخانىسى، ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ بىلىم ئاشۇرۇش سىنىپى، بالىلار يەسلىسى قاتارلىق ئورۇنلىرى بار. ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئىشقا بېرىش، ئىشتىن چۈشۈش ۋە بالىلارنىڭ مەكتەپكە بېرىشىغا قولايلىق بولۇش ئۈچۈن خوتەن بىلەن كارخانا ئارىلىقىدا مەخسۇس ئاپتوبۇس قاتنايدو.

سۇنئىي قۇرۇلۇش ناملىرى

مۇھىم قۇرۇلۇشلارنىڭ ئۆلچەملىك نامى

لوپ ناھىيىلىك باش ئۆستەڭ

لوپ ناھىيىلىك باش ئۆستەڭ ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى سامپۇل يېزا بىزلىي كەنتىگە جايلاشقان. غەربى جەنۇبى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقى قىرغىقىدىكى قارايانتاق كەنتىدىن باشلىنىپ، شەرقى لوپ ناھىيىلىك باش زاكۇغىچە ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 6.5 كىلومېتىر، 1964 ـ يىلى قۇرۇلۇشقا باشلاپ، 1967 ـ يىلى پۈتكەن. بۇ ئۆستەڭ پۈتۈنلەي تاش بىلەن قاتۇرۇلغان. باش ئۆستەڭنى ناھىيىلىك سۇ ئىلىكتر ئىدارىسى ئۆلچەپ لايىھەلەپ ئىشلىگەن. ئۇ مۇنتىزىم ئۆستەڭ ۋە ۋاقتىلىق ئۆستەڭدىن ئىبارەت 2 قىسىمغا بۆلۈنىدۇ. مۇنتىزىم ئۆستەڭ قىسمى (ئايىغى) باش زاكۇدىن تارتىپ، بۇيا تاش يولىنىڭ بۇرۇلۇش قىسمىغىچە ئۇزۇنلىقى 4.75 كىلو مېتىر، ئۆستەڭ تېگىنىڭ كەڭلىكى 22 مېتىر، ئۇستىنىڭ كەڭلىكى 29.4 مېتىر، قوش ئاتكوسلۇق، ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 135 كۇپمېتىر، ۋاقتىلىق ئۆستەڭ قىسمى (بېشى) بۇيا تاشيولىنىڭ بۇرۇلۇش جايىدىن يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ شەرقى قىرغىقىغىچە ئۇزۇنلۇقى 1.5 كىلومېتىر، ئۆستەڭ تېگىنىڭ كەڭلىكى 14 مېتىر، ئۇستىنىڭ كەڭلىگى 21.2 مېتىر، ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 70 كۇپمېتىر لايىھەلەنگەن. ئەمەلىيەتتە سۇ كىرىش مىقدارى سېكونتىغا 100 كۇپمېتىر.

باش ئۆستەڭ پۈتۈن ناھىيىگە سۇ باشلايدىغان مۇھىم جان تومۇر بولۇپ، ئۇ يۇرۇڭقاش دەرياسىدىن باش زاكۇ ئارقىلىق پۈتۈن ناھىيىدىكى 400 مىڭ مو تېرىلغۇ يەرنى سۇغۇرۇش ۋە پۈتۈن ناھىيىدىكى 160 مىڭدىن ئارتۇق خەلق ئاممىسىنىڭ تۇرمۇشىغا كىرەكلىك سۇ مەسىلىسىنى ھەل قىلىشتا ھەل قىلغۇچ رول ئويناماقتا. ئۇ پۈتۈن ناھىيىنىڭ سۇ مەنبەسى بولغاچقا، لوپ ناھىيىلىك باش ئۆستەڭ دەپ ئاتالغان ۋە يىل بۇيى مەخسۇس ئادەم قوغدايدۇ ھەم رېمونت قىلىدۇ. باش ئۆستەڭنىڭ شەرقى قىرغىقىنى بويلاپ ياسالغان 12 كىلومېتىرلىق چوڭ تاشيول بىۋاستە باش ئۆستەڭنىڭ بېشىغا ئۇلىپ بارىدۇ. تاشيولنىڭ ئىككى تەرىپى ئورمان بىلەن قاپلانغان. ئۆستەڭ بىلەن تاشيول ئورمىنى بىر ـ بىرى بىلەن تۇتۇشۇپ كەتكەن.

لوپ ناھىيىلىك باش زاكۇ

باش زاكۇ ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى 24 كىلومېتىر جايغا، سامپۇل يېزىنىڭ بىزلىي كەنتىگە جايلاشقان بولۇپ، لوپ ناھىيىسىنىڭ سۇ تۇتقۇن قۇرۇلۇشى ھىساپلىنىدۇ. ئۇ پۈتۈن ناھىيىدىكى ھەرقايسى يېزىلارنىڭ يېزا ئىگىلىك ۋە خەلق تۇرمۇشىغا كىرەكلىك سۇنى ئومۇمىيۈزلۈك تەقسىم قىلىش ۋەزىپىسىنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان. شۇڭا لوپ ناھىيىلىك سۇ ئايرىش باش زاكۇسى دەپ ئاتالغان. قىسقارتىپ باش زاكۇ دېيىلىدۇ. باش زاكۇنى خوتەن ۋىلايەتلىك سۇ ئىلىكتر باش ـ

قارمىسى ئۆلچەپ لايىھەلىگەن. لوپ ناھىيىلىك سۇ ئېلېكتىر ئىدارىسى مەسئۇل بولۇپ ياسىغان، دەسلەپتە 1965 ـ يىلى ئىش باشلىغان، 1966 ـ يىلى دۆلەت بايرىمىدا پۈتكەن. پۈتۈن قۇرۇلۇش گاڭجىنلىق سېمونت لاي بىلەن قاتۇرۇلغان. ئۆستەك تىگىگە 12 مېتىر چوڭقۇر قېزىپ ئۈل قۇرۇلغان. زاكۇنىك ئومۇمي ئېگىزلىكى 4.8 مېتىر، زاكۇنىك ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 48 مېتىر، 3 ئېغىزلىق كەلكۈن سۇ ۋە لاي ئېقىتىدىغان چۇشۇرگىسى بار، ئوق زاكۇ 8 ئېغىز بولۇپ ھەممىسى ئەگمە شەكىللىك. كۆۋرۈك يۈزىنىك كەڭلىكى 10 مېتىر، ھەممە ئېغىزلىرىغا ئېچىش، ئېتىش سۇپىسى (چىبى تەي) ۋە چوك تېپتىكى ئېچىش، ئېتىش ماشىنىسى (چىبى جى) ئورنۇتۇلغان. سۇ ئۆتۈش مقدارى سېكونتىغا 85 كۇپمېتىر قىلىپ لايىھەلەنگەن. باش زاكۇنىك تۆۋەن تەرىپى يەنە شەرق ۋە غەربى ئوق ئۆستەك دەپ ئىككىگە بۆلىنىدۇ. شەرقى ئوق ئۆستەكنىك 1 ـ، 2 ـ 3 ـ زاكۇسى، غەربى ئوق ئۆستەكنىك 1 ـ، ۋە 2 ـ زاكۇسى بار. شەرقى ئوق ئۆستەكنىك 1 ـ ۋە 2 ـ زاكۇسى دول، سامپۇل، ناۋا، لوپ، چارباغ، بەشتوغراق قاتارلىق 6 يېزىغا سۇ تەقسىم قىلىش ۋەزىپىسىنى ئۆتەيدۇ. 2 ـ زاكۇنىك سۇ مقدارى سېكونتىغا 50 كۇپمېتىر دەپ لايىھەلەنگەن. غەربى ئوق ئۆستەكنىك 1 ـ 2 ـ زاكۇسى يۇرۇڭقاش، جىيا، ھاڭگي قاتارلىق يېزىلارغا سۇ تەقسىم قىلىش ۋەزىپىسىنى ئۆتەيدۇ.

باش زاكۇ بىلەن شەرقى ۋە غەربى ئوق ئۆستەكنىك ھەر قايسى زاكۇلىرى بىرگەۋدە سۇپىتىدە خوتەن ۋىلايىتى بويىچە چوڭراق سۇ ئىنشائاتلىرى تۇگۇنى قۇرۇلۇشنىك بىرى ھىساپلىنىدۇ. 1966 ـ يىلى 10 ـ ئاينىك 1 ـ كۈنى ئىشقا چۈشكەن.

ئۇندىن باشقا مېھمانخانا، تېلېۋىزور ئۆيى، كىنوخانا، ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر ياتقى بار. ھەر قايسى زاكۇلاردا ئوتتۇراھال مېۋىلىك باغلار قۇرۇلغان بولۇپ، زور مقداردا مېۋە ـ چېۋە بىلەن تەمىنلەيدۇ. ھازىرقى باش زاكۇ ئەسلىدىكى تۇتاش كەتكەن تاشلىق جاڭگالىدىن بىراقلا ياپ يېشىلزارلىققا، مېۋە ـ چېۋىلەر تولۇپ تۇرغان، يوللىرى ئازادە، سۇيى ئورگەشلەپ ئېقىپ تۇرغان، گۈللەپ ياشناۋاتقان مەنزىرىگە ئايلاندى. يېقىنقى يىللاردىن بويان ھەر ياز پەسلى كەلگەندە چەتتىن كەلگەن ئېكسكورسىيەچىلەر ۋە مۇشۇ ناھىيىنىك ھەرقايسى ئورۇنلىرىدىكى ساياھەتچىلەرنىك ئايىغى ئۇزۇلمەي بۇ جايغا كېلىشىدۇ.

لوپ ناھىيە قاراكۆل سۇ ئامبىرى

قاراكۆل سۇ ئامبىرى ناھىيە شەھىرىنىك جەنۇبىدىكى 3 كىلومېتىر جايغا جايلاشقان. بۇ جاي قەدىمدىن تارتىپ بىرتۇتاش سازلىق، پاتقاق يەر بولۇپ، ئوتتۇرىسىغا سۇ يىغىلىپ كۆل ھاسىل بولغان. يىل بۇيى سۇ چىڭقىلىپ قاپقارا پاتقاق لاي بولۇپ قالغاچقا "قاراكۆل" دەپ ئاتالغان. بۇ جاي سۇ ئامبىرى قىلىپ ياسالغاندىن كېيىنمو ئەسلى يەرنامىنى ساقلاپ كەلمەكتە.

1956 ـ يىلى سۇ ئامبىرىنى ئاپتونوم رايونلۇق سۇ ئىنشلار نازارىتى قەشقەر سۇ ئۆلچەش باش ئەترىتى ئۆلچەپ لايىھەلىگەن ۋە قۇرۇلۇشقا يىتەكچىلىك قىلغان. 1957 ـ يىلى پۈتكۈزگەن. شۇچاغدىكى سۇ سېغىمچانلىقى 8 مىليۇن كۇپمېتىر لايىھەلەنگەن. دەمبۇسى (قېبشى) نىك ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 2 مىك مېتىر، سۇ قۇيۇۋېتىش زاكۇسى 2 جايغا لايىھەلەنگەن،

ياغاچتا ياسالغان بولۇپ، 1960 ـ يىلدىن 1961 ـ يىلغىچە كېڭەيتىپ قۇرۇلغان. كېڭەيتىلگەن دەمبۇ-
ئۇزۇنلىقى 3600 مېتىر، ئېگىزلىكى 13 مېتىر، ئۈستىنىڭ كەڭلىكى 8 مېتىر، 7 كۇبمېتىرلىق ئىككى
سېمونت زاكۇ ياسالغان. سۇ ئامبىرىنىڭ سۇ سېغىمچانلىقى 25 مىليۇن كۇبمېتىرغا يەتكۈزۈلگەن.
بۇنىڭ ئىچىدە ئامباردا توختايدىغان سۇ سېغىمچانلىقى 700 مىڭ كۇبمېتىر. نورمال ھالەتتە 20 —
22 مىليون كۇبمېتىر سۇ ساقلىغىلى بولۇدۇ. سۇ يۈزىنىڭ ئەڭ چوڭ كۆلىمى 1000 مو. سۇغۇرۇش
كۆلىمى 120 مىڭ مو. كېڭەيتىپ ياسالغاندىن كېيىن دول ۋە بەشتوغراق يېزىلىرىنىڭ ئەتىياز
پەسلىدىكى دېھقانچىلىق زىرائەتلىرىنى سۇغۇرۇشتا موھىم رول ئويناندى.

سۇ ئامبىرىنىڭ ئىقتىسادى ئۈنۈمىنى تۆلۈق جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن 1964 ـ يىلى ئامبارغا
بېلىجانلار قويۇپ بېرىلگەن. 1966 ـ يىلى بېلىق تۈتۈشقا باشلاپ، ھازىرغىچە ھەرىيىلى 15 مىڭ
جىڭدىن ئارتوق بېلىق سۈزۈۋېلىنىدۇ. بۇ يەر ھازىر ناھىيىمىزنىڭ مۇھىم بېلىقچىلىق بازىسى
بولۇپ قالدى. ھازىر قاراكۆل سۇ ئامبىرىنى باشقۇرۇش پونكىتى قۇرۇلدى. بۇ ئامبارناھىيىمىز ياش-
لىرىنىڭ سۇ ئۈزۈپ، بەدەن چېنىقتۇرىدىغان كۆڭۈلدىكى يېرى بولۇپ قالدى. ھەرىيىلى يازدا
سۇ ئۈزگۈچىلەر بۇ يەرگە كۆپلەپ كېلىپ كېتىپ تۇرىدۇ.

جىيا ئۆستىكى

بۇ جىيا يېزىسىنىڭ ئوق ئۆستىكى بولۇپ، جىيا يېزىسىنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان. 1960 ـ يىلى
ياسالغان. ئۆستەڭ جەنۇب تەرەپتە باش زاكۇنىڭ غەربى ئوق ئۆستىكىدىكى 2 ـ زاكۇ (بۇرجەك زا
كۇ دەپمو ئاتىلىدۇ) دىن باشلىنىپ، شىمال تەرەپتە جىيا يېزىسىنىڭ تاۋغاز كەنتىگىچە ئومۇمىي ئۇزۇ-
لىقى 14 كىلومېتىر، كەڭلىكى 15 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 1.5 ـ 2 مېتىرغىچە كېلىدۇ. ئۆستەڭ پۈتۈنلەي
تاش تېزىپ قۇيۇرۇلغان، ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 1.5 كۇبمېتىر لايىھەلەنگەن. ئۈنۈملۈك
سۇغۇرۇش كۆلىمى 30 مىڭ مو.

ناۋا ئۆستىكى

بۇ ناۋا يېزىسىنىڭ ئوق ئۆستىكى بولۇپ، ناۋا يېزىسىنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان. 1966 ـ يىلى
ياسالغان. باش ئۆستەڭنىڭ شەرقى ئوق ئۆستىكىدىكى 3 ـ زاكۇ (موللاك زاكۇ دەپمو ئاتىلىدۇ)
دىن باشلىنىپ، ناۋا يېزىسىنىڭ ئاچادۆڭ كەنتىدە توختايدۇ ۋە دول ئۆستىكىگە ئۇلىنىدۇ. پۈتۈن
ناۋا يېزىسىنى كېسىپ ئۆتىدۇ. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 10.1 كىلومېتىر، كەڭلىكى 3.5 مېتىر، چوڭقۇر-
لىقى 1.5 مېتىر، پۈتۈنلەي تاش تېزىپ قۇيۇرۇلغان. ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 6 كۇبمېتىر،
ئۈنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 22 مىڭ 900 مو، ئۆستەڭ بويلاپ ياسالغان تاشيول ئورمان بىلەن
قاپلانغان.

سامپۇل ئۆستىكى

سامپۇل ئۆستىكى سامپۇل يېزىسىنىڭ ئاساسلىق ئوق ئۆستىكى بولۇپ، سامپۇل يېزىسىنىڭ
نامى بىلەن ئاتالغان. 1971 ـ يىلى ياسالغان. ئورنى سامپۇل يېزىسىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان.
تۈز ئارىلىقى 1 كىلومېتىر، ئۆستەڭنىڭ جەنۇبى سايىغا تۈتۈشىدۇ. تەمە چاقا كەنتىدىن باشلىنىپ،
قوتاز لەڭگىرى كەنتىگىچە 2 كەنتنى كېسىپ ئۆتكەندىن كېيىن غەربى جەنۇبتىن شەرقى شىمالغا

قايرىلىدۇ. ئۇزۇنلىقى 8 كىلومېتىر، كەڭلىكى 6 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 1.5 مېتىر، پۈتۈنلەي تاش تىزىپ قۇيۇرۇلغان. بۇ ئۆستەڭنىڭ باش ۋە ئوتتۇرا قىسمىدا ئۈدا 7 جايدا تىك 5 مېتىرلىق سەكرەتمە ياسالغان. ئۇندىن كېيىن يول بويلاپ 6 تارماق ئېقىمغا بۆلىنىدۇ. ئومۇمىي ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 10 كۇبمېتىر، ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 38 مىڭ 468 مو.

بوشقان ئۆستىگى

بۇئۆستەڭنىڭ باش، ئوتتۇرا ئېقىن قىسمى لوپ بازىرىغا جايلاشقان. ناھىيە شەھىرىنىڭ ئوتتۇرىسىدا شەرقە قىيپاش بولۇپ، ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبى ۋە شەرقىنى توغرا كېسىپ ئۆتۈپ، بوشقان كەنتىگە قاراپ ئاقىدۇ. بوشقان ئۆستىگى دەپ نام ئالغان. ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربى جەنۇبىدىكى سامپۇل ئۆستىگىدىن باشلىنىپ، شىمالدىن راخمانپۇر ئۆستىگىگىچە ئۇزۇنلىقى 9.5 كىلومېتىر، كەڭلىكى 2 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 1.2 مېتىر، ئەڭ چوڭ ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 5 كۇبمېتىر، 1962 ـ يىلى ياسالغان. بۇ ئۆستەڭنىڭ باش ۋە ئوتتۇرا قىسمى ناھىيە شەھىرىنىڭ مەركىزىدە غەربكە قىيپاش بولۇپ، غەربىدىن شەرقە قاراپ ئاقىدۇ. ناھىيىلىك ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ كەينىدىكى ناھىيە شەھىرىنىڭ مەركىزىدىن شەرقە قىيپاش كەلگەن جايىدىن باشلاپ، شىمالغا قاراپ يول بويلاپ 9 كەنتىگە ئاقىدۇ. ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 13 مىڭ 200 مو، لوپ بازىرىنىڭ موھىم ئوق ئۆستىگى ھىسابلىنىدۇ.

چاپال ئۆستىگى

لوپ بازىرىنىڭ غەربىگە جايلاشقان. ئاساسەن چاپال كەنت ئارقىلىق ئېقىپ ئۆتكەچكە چاپال ئۆستىگى دەپ نام ئالغان. قىرقاش سۇ ئېلىكتىر ئىستانسىسىدىن باشلىنىپ، شىمالدىن خېنى كەنتىگىچە غەربى جەنۇپتىن شەرقى شىمالغا قاراپ ئاقىدۇ. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى7.5 كىلومېتىر، كەڭلىكى 3 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 1.6 مېتىر، ئەڭ چوڭ ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 5 كۇبمېتىر، 6 كەنتتىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 7800 مو، 1965 ـ يىلى ئەسلىدىكى كونا ئۆستەڭ ئورنىغا كېڭەيتىپ، چوڭقۇرلاشتۇرۇپ ياسالغان ۋە تاش تىزىپ قۇيۇرۇلغان.

چارباغ ئۆستىگى

بۇ چارباغ يېزىسىنىڭ ئاساسلىق ئۆستىگى بولۇپ، چارباغ كەنت نامى بىلەن ئاتالغان. ئۇ يېزا تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىغا جايلاشقان. باش زاكۇنىڭ شەرقى ئۆستەڭ 1 ـ زاكۇ (شېھىتلىق زاكۇ دەپمو ئاتىلىدۇ.) دىن باشلىنىپ، تاپان زاكۇغىچە ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 21 كىلومېتىر، كەڭلىكى 8 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 2 مېتىر، پۈتۈنلەي تاش تېزىپ قۇيۇرۇلغان. ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 12 كۇبمېتىر، ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 70 مىڭ مو، 1970 ـ يىلى كونا ئۆستەڭ ئورنىغا كېڭەيتىپ ياسالغان.

دول ئۆستىگى

بۇ دول يېزىسىنىڭ ئوق ئۆستىگى بولۇپ، يېزا نامى بىلەن ئاتالغان. ئۆستەڭنىڭ بېشى يېزا تۇرۇشلۇق جايىنىڭ غەربى جەنۇبىغا، ئوتتۇرا قىسمى يېزا تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى جەنۇبىغا جايلاشقان. ئۆستەڭ ناھىيىنىڭ قىرقاش سۇ ئېلىكتىر ئىستانسىسىدىن باشلىنىپ، دۆڭئازما كەنتـ

گىچە ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 12.8 كىلومېتر، كەڭلىكى 12 مېتر، چۆكۈرلىقى 1.8 مېتر، ئېقىش مقدارى سېكونتىغا 12 كۇبىمېتر. پۇتۇن ئۆستەڭدە 7 زاكۇ، 3 تارماق ئۆستەڭ بار. ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 46 مىڭ 371 مو، 1966-يىلى كونا ئۆستەڭنىڭ ئورنىغا قايتا ياساپ پۈتكۈزۈلگەن.

ياندۇرما ئۆستىكى

بۇ دول يېزىسى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقى شىمالىغا جايلاشقان بولۇپ، ئاساسەن ياندۇرما كەنتىدىن ئېقىپ ئۆتكەنلىكتىن ياندۇرما ئۆستىكى دەپ نام ئالغان. بۇ دول ئۆستىكىنىڭ ئاساسلىق تارماقلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، دۆڭئازما كەنتىدىن باشلىنىپ، شوركۆتەك كەنتىگىچە 6 كەنتتىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. ئېقىش مقدارى سېكونتىغا 4 كۇبېمېتر. ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 16 مىڭ 209 مو، 1975-يىلى ياساپ پۈتكۈزۈلگەن.

ھاڭگىي ئۆستىكى

ھاڭگىي يېزىسىنىڭ ئاساسلىق ئوق ئۆستىكى بولۇپ، يېزا نامى بىلەن ئاتالغان. بۇ ئۆستەڭ لوپ باش زاكۇنىڭ غەربى ئۆستەڭ 1-زاكۇسىدىن باشلىنىپ، خوراز توغراق دېھقانچىلىق مەيدانغىچە يۇرۇقاش بازارنىڭ جەنوپ ۋە شەرقىدىكى كەنتلىرى ئارقىلىق چارباغ يېزىسىنىڭ غەرب ۋە شىمالىدىكى كەنتلەرنى ئايلىنىپ ئۆتۈپ ھاڭگىي تەۋەلىكىگە ئېقىپ كىرىدۇ. ئۇزۇنلىقى 41 كىلومېتر، كەڭلىكى 12 مېتر، چۆكۈرلىقى 1.8 مېتر، 50 پىرسەنتى تاش تېزىپ قۇيۇرۇلغان. ئېقىش مقدارى سېكونتىغا 12 كۇبېمېتر، پۈتۈن ئۆستەڭگە 13 جايغا سېمونت زاكۇ ياسالغان. 29 تارمىقى بار. ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 77 مىڭ مو، 1965-يىلى كونا ئۆستەڭنىڭ ئورنىغا قايتا پىلانلاپ ياساشقا كىرىشكەن. 1975-يىلى پۈتكەن. پۈتۈنلەي سېستىملاشقان.

ئالتىلە ئۆستىكى

يۇرۇقاش بازىرى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ شەرقىگە جايلاشقان. بۇ ئالتىلە كەنتىگە باردىغان ئوق ئۆستەڭ بولغاچقا ئالتىلە ئۆستىكى دەپ ئاتالغان. جەنۇبى ھالۇبويى كەنتىدىن باشلىنىپ، شىمالىي يېڭىئاۋات كەنتىگىچە ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 8 كىلومېتر، كەڭلىكى 4 مېتر، چوڭقۇرلىقى 1.6 مېتر، 12 جايدا سېمونت زاكۇسى ۋە 19 تارمىقى بار. ئېقىش مقدارى سېكونتىغا 5 كۇبېمېتر، ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 12 مىڭ مو.

بۇيا ئۆستىكى

بۇيا كەنتىنىڭ ئوق ئۆستىكى بولغاچقا كەنت نامى بىلەن شۇنداق نام ئالغان. 1971-يىلى ياساپ پۈتكۈزۈلگەن. جەنۇبى سېرىقئىلەك كەنتىدىن باشلىنىپ، شىمالى شاخلىق كەنتىدە توختايدۇ. ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 15 كىلومېتر بولۇپ 14 كەنتىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. كەڭلىكى 6.5 مېتر، چوڭقۇرلىقى 1.6 مېتر، پۈتۈنلەي تاش تېزىپ قوپۇرۇلغان. 14 جايدا سېمونت زاكۇسى، 24 تارمىقى بار. ئېقىش مقدارى سېكونتىغا 7.5 كۇبېمېتر، ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 20 مىڭ مو.

تامئېغىز ئۆستىكى

بۇ تامبىغىل كەنتىگە تاقىدىغان مەخسۇس ئۆستەكلىك بولغاچقا كەنت نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان. بۇ ئۆستەكنىڭ جەنۇبىي بۇيالايرىش كەنتىدىن باشلىنىپ، شىمالي ساي كەنتىدە توختايدۇ. ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 5 كىلومېتر، 5 كەنتتىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. كەڭلىكى 2 مېتر، چوڭقۇرلىقى 1.6 مېتر، پۈتۈنلەي تاش تېزىپ قۇيۇرۇلغان. 5 سېمونت زاكۇ، 10 تارماق ئېرىقى بار. ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 4 كۇبمېتر، ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 6 مىڭ مو. 1967-يىلى كونا ئۆستەكنى ئورنىغا ياسالغان.

كونىزي ئۆستىكى

بۇ كونىزي كەنتىنىڭ مەخسۇس ئۆستىكى بولغانلىقتىن كەنت نامى بىلەن شۇنداق ئاتالغان. بۇ ئۆستەكنىڭ جەنۇبى سېرىقئىلەك كەنتىدىن باشلىنىپ شىمالي تاشقارقى چارباغ كەنتىدە توختايدۇ. ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 11 كىلومېتر، كەڭلىكى 2.5 مېتر، چوڭقۇرلىقى 1.6 مېتر، پۈتۈنلەي تاش تېزىپ قۇيۇرۇلغان. 12 سېمونت زاكۇ، 24 تارماق ئېرىقى بار. ئېقىش مىقدارى سېكونتىغا 7 كۇبمېتر، ئۆنۈملۈك سۇغۇرۇش كۆلىمى 17 مىڭ مو، 1968-يىلى كونا ئۆستەكنى ئورنىغا رېمونت قىلىپ ياساپ، تاش تىزىپ پۈتكۈزگەن.

جيا يولى

جيا يولىنىڭ جەنۇبى يۇرۇققاش كۆۋرۈكىدىن باشلىنىپ، شىمالي تاۋىغاز كەنتىگە بارىدۇ. جيا يېزىسىنى كېسىپ ئۆتىدۇ. ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 16 كىلومېتر، يول يۈزىنىڭ كەڭلىكى 9 مېتر، ماي ياتقۇزۇلغان. 1959-يىلى ياساپ پۈتكۈزۈلگەن. جيا يېزا نامى بىلەن ئاتالغان. يولنىڭ ئىككى تەرىپى ئورمان بىلەن قاپلانغان.

ناۋا يولى

ناۋا يولىنىڭ غەربىي باش زاكۇنىڭ 3-زاكۇسىدىن باشلىنىپ، شەرقى لوپ بازار قىرغاقىنى كەنتىگە بارىدۇ. ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 11.9 كىلومېتر، ئىككى تەرىپى ئورمان بىلەن قاپلانغان. پۈتۈن ناۋا يېزىسىنى كېسىپ ئۆتىدۇ. ناۋا يېزا نامى بىلەن ئاتالغان. 1968-يىلى ياساپ پۈتكۈزۈلگەن. 1983-يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان.

بوشقان يولى

بۇ يولنىڭ غەربى سامپۇل كۆۋرۈكىدىن باشلىنىپ، شىمالى خېنىي كەنتىگە بارىدۇ. ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 9.5 كىلومېتر، شېغىل ياتقۇزۇلغان. ئىككى تەرىپىدە ئورمان بار. بۇ يول ئۇدۇل بوشقان كەنتىگە ياسالغاچقا بوشقان يولى دەپ نام ئالغان.

چاپال يولى

جەنۇبى قىرغاق سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسىدىن باشلىنىپ، شىمالي خېنىي كەنتىدە توختايدۇ. يول بويىدا چاپال ئۆستىكى يانداشقان. ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 7.5 كىلومېتر، ئىككى تەرىپىدە ئورمان بار. 1956-يىلى چاپال ئۆستىكىنى ياسغاندا بىللە ياسالغان. 1980-يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان. چاپال كەنتىنى توغرا كېسىپ ئۆتكەنلىكتىن چاپال يولى دەپ نام ئالغان.

بامبي يولى

بۇ يولنىڭ جەنۇبى ئايرىش زاكۇدىن باشلىنىپ، شىمالي چارباغ كەنتىدە توختايدۇ. ئومۇمي ئۇزۇنلۇقى 10 كىلومېتر، شېغىل ياتقۇزۇلغان. 1970 ـ يىلى ياسالغان. ئاساسەن بامبي كەنتنى كېسىپ ئۆتكەنلىكتىن بامبي يولى دەپ نام ئالغان.

گەجا يولى

جەنۇبى باش ئۆستەڭ 1 ـ زاكۇدىن باشلىنىپ، شىمالى تاپان زاكۇغىچە ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 12 كىلومېتر، شېغىل ياتقۇزۇلغان. 1972 ـ يىلى ياسالغان. بۇ يول گەجا كەنتنى كېسىپ ئۆتكەنلىكتىن گەجا يولى دەپ نام ئالغان.

دول يولى

غەربى جەنۇبى تەرىپى قىرقاش سۇ ئېلىكتىر ئىستانسىسىدىن باشلىنىپ، شىمالى دۆڭئازمىغىچە دول ئوق ئۆستىكىنى بويلاپ ئېلىنغان. ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 12 كىلومېتر. كەڭلىكى 12 مېتر، 1964 ـ يىلى ياسالغان. 1983 ـ يىلى ماي ياتقۇزۇلغان. بۇ ئاساسەن دولنىڭ يولى بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

ھاڭگي يولى

جەنۇبى لوپ بازىرىدىن باشلىنىپ، شىمالى ھاڭگي ئوق ئۆستەڭ 5 ـ زاكۇغىچە ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 8 كىلومېتر، كەڭلىكى 12 مېتر، 1964 ـ ياسالغان. 1983 ـ يىلى ماي ياتقۇزۇلغان. بۇ لوپ بازىرىدىن ھاڭگي يېزىسىغا بارىدىغان ئوق يول بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

قۇتچى يولى

جەنۇبى تەرىپى خالدامەھەللىسىدىن باشلىنىپ، شىمالى تەرىپى قۇتچى كەنتىگىچە ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 7 كىلومېتر. 1964 ـ يىلى ياسالغان. 1980 ـ يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان. بۇ مەخسۇس قۇتچى كەنتىگە بارىدىغان يول بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

ئالتىلە يولى

جەنۇبى ھالۇبويى كەنتىدىن باشلىنىپ، شىمالى يېڭىئاۋات كەنتىگىچە ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 9 كىلومېتر، 1965 ـ يىلى ياسالغان. 1968 ـ يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان. بۇ يول ئالتىلە كەنتنى كېسىپ ئۆتكەچكە شۇنداق نام ئالغان.

بۇيا يولى

جەنۇبى سېرىقئىلەك كەنتىدىن باشلىنىپ، شىمالى شاخلىق كەنتىگىچە ئۇزۇنلىقى 15 كىلومېتر، 1971 ـ يىلى ياسالغان. 1980 ـ يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان. بۇيا ئوق ئۆستىكىنى بويلاپ ياسالغاچقا بۇيا يولى دەپ ئاتالغان.

كونزي يولى

جەنۇبى سېرىقئىلەك كەنتىدىن باشلىنىپ، شىمالى تاشقىرقى چارباغ كەنتىگىچە ئومۇمي ئۇزۇنلىقى 11 كىلومېتر، 1969 ـ يىلى ياسالغان. 1980 ـ يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان. بۇ كونزي كەنتىگە بارىدىغان ئوق يول بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

سامپۇل يولى

شەمالی تەرىپى لوپ بازار قىرقاش كەنتىدىن باشلىنىپ، جەنۇبى سامپۇل يېزىسغىچە ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 6.5 كىلومېتىر، 1965 - يىلى ياسالغان. 1980 - يىلى شېغىل ياتقۇزۇلغان. بۇ لوپ بازىرىدىن سامپۇل يېزىسغا بارىدىغان ئوق يول بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان.

خوتەن - لوپ يولى

غەربى تەرىپى خوتەن شەھرىدىن باشلىنىپ، شەرقى تەرىپى لوپ ناھىيە شەھرىگىچە بارىدۇ. بۇ ئەسلى خوتەندىن نىيە ناھىيىسگە بارىدىغان تاشيول بولۇپ، خوتەن بىلەن لوپ ئارىلىقىدىكى بىر ئۇچاستىكا بولغاچقا خوتەن - لوپ يولى دەپ نام ئالغان. 1941 - ياسالغان. ئازاتلىقتىن كېيىن بىرقانچە قېتىم كېڭەيتىلگەن ۋە رۇسلانغان. 1975 - يىلى قايتا ياساپ ماي ياتقۇزۇلغان. بۇ يول خوتەندىن باشلىنىپ، يۇرۇڭقاش بازار ۋە چارباغ يېزىدىن ئۆتۈپ، لوپ ناھىيە شەھرىگە كىرىپ ئاندىن چىرا، كېرىيە، نىيىغا يۇزلىنىدۇ. خوتەن شەھرى بىلەن لوپ ناھىيە شەھرىگىچە ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 25 كىلومېتىر. كەڭلىكى 10 مېتىر.

تەبئىي جۇغراپىيىلىك جىسىملارنىڭ ناملىرى

مۇھىم تەبىئىي جۇغراپىيىلىك جىسىملارنىڭ ئۆلچەملىك نامى

(تاغ، تاغ چوققىسى، تاغ ئېغىزى، جىلغا، دەريا، سای، چارۋىچىلىق نۇقتىلىرى)

تەكلىمەك تاغ (تاغ)

تىكلىمەك تاغ ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى 85 كىلومېتىر جايغا جايلاشقان. شەرقى چىرا ناھىيە تاغلىرى بىلەن چېگرىلىنىدۇ. جەنۇبى تەرىپى شىزاڭغا تۇتۇشىدۇ. غەربى تەرىپى خوتەن ناھىيە چېگرىسىدىكى تاغلارغا ئۇلىنىدۇ. شىمالى تەرىپى لوپ ناھىيىسىگە قاراپ تۇرىدۇ. ئۇ كوئېنلۇن تاغلىرىنىڭ بىرتارمىقى، ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 4 مىڭ مېتىر، ئاچچىق، ئوتتۇراقىر، قۇمات تاغلىرىدىن تەركىپ تاپقان. پۈتكۈل تاغ لوپ ناھىيىسىنىڭ جەنۇبى قىسمىدىن توغرا كېسىپ ئۆتىدۇ ۋە 50 نەچچە كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتا سوزۇلۇپ بىر تەبىئىي توساق ھاسىل قىلغان. ئاساسى چوقا 5600 مېتىر ئېگىز بولۇپ، يىل بويى قارا تۇمان قاپلاپ تۇرىدۇ. ئادەم ۋە ھايۋان ئۆتەلمەيدۇ. شۇڭا تىكلىمەك (تىك ئېگىزلىك) دەپ نام ئالغان. يەنە بىر خىل رىۋايەتتە بايان قىلىنىشىچە، چوقىغا پەقەت كىيىك تېكىسلا چىقالىغاچقا «تېكلىمەك» دەپ نام ئالغان.

دېڭىز يۈزىدىن 4800 مېتىر ئېگىز جايدا قار كۆپ بولۇپ، يىل بويى قار بىلەن قاپلىنىپ، خوددى مىس كىيىم كىيگەن باتۇرغا ئوخشاش ھەيۋەتلىك كۆرۈنىدۇ. تاغ قاپتاللىرىدا يامغۇر، قار سۇلىرى تولۇق، يايلىقى مول بولۇپ، بۇ يەر ناھىيىمىزنىڭ مۇھىم يازلىق يايلىقى ھىساپلىنىدۇ. تاغدا كىيىك، ئۇلا قاتارلىق ياۋايى ھايۋانلار ياشايدۇ.

ئاچچىق تاغ (تاغ)

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدا. ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 60 كىلومېتىر، جەنۇبىتىن شىمالغا سوزۇلغان. دېڭىز يۈزىدىن ئوتتۇرىچە ئېگىزلىكى 2500 مېتىر، ئەڭ ئېگىز چوققۇسى دېڭىز يۈزىدىن 2700 مېتىر ئېگىز. ئاچچىق دەرياسى تاغ ئالدىدىكى تۆزلۇقلايدىن ئېقىپ ئۆتكەندىن كېيىن سۇيى ئاچچىق بولۇپ كېتىدو. شۇڭا ئاچچىق دەپ نام ئالغان. بۇ تاغدىن گەنجى، ئاھاك تېشى، كۆمۈركۆپ چىقىدۇ. بولۇپمۇ ئاھاك تېشى بىلەن گەنجى كۆپ چىققانلىقتىن داڭقى بار. گەنجى داۋىنى گەنجى ۋە ئاھاك تېشى چىقىدىغان موھىم بازا بولۇپ، يۈزەكى مۆلچەر بويىچە تاغ ئاستى مەھسۇلاتى 2 مىليارت 100 مىليۇن تونىنا كېلىدۇ. ئاچچىق تاغ بەلباغلىرى ئاساسلىق يازلىق يايلاق ھىساپلىنىدۇ.

تۆگمەنتاشلىق (تاغ چوققۇسى)

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى 40 كىلومېتىر جايدا. بۇ تاغدىن ئاساسەن تۆگمەن تېشى

كۆپ چەققاچقا تۇگمەنتاشلىق دەپ نام ئالغان. بۇ كوئىنلۇن تاغلىرىنىڭ بىركەچىك تارمىقى بولۇپ ئۇزۇنلىقى تەخمىنەن 5 كىلومېتىر، كەڭلىكى 3 كىلومېتىر، دېڭىز يۈزىدىن 2200 مېتىر ئېگىز، يېپىنچا ئۆسۈملۈك يوق.

پەشتاق (تاغ ئېغىزى)

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ غەربى جەنۇبىغا جايلاشقان. ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 44 كىلومېتىر، كوئىنلۇن تاغلىرىنىڭ شىمالىدىكى ئوتتۇرا تاغ بەلبېغى ھىساپلىنىدۇ. غەربى يۇرۇڭقاش دەرياسىنىڭ ئوتتۇرا ئېقىنىغا توتۇشىدۇ. دېڭىز يۈزىدىن ئېگىزلىكى 2900 مېتىر، تاغ ئېغىزىدا ياساڭلىغان 2 مېتىر كەڭلىكتە تاغ يولى بولۇپ يولۇچىلار ۋە ھارۋا قاتنايدۇ. بۇ يول خوتەن-لوپتىن توڭغۇزلۇققا بارىدىغان بىردىن-بىر قاتناش يولى ھىساپلىنىدۇ. پەشتاق پەلەمپەي دېگەن مەنىدە بولۇپ يول بارغانسىرى ئېگىزگە قاراپ ئۆرلىگەچكە شۇنداق نام ئالغان.

سالمىلىق (جىلغا)

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى ئاچچىق تاغ ئىچىدە، ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 35 كىلومېتىر، ئاچچىق دەرياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىمىغا جايلاشقان. دېڭىز يۈزىدىن 2419 مېتىر ئېگىز. ئۇزۇنلىقى 20 كىلومېتىر، كەڭلىكى تەخمىنەن 250 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 100 مېتىر، كەلكۇن مەزگىلىدە جىلغا ئىچىدىكى ئېقىم مىقدارى سېكونتىغا 12 كۇپمېتىر، بۇ جىلغىدا سالما كۆپ بولغاچقا سالمىلىق دەپ نام ئالغان.

خالىقجىلغىسى (جىلغا)

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى ئاچچىق تاغ ئىچىدە، ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 30 كىلومېتىر، ئۇزۇنلىقى 4 كىلومېتىر، كەڭلىكى 480 مېتىر، چوڭقۇرلىقى 80 مېتىر، رىۋايەت قىلىنىشىچە تەخمىنەن 200 يىل بۇرۇن خالىق ئىسىملىك ئوۋچى مۇشۇ يەردە ئۆلۈپ كەتكەنلىكتىن خالىقجىلغىسى دەپ نام ئالغان.

سېسىقيار (جىلغا)

ئورنى دول يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدا. ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 14.6 كىلومېتىر، ئۇزۇنلىقى تەخمىنەن 5 كىلومېتىر، زېمىنى چوڭقۇر، ئوتتۇرىسى سازلىق، قۇمۇشلۇق، يىل بويى سۇ يىغىلىپ، سېسىق پۇراپ تۇرغاچقا سېسىقياردەپ نام ئالغان.

يۇرۇڭقاش دەرياسى

يۇرۇڭقاش دەرياسى "ۋى شۇ" ناملىق كىتابتا خەنزۇچە 苜拔河 (مۇباخىي) دەپ يېزىلغان. «يۈەن سۇلالىسىنىڭ تارىخى» دا 河玉 (يۈيخېي) دەپ يېزىلغان. «قورىغارنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى» دە يۇرۇڭقاش قىر دەپ يېزىلغان. بۇ دەريا كوئىنلۇن تاغلىرىنىڭ شىمالىدىكى چاڭچېمەن داۋىنىدىن باشلىنىدۇ. «شىنجاڭنىڭ خەرىتىلىك تەزكىرىسى» دە چاڭچېمەن نى 满其昌 دەپ يازغان. دەريانىڭ ئومۇمى ئۇزۇنلىقى 197 كىلومېتىر. يىللىق ئوتتۇرىچە ئېقىم مىقدارى 2 مىليارت 320 مىليۇن كۇپمېتىر، بۇ دەريانىڭ ئوتتۇرا قىسمى لوپ ناھىيىسىنىڭ سامپۇل، بۇيا، يۇرۇڭقاش، جىيا قاتارلىق يېزا بازارلىرىنىڭ غەربى چېتىدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. ھەر يىلى لوپ

ناهىيىسگه ئېقىپ كىرىدىغان سۇ مىقدارى 650 مىڭ كۇب مېتىر، يۇرۇڭقاش دەريا‌سىنىڭ ئايىغى قۇرۇلۇش دىسگەن يەردە قارىقاش دەريا‌سى بىلەن قۇشۇلۇپ خوتەن دەريا‌سىنى ھاسىل قىلىدو ۋە تەكلىماكان چۆلىنى كىسىپ ئۆتۈپ، تارىم دەريا‌سىغا قۇيۇلىدۇ.

ئاچچىق دەريا‌سى (دەريا)

ئورنى سامپۇل يېزىسى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدىكى 25 كىلومېتىر جايىدا. بۇ دەريا تاغ ئىچىدىن ئېقىپ تاغ ئالدىدىكى تۆزلۇقلىقا كەلگەندە تەمى ئاچچىق بۇلۇپ كېتىدۇ. شۇڭا ئاچچىق دەريا دەپ نام ئالغان. جەنۇبتىن شىمالغا قاراپ ئاقىدۇ. تىكلىك تاغنىڭ شەرقى جەنۇبىدىن 2500 مېتىر يىراقلىقتىكى ئوتتۇراتاغ بەلباغلىرىدىن باشلىنىپ، ئاچچىق تاغ بەلباغلىرىدا قوشۇلۇپ، بىر ئېقىن بولۇپ شەكىللەنگەن. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 150 كىلومېتىر، باش تەرەپتە قار ۋە مۇز ئاز ئېرىگەنلىكتىن سۇيى يېتىشمەي پەسىللىك دەريا قاتارىغا كىرىدۇ. بۇ دەريا ئاچچىق تاغ جىلغىسىدىن ئېقىپ ئۆتۈپ سايغا كىرگەندە سېگىپ تۈگەيدۇ. تېرىلغۇ يەردىن ئېقىپ ئۆتۈش ئۇزۇنلىقى 32 كىلومېتىر، سۇ يۇزىنىڭ ئوتتۇرىچە كەڭلىكى 12 مېتىر، يىللىق ئېقىن مىقدارى سېكونتىغا 0.44 كۇبېمېتىر، يىللىق ئوتتۇرىچە ئومۇمىي ئېقىن مىقدارى 14 مىليۇن كۇبېمېتىر. ھەر-يىلى 6-ئايدىكى كەلكۇن مەزگىلىدە ئايلىق ئومۇمىي ئېقىن مىقدارى 650 كۇبېمېتىر، سۇغۇرۇش كۆلىمى 2950 مو.

ساقى دەريا‌سى (دەريا)

ئورنى سامپۇل يېزىسى تۇرۇشلۇق جايىنىڭ جەنۇبىدا. ناھىيە شەھىرى بىلەن ئارىلىقى 25 كىلومېتىر، ئاچچىق تاغ جىلغىسىدىن باشلىنىپ، بەشتوغراق چۆلىگە ئېقىپ كىرىپ سېگىپ كېتىدۇ. بۇ پەسىل خا-رەكتېرلىك دەريا. ھەرىيلى 5-ئايدىن 9-ئايغىچە تاغ يامغۇر سۇيى بىلەن تولۇقلىنىدۇ. ئومۇمى ئۇزۇن-لىقى 40 كىلومېتىر، ئوتتۇرىچە كەڭلىكى 4 مېتىر، باشتىن ئاخىرى سايدىن ئېقىپ ئۆتكەچكە پاي-دىلانغىلى بولمايدۇ. «ساقى» دېگەن سۆز «ساق»دىن ئۆزگەرگەن. تارىخى مەنبەلەردىن قارىغاندا، قەدىمكى خوتەنده ياشىغان ساق مىللىتىنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان دەپ پەرەز قىلغىلى بولىدو.

پاختامق دەريا‌سى (دەريا)

ئورنى لوپ ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقىدىكى 35 كىلومېتىر جايىدا. تىكلىك تاغلىرىنىڭ ئالدىنقى تاغ بەلباغلىرىدىن باشلىنىدو. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 150 كىلومېتىر، ئوتتۇرىچە كەڭلىكى 5 مېتىر. تاغ ئىچىدىكى يامغۇر سۇيى بىلەن تولۇقلىنىدۇ. بۇ پەسىل خارەكتېرلىك دەريا لوپ بىلەن چىرا ئوتتۇرسىدىكى چېگرا سايدىن ئېقىپ ئۆتىدۇ. پايدىلانغىلى بولمايدۇ. ئەڭ يۇقىرى ئېقىن مىقدارى سېكونتىغا 10 كۇبېمېتىر، يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بويان ھاۋا كىلىماتىنىڭ ئۆزگىرىشى تۈپەيلىدىن، باش تەرەپتە سۇيى يوق. دەريا قۇرۇپ كېتىدۇ. رىۋايەت قىلىنىشچە دەريا بېشىدىكى تاغ ئارىسىدا ئاپئاق بۇلۇتلار خۇددى پاختىغا ئوخشاش كوكتە لەيلەپ تۇرغانلىقتىن پاختىلىق دەپ نام ئالغان.

ئوتتۇرا قىر دەريا‌سى (دەريا)

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى 25 كىلومېتىر جايىدا. پەسىل خاراكتېرلىك دەريا.

ئاساسەن باش ئوتتۇرا قىر ۋە تۆۋەن ئوتتۇرا قىر تاغلىرىدىن ئېقىپ كەلگەنلىكتىن شۇنداق نام ئالغان. تىكلىك تاغنىڭ ئالدىنقى تاغ بەلباغلىرىدىن باشلىنىدۇ. ئومۇمىي ئۇزۇنلىقى 100 كىلو-مېتىر. كەڭلىكى 4 مېتىر. تاغ ئېچىدىكى يامغۇرسۇيى بىلەن تۇلۇقلىنىدۇ. ھەر يىلى 5-ئايدىن 9-ئايغىچە سۇ ئاقىدۇ. ئەڭ چوڭ ئېقىن مىقدارى سېكۇنتىغا 25 كۇبېمېتىر. باشتىن ئاخىرى سايدىن ئېقىپ ئۆتكەنلىكتىن پايدىلانغىلى بولمايدۇ.

قۇرامدىق دەريا (دەريا)

ئۇرنى ناھىيە شەھرىنىڭ جەنۇبىدىكى 23 كىلومېتىر جايدا. ئوتتۇرا قىر تاغ جىلغىسىدىكى ئاق قۇمدىن باشلىنىپ، بەشتوغراق يېزىسىنىڭ چۆلىگە ئېقىپ كىرىپ سېڭىپ كېتىدۇ. پەسلىلىك دەريا: تاغ ئېچىدىكى يامغۇرسۇيى بىلەن تۇلۇقلىنىدۇ. ھەرىيلى 5-ئايدىن 9-ئايغىچە سۇ ئاقىدۇ. ئەڭ چوڭ ئېقىن مىقدارى سېكونتىغا 15 كۇبېمېتىر. بۇ دەريا باشتىن ئاخىرى سايدىن ئېقىپ ئوتكەچكە پايدىلانغىلى بولمايدۇ. «قۇرام» دېگەن چوڭ تاش دېگەن مەنىدە بولۇپ دەريانىڭ باش تەرىپى قۇرام تاشلىق بولغاچقا شۇنداق نام ئالغان.

ئىلەككۆلمەكى (كۆلمەك)

ئۇرنى چارباغ يېزىسىنىڭ شەرقىدىكى 4.7 كىلومېتىر جايدا، زېمىنى پەس، يەر ئاستىدىن چىققان سۇ يىغىلىپ كۆلمەك ھاسىل بولغان. كۆلىمى تەخمىنەن 20 مو، بېلىق باقىلى بولۇدۇ. بۇ، يەر ئاستى بۇلاق سۇيى بىلەن سىرتتىن ئېقىپ كەلگەن ساقىندى سۇ بىرلىشىپ كۆلمەك ھاسىل بولغاچقا ئىلەككۆلمىكى دەپ ئاتالغان.

تىكەلىك (چارۋىچىلىق مەيدانى)

ئۇرنى ناھىيە شەھرىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 80 كىلومېتىر جايدىكى تىكىلىك تاغ رايونىغا جايلاشقانلىقى ئۈچۈن تىكىلىك دەپ نام ئالغان. كۆلىمى 828 مو، بۇ پۈتۈن ناھىيە بويىچە ئاساسلىق يازلىق يايلاق بولۇپ، تەبىئى شەكىللەنگەن. بۇ يەردە 10 مىڭ تۇياق چارۋا باقىلى بولۇدۇ. ياۋايى ھايۋاناتلاردىن كىيىك، ئۇلا قاتارلىقلار ياشايدۇ.

ئاچچىق يايلىقى (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئۇرنى ناھىيە شەھرىنىڭ جەنۇبىدىكى 60 كىلومېتىر جايدا. بۇ يەر ئاچچىق تاغ ئېچىگە جايلاشقانلىقى ئۈچۈن شۇنداق نام ئالغان. ئومۇمى كۆلىمى 274 مىڭ 600 مو، يازلىق ۋە قىشلىق يايلاق بولۇپ، ناھىيىمىزدىكى موھىم يايلاقلارنىڭ بىرى. بۇ يايلاقتا 13 مىڭ 730 تۇياق قوي باققىلى بولۇدۇ. كىيىك، ئۇلا قاتارلىق ياۋايى ھايۋاناتلار ياشايدۇ.

شىرەمامك (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئۇرنى سامپۇل يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدا، ناھىيە شەھرى بىلەن ئارىلىقى 80 كىلومېتىر، تاغ ئالدى تۇزلىقى جاڭگاللىق. بۇ يەر شۇاق كۆپ ئۆسۈدىغان زەيلىك، شورلۇق بولغاچقا شىرەملىك دەپ نام ئالغان. كۆلىمى 2 مىڭ مو، قومۇش، چىم ئۆسىدۇ. 800 قوي باققىلى بولىدۇ.

شاماالباغ (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئورنى دول يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدا. ئارىلىقى 1.7 كىلومېتىر. قۇم، بوران كۆپ چىققانلىقتىن شامالباغ دەپ ئاتالغان. تۆت ئەتراپى جىگدىلىك، كۆلىمى 300 مو، 520 قوي باققىلى بولۇدۇ.

ماموتكۆلمەك (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئورنى دول يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 9.3 كىلومېتىر جايدا، زىمىنى چۆكمۇر، دەسلەپتە ماموت ئىسمىلىك چارۋىچى ئۆي سېلىپ چارۋا باققانلىقتىن ماموتكۆلمەك دەپ نام ئالغان. كۆلىمى500 مو، 400 قوي باققىلى بولۇدۇ.

چىلەكقۇم (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئورنى دول يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 7 كىلومېتىر جايدا، بۇ يەردە ئىككى چوڭ قۇم دۆڭىسى چىلەك (+) شەكلىدە گىرەلىشىپ تۇرغاچقا چىلەكقۇم دەپ نام ئالغان. چۆللۈك ياياق، كۆلىمى 600 مو، 400 قوي باققىلى بولۇدۇ.

قوشقۇدۇق (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئورنى دول يېزىسىنىڭ شەرقىدىكى 20 كىلومېتىر جايدا. بۇرۇن چارۋىچىلار ھايۋان سوغۇرۇدىغان ئىككى قۇدۇق كولىغان، شۇڭا قوشقۇدۇق دەپ نام ئالغان، چۆللۈك ياياق، كۆلىمى 1000 مو، 2000 قوي باققىلى بولۇدۇ.

شورلۇقئويمان (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئورنى دول يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ شەرقى شىمالىدىكى 18 كىلومېتىر جايدا. بۇ يەرنىڭ زىمىنى چوڭقۇر، زەيىلىك بولغاچقا شورلۇقئويمان دەپ نام ئالغان. قىش پەسلىلىك چۆللۈك ياياق. كۆلىمى 6000 مو، 3000 قوي باققىلى بولۇدۇ.

زۇلاۋىتوغراق (چارۋىچىلىق نۇقتىسى)

ئورنى ھاڭگي يېزىسى تۇرۇشلۇق جاينىڭ غەربى شىمالىدىكى 6.5 كىلومېتىرجايدا. زۇلاۋى ئىسىملىك ئادەم نامىغا قويۇلغان توغراق بولغاچقا شۇنداق ئاتالغان. چۆللۈك ياياق بولۇپ، يانتاق قۇمۇش، يۇلغۇن كۆپ ئۆسۈدۇ. چۆل ئوتتۇرسىدا بىرتۇپ توغراق قەد كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ. كۆلىمى 1200 مو، 700 قوي باققىلى بولۇدۇ.

گۇرۇنجىماق (ساي)

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 12 كىلومېتىر جايدا. ئاچچىق دەريا سىنىڭ تۆۋەن ئېقىمىدا، كۆلىمى 1.2 كۋادرات كىلومېتىر، ھېچنەرسە ئۈنمەيدىغان ساي بولۇپ، ئۇششاق ئاق شېغىل كۆپ بولغاچقا ئاق شېغىلنى گۇرۇچكە ئوخشىتىپ «گۇرۇنجىلىق» دەپ نام قويۇلغان (گۇرۇنجا يەرلىك شىۋە تىل بولۇپ گۇرۇچ دېگەن مەنىدە).

تۇزلۇقساي (ساي)

ئورنى ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى 6.5 كىلومېتىر جايدا. جەنۇبى ئاچچىق تاقىتۇتۇشىدۇ. كۆلىمى تەخمىنەن 10 كۋادرات كىلومېتىر، شېغىللىق، بۇ جايدىن يەرلىك تاش تۇز كۆپ چىققانلىقتىن تۇزلۇقساي دەپ نام ئالغان.

(چۆل)

ناچى

ئورنى جىيا يېزىسىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى 21 كىلومېتىر جايدا. كۆلىمى تەخمىنەن 1200 مو، قۇمۇش، يانتاق كۆپ ئۆسۈدۇ. «ناچى» دېگەن قۇمۇشتىن ياسالغان، مەشۇت يىپ توقۇدىغان غالتەك بولۇپ بۇ يەرنىڭ قۇمۇشىدىن كۆپلەپ ناچى ياسىغىلى بولىدۇ. شۇڭا ناچى دەپ نام ئالغان.

(چۆل)

سېغىزدۆڭ

ئورنى جىيا يېزىسىنىڭ شىمالغا قىيپاش شەرقىدە، ئارلىقى 9 كىلومېتىر، تەكلىماكان چۆلىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان. كۆلىمى 140 كۋادرات كىلومېتىر، يانتاق بىلەن توغراق ئۆسۈدۇ. بۇ يەرقەدىمكى يۇرۇكقاش دەريا ئورنى بولغانلىقتىن سېغىز كۆپ، ئورنى ئېگىز، شۇڭا سېغىزدۆڭ دەپ نام ئالغان.

ئاسارئەتىقىلەر نامى

مۇھىم بولغان قەدىمكى يادنكارلىق، قەدىمكى قەبرىلەرنىڭ ئۆلچەملىك نامى

راۋاق بۇتخانا خارابىلىقى (خارابە ئىزى)

«راۋاق» دىگەن نام يەرلىك خەلقنىڭ (ئۇيغۇر خەلقنىڭ) مۇشۇ يەردىكى بۇتخانىسىنىڭ ساقلىنىپ قالغان گۇمبەز شەكلىدىكى كۆرۈنىشىگە قاراپ قويغان ئۇيغۇرچە ئىسمى بولۇپ، بۇتخانىنىڭ ئەسلى نامى ئالەمدىن ئۆچكەن. شۇڭا ئۇنى ھازىرچە راۋاق بۇتخانىسى (گۇمبىزى) دەپ ئاتايمىز. راۋاقنىڭ ئورنى جەيا يېزىسىنىڭ شىمالىدىن 40 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى چۆل ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان. 4 ئەتراپى بىپايان قۇم دۆۋىلىرى بىلەن قاپلانغان. بۇتخانىنىڭ ئەتراپىدىكى نۇرغۇن قۇرۇلۇشلار ئالمىقاچان قۇم تىگىدە كۆمۈلۈپ ياتقان بولسىمۇ ئىنتايىن ئازساندىكى قالدۇق تامنىڭ ئۇستى كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ. بۇتخانىنىڭ ئاساسى قۇرۇلۇشنى خېلى ئېنىق پەرق ئەتكىلى بولىدۇ.

راۋاق-بۇتخانىنى مەركەز قىلغان بۇددا دىن قۇرىلىشى بولۇپ، گۇمبەزنىڭ ئۇستى يۇمۇلاق، ئاستى 4 بۇرجەكلىك، گۇمبەزنىڭ چوققىسى بۇزۇلغان، ھازىر ئېشىپ قالغىنى ئۇچ قەۋەت بولۇپ، 1-قەۋىتى 4 بۇرجەك شەكلىدە، ئېگىزلىكى 2.5 مېتىر، ئايلانىما ئۇزۇنلىقى 24 مېتىر، 2-قەۋىتىمۇ تۆت بۇرجەك شەكلىدە بولۇپ، ئېگىزلىكى 2.8 مېتىر، ئايلانما ئۇزۇنلىقى 11 مېتىر، 3-قەۋىتى (چوققىسى) يۇمۇلاق شەكلىدە، ئىچى كاۋاك، ئېگىزلىكى 3.6 مېتىر، چوققۇسىنىڭ دىئامېتىرى 9 مېتىر، گۇمبەزنىڭ تۆت تەرىپىدە ئۇستىگە چىقىدىغان بىردىن پەلەمپەي ياسالغان، كەڭلىكى 3.5 مېتىر بولۇپ، بىۋاستە 2-قەۋەتكە چىققىلى بولىدۇ. پۈتكۈل گۇمبەز ناھايىتى قاتتىق چاپلىشىدىغان ئاق سېغىز كىسەك بىلەن ياساپ قويۇرۇلغان.

راۋاق بوتخانىسىنىڭ (گۇمبەزنىڭ) تۆت ئەتراپىدا تۆت چاسلىق ھويلا تېمى قويۇرۇلغان. تام ئانچە-مۇنچە يېقىلىپ چۈشكەن بولسىمۇ لېكىن ئېنىق پەرق ئەتكىلى بولىدۇ. بولۇپمۇ شەرق ۋە شىمال تەرەپتىكى 2 يول تام خېلى ياخشى ساقلىنىپ قالغان. شەرقى تامنىڭ ئۇزۇنلىقى 49 مېتىر، شىمالى تامنىڭ ئۇزۇنلىقى 46 مېتىر، غەربى تام قۇم تىگىدە قالغان. جەنۇبى تامنى ئېغىر دەرىجىدە شامال يالاپ بۇزۇۋەتكەن. بىرقەدەر ياخشى ساقلىنىپ قالغان شەرقى ۋە شىمالى تامنىڭ ئېگىزلىكى 2.75 مېتىر، ئۇستىنىڭ كەڭلىكى 0.75 مېتىر، تامنىڭ ئىچكىرىكى تەرىپى ئاھاك بىلەن ئاقارتىلغان. تامغا سېغىز بۇتلار چاپلاپ قويۇرۇلغان. بۇتلار ئولتۇرغان شەكلىدە ياسالغان. بۇت ئېگىزلىكى تەخمىنەن 1.3 مېتىر، ئەڭ كەڭ يېرى 0.90 مېتىر، ناھايىتى ئۇستىلىق بىلەن ئىشلەنگەن. قۇلى بىلەن پۇتىنىڭ ھالىتى بىر-بىرىگە ئوخشىمايدۇ. ھەربىر بۇتنىڭ ئارىلىقى 15 سانتىمېتىر قىلىپ ياسالغان. بۇتلارنىڭ ئارىلىقىدىكى بوش ئورۇنغا تام سۇرەت سىزىلغان. قول بىلەن سىزىلغان بۇ تام سۇرەتلىرىنىڭ سىزىقچىلىرىمۇ ئېنىق، بەدەن قىسپاپتى تولۇق، بۇنىڭ تاڭ سۇلالىسى

دەۋردە سزىلغان ئالاھىدىلىكلىرى ئېنىق ۋە جەنۇبى ئاسىيالىقلارنىڭ كىيىنىش شەكىللىرىمۇ كۆرۈنىدۇ.

تۆت تەرەپتىكى تامنىڭ ئىچى سىرتىدا دىگۈدەك سېغىز بۇتلار چاپلاپ قويۇرۇلغان بولۇپ. 140 نەچچە بۇت بارلىقى ھىساپلانغان. ھويلا تېمىنىڭ سىرتىدا يەنە بىر مۇھاپىزەت تېمى بار. ئۇنىڭ پەقەت جەنۇب تەرىپىنىڭ بىر بۆلىگىلا ساقلىنىپ قالغان، قالغانلىرى بۇزۇلۇپ تۈگىگەن. ھويلا-تېمىدىن 3 مېتىر يىراقلىقتا بۇت پارچىلىرى كۆرۈنىدۇ. راۋاق خارابىلىقى تارىختا ئېغىر بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىغان. 1901-يىلى ئەنگلىيىلىك دىتەيىن راۋاقنا كېلىپ زور تۇركۈمدىكى مەدەنىي-ئاسارىئەتىقىلەرنى ئوغۇرلاپ قاچقان ۋە خارابىلىقنىڭ پۈتۈن كۆرۈنىشىنى خەرىتىگە ئېلىۋالغان. 1906-يىلى دىتەيىن بۇ يەرگە يەنە بىر قېتىم كېلىپ، بىر تۇركۈم مەدەنىي ئاسارىئەتنى بويۇم-لىرىنى ئېلىپ قاچقان. 1929-يىلى ئەتىيازدا گېرمانىيەلىك چۈنكىمو بۇ يەرگە كېلىپ، مەدەنىي ئاسارىئەتىقىلەرنى ئېلىپ قاچقان. ھەتتا گۈمبەزنىڭ شەرقى شىمالىدىكى بەزى بۆتخانىلارغىچە بارغان. ھازىر بىر جايدا ئېچىپ قازغان ئالامەتلىرىنى بىلگىلى بولۇدۇ. 1943-يىلى لوپنىڭ ھاكىمى جۇباۋچىڭ ئادەم ئەۋەتىپ، ئالتۇندىن ياسالغان ئۇچ دانە بۇتنى ۋە باشقا مەدەنىي ئاسارئەتىقىلەرنى ئېلىپ كەتكەن. (بۇ مەدەنىي ئاسارئەتىقىلەرنىڭ ئاللىقاچان ئىزدىرىكى قالمىغان).

1929-يىلى 6-ئايدا ئىلمىزنىڭ داڭلىق ئارخېئولوگىيە ئالىمى، فىرانسىيە خۇكۇمىتىنىڭ ۋەكىلى پىلىئو كېلىپ تەكشۈرگەندىن كېيىن ئېتىقان بۇرجەك ئىشكىنى ھازىر تاپقىلى ۋە پەرق ئەتكىلى بولمايدۇ. بۇتخانىنىڭ شىمالى ۋە شەرقىدىن 300 مېتىر سىرتتا لايدىن ياسالغان بۇتنىڭ يەنە نۇرغۇن سۇنۇقلىرى بار. شۇنى ئويلاپ يەتكىلى بولۇدىكى، قەدىمدا بۇ يەر بۇددا دىنىنىڭ ئەۋجىگە چىققان يېرى بولۇپ، ئەتراپتا نورغۇن بۇتخانىلار سېلىنغان. خېلى كەڭ دائىرىدە بۇددا دىنىنىڭ شەھەر راۋاقلىرى قۇرۇلغان.

فىرانسىيە خۇكۇمىتىنىڭ قارىشىچە قەدىمكى ئۇدۇن دۆلتى قۇرۇلغاندىن كېيىنكى 165 يىلدا يەنى مىلادىدىن بۇرۇنقى 74-يىلى ئۆپچۆرىسىدە بىروزنا بۇ يەرگە كېلىپ بۇددا دىنىنى تارقاتقان. بۇددا دىنىنىڭ ئۇدۇن دۆلتىدە كەڭ تارقالغان ۋاختى مىلادى 132 — 152 يىللىرى ئارىلىقىدىكى ئىش. بۇددا دىنىدىن بۇرۇن ئۇدۇنلۇقلار شامان دىنىغا ئېتىقات قىلاتتى. خەن سۇلالىسى تارىخىدىكى «بەنچاۋ تەرجىمە ھالى» دا ئۇدۇن دۆلتىنىڭ كىشىلىرى شامان دىنىغا ئېتىقات قىلاتتى دىيىلگەن. جەنۇبى ئاسىيادىن باشلانغان بۇددا دىن مەدەنىيىتى ئۇدۇن دۆلتىگە كىرگەندىن كېيىن 7-8 يىللىق تەرەققىيات نەتىجىسىدە ئالىلبۇرۇن قورىغارغا ئېغىپ كىرگەن ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك مەدەنىيىتى بىلەن قۇشۇلۇپ، گۈللەپ ياشنىغان قورىغار بۇددا دىن مەدەنىيىتىنى شەكىللەندۈردى. تاڭ سۇلالىسى دەۋرىگە كەلگەندە تاڭ سۇلالىسى پادىشاسى كۇندىن-كۇنگە بۇددا دىنىغا ئېتىقات قىلىشقا باشلىدى. قورىغار مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش جەريانىدا تېخىمو گۈللەندى. راۋاق بۇزۇلۇشتىن ئىلگىرى قورىغارنىڭ بۇددا دىن مەدەنىيىتى گۈللەپ ياشناش دەۋرىگە قەدەم قويغان ئىدى. ئۇدۇن بىلەن چەرچەنىڭ بۇددا دىن راھىپلىرى بېرىش-كېلىش جەريانىدا كۆپچىلىكى تارىم ئويمانلىقىنىڭ جەنۇبىدىن ماڭاتتى. راۋاق دەل مۇشۇ قاتناش لىنىـ

يىسكە جايلاشقانلىقتىن تېخىمو گۈللەنگەن. كېيىن ئاللىقانداق سەۋەپلەر تۈپەيلىدىن بۇزۇلۇپ كېتىپ تەكشۈرۈشكە ئامال بولمىدى. ھازىر ناھىيە دەرىجىلىك مەدەنى ئاساسىي تەقسىملەرنى قوغداش ئورنى ھىساپلىنىدۇ.

ئاقسىپىل (خارابە ئىزى)

ئورنى ناھىيە بازىرىنىڭ غەربىي شىمالىغا جايلاشقان. ناھىيە بازىرى بىلەن بولغان توز ئارىلىقى 15 كىلومېتىر، ئۇ بىر قەدىمكى شەھەر خارابىلىقى بولۇپ، يەر يۈزىدە ئاق سېغىز خىشتىن ئىشلەنگەن قەدىمكى شەھەر سېپىلىنىڭ مەلۇم قىسمى ساقلىنىپ قالغانلىقتىن ھازىرقى يەرلىك ئۇيغۇر خەلقىنىڭ تىلى بويىچە ئاقسىپىل دەپ نام ئالغان.

ئاقسىپىل قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ شەھەرلىرىنىڭ بىرسى بولۇپ، ئاللىبۇرۇن قۇم ئاستىدا كۆمۈلۈپ قالغان. ھازىر شەھەر سېپىلىنىڭ تەخمىنەن 90 مېتىر ئۇزۇنلۇقتىكى، 5 مېتىر ئېگىزلىكىدىكى قىسمى يەر يۈزىدە كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ ۋە ئەسلى زامانغا تەئەللۇق بەزى قىيافەتلەر كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ. 1959-يىلى مەركەز ۋە ئاپتونوم رايونىنىڭ ئارخېئولوگىيە تەكشۈرۈش ئەترىتى تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، خەن، تاڭ، سۇڭ دەۋرىدىكى قەدىمكى مىس داچەن پۇل ۋە قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىنىڭ بۈت ھەيكەل بېشى، شۇنداقلا پىلە نۇسخىلىرىنى تاپقان. مۇشۇ ئەسىرنىڭ 20-يىللىرىدا دەستەيىن (ئەنگلىيەلىك) بۇ يەرگە كېلىپ، بىر تۈركۈم مەدەنى مىراسلارنى ئوغرىلاپ قاچقان. ھۆكۈم قىلىشقا قارىغاندا غەربىي خەن دەۋرىدىكى قەدىمكى شەھەر دېيىشكە بولىدۇ. ھازىر ئاپتونوم رايون بويىچە 1-دەرىجىلىك قوغداش ئورنى ھىساپلىنىدۇ.

باغداتمازار (قەدىمكى قەبرە)

ئورنى ناھىيە بازىرىنىڭ شەرقى شىمالىدىكى دولىسېرىق كەنتىدە، ناھىيە بازىرى بىلەن ئارىلىقى 3 كىلومېتىر، «باغدات» ئىراقنىڭ پايتەختى باغدات شەھىرىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ قەدىمكى قەبرە بولۇپ، رىۋايەتلەردىن قارىغاندا، مىڭ يىل بۇرۇن ئىراقنىڭ پايتەختى باغداتلىق سەيىدىن دېگەن كىشى ئىسلام دىنىنى تارقىتىش مەقسىدى بىلەن كېلىپ شېھىت بولغاندىن كېيىن مۇشۇ مازارغا قويۇلغان. شۇندىن ئېتىبارەن باغداتمازار دەپ ئاتىلىپ، ئىسلام دىنىنىڭ تەۋادارلىرى قازا قىلسا مۇشۇ مازارغا دەپنە قىلىنغان. يېقىنقى دەۋرلەرگىچە خېلى چوڭ دائىرىگە كېڭەيگەن. پۈتۈن مازارنىڭ كۆلىمى تەخمىنەن 360 مو بولۇپ، ئىسلام دىنىنىڭ تاۋاب قىلىنىدىغان مۇقەددەس جايلىرىدىن بىرسى بولۇپ قالغان. ھازىر بىر مەسچىت بار بولۇپ، كۆلىمى 333.5 كۋادراتمېتىر، بىرقېتىمدا 600 كىشى ناماز ئوقۇيالايدۇ. ئاپتونوم رايون بويىچە نۇقتىلۇق مەدەنىي يادىكارلىقلارنى قوغداش ئورنى ھىساپلىنىدۇ.

سۈمە (قەدىمكى قەبرە)

ئورنى جىيا يېزا تۇرۇشلۇق جاينىڭ شىمالىدىكى 9.5 كىلومېتىر جايدا، تەكلىماكان چۆل ياقىسىغا جايلاشقان. «سۈمە» دېگەننى شۇ يەرلىك ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ دىنى زاتلىرى «ھەربى نىشان» دەپ چۈشەندۈرىدۇ. رىۋايەت قىلىنىشچە 900 يىل بۇرۇن ئىمام جاپپار ۋە ئىمام ئاسىم بۇ يەرگە دىنىي تەرغىپ قىلىپ كېلىپ، يەرلىك خاقان سەنسېۋىل بىلەن ئۇرۇشۇپ، مۇشۇ يەرنى ھەربى

نىشان قىلغان. شۇڭا بۇ يەر «سۇمە» دەپ ئاتالغان. ئىسلام دىنىنىڭ ئەۋدالىرى شەھىت بولۇپ مۇشۇ يەرگە دەپىن قىلىنغان.

ئىمام ئاسىم (قەدىمكى قەبرە)

ئورنى جىيا يېزا تۇرۇشلۇق يەرنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. ئارىلىقى 10 كىلومېتىر، تەكلىماكان چۆلىگە تۇتاش. رىۋايەت قىلىنىشىچە بۇ يەر ئىمام ئاسىمنىڭ قەبرىسى بولۇپ، تەخمىنەن 900 يىل ئىلگىرى ئىمام ئاسىم بۇ يەرگە كېلىپ ئىسلام دىنىنى تارقىتىش جەريانىدا يەرلىك خاقانلار بىلەن قوراللىق توقۇنۇش قىلىپ، سەنسېۋىل بىلەن ئۇرۇشقان. ئۇرۇشتا شەھىت بولغاندىن كېيىن مۇشۇ يەرگە قويۇلغان. ئىسلام دىنىنىڭ تاۋابچىلىرى كېيىن ئونىڭغا قەبرە قاتۇرۇپ تاۋاب قىلىش نەتىجىسىدە ئىسلام دىنىنىڭ تاۋاپچىلىرى تاۋاب قىلىدىغان مۇقەددەس جاي بولۇپ قالغان. ھەرىلى 4-5-ئاي ئارىلىقىدا ھەرھەپتىنىڭ پەيشەنبەكۈنى 100 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى جايلاردىن بىرنەچچە مىڭدىن تارتىپ 20 مىڭغىچە تاۋابچىلار بۇ يەرگە يىغىلىدۇ. ئۇلارنىڭ پائالىيىتى دەسلەپتە تاۋاب قىلىش بىلەنلا چەكلەنگەن بولسا بۈگۈنكى كۈندە تەرەققى قىلىپ، خەلق ئارىسىدىكى ئىجتىمائى پائالىيەتلەرگىچە كېڭەيگەن. يېقىنقى 100 يىلدىن بويان، تاۋاب قىلىشتىن باشقا يەنە چېلىشىشقا ئوخشاش مەدىنى كۆڭۈل ئېچىش پائالىيەتلىرى ۋە سودا سېتىق قاتارلىق پائالىيەتلىرىنى قىزىتىپ كەلمەكتە. بۇ جاي ھازىر ناھىيە دەرىجىلىك قوغدىلىدىغان ئورۇن ھىساپلىنىدۇ.

بۇيامازار (قەدىمكى قەبرە)

بۇيا يېزىسىنىڭ شىمالىغا جايلاشقان. ئارىلىقى 500 مېتىر. مازارنىڭ كۆلىمى 80 مو ئەتراپىدا، ھازىر بىر مەسچىت، بىر دەرۋازا، قەبرە قاتۇرۇلغان ئىككى ئېغىز ئۆي، ئىككى ئېغىز زىكرىخانا بار. بۇيا مازار ھەقىقىدە 2 رىۋايەت بار. بىرسى بۇيامازاردا بۇيا (ئۆسۈملۈك ئوت) كۆپ ئۆسىدىغان بولغاچقا بۇيا مازار دەپ نام ئالغان. ئىككىنچىسى، تەخمىنەن بۇنىدىن 900 يىل بۇرۇن ئەرەب ئەللىرىدىن ئىسلام دىنىنى تەرغىپ قىلغۇچى ئىمام مۇھەممەت نەقىي بىلەن ئىمام مۇھەممەت تەقىي (ئاتا-بالا) مۇشۇ يەردە شەھىت بولۇپ، جەسىدى بۇ مازارغا قويۇلغان. يۇز يىل ئۆتكەندىن كېيىن قەشقەردىكى ئىسلام دىنىنىڭ ۋارىسچىسى يۈسۈپ قادىرخان غازى بۇ يەرگە كېلىپ، ئىككى ئىمامنىڭ قەبرىسىنى تېپىش مەقسىدىدە بۇي كېپەك سالغاچقا «بۇي مازار» دەپ نام ئالغان دېيىلىدۇ. ھازىر بۇ مازار ئىسلام دىنى تاۋابچىلىرىنىڭ تاۋاب قىلىدىغان مۇھىم مازارلىرىدىن بىرسى بولۇپ كەلمەكتە.

جەمە (مەسچىت)

ئورنى ناھىيە بازىرىنىڭ غەربىدىكى 500 مېتىر جايغا، خوتەن يولىنىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان. كۆلىمى 2 مو. بۇ ناھىيە شەھىرى ئىچىدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ئاساسلىق مەسچىتى بولۇپ، 100 يىل بۇرۇن ھازىرقى ناھىيىلىك جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسىنىڭ ئورنىغا سېلىنغانىدى. 1958-يىلى يېقىپ بۇزۇۋېتىلگەن. 1981-يىلى سىياسەت قويۇۋېتىلگەندىن كېيىن مۇسۇلمانلار ئاممىسى پۇل ئىئانە قىلىپ، مەبلەغ توپلاپ، ھازىرقى ئورنىغا قايتىدىن سالغان.

هازىر بىر چوڭ مەسچىت ۋە جەمە ھۆيلىسى بار. بىر قېتىمدا 1500 ئادەم نامار ئوقۇيالايدۇ.

سامپۇل قەدىمكى قەبرىستانلىقى (قەدىمكى قەبرە)

ئورنى سامپۇل يېزىسىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىن 2 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى ساي داۋان باغرىغا جايلاشقان. 1983 ـ يىلى كۆز پەسلىدە تېپىلغان، 1983 ـ 1984 ـ يىللىرى ئاپتونوم رايونلۇق موزېي-خانا ئارخېئولوگلىرى بۇ يەردە ئىككى قېتىم قېزىپ تەكشۈرۈش ئارقىلىق قەدىمكى بۆز گىلەم، ياغاچ قوراللار، ساپال قورال، گەج بىلەن قاتۇرۇلغان بۇت، قەدىمكى بۇتخانا جابدۇقلىرى، چاقماق تاش، تاغاق، شۇنداقلا جەسەت يۆگەيدىغان ھەرخىل يىپ، يۈڭ، يىپەك توقۇلما مالالارنى تاپقان ۋە بۇ ئىشلار بۇددا دىنى دەۋرىدىكى ئاسارىتەتىقە ئىزى ئىكەنلىكىنى دەسلەپكى قەدەمدە مۇقەررەشتۇرغان.

سۈرەتلەر

لوپ شەھەر 1 ـ باشلانغۇچ مەكتىپى

ياڭاقزارلىق

گەلەم تۆفۆش

سیمۆف زاووتی

پاختا سیمۆبلش

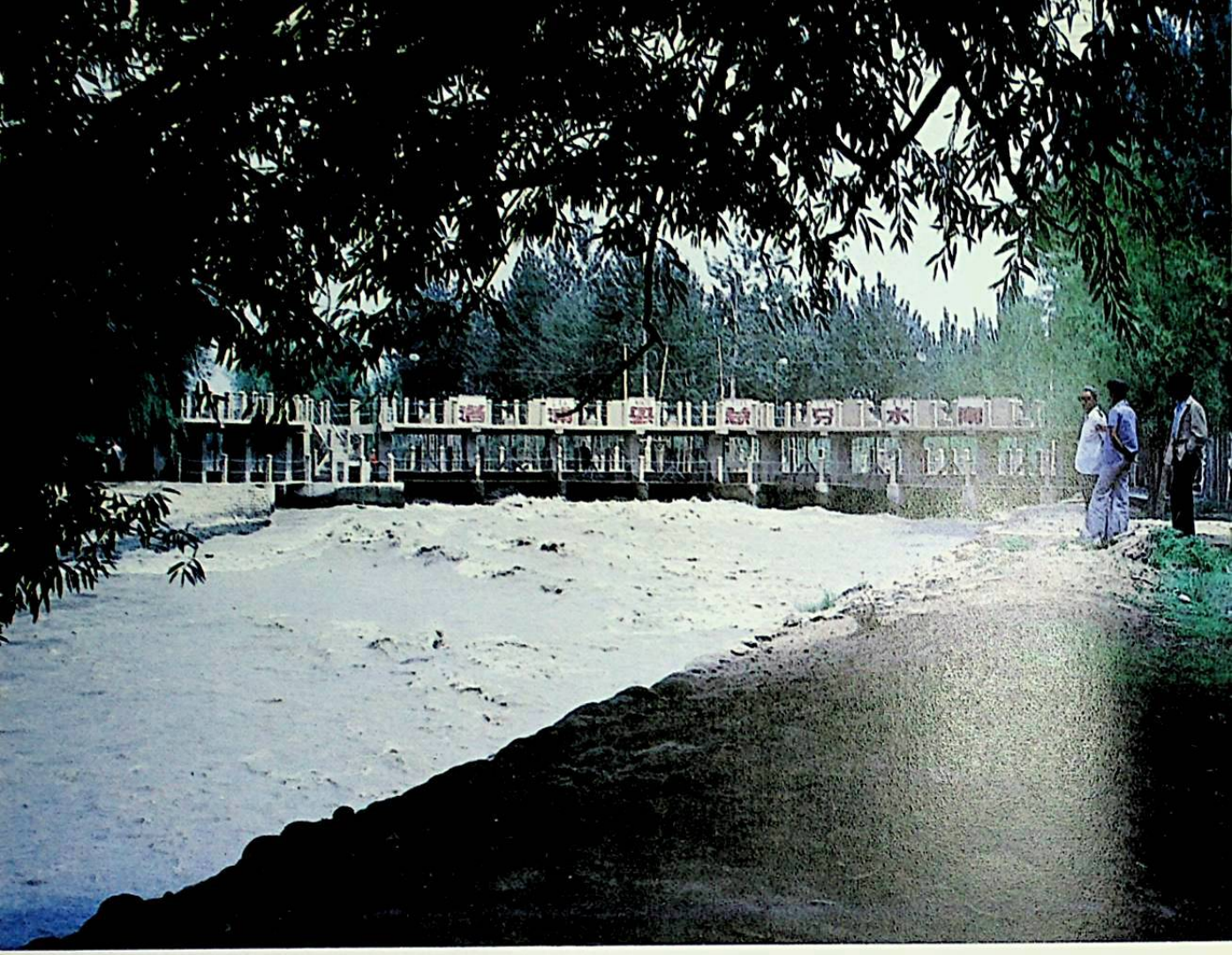

دولقۇنلاپ ئاققان مەرۋايىت سۇلار (باش زاكۇ)

قارا كۆل سۇ ئامبىرى

سازلىقتىكى ئۇتلاق

قۇملۇقتىكى بوستانلىق

ئۆستەڭ بويىدىكى ئورمان بەلباغلار

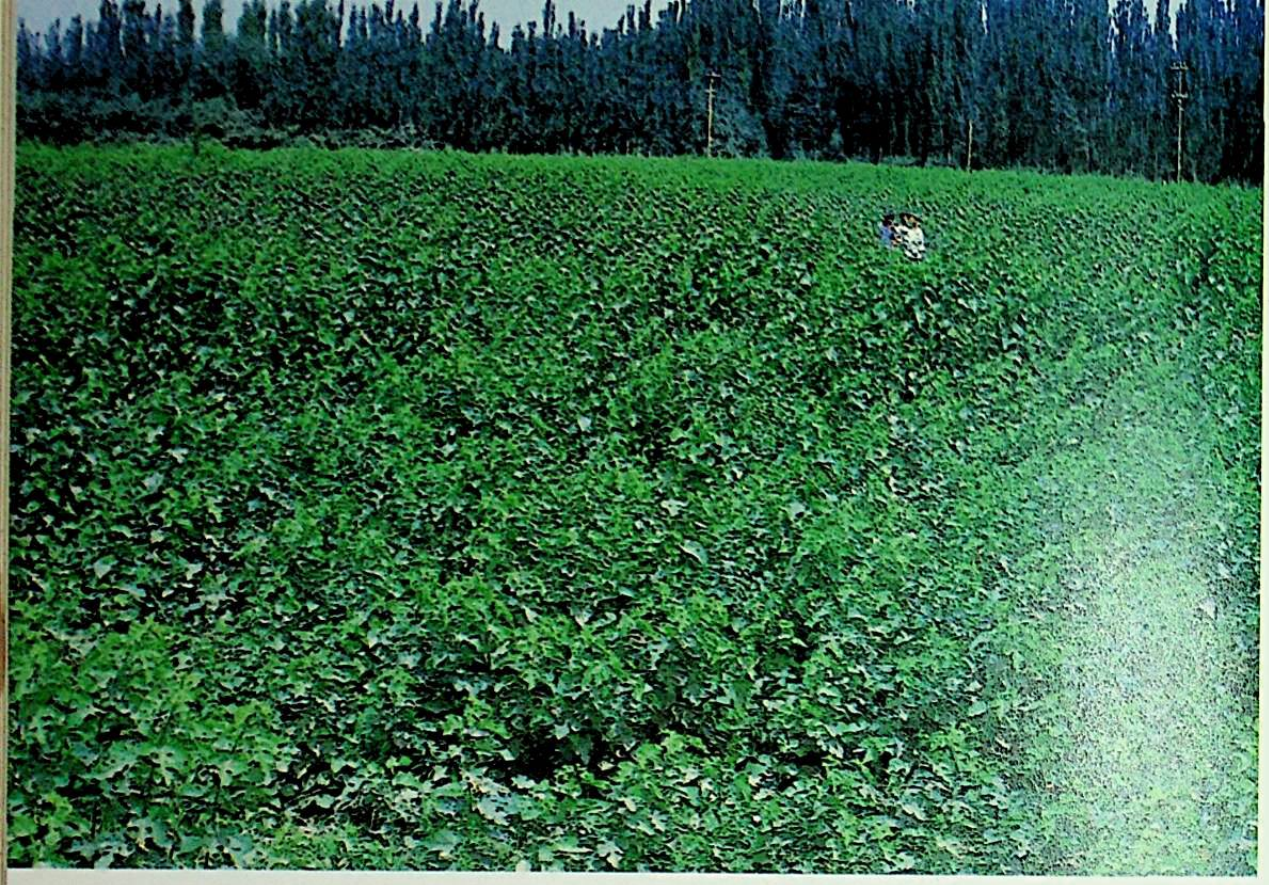

ئۈجمزارلىق

قۇرۇلۇش ئالدىدىكى سۇ-ئېلېكتىر ستانسىسى

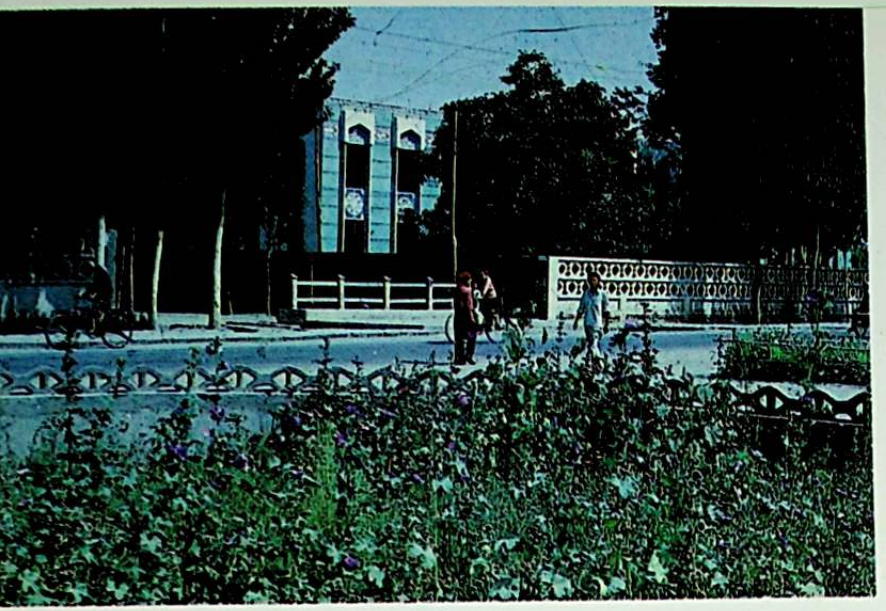

مەدەنىيەت يولى

پىلىچانلار

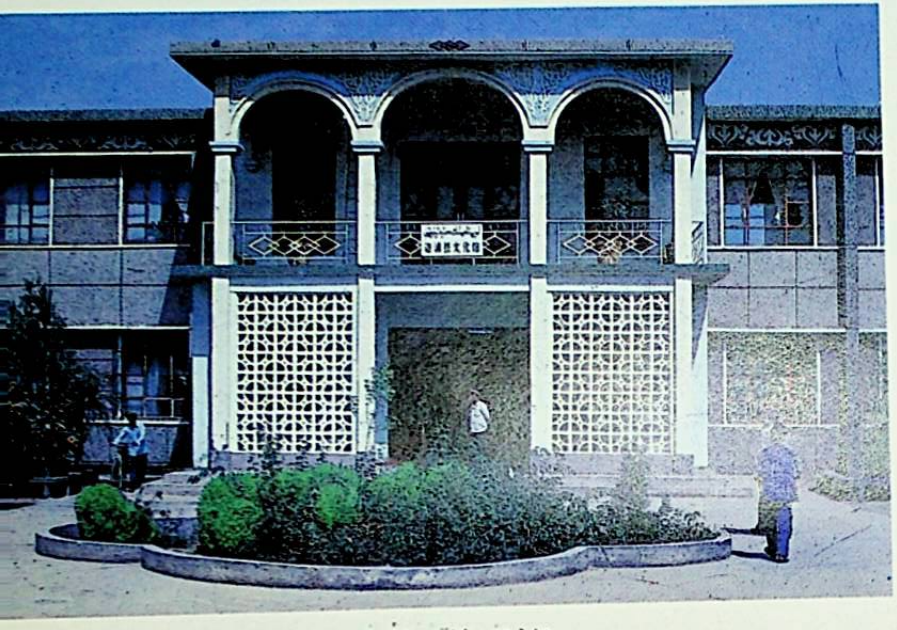

مەدەنىيەت يۇرتى

ئەتلەس

بەش توغراق

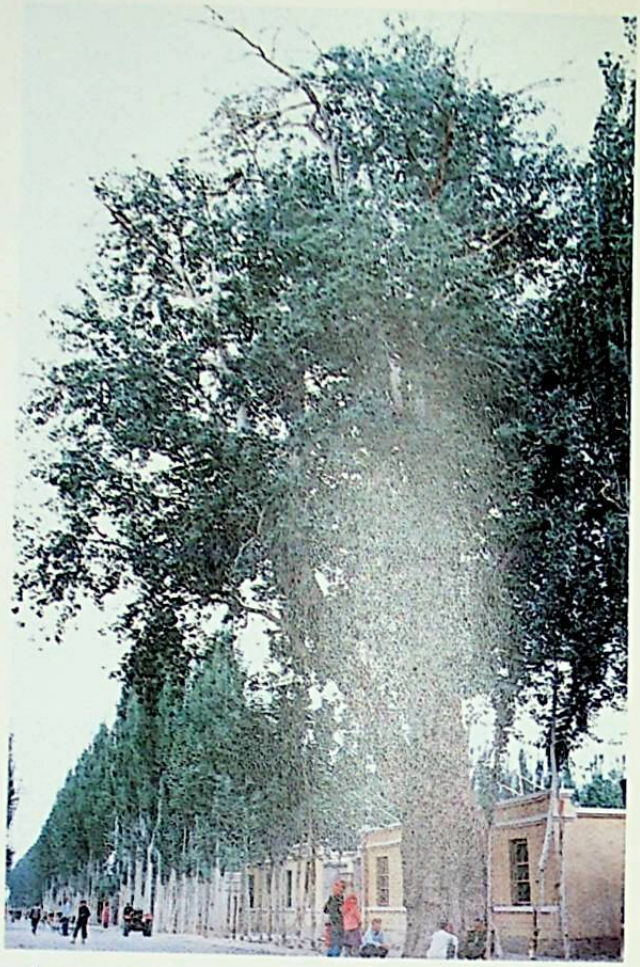

سامپۇلدىكى قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان قەدىمكى تېرەك

يۈز ياشلىق ئۈزۈم پادىشاهى

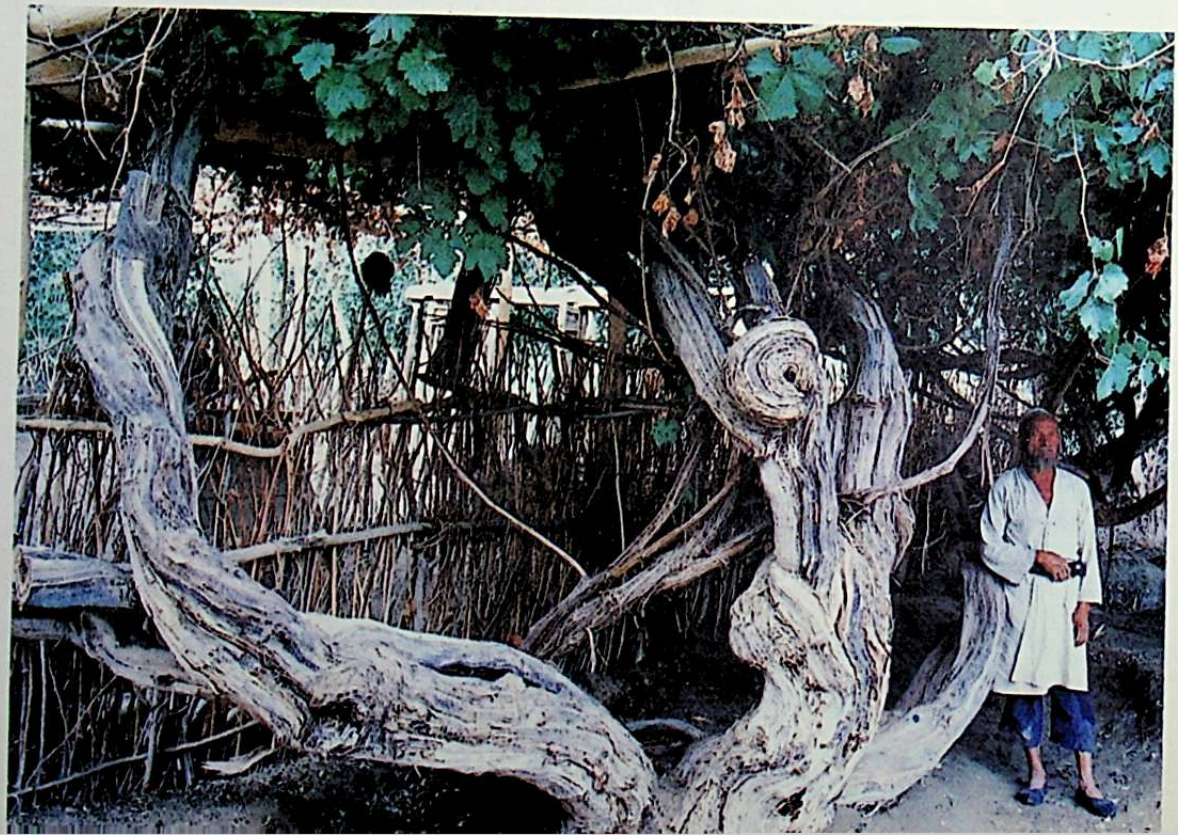

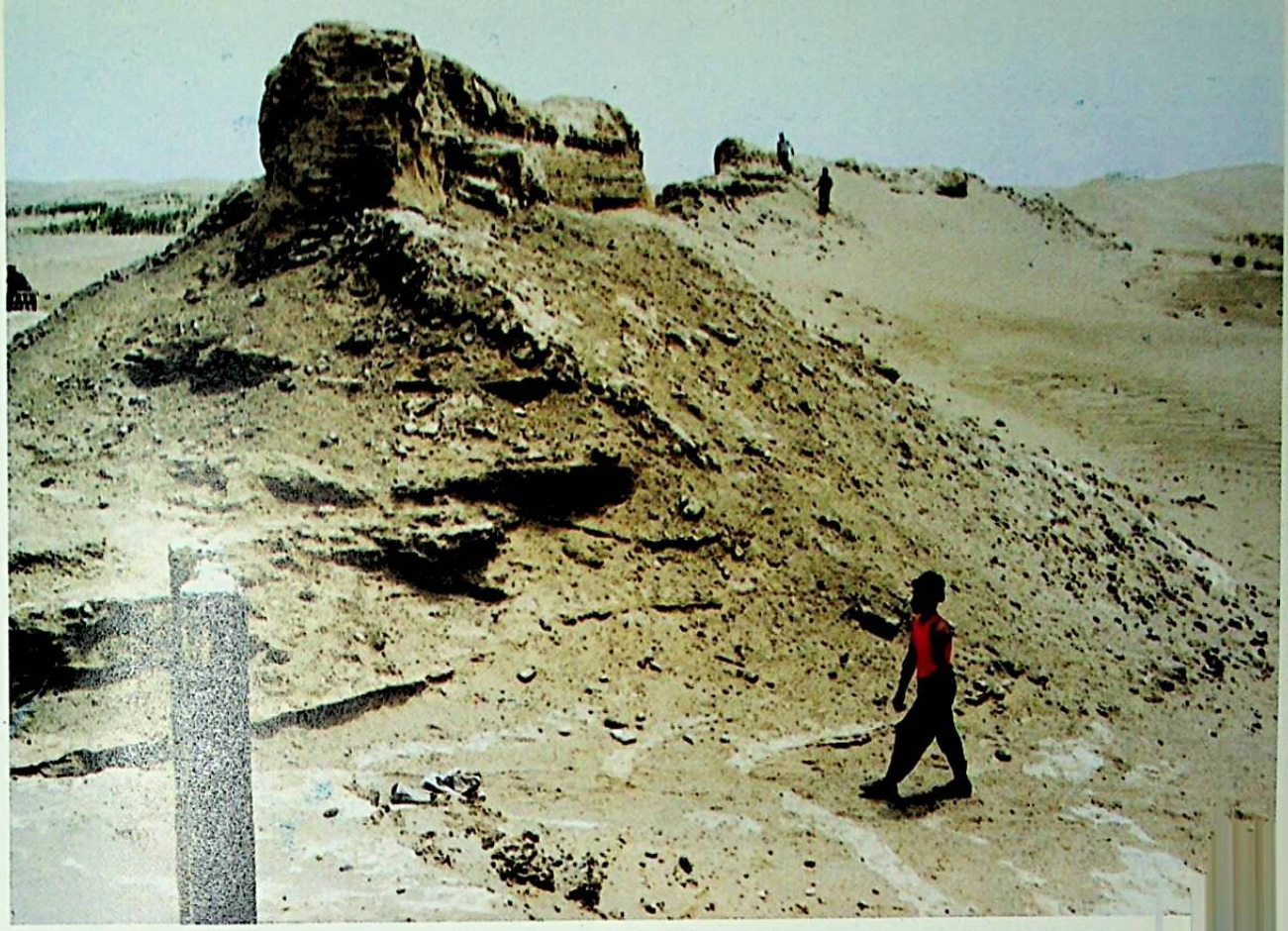

ئاقسىپىل قەدىمكى شەھەر خارابىلىقى

راۋاق بۇتخانا خارابىلىقى

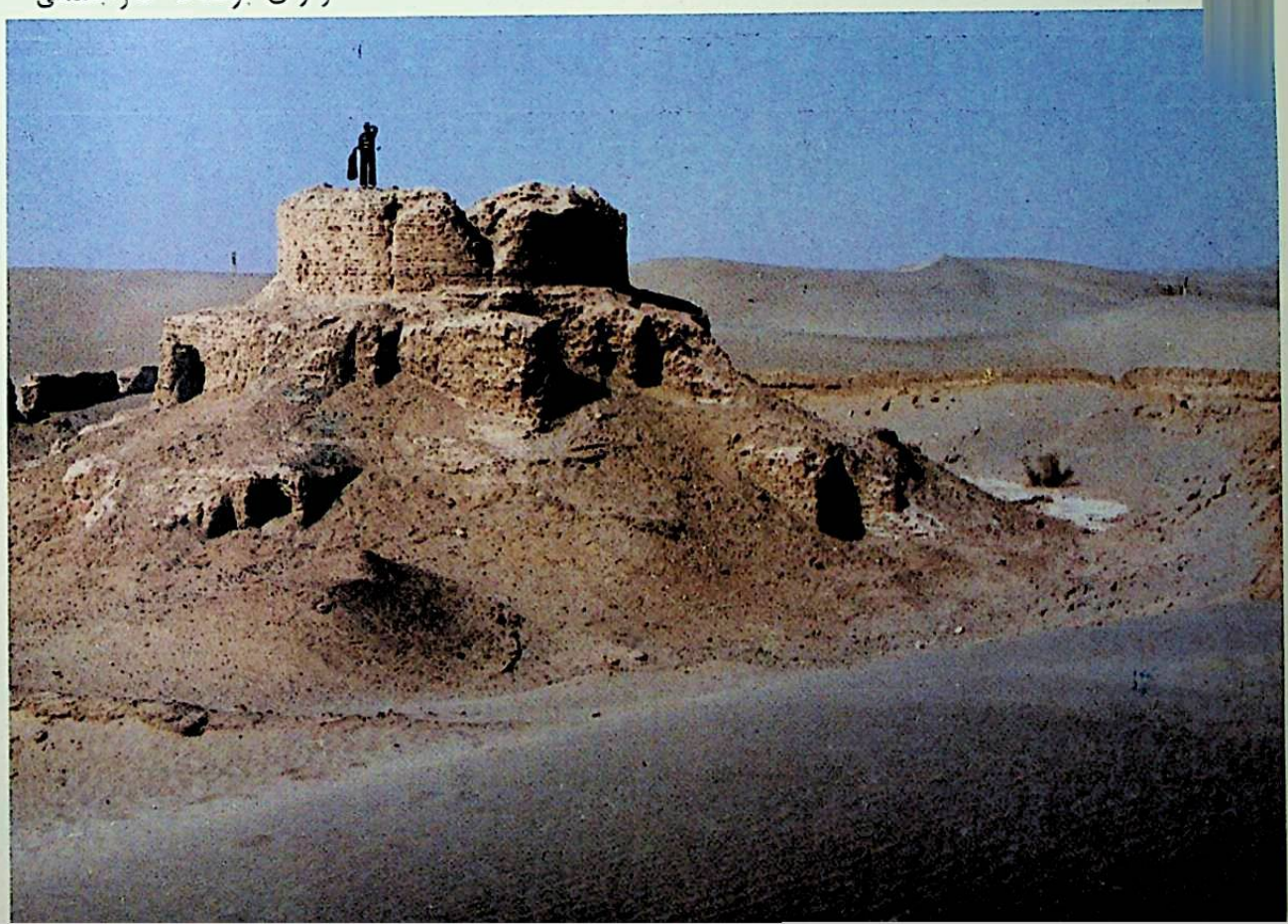

باغداتبازار جەمەسى

تاچىق تېغىدىكى ئوچەمازار

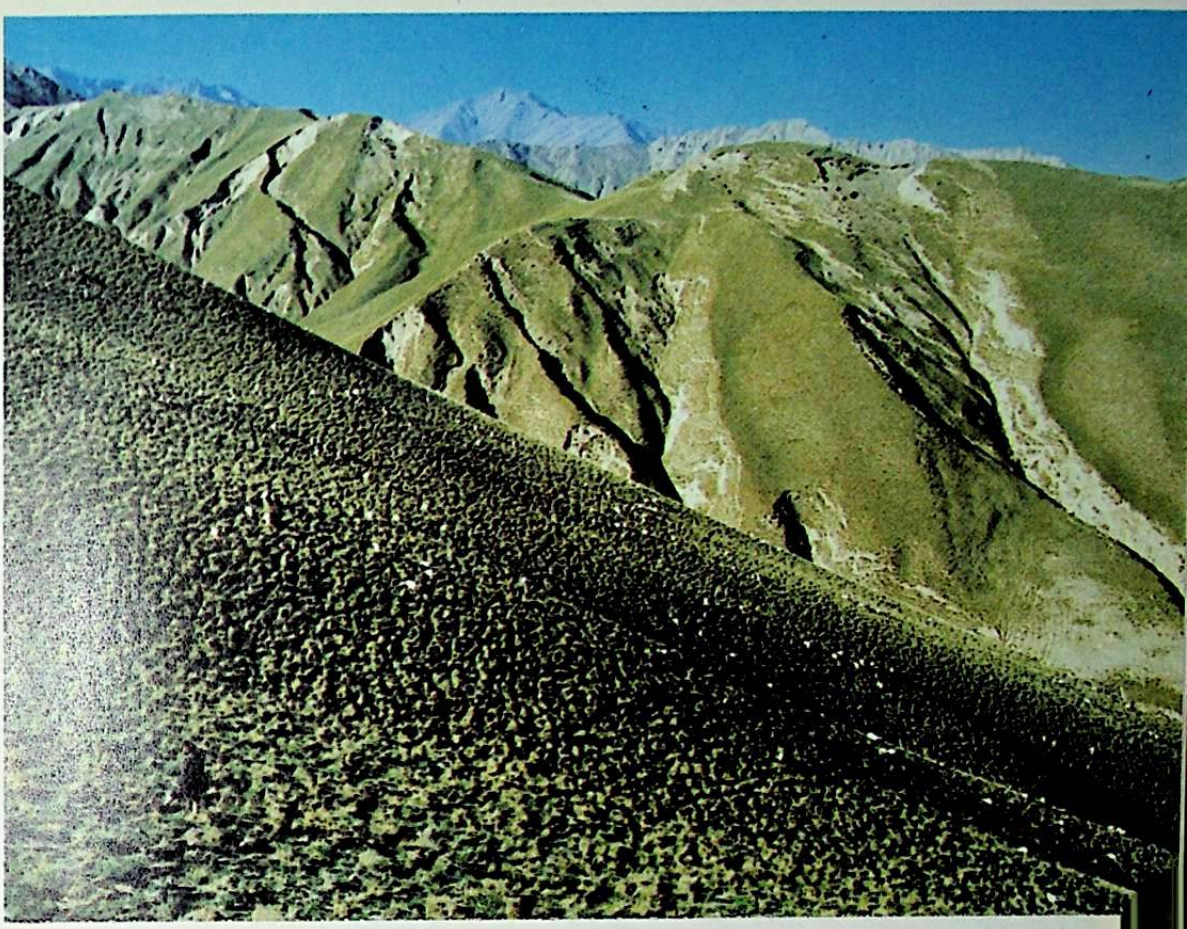

تىكلىك تاغ

راۋاق بۇتخانىسىدىكى بۇتلار

باغداتمازار

یەرنامی خاتبرسی

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ھۆججىتى

ل خ ھ(1983) 3-نومۇرلۇق

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ يەرناملىرى ئىشخانىسى قۇرۇپ، خىزمەتلەرنى قانات يايدۇرۇش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى

ھەرقايسى گۇڭشى پارتكوم، خەلق ئىشلار بۆلۈم، جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى، مەدەنى مائارىپ بۆلۈم. سۇ ئېلېكتىر ئىدارىسى، ئورمانچىلىق مەيدانى، سۇپەتلىك ئۇرۇقچىلىق مەيدانىگە:

خوتەن ۋىلايەتلىك مەمۇرى مەھكىمىنىڭ (1983) 94-نومۇرلۇق ئۇقتۇرۇشىنىڭ روھىغا ئاساسەن ناھىيىمىزدە يەرناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش، تۈلۈقلاپ تەكشۈرۈش خىزمىتىنى قانات يايدۇرۇش ئۈچۈن مۇزاكىرە قىلىش ئارقىلىق مۇنداق قارار قىلىندى:

1. ناھىيىلىك يەرناملىرى ئىشخانىسى قۇرۇپ، ناھىيىمىزنىڭ يەرناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش، تۈلۈقلاپ تەكشۈرۈشكە يېتەكچىلىك قىلىش خىزمىتىگە مەسئۇل بولىدۇ. مۇئاۋىن ھاكىم مەتروزى سادىق مۇدىرلىققا، خەلق ئىشلار بۆلۈمىدىن يولداش جاڭ جىڭگو، سۇ ئىدارىسىدىن يولداش شۈي شىڭكۈي مۇئاۋىن مۇدىرلىققا تەيىنلىنىدۇ. ھەمدە ھۆكۈمەت ئىشخانىسى، خەلق ئىشلار بۆلۈم، سۇ ئېلېكتىر ئىدارىسى، مەدەنى مائارىپ بۆلۈملەرنىڭ ھەر قايسىسىدىن بىر نەپەر-دىن كادىر ئاجرىتىپ، يەرناملىرى ئىشخانىسىدا خىزمەت ئىشلەيدۇ. (بۇندىن كېيىن خىزمەتنىڭ تەرەققىيات ئېھتىياجىغا قاراپ موناسىۋەتلىك تارماقلاردىن ۋاقتىلىق كۆپەيتىپ خادىم ئاجرىتىلىدۇ.) پوچتا-تېلېگراف ئىدارىسى، شەھەر قۇرۇلۇشى ئىدارىسى، قوراللىق بۆلۈم قاتارلىق تارماقلار زوركۈچ بىلەن ماسلىشىشى، بۇ خىزمەتنى ياخشى ئىشلەشنى قوللىشى، ھەرقايسى گۇڭشىلارمۇ مۇناسىپ ھالدا گۇڭشى يەرناملىرىنى تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى قۇرۇپ خىزمەتلەرنى قانات يايدۇرۇشى كېرەك.

2-مۇزاكىرە قىلىش ئارقىلىق سۇ ئېلېكتىر ئىدارىسىدىن توختى ئەخمەتشا، مەدەنى مائارىپ بۆلۈمىدىن غېنى توختىنى مەسلەھەتچىلىككە تەكلىپ قىلىپ، يەر ناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈ-

رؤشنك ئسپاتلاش خزمتىگه ماسلاشتۇرۇش قارار قىلىندى.

3ـ يەرنامىلىرى ئىشخانىسى ۋاختىنچە ھۆكۈمەت ئىشخانىسى ئىچىدە بولۇدۇ. 1983ـ يىلى كىتەرلىك خىراجەتنى يەرنامىلىرى ئىشخانىسى مالىيەگە مەلۇم قىلىدۇ.

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى

1983 .1 .20

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ھۆججىتى

ل خ ھ (1984) 14 ـ نومۇرلۇق

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ

ناھىيە شەھىرىدىكى كوچىلارغا نام بېرىش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى

ھەرقايسى گۇڭشى باشقۇرۇش كومىتېتى، ناھىيىگە قاراشلىق ھەرقايسى ئورۇنلارغا:

ناھىيە شەھىرىدىكى كوچىلارغا نام بېرىش بىر تۈرلۈك سەل قاراشقا بولمايدىغان، چۈڭقۇر ئەھمىيەتكە ئىگە بولغان، تارىخى خاراكتېرلىك خاتىرە نام. بۇ شەھەر بازارلارنى باشقۇرۇش، خەلق ئاممىسىنىڭ خەت ئالاقە، جەمئىيەت تەرتىپىنى ئىداره قىلىش، شەھەر بازار موھىتىنى گۈزەللەشتۈرۈش، شەھەر بازارلارنىڭ ئۈزۈن مۇددەتلىك گۈيخۇاسىنى ئىشقا ئاشۇرۇش قاتارلىق جەھەتلەردە ئىنتايىن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

تارىخى ماتېرىياللارغا ۋە رېئال ئەھۋالغا ئاساسەن ناھىيىلىك يەر نامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش ئىشخانىسى ناھىيە شەھىرىدىكى ھەرقايسى كوچىلارنىڭ نامىنى ئوتتۇرىغا قويىدى. ھاكىملار يىغىنىدا مۇزاكىره قىلىپ قارار قىلىش ئارقىلىق، ھەمده ناھىيىلىك خەلق قورولتىي دائىمى كومىتېتىنىڭ تەكشۈرۈپ تەستىقلىشى ئارقىلىق كوچا نامىلىرى تۆۋەندىكىچە ئېلان قىلىندى.

1 ـ تۆت چاسا يول ئېغىزىنى مەركەز قىلىپ شەرق، غەرب، جەنۇب، شىمالدىن ئىبارەت تۆت ئاساسى كوچىغا ئايرىم ھالدا تۆۋەندىكىدەك نام بېرىلدى.

(1) شەرقى چوڭ كوچا: تۈرلى ماللار ماگىزىنىدىن مالدوختۇرلۇق پونكتىگىچە دول گۇڭشېگە تۇتاشقاچقا "دول يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(2) غەربى چوڭ كوچا: جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسىدىن، يەمەكلىكلەرنى پىششىقلاپ ئىشلەش زاۋۇتىغىچە بولۇپ، ئاساسلىقى خوتەن تەرەپكە بارىدىغان يول بولغاچقا "خوتەن يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(3) جەنۇبى چوڭ كوچا: بانكا بىناسىدىن ماشىنا ئەترىتىگىچە بولۇپ، ئاساسلىقى دول گۇڭشىنىڭ يۇقىرىسىغا بارىدۇ. بۇ يول بويىغا مەدەنى مائارىپ ئورۇنلىرى ئاساس قىلىپ ئۇرۇنلاشتۇرۇلغاچقا "مەدەنىيەت يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(4) شىمالى چوڭ كوچا: ئۇنۇبرسال سودا سارىيىدىن پاختا زاۋۇتىغىچە بولۇپ ئاساسلىقى

هاڭگي گۈڭشىغا باردىغان يول بولغاچقا "هاڭگي يولى" دەپ نام بېرىلدى.

2 ــ توققۇز تارماق يول

(1)خوتەن يولىدىن جەنۇپقا سوزۇلۇپ، ناھىيىلىك توك بىلەن تەمىنلەش پونكىتىغا باردىغان يول ئاساسلىقى "دۆۋەت» (يەرنامى) كە تۇتاشقاچقا "دۆۋەت يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(2) خوتەن يولىدىن باشلىنىپ، شىمالغا سوزۇلۇپ "چاپال"غا باردىغان يولغا "چاپال يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(3) لوپ گۈڭشى ماشىنا تېرىقچىلىق ئەتىتىدىن جەنۇپقا سوزۇلۇپ، ھاۋارايى پونكىتىغا باردىغان يولغا "يېڭىبازار يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(4) يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى بىلەن تەمىنلەش شىركىتىدىن شىمالغا سوزۇلۇپ، يېڭى مەھەللىگە باردىغان يولغا "قورغان يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(5) 2ـ ئوتتۇرا مەكتەپتىن جەنۇپقا سوزۇلۇپ، ھاۋارايى پونكىتىغا باردىغان يول ئاساسلىقى سامپۇل گۈڭشىغا باردىغان يول بولغاچقا "سامپۇل يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(6) قىزىل كۆۋرۈكتىن غەربكە سوزۇلۇپ، يېڭى مەھەللىگە باردىغان يولغا "بوستان يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(7) ھۆكۈمەتنىڭ ئائىلىلىكلەر قورۇسىدىن شەرقتە سوزۇلۇپ زەيدانلىق كۆۋرۈكىگە باردىغان يولغا "يېڭىباغ يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(8) دول يولىدىن شەرقى شىمالغا سوزۇلۇپ ناھىيىلىك قوراللىق ساقچى ئىدارىسىگە باردىغان يولغا "بوشقان يولى" دەپ نام بېرىلدى.

(9) لوپ بازارلىق پەيچۇسودىن شەرقتە سوزۇلۇپ، ناھىيىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈمىگە باردىغان يولغا "قازانباغ يولى" دەپ نام بېرىلدى.

يۇقارقى شەھەر كوچا ناملىرىنى ناھىيىلىك پىلان كومىتېتى (شەھەر قۇرۇلۇش ئىدارىسى) مەسئۇل بولۇپ ئىشلەيدۇ. ئاممىغا ئېلان قىلىندى.

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى

1984. 6 .28.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ھۆججىتى

ل خ ھ (1985) 58 ـ نومۇرلۇق

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ

ناھىيە شەھەر كوچىلىرىغا نام بېرىش توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشى

يېزىسلىق، بازارلىق خەلق ھۆكۈمەتلىرى، ناھىيىگە قاراشلىق ھەرقايسى ئورۇنلارغا:

شەھەرلەرنى ئومۇملاشتۇرۇپ پىلانلاش تەلىپىگە ئاساسەن ناھىيىمىزنىڭ ناھىيە شەھىرىدىكى 16 كوچىنىڭ نامى ناھىيىلىك خەلق قورۇلتىيى دائىمى كومىتېتىنىڭ مۇدىرلار يىغىنىدا تەكشۈرۈپ موھاكىمە قىلىش پىرىنسىپىدىن ئۆتكەندىن كېيىن يەنى 1985 ـ يىلى 11 ـ ئاينىڭ 27 ـ كۈنىدىكى ھاكىملار ئىشخانا يىغىنىدا تەكشۈرۈپ بېكىتىش ئارقىلىق تۆۋەندىكىچە ئېلان قىلىندى.

1 ـ تۆت چاسا يول ئېغىزىنى مەركەز قىلىپ، شەرق، غەرب، جەنۇب، شىمالدىن ئىبارەت تۆت ئاساسلىق كۈچىغا ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا تۆۋەندىكىچە نام بېرىلدى.

(1) تۇرلى مالالەر ماگىزىنىدىن مال دوختۇرخانىسىغا بارىدىغان يول "دول يولى"

(2) جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسىدىن باشلاپ خوتەن تەرەپكە بارىدىغان يول "خوتەن يولى"

(3) بانكىنىڭ چوڭ بىناسىدىن باشلاپ ماشىنا دۇيىگە بارىدىغان يول "مەدەنىيەت يولى"

(4) بىرلەشمە سودا مەيدانىدىن پاختا زاۋۇتىغا بارىدىغان يول "ھاڭگي يولى"

2 ـ شەھەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان 3 يول توۋەندىكىچە:

(1) خوتەن ـ نىيا تاشيولىدىن باشلىنىپ "دول ئۆستىكى"نى بويلاپ نەپەت شىركىتىدىن ئۆتۈپ، ماشىنا دۇيىدىن مال دوختۇرلوق پونكىتىگە بارىدىغان، شەھەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان يول "دول ئۆستەڭ يولى".

(2) ناھىيە شەھىرىنىڭ شەرقى جەنۇبىدىكى خوتەن ـ نىيا تاشيولىنىڭ دول ئۆستىكى كىسىپ ئۆتىدىغان يېرىدىن غەربكە سوزۇلۇپ، ناھىيە بازىرىدىكى خوتەن يولىنىڭ غەربىي ئۇچى بىلەن تۇتۇشىدىغان يېرىگىچە ناھىيە بازىرىنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان يول «لوپ تاشيولى».

(3) ھاڭگي يولى بىلەن تۇتۇشۇپ، لوپ بوشقان كەنت كومىتېتىدىكى تەرىپى دول ئۆستەڭ يولى بىلەن تۇتۇشىدىغان، شەھەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان يول "ئېگىز ئېرىق يولى"

3ـ باشقا كوچىلار

(1) ناھىيىلىك توك بىلەن تەمىنلەش پونكىتى بىلەن لوپ تاشيولى تۇتۇشۇپ، خوتەن يولىدىن ئۆتۈپ، چاپال ئۆستىكىگە باردىغان يول "قورغان يولى"

(2) ناھىيىلىك 2ـ ئوتتۇرا مەكتەپ بىلەن مەدەنىيەت يولى تۇتۇشۇپ غەربتىن ھاۋا رايى پونكتى تەرەپكە سوزۇلۇپ، لوپ تاشيولى بىلەن تۇتۇشىدىغان يول "سامپۇل يولى"،

(3) ھاۋا رايى پونكتى بىلەن سامپۇل يولى تۇتۇشۇپ، خوتەن يولى ئارقىلىق يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى بىلەن تەمىنلەش پونكتىدىن ئۆتۈپ، يېڭى مەھەللىدىن چاپال ئۆستەكۈ يولىغىچە بولغان يول "يېڭىبازار يولى"؛

(4) ھۆكۈمەت ئائىلىلىكلەر قورۇسىدىكى جاي بىلەن مەدەنىيەت يولى تۇتۇشۇپ، شەرققە سوزۇلۇپ، زەيدانىنى بويلاپ، دول يولى بىلەن شەھەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان ئېگىز ئېرىق يولى بىلەن تۇتۇشىدىغان يول "يېڭىبازار يولى"؛

(5) ھاڭگي يولىدىن غەربكە سوزۇلۇپ چاپال كەنتىگە باردىغان يول "بوستان يولى"؛

(6) ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتىدىن شەرقى شىمالغا سوزۇلۇپ، ناھىيىلىك قوراللىق ساقچى ئەترىتى ۋە ناھىيە شەھىرىنى ئايلىپ ئۆتىدىغان ئېگىزئېرىق يولى بىلەن تۇتۇشىدىغان يول "بوشقان يولى"؛

(7) ناھىيىلىك پەيچۇسودىن شەرقە سوزۇلۇپ، بوشقان يولى، ئېگىز ئېرىق يولىغا باردىغان ئىككى يول "قازانباغ كوچىسى"؛

(8) ئېگىز ئېرىق يولىدىن باشلىنىپ ھاڭگي يولىدىن ئۆتۈپ قورغان يولىغا باردىغان يول "جايتېرەك يولى"؛

(9) دورا شىركىتىنىڭ يېنىدىكى جاي بىلەن ئېگىزئېرىق يولىدىن ئايباغ قورغان كەنتىگە باردىغان يول "ئايباغ قورغان يولى".

لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى

1985. 11 .28 .

لوپ ناهيسىنىڭ يەرناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمەت خۇلاسىسى

لوپ ناهيسىنىڭ يەرناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتى ئاپتونوم رايونلۇق يەرنام-لىرى كومىتېتى، خوتەن ۋىلايەتلىك يەرناملىرى ئىشخانىسىنىڭ كونكرېت رەھبەرلىكى، ناهيە-لىك پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ رەھبەرلىكى ۋە موناسىۋەتلىك تارماقلارنىڭ ئاكتىپ قوللىشى، شۇنداقلا ناهيىدىكى يېزا-بازارلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ قىزغىن يار-دىمى ئاستىدا، ناهيىلىك يەرناملىرى ئىشخانىسىدىكى بارلىق خادىملارنىڭ ئورتاق تىرىشىشى بىلەن بىرقەدەر ياخشى نەتىجىلەرگە ئېرىشتى ھەمدە 1984-يىلى 10-ئاينىڭ 9-كۈنىدىن 16-كۈنىگىچە ۋىلايەتلىك تەكشۈرۈپ تاپشۇرۇۋېلىش گۇرۇپپىسىنىڭ تەكشۈرۈشى ئارقىلىق لاياقەتلىك دەپ ئېلان قىلىندى.

بىز 9 ئايلىق جەددى سىرتقى تەكشۈرۈش خىزمىتى ئارقىلىق پۈتۈن ناهيە تەۋەسىدىكى بارلىق يەرناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ چوڭ كىچىك كەنتىدىن 1430 نى تەكشۈرۈپ چىقتۇق، بۇنىڭدىن كاپىيەن تۇرغۇزۇپ، كاپىيەن توشقۇزغان يەرنامى 943، بۇنىڭ ئىچىدە ناهيىنىڭ يەرنامى بىر. بازارنىڭ يەرنامى 2، ئاھالە كومىتېتىنىڭ يەرنامى 5، كوچا (يول) يەرنامى 7، يېزا يەرنامى 8، كەنت كومىتېت يەرنامى 190، تەبىئى كەنت يەرنامى 526، ھەرقايسى كەسپى تارماقلار نامى 61، ئاساسە ئەتىقە نامى 8، سۇنئىي قۇرۇلۇش نامى 48، تەبىئي جۇغرافىيەلىك جىسىم نامى 30، تەكشۈرۈپ ئەسلىلەشتۇرگەن ئىسمى بار، جىسمى يوقلىرى 16، خاتا خەت، خاتا ئاھاڭدىكىلىرى 78، نامى ئۆزگەرتىلگىنى 62، نام بېرىلگىنى 28، تىل تۇرنىڭ ئەھۋالى مۇنداق: ئۇيغۇرچە 853، موڭغۇلچە 7، قوش تىل 6، تىل پەرقى ئېنىق بولمىغىنى 17. مەمۇرى رايۇننىڭ تارىخى ئۆزگۈرۈشى ۋە ئومۇمىي ئەھۋالى ماتېرىيالىدىن 45 پارچە يېزىلدى. $\frac{1}{50000}$ ۋە $\frac{1}{100000}$ ماسشتابلىق خەرىتىدىن 6 سى چىقىرىلدى. لوپ ناهيىسى، لوپ بازىرى، شۇنداقلا ھەرقايسى يېزىلارنىڭ خەرىتىسىدىن جەمئى 12 سى سىزىلدى.

"شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يەرناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تولۇقلاپ تەكشۈرۈشنىڭ تەپسىلى قائىدىسى" دېكى بەلگىلىمىگە ئاساسەن بىز يەر ناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش تەكشۈرۈپ ئىسپاتلاش ۋە يەر ناملىرىنىڭ ئىملاسىنى توغرىلاپ، ئۆلچەملەشتۈرۈپ، قېلىپلاشتۇرۇپ، بىرتەرەپ قىلىش ئارقىلىق ئاھاڭنى تەرجىمە قىلىش توغرا بولماسلىق، خەتنى مۇۋاپىق ئىشلەتمەسلىك، بىر جاينىڭ كۆپ نامى بولۇش، بىر خىل نامنى كۆپخىل يېزىشتەك

قالايمقان هالەتىنى ئۆزگەرتىپ، پۈتۈن ناھىيىنىڭ يەرنامىلىرىنىڭ ئىملاسىنى توغرىلاش، ئۆلچەملەشتۈرۈش، قېلىپلاشتۇرۇش يولىغا كىرگۈزدۇق.

ناھىيىمىزنىڭ يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتى 1983 - يىلى 3 - ئايدا باشلىنىپ ئىككى يىل ۋاقىت ئىچىدە سىرتقى تەكشۈرۈش ئورۇنلۇنۇپ، ئىچكى ماتېرىيالىلارنى رەتلەش خىزمىتى ئىشلىنىپ بولدى.

يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتى 4 باسقۇچقا بۆلۈپ ئېلىپ بېرىلدى. بىرىنچى باسقۇچ: يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش ئاپپاراتلىرىنى قۇرۇپ، خادىم ئاجىرىتىش؛ ئىككىنچى باسقۇچ: كادىر تەربىيەلەش، نۇقتىدا سىناق ئېلىپ بېرىش، ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشنىڭ ئالدىدىكى تەييارلىق خىزمەتلىرىنى ئەتراپلىق پۈختا ئىشلەش؛ ئۈچىنچى باسقۇچ: سىرتقى تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ئومۇميۈزلۈك ئېلىپ بېرىش؛ تۆتىنچى باسقۇچ: ئىچكى ماتېرىيال رەتلەشدىن ئىبارەت.

1 - تولۇق تەييارلىق قىلىپ، تەشكىلى ئاپپاراتلارنى تولۇقلاش ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈش يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەشنىڭ ئاچقۇچى.

يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش تېخنىكىلىقى ۋە سىياسەتچانلىقى كۈچلۈك خىزمەت. يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن بىز كۆپ تەرەپلىمىلىك تەييارلىق خىزمەتلىرىنى ئىشلىدۇق. ئاۋال 1983 - يىلى 2 - ئايدا لوپ ناھىيىلىك يەرنامىلىرى كومىتېتى قۇرۇشنى قارارقىلدۇق، بىر نەپەر موئاۋىن ھاكىم مۇدىرلىققا تەينىلەندى. 3 نەپەر بۆلۈم - ئىدارە رەھبىرى موئاۋىن مۇدىرلىقنى ئۆزئۈستىگە ئالدى ھەمدە يەرنامىلىرى ئىشخانىسى تەسىس قىلىندى. ئاپپارات قورۇلغاندىن كېيىن يەنە ھەرقايسى ئورۇنلاردىن 13 نەپەر كادىر ئاجىرىتىلىپ، ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى قۇرۇلدى. شۇنىڭ بىلەن بىرلا ۋاقىتتا يەنە 6 نەپەر يولداشنى ئىچكى ماتېرىياللارنى رەتلەشكە ئاجرىتىۋق. ئاجرىتىلغان يولداشلارنىڭ ھەممىسى كۆپ يىللىق خىزمەت تەجرىبىسى بار، بەلگىلىك كەسپىچانلىقى بار پىشىقەدەم يولداشلار، شۇنىڭ بىلەن بىرىنچى باسقۇچلۇق تەشكىلىنى تولۇقلاش خىزمىتى كېيىنكى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشكە پۈختا ئاساس سېلىپ بەردى.

2 - تونۇشنى بىر لەككە كىلتۇرۇپ، كەسپى ماھارەتنى ئىگەللەش - يەرنامىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشنى ياخشى ئىشلەشنىڭ دەسمايىسى. يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشنىڭ ئەھمىيىتىگە بولغان تونوشنى ئۆستۈرۈپ، يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈشنىڭ كەسپى ماھارىتىنى ياخشى ئىگەللەش - يەر نامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنىڭ ئاساسى. بىز ھەر قايسى ئورۇنلاردىن ئاجرىتىقان يولداشلارنىڭ كۆپ يىللىق خىزمەت تەجرىبىسى ۋە بەلگىلىك خىزمەت قابىلىيىتى بولسىمۇ لېكىن يەنىلا يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنىڭ ئەھمىيىتىنى ئانچە كۆپ چۈشەنمەيدۇ. يەرنامىلىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنىڭ كەسپى بىلىم-

لىرىدىن ئانچە خەۋىرى يوق. دەسلەپتە بەزى يولداشلار ئاددى ھالدا، ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش يېزىلارنىڭ يەرنامىلىرىنى بىرقېتىم ئىستاتىستىكا قىلىشتىن ئىبارەت دەپ تۇنىغان ئىدى. ئەمما بۇنىڭ ئەھمىيتىنى چوشەنمىگەچكە بىزنىڭ زور تۇركۈمدىكى تەشۋىقات خىزمىتىنى ئىشلىشىمىزگە توغرا كەلدى. بۇنىڭ ئۈچۈن بىز 1983 - يىلى 3 - ئاينىڭ 7 - كۈنىدىن 21 - كۈنىگىچە خىزمەتچى خادىملارنى تەربىيىلەش كۇرسى ئېچىپ، مەركەزدىن ۋىلايەتكىچە بولغان رەھبىرى ئورگانلارنىڭ يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىگە مۇناسىۋەتلىك ھوججەتلىرىنى ئۆگەندۇق، ئۆگىنىش ئارقىلىق تۇنۇش ئۈستۈرۈلدى. ئىدىيە بىرلىككە كەلتۈرۈلدى. ئۇندىن كېيىن كەسپى ئۆگىنىشكە باشلىدوق. يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن كەسپىنى بىلىدىغان، خادىملىرى خىل، پۇختا خىزمەت بەنزىسى بولۇش لازىم دەپ قارىدۇق. شۇنىڭ ئۈچۈن بىز يەر نامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈش قائىدىسىنى يەنمو چوڭقۇر ئۆگەندۇق. دەرس سۆزلەش، موزاكىرە قىلىش ئارقىلىق ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشنىڭ دائىرىسىنى، ئۇسۇلىنى ۋە تەلىپىنى شۇنداقلا دەسلەپكى كاپىيەن توشقۇزۇش ئۇسۇلىنى ئىگەللىدۇق. بىر قاتار ئۆگىنىش ئارقىلىق قائىدە تەلىپىنى ئىگەللەش ئاساسىدا قۇشۇننى باشلاپ يۇرۇڭقاش گۇڭشېدا سىناق ئېلىپ باردوق. يولداشلار تۆۋەندە پىشقەدەم كادىر، پىشقەدەم دېھقان، پىشقەدەم زىيالىلاردىن تەكشۈرۈپ قائىدە تەلىپى بويىچە كاپىيەن توشقۇزۇشنى، خەرىتە سىزىشنى، ئومۇمى ئەھۋال ماتېرىيالى يېزىشنى ئۆگىنىپ، نەتىجە سۈپىتىگە كېپىللىك قىلدى. شۇڭا كېيىنكى خىزمەتلەرنىڭ ھەرتەرەپلىمىلىك قانات يېيىشىغا ئاساس سېلىندى.

3 - جاپاغا چىداپ كۆرەش قىلىپ، ئەمەلىيەتكە چوڭقۇر چۆكۈش - يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشنىڭ ئالدىنقى شەرتى.

سەرتقى تەكشۈرۈش بىر تۈرلۈك مۇشەققەتلىك خىزمەت. قاتناش قۇلايسىزلىقى، خادىم ئاز، ۋەزىپە ئېغىر بولۇشتەك ئەھۋال ئاستىدا بىز ئەملىيەتنى چېقىش قىلىپ، كۆچمە مەركەزلەشتۈرۈپ، قاتتىق جەڭ قىلىش ئۇسۇلىنى قوللۇنۇپ، يېزىمو - يېزا ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈردۇق. ھەر گۇڭشىغا بارغاندا گۇرۇپپىغا، ئۇچاستىكىغا ئايرىلىپ ھەركىم ئۆز ئۆتكۈلنى چىڭ ئىگەللىدى. ھەر بىر گۇڭشىغا بارغاندا ئاۋال گۇڭشى پارتكومىنىڭ رەھبەرلىرىگە خىزمەت تەلىپىنى تۇنۇشتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ پىكرىنى ئېلىپ، قوللىشىغا ۋە ياردەمگە ئېرىشتوق. ئۇندىن كېيىن كونكرىت ئورۇنلاشتۇرۇپ، ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشنى قانات يايدۇردۇق. كونكرىت ئۇسۇلىمىز مۇنداق بولدى: ئاۋال دادۇي، باشقۇرۇش رايون مەسلىھەتچىلەر يېغىنىنى ئېچىپ، ئەھۋال ئىگەللەپ، ماتېرىيال توپلىدۇق. ئاندىن كېيىن ياشانغان دېھقانلارنى تەپسىپ، سۆھبەت يېغىنى ئېچىپ ئەھۋال ئىگەللىدوق، شۇ كۈنى ماتېرىيال رەتلىدۇق ھەرقايسى گۇرۇپپىلار ئۆزلىرىگە ئايرىپ بېرىلگەن ۋەزىپىلەرنى ئۇرۇنلاپ بولغاندىن كېيىن ئەڭ ئاخىرىدا گۇڭشى دەرىجىلىك مەسلىھەتچىلەر يېغىنىنى ئېچىپ، ماتېرىياللارنى يەنە بىر قېتىم كونترول قىلدۇق، ئاخىرىدا گۇڭشى رەھبەرلىرىگە ئەھۋالنى دوكلات قىلدوق. ھەر بىر گۇڭشىنى ئىشلەپ بولغاندىن كېيىن بىر قېتىم پۈتۈن خادىملار يىغىنى ئېچىپ،

تەجرىبە ساۋاقلارنى يەكۈنلەپ، ئۇنىدىن كېيىن باشقا گۈڭشىنىڭ تەكشۈرۈش ۋەزىپىسىنى ئورۇنلاشتۇردۇق.

پۈتۈن سىرتقى تەكشۈرۈش خىزمىتى جەريانىدا بىز ئاساسلىقى تۆۋەندىكى بىر قانچە ئىشنى ئورۇنلىدۇق.

1) ھەرقايسى گۈڭشى، باشقۇرۇش رايون، دادۇي رەھبەرلىرىنىڭ قوللىشىغا ئېرىشىش ئاچقۇچ. ھەر بىر جايغا بارغاندا ئۈلارغا ئاۋال ئەھمىيىتىنى تەشۋىق قىلىپ، قوللىشىغا ئېرىشتوق، ئۈلار بىزگە ئاكتىپ ھالدا ئەھۋال يەتكۈزۈپ بەردى، تۇنۇشتۇردى، ئەھۋالىنى بىلدۈرگەن كىشىلەرنى يىغىپ بەردى. بىز يەنە گۈڭشىنىڭ رادىئو ئاڭلىتىش، كىنو قويۇش قاتارلىق بارلىق پۇرسەتلەردىن پايدىلىنىپ، كەڭ ئەزالارغا تەشۋىقات خىزمىتى ئىشلىدۇق. ئۇنىدىن باشقا دىنى زاتلارنىڭ نامازغۇقۇغان ۋاختىدىن پايدىلىنىپ ئۈلارغا تەشۋىق قىلدوق. يۇقارقى ئۇسۇللار ئارقىلىق كەڭ ئاممىغا يەرنامىلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈشىنىڭ ئەھمىيىتى كەڭ تەشۋىق قىلىندى، ئامما بىزنىڭ خىزمىتىمىزنى قوللىدى. بەزىلەرقولىدىكى ئالدىراش ئىشلىرىنى تاشلاپ قويۇپ، بىزنى ئىزدەپ كېلىپ ئۆزى بىلدۈرگەن ئەھۋالنى تەپسىلى سۆزلەپ بەردى.

2) خەرىتىگە ۋە ئاپتونوم رايونىنىڭ يەرنامىلىرى توپلىمىغا كىرگۈزۈلگەن يەرنامىدىن بىرىنى كەم قىلماي، بىرىنى چۈشۈرۈپ قويماي تولۇق تەكشۈردۇق. خەرىتىگە ۋە يەرنامىلىرى توپلىمىغا كىرگۈزۈلمىگەن، لېكىن ئەمەلىيەتتە بار بولغان يەرنامىلىرىنمۇ ئەستايىدىل مەسئۇلىيەتلىك بىلەن تەكشۈردۇق. خەرىتىلەرنى سېلىشتۇرۇپ، خاتالىق پەرقىنى تېپىپ چىقىپ، تولۇقلاش ئېلىپ باردۇق.

3) "تەپسىلى قائىدە" دىكى تەلەپ بويىچە ئىش قىلدوق. سىرتقى تەكشۈرۈش جەريانىدا ھەر بىر يەرنامىنىڭ كېلىش تارىخىنى، مەنسىنى ۋە ئۆزگىرىش جەريانىنى ئېنىقلاشنى قولغا كەلتۈرۈدۇق. بۇ مەقسەتكە يېتىش ئۈچۈن بىز ئەملى جايغا چۈكتۈر چۆكۈپ، ئىزلەپ بېرىپ، سۆھبەت يېغىنى ئېچىپ، گۇمانلىق جايلارنى قايتا-قايتا تەكشۈرۈپ ئىسپاتلىدۇق. پۈتۈن تەكشۈرۈش جەريانىدا جەمئى 390 قېتىمدىن كۆپرەك سۆھبەت يېغىنى ئاچتوق، قاتناشقان ئادەم 2980 ئادەم قېتىمغا يەتتى. تەكشۈرۈش داۋامىدا ئىمكانىيەتنىڭ بېرىچە ئاڭلاپ-لا ئىشنىپ كېتىش، يېزىپ قويۇپلا بىكىتۈېتىش خاھىشىنىڭ ئالدىنى ئالدۇق. ھەر بىر يەرنامىنى ئەستايىدىل تەھلىل قىلىپ، كۆپ تەرەپتىن تەكشۈرۈپ ئىسپاتلىدۇق. مەسىلەن: "ئالتىلە" دىگەن نامنى نۇرغۇن كىشىلەر "ئالتە ئائىلە" دېگەن سۆزدىن كەلگەن دەپ قارىغان. كېيىن كۆپ قېتىم ئىزدىنىش، ئانالىز قىلىش ئارقىلىق "ئالتە ئىلە" دىن ئۆزگەرگەنلىكى ئىسپاتلاندى.

4) سىرتقى تەكشۈرۈش خادىملىرىنىڭ خىزمەتلىرىگە قارىتا ئۆتكەلنى چىڭ ئىگەلىمەپ، تەكشۈرۈپ تاپشۇرۇۋېلىش ئۇسۇلىنى قوللاندۇق. بىزمەلۇم سەۋىيسى بولغان تەرجىمان ۋە ماتېرىيال رەتلەش خادىملىرىنى سەپلەپ، تۆۋەندىن كەلگەن دەسلەپكى كاپىيەننى تەرجىمە قىلغاندا يېزىقى ئۇچۇق بولمىغان ياكى مەزمۇنى قالايمىقان بولۇپ قالغانلىرى سىزىلسە ۋاختىدا قايتۇرۇپ، قايتا ئەسلىلەشتۇردۇق. بۇنىڭ بىلەن سۈپەتكە كاپالەتلىك قىلدوق.

5) سەرتقى تەكشۈرۈش خادىملىرى قېينىچىلىقتىن قورقماسلىق، جاپاغا چىداپ كۆرەش قىلىش روھىنى جارى قىلدى. سەرتقى تەكشۈرۈش دەل ياز پەسلىگە، دېھقانچىلىقنىڭ ئالدىراش پەسلىگە، ھاۋا ئىسسىق، قاتناش قوراللىرى كەمچىل بولۇشتەك ئەھۋالغا توغرا كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن يولداشلىرىمىز ھەرخىل قېينىچىلىقلارنى يەڭدى. ھەر بىر يولداش ھەركۈنى ئوتتۇرا ھىساب بىلەن 20 چاقىرىمدىن پىيادە يول ماڭدى. قورسىقى ئاچقاندا قۇرۇق نان غاجىدى. ئۇسسىغاندا سوغۇق سۇ ئىچتى. ئەسلا ۋايسىمىدى. يولداشلارنىڭ مۇشۇنداق كۆچلۈك كەسپىچانلىقى بولغاچقا ۋەزىپە ۋاختىدا ئورۇنلاندى.

4 ـ سۇپەتكە كاپالەتلىك قىلىپ، ئىچكى ماتېرىياللارنى رەتلەشنى ياخشى ئىشلەيلى.

يەرنامىلىرى ماتېرىياللىرىنى رەتلەش جاپالىق ھەم ئىنچىكە خىزمەت. يەنى يەرنامىلىرى مېۋىسىنى چىقىرىشنىڭ مۇھىم باسقۇچى، بىز پارتىيىگە، خەلقىمىز، تارىخقا مەسئۇل بولۇشتەك روھ بىلەن سۇپەت بىرىنچى بولۇشتا چىڭ تۇرۇپ، تەكشۈرۈشتىن ئۆتەلەيدىغانلىرىنى چىقىش نوقتىسى قىلىپ، ئەستايىدىل مەسئۇلىيەتچانلىق بىلەن ئىچكى ماتېرىياللارنى رەتلەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىدۇق.

بۇ خىزمەتنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن بىز يەنە بىر قېتىم "تەپسىلى قائىدە"نى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، خىزمەت بەنزىلىرىنى تەڭشەپ، خېرىتە، كاپىيەن، جەدۋەل، ماتېرىيال قاتارلىق ھەرقايسى گۇرۇپپىنىڭ ۋەزىپىسىنى ئايدىڭلاشتۇردۇق. ھەم ئىش تەقسىماتى بولۇش، زىچ ماسلىشىمو بولۇش ئىشقا ئاشۇرۇلدى. خېرىتە، كاپىيەن، جەدۋەل، ماتېرىيال بىردەك بولۇشنى ئىشقا ئاشۇردۇق. گۇمانلىق مەسىلىلەرگە دۇچ كەلگەندە قائىدىنى قايتا ـ قايتا ئۆگىنىپ، بىرلىكتە مۇزاكىرە قىلىپ تۇنۇشنى بىرلىككە كەلتۈردۇق.

1) يەرنامىلىرى كاپىيەنى پۈتۈن يەرنامىلىرى ماتېرىيالىنىڭ ئاساسى ھەم يەرنامىلىرى ماتېرىيالىنىڭ مەركىزى خىزمىتى. تەكشۈرۈلگەن ئۇيغۇرچە ماتېرىياللارنى خەنزۇچىغا تەرجىمە قىلغاندىن كېيىن يەرنامىلىرىنى قېلىپلاشتۇرۇش، ئۆلچەملەشتۈرۈش تەلىپى بويىچە تەدرىجى ھالدا خەتنى، ئىملانى توغرىلاپ، ئۆلچەملەشتۈرۈپ، بىرتەرەپ قىلدۇق. كاپىيەندىكى تارىخى ئۆزگۈرۈش ئەھۋالى ۋە مەنىسىنى يېزىق جەھەتتە توغرىلىدۇق. ئومۇمى ئەھۋال ماتېرىيالىدىكى سان سىپىرلارنى تەپسىلى سىلىشتۇردۇق، تېخىمو مۇكەممەللەشتۈرۈشنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن، ھەر بىر كاپىيەننى ئىلگىرى كېيىن 20 نەچچە قېتىم كۆزدىن كۆچۈرىدۇق. بارلىق كاپىيەنلەرنى قايتا ـ قايتا تۆزۈتۈش ئارقىلىق ئاساسى جەھەتتىن خېرىتە، كاپىيەن، جەدۋەل، ماتېرىيال بىردەك بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئۇيغۇرچە يەرنامىلىرىنى خەنزۇچە يېزىشتا خاتا خەت، خاتا ئاھاڭ ئىشلىتىش ھادىسىسىگە ئاساسەن خاتىمە بىرىلدى.

2) ئومۇمى ئەھۋال ماتېرىيال قائىدىسىدىكى تەلەپ بويىچە يېزىقچە ئومۇمى ئەھۋال ماتېرىيال ۋە كاپىيەننىڭ بىردەكلىكىگە كاپالەتلىك قىلىندى. زور تىرىشچانلىق بىلەن قەدىمكى شۇنداقلاھازىرقى تارىخى يازما خاتىرىلەرنى تەكشۈرۈپ تاپتۇق. ھەمدە ئاممىغا چوڭقۇر چۆكۈپ

تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ، ساختىسىنى چىقىرىپ تاشلاپ، راستىنى ساقلاپ قالدۇق. مەناسى كۆپخىل چۈشەندۈرۈلگەن يەرناملىرىنى ئومۇمى ئەھۋال ماتېرىيالىدا كۆپخىل چۈشەندۈرۈش ئۇسۇلىنى قوللاندۇق. بەزى مەنىسى ۋە كېلىش تارىخى ئېنىق بولمىغان يەرناملىرىنى بىز ئانچە كۆپ چۈشەندۈرمەي، ئەسلى ھالىتىنى ساقلاپ قېلىپ، بۇندىن كېيىن ئىسپاتلاشقا قالدۇردۇق.

3) خەرىتە سىزىشتا ئۆلچەملەشتۈرۈپ، قېلىپلاشتۇرۇپ، بىر تەرەپ قىلىنغان يەرناملىرىنىڭ جۇغراپىيەلىك ئورنىنى قائىدىدەسكى تەلەپ بويىچە بەلگۈلىدۇق. تاشيول، ئوق ئۆستەڭنىڭ ئورنى ۋە ئۈزۈنلۇقىنى مۇناسىۋەتلىك تارماقلاردىن مەخسۇس كەسپىتكى تېخنىك خادىملاردىن سوراپ ئىگەللىدۇق.

4) بىز ناھىيىمىزنىڭ جۇغراپىيە، تارىخ، ئىقتىسادى قۇرۇلۇش، مەدەنى مائارىپ، قاتناش، سودا قاتارلىق جەھەتلىرىنى ئەكىس ئەتتۈرىدىغان رەسىملىرىنى تاللاپ تارتتۇق.

5) يولىيۇرۇق سوراپ، دوكلات قىلىپ، يەر ناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن قوللاشقا ئېرىشتۇق. پۈتۈن خىزمەت داۋامىدا بىز يولىيۇرۇق سۇراش، دوكلات قىلىش تۈزۈمىدە چىڭ تۇردۇق. خىزمەتلەرنىڭ ئىلگىرىلەش ئەھۋالى ۋە دۇچ كەلگەن مەسىلىلەرنى ۋاقتىدا ناھىيە رەھبەرلىرىگە دوكلات قىلىپ، ئۇلارنىڭ دىققەت ئېتىبارىنى قوزغاپ، يېتەكلىشىنى قوبۇل قىلدۇق. 1983 ـ يىلى 3 ـ ئايدا يەر ناملىرى كومىتېتى قۇرۇلغاندىن تارتىپ 1985 ـ يىلى 6 ـ ئايغىچە بولغان 2 يىلدىن كۆپرەك ۋاقىت ئىچىدە ناھىيە رەھبەرلىرى 14 قېتىم يېغىن ئېچىپ، يەرنامىلىرى خىزمىتىنى مەخسۇس مۇزاكىرە قىلىپ، خادىم، خىراجەت جەھەتتە زور كۈچ بىلەن قوللاپ، خىزمەتلىرىمىزنى ئۈگۈشلۈك ئېلىپ بېرىشقا ئىمكانىيەت يارىتىپ بەردى.

لوپ ناھىيىلىك يەرناملىرى كومىتېتى ئىشخانىسى

1985. 10. 10

قوشۇمچە

مەمۇرى رايونلارنىڭ يېڭى ــ كونا نامىنىڭ سېلىشتۇرمىسى

ھازىرقى نامى	ئەسلىدىكى نامى
لوپ بازىرى	لوپ گوڭشې
1 ــ ئاھالە كومىتېتى	يوق
2 ــ ئاھالە كومىتېتى	يوق
3 ــ ئاھالە كومىتېتى	يوق
4 ــ ئاھالە كومىتېتى	يوق
5 ــ ئاھالە كومىتېتى	يوق
يېڭىبازاركەنت كومىتېتى	يېڭىبازاردادۇي
كونابازاركەنت كومىتېتى	كونابازاردادۇي
ئوتتۇرا بوشقان كەنت كۇمىتېتى	ئوتتۇرا بوشقان دادۇي
جايتېرەك باغۋەنچىلىك كەنت كومىتېتى	ناھىيىلىك باغچە
خەلپەچۇشۇرگە كەنت كومىتېتى	دول گوڭشى خەلپەچۇيكە دادۇي
دول تۇگمەنبېشى كەنت كومىتېتى	دول‌گوڭشى قوشقۇلاق دادۇي
قىرقاش كەنت كومىتېتى	قىرقاش دادۇي
دۆۋەت كەنت كومىتېتى	دۆۋەت دادۇي
ئاچا كەنت كومىتېتى	بوشقان دادۇي
بوشقان كەنت كومىتېتى	بوشقان دادۇي
قارا دۆۋە كەنت كومىتېتى	قارادۆۋە دادۇي
گۇمبات كەنت كومىتېتى	گۇمبات دادۇي
قورغان كەنت كومىتېتى	قورغان دادۇي
ئاياغچاپال كەنت كومىتېتى	ئاياق چال دادۇي
باشچاپال كەنت كومىتېتى	باش چال دادۇي
چاپاللەڭگەركەنت كومىتېتى	چاپال لەڭگەر دادۇي
تاپان كەنت كومىتېتى	تاپان دادۇي

يۇرۇڭقاش بازار

ئالتىله كەنت كومىتېتى
هالۇبوبي كەنت كومىتېتى
داۋابازىرى كەنت كومىتېتى
يۇڭبازىرى كەنت كومىتېتى
ئېگىزئېرىق كەنت كومىتېتى
قېرىغئېرىق كەنت كومىتېتى
باشمىقلا كەنت كومىتېتى
ناغرىچى كەنت كومىتېتى
قۇتچى كەنت كومىتېتى
قۇتچىلەڭگەر كەنت كومىتېتى
ئاياغمىقلا كەنت كومىتېتى
ئاچما كەنت كومىتېتى

جىيا يېزىسى

تاۋىغاز كەنت كومىتېتى
سۇيائۆزمىلىك كەنت كومىتېتى

ئاياغ كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى
سويالەڭگەر كەنت كومىتېتى
هېلىماتام كەنت كومىتېتى
جىلغائېرىق كەنت كومىتېتى
ئاقمەھەللە كەنت كومىتېتى
ئازنەبازار كەنت كومىتېتى
تېرەكلىك كەنت كومىتېتى
كالتەتۇگمەن كەنت كومىتېتى
مەدرىسبويى كەنت كومىتېتى
يارتۇگمەن كەنت كومىتېتى

بۇيا يېزىسى

تېتىر كەنت كومىتېتى

كانچىئېرىق كەنت كومىتېتى

يۇرۇڭقاش گۇڭشې

ئالتىله داۋۇي
هالۇۋۇبى داۋۇي
بازار 1ـ داۋۇي
بازار 2ـ داۋۇي
ئېگىزئېرىق داۋۇي
قېرىغئېرىق داۋۇي
باش‌مىقلا داۋۇي
ناغرىچى داۋۇي
قۇچچى داۋۇي، ئىگەچى داۋۇي
قۇتچى لەڭگەر داۋۇي، ئاقچىغ داۋۇي،
ئاياق مىقلا داۋۇي
يېڭى ئاۋات دېھقانچىلىق مەيدان

جىيا گۇڭشې

تاۋىغاز داۋۇي
ئۇزىملىك داۋۇي
ئۇتۇنچى ئېرىق داۋۇي
ئاياق كۆلئېرىق داۋۇي
سويا لەڭگەر داۋۇي، قۇمباغ داۋۇي
هېلىماتام داۋۇي
جىلغا ئېرىق داۋۇي، قوتازباغ داۋۇي
ئاق مەھەللە داۋۇي، شاخباغ داۋۇي
بازار داۋۇي
تېرەكلىك داۋۇي
جىيا داۋۇي
بەختىيار داۋۇي، كالتە تۇگمەن داۋۇي
يارتۇگمەن داۋۇي، باش يارتۇگمەن داۋۇي

يۇرۇڭقاش گۇڭشې بۇيا باشقۇرۇش رايون

يۇرۇڭقاش گۇڭشې تېتىرداۋۇي، يايلىغان
داۋۇي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې كانچى ئېرىق داۋۇي،

ھازىرقى نامى

چالمىي كەنت كومىتېتى
دۆڭزارەت كەنت كومىتېتى

باشكونزي كەنت كومىتېتى
ئوتتۇراكونزي كەنت كومىتېتى
ئاياغچالمي كەنت كومىتېتى
بۇيامازار كەنت كومىتېتى
بۇياتايىردش كەنت كومىتېتى
ئاياغكونزي كەنت كومىتېتى
ئېگىزبوستان كەنت كومىتېتى
تامچىلا كەنت كومىتېتى
تامئېغىل كەنت كومىتېتى

ئۇچلۇققۇم كەنت كومىتېتى

ئىچكىرىكى چارباغ كەنت كومىتېتى

سولۇا كەنت كومىتېتى

شاخلىق كەنت كومىتېتى

ناۋا يېزىسى
ئاچادۆڭ كەنت كومىتېتى
ئەمەشلەڭگەر كەنت كومىتېتى

گاپا كەنت كومىتېتى
ناۋا كەنت كومىتېتى
باشگاپا كەنت كومىتېتى
ناۋاكاخانا كەنت كومىتېتى
ناۋاقۇمباغ كەنت كومىتېتى

ئەسلىدىكى نامى

قۇم ئازما دادۇي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې چالمىيا دادۇي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې دۆڭ زارەت دادۇي،
كەنتە ئېرىق دادۇي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې باش كونزىيا دادۇي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې كونزىيا دادۇي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې باش ئالتىلە دادۇي.
يۇرۇڭقاش گۇڭشې بۇيا مازار دادۇي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې بۇيا دادۇي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې ئاياق كونزىيا دادۇي.
يۇرۇڭقاش گۇڭشې ئېگىز بوستان دادۇي.
يۇرۇڭقاش گۇڭشې تامچىلا دادۇي.
يۇرۇڭقاش گۇڭشې ساي دادۇي، گۇزە
دادۇي، تامېغىل دادۇي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې ئۇچلۇققۇم دادۇي،
سۆگەت ئېرىق دادۇي.
يۇرۇڭقاش گۇڭشې چارباغ دادۇي،
باش چارباغ دادۇي
يۇرۇڭقاش گۇڭشې باش سولۇا دادۇي،
ئاراسولۇا دادۇي.
يۇرۇڭقاش گۇڭشې شاخلىق دادۇي،
باغ ئېرىق دادۇي
ناۋاگۇڭشې
ئاچادۆڭ دادۇي
ئەمەش لەڭگەر دادۇي، ئاياق گاپا
دادۇي
گاپا دادۇي
ناۋا دادۇي
زەگۇ دادۇي
ناۋاكاخانا دادۇي
باغچە دادۇي

ھازىرقى نامى

گاپائايىرىش كەنت كومىتېتى
تۆۋەن قاراقىر كەنت كومىتېتى
باش قاراقىر كەنت كومىتېتى
گىجائايىرىش كەنت كومىتېتى

سامپۇل يېزىسى

تەمەچاقا كەنت كومىتېتى
كۆچكەن كەنت كومىتېتى
لەڭگەر كەنت كومىتېتى
كىلەنتە كەنت كومىتېتى
سامپۇل ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى
ئاقمەدىرىس كەنت كومىتېتى
چاقماق كەنت كومىتېتى
جايئېرىق كەنت كومىتېتى
قۇرباغ كەنت كومىتېتى
قوتاز لەڭگەر كەنت كومىتېتى
ئىلدام كەنت كومىتېتى
قىيقو كەنت كومىتېتى
كۆكۈلا كەنت كومىتېتى
سامپۇلسېرىق كەنت كومىتېتى
قارايانتاق كەنت كومىتېتى
بىزلىي كەنت كومىتېتى
ئاياغبىزلىي كەنت كومىتېتى
قۇرۇق كەنت كومىتېتى
ئاچچىق كەنت كومىتېتى
يېڭىلەڭگەر كەنت كومىتېتى
بوستانكۆل كەنت كومىتېتى

چارباغ يېزىسى

جايتوغراق كەنت كومىتېتى
چوڭ كۆلبېشى كەنت كومىتېتى
چارباغ كەنت كومىتېتى

ئەسلىدىكى نامى

گاپا ئايىرىش دادۇي
گىجا ئايىرىش دادۇي، قارا قىر مەھەللە
تۆۋەن قاراقىر دادۇي
گىجا ئايىرىش دادۇي

سامپۇل گۇڭشې

ئارا مەھەللە دادۇي
كۆچكەن دادۇي
باش لەڭگەر دادۇي
باش چاقماق دادۇي
ئايدىڭكۆل دادۇي
ئاياق لەڭگەر دادۇي
ئاياق چاقماق دادۇي
جاي ئېرىق دادۇي
قۇرباغ دادۇي
قوتاز لەڭگەر دادۇي
ئىلدام دادۇي، ئاياق قىقو دادۇي
باش قىقو دادۇي، قاراڭغو يار دادۇي
كۆكۈلا دادۇي
سېرىق دادۇي.
قارا يانتاق دادۇي
بىزلىيا دادۇي
ئاياق بىزلىيا دادۇي
بالداقباغ دادۇي
ئاچچىق باشقۇرۇش رايون.
يېڭى لەڭگەر بوز يەر مەيدان 1ـدادۇي
يېڭى لەڭگەر بوز يەر مەيدان 2ـ3ـ4ـ دادۇي

چاۋاغ گۇڭشې

جايتوغراق دادۇي
چوڭ كۆلبېشى دادۇي
چاۋاغ دادۇي

ھازىرقى نامى

ئويلا كەنت كومىتېتى
ئايماق كەنت كومىتېتى
باش سوغاققۇم كەنت كومىتېتى
خەلپە ئېرىق كەنت كومىتېتى
قوچاقئېرىق كەنت كومىتېتى
بامىي كەنت كومىتېتى
ئوقچى كەنت كومىتېتى
ياركەنت كەنت كومىتېتى
تېتىرباغ كەنت كومىتېتى
تايلاق مەھەللە كەنت كومىتېتى
گىجا قاراقىر كەنت كومىتېتى
دۆڭمەھەللە كەنت كومىتېتى
قۇملەڭگەر كەنت كومىتېتى
ئارامەھەللە كەنت كومىتېتى
ھەيرانباغ كەنت كومىتېتى
تېرەكئېرىق كەنت كومىتېتى
كالۇئېرىق كەنت كومىتېتى
گىجا كەنت كومىتېتى
چارباغ ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى
چولاقتېرەك كەنت كومىتېتى

باشپىچەكچى كەنت كومىتېتى

ئۆستەڭئۇچى كەنت كومىتېتى
كۆكۆمەت كەنت كومىتېتى
كوچائېرىق كەنت كومىتېتى
ئاتەشدۆڭ كەنت كومىتېتى
يېڭىئاۋات كەنت كومىتېتى
سەگۈلۈك كەنت كومىتېتى
گۈلباغ كەنت كومىتېتى
ھاڭگي يېزىسى

ئەسلدىكى نامى

ئويلا دادۇي
ئايماق دادۇي، ئۆستەك دادۇي
سوغاققۇم دادۇي
خەلپە ئېرىق دادۇي
قوچاق دادۇي
بامي دادۇي، باش قۇمئېرىق دادۇي
ئوقچى دادۇي
يار كەنتى دادۇي
تېتىرباغ دادۇي
تايلاق مەھەللە دادۇي
گىجا قاراقىر دادۇي
دۆڭ مەھەللە دادۇي
قۇملەڭگەر دادۇي
ئارامەھەللە دادۇي
ھەيرانباغ دادۇي، تاشئېرىق دادۇي
تېرەك ئېرىق دادۇي
كالو ئېرىق دادۇي
تۆۋەن گىجا دادۇي
ئايدىڭكۆل دادۇي
چۇلاق تېرەك دادۇي، كۆلئېرىق دادۇي
تۆۋەن قۇم ئېرىق دادۇي، باش پىچەكچى دادۇي
ئۆستەك ئوچچى دادۇي
كۆكۆمەت دادۇي
كوچا ئېرىق دادۇي
چاۋاغ مەيدان 1ـدادۇي
چاۋاغ مەيدان 2ـدادۇي
چاۋاغ مەيدان 3ـ5ـدادۇي
چاۋاغ مەيدان 4ـدادۇي
ھاڭگي گۇڭشي

ھازىرقى نامى

ئارقائىلەك كەنت كومىتېتى
پاڭمەھەللە كەنت كومىتېتى
كەڭتوقاي كەنت كومىتېتى
ساقال كەنت كومىتېتى
چىلىگەجاي كەنت كومىتېتى
تۆۋەنىپچەكچى كەنت كومىتېتى
پىلەڭئېرىق كەنت كومىتېتى
قۇمباغ كەنت كومىتېتى
چوڭقۇرئېرىق كەنت كومىتېتى
راخمانپۇر كەنت كومىتېتى
ئاياغ سوغاققۇم كەنت كومىتېتى
بەگئېرىق كەنت كومىتېتى
توڭكايئېرىق كەنت كومىتېتى
لەڭگەرئېرىق كەنت كومىتېتى
ئۇجمىلىك كەنت كومىتېتى
ئوتتۇرائېرىق كەنت كومىتېتى
يېڭىباغ كەنت كومىتېتى

ئاۋامسىلىم كەنت كومىتېتى
دۆڭئېرىق كەنت كومىتېتى
ئاچمائېرىق كەنت كومىتېتى
ئاقئېرىق كەنت كومىتېتى
قەغەزئېرىق كەنت كومىتېتى
زەمچىئېرىق كەنت كومىتېتى
ئايرىش كەنت كومىتېتى
زاغۇنئېرىق كەنت كومىتېتى
قوغاچبېشى كەنت كومىتېتى
توققۇزكاللا كەنت كومىتېتى
داڭلىقمونجاق كەنت كومىتېتى
باش خانقائېرىق كەنت كومىتېتى
كوناھاڭگي كەنت كومىتېتى

ئەسلىدىكى نامى

بىرلەشمە دادۇي (سوغاققۇم)
تايلاق تۇگمەن دادۇي
كەڭتوقاي دادۇي
ساقال دادۇي
تاپان دادۇي
تۆۋەن پىچەكچى دادۇي
پىلەڭ ئېرىق دادۇي
باش قۇمباغ دادۇي، قۇمباغ دادۇي
چوڭقۇر ئېرىق دادۇي
راخمانپۇردادۇي، باش راخمانپۇر دادۇي
ئاياق سوغاققۇم دادۇي
باغ ئېرىق دادۇي
توڭكاي ئېرىق دادۇي
لەڭگەر دادۇي
ئۇزۇملىك دادۇي
سولۇا دادۇي
ئوتتۇرا ئېرىق دادۇي
يېڭى باغ دادۇي
دۆڭ ئېرىق دادۇي
قالىغاچ ئېرىق دادۇي
ئاچما ئېرىق دادۇي
ئارقا ئېرىق دادۇي
قەغەز ئېرىق دادۇي
زەمچى دادۇي
زاغۇن ئېرىق دادۇي
زاغۇن ئېرىق دادۇي
كونا ھاڭگي دادۇي
قوغاچ بېشى دادۇي
توققۇز كاللا دادۇي
داڭلىق مونجاق دادۇي
خانقا ئېرىق دادۇي

هازىرقى نامى

يېڭىئوستەڭ كەنت كومىتېتى
چىپەرچىئېرىق كەنت كومىتېتى
خورازتوغراق كەنت كومىتېتى

دول يېزىسى

دول خەلپەئېرىق كەنت كومىتېتى
قوغاچئېرىق كەنت كومىتېتى
دولسېرىق كەنت كومىتېتى
كۆتەمە كەنت كومىتېتى
كالتەكۆتەمە كەنت كومىتېتى

دۆڭكۆزلەك كەنت كومىتېتى
يولچىكۆل كەنت كومىتېتى
قۇيرۇقتېرىق كەنت كومىتېتى
ئويمانيانتاق كەنت كومىتېتى
بوستان كەنت كومىتېتى
قاراڭغۇتوغراق كەنت كومىتېتى
كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى

باشياندۇرما كەنت كومىتېتى
ئاياغياندۇرما كەنت كومىتېتى
شوركۆتەك كەنت كومىتېتى
تاڭماخېنىي كەنت كومىتېتى
مازارئۆستەڭ كەنت كومىتېتى
چوڭقۇرئۆستەڭ كەنت كومىتېتى

كاۋا تۇگمەنبېشى كەنت كومىتېتى
تولغاش كەنت كومىتېتى

بەشتوغراق يېزىسى

ئىسلىغدۆڭ كەنت كومىتېتى
سىياۋېشى كەنت كومىتېتى

ئەسلىدىكى نامى

يېڭى ئۆستەڭ دادۇي
ھاردوققۇم دادۇي
ھاڭگي بوز يەر مەيدان
باغچا

دول گۇڭشې

كولئېرىق دادۇي، دول دادۇي
قوغاچ ئېرىق دادۇي
سېرىق دادۇي
كۆتەمە دادۇي
جالان ئېرىق دادۇي
كۆچۇرمە بېشى دادۇي
خالۋاپ دادۇي، دۆڭكۇزلەك دادۇي
يولچىكۆل دادۇي
توغراق ئېرىق دادۇي، چاقما دادۇي
پەشتاق دادۇي
بوستان دادۇي
دول مەيدان
سۆگەت مازار دادۇي
دۆڭ ئازما دادۇي
باش ياندۇرما دادۇي
ئاياغ ياندۇرما دادۇي
شوركۆتەك دادۇي
تاڭما خېنىي دادۇي
ئازنە بازار دادۇي، مازار ئۆستەڭ دادۇي
چوڭقۇر ئۆستەڭ دادۇي
قاغا ئېرىق دادۇي
كاۋا تۇگمەنبېشى دادۇي
تولغاش دادۇي

بەشتوغراق گۇڭشې

ئىسلىغ دۆڭ دادۇي
قىزىلبايراق دۆڭ دادۇي

ھازىرقى نامى

ئىلىقۇدۇق كەنت كومىتېتى
بوستانباغ كەنت كومىتېتى
چوڭيول كەنت كومىتېتى
كادىردۆڭ كەنت كومىتېتى
بەشتوغراق كەنت كومىتېتى
باغئېرىق كەنت كومىتېتى
ياركوچا كەنت كومىتېتى
توغراقدۆڭ كەنت كومىتېتى

ئەسلىدىكى نامى

يېڭى قۇدۇق دادۇي
بوستان دادۇي
چوڭ يول دادۇي
كادىردۆڭ دادۇي، قۇرۇلۇش دادۇي
بەشتوغراق دادۇي
باغئېرىق دادۇي
لوپ گۈڭشې بوز يەر مەيدان 16 ـ دادۇي
لوپ گۈڭشې بوز يەر مەيدان 17 ـ دادۇي

لوپ ناهيىسىنىڭ ئۆلچەملىك يەر ناملىرىنىڭ ئۇيغۇرچە خەنزۇچە سېلىشتۇرمىسى

洛浦县标准地名维汉对照索引

1 ـ مەمۇرىي رايونلار ۋە تەبىئىي كەنتلەرنامى

一、行政区划和自然村名称

ئۇيغۇرچە 维　语	بەت 页	خەنزۇچە 汉　字
لوپ ناهيىسى	(21)	洛浦县
لوپبازىرى ١	(21)	洛浦镇
1 ـ ئاھالە كومىتېتى	(21)	第一居民委员会
2 ـ ئاھالە كومىتېتى	(21)	第二居民委员会
3 ـ ئاھالە كومىتېتى	(21)	第三居民委员会
4 ـ ئاھالە كومىتېتى	(21)	第四居民委员会
5 ـ ئاھالە كومىتېتى	(22)	第五居民委员会
خوتەن يولى	(22)	和田路
ھاڭگۇ يولى	(22)	杭桂路
دول يولى	(23)	多鲁路
مەدەنىيەت يولى	(23)	文化路
سامپۇل يولى	(23)	山普鲁路
يېڭىبازار يولى	(23)	英巴扎路
بوشقان يولى	(24)	博西坎路
يېڭىبازار كەنت كومىتېتى	(24)	英巴扎村委会
يېڭىبازار	(24)	英巴扎
لاتاكوچا	(24)	拉塔阔恰
پەرەكوچا	(24)	派热阔恰
كونابازار كەنت كومىتېتى	(24)	阔纳巴扎村委会

خەنزۇچە	بەت	ئۇيغۇرچە
汉　语	页	维　语
吐孜鲁克艾日克	(25)	تۇزلۇقئېرىق
库木恰克巴格	(25)	قومچاقباغ
欧吐拉博西坎村委会	(25)	ئوتتۇرابوشقان كەنت كومىتېتى
喀瓦买里	(25)	كاۋامەھەللە
依格孜艾日克	(25)	ئېگىزئېرىق
加依铁热克巴格万其勒克村委会	(25)	جايتېرەك باغۆەنچىلىك كەنت كومىتېتى
海力派曲许尔盖村委会	(26)	خەلپەچۇشۇرگە كەنت كومىتېتى
喀帕克勒克买里	(26)	قاپاقلىقمەھەللە
巴什多鲁	(26)	باشدول
多鲁吐格曼贝希村委会	(26)	دول تۇگمەنبېشى كەنت كومىتېتى
多鲁吐格曼贝希	(27)	دول تۇگمەنبېشى
康帕艾日克	(27)	كامپائېرىق
克尔喀什村委会	(27)	قىرقاش كەنت كومىتېتى
喀勒普克买里	(27)	كالپۇكمەھەللە
托格拉克阿勒地	(28)	توغراقئالدى
加朗买里	(28)	جالانمەھەللە
多外特村委会	(28)	دۆۋەت كەنت كومىتېتى
西依提买里	(28)	شىيتمەھەللە
巴其古买里	(28)	باچكۇمەھەللە
阿恰村委会	(28)	ئاچا كەنت كومىتېتى
阿　恰	(29)	ئاچا
古古提其买里	(29)	گۈگۈتچىمەھەللە
博西坎村委会	(29)	بوشقان كەنت كومىتېتى
曲吉买里	(29)	چۇجەمەھەللە
兴台买里	(29)	شىكتەيمەھەللە
喀尕买里	(29)	قاغامەھەللە
喀拉都外村委会	(29)	قارادۆۋە كەنت كومىتېتى
布古拉阔恰	(30)	بۇغراكوچا
苏喀买里	(30)	سوقامەھەللە
古木巴特村委会	(30)	گۈمبات كەنت كومىتېتى
琼库尔买里	(30)	چوڭقۇرمەھەللە

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
台依西买里	(30)	تەيىشمەھەللە
巴依塔勒买里	(31)	بايتالمەھەللە
喀日古买里	(31)	قارىغۇمەھەللە
库尔干村委会	(31)	قورغان كەنت كومىتېتى
墩艾日克	(31)	دوڭئېرىق
托格热艾日克	(31)	توغرائېرىق
合　尼	(31)	خېنىي
阿亚克恰帕勒村委会	(32)	ئاياغچاپال كەنت كومىتېتى
艾则旦木艾日克	(32)	ھەزىتەمئېرىق
恰热买里	(32)	چارامەھەللە
尤布旦买里	(32)	يوبدانمەھەللە
巴什恰帕勒村委会	(32)	باشچاپال كەنت كومىتېتى
墩艾日克	(33)	دۆڭئېرىق
恰帕勒兰干村委会	(33)	چاپاللەڭگىرى كەنت كومىتېتى
恰帕勒兰干	(33)	چاپاللەڭگىرى
麻扎艾日克	(33)	مازارئېرىق
塔盘村委会	(33)	تاپان كەنت كومىتېتى
加喀买里	(34)	جاقامەھەللە
吐格曼阿依玛克	(34)	تۇگمەنئايمىقى
玉龙喀什镇	(39)	**يۇرۇڭقاش بازىرى**
永巴扎	(39)	يۇڭبازىرى
阿勒提来村委会	(39)	ئالتىلە كەنت كومىتېتى
哈勒达买里	(39)	خالدامەھەللە
铁提尔巴格	(39)	تېتىرباغ
阿鲁博依村委会	(40)	ھالۇبويى كەنت كومىتېتى
阿鲁博依	(40)	ھالۇبويى
亚格买里	(40)	ياغمەھەللە
达瓦巴扎村委会	(40)	داۋابازىرى كەنت كومىتېتى
达瓦巴扎	(40)	داۋابازىرى
恰库买里	(41)	چاكۇمەھەللە
永巴扎村委会	(41)	يۇڭبازىرى كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە	بەت	ئۇيغۇرچە
汉　语	页	维　语
克依什买里	(41)	قەيىشمەھەللە
依格孜艾日克村委会	(41)	ئېگىزئېرىق كەنت كومىتېتى
克热木其买里	(41)	قىرىمچىمەھەللە
帕恰克买里	(42)	پاچاقمەھەللە
克热格艾日克村委会	(42)	قېرىغئېرىق كەنت كومىتېتى
皮里克买里	(42)	پىلىكمەھەللە
亚格其买里	(42)	ياغچىمەھەللە
阔纳吾斯塘	(42)	كونائۆستەڭ
巴什米克拉村委会	(42)	باشمىيقىلا كەنت كومىتېتى
巴什米克拉	(43)	باشمىيقىلا
纳格热其村委会	(43)	ناغرىچى كەنت كومىتېتى
纳格热其	(43)	ناغرىچى
库木艾日克	(43)	قۇمئېرىق
库提其村委会	(43)	قۇتچى كەنت كومىتېتى
库提其	(44)	قۇتچى
依盖其	(44)	ئىگەرچى
曲许尔盖艾日克	(44)	چۇشۇرگەئېرىق
库提其兰干村委会	(44)	قۇتچىلەڭگەر كەنت كومىتېتى
喀纳依买里	(44)	كانايىمەھەللە
夏依其买里	(44)	شايىچىمەھەللە
阿克其格	(45)	ئاقچىغ
色日克	(45)	سېرىق
阿亚克米克拉村委会	(45)	ئاياغمىيقىلا كەنت كومىتېتى
阿亚克米克拉	(45)	ئاياغمىيقىلا
阿其玛村委会（农场）	(45)	ئاچما كەنت كومىتېتى (دېھقانچىلىق مەيدان)
阿其玛	(45)	ئاچما
博斯坦库木	(46)	بوستانقۇم
巴格万	(46)	باغۋەن
夏合墩	(46)	شاخدۆڭ
其干勒克	(46)	چىغانلىق
吉亚乡	(51)	جىيا يېزىسى

خەنزۇچە	بەت	ئۇيغۇرچە
汉　语	页	维　语
铁热克力克村委会	(51)	تېرەكلىك كەنت كومىتېتى
铁热克力克	(51)	تېرەكلىك
居古买里	(51)	جۇگۇمەھەللە
塔依拉克买里	(51)	تايلاقمەھەللە
吉勒尕博依	(52)	جىلغابويى
塔吾尕孜村委会	(52)	تاۋىغاز كەنت كومىتېتى
塔吾尕孜	(52)	تاۋىغاز
阿其玛	(52)	ئاچما
兰干	(52)	لەڭگەر
苏亚玉吉买勒克村委会	(52)	سۇيائۈجىلىك كەنت كومىتېتى
泡也尔	(53)	پويەر
托　万	(53)	تۆۋەن
英买里	(53)	يېڭىمەھەللە
阔恰村委会	(53)	كوچا كەنت كومىتېتى
阔　恰	(53)	كوچا
当坎买里	(54)	داڭقانمەھەللە
墩艾日克	(54)	دۆڭئېرىق
阿亚克库勒艾日克村委会	(54)	ئاياغ كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى
阿亚克库艾日克	(54)	ئاياغ كۆلئېرىق
苏亚兰干村委会	(54)	سۇيالەڭگەر كەنت كومىتېتى
苏亚兰干	(54)	سۇيالەڭگەر
亚木克买里	(55)	يامۇكمەھەللە
阿日喀买里	(55)	ئارقامەھەللە
艾里玛塔木村委会	(55)	ھېلىماتام كەنت كومىتېتى
铁克买里	(55)	تىكەمەھەللە
亚尕克买里	(55)	ياغاقمەھەللە
吉勒尕艾日克村委会	(55)	جىلغائېرىق كەنت كومىتېتى
冬巴克买里	(56)	دۇمباقمەھەللە
阿克买里村委会	(56)	ئاقمەھەللە كەنت كومىتېتى
萨勒吉买里	(56)	سالجامەھەللە
多朗买里	(56)	دولانمەھەللە

خەنزۇچە	بەت
汉　语	页
阿孜乃巴扎村委会	(56)
曲甫艾日克	(57)
英阿瓦提	(57)
买迪日斯博依村委会	(57)
克依什买里	(57)
喀勒塔吐格曼村委会	(57)
宏代克买里	(57)
亚吐格曼村委会	(58)
阔央买里	(58)
英阿瓦提	(58)
布亚乡	(62)
昆其买里	(62)
布亚麻扎村委会	(62)
再干买里	(62)
坎特艾日克	(62)
喀赞其买里	(63)
铁提尔村委会	(63)
铁提尔	(63)
结格然买里	(63)
克依什买里	(63)
坎其艾日克村委会	(63)
坎其艾日克	(64)
阔提买里	(64)
恰勒米村委会	(64)
墩买里	(64)
库外提买里	(64)
墩扎热特村委会	(65)
墩扎热特	(65)
孟加克买里	(65)
坎特艾日克	(65)
喀勒尕其买里	(65)

ئۇيغۇرچە
维　语
ئازنەبازار كەنت كومىتېتى
چۆپئېرىق
يېڭىئاۋات
مەدرىسىيى كەنت كومىتېتى
قېيىشمەھەللە
كالتەتۈگمەن كەنت كومىتېتى
خوندەكمەھەللە
يارتۈگمەن كەنت كومىتېتى
قۇيائمەھەللە
يېڭىئاۋات
بۇيا يېزىسى
كۆنچىمەھەللە
بۇيامازار كەنت كومىتېتى
زەگەرمەھەللىسى
كەنتئېرىق
قازانچىمەھەللە
تېتىر كەنت كومىتېتى
تېتىر
جەگرەنمەھەللە
قېيىشمەھەللە
كانچىئېرىق كەنت كومىتېتى
كانچىئېرىق
كوتىمەھەللە
چالمىي كەنت كومىتېتى
دۆڭمەھەللە
قۇۋۇەتمەھەللە
دۆڭزارەت كەنت كومىتېتى
دۆڭزارەت
مونجاقمەھەللە
كەنتئېرىق
قالىغاچمەھەللە

خەنزۇچە	بەت	ئۇيغۇرچە
汉　语	页	维　语
依来克博依	(65)	ئىلەكبويى
巴什昆孜村委会	(65)	باشكونزي كەنت كومىتېتى
巴什昆孜	(66)	باشكونزي
阿亚克恰勒米村委会	(66)	ئاياغچالمي كەنت كومىتېتى
喀来克买里	(66)	كاللەكمەھەللە
阿克买里	(66)	ئاقمەھەللە
吾斯塘博依	(66)	ئۆستەئېبويي
布亚阿日西村委会	(67)	بۇياۋايرىش كەنت كومىتېتى
布亚阿日西	(67)	بۇياۋايرىش
阿亚克昆孜村委会	(67)	ئاياغكونزي كەنت كومىتېتى
恰尔阔恰	(67)	چاركوچا
夏拉克	(67)	شالاقمەھەللە
依格孜博斯坦村委会	(67)	ئېگىزبوستان كەنت كومىتېتى
依格孜博斯坦	(68)	ئېگىزبوستان
塔木其拉村委会	(68)	تامچىلا كەنت كومىتېتى
克朗买里	(68)	قىلاڭمەھەللە
喀拉比斯	(68)	قارابىس
喀勒尕其买里	(68)	قالىغاچمەھەللە
塔木艾格勒村委会	(69)	تامئېغىل كەنت كومىتېتى
塔木艾格勒	(69)	تامئېغىل
苏盖提艾日克	(69)	سۆگەتئېرىق
乌其鲁克库木村委会	(69)	ئۇچلۇققۇم كەنت كومىتېتى
曲鲁克买里	(69)	چۇلۇكمەھەللە
乌其鲁克库木	(70)	ئۇچلۇققۇم
欧吐拉昆孜村委会	(70)	ئوتتۇراكونزي كەنت كومىتېتى
吾如克阔恰	(70)	ئۇرۇقكوچا
普勒其阔恰	(70)	پۇلچىكوچا
艾其克尔克恰尔巴格村委会	(70)	ئۈچكىرىكى چارباغ كەنت كومىتېتى
艾其克尔克恰尔巴格	(71)	ئۈچكىرىكى چارباغ
塔什克尔克恰尔巴格	(71)	تاشقىرىقى چارباغ
苏勒瓦村委会	(71)	سولۇا كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە	بەت	ئۇيغۇرچە
汉　语	页	维　语
巴什苏勒瓦	(71)	باشسولۋا
塔热依其买里	(71)	تارايچىمەھەللە
达克其买里	(71)	داكچىمەھەللە
阔尔归其买里	(72)	قۇرغۇيچىمەھەللە
夏合勒克村委会	(72)	شاخلىق كەنت كومىتېتى
夏合勒克	(72)	شاخلىق
阿亚克夏合勒克	(72)	ئاياغشاخلىق
拉依喀	(72)	لايقا
库玛提	(72)	قۇمات
纳瓦乡	(76)	**ناۋايېزىسى**
帕迪其买里	(76)	پادىچىمەھەللە
阿恰墩村委会	(76)	ئاچادۆڭ كەنت كومىتېتى
曲结买里	(76)	چۇجەمەھەللە
铁日克阿依玛克	(76)	تېرىقئايماق
吐格曼贝希	(76)	تۇگمەنبېشى
阿其玛	(77)	ئاچما
艾买什兰干村委会	(77)	ئەمەشلەڭگەر كەنت كومىتېتى
诺博依	(77)	نوربويى
唐　来	(77)	تەڭلە
尕帕村委会	(77)	گاپا كەنت كومىتېتى
布亚格买里	(77)	بوياقمەھەللە
喀相买里	(78)	كاشاڭمەھەللە
玉拍甫买里	(78)	ھۆپەپمەھەللە
纳瓦村委会	(78)	ناۋا كەنت كومىتېتى
哈勒瓦甫买里	(78)	خالۋاپمەھەللە
其格勒克	(78)	چىغلىق
苏克苏克买里	(78)	سوكسوكمەھەللە
多鲁博依	(78)	دولبويى
巴什尕帕村委会	(79)	باشگاپا كەنت كومىتېتى
布结克买里	(79)	بۇرجەكمەھەللە
苏尕克买里	(79)	سوغاقمەھەللە

خەنزۇچە	بەت	ئۇيغۇرچە
汉　语	页	维　语
科克买里	(79)	كۆكمەھەللە
恰帕克买里	(79)	چاپاقمەھەللە
尕帕买里	(79)	گاپامەھەللە
纳瓦喀哈那村委会	(79)	ناۋاكاخانا كەنت كومىتېتى
帕热买里	(80)	پارامەھەللە
库夏提买里	(80)	كۇشاتمەھەللە
喀勒塔买里	(80)	كالتەمەھەللە
纳瓦库木巴格村委会	(80)	ناۋاقۇمباغ كەنت كومىتېتى
赫达依艾日克	(80)	خىتايئېرىق
尕帕阿日西村委会	(80)	گاپائايرىش كەنت كومىتېتى
帕夏买里	(81)	پاشامەھەللە
艾让巴格	(81)	ھەيرانباغ
帕唐买里	(81)	پاتاڭمەھەللە
托万喀拉克尔村委会	(81)	تۆۋەن قاراقىر كەنت كومىتېتى
喀拉买里	(81)	قارامەھەللە
泡买里	(81)	پورمەھەللە
巴什喀拉克尔村委会	(82)	باش قاراقىر كەنت كومىتېتى
塔吉克买里	(82)	تاجىكمەھەللە
墩买里	(82)	دۆڭمەھەللە
松盖其买里	(82)	سۆڭگەچمەھەللە
昆其买里	(82)	كۆنچىمەھەللە
格加阿日西村委会	(82)	گىجائايرىش كەنت كومىتېتى
曲结买里	(83)	چۇجەمەھەللە
山普鲁乡	(89)	سامپۇل يېزىسى
先拜巴札	(89)	شەنبەبازار
台买恰喀村委会	(89)	تەمەچاقا كەنت كومىتېتى
加热克买里	(89)	جاراقمەھەللە
阿热买里	(89)	ئارامەھەللە
苏勒台克买里	(89)	سولتەكمەھەللە
台买恰喀	(90)	تەمەچاقا
阔其坎村委会	(90)	كۆچكەن كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە	بەت	ئۇيغۇرچە
汉　语	页	维　语
浑代克买里	(90)	خوندەكمەھەللە
喀拉帕恰克买里	(90)	قاراپاچاق مەھەللە
希　纳	(90)	شىنا
安江买里	(90)	ئەنجانمەھەللە
赫拉万	(91)	خىراۋان
兰干村委会	(91)	لەڭگەر كەنت كومىتېتى
萨勒吉买里	(91)	سالجامەھەللە
庞买里	(91)	پاڭمەھەللە
加热克买里	(91)	جاراقمەھەللە
托乎买里	(91)	تۇخۇمەھەللە
克兰特村委会	(92)	كىلەنتە كەنت كومىتېتى
霍加库勒贝希	(92)	غوجاكۆلبېشى
喀吾如克买里	(92)	كاۋرۇكمەھەللە
琼库勒贝希	(92)	چوڭ كۆلبېشى
库热克阿依玛克	(92)	كۇرەكئايىمقى
山普鲁阿依丁库勒村委会	(92)	سامپۇل ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى
哈达买里	(93)	خادامەھەللە
阿依丁库勒买里	(93)	ئايدىڭكۆل مەھەللە
塔让古买里	(93)	تاراڭگۇمەھەللە
喀拉库勒	(93)	قاراكۆل
阿克买迪日斯村委会	(93)	ئاقمەدىرىس كەنت كومىتېتى
墩买里	(93)	دۆڭمەھەللە
萨依巴格	(94)	سايباغ
帕什塔克买里	(94)	پەشتاقمەھەللە
琼库尔阔恰	(94)	چوڭقۇركوچا
阿克买迪日斯	(94)	ئاقمەدىرىس
恰克玛克村委会	(94)	چاقماق كەنت كومىتېتى
台土克买里	(94)	تەتۈكمەھەللە
塔让古买里	(94)	تاراڭگۇمەھەللە
加依艾日克村委会	(95)	جايئېرىق كەنت كومىتېتى
加依艾日克	(95)	جايئېرىق

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
苏盖特艾日克	(95)	سۆگەتئېرىق
苏盖特博斯坦	(95)	سۆگەتبوستان
库尔巴格村委会	(95)	قۇرباغ كەنت كومىتېتى
尕恰阿依玛克	(96)	گاچائايماق
喀鲁库勒贝希	(96)	كالۇ كۆلبېشى
阿亚格买里	(96)	ئاياغمەھەللە
阔塔孜兰干村委会	(96)	قوتازلەڭگەر كەنت كومىتېتى
加　依	(96)	جاي
阿鲁吾其买里	(96)	ھالۇبچىمەھەللە
吉格代勒克	(96)	جىگدىلىك
依勒达木村委会	(96)	ئىلدام كەنت كومىتېتى
依勒达木	(97)	ئىلدام
多鲁博依	(97)	دولبويى
克依阔村委会	(97)	قېيقو كەنت كومىتېتى
泡买里	(97)	پومەھەللە
帕迪其买里	(97)	پادىچىمەھەللە
库木巴格	(98)	قۇمباغ
墩买里	(98)	دۆڭمەھەللە
阔库拉村委会	(98)	كۆكۈلا كەنت كومىتېتى
阔库拉	(98)	كۆكۈلا
麻糖买里	(98)	ماتاڭمەھەللە
帕迪其买里	(98)	پادىچىمەھەللە
山普鲁色日克村委会	(98)	سامپۇلسېرىق كەنت كومىتېتى
恰帕克买里	(99)	چاپاقمەھەللە
克来买里	(99)	كىلەمەھەللە
夏哈买里	(99)	شاخامەھەللە
喀拉央塔克村委会	(99)	قارايانتاق كەنت كومىتېتى
喀拉央塔克	(99)	قارايانتاق
乌　堂	(99)	ئۆتەك
喀孜米勒克	(100)	قازمىلىق
比孜里村委会	(100)	بىزلىي كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
比孜里	(100)	بىزلىي
阿亚克比孜里村委会	(100)	ئاياغبىزلىي كەنت كومىتېتى
夏玛勒巴格	(100)	شامالباغ
叶斯塔木	(100)	يېستام
库如克买里村委会	(101)	قوۇرۇقمەھەللە كەنت كومىتېتى
库如克买里	(101)	قوۇرۇقمەھەللە
阿其克村委会	(101)	ئاچچىق كەنت كومىتېتى
阿其克	(101)	ئاچچىق
比来勒克	(101)	بىلەيلىك
赛吉托格拉克	(101)	سەجەتوغراق
欧吐拉克尔	(102)	ئوتتۇراقسۇر
玉吉买麻札	(102)	ئۇزۇمەمازار
吾鲁格拜勒	(102)	ئۇلۇغبەل
喀勒台拜勒	(102)	كالتەبەل
央塔克勒克	(102)	يانتاقلىق
乔喀勒克	(102)	چوقالىق
阿其克兰干	(102)	ئاچچىقلەڭگىرى
英兰干村委会	(102)	يېڭىلەڭگەر كەنت كومىتېتى
英兰干	(103)	يېڭىلەڭگەر
博斯坦库勒村委会	(103)	بوستانكۆل كەنت كومىتېتى
博斯坦库勒	(103)	بوستانكول
努尔巴格	(103)	نۇرباغ
萨依巴格	(103)	ساييباغ
恰尔巴格乡	(108)	**چارباغ يېزىسى**
库勒艾日克	(108)	كۆلئېرىق
加依托格拉克村委会	(108)	جايتوغراق كەنت كومىتېتى
加依托格拉克	(108)	جايتوغراق
尤喀尔克买里	(108)	يۇقارقمەھەللە
诺艾日克	(108)	نورئېرىق
吉格代艾日克	(109)	جىگدەئېرىق
琼库勒贝希村委会	(109)	چوڭ كۆلبېشى كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە	بەت	ئۇيغۇرچە
汉　语	页	维　语
帕恰克买里	(109)	پاچاقمەھەللە
戈普艾日克	(109)	گوپتۆبرىق
恰尔巴格阿日西	(109)	چارباغ ئايرىش
恰尔巴格村委会	(109)	چارباغ كەنت كومىتېتى
加依艾日克	(110)	جايئۆبرىق
恰尔巴格	(110)	چارباغ
阿依玛克村委会	(110)	ئايماق كەنت كومىتېتى
墩艾日克	(110)	دۆڭئۆبرىق
奥依拉村委会	(110)	ئويلاكەنت كومىتېتى
奥依拉	(111)	ئويلا
巴什苏尕克库木村委会	(111)	باش سوغاققۇم كەنت كومىتېتى
阿尔喀依来克	(111)	ئارقائىلەك
兰　干	(111)	لەڭگەر
海力派艾日克村委会	(111)	خەلپەئۆبرىق كەنت كومىتېتى
海力派艾日克	(112)	خەلپەئۆبرىق
阿尔喀艾日克	(112)	ئارقائۆبرىق
阔恰克艾日克村委会	(112)	قوچاقئۆبرىق كەنت كومىتېتى
尕让买里	(112)	گاراڭمەھەللە
喀拉喀什买里	(112)	قاراقاش مەھەللە
巴米村委会	(112)	بامىي كەنت كومىتېتى
巴　米	(113)	بامىي
奥克其村委会	(113)	ئوقچى كەنت كومىتېتى
海力派买里	(113)	خەلپەمەھەللە
亚勒克	(113)	يارلىق
吾乔克艾日克	(113)	ئوچۇقئۆبرىق
亚坎提村委会	(113)	ياركەنت كەنت كومىتېتى
亚坎提	(114)	ياركەنت
麻糖买里	(114)	ماتاڭمەھەللە
塔什艾日克	(114)	تاشئۆبرىق
铁提尔巴格村委会	(114)	تېتىرباغ كەنت كومىتېتى
塔玛克	(114)	تاماق

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
塔依拉克买里村委会	(114)	تايلاق كەنت كومىتېتى
墩艾日克	(115)	دوڭئېرىق
格加喀拉克尔村委会	(115)	گىجا قاراقىركەنت كومىتېتى
桑阿买里	(115)	ساڭامەھەللە
库切提买里	(115)	كۆچەتمەھەللە
墩买里村委会	(115)	دۆڭمەھەللە كەنت كومىتېتى
库休克买里	(116)	كۇشۇكمەھەللە
桑　阿	(116)	ساڭا
库木兰干村委会	(116)	قۇملەڭگەر كەنت كومىتېتى
阿尔喀诺尔	(116)	ئارقانور
库木兰干	(116)	قۇملەڭگەر
贝斯勒尕克	(116)	بېسىلغاق
奥依兰干	(117)	ئويلەڭگەر
阿日买里村委会	(117)	ئارامەھەللە كەنت كومىتېتى
阿鲁艾日克	(117)	ھالۇئېرىق
玉吉买加依	(117)	ئۇجمەجاي
艾让巴格村委会	(117)	ھەيرانباغ كەنت كومىتېتى
昆塔依	(118)	كوڭتاي
巴什吐格曼	(118)	باشتۇگمەن
铁热克艾日克村委会	(118)	تېرەكئېرىق كەنت كومىتېتى
铁热克艾日克	(118)	تېرەكئېرىق
喀鲁艾日克村委会	(118)	كالۇئېرىق كەنت كومىتېتى
喀勒迪买里	(118)	كالدىيمەھەللە
忙坎买里	(119)	ماڭقانمەھەللە
格加村委会	(119)	گىجا كەنت كومىتېتى
萨喀勒买里	(119)	ساقالمەھەللە
其盖买里	(119)	چىگەمەھەللە
墩阿孜玛	(119)	دۆڭئازما
库休克买里	(119)	كۇشۇكمەھەللە
阿亚克格加村委会	(119)	ئاياغگىجا كەنت كومىتېتى
苏盖提艾日克	(120)	سۇگەتئېرىق

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
古力斗买艾日克	(120)	گۈلدۈرمەئىرىق
乌尊买里	(120)	ئۇزۇنمەھەللە
恰库买里	(120)	چاكۈمەھەللە
恰尔巴格阿依丁库勒村委会	(120)	چارباغ ئايدىڭكۆل كەنت كومىتېتى
恰尔巴格阿依丁库勒	(120)	چارباغ ئايدىڭكۆل
坎都克买里	(120)	كاندۇكمەھەللە
乔拉克铁热克村委会	(121)	چولاقتېرەك كەنت كومىتېتى
吐送艾日克	(121)	تۇرسۇنئىرىق
阿匐艾日克	(121)	ئاخۇنئىرىق
乔拉克铁热克	(121)	چولاقتېرەك
巴什皮切克其村委会	(121)	باشپىچەكچى كەنت كومىتېتى
喀乃艾日克	(122)	كانايئىرىق
乌斯塘乌其村委会	(122)	ئۆستەڭئۈچى كەنت كومىتېتى
亚艾日克	(122)	يارئىرىق
琼库尔艾日克	(122)	چۇڭقۇرئىرىق
库库买提村委会	(122)	كۆكۆمەت كەنت كومىتېتى
托格拉艾日克	(123)	توغرا ئىرىق
墩艾日克	(123)	دۆڭئىرىق
曲结买里	(123)	چۇجەمەھەللە
阔恰艾日克村委会	(123)	كوچائىرىق كەنت كومىتېتى
阔恰艾日克	(123)	كوچائىرىق
哈盘艾日克	(123)	خاپانئىرىق
阿特西墩村委会	(123)	ئاتەشدۆڭ كەنت كومىتېتى
阿特西墩	(124)	ئاتەشدۆڭ
英阿瓦提村委会	(124)	يېڭئاۋات كەنت كومىتېتى
赛古勒克村委会	(124)	سەگۈلۈك كەنت كومىتېتى
斯克来克麻扎	(124)	سكىلەكمازار
古勒巴格村委会	(125)	گۈلباغ كەنت كومىتېتى
吉米（地片）	(125)	جىمىي (يەر بۆلىكى
杭桂乡	(131)	**ھاڭگىي يېزىسى**
库木巴格	(131)	قۇمباغ

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
库木巴格村委会	(131)	قۇمباغ كەنت كومىتېتى
巴格其村委会（园艺场）	(131)	باغچە كەنت كومىتېتى
英阿其玛	(131)	يېڭىئاچما
阿尔喀依来克村委会	(132)	ئارقائىلەك كەنت كومىتېتى
塔依拉克吐曼格贝希	(132)	تايلاق تۇگمەنبېشى
曼吐托格拉克	(132)	مانتاتوغراق
庞买里村委会	(132)	پاڭمەھەللە كەنت كومىتېتى
庞买里	(132)	پاڭمەھەللە
多克买里	(132)	دوكمەھەللە
阔赛依巴格	(133)	كوسايباغ
康托喀依村委会	(133)	كەڭتۇقاي كەنت كومىتېتى
玛依玛克	(133)	مايماق
康托喀依	(133)	كەڭتوقاي
其　开	(133)	چېكە
萨喀勒村委会	(133)	ساقال كەنت كومىتېتى
皮切克其	(13)	پىچەكچى
托万皮切克其村委会	(134)	تۆۋەنپىچەكچى كەنت كومىتېتى
托万皮切克其	(134)	تۆۋەنپىچەكچى
萨喀勒	(134)	ساقال
代日哈拉克	(134)	دەرغىلاق
其力盖加依村委会	(134)	چىلگىجاي كەنت كومىتېتى
喀拉买里	(135)	قارامەھەللە
皮凉艾日克村委会	(135)	پىلەڭئېرىق كەنت كومىتېتى
皮凉艾日克	(135)	پىلەڭئېرىق
亚格其买里	(135)	ياغچىمەھەللە
琼库尔艾日克村委会	(135)	چوڭقۇرئېرىق كەنت كومىتېتى
央阿克买里	(136)	يانئاقمەھەللە
萨喀勒买里	(136)	ساقالمەھەللە
都喀阿依玛克	(136)	دوقائايمىقى
苏勒瓦艾日克	(136)	سولۇئېرىق
热合满普尔村委会	(136)	راخمانپوُر كەنت كومىتېتى

ئۇيغۇرچە 维　语	بەت 页	خەنزۇچە 汉　语
پارامەھەللە	(136)	帕热买里
چىرائايمىقى	(136)	其拉阿依玛克
دۆڭتاختا	(136)	墩塔合塔
توزغاقمەھەللە	(137)	托孜尕克买里
ئىلەك	(137)	依来克
ئاياغ سوغاققۇم كەنت كومىتېتى	(137)	阿亚克苏尕克库木村委会
ئاياغ سوغاققۇم	(137)	阿亚克苏尕克库术
بەگئېرىق كەنت كومىتېتى	(137)	伯克艾日克村委会
گورمەھەللە	(138)	尕尔买里
توۋرامەھەللە	(138)	托吾拉买里
توڭكايئېرىق كەنت كومىتېتى	(138)	通喀依艾日克村委会
قورساقمەھەللە	(138)	阔萨克买里
زاغارەكمەھەللە	(138)	扎尕热克买里
توڭكايمەھەللە	(138)	通喀依买里
خۇمدانبېشى	(138)	胡木旦贝希
لەڭگەرئېرىق كەنت كومىتېتى	(139)	兰干艾日克村委会
سېغىزگەمە	(139)	色格孜盖买
كۇرۇكمەھەللە	(139)	库如克买里
قۇيقامەھەللە	(139)	库尤喀买里
كۇرۇكتاچما	(139)	库如克阿其玛
ئۇجمىلىك كەنت كومىتېتى	(139)	玉吉买勒克村委会
ئۇجمىلىك	(140)	玉吉买勒克
مۇشۇكمەھەللە	(140)	木休克买里
ئوتتۇرائېرىق كەنت كومىتېتى	(140)	欧吐拉艾日克村委会
ئوتتۇرائېرىق	(140)	欧吐拉艾日克
دۆڭئۆستەڭ	(140)	墩吾斯塘
شېھىتلىقمازار	(140)	协依提勒克麻扎
يېڭىباغ كەنت كومىتېتى	(141)	英巴格村委会
ياڭاقمەھەللە	(141)	央阿克买里
بەزمەھەللە	(141)	拜孜买里
ئاۋامىسلىم كەنت كومىتېتى	(141)	阿瓦米斯力木村委会

ئۇيغۇرچە	بەت	خەنزۇچە
维　语	页	汉　语
خورازمەھەللە	(141)	霍热孜买里
ياغمەھەللە	(141)	亚格买里
چىچىقمەھەللە	(142)	共齐克买里
دوقامەھەللە	(142)	都喀买里
دۆڭئېرىق كەنت كومىتېتى	(142)	墩艾日克村委会
پاكارمەھەللە	(142)	帕喀买里
تورغايمەھەللە	(142)	托尕依买里
قالىغاچئېرىق	(142)	喀勒尕共艾日克
ئاچمائېرىق كەنت كومىتېتى	(142)	阿共玛艾日克村委会
ئاچمائېرىق	(143)	阿共玛艾日克
ئاقئېرىق كەنت كومىتېتى	(143)	阿克艾日克村委会
ئاقمەھەللە	(143)	阿克买里
ئارىچمەھەللە	(143)	阿日共买里
جاۋاكمەھەللە	(143)	加瓦克买里
قەغەزئېرىق كەنت كومىتېتى	(143)	喀格孜艾日克村委会
قەغەزئېرىق	(144)	喀格孜艾日克
زەمچىئېرىق كەنت كومىتېتى	(144)	赞木共艾日克村委会
زەمچىئېرىق	(144)	赞木共艾日克
ئايرىش كەنت كومىتېتى	(144)	阿日西村委会
ئايرىش	(144)	阿日西
دوقامەھەللە	(145)	都喀买里
لەڭگەر	(145)	兰　干
قۇيرۇق	(145)	奎依如克
پەيزاۋات	(145)	排扎瓦提
زاغۇنئېرىق كەنت كومىتېتى	(145)	扎滚艾日克村委会
كۆتەمە	(145)	科台买
دوقامەھەللە	(146)	都喀买里
جاۋاكتاختا	(146)	加瓦克塔合塔
قوغاچبېشى كەنت كومىتېتى	(146)	阔尕共贝希村委会
چاقانمەھەللە	(146)	恰康买里
شورلۇقئېرىق	(146)	硝尔鲁克艾日克

ئۇيغۇرچە 维语	بەت 页	خەنزۇچە 汉语
تۆلكەمەھەللە	(146)	吐勒开买里
يار تۆگمەنبېشى	(146)	亚吐格曼贝希
كاۋرۇكمەھەللە	(147)	喀吾如克买里
توققۇزكاللا كەنت كومىتېتى	(147)	托库孜喀勒拉村委会
توققۇزكاللا	(147)	托库孜喀勒拉
ئاياغ توققۇزكاللا	(147)	阿亚克托库孜喀勒拉
داڭلىقمونجاق كەنت كومىتېتى	(147)	当勒克孟加克村委会
تاغدۆڭ	(148)	塔格墩
كاشانباغ	(148)	喀相巴格
باش خانىقائېرىق كەنت كومىتېتى	(148)	巴什哈尼喀艾日克村委会
باش خانىقائېرىق	(148)	巴什哈尼喀艾日克
ئېقىن	(148)	艾　肯
ئاياغ خانىقائېرىق كەنت كومىتېتى	(148)	阿亚克哈尼喀艾日克村委会
كۆرەكمەھەللە	(149)	库热克买里
جانمەھەللە	(149)	江买里
باغچە	(149)	巴格其
كونا ھاڭگي كەنت كومىتېتى	(149)	阔纳杭桂村委会
كالتەكمەھەللە	(149)	喀勒台克买里
يېڭىئۆستەڭ كەنت كومىتېتى	(149)	英吾斯塘村委会
ساقالمەھەللە	(150)	萨喀勒买里
دەررەمەھەللە	(150)	代热买里
چىپەرچىئېرىق كەنت كومىتېتى	(150)	其伯尔其艾日克村委会
ئېغىلدۆڭ	(150)	艾格勒墩
ياغمەھەللە	(150)	亚格买里
پەيزىتوغراق	(150)	派孜托格拉克
ھاردۇققۇم كەنت كومىتېتى	(150)	阿尔都克库木村委会
ئۇتۇنچىئېرىق	(151)	欧吞其艾日克
خورازتوغراق كەنت كومىتېتى	(151)	霍热孜托格拉克村委会（农场）
خورازتوغراق	(151)	霍热孜托格拉克
يانتاقبېقىش (چارۋىچىلىق نوقتا)	(151)	央塔克贝克西（牧点）
قاراقىر (چارۋىچىلىق نۇقتا)	(152)	喀拉克尔（牧点）

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
多鲁乡	(156)	**دول يېزا**
尧勒其库勒	(156)	يولچىكۆل
多鲁海力派艾日克村委会	(156)	دول خەلىپەئېرىق كەنت كومىتېتى
多鲁海力派艾日克	(157)	دول خەلىپەئېرىق
台吐尔艾日克	(157)	تەتۇرئېرىق
塔合塔科瑞克	(157)	تاختا كۆۋرۈك
阿匐鲁克艾日克	(157)	ئاخۇنلۇقئېرىق
库勒艾日克	(157)	كۆلئېرىق
阔尕其艾日克村委会	(157)	قوغاچئېرىق كەنت كومىتېتى
阔尕其艾日克	(158)	قوغاچئېرىق
库木艾日克	(158)	قۇمئېرىق
琼库尔阔恰艾日克	(158)	چوڭقۇر كوچا ئېرىق
墩色日克	(158)	دۆڭسېرىق
多鲁色日克村委会	(158)	دولسېرىق كەنت كومىتېتى
喀哈那艾日克	(158)	كاخانا ئېرىق
阔台买村委会	(159)	كۆتەمە كەنت كومىتېتى
台吐尔艾日克	(159)	تەتۇرئېرىق
康克其克艾日克	(159)	كەك كېچىكئېرىق
库瓦买里	(159)	كۇۋامەھەللە
喀勒台阔台买村委会	(159)	كالتەكۆتەمە كەنت كومىتېتى
喀勒台阔台买	(159)	كالتەكۆتەمە
苏盖提艾日克	(160)	سۆگەتئېرىق
玉吉买勒克艾日克	(160)	ئۇجملىكئېرىق
赛提都维里克艾日克	(160)	سەت دۆۋلىكئېرىق
墩库孜来克村委会	(160)	دۆڭكۇزلەك كەنت كومىتېتى
墩库孜来克	(160)	دۆڭكۇزلەك
库萨克阔恰	(160)	قورساقكوچا
孜热甫艾日克	(161)	زىرىپئېرىق
库都克艾日克	(161)	قۇدۇقئېرىق
亚喀依来克	(161)	ياقائىلەك
库依如克艾日克村委会	(161)	قۇيرۇقئېرىق كەنت كومىتېتى

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
库依如克艾日克	(161)	قۇيرۇقئېرىق
恰克玛	(161)	چاقما
奥依曼央塔克村委会	(161)	ئويمانيانتاق كەنت كومىتېتى
墩阿恰	(162)	دۆڭئاچا
托格拉克艾日克	(162)	توغراقئېرىق
墩艾日克	(162)	دۆڭئېرىق
博斯坦村委会	(162)	بوستان كەنت كومىتېتى
博斯坦	(162)	بوستان
纳肉孜兰干	(163)	ناروزلەڭگىرى
喀让古托格拉克村委会	(163)	قاراڭغۇتوغراق كەنت كومىتېتى
库勒艾日克村委会	(163)	كۆلئېرىق كەنت كومىتېتى
苏盖提麻札	(163)	سۆگەتمازار
恰康买里	(164)	چاكۇ مەھەللە
库木什墩	(164)	قۇمۇشدۆڭ
墩阿孜玛	(164)	دۆڭئازما
巴什央都玛村委会	(164)	باشياندۇرما كەنت كومىتېتى
阿亚克央都玛村委会	(164)	ئاياغياندۇرما كەنت كومىتېتى
塔吾尕孜	(165)	تاۋداغاز
合尼艾日克	(165)	خېنىيئېرىق
喀合勒克	(165)	قاقلىق
巴什艾肯	(165)	باشئېقىن
硝尔阔台克村委会	(165)	شوركۆتەك كەنت كومىتېتى
硝尔阔台克	(165)	شوركۆتەك
唐玛合尼村委会	(165)	تاڭماخېنىي كەنت كومىتېتى
唐玛合尼	(166)	تاڭماخېنىي
麻札吾斯塘村委会	(166)	مازارئۈستەڭ كەنت كومىتېتى
麻札吾斯塘	(166)	مازارئۈستەڭ
瓦合甫艾日克	(166)	ۋەخپەئېرىق
喀尕艾日克	(167)	قاغائېرىق
琼库尔吾斯塘村委会	(167)	چۇڭقۇرئۈستەڭ كەنت كومىتېتى
墩艾日克	(167)	دۆڭئېرىق

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
喀勒台克艾日克	(167)	كالتەكئېرىق
祁祥阿依玛克	(167)	چاپانئايمىقى
托格拉艾日克	(167)	توغرائېرىق
吐喀买里	(167)	توكامەھەللە
庞买里	(168)	پاڭمەھەللە
喀瓦吐格曼贝希村委会	(168)	كاۋا تۆگمەنبېشى كەنت كومىتېتى
喀瓦吐格曼贝希	(168)	كاۋا تۆگمەنبېشى
阔什墩	(168)	قوشدۆڭ
托勒尕什村委会	(168)	تولغاش كەنت كومىتېتى
克里雅买里	(168)	كېرىيە مەھەللىسى
加朗买里	(169)	جالانمەھەللە
尤布当买里	(169)	يوبدانمەھەللە
拜什托格拉克乡	(174)	**بەشتوغراق يېزا**
琼尧勒	(174)	چوڭيول
伊斯勒克墩村委会	(174)	ئىسلىقدۆڭ كەنت كومىتېتى
斯亚维西村委会	(174)	سىياۋېشى كەنت كومىتېتى
伊力库都克村委会	(175)	ئىلىقۇدۇق كەنت كومىتېتى
博斯坦巴格村委会	(175)	بوستانباغ كەنت كومىتېتى
琼尧勒村委会	(176)	چوڭيول كەنت كومىتېتى
喀地尔墩村委会	(176)	كادىردۆڭ كەنت كومىتېتى
拜什托格拉克村委会	(176)	بەشتوغراق كەنت كومىتېتى
巴格艾日克村委会	(177)	باغئېرىق كەنت كومىتېتى
亚阔恰村委会	(177)	ياركوچا كەنت كومىتېتى
托格拉克墩村委会	(177)	توغراقدۆڭ كەنت كومىتېتى

2ـ كەسپى تارماقلار ۋە ئورۇنلارنىڭ ناملىرى

二、专业部门和单位名称

洛浦县良种场	(179)	لوپ ناھىيىلىك سۈپەتلىك ئۇرۇقچىلىق مەيدان
洛浦县国营林场	(180)	لوپ ناھىيىلىك دۆلەت ئىگىلىكىدىكى ئورمانچىلىق مەيدان
洛浦县苗圃	(181)	لوپ ناھىيىلىك كۆچەتخانا
洛浦县水利电力局	(182)	لوپ ناھىيىلىك سۇ ئېلېكتر ئىدارىسى
洛浦县喀拉央塔克水电站	(182)	لوپ ناھىيىلىك قارا يانتاق سۇ ئېلېكتر پونكتى
洛浦县克尔喀什水电站	(183)	لوپ ناھىيىلىك قىرقاش سۇ ئېلېكتر پونكتى
洛浦县农机修造厂	(183)	لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرىنى ياساش رېمونت قىلىش زاۋۇتى
洛浦县水泥厂	(184)	لوپ ناھىيىلىك سېمونت زاۋۇتى
洛浦县农业技术推广站	(185)	لوپ ناھىيىلىك دېھقانچىلىق تېخنىكا كېڭەيتىش پونكتى
洛浦县气象站	(185)	لوپ ناھىيىلىك ھاۋارايى پونكتى
洛浦县文化馆	(186)	لوپ ناھىيىلىك مەدەنىيەت يۇرتى
洛浦县人民医院	(187)	لوپ ناھىيىلىك خەلق دوختۇرخانىسى
洛浦县卫生防疫妇幼保健站	(188)	لوپ ناھىيىلىك يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئانا-بالىلارنىڭ ساقلىقىنى ساقلاش پونكتى
洛浦县第一中学	(189)	لوپ ناھىيىلىك 1-ئوتتۇرا مەكتەپ
洛浦县第二中学	(190)	لوپ ناھىيىلىك 2-ئوتتۇرا مەكتەپ
洛浦县人民电影院	(191)	لوپ ناھىيىلىك خەلق كىنوخانىسى
洛浦县供销联社	(191)	لوپ ناھىيىلىك تەمىنات سودا بىرلەشمە كوپېراتىپى
中国共产党洛浦县委员会	(192)	جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى لوپ ناھىيىلىك كومىتېتى
洛浦县人大常委会	(192)	لوپ ناھىيىلىك خەلق قۇرۇلتېيى دائىمى كومىتېتى

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
洛浦县人民政府	(192)	لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى
政协洛浦县委员会	(193)	سىياسى كېڭەش لوپ ناھىيىلىك كومىتېتى
洛浦县第一小学	(193)	لوپ ناھىيىلىك 1-باشلانغۇچ مەكتەپ
洛浦县第二小学	(193)	لوپ ناھىيىلىك 2-باشلانغۇچ مەكتەپ
洛浦县第三小学	(194)	لوپ ناھىيىلىك 3-باشلانغۇچ مەكتەپ
洛浦县文工团	(194)	لوپ ناھىيىلىك سەنئەت ئۆمىكى
洛浦县新华书店	(194)	لوپ ناھىيىلىك شىنخۇا كىتابخانىسى
洛浦县委党校	(194)	ج ك پ لوپ ناھىيىلىك پارتىيە مەكتىپى
洛浦县幼儿园	(194)	لوپ ناھىيىلىك بالىلار يەسلىسى
洛浦县广播站	(194)	لوپ ناھىيىلىك رادىئو ئۇزىلى
洛浦县卫生局	(195)	لوپ ناھىيىلىك سەھىيە ئىدارىسى
洛浦县林业局	(195)	لوپ ناھىيىلىك ئورمانچىلىق ئىدارىسى
洛浦县农机局	(195)	لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىكىنى ماشىنلاشـ تۇرۇش ئىدارىسى
洛浦县招待所	(196)	لوپ ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمەت مېھمانخانىسى
洛浦县税务局	(196)	لوپ ناھىيىلىك باج ئىشلىرى ئىدارىسى
洛浦县工商管理局	(196)	لوپ ناھىيىلىك سودا سانائەت مەمۇرى باشقۇرۇش ئىدارىسى
洛浦县人民银行	(197)	لوپ ناھىيىلىك خەلق بانكىسى
洛浦县农业银行	(197)	لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى
洛浦县粮食局	(197)	لوپ ناھىيىلىك ئاشلىق ئىدارىسى
洛浦县车队	(197)	لوپ ناھىيىلىك ماشىنا ئەترىتى
洛浦县综合商场	(197)	لوپ ناھىيىلىك ئۇنۇۋېرسال سودا سارىي
洛浦县电影发行公司	(198)	لوپ ناھىيىلىك كىنو فىلىم تارقىتىش قويۇش شىركىتى
洛浦县供销合作社生产资料公司	(198)	لوپ ناھىيىلىك تەمىنات-سودا ھەمكارلىق كوپىراـ تىپىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى شىركىتى
洛浦县供销合作社棉麻公司	(198)	لوپ ناھىيىلىك تەمىنات-سودا بىرلەشمە كوپىراتىپىنىڭ پاختا چىگە شىركىتى
洛浦县供销合作社地毯厂	(198)	لوپ ناھىيىلىك تەمىنات-سودا بىرلەشمە كوپىراتىپىنىڭ گىلەم كارخانىسى

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
洛浦县公路段	(200)	لوپ ناھىيىلىك تاشيول ئۇچاستىكسى
洛浦县养路队	(200)	لوپ ناھىيىلىك يول ئاسراش گەترىتى
洛浦县种籽公司	(200)	لوپ ناھىيىلىك ئۇرۇقچىلىق شىركىتى
洛浦县兽医站	(200)	لوپ ناھىيىلىك چارۋا مال دوختۇرلۇق پونكتى
洛浦县邮电局	(200)	لوپ ناھىيىلىك پوچتا تېلېگراف ئىدارىسى
洛浦县人民武装部	(200)	لوپ ناھىيىلىك خەلق قوراللىق بۆلۈم
洛浦县广播电视局	(200)	لوپ ناھىيىلىك رادىئو-تېلېۋىزىيە ئىدارىسى
洛浦县二轻局	(200)	لوپ ناھىيىلىك 2-يېنىك سانائەت ئىدارىسى
洛浦县商业局	(200)	لوپ ناھىيىلىك سودا ئىدارىسى
洛浦县食品公司	(200)	لوپ ناھىيىلىك يېمەك-ئىچمەك شىركىتى
洛浦县食品加工厂	(200)	لوپ ناھىيىلىك يېمەك-ئىچمەك پىششىقلاش زاۋۇتى
洛浦县医药公司	(200)	لوپ ناھىيىلىك دورا شىركىتى
洛浦县石油公司	(200)	لوپ ناھىيىلىك نېفىت شىركىتى
洛浦县百货公司	(200)	لوپ ناھىيىلىك تۇرلۇك مالار شىركىتى
洛浦县供销合作社土畜产公司	(200)	لوپ ناھىيىلىك تەمىنات-سودا بىرلەشمە كوپېراتىپ شىركىتى
洛浦县物资供应站	(201)	لوپ ناھىيىلىك ماددى ئەشيا بىلەن تەمىنلەش پونكتى
洛浦县农业机械常训班	(201)	لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى خادىملىرىنى تەربىيەلەش كۇرسى
洛浦县农机供应站	(201)	لوپ ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى بىلەن تەمىنلەش پونكتى
洛浦县二轻局地毯厂	(201)	لوپ ناھىيىلىك 2-يېنىك سانائەت ئىدارە گىلەم كارخانىسى
洛浦县二轻局建筑社	(201)	لوپ ناھىيىلىك 2-يېنىك سانائەت ئىدارە بىنا كارلىق كارخانىسى
洛浦县二轻局铁器加工社	(201)	لوپ ناھىيىلىك 2-يېنىك سانائەت ئىدارە تۆمۇر-چىلىك كوپېراتىپى
洛浦县图书馆	(201)	لوپ ناھىيىلىك كۇتۇپخانا

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
洛浦县第三中学	(201)	لوپ ناھىيىلىك 3-ئوتتۇرا مەكتەپ
洛浦县劳动服务公司	(201)	لوپ ناھىيىلىك ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتى
洛浦县电力公司	(201)	لوپ ناھىيىلىك توك ئېنېرگىيە شىركىتى
洛浦县客运站	(201)	لوپ ناھىيىلىك تىرانسپورت بىكىتى
洛浦县林业站	(201)	لوپ ناھىيىلىك ئورمانچىلىق پونكىتى
洛浦县木材公司	(201)	لوپ ناھىيىلىك ياغاچ ماتېرىياللىرى شىركىتى
洛浦县影剧院	(201)	لوپ ناھىيىلىك كىنو-تىياتىرخانا
洛浦县公安局	(201)	لوپ ناھىيىلىك جامائەت خەۋپسىزلىك ئىدارىسى
洛浦县人民检察院	(201)	لوپ ناھىيىلىك خەلق تەپتىش مەھكىمىسى
洛浦县人民法院	(201)	لوپ ناھىيىلىك خەلق سوت مەھكىمىسى

3. ئاپتونوم رايون ۋە خوتەن ۋىلايەتلىك لوپتا تۇرۇشلۇق ئورۇنلىرى

三、自治区、和田地区驻洛浦县部门名称

		ئاپتونوم رايونلۇق خوتەن پىلە-ئۇجمىچىلىك پەن تەتقىقات ئورنى
自治区和田蚕桑科学研究所	(203)	
自治区洛浦疗养院	(205)	ئاپتونوم رايونلۇق لوپ ساناتورىيەسى
和田外贸地毯厂	(207)	خوتەن تاشقى سودا گىلەم كارخانىسى

4. سۇنئىي قۇرۇلۇش نامىلىرى

四、人工建筑物名称

洛浦县总干渠	(209)	لوپ ناھىيىلىك باش ئۆستەڭ
洛浦县总闸口	(209)	لوپ ناھىيىلىك باش زاكۇ
洛浦县喀拉库勒水库	(210)	لوپ ناھىيىلىك قاراكۆل سۇ ئامبىرى
吉亚干渠	(211)	جىيا ئۆستىڭى
纳瓦干渠	(211)	ناۋا ئۆستىڭى
山普鲁干渠	(211)	سامپۇل ئۆستىڭى
博西坎干渠	(212)	بوشقان ئۆستىڭى
恰帕勒干渠	(212)	چاپال ئۆستىڭى

خەنزۇچە 汉　语	بەت 页	ئۇيغۇرچە 维　语
恰尔巴格干渠	(212)	چارباغ ئۆستىكى
多鲁干渠	(212)	دول ئۆستىكى
央杜玛干渠	(213)	ياندۇرما ئۆستىكى
杭桂干渠	(213)	ھاڭگي ئۆستىكى
阿勒提来干渠	(213)	ئالتىلە ئۆستىكى
布亚干渠	(213)	بۇيا ئۆستىكى
塔木艾格勒干渠	(213)	تامبۇغىل ئۆستىكى
昆孜干渠	(214)	كونزي ئۆستىكى
吉亚路	(214)	جىيا يولى
纳瓦路	(214)	ناۋا يولى
博西坎路	(214)	بوشقان يولى
恰帕勒路	(214)	چاپال يولى
巴米路	(214)	بامي يولى
格加路	(215)	گىجا يولى
多鲁路	(215)	دول يولى
杭桂路	(215)	ھاڭگي يولى
库提其路	(215)	قۇتچى يولى
阿勒提来路	(215)	ئالتىلە يولى
布亚路	(215)	بۇيا يولى
昆孜路	(215)	كونزي يولى
山普鲁路	(215)	سامپۇل يولى
和一洛路	(216)	خوتەن ـ لوپ يولى

5 ـ تەبىئي جۇغراپىيىلىك جىسىملار ناملىرى

五、自然地理实体名称

铁克勒克山	(217)	تىكلىك تاغ
阿其克山	(217)	ئاچچىق تاغ
吐格曼塔什勒克	(217)	توگمەنتاشلىق
拍什塔克山口	(218)	پەشتاق تاغ ئېغزى

萨勒玛勒克山沟	(218)	سالمىلىق جىلغىسى
哈勒克吉勒尕山沟	(218)	خالىق جىلغىسى
色斯克亚沟	(218)	سېسىقيار
玉龙喀什河	(218)	يۈرۈڭقاش دەريالىسى
阿其克河	(219)	ئاچچىق دەريالىسى
沙克河	(219)	ساقى دەريالىسى
帕合塔勒克河	(219)	پاختىلىق دەريالىسى
欧吐拉克尔河	(219)	ئوتتۇراقىر دەريالىسى
库兰木勒克河	(220)	قۇراملىق دەريالىسى
依来克（水塘）	(220)	ئىلەك (كۆلمەك)
铁克勒克草场	(220)	تىكلىك ياپلىقى
阿其克亚依拉克草场	(220)	ئاچچىق ياپلىقى
西热木勒克草场	(220)	شىرەملىك ياپلىقى
夏玛勒巴格	(220)	شامالباغ
马木提库勒买克草场	(221)	ماموتكۆلمىكى
其来克库木草场	(221)	چىلەكقوم ئوتلىقى
阔什库都克草场	(221)	قوشقۇدۇق ئوتلىقى
硝尔勒克奥依曼草场	(221)	شورلۇقئويمان ئوتلىقى
祖拉维托格拉克草场	(221)	زۇلاۋئىتوغراق ياپلىقى
古润吉勒克（戈壁）	(221)	گۇرۇنجىلىق (ساي)
吐孜勒克萨依（戈壁）	(221)	تۇزلۇقساي (ساي)
纳其（荒地）	(222)	ناچى (پاسارلىق)
色格孜墩（沙漠）	(222)	سېغىزدۆڭ (چۆل)

6. ئاسارئەتىقلەر نامى

六、名胜古迹名称

热瓦克佛塔（古迹）	(223)	راۋاق بۇتخانىسى (خارابە)
阿克斯皮力（古城遗址）	(225)	ئاقسېپىل (قەدىمكى شەھەر خارابىسى)
巴格达特麻札（古墓）	(225)	باغداتمازار (قەدىمكى قەبرە)
苏　　买（古墓）	(225)	سۇمە (قەدىمكى قەبرە)
依玛木阿斯木（古墓）	(226)	ئىمام ئاسىم (قەدىمكى قەبرە)

布亚麻札 （古墓） （226）
加 麦（礼拜寺） （226）
山普鲁古墓葬群 （227）
بۇيا مازار (قەدىمكى قەبرە) （226）
جەمە (مەسچىت) （226）
سامپۇل زاراتلىقى (قەدىمكى قەبرىستانلىق) （227）

ئاخىرقى سۆز

"لوپ ناھىيىسىنىڭ يەر ناملىرى خەرىتىلىك تەزكىرىسى" لوپ ناھىيىسىنىڭ يەر ناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش ماتېرىياللىرى نەتىجىسى ئاساسىدا، ھاكىمىيەت بىلەن كوممۇنانى ئايرىپ تەسىس قىلىش، تۈزۈلمە ئىسلاھاتى جەريانىدا، ناھىيىلىك پارتكوم، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ غەمخورلىقىدا، ۋىلايەتلىك مەمۇرىي مەھكىمە ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى يولداش گۈەنخېڭ-شەن، ئاپتونوم رايونلۇق يەرناملىرى كومىتېتى ئىشخانىسىنىڭ موتاۋىن مودىرى يولداش شېيۈيجۈڭ ۋە لوپ ناھىيىسىنىڭ ھاكىمى يولداش ئابدوكېرىم تۇردىنىڭ يېتەكچىلىكىدە ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ مەسلىھەتچىسى يولداش مەمەتروزى سادىقنىڭ كونكرېت مەسئۇلىيەتچىلىگىدە تۈزۈپ چىقىلدى.

تۈزۈپ چىقىش جەريانىدا، ئومۇمى ئەھۋال ماتېرىياللىرىنى رەتلەش، تەكشۈرۈش، ئىسپاتلاش، خەرىتە سىزىش قاتارلىق خىزمەتلەر جەريانىدا ۋىلايەتلىك يەرناملىرى كومىتېتى ئىشخانىسىدىكى يولداش لى يەنتىڭنىڭ زور ياردىمىگە موياسسەر بولدوق. بۇكىتاپنى خەنزۇچە ئىملا ئاھاڭى بويىچە يېزىش ۋە مىللىچە يەرنامىلىرى ئاھاڭى بويىچە يېزىشتا ئاپتونوم رايونلۇق يەر نامىلىرى كومىتېت ئىشخانىسىدىكى يولداش تۇردى ناسىرنىڭ ياردىمىگە تايانىدۇق.

كىتاپنىڭ ئارگىنالىنى كونترول قىلىش، توغرىلاشتا ناھىيىلىك تەزكىرە ئىشخانىسىدىكى سۈن-بىڭ، ۋاڭ گوخەي قاتارلىق يولداشلارنىڭ ياردىمى تەگدى. كىتابنىڭ ئارگىنالى پۈتكەندىن كېيىن، ئابدۇكېرىم تۇردى، مەمەتروزى سادىق، شۇيبىڭ قاتارلىق رەھبىرى يولداشلار كۆرۈپ چىقتى ۋە يېتەكچىلىك قىلدى. بۇ يەردە ئەشۇ يولداشلارغا رەھمەت ئېيتىمىز.

بىز بۇ خىزمەتنى تۇنجى قېتىم ئىشلەۋاتقانلىقىمىز ئۈچۈن، سەۋىيىمىزنىڭ چەكلىك بولۇشى، تەجرىبىمىزنىڭ يېتەرسىز بولىشى سەۋىپىدىن، يېزىق جەريانىدا بەزى خاتالىقلار بولشى مومكىن. شۇڭا كىتاپخانىلارنىڭ تەنقىت قىلىپ تۈزۈتۈپ قويۇشىنى سەمىمى ئۈمىت قىلىمىز.

ناھىيىمىزنىڭ يەرناملىرىنى ئومۇميۈزلۈك تەكشۈرۈش خىزمىتىگە قاتناشقان خادىملار: ھېيىت تۇرسۇن، خودىمبەردى مەتروزى، ئابدۇراخمان ياقوپ. ئىمىننىياز ئىبرائىم، تۇرغۇن، ئانايەت يۇسۇن، روزىمەمەت باراجىم. ئوبولقاسىم، ئىمىن ھاشىم، ئابدۇللا سەيدى، تودى ئىسمائىل، مەخسۇت ھېيىت، لیوفىڭشەن، خۇاڭ جىن جى. فىڭ يوڭبىڭ. ۋاڭ جاڭ لىن.

ئۇيغۇرچە نۇسخىسىنى تۈزگۈچى ھېيىت تۇرسۇن.

خەنزۇچە نۇسخىسىنى تۈزگۈچى لیوفەڭشەن.

خەرىتىسىنى ئىشلىگۈچى لى يەنتىڭ، ئەنفىڭخوي، شاۋلياڭپىڭ.

فۇتۇ سۆرەتچى: لى يىڭ باۋ، خۇاڭ جەن شىڭ. ۋۇجەنخۇي.
كورربكتور: ھېيت تۇرسۇن، ليوفىڭشەن
كونترول قىلغۇچى: لى يەنتىڭ.
بىكتىكۇچى: شېيۇيجوڭ، تۇردى ناسر.

لوپ ناھىيىلىك يەرنامىلىرى كومىتېتى
1987 ـ يىل مارت

شنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى
لوپ ناھىيىسىنىڭ خەرىتىلىك يەر نامليرى تەزكىرىسى
ئىچكى قىسمدا تارقىتىلىدۇ
لوپ ناھىيىلىك يەر نامليرى كومىتېتى تەرىپىدىن تۈزۈلدى
لوپ ناھىيىلىك يەر نامليرى كومىتېتى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى
بېيجىڭ مىللەتلەر باسما زاۋۇتىنىڭ ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتىدە باستۇرۇلدى
1/16 787×1092مم
1987-يىل 3-ئاي 1-نەشرى
1987-يىل 3-ئاي 1-بېسىلىشى
تىراژى 700 — 1